

MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Správa

o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky za rok 2023

Bratislava 2024

OBSAH

OBSAH	1
Zoznam skratiek	3
ÚVOD	7
1 Hlavné makroekonomicko-demografické ukazovatele v podmienkach Slovenskej republiky	8
1.1 Základné makroekonomické charakteristiky	8
1.2 Vybrané demografické ukazovatele	11
2 TRH PRÁCE, MZDY, PRACOVNÉ PODMIENKY a sociálna ekonomika	15
2.1 Trh práce	15
2.1.1 Ekonomická aktivita obyvateľstva	15
2.1.2 Vývoj zamestnanosti	19
2.1.2.1 Zamestnanosť v štatistikách Sociálnej poisťovne	20
2.1.2.2 Zamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl ŠÚ SR	22
2.1.2.3 Zamestnanosť podľa štatistického výkazníctva ŠÚ SR	25
2.1.3 Voľné pracovné miesta	27
2.1.4 Vývoj nezamestnanosti	28
2.1.4.1 Nezamestnanosť podľa evidencie úradov práce, sociálnych vecí a rodiny	28
2.1.4.2 Nezamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl ŠÚ SR	38
2.1.5 Aktívne opatrenia na trhu práce	40
2.2 Mzdy a pracovné podmienky	47
2.2.1 Mzdy	51
2.2.2 Priemerná mesačná hrubá mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére	54
2.2.3 Úplné náklady práce	55
2.2.4 Kolektívne vyjednávanie	57
2.2.5 Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci	57
2.3 Sociálna ekonomika	60
2.3.1 Infraštruktúra sociálnej ekonomiky	61
2.3.2 Príspevky na podporu zamestnávania znevýhodnených a zraniteľných osôb	62
3 SOCIÁLNA OCHRANA	64
3.1 Sociálne poistenie	64
3.1.1 Nemocenské poistenie	72
3.1.2 Dôchodkové poistenie	72
3.1.2.1 Úmrtnosť osôb podľa medzinárodnej klasifikácie chorôb	74
3.1.3 Úrazové poistenie	78
3.1.4 Garančné poistenie	78
3.1.5 Poistenie v nezamestnanosti	79
3.2 Dôchodkové sporenie	80
3.2.1 Starobné dôchodkové sporenie	80
3.2.2 Doplnkové dôchodkové sporenie	86
3.2.3 Celoeurópsky osobný dôchodkový produkt	88
3.3 Štátna sociálna podpora	90
3.3.1 Prídavok na dieťa	90
3.3.2 Príplatok k prídavku na dieťa	91
3.3.3 Rodičovský príspevok	92
3.3.4 Príspevok na starostlivosť o dieťa	93
3.3.5 Príspevok pri narodení dieťaťa	94
3.3.6 Príspevok na viac súčasne narodených detí	95

3.3.7	Príspevok na pohreb.....	96
3.3.8	Náhradné výživné.....	96
3.4	Sociálna pomoc.....	98
3.4.1	Pomoc v hmotnej núdzi.....	98
3.4.2	Dotácie pre dieťa.....	106
3.4.3	Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela.....	109
3.4.4	Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti.....	112
3.4.5	Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti pre ľudí s osobitnou ochranou (Ukrajina).....	115
3.4.6	Kompenzácia sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia.....	115
3.4.7	Sociálne služby.....	127
3.4.8	Inšpekcia v sociálnych veciach.....	150
3.4.9	Dotácie na podporu rozvoja sociálnej oblasti v pôsobnosti MPSVR SR.....	160
3.4.10	Európsky integrovaný systém štatistiky sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS).....	163
3.5	Európske fondy.....	169
3.5.1	Operačný program Ľudské zdroje.....	169
3.5.2	Program Slovensko.....	172
4	ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ A SOCIÁLNA KOHÉZIA.....	176
4.1	Chudoba a sociálne vylúčenie.....	176
4.2	Rovnosť medzi ženami a mužmi a rovnosť príležitostí.....	183
5	POROVNANIE VYBRANÝCH UKAZOVATEĽOV MEDZI KRAJINAMI EÚ V KONTEXTE EURÓPSKEHO PILIERA SOCIÁLNYCH PRÁV (EPSP).....	190
5.1	Rovnosť príležitostí.....	190
5.2	Spravodlivé pracovné podmienky.....	192
5.3	Sociálna ochrana a začleňovanie.....	193
	Zoznam príloh.....	198
	Príloha ku kapitole 1.....	198
	Príloha ku kapitole 2.....	198
	Príloha ku kapitole 3.....	199
	Príloha ku kapitole 4.....	200
	Príloha ku kapitole 5.....	200
	Príloha ku kapitole 1.....	201
	Príloha ku kapitole 2.....	207
	Príloha ku kapitole 3.....	247
	Príloha ku kapitole 4.....	320
	Príloha ku kapitole 5.....	334

ZOZNAM SKRATIEK

a. s. – akciová spoločnosť
AOTP – aktívne opatrenia trhu práce
b. c. – bežné ceny
BA – Bratislavský kraj
BB – Banskobystrický kraj
BBSK – Banskobystrický samosprávny kraj
BPaI – burza práce a informácií
BSK – Bratislavský samosprávny kraj
COICOP – klasifikácia individuálnej spotreby podľa spôsobu použitia
COVID-19 – ochorenie COVID-19
d. f. – dôchodkový fond
d.d.f. – doplnkový dôchodkový fond
DDS, d. d. s. – doplnková dôchodková spoločnosť
DOP – dopytovo-orientovaný projekt
DSS, d. s. s. – dôchodková správcovská spoločnosť
EA20 – krajiny Európskej únie platiace v roku 2023 menou euro (*Belgicko, Nemecko, Estónsko, Grécko, Španielsko, Francúzsko, Írsko, Taliansko, Lotyšsko, Litva, Luxembursko, Holandsko, Rakúsko, Portugalsko, Fínsko, Cyprus, Malta, Slovinsko, Slovensko, Chorvátsko*)
EFRR – Európsky fond regionálneho rozvoja
EHP – Európsky hospodársky priestor
EIGE – Európsky inštitút rodovej rovnosti (European Institute for Gender Equality)
EK – Európska komisia
EP – Európsky parlament
ESF – Európsky sociálny fond
ESF+ – Európsky sociálny fond plus
ESSPROS – Európsky systém jednotných štatistík sociálnej ochrany
EÚ – Európska únia
EU SILC – štatistické zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností (European Union Statistics on Income and Living Conditions)
EURES – European Employment Services (Európske služby zamestnanosti)
EU15 – prvých 15 členských štátov Európskej únie (*Belgicko, Dánsko, Nemecko, Írsko, Grécko, Španielsko, Francúzsko, Taliansko, Luxembursko, Holandsko, Rakúsko, Portugalsko, Fínsko, Švédsko, Veľká Británia*)
EU27 – 27 členských krajín Európskej únie (v roku 2022) *Belgicko (BE), Bulharsko (BG), Česká republika (CZ), Dánsko (DK), Nemecko (DE), Estónsko (EE), Írsko (IE), Grécko (GR), Španielsko (ES), Francúzsko (FR), Chorvátsko (HR), Taliansko (IT), Cyprus (CY), Lotyšsko (LV), Litva (LT), Luxembursko (LU), Maďarsko (HU), Malta (MT), Holandsko (NL), Rakúsko (AT), Poľsko (PL), Portugalsko (PT), Rumunsko (RO), Slovinsko (SI), Slovensko (SK), Fínsko (FI), Švédsko (SE)*
FKNM – finančná kontrola na mieste
FO – fyzická osoba
FST – fond spravodlivej transformácie
HDP – hrubý domáci produkt
CHD – chránená dielňa
CHP – chránené pracovisko
CHzP – choroba z povolania a/alebo profesionálna otrava
ISCED – Medzinárodná klasifikácia štandardov vzdelávania (The International Standard Classification of Education)
IKV – informačné a komunikačné technológie
ITMS – IT monitorovací systém pre štrukturálne fondy a Kohézny fond
ISV – Inšpekcia v sociálnych veciach Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
IZM – Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí
KE – Košický kraj
KIDS – informačný systém pre sociálnoprávnú ochranu detí a sociálnu kuratelu
ks – kusy

KZVS – kolektívna zmluva vyššieho stupňa
MEN – miera evidovanej nezamestnanosti
mil. – milión
mld. – miliarda
MPSVR SR, MPSVR, ministerstvo – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MRK – marginalizované rómske komunity
NACE, SK NACE Rev. 2 – štatistická klasifikácia ekonomických činností
NBS – Národná banka Slovenska
NEET – mladí ľudia vo veku do 30 rokov, ktorí nie sú zamestnaní, nepokračujú v procese vzdelávania, ani sa nezúčastňujú na odbornej príprave (not in employment, education or training)
NIP – Národný inšpektorát práce
NP – národný projekt
NR – Nitriansky kraj
NR SR – Národná rada Slovenskej republiky
OMK – Otvorená metóda koordinácie
OPIO - Sociálne služby pri odkázanosti na pomoc inej osoby
OP LŽ – Operačný program Ľudské zdroje
OPS – odborné poradenské služby
OZP – občan so zdravotným postihnutím
p. b. – percentuálny bod
PM – pracovné miesto
PMIS - partnerstvo multiinštitucionálnej spolupráce
PN - práceneschopnosť
PO – Prešovský kraj
PO1 – PO11 – prioritné osi 1-11 OP LŽ
PP – peňažný príspevok
PPS – parita (štandard) kúpnej sily (purchasing power standard)
PÚ – pracovný úraz
P SK – Program Slovensko
PSS – poskytovatelia sociálnych služieb
RO – riadiaci orgán
RPPS – referát poradensko-psychologických služieb
RSD MIS – riadenie sociálnych dávok – manažérsky informačný systém MPSVR SR
RPÚ - registrovaný pracovný úraz
RSP – registrovaný sociálny podnik
RÚVZ – regionálny úrad verejného zdravotníctva
s. c. – stále ceny
SK ISCO-08 – štatistická klasifikácia zamestnaní, verzia 2016
SOŠ – stredná odborná škola
SP - Sociálna poisťovňa
SPODaSK – sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela
Správa – Správa o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky
SPÚ – závažný pracovný úraz s následkom smrti
SR – Slovenská republika
SŠ – stredná škola
ŠVVP - špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby
SZČO – samostatne zárobkovo činná osoba
SŽM – suma životného minima
ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky
tis. – tisíc
TN – Trenčiansky kraj
TT – Trnavský kraj
ŤZP – ťažko zdravotne postihnutý(i)/ ťažké zdravotné postihnutie
ŤPÚ - ťažký pracovný úraz
ŤUZ – ťažká ujma na zdraví

UA - Ukrajina

UoZ – uchádzač o zamestnanie

ÚPSVR, ÚPSVaR, Ústredie PSVR, Ústredie SR – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, ústredie úrad PSVR, úrady PSVR – úrad/úrady práce, sociálnych vecí a rodiny

VPM – voľné pracovné miesto

VŠ – vysoká škola

VZPS – výberové zisťovanie pracovných síl

VzPrTP - vzdelávanie a príprava pre trh práce

WI – intenzita práce (work intensity)

Z. z. – Zbierka zákonov

ZA – Žilinský kraj

ZoZ – záujemca o zamestnanie

ZŠ – základná škola

ZUoZ - znevýhodnený uchádzač o zamestnanie

ÚVOD

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVR SR“ alebo „ministerstvo“) každoročne pripravuje a predkladá na rokovanie vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda SR“) a Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre sociálne veci Správu o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky (ďalej len „správa“) za predchádzajúci kalendárny rok. Jej cieľom je informovať o stave a vývoji sociálnej situácie obyvateľstva na Slovensku na základe sociálno-ekonomických ukazovateľov, získaných zo štátnych štatistických zisťovaní a administratívnych zdrojov MPSVR SR, Štatistického úradu Slovenskej republiky a údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a Sociálnej poisťovne.

V roku 2023 sa trhové ceny energetických komodít vrátili takmer na úroveň pred vojny na Ukrajine a všadeprítomná inflácia začala spomaľovať. Reálny domáci dopyt napriek tomu zoslabol a rýchlosť rastu slovenskej ekonomiky sa znížila. Na trhu práce vládla pozitívna nálada, rast zamestnanosti sa síce spomalil, ale nezamestnanosť pokračovala v poklese. Nominálne mzdy vzrástli a inflácia ich znehodnotila menej ako v roku 2022. Slovensko v roku 2023 zaznamenalo celkový úbytok obyvateľstva, a to tretíkrát v posledných troch rokoch.

Prvá kapitola správy poskytuje stručný prehľad o základných ukazovateľoch makroekonomického prostredia a demografického vývoja v Slovenskej republike za rok 2023.

Druhá kapitola popisuje legislatívne zmeny v roku 2023 v oblasti služieb zamestnanosti, pracovnoprávných vzťahov a sociálneho dialógu, zameriava sa na vývoj na trhu práce z agregovaného a zo štrukturálneho hľadiska, monitoruje jednotlivé nástroje aktívnej politiky trhu práce, mzdový vývoj a pracovné podmienky v rámci kolektívneho vyjednávania a bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Súčasťou tejto časti správy je aj analýza úplných nákladov práce a podkapitola o sociálnej ekonomike a jej infraštruktúre, ktorá utvára ucelenú reguláciu fungovania a podpory sociálnych podnikov s cieľom vytvoriť priaznivé podnikateľské prostredie pre sociálne podnikanie na Slovensku, zvýšenie regionálnej zamestnanosti, ako i následnej udržateľnosti.

Tretia kapitola zahŕňa hlavné formy, stav a zmeny v systéme sociálnej ochrany v roku 2023. Zaoberá sa medzioročným porovnaním a analýzou jednotlivých prvkov sociálneho poistenia, dôchodkového sporenia, systému štátnej sociálnej podpory a sociálnej pomoci. Podáva informáciu o dotáciách, poskytovaných v pôsobnosti MPSVR SR a tiež informácie o Operačnom programe Ľudské zdroje, podporovanom z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja. V roku 2023 sa pokračovalo v rámci Operačného programu Ľudské zdroje s kontrahovaním a realizáciou projektov programového obdobia 2014 - 2020. Zároveň ministerstvo plnilo úlohu Sprostredkovateľského orgánu v operačnom programe na nové programové obdobie 2021 – 2027 s názvom Slovensko, kde implementuje výzvy vo vymedzených prioritách a špecifických cieľoch. Kapitola obsahuje aj výstupy Európskeho integrovaného systému štatistík sociálnej ochrany (ESSPROS), jedného zo základných nástrojov štatistického sledovania údajov a informácií o systémoch, súčasnom stave a rozvoji sociálnej ochrany v členských štátoch Európskej únie.

Náplň štvrtej kapitoly tvoria dostupné údaje z vyhodnotenia národných indikátorov chudoby a sociálneho vylúčenia. Kapitola zahŕňa aj informácie o stave rovnosti medzi ženami a mužmi a rovnosti príležitostí na Slovensku za rok 2023.

Údaje piatej kapitoly reflektujú sociálno-ekonomickú situáciu na Slovensku v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ v kontexte hlavných ukazovateľov Európskeho piliera sociálnych práv. Cieľom strategického konceptu Európskeho piliera sociálnych práv z roku 2017, ktorý určil smerovanie európskej civilizácie v troch kľúčových oblastiach: rovnosť príležitostí, spravodlivé pracovné podmienky a sociálna ochrana, je vytvorenie férového a inkluzívneho prostredia plného príležitostí pre všetkých obyvateľov.

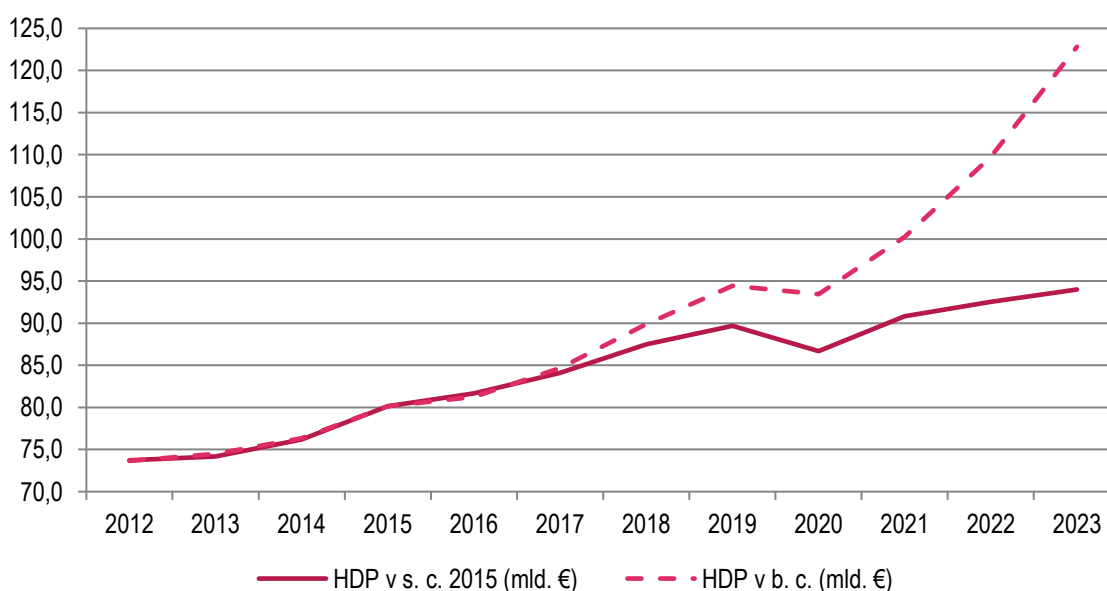
1 HLAVNÉ MAKROEKONOMICKO-DEMOGRAFICKÉ UKAZOVATELE V PODMIENKACH SLOVENSKEJ REPUBLIKY

1.1 Základné makroekonomické charakteristiky¹

V roku 2023 sa trhové ceny energetických komodít vrátili takmer na úroveň pred vojny na Ukrajinu a všadeprítomná inflácia začala spomaľovať. Reálny domáci dopyt napriek tomu zoslabol a rýchlosť rastu slovenskej ekonomiky sa znížila. Finančná situácia domácností sa pritom zlepšila. Na trhu práce vládla pozitívna nálada, čo súviselo najmä s neutíchajúcim dopytom po pracovnej sile. Nominálne mzdy vzrástli a inflácia ich znehodnotila menej ako v roku 2022, ale ľudia preferovali opatrnosť a dopĺňali vyčerpané úspory. Reálna spotreba domácností klesla.

Hrubý domáci produkt (HDP) v stálych cenách² vzrástol o 1,6 %.³ Rast HDP sa spomalil druhý raz v rade. Kým v roku 2021 dosiahol 4,8 %, v nasledujúcom roku 1,9 % a vlni ešte menej. Ide o druhý najhorší výkon slovenskej ekonomiky v období od roku 2014, pričom najmenej sa jej darilo v prvom pandemickom roku (2020), keď zaznamenala prepád (-3,3 %). Hrubý domáci produkt v bežných cenách medziročne vzrástol o 11,9 %.

Graf 1.1 Vývoj hrubého domáceho produktu v bežných a stálych cenách v rokoch 2012 - 2023

Zdroj: ŠÚ SR; metodika ESA 2010; stále ceny vypočítané reťazením objemov k referenčnému roku 2015; polodefinítivne údaje za roky 2021 a 2022 a predbežné údaje za rok 2023

Hrubá pridaná hodnota (ďalej len „HPH“) v stálych cenách sa zvýšila o 3,6 %. Oproti predchádzajúcemu roku sa rast kľúčovej zložky HDP podľa výrobných metód zrýchlil, a to napriek poklesu výkonnosti piatich z desiatich sledovaných skupín odvetví. Hlavnú úlohu v tom zohral priemysel, ktorý po značnom znížení HPH v roku 2022 (-9,7 %) dosiahol najväčší vzostup od vzniku SR (20,8 %). Dvojcifernou rýchlosťou vzrástli už iba najmenšie skupiny z hľadiska objemu hrubej pridanej hodnoty – poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov (21,5 %) a umenie, zábava a rekreácia; ostatné činnosti (14,5 %). S veľkým odstupom nasledujú dve objemné skupiny veľkoobchod; maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov; doprava a skladovanie; ubytovacie a stravovacie služby (2,4 %) a verejná správa, obrana, povinné sociálne zabezpečenie; vzdelávanie; zdravotníctvo, sociálna pomoc (0,2 %). Poklesu sa nevyhli odborné, vedecké a technické činnosti; administratívne služby (-10,9 %), činnosti

¹ zdroj údajov: Štatistický úrad SR (databáza DATAcube) a Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

² Ak nie je uvedené inak, údaje sú v stálych cenách vypočítaných reťazením objemov k referenčnému roku 2015.

³ po prvej revízii zo strany ŠÚ SR v roku 2024 (stav od 19. 4. 2024)

v oblasti nehnuteľností (-5 %), finančné a poisťovacie činnosti (-4,9 %), informácie a komunikácia (-4,1 %) ani stavebníctvo (-2,5 %). HPH v bežných cenách sa medziročne zvýšila o 14,4 %.

Kým rast hrubej pridanej hodnoty ekonomiku poháňal (3,6 %), **domáci dopyt** ju brzdil – v stálych cenách klesol o 4,7 %. V červených číslach sa ocitol po dvoch rokoch rastu a úbytok, ktorý vykázal, patrí k najrýchlejším vôbec. Utlmujúci účinok naň mal najmä pokles konečnej spotreby domácností o 1,64 mld. eur, t. j. o 3,1 %, čo predstavuje najväčší prepád od roku 1993. Reálny domáci dopyt stimulovala iba tvorba hrubého fixného kapitálu, ktorá medziročne vzrástla o 10,6 %. Objem investícií, ktorý tento ukazovateľ odzrkadľuje, sa zvýšil najmä v dôsledku očakávaného dočerpávania fondov Európskej únie.⁴ Ak nezohľadníme vplyv inflácie, domáci dopyt v bežných cenách medziročne vzrástol o 4,8 %. Nominálna spotreba domácností sa zvýšila o 6,9 % a spotreba verejnej správy o 9,5 %. **Zahraničný obchod** hospodársky rast podporil, a to tak v stálych cenách, ako aj v bežných cenách. Množstvo vyvezených výrobkov a služieb sa síce zmenšilo (-1,4 %), ale dovoz zoslabol ešte viac (-7,6 %). Reálna obchodná bilancia dosiahla najvyššiu hodnotu v histórii (viac ako 7 mld. eur). Import klesol aj v bežných cenách (-3,7 %), iba export vzrástol (3 %). Nominálne saldo zahraničného obchodu (1,64 mld. eur) sa do plusu dostalo po dvoch rokoch v minuse.

Spotrebiteľské ceny vlni stúpili o 10,5 %, pričom dvojciferný rast v celoročnom priemere zaznamenali druhý raz v rade. V porovnaní s predchádzajúcim rokom však vzrástli pomalšie (-2,3 p. b.). Kým v januári 2023 inflácia predstavovala 15,2 % a vo februári dokonca 15,4 %, od marca kontinuálne klesá. V júli minulého roka, prvý raz v období od marca 2022, dosiahla iba jednocifernú hodnotu a do decembra sa znížila na 5,9 %.

Tak ako predtým, aj teraz ceny vzrástli vo všetkých 12 hlavných odboch relevantnej klasifikácie individuálnej spotreby (viac v prílohe ku kapitole 1 v Tabuľke 2 Indexy spotrebiteľských cien).⁵ Rozdiel oproti minulosti je v rýchlosti zdražovania v jednotlivých odboch, obzvlášť v odbore potraviny a nealkoholické nápoje a v odbore bývanie, voda, elektrina, plyn a ostatné palivá, ktoré majú najväčší podiel na výdavkoch domácností.⁶ V roku 2022 sa rýchlosť zvýšila v 10 odboch a v týchto dvoch hlavných dokonca o dvojciferné percentuálne body. V roku 2023 rast cien zrýchlil iba v šiestich odboch, iba o jednociferné percentuálne body a v prípade potravín a bývania sa spomalil. Obdobie vysokej inflácie odznieva v dôsledku poklesu cien vstupov na komoditných trhoch a prísnejšej menovej politiky.⁷

Samotné potraviny (bez nealkoholických nápojov) medziročne zdražili o 17,5 %, čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 1,8 p. b. menej. V tejto štatistickej skupine stúpili ceny vo všetkých deviatich triedach, ktoré ju tvoria. Pokiaľ ide o rýchlosť rastu, najviac sa zvýšila v triede cukor, džem, med, čokoláda a cukrovinky (11,2 p. b.). Najviac sa spomalila v triede oleje a tuky (-37,2 p. b.). S veľkým odstupom nasledujú chlieb a obilniny (-2,4 p. b.) a mlieko, syry a vajcia (-2,3 p. b.).

Ceny bývania a energií vzrástli o 9,3 % (-6,2 p. b.). Elektrina, plyn a ostatné palivá, ktoré tvoria samostatnú skupinu, zdražili o 11,4 %, ale vzhľadom na to, že okrem pevných palív všetky podliehajú regulácii, sa spomalil rast cien elektriny (-9,2 p. b.) a plynu (-8,3 p. b.) a iba trocha sa zrýchlil rast cien tepla (1,8 p. b.).

S osobitným zreteľom sa inflácia sleduje v troch skupinách obyvateľov – zamestnanci, dôchodcovia a nízkopríjmové domácnosti. Rozdiely nepredstavujú ani jeden percentuálny bod. Vlni najvyššiemu rastu cien čelili nízkopríjmové domácnosti (11,1 %). Nasledujú domácnosti dôchodcov (10,8 %) a napokon zamestnancov (10,5 %). V rokoch 2020 a 2022 bola najvyššia inflácia zaznamenaná v domácnostiach dôchodcov, v roku 2021 v domácnostiach zamestnancov.

Regulované ceny sa zvýšili o 8,6 %. Oproti predchádzajúcemu roku sa ich rast spomalil o 4,7 p. b. Jadrová inflácia, ktorá abstrahuje od vplyvu zmien regulovaných cien a iných administratívnych opatrení, dosiahla 11,5 %. Čistá inflácia, ktorá neberie do úvahy zmeny cien potravín, bola vo výške 9,5 %.

Situácia na **trhu práce** sa v roku 2023 vyvíjala pozitívne. Rast zamestnanosti sa síce spomalil, ale nezamestnanosť pokračovala v poklese. Rýchlosť rastu nominálnych miezd sa zvýšila, spomaľujúca inflácia ich znehodnotila menej ako predvlni.

Priemerný **počet pracujúcich** podľa Výberového zisťovania pracovných síl (ďalej VZPS) dosiahol približne 2 610 tis. Medziročný prírastok predstavuje 6,1 tis. osôb (0,2 %) a to je podstatne menej ako v predchádzajúcich dvoch rokoch. V roku 2021 sa počet pracujúcich zvýšil o 29,3 tis. (1,2 %) a v nasledujúcom roku o 43,3 tis. (1,7 %).

⁴ [Ekonomický a menový vývoj \(jar 2024\)](#). NBS, Bratislava, 2024.

⁵ Klasifikácia individuálnej spotreby podľa účelu (COICOP).

⁶ [Štruktúra výdavkov domácností pre rok 2023](#). ŠÚ SR, Bratislava, 2023.

⁷ [Ekonomický a menový vývoj \(jar 2024\)](#). NBS, Bratislava, 2024.

Zamestnanosť, ktorá zahŕňa zamestnancov a samostatne zárobkovo činné osoby, vzrástla v 11-tich z 18-tich sledovaných odvetví ekonomiky. Absolútne najviac pracujúcich pribudlo vo veľkoobchode a maloobchode (14,9 tis.), v ubytovacích a stravovacích službách (11,6 tis.), v stavebníctve a v odvetví finančných a poisťovacích činností (à 10,3 tis.). Naopak, najväčší úbytok zaznamenal priemysel (-33,6 tis.) a potom vzdelávanie (-12,3 tis.). Zamestnanosť v priemysle klesla druhý raz v rade a pokles sa ešte zrýchlil. Kým v roku 2022 predstavoval 2,9 %, vlni 5 %. V odvetví vzdelávanie došlo k obratu o 180°. Ešte v roku 2022 v ňom pribudlo 10,8 tis. pracovných príležitostí (5,1 %), a už vlni ubudlo 12,3 tis. (-5,5 %). Veľký úbytok vykázalo aj odvetvie informácie a komunikácia (-8 500, resp. -7,9 %).

Spomalenie rastu počtu pracujúcich sa prejavilo najmä v štatistike zamestnancov. Vlni ich počet dosiahol 2 214,8 tis. Oproti predchádzajúcemu roku to je len o 400 osôb viac a takýto prírastok nepredstavuje ani jednu desatinu percenta. Počet podnikateľov (393,5 tis.) vzrástol o 5,1 tis. (1,3 %).

Za prácou v zahraničí dochádzalo 116,5 tis. obyvateľov Slovenska, čo je medziročne iba o 400 osôb (0,3 %) viac. Miera zamestnanosti vo veku 20 – 64 rokov predstavovala 77,5 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa zvýšila o 0,8 p. b.

Priemerná nominálna mzda⁸ zamestnanca v hospodárstve v roku 2023 dosiahla 1 430 eur. Oproti predchádzajúcemu roku vzrástla o 9,7 %, čo je najviac v období od roku 2005. Priemerná reálna mzda klesla druhý raz v rade, ale už iba o 0,7 %. V roku 2022 sa mzdy reálne znehodnotili o 4,5 %.

Priemerný nominálny zárobok sa zvýšil vo všetkých 16-tich sledovaných odvetviach ekonomiky (viac v kapitole 2 Trh práce, mzdy, pracovné podmienky a sociálna ekonomika). Tempo s rastom cien už dokázalo udržať päť odvetví (a jedno išlo v rovnakom tempe ako rok predtým). Reálne si polepšili zamestnanci v týchto odvetviach: činnosti v oblasti nehnuteľností (3,2 %), zdravotníctvo a sociálna pomoc (2,7 %), stavebníctvo (1,5 %), odborné, vedecké a technické činnosti (0,6 %) a vzdelávanie (0,5 %). Najviac klesli reálne mzdy v odvetviach umenie, zábava a rekreácia (-3,6 %) a informácie a komunikácia (-3,4 %). Pokles zaznamenal aj priemysel (-0,4 %), ale v roku 2022 bol vyšší (-4,3 %).

Nezamestnanosť podľa oboch metodík – jednak na základe evidencie Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a jednak podľa VZPS – v roku 2023 klesla. Úrady práce mesačne evidovali priemerne 173 473 uchádzačov o zamestnanie (ďalej UoZ), čo je medziročne o 14 731 osôb menej. Priemerný počet disponibilných UoZ dosiahol 151 561 (-19 214). Podľa údajov ŠÚ SR bolo nezamestnaných 161,9 tis. obyvateľov Slovenska. Priemerný počet osôb, ktoré v sledovanom týždni nemali žiadnu platenú prácu, aktívne si ju hľadajú a môžu do nej nastúpiť do dvoch týždňov, sa znížil o 8,5 tis.

Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti v roku 2023 predstavovala 5,3 %, čo je z dlhodobého hľadiska druhá najnižšia hodnota. Iba v roku 2019 bola nižšia (5 %). V nasledujúcich dvoch rokoch, keď trh práce torpédovala pandémia, vzrástla, a od roku 2022 klesá, naposledy o 1 p. b. **Miera nezamestnanosti podľa VZPS** bola na úrovni 5,8 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa znížila o 0,3 p. b.

Zamestnávatelia mesačne ponúkali priemerne 20 685 **voľných pracovných miest** (VPM).⁹ Počet pracovných príležitostí vzrástol tretí raz v rade, len rýchlosť rastu sa znížila. Kým v roku 2022 ich pribudlo 3 113, vlni 145. Miera voľných pracovných miest, ktorá predstavuje pomer počtu voľných a počtu obsadených pracovných miest, dosiahla 1 %. Oproti roku 2022 sa nezmenila.

Hlbšie porovnanie ukazovateľov trhu práce, ako aj porovnanie v medzinárodnom meradle obsahujú kapitoly 2 a 5.

Hrubý disponibilný dôchodok

Celková suma peňazí, ktorú majú domácnosti k dispozícii na mŕňanie a sporenie, predstavuje rozdiel medzi bežnými príjmami a bežnými nespotrebnými výdavkami (dane, odvody, úroky). Nominálne **príjmy domácností** v roku 2023 dosiahli 109,16 mld. eur. Oproti predchádzajúcemu roku sa zvýšili o 9,6 %. Vychádzajúc z absolútneho medziročného rozdielu, najviac vzrástla najobjemnejšia položka – odmeny zamestnancov (4,95 mld. eur; 10,3 %) – a potom sociálne dávky okrem naturálnych sociálnych transferov (4,1 mld. eur; 24,8 %). Bežné nespotrebné **výdavky domácností** činili 34,42 mld. eur. Medziročne stúpili o 13,3 %. Zosilnela najväčšia položka, ktorou sú čisté sociálne príspevky (2,61 mld. eur; 14 %), a rekordne vzrástla najmenšia položka – dôchodky z majetku (1,15 mld. eur; 164 %).

Domácnosti mali k dispozícii **hrubý disponibilný dôchodok** v sume 74,74 mld. eur. V porovnaní s rokom 2022 to je o 7,9 % viac. Na konečnú spotrebu použili 71,31 mld. eur, čo je o 6,9 % viac.

⁸ údaje zo štvrťročného štatistického výkazníctva vrátane údajov za podnikateľov

⁹ údaje zo štvrťročného štatistického výkazníctva vrátane údajov za podnikateľov

Domácnosti medziročne vynaložili viac finančných prostriedkov v 10-tich z 12-tich odborov relevantnej klasifikácie individuálnej spotreby.¹⁰ Absolútne najviac sa zvýšili výdavky na potraviny a nealkoholické nápoje (1,75 mld. eur; 14,2 %) a na bývanie a energie (1,5 mld. eur; 7,5 %). Znížili sa iba sumy vynaložené na rozličné tovary a služby (-130,26 mil. eur; -2,3 %) a na nábytok, bytové zariadenie a bežnú údržbu domácnosti (-29,78 mil. eur; -0,7 %). Aj keď inflácia zmiernila tempo, niekde sa musela prejavovať. Rast spotreby domácností v bežných cenách spomalil. Kým v roku 2022 dosiahol 19,1 %, vlni 6,9 %. Najviac sa znížila rýchlosť rastu výdavkov na reštaurácie a hotely (-37,7 p. b.), na rekreáciu a kultúru (-31,7 p. b.) a na nábytok, bytové zariadenie a bežnú údržbu domácnosti (-30 p. b.). Reálna spotreba domácností dokonca klesla. Objem výrobkov a služieb, na ktoré ľudia minuli peniaze, sa znížil o 1,64 mld. eur (-3,1 %). Absolútne aj relatívne najviac ušetrili na rozličných tovaroch a službách (-467,7 mil. eur; -10,7 %) a na nábytku, bytovom zariadení a bežnej údržbe domácnosti (-339,3 mil. eur; -9 %). V stálych cenách vzrástli iba výdavky na reštaurácie a hotely (60,1 mil. eur; 2,2 %), na pošty a spoje (4,4 mil. eur; 0,3 %) a na zdravie (3,9 mil. eur; 0,3 %). Domácnosti začiatkom roku 2023 obmedzili výdavky a začali šetriť,¹¹ pričom šetrili hlavne na tovare dlhodobej spotreby a menej využívali služby. V konečnom dôsledku to viedlo k zvýšeniu nominálnej sumy úspor (1,05 mld. eur).

Hrubé úspory domácností, ktoré predstavujú rozdiel medzi hrubým disponibilným príjmom (vrátane úprav vyplývajúcich zo zmeny nároku na dôchodok) a konečnou spotrebou, tvoria malú časť celku, no zásadné zmeny v ich objeme signalizujú, ako sa ľudia rozhodujú o svojich financiách. Kým v roku 2022 sa ich objem znížil o 42 %, čo bol rekordný prepad, vlni vzrástol o 26,2 %. Miera úspor (podiel hrubých úspor na hrubom disponibilnom dôchodku) dosiahla 6,7 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástla (0,9 p. b.), ale v roku 2022 mala najnižšiu hodnotu v histórii (5,8 %), zatiaľ čo v rokoch 2020 a 2021 prevyšovala 11 %.

Bytovú výstavbu na Slovensku v roku 2023 charakterizovalo zvýšenie počtu dokončených bytov, spomalenie rozbehu novej výstavby a pokles rozostavanosti.

Dokončilo sa 20 891 bytov. V nedávnej minulosti krajina čelila pandémie, tzv. surovinovej kríze a energetickej kríze, ale už od roku 2019 počet bytov dokončených za jeden kalendárny rok prevyšuje 20-tisíc. Ukončená výstavba vlni vzrástla o 3,3 % a dosiahla druhý najvyšší objem od vzniku Slovenskej republiky. Vyšší bol len v roku 2020.¹²

V priebehu roka 2023 sa začalo stavať 18 038 bytov. Počet začatých jednotiek sa znížil druhý raz v rade, čo naznačuje spomalenie rozbehu novej výstavby. Oproti roku 2021, keď tento ukazovateľ dosiahol najvyššiu hodnotu za predchádzajúcich 12 rokov,¹³ ide o 6 459 bytov menej (-26,4 %) a oproti roku 2022 o 2 570 bytov menej (-12,5 %).

K 31. decembru bolo rozostavaných 77 729 bytov – v porovnaní s rekordným rokom 2022 došlo k poklesu o 2 560 jednotiek. Z bytového fondu ubudlo 954 bytov, z toho asanáciou 929. Makroekonomické ukazovatele sú zhrnuté v prílohe ku kapitole 1.

1.2 Vybrané demografické ukazovatele¹⁴

V roku 2023 sa narodilo 48 627 živých detí. To je najmenej v histórii Slovenskej republiky. Počet živonarodených sa kontinuálne znižuje šesť rokov, len rýchlosť medziročného poklesu sa v čase mení. Kým v období 2018 – 2021 živorodenosť klesala po stovkách, v roku 2022 pokles predstavoval 3 897 a v roku 2023 4 041 detí. Reprodukcia na Slovensku dlhodobo úzko súvisela so životom v manželstve a nepochybne ešte stále vo veľkej miere súvisí.¹⁵ Vývoj sobášnosti v predchádzajúcich rokoch však neobjasňuje zrýchlenie poklesu živonarodených. V rokoch 2021 a 2022 sa počet uzavretých manželstiev zvýšil a v roku 2023 sa zasa znížil (viac v odseku o sobášnosti). Je otázka, do akej miery sa pod negatívny vývoj pôrodnosti podpisuje rednutie reprodukčnej zložky populácie, ktoré prebieha nepretržite od roku 2001, a do akej miery rozhodovanie príslušníkov tejto vekovej skupiny o založení alebo rozšírení rodiny. Z jednoduchého porovnania počtu živonarodených

¹⁰ Klasifikácia individuálnej spotreby podľa účelu (COICOP)

¹¹ Beka, J.: Kým domácnosti zoči-voči vysokej inflácii nešetrili, vklady firiem rástli. NBS, Bratislava, 2024.

¹² [Výstavba bytov vo 4. štvrtroku a za rok 2023](#). ŠÚ SR, Bratislava, 2024.

¹³ Správa o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky za rok 2022. MPSVR SR, Bratislava, 2023.

¹⁴ Zdroj údajov: ŠÚ SR

¹⁵ Napr. Šprocha, B., Tišliar, P.: [Transformácia plodnosti žien Slovenska v 20. a na začiatku 21. storočia](#). Filozofická fakulta UK Bratislava, Centrum pre historickú demografiu a populačný vývoj Slovenska, Bratislava, 2016.

v jednotlivých kalendárnych mesiacoch od roku 1993 vyplýva, že v siedmich mesiacoch roka 2023 mal najnižšiu hodnotu v histórii, čo môže byť aj reakciou na rôzne celospoločenské problémy (najmä ruská invázia na Ukrajinu a zvyšovanie úrokových sadzieb z hypoték).

Mimo manželstva sa narodilo 20 302 živých detí, čo je v medziročnom porovnaní o 1 404 osôb menej. Početnosť tejto kohorty sa znížila druhý raz v rade, a to tak, že už je najnižšia v období od roku 2014. Naproti tomu jej podiel sa od roku 2019 zvyšuje a vlni dosiahol historicky najvyššiu hodnotu (41,8 %).

Potratom sa ukončilo 10 987 tehotenstiev. Aj to je najmenej od vzniku Slovenskej republiky. Potratov ubúda v podstate plynulo (výnimkami sú roky 2008 a 2015), čo oslabuje negatívny vplyv tohto demografického javu na reprodukciu obyvateľstva. Pomer počtu potratov k počtu narodených, ktorý sa označuje ako index potratovosti, síce v roku 2023 vzrástol, no hodnota, ktorú dosiahol (22,5 %), stále patrí k tým najnižším. Vo všeobecnosti sa rozlišujú spontánny potrat a umelé prerušenie tehotenstva a z dlhodobého hľadiska má prevahu ten druhý spôsob. Vlni lekári ohlásili 5 910 interrupcií, čo predstavuje 54 % z celkového počtu potratov.

V roku 2023 **zomrelo** 54 133 obyvateľov Slovenska. To je menej ako v predchádzajúcich troch rokoch, keď štatistiku úmrtnosti negatívne ovplyvnila pandémia ochorenia COVID-19, a iba o 1,1 % viac oproti päťročnému priemeru pred zhoršením epidemiologickej situácie (2015 – 2019). Koronavírus podľahlo 526 osôb, čo je medziročne o 80 % menej, takže tzv. nadúmrtnosť klesla takmer na nulu.¹⁶ Okrem ústupu smrteľných následkov infekcie COVID-19 k tomu prispelo aj zníženie počtu úmrtí na najčastejšiu príčinu – choroby obehovej sústavy – o 2 159 prípadov.

Výsledkom zaostávania počtu živonarodených za počtom zomretých je **prirodený úbytok obyvateľstva**, a to už štvrtý raz v rade. Tentoraz má záporný rozdiel medzi jednou a druhou hodnotou objem 5 506 osôb. V porovnaní s rokom 2021, keď bol najvyšší v histórii (-16 896), a s rokom 2022 (-6 915) sa spomalil, ale hlavným dôvodom je pokles úmrtnosti.

V roku 2023 sa na Slovensko prisťahovalo 5 923 osôb, zatiaľ čo z krajiny sa vysťahovalo 4 522 obyvateľov. **Migračný prírastok**, ktorý vyjadruje kladný rozdiel medzi týmito hodnotami, predstavuje 1 401 obyvateľov. Oproti predchádzajúcemu roku to je iba o 406 osôb viac a z dlhodobého hľadiska ide o jeden z najnižších ziskov sťahovaním v histórii Slovenskej republiky. Iba štyri razy – v rokoch 1998, 2001, 2002 a 2022 – bol nižší. Pokiaľ ide o jednotlivé skupiny migrantov, počet prisťahovaných vlni dosiahol vyššiu hodnotu ako v rokoch 2021 a 2022, no zatiaľ sa nepriblížil k úrovni pred pandémiou, keď bežne prevyšil sedemtisíc. Počet vysťahovaných je najvyšší v období od roku 1994 a v skutočnosti môže byť ešte vyšší. Niektoré odborné štúdie upozorňujú na podhodnotenie objemu emigrácie v dôsledku neohlásenia skončenia trvalého pobytu na území SR.¹⁷

Aj keď sa prirodzený úbytok obyvateľstva v roku 2023 spomalil a migračný prírastok sa zasa zrýchlil, ich súčet má zápornú hodnotu (-4 105). Slovensko tak zaznamenalo **celkový úbytok obyvateľstva**, a to tretí raz v rade. Oproti roku 2021, keď mal premiéru (-14 558), i oproti roku 2022 (-5 920) je miernejší a aj v pomere k strednému stavu populácie, čo sa označuje ako hrubá miera celkového prírastku, je vyšší (-0,756 ‰).

K 31. 12. 2023 Slovenská republika mala **5 424 687 obyvateľov**. Medziročne to je o 4 105 osôb menej. Ženy tvorili 51,1 % populácie.

Tabuľka 1.1 Prírastky obyvateľstva SR v rokoch 2022 a 2023

Rok	Živonarodení	Zomretí	Prirodený prírastok/úbytok	Migračné saldo	Celkový prírastok
2022	52 668	59 583	-6 915	995	-5 920
2023	48 627	54 133	-5 506	1 401	-4 105

Zdroj: ŠÚ SR

Manželstvo v roku 2023 uzavrelo 26 484 párov. Na rozdiel od predchádzajúcich dvoch rokov došlo k medziročnému poklesu (-2 688). Vývoj sobášnosti na Slovensku značne ovplyvnila pandémia ochorenia COVID-19. V roku 2020, keď sa epidemiologická situácia zhoršila, počet uzavretých manželstiev klesol na najnižšiu úroveň v histórii (23 753), a preto sa očakávalo, že so zmiernením protipandemických opatrení nastane oživenie, čo sa aj stalo. V nasledujúcich dvoch rokoch sobášov pribudlo, v druhom z nich dokonca najrýchlejšie od roku 1993. Otázka, či minuloročný pokles sobášnosti je najmä výsledkom plynulého úbytku reprodukčnej zložky populácie alebo vplyvu iných okolností, ostáva otvorená, no už v roku 2019 sa počet

¹⁶ Demografia – počet zomretých a príčiny úmrtí v SR za rok 2023. Bratislava, ŠÚ SR, 2024.

¹⁷ Šprocha a kol.: Populačný vývoj Slovenska v prierezovom a kohortnom pohľade. Bratislava, INFOSTAT, 2022.

uzavretých manželstiev dostal pod 30 - tisíc, čo môže signalizovať novú vývinovú tendenciu tohto demografického procesu. Priemerný vek snúbencov pri prvom sobáši sa vyvíja v súlade s doterajším trendom. Opäť sa zvýšil a to znamená, že prekonal rekordy z roku 2022. Kým u mužov sa vyšplhal na 32,9 roku, u žien dosiahol 30,3 roku.

Súdy **rozviedli** 8 205 manželstiev. Počet rozvodov sa medziročne zvýšil druhý raz v rade, ale v porovnaní s rokom 2021, keď dosiahol rekordne nízku hodnotu (8 131), ide iba o 74 prípadov viac. Maloleté deti boli súčasťou 4 820 rozvedených manželstiev,¹⁸ čo je najmenej v histórii Slovenskej republiky. Podiel takýchto prípadov predstavuje 58,7 % a to je len o 0,8 p. b. viac ako v roku 2017, keď bol najnižší vôbec (57,9 %).

Tabuľka 1.2 Sobáše a rozvody v SR v rokoch 2022 a 2023

Rok	Sobáše	Priemerný vek pri prvom sobáši		Rozvody	Podiel rozvedených manželstiev s maloletými deťmi (%)
		Ženích	Nevesta		
2022	29 172	32,6	30,1	8 180	59,6%
2023	26 484	32,9	30,3	8 205	58,7%

Zdroj: ŠÚ SR

K 31. 12. 2023 na Slovensku trvale bývalo 867 397 detí do 14 rokov. V porovnaní s predchádzajúcim rokom ide o 6 055 osôb menej a to predstavuje prvý medziročný úbytok predproduktívnej zložky populácie v období od roku 2014. Kvantitatívne vlastnosti ďalších dvoch hlavných vekových skupín sa vyvíjajú v súlade s dlhodobými trendmi. Počet obyvateľov vo veku 15 – 64 rokov sa znížil a počet obyvateľov od 65 rokov sa zasa zvýšil. V produktívnom veku (15 – 64) bolo 3 561 859 osôb, čo je najmenej v období od roku 1995, a v poproduktívnom veku (65 +) 995 431 osôb, čo je zasa najviac v celom období obsiahnutom verejnou databázou DATAcube, t. j. od roku 1945. Podiely jednotlivých zložiek populácie sa síce za jeden rok zmenili nepatrne, no z dlhodobého hľadiska je zrejmé, že **starnutie populácie** sa zrýchľuje. Signifikantné indexy vekového zloženia, ktoré vyjadrujú vzájomné pomery týchto troch kohort, v podstate nepretržite rastú a aj v roku 2023 prepísali rekordy. Index starnutia, ktorý ukazuje, koľko seniorov pripadá na 100 detí, prvý raz atakuje 115 %, pričom aj rýchlosť, akou medziročne vzrástol (3,8 p. b.), je najvyššia v histórii. Index ekonomického zaťaženia osôb (pomer súčtu detí a seniorov a počtu osôb v produktívnom veku) sa vyšplhal na 52,3 % a index ekonomickej závislosti starých ľudí (pomer počtu seniorov a počtu osôb v produktívnom veku) dosiahol 27,9 %. Priemerný vek žijúcich obyvateľov dosiahol 41,9 roku, pričom u žien to bolo 43,4 roku a u mužov 40,34 roku.

Stredná dĺžka života pri narodení v roku 2023 podľa odhadu Eurostatu dosiahla 78,1 roku, čo je medziročne o 1,1 roku viac. Muži sa v priemere dožívali 74,7 roku a ženy 81,5 roku.

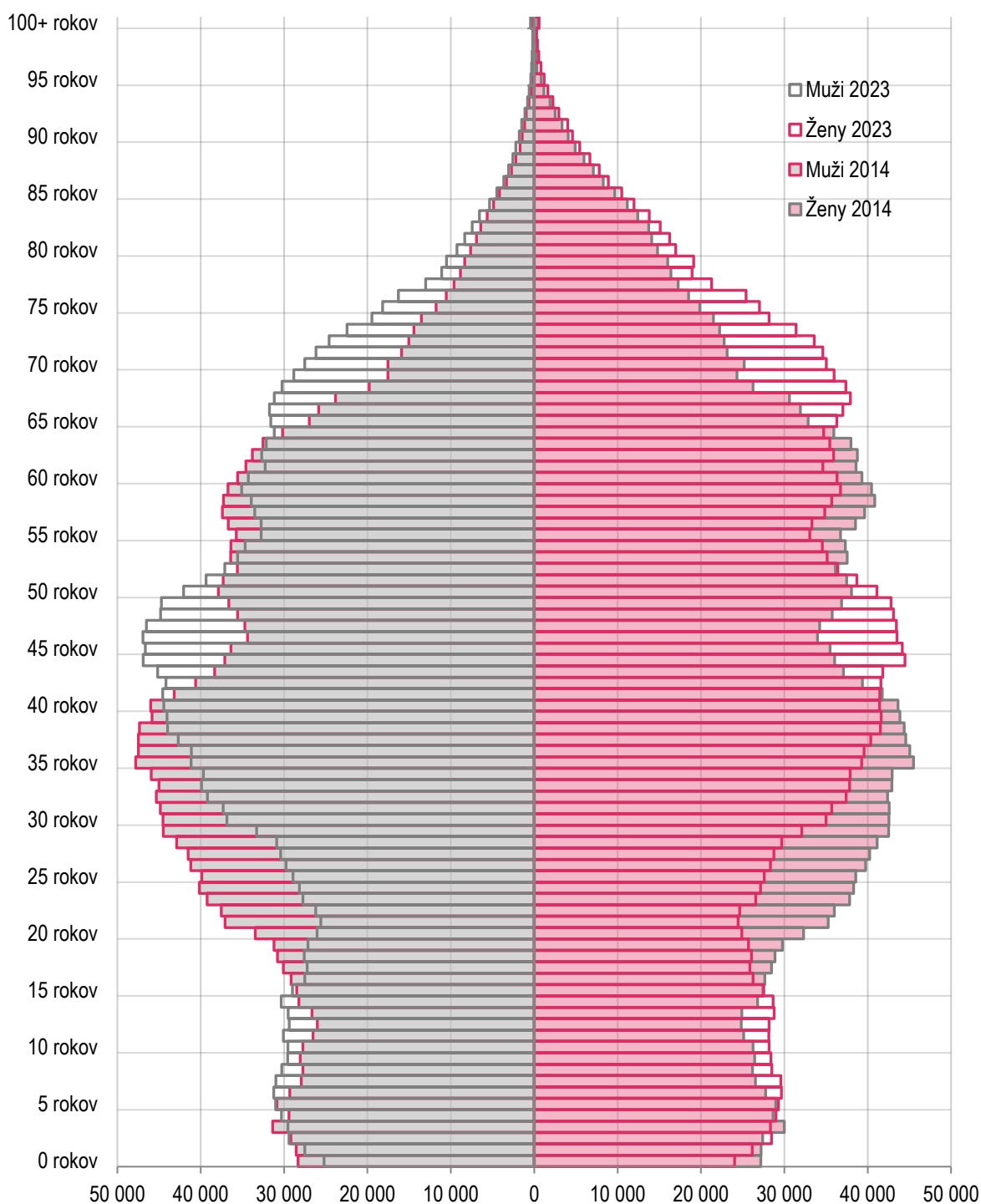
Tabuľka 1.3 Indexy vekového zloženia v rokoch 2022 a 2023

Rok	Podiel vekovej skupiny (%)			Index starnutia (%)	Index ekonomického zaťaženia osôb (%)	Index ekonomickej závislosti starých ľudí (%)
	0 - 14	15 - 64	65 +			
2022	16,1%	66,1%	17,9%	110,9%	51,4%	27,0%
2023	16,0%	65,7%	18,4%	114,8%	52,3%	27,9%

Zdroj: ŠÚ SR

¹⁸ MY V ČÍSLACH – Pohyb obyvateľstva 2023. Bratislava, ŠÚ SR, 2024.

Graf 1.2 Veková štruktúra obyvateľstva SR, 2014 a 2023

Zdroj: ŠÚ SR

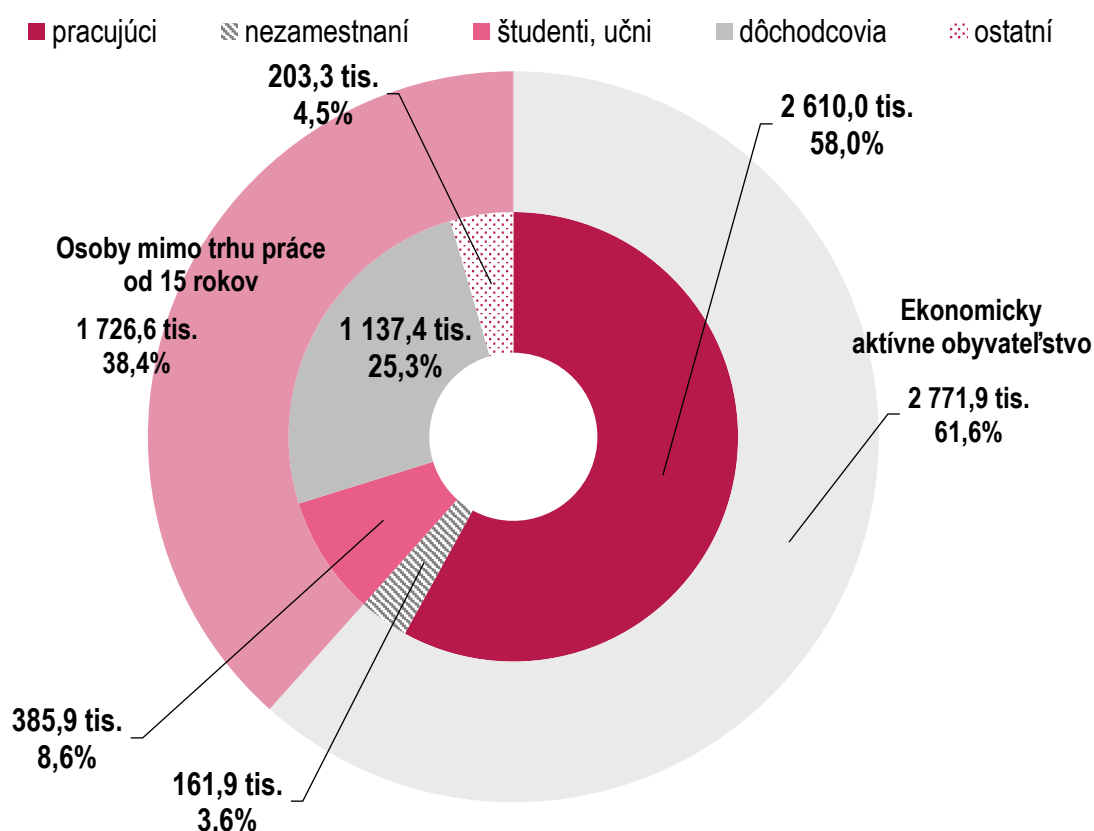
2 TRH PRÁCE, MZDY, PRACOVNÉ PODMIENKY A SOCIÁLNA EKONOMIKA

2.1 Trh práce

2.1.1 Ekonomická aktivita obyvateľstva

Podľa údajov Štatistického úradu SR z výberového zisťovania pracovných síl (ŠÚ SR, VZPS) v roku 2023 z celkového počtu obyvateľov SR vo veku 15 a viac rokov bolo 61,6 % ekonomicky aktívnych a 38,4 % ekonomicky neaktívnych.

Graf 2.1 Bilancia ekonomickej aktivity obyvateľov SR vo veku 15 a viac rokov (priemer v roku 2023)

Zdroj: ŠÚ SR

Priemerný počet ekonomicky aktívnych obyvateľov (vo veku od 15 do 89 rokov) v roku 2023 medziročne klesol o 2,4 tis. osôb (resp. o 0,1 %) na 2 771,9 tis. osôb, pričom medziročný pokles počtu ekonomicky aktívnych bol zaznamenaný u mužov (o 1,3 tis.) aj žien (o 1,1 tis.). Podiel žien na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov sa napriek tomu medziročne nezmenil a zostal na úrovni 47,1 %.

Z celkového priemerného počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov bolo 94,2 % pracujúcich (93,9 % v roku 2022) a 5,8 % nezamestnaných (6,1 % v roku 2022).

Počet osôb mimo trhu práce od 15 rokov (ekonomicky neaktívnych osôb) sa v roku 2023 medziročne znížil o 7,0 tis. osôb a dosiahol 1 726,6 tis., z čoho bolo 711,7 tis. (resp. 41,2 %) mužov a 1 014,9 tis. (resp. 58,8 %) žien. Najvyšší podiel z ekonomicky neaktívnych osôb predstavovali dôchodcovia poberajúci starobný alebo invalidný dôchodok (65,9 %), druhou najpočetnejšou skupinou boli študenti (22,4 %).

Vývoj štruktúry ekonomicky aktívnych obyvateľov podľa jednotlivých vekových skupín poukazuje na pokračovanie starnutia pracovnej sily v SR. Medziročne vzrástol počet ekonomicky aktívnych vo vyšších vekových skupinách (od 45 rokov), čím sa postupne zvyšuje ich podiel na celkovom počte ekonomicky aktívnych.

obyvateľov. Na druhej strane v porovnaní s rokom 2022 klesol podiel mladších vekových skupín do 44 rokov na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov. K nárastu počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov došlo v prípade mladých ľudí len vo vekovej skupine 15 – 24 rokov (o 0,6 %). Podrobnejšie údaje sa nachádzajú v prílohe ku kapitole 2, tabuľka 1.

Mladí ľudia (vo veku 15 – 24 rokov) sa na celkovom počte ekonomicky aktívnych v roku 2023 podieľali 5,1 %, pričom ich podiel na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov zostal oproti predchádzajúcemu roku nezmenený. Z hľadiska štruktúry ekonomicky aktívnych mladých ľudí bol v roku 2023 zaznamenaný medziročný rast počtu pracujúcich (o 0,7 tis. osôb, relatívne o 0,6 %), počet nezamestnaných zostal na úrovni predchádzajúceho roka.

Staršie osoby (vo veku 55 – 89 rokov) sa na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2023 podieľali 18,9 %, v porovnaní s rokom 2022 sa ich podiel zvýšil o 0,5 p. b. V rámci ekonomicky aktívnych v uvedenej vekovej skupine vzrástol počet pracujúcich (o 16,3 tis. osôb, resp. o 3,3 %) a počet nezamestnaných klesol o 3,0 tis., resp. o 13,7 %.

Tabuľka 2.1 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa vybraných vekových skupín v roku 2023

Veková skupina	Spolu		Zmena oproti roku 2022	
	v tis. osobách	v %	v tis. osobách	v p. b.
Spolu	2 771,9	100,0	-2,4	-0,1
v tom veková skupina:				
15 – 24 rokov	142,6	5,1	0,8	0,6
25 – 34 rokov	601,8	21,7	-22,2	-3,6
35 – 44 rokov	783,0	28,2	-11,3	-1,4
45 – 54 rokov	719,8	26,0	16,9	2,4
55 - 89 rokov	524,7	18,9	13,4	2,6

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Štruktúra ekonomicky aktívnych obyvateľov **podľa vzdelania** sa dlhodobo výrazne nemení, pričom 74,6 % z celkového počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov malo úplné stredné alebo vysokoškolské vzdelanie. V roku 2023 spomedzi mužov tvorili najväčšiu skupinu osoby s úplným stredným vzdelaním (44,4 %) alebo nižším stredným vzdelaním (26,0 %), ekonomicky aktívne ženy mali v roku 2023 ukončené najmä úplné stredné vzdelanie (44,1 %) alebo vysokoškolské vzdelanie (36,2 %). Podrobnejšie údaje sa nachádzajú v prílohe ku kapitole 2, tabuľka 1.

Najväčší podiel ekonomicky aktívnych obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním sa sústredil v Bratislavskom kraji. V ostatných krajoch SR dominovali osoby s úplným stredným vzdelaním. Najväčší podiel ekonomicky aktívnych osôb s ukončeným základným vzdelaním alebo bez vzdelania bol v Prešovskom, Košickom a Banskobystrickom kraji.

Tabuľka 2.2 Porovnanie štruktúry ekonomicky aktívneho obyvateľstva v jednotlivých krajoch podľa vzdelania

Kraj	Ukazovateľ	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo (priemer za rok)			
		2022 spolu v tis. osobách	2023 spolu v tis. osobách	2022 spolu v %	2023 spolu v %
Bratislavský	Spolu	391,1	401,2	100,0	100,0
	Základné a bez vzdelania	6,0	7,7	1,5	1,9
	Nižšie stredné	49,9	49,6	12,8	12,4
	Úplné stredné	145,3	136,7	37,2	34,1
	Vysokoškolské	189,9	207,2	48,6	51,6
Trnavský	Spolu	297,3	289,7	100,0	100,0
	Základné a bez vzdelania	15,0	11,1	5,0	3,8
	Nižšie stredné	91,4	74,1	30,7	25,6
	Úplné stredné	120,4	132,9	40,5	45,9
	Vysokoškolské	70,4	71,7	23,7	24,7
Trenčiansky	Spolu	291,2	288,0	100,0	100,0
	Základné a bez vzdelania	10,9	7,5	3,7	2,6
	Nižšie stredné	76,6	69,0	26,3	24,0
	Úplné stredné	131,5	138,7	45,2	48,2
	Vysokoškolské	72,2	72,9	24,8	25,3
Nitriansky	Spolu	346,6	346,8	100,0	100,0
	Základné a bez vzdelania	14,6	14,2	4,2	4,1
	Nižšie stredné	74,4	70,9	21,5	20,4
	Úplné stredné	160,4	172,0	46,3	49,6
	Vysokoškolské	97,1	89,7	28,0	25,9
Žilinský	Spolu	355,8	359,1	100,0	100,0
	Základné a bez vzdelania	8,1	4,8	2,3	1,3
	Nižšie stredné	93,8	101,3	26,4	28,2
	Úplné stredné	165,6	161,3	46,5	44,9
	Vysokoškolské	88,4	91,6	24,8	25,5
Banskobystrický	Spolu	318,2	316,8	100,0	100,0
	Základné a bez vzdelania	17,3	15,9	5,4	5,0
	Nižšie stredné	63,6	59,3	20,0	18,7
	Úplné stredné	142,2	145,2	44,7	45,8
	Vysokoškolské	95,2	96,5	29,9	30,5
Prešovský	Spolu	395,7	396,6	100,0	100,0
	Základné a bez vzdelania	28,4	34,2	7,2	8,6
	Nižšie stredné	85,9	96,1	21,7	24,2
	Úplné stredné	179,9	174,6	45,5	44,0
	Vysokoškolské	101,5	91,7	25,7	23,1
Košícký	Spolu	378,5	373,7	100,0	100,0
	Základné a bez vzdelania	19,8	22,4	5,2	6,0
	Nižšie stredné	64,7	67,3	17,1	18,0
	Úplné stredné	162,4	165,6	42,9	44,3
	Vysokoškolské	131,6	118,5	34,8	31,7

Legenda:

Základné - základné a bez vzdelania

Nižšie stredné - učňovské a stredné odborné bez maturity

Úplné stredné - úplné stredné učňovské s maturitou + úplné stredné odborné + úplné stredné všeobecné + vyššie odborné

Vysokoškolské - vysokoškolské 1. až 3. stupňa

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Jednotlivé kraje sa na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2023 podieľali v rozpätí od 10,4 % (Trenčiansky kraj) do 14,5 % (Bratislavský kraj). Výraznejším medziročným rastom počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov v Bratislavskom kraji za posledné dva roky došlo ku zmene v proporčnom zastúpení jednotlivých krajov na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov. V minulosti sa dlhodobo najvyšší počet ekonomicky aktívnych obyvateľov sústreďoval v krajoch východného Slovenska, v roku 2023 ich bolo najviac v Bratislavskom kraji (14,5 %).

Tabuľka 2.3 Štruktúra ekonomicky aktívnych obyvateľov, miera zamestnanosti a nezamestnanosti podľa krajov v roku 2023

Kraj	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo spolu v tis. osobách			Miera zamestnanosti vo veku 20-64 rokov v %	Miera nezamestnanosti spolu v %
	spolu	z toho pracujúci	z toho nezamestnaní		
SR spolu	2 771,9	2 610,0	161,9	77,5	5,8
Bratislavský	401,2	392,0	9,2	85,8	2,3
Trnavský	289,7	278,0	11,6	78,6	4,0
Trenčiansky	288,0	278,7	9,3	78,4	3,2
Nitriansky	346,8	334,6	12,2	79,3	3,5
Žilinský	359,1	347,2	11,9	80,7	3,3
Banskobystrický	316,8	288,9	27,9	75,1	8,8
Prešovský	396,6	353,9	42,7	72,2	10,8
Košický	373,7	336,7	37,0	71,1	9,9

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

V 4 krajoch (Bratislavský, Žilinský, Prešovský a Nitriansky kraj) došlo k medziročnému rastu počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov. Najvyšší medziročný nárast absolútneho počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov bol zaznamenaný v Bratislavskom kraji (o 10,1 tis. osôb), naopak najvýraznejšie klesol počet ekonomicky aktívnych obyvateľov v Trnavskom kraji (o 7,6 tis. osôb). Počet osôb mimo trhu práce klesol (okrem Trnavského a Košického kraja) takmer vo všetkých krajoch, a to v rozmedzí od 0,1 tis. osôb v Trenčianskom kraji do 6,3 tis. osôb v Bratislavskom kraji.

Tabuľka 2.4 Prírastky/úbytky počtu ekonomicky aktívnych a neaktívnych v roku 2023 podľa krajov

Kraj	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo 15+ (v tis. osobách) v tom			Ekonomicky neaktívne obyvateľstvo od 15 rokov (v tis.)
	spolu	pracujúci (v tis.)	nezamestnaní (v tis.)	
SR spolu	-2,4	6,1	-8,5	-7,0
Bratislavský	10,1	9,7	0,4	-6,3
Trnavský	-7,6	-6,3	-1,4	6,6
Trenčiansky	-3,2	-2,4	-0,8	-0,1
Nitriansky	0,2	2,8	-2,6	-3,3
Žilinský	3,3	5,2	-1,9	-5,0
Banskobystrický	-1,4	1,5	-2,9	-1,3
Prešovský	0,9	2,0	-1,1	-1,5
Košický	-4,8	-6,4	1,7	4,0

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Celková miera ekonomickej aktivity obyvateľov vo veku 15 a viac rokov dosiahla úroveň 61,9 % a v porovnaní s rokom 2022 sa zvýšila o 0,2 p. b. Vzrástla u oboch pohlaví zhodne o 0,2 p. b. (u žien na 56,6 % a u mužov na 67,5 %).

Medziročný rast miery ekonomickej aktivity dosiahli najmä 5-ročné vekové skupiny 60 až 64 rokov a 20 až 24 rokov.

**Tabuľka 2.5 Miera ekonomickej aktivity obyvateľov podľa veku a pohlavia
(priemer za rok v %)**

Veková skupina	Spolu		Muži		Ženy	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Spolu	61,7	61,9	67,3	67,5	56,4	56,6
15 – 19 rokov	5,1	5,2	6,2	6,6	4,1	3,8
20 – 24 rokov	47,0	48,6	58,1	58,5	35,5	38,3
25 – 29 rokov	84,1	84,7	89,8	91,1	78,3	77,9
30 – 34 rokov	89,0	88,1	95,1	94,2	82,6	81,7
35 – 39 rokov	89,8	90,5	94,4	94,8	85,0	86,0
40 – 44 rokov	92,8	92,3	95,2	94,3	90,3	90,1
45 – 49 rokov	92,8	92,4	93,9	92,6	91,7	92,1
50 – 54 rokov	88,7	88,6	89,8	89,7	87,6	87,5
55 – 59 rokov	85,2	85,6	85,3	85,6	85,2	85,6
60 – 64 rokov	48,7	52,6	53,2	59,1	44,6	46,8
65 – 89 rokov	4,9	5,5	6,3	7,2	4,0	4,3

2.1.2 Vývoj zamestnanosti

Zamestnanosť možno sledovať na základe viacerých štatistických zisťovaní. Zisťovania sa odlišujú konceptom zamestnanosti, definíciami a metodikou zberu údajov.

Jednou z možností sledovania vývoja počtu pracujúcich resp. zamestnaných osôb sú **štatistiky Sociálnej poisťovne**. Sociálna poisťovňa je verejnoprávna inštitúcia, ktorá vykonáva sociálne poistenie, t.j. nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie (starobné a invalidné), úrazové poistenie, garančné poistenie, poistenie v nezamestnanosti a výkon starobného dôchodkového sporenia. Vzhľadom na povinný charakter sociálneho poistenia a starobného dôchodkového sporenia, Sociálna poisťovňa disponuje údajmi o všetkých zamestnávateľoch a zamestnancoch, za ktorých sa platí poistné na sociálne poistenie a povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie vrátane osôb pracujúcich na dohody o prácach mimo pracovného pomeru, ako aj o povinne nemocensky a dôchodkovo poistených samostatne zárobkovo činných osobách. Definície zamestnávateľa, zamestnanca a samostatne zárobkovo činnnej osoby vychádzajú zo zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“). Štatistiky Sociálnej poisťovne neobsahujú údaje o príslušníkoch Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Národného bezpečnostného úradu, Zboru väzenskej a justičnej stráže, Hasičského a záchranného zboru, Horskej záchrannej služby, colníkov, profesionálnych vojakoch ozbrojených síl, vojakoch mimoriadnej služby, ktorých sociálne zabezpečenie je upravené osobitným právnym predpisom. Takisto neeviduje obyvateľov SR pracujúcich iba v zahraničí, ani vykonávanie prác, na základe ktorých nevzniká povinnosť platenia sociálneho poistenia [napr. samostatne zárobkovo činné osoby (SZČO)], ktoré nedosahujú ustanovený príjem na vznik povinného sociálneho poistenia. Vývoj vykazovania pracujúcich v štatistikách Sociálnej poisťovne môže byť ovplyvnený legislatívnymi zmenami v oblasti sociálneho poistenia.

Štatistický úrad SR realizuje dve zisťovania, ktorými je možné sledovať vývoj zamestnanosti a navzájom sa líšia metodikou zberu údajov.

Výberové zisťovanie pracovných síl realizované ŠÚ SR v domácnostiach poskytuje medzinárodne porovnateľné údaje o ekonomickej aktivite, zamestnanosti, nezamestnanosti a ďalších dôležitých charakteristikách pracovnej sily obyvateľstva SR.

Zásadná medzinárodná úprava metodiky pre VZPS od roku 2021 spôsobila, že údaje od roku 2021 nie sú kompatibilné s údajmi za predchádzajúce obdobia. Aby bolo možné aspoň sčasti sledovať reálny vývoj trhu práce, ŠÚ SR nahradil chýbajúce čísla hlavných ukazovateľov odhadmi – porovnateľnými medziodročnými indexami. Komplexnú úpravu starších údajov podľa nových metodických pravidiel nie je možné vykonať. Z uvedeného dôvodu nie je možné zhodnotiť medziodročný vývoj vybraných ukazovateľov zamestnanosti.

Za pracujúceho je v zmysle novej metodiky VZPS považovaná osoba vo veku od 15 do 89 rokov, ktorá v sledovanom týždni vykonávala aspoň jednu hodinu akúkoľvek prácu za mzdu, plat, odmenu alebo pracovnú činnosť za účelom dosiahnutia zisku (prácu na ustanovený týždenný pracovný čas alebo kratší pracovný čas, stálu, dočasnú, príležitostnú alebo sezónnu prácu) vrátane osôb pracujúcich v zahraničí do jedného roka, dochádzajúcich za prácou do zahraničia a osôb vykonávajúcich prácu na základe dohôd. Za pracujúcu je považovaná aj osoba, ktorá v sledovanom týždni mala prácu, ale nepracovala z dôvodu choroby, dovolenky, náhradného voľna alebo variabilného pracovného času, materskej alebo rodičovskej dovolenky, školenia súvisiaceho so zamestnaním, mimo sezóny, nedostatku práce u zamestnávateľa, štrajku a výluky, s výnimkou osôb na dlhodobom pracovnom voľne. Patria sem aj vypomáhajúci (neplatení) členovia rodiny v rodinnom podniku alebo na rodinnej farme, ktorí za svoju činnosť nepoberajú žiadnu mzdu ani odmenu.

Podniková štatistika o zamestnancoch realizovaná ŠÚ SR vychádza zo štatistických zisťovaní v podnikoch (podnikové výkazníctvo) a zachytáva všetky odvetvia ekonomickej činnosti. Za zamestnancov podľa podnikového výkazníctva sa považujú všetci zamestnanci, ktorí majú dohodnutý pracovný pomer na neurčitý čas alebo na určitú dobu (bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť), ktorí sú v pracovnom, služobnom, štátnozamestnaneckom alebo členskom pomere k zamestnávateľskej organizácii. Do počtu zamestnancov sa nezahŕňajú žiaci stredných odborných škôl vykonávajúci odbornú prax (učni), osoby na materskej a rodičovskej dovolenke a osoby pracujúce na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, súkromní podnikatelia (resp. ich spoločníci), ktorí nemajú uzavretú pracovnú zmluvu v danej organizácii. Zamestnané osoby sú zamestnanci a podnikatelia.

2.1.2.1 Zamestnanosť v štatistikách Sociálnej poisťovne

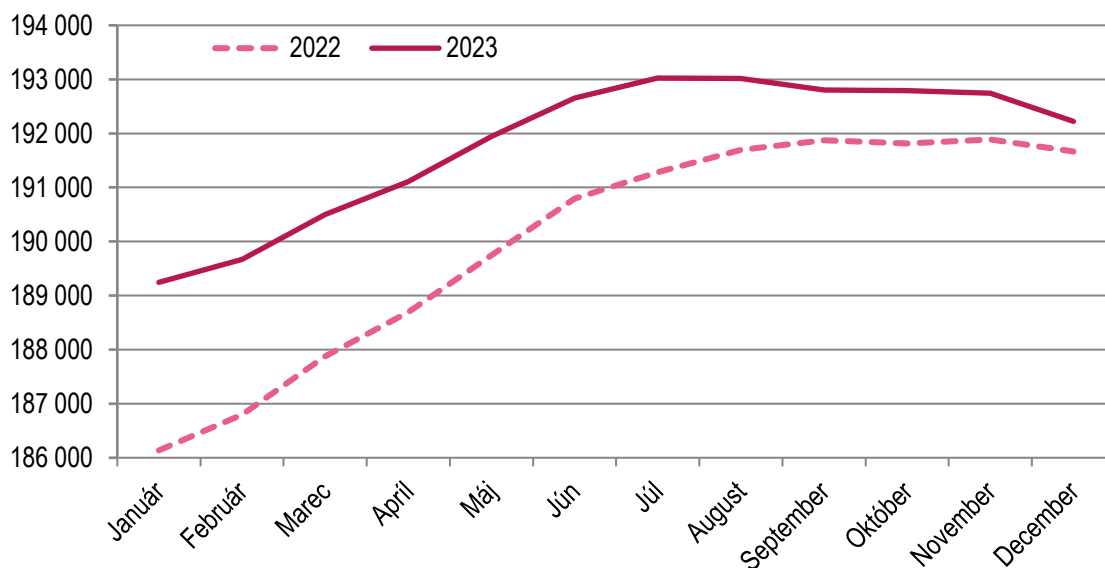
V roku 2023 Sociálna poisťovňa evidovala priemerne mesačne 191 810 zamestnávateľov, ktorí zamestnávali zamestnancov priemerne mesačne v 1 930 708 právnych vzťahoch s pravidelným mesačným príjmom a v 56 822 právnych vzťahoch s nepravidelným príjmom. Okrem týchto právnych vzťahov s pravidelným mesačným príjmom a nepravidelným príjmom zamestnávateľa zamestnávali zamestnancov na dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, t. j. dohody o vykonaní práce, dohody o pracovnej činnosti a dohody o brigádnickej práci študentov, a to v členení na pravidelný mesačný príjem a nepravidelný príjem, ktorých počet v roku 2023 dosiahol v priemere mesačne 369 350.

Sociálna poisťovňa v roku 2023 evidovala priemerne mesačne 225 555 povinne sociálne poistených samostatne zárobkovo činných osôb.

Priemerný mesačný počet zamestnávateľov v roku 2023 medziročne vzrástol o 0,94 % (o 1 787), priemerný mesačný počet zamestnancov v právnom vzťahu s pravidelným mesačným príjmom vzrástol o 0,03 % (o 585). Priemerný mesačný počet zamestnancov v právnom vzťahu s nepravidelným príjmom zaznamenal pokles o 4,22 % (o 2 501) a priemerný mesačný počet dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru pokles o 3,80 % (o 14 590). Priemerný mesačný počet povinne poistených samostatne zárobkovo činných osôb vzrástol o 4,37 % (o 9 440).

Celkovo evidovala Sociálna poisťovňa v roku 2023 v priemere za mesiac 2 582 435 poistných vzťahov, čo bolo o 7 066 menej poistných vzťahov ako v roku 2022 (o 0,27 %).

Graf 2.2 Počet zamestnávateľov evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2022 a 2023

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V decembri 2023 Sociálna poisťovňa evidovala 192 222 zamestnávateľov, čo oproti decembru 2022 predstavuje nárast o 558 zamestnávateľov (o 0,29 %).

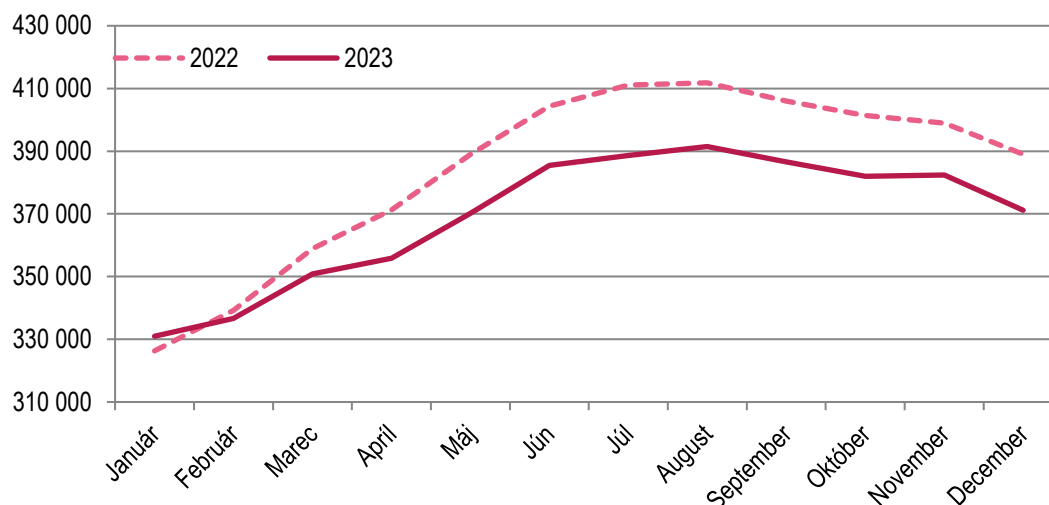
Graf 2.3 Počet právnych vzťahov s pravidelným mesačným príjmom evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2022 a 2023

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V decembri 2023 Sociálna poisťovňa evidovala 1 917 503 právnych vzťahov s pravidelným mesačným príjmom, čo oproti decembru 2022 predstavuje pokles o 13 800 právnych vzťahov (o 0,71 %).

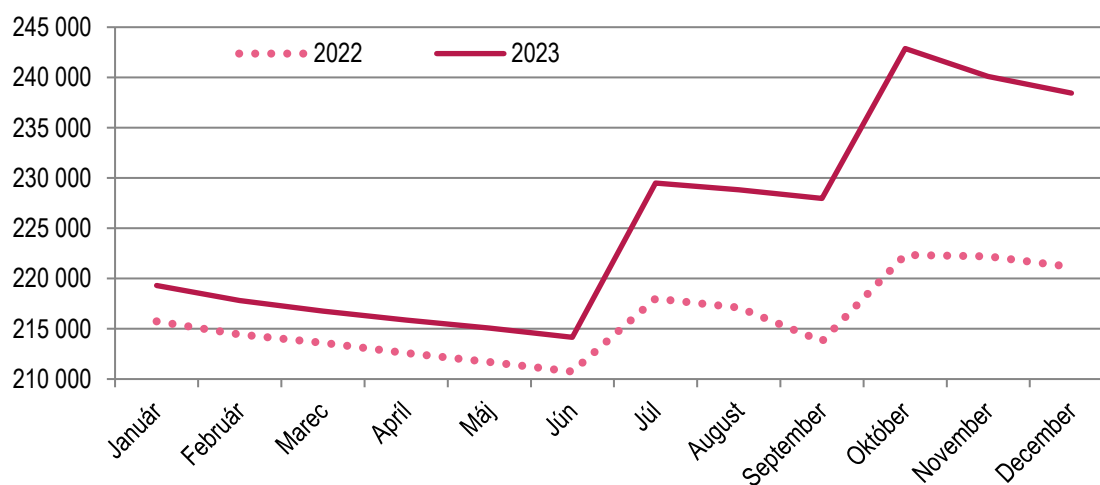
Graf 2.4 Počet dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2022 a 2023

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V decembri 2023 Sociálna poisťovňa evidovala 371 200 dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, čo oproti decembru 2022 predstavuje pokles o 17 881 dohôd (o 4,60 %).

Graf 2.5 Počet samostatne zárobkovo činných osôb evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2022 a 2023

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V decembri 2023 Sociálna poisťovňa evidovala 238 451 povinne poistených samostatne zárobkovo činných osôb, čo oproti decembru 2022 predstavuje nárast o 17 305 osôb (o 7,83 %).

2.1.2.2 Zamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl ŠÚ SR ¹⁹

Podľa údajov ŠÚ SR, VZPS celkový priemerný počet pracujúcich SR v roku 2023 v porovnaní s rokom 2022 medziročne vzrástol o 0,2 %, resp. o 6,1 tis. na 2 610 tis.

¹⁹ Metodika VZPS je v súlade s medzinárodnými definíciami a odporúčaniami Medzinárodnej organizácie práce (ILO) a Eurostatu

Z hľadiska postavenia v zamestnaní vzrástol počet podnikateľov (o 1,3 %), pričom počet zamestnancov zostal takmer rovnaký. V štruktúre podnikateľov vzrástol počet podnikateľov bez zamestnancov o 0,7 %, výraznejšie vzrástol počet podnikateľov so zamestnancami o 4,1 %.

Z hľadiska pohlavia bol zaznamenaný intenzívnejší nárast počtu pracujúcich u žien (o 0,4 %) ako u mužov (o 0,1 %).

V porovnaní s rokom 2022 sa v roku 2023 mierne zvýšil podiel zamestnancov, ktorí majú uzatvorený pracovný pomer na kratší pracovný čas. Takúto možnosť práce využilo v priemere 3,9 % z celkového počtu zamestnancov (v roku 2022 to bolo 3,5 %). U žien bol tento podiel tradične vyšší (5,4 %) ako u mužov (2,4 %).

Vekové zloženie zamestnanosti v roku 2023 bolo ovplyvnené najmä prírastkami vo vyšších vekových skupinách, najmä vo vekovej skupine 60 a viac rokov, ako aj výraznejším prírastkom vo vekovej skupine 15 – 19 rokov. Na druhej strane počet pracujúcich medziročne klesol vo vekových skupinách od 20 do 44 rokov.

Tabuľka 2.6 Pracujúci podľa veku v roku 2023 (priemer za rok)

Ukazovateľ	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2023/2022
Spolu	2 610,0	100,0	100,2
v tom veková skupina:			
15 – 19 rokov	6,6	0,3	115,8
20 – 24 rokov	107,7	4,1	99,9
25 – 29 rokov	245,7	9,4	95,8
30 – 34 rokov	316,0	12,1	97,3
35 – 39 rokov	354,9	13,6	98,5
40 – 44 rokov	383,4	14,7	98,9
45 – 49 rokov	385,9	14,8	102,0
50 – 54 rokov	303,9	11,7	103,7
55 – 59 rokov	282,7	10,8	99,7
60 – 64 rokov	172,9	6,6	106,9
65 – 89 rokov	50,2	1,9	114,1

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Z hľadiska štruktúry zamestnanosti **podľa vzdelania** v roku 2023 sa medziročne zvýšil počet pracujúcich vo vzdelanostnej skupine osôb s úplným stredným odborným s maturitou (o 3,1 %), základným vzdelaním (o 2,4 %) a úplným stredným všeobecným s maturitou (o 2,1 %). V ostatných vzdelanostných skupinách bol zaznamenaný medziročný pokles počtu pracujúcich.

Tabuľka 2.7 Pracujúci podľa vzdelania v roku 2023 (priemer za rok)

Ukazovateľ	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR	Index 2023/2022
Spolu	2 610,0	100,0	100,2
v tom vzdelanie:			
Základné	72,5	2,8	102,4
Stredné odborné (učňovské) bez maturity	540,0	20,7	97,6
Úplné stredné odborné (učňovské) s maturitou	141,6	5,4	96,4
Úplné stredné všeobecné s maturitou	112,0	4,3	102,1
Úplné stredné odborné s maturitou	904,2	34,7	103,1
Vyššie odborné	16,5	0,6	82,1
Vysokoškolské	822,9	31,5	99,6
Bez školského vzdelania	0,2	0,0	76,5

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o hospodárstve SR vo 4. štvrťroku 2023

Z regionálneho hľadiska počet pracujúcich vzrástol v 5 krajoch, najvýraznejšie v Bratislavskom o 2,5 %. V 3 krajoch počet pracujúcich klesol v rozsahu od 0,8 % (Trenčiansky kraj) do 2,2 % (Trnavský kraj).

Tabuľka 2.8 Pracujúci podľa krajov v roku 2023 (priemer za rok)

Kraj	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2023/2022
SR spolu	2 610,0	100,0	100,2
v tom:			
Bratislavský	392,0	15,0	102,5
Trnavský	278,0	10,6	97,8
Trenčiansky	278,7	10,7	99,2
Nitriansky	334,6	12,8	100,8
Žilinský	347,2	13,3	101,5
Banskobystrický	288,9	11,1	100,5
Prešovský	353,9	13,6	100,6
Košický	336,7	12,9	98,1

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o hospodárstve SR vo 4. štvrtroku 2023

Z celkového počtu pracujúcich SR v roku 2023 **pracovalo v zahraničí**²⁰ 116,5 tis. osôb, čo predstavovalo 4,5 %. Počet krátkodobo pracujúcich v zahraničí sa medziročne zvýšil o 0,4 %, pričom ich podiel na celkovom počte pracujúcich ostal nezmenený.

Medzi migrantmi prevládajú pracovníci v stavebníctve (39,7 tis. osôb), priemysle (21,4 tis. osôb), zdravotníctve a sociálnej pomoci (15,4 tis. osôb).

Dlhodobo najviac osôb, ktoré si nachádzajú prácu v zahraničí, bolo najmä z Prešovského kraja. Z európskych krajín pracovali slovenskí občania najmä v Nemecku, Rakúsku a Českej republike.

Počet krátkodobo pracujúcich slovenských občanov v zahraničí vzrástol v 4 krajoch, najvýraznejšie v Košickom (o 24,8 %) a Prešovskom kraji (o 16,0 %). Naopak, ich počet poklesol najvýraznejšie v Žilinskom (o 17,1 %) a v Bratislavskom kraji (o 16,9 %). Krátkodobo pracujúci v zahraničí sa podieľali na celkovom počte pracujúcich v kraji v rozsahu od 1,4 % v Bratislavskom kraji po 8,1 % v Prešovskom kraji.

Tabuľka 2.9 Vývoj zahraničnej pracovnej migrácie podľa krajov v roku 2023

Kraj	Pracujúci v zahraničí (v tis. osôb)	Index 2023/2022	Podiel na SR (v %)	Podiel pracujúcich v zahraničí na celkovej zamestnanosti SR, resp. kraja (v %)
SR spolu	116,5	100,4	100,0	4,5
v tom:				
Bratislavský	5,5	83,1	4,7	1,4
Trnavský	8,0	115,8	6,8	2,9
Trenčiansky	7,4	111,0	6,4	2,7
Nitriansky	18,4	87,2	15,8	5,5
Žilinský	18,3	82,9	15,7	5,3
Banskobystrický	11,7	89,0	10,0	4,0
Prešovský	28,7	116,0	24,6	8,1
Košický	18,6	124,8	16,0	5,5

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o hospodárstve SR vo 4. štvrtroku 2023

Miera zamestnanosti osôb vo veku 20-64 rokov sa v porovnaní s rokom 2022 medziročne zvýšila o 0,8 p. b. na 77,5 %, a to u oboch pohlaví, pričom jej nárast bol výraznejší u žien (o 1,0 p. b. na 73,6 %) ako u mužov (o 0,6 p. b. na 81,3 %).

Z hľadiska veku najvyššiu špecifickú mieru zamestnanosti dosiahli 5-ročné vekové skupiny od 30 do 59 rokov (viac ako 80 %). U mužov špecifickú mieru zamestnanosti 80 % a viac dosiahli všetky 5-ročné

²⁰ Išlo o krátkodobú zamestnanosť, t. j. osoby, ktoré pracovali v zahraničí do jedného roku vrátane časovo neobmedzenej dochádzky za prácou cez hranice

vekové skupiny vo veku od 25 do 59 rokov, u žien bola špecifická miera zamestnanosti na úrovni 80 % a viac v 5-ročných vekových skupinách od 35 do 59 rokov (príloha ku kapitole 2, tabuľka 2).

V porovnaní s rokom 2022 sa špecifická miera zamestnanosti znížila vo vekových skupinách 30 - 34 rokov a 45 - 49 rokov, nezmenená ostala vo vekovej skupine 35 - 39 rokov. V ostatných vekových skupinách sa špecifická miera zamestnanosti zvýšila, najvýraznejšie v skupine 60 - 64 rokov (o 4,3 p. b.).

Špecifická **miera zamestnanosti mladých ľudí (vo veku 15 - 24 rokov)** dosiahla priemernú úroveň 21,7 % a bola o 0,4 p. b. vyššia ako v roku 2022. U mužov sa jej úroveň medziročne znížila (o 1,2 p. b. na 25,4 %), pričom u žien sa zvýšila (o 2,0 p. b. na 17,8 %).

Špecifická **miera zamestnanosti starších osôb (vo veku 50 - 64 rokov)** dosiahla úroveň 73,0 % a bola o 2,1 p. b. vyššia ako v roku 2022. Zvýšila sa u oboch pohlaví, výraznejšie u mužov (o 2,2 p. b. na 75,7 %) ako u žien (o 2,0 p. b. na 70,4 %).

Z hľadiska vzdelania najvyššiu špecifickú mieru zamestnanosti vo veku 15 - 64 rokov dosiahla skupina obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním 3. stupňa (95,3 %), vysokoškolským vzdelaním 2. stupňa (91,6 %), s vyšším odborným vzdelaním a úplným stredným odborným vzdelaním (obe 82,3 %). Naopak, najnižšia bola špecifická miera zamestnanosti osôb bez školského vzdelania (2,7 %) a so základným vzdelaním (16,0 %). Z toho vyplýva, že 84 % počtu obyvateľov vo veku 15-64 rokov so základným vzdelaním nepracovalo. V porovnaní s rokom 2022 vzrástla miera zamestnanosti takmer vo všetkých vzdelanostných skupinách s výnimkou osôb s vyšším odborným vzdelaním (pokles o 2,6 p. b.), osôb bez školského vzdelania (pokles o 0,4 p. b.) a osôb s úplným stredným odborným vzdelaním (pokles o 0,1 p. b.). Podrobnejšie údaje sa nachádzajú v prílohe ku kapitole 2, tabuľka 3.

V rámci jednotlivých regiónov najvyššiu mieru zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 - 64 rokov dosiahol Bratislavský kraj (85,8 %). Na druhej strane jej najnižšia úroveň bola v Košickom kraji (71,1 %). V roku 2023 bol v rámci regiónov rozdiel medzi najnižšou a najvyššou mierou zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 - 64 rokov na úrovni 14,7 p. b. Miera zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 - 64 sa zvýšila takmer vo všetkých regiónoch (s výnimkou Trnavského a Košického kraja) v rozsahu od 0,2 p. b. (v Trenčianskom kraji) do 1,8 p. b. (v Nitrianskom kraji). Pokles miery zamestnanosti v niektorých regiónoch sa odrazil v miernom zvýšení medziregionálnych rozdielov v úrovni miery zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 - 64 rokov v porovnaní s rokom 2022. Keď v roku 2022 bol rozdiel medzi najnižšou a najvyššou mierou zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 - 64 rokov na úrovni 13,7 p. b., v roku 2023 to bolo 14,7 p. b.

Tabuľka 2.10 Miera zamestnanosti vo veku 20 – 64 rokov podľa krajov

Kraj	Rok 2022 (v %)	Rok 2023 (v %)	Zmena 2023/2022 (v p. b.)
SR spolu	76,7	77,5	0,8
Bratislavský	84,5	85,8	1,3
Trnavský	79,4	78,6	-0,7
Trenčiansky	78,2	78,4	0,2
Nitriansky	77,5	79,3	1,8
Žilinský	79,3	80,7	1,4
Banskobystrický	73,8	75,1	1,3
Prešovský	70,8	72,2	1,4
Košický	71,7	71,1	-0,7

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o hospodárstve SR vo 4. štvrťroku 2023

2.1.2.3 Zamestnanosť podľa štatistického výkazníctva ŠÚ SR

Podľa štvrťročného podnikového výkazníctva priemerný počet zamestnaných osôb v hospodárstve SR za rok 2023 dosiahol 2 399 193 osôb. V porovnaní s rokom 2022 vzrástol o 0,2 %, čo v absolútnom vyjadrení predstavovalo nárast o takmer 4 300 osôb.

Pokiaľ ide o **odvetvovú štruktúru**, z celkového počtu zamestnaných osôb SR v roku 2023 pracovalo v poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove 3,5 %, v priemysle 21,2 %, v stavebníctve 6,9 % a v sektore služieb

68,3 %. Prehľad o vývoji zamestnanosti podľa jednotlivých odvetví v roku 2023 je uvedený v prílohe ku kapitole 2, tabuľka 4.

Z hľadiska **veľkostných kategórií podnikov** v porovnaní s rokom 2022 rástla zamestnanosť v rozsahu od 0,4 % do 1,8 %, najvýraznejšie vo veľkostnej kategórii podnikov s 500 - 999 zamestnancami (o 1,8 %) a živnostníkov (o 1,4 %). Zamestnanosť medziročne klesla vo veľkostnej kategórii podnikov s 250 – 499 zamestnancami (o 2,7 %), v podnikoch s 20 – 49 zamestnancami (o 2,0 %) a v podnikoch 50 – 249 zamestnancov (o 0,5 %). Najväčšiu skupinu zamestnaných osôb tvorili živnostníci a ich zamestnanci (27,1 %).

Tabuľka 2.11 Zamestnanosť podľa veľkosti podnikov (priemer za rok)

Počet zamestnancov	Osoby	2022 Index 2022/2021	Podiel v %	Osoby	2023 Index 2023/2022	Podiel v %
0 – 19	410 769	104,4	17,2	413 036	100,6	17,2
20 – 49	228 477	98,2	9,5	223 836	98,0	9,3
50 – 249	405 460	103,5	16,9	403 348	99,5	16,8
250 – 499	163 004	102,8	6,8	158 666	97,3	6,6
500 – 999	160 969	104,1	6,7	163 900	101,8	6,8
1 000 a viac	384 473	98,0	16,1	385 908	100,4	16,1
Živnostníci* (odhad)	641 750	101,6	26,8	650 500	101,4	27,1
Spolu	2 394 901	101,7	100,0	2 399 193	100,2	100,0

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o hospodárstve SR vo 4. štvrťroku 2022, Štatistická správa o hospodárstve SR vo 4. štvrťroku 2023

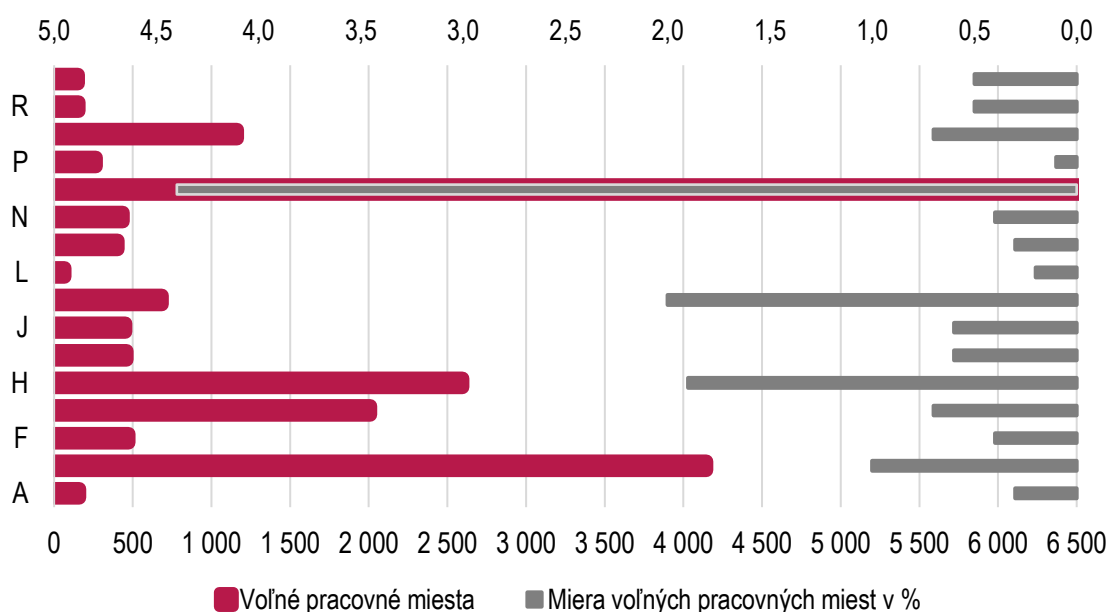
*vrátane zamestnancov u živnostníkov

2.1.3 Voľné pracovné miesta

V roku 2023 bolo v hospodárstve SR podľa štatistického výkazníctva k dispozícii v priemere 20 685 voľných pracovných miest. V porovnaní s rokom 2022 bol ich počet vyšší o 0,7 % (absolútne o 145 miest).

Z hľadiska jednotlivých odvetví počet voľných pracovných miest oproti roku 2022 absolútne najviac vzrástol vo verejnej správe a obrane, povinnom sociálnom zabezpečení (o 793 miest) a doprave a skladovaní (o 356 miest). Ponuka voľných pracovných miest medziročne najviac klesla vo veľkoobchode a maloobchode; oprave motorových vozidiel (o 279 miest), odborných, vedeckých a technických činnostiach (o 254 miest) a ubytovacích a stravovacích službách (o 191 miest). Prehľad o štruktúre voľných pracovných miest podľa jednotlivých odvetví v roku 2023 uvádza graf 2.6. Podrobnejšie údaje sa nachádzajú v prílohe ku kapitole 2, tabuľka 5.

Graf 2.6 Počet voľných pracovných miest a miera voľných pracovných miest v roku 2023²¹

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o hospodárstve SR vo 4. štvrťroku 2023 (zo štvrťročného štatistického výkazníctva vrátane údajov za podnikateľov)

Z regionálneho hľadiska bolo v roku 2023 najviac voľných pracovných miest v Bratislavskom kraji (10 154), čo predstavovalo 49,1 % z celkového priemerného počtu voľných pracovných miest v SR. Počet voľných pracovných miest vzrástol v Nitrianskom (o 8,1 %), Košickom (o 7,9 %), Trenčianskom (o 6,2 %), Banskobystrickom

²¹ Legenda ku grafu 2.6:

A Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov

B,C,D,E Priemysel spolu

F Stavebníctvo

G Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov

H Doprava a skladovanie

I Ubytovacie a stravovacie služby

J Informácie a komunikácia

K Finančné a poisťovacie činnosti

L Činnosti v oblasti nehnuteľností

M Odborné, vedecké a technické činnosti

N Administratívne a podporné služby

O Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie

P Vzdělávání

Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc

R Umenie, zábava a rekreácia

S Ostatné činnosti

(o 5,0 %) a Bratislavskom kraji (o 2,2 %). V Trnavskom (o 13,9 %), Žilinskom (o 9,1 %) a Prešovskom kraji (o 4,1 %) počet voľných pracovných miest medziročne poklesol.

Tabuľka 2.12 Voľné pracovné miesta v roku 2023 podľa krajov (priemer za rok)

Kraj	Počet voľných pracovných miest	Podiel na SR (v %)	Prírastok/úbytok voľných pracovných miest	Index 2023/2022	Miera voľných pracovných miest (v %)
SR spolu	20 685	100,0	145	100,7	1,0
v tom:					
Bratislavský	10 154	49,1	218	102,2	1,7
Trnavský	1 306	6,3	-210	86,1	0,7
Trenčiansky	1 596	7,7	93	106,2	0,9
Nitriansky	1 502	7,3	112	108,1	0,7
Žilinský	1 901	9,2	-190	90,9	0,9
Banskobystrický	1 822	8,8	87	105,0	1,0
Prešovský	1 222	5,9	-52	95,9	0,6
Košický	1 182	5,7	87	107,9	0,6

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o hospodárstve SR vo 4 štvrtroku 2022, Štatistická správa o hospodárstve SR vo 4. štvrtroku 2023

V roku 2023 bola **miera voľných pracovných miest** (percentuálny podiel voľných pracovných miest na celkovom počte pracovných miest) v SR na úrovni 1,0 % a v porovnaní s rokom 2022 sa nezmenila.

Z odvetvového hľadiska, vyššia ako v priemere za celé hospodárstvo SR bola miera voľných pracovných miest vo verejnej správe a obrane, povinnom sociálnom zabezpečení (4,4 %), finančných a poisťovacích činnostiach (2,0 %) a doprave a skladovaní (1,9 %). Podrobnejšie údaje sa nachádzajú v prílohe ku kapitole 2, tabuľka 5.

Podľa územného členenia bola najvyššia miera voľných pracovných miest v Bratislavskom kraji (1,7 %). V ostatných krajoch sa pohybovala miera voľných pracovných miest na úrovni od 0,6 % v Prešovskom a Košickom kraji do 1,0 % v Banskobystrickom kraji.

2.1.4 Vývoj nezamestnanosti

Podobne ako zamestnanosť aj nezamestnanosť možno sledovať na základe viacerých prístupov, ktoré sa konceptuálne odlišujú.

Metodika nezamestnanosti **na základe evidencie úradov práce, sociálnych vecí a rodiny** sa významne odlišuje od metodiky nezamestnanosti na základe VZPS, zachytáva odlišnú populáciu z dôvodu rozdielnej definície nezamestnaného, závisí od motivácie evidovať sa, ako aj od legislatívnych podmienok evidencie. Hoci nie je medzinárodne porovnateľná, poskytuje administratívne údaje, ktorých vykazovanie je možné na mesačnej báze a na najnižšej administratívno-územnej úrovni.

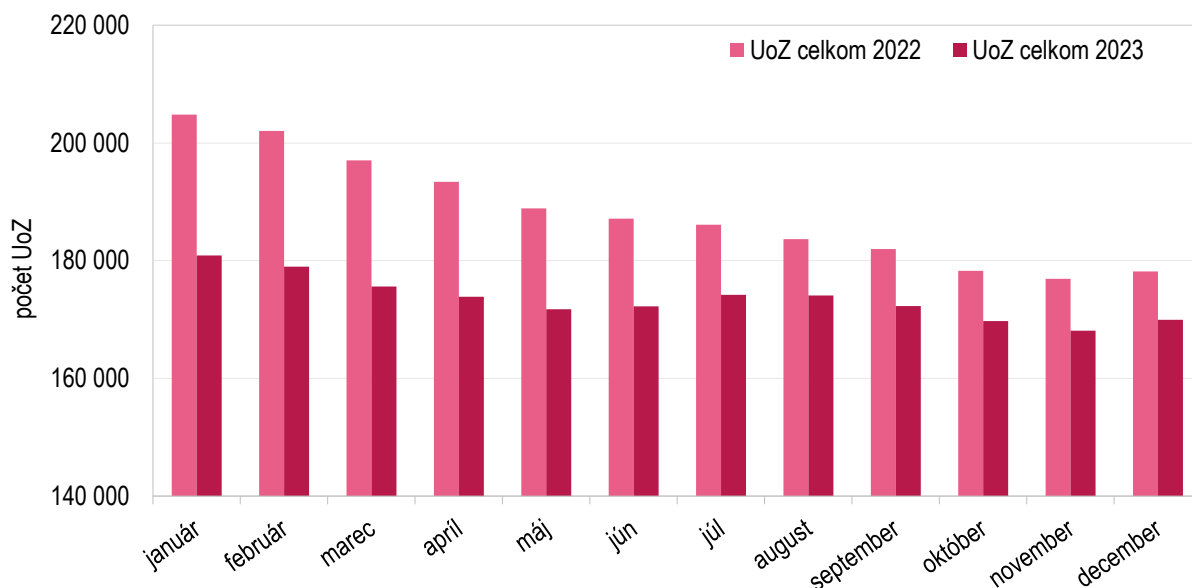
Výberové zisťovanie pracovných síl realizované ŠÚ SR v domácnostiach zachytáva nezamestnaných podľa definície Medzinárodnej organizácie práce ako všetky osoby vo veku od 15 do 74 rokov, ktoré súčasne spĺňajú nasledujúce tri podmienky:

1. v referenčnom týždni nemali žiadnu platenú prácu;
2. v posledných štyroch týždňoch si aktívne hľadali prácu alebo si prácu našli a do zamestnania nastúpia najneskôr do 3 mesiacov a zároveň
3. sú schopní nastúpiť do práce najneskôr do dvoch týždňov.

2.1.4.1 Nezamestnanosť podľa evidencie úradov práce, sociálnych vecí a rodiny

V roku 2023 bolo v SR **priemerne evidovaných 173 473 uchádzačov o zamestnanie** (ďalej len „UoZ“). Vývoj evidovanej nezamestnanosti v jednotlivých mesiacoch mal do júna 2023 klesajúci trend. V porovnaní s rokom 2022 priemerný počet UoZ poklesol o 14 731 osôb, t. j. o 7,83 % (v roku 2022 bolo priemerne evidovaných 188 204 UoZ).

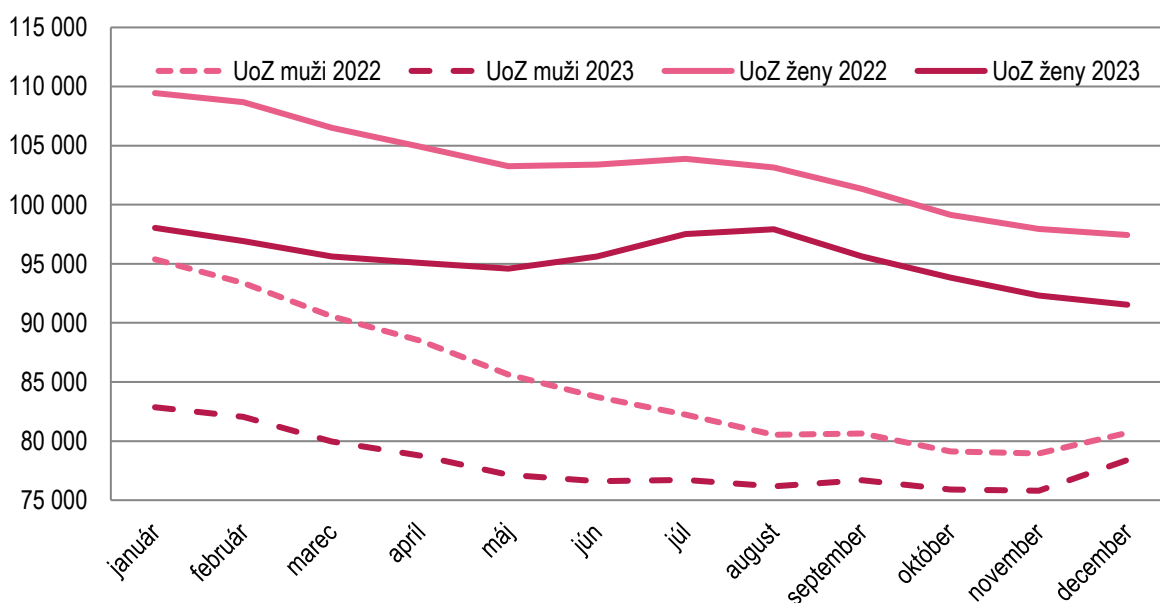
Graf 2.7 Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v jednotlivých mesiacoch v rokoch 2022 a 2023

Zdroj: ÚPSVR

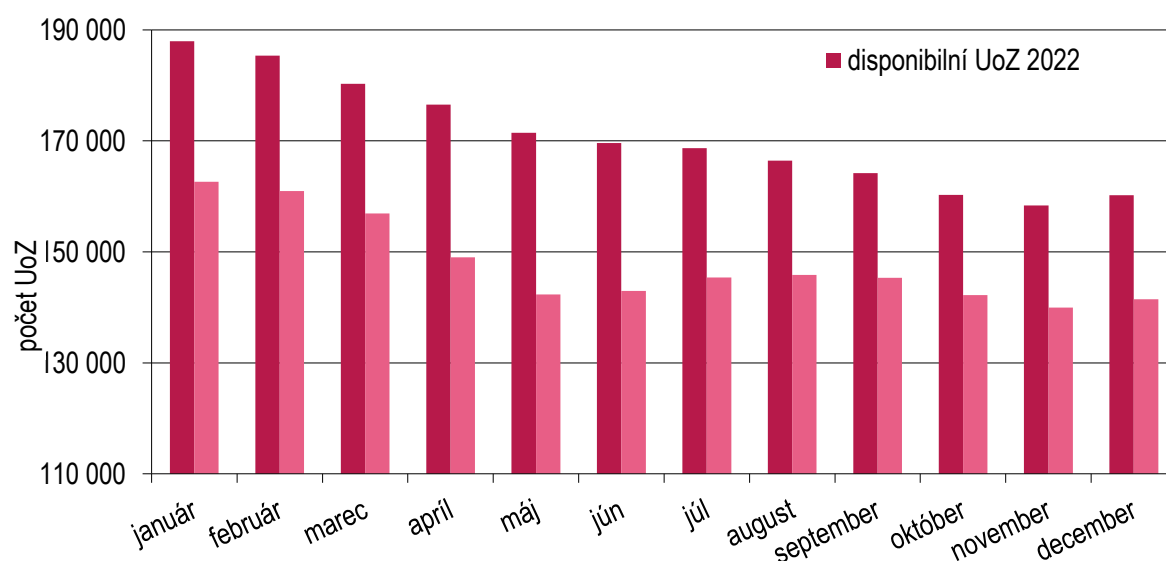
Z celkového priemerného počtu UoZ bolo v evidencii 95 385 žien (54,99 %), čo v porovnaní s rokom 2022 (v priemere 103 259 žien), predstavovalo pokles o 7 874 osôb, t. j. o 7,63 %. Najvyšší podiel žien na celkových priemerných počtoch UoZ v roku 2023 bol v Nitrianskom kraji (59,67 %), v ostatných krajoch sa podiel pohyboval v rozmedzí od 51,94 % (Žilinský kraj) do 57,76 % (Trnavský kraj).

Graf 2.8 Vývoj počtov nezamestnaných mužov a žien v jednotlivých mesiacoch v rokoch 2022 a 2023

Zdroj: ÚPSVR

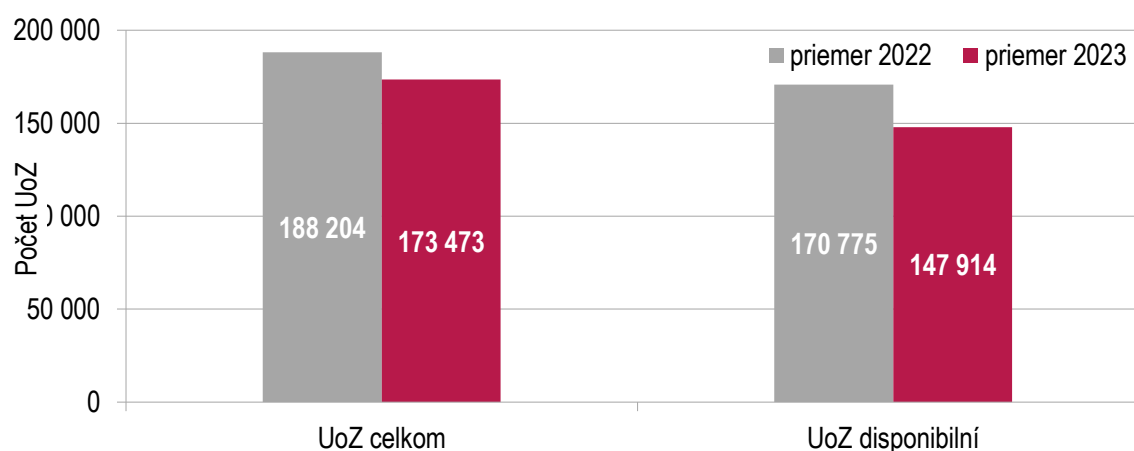
Graf 2.9 Vývoj počtu disponibilných uchádzačov o zamestnanie v jednotlivých mesiacoch v rokoch 2022 a 2023

Zdroj: ÚPSVR

Priemerný počet disponibilných²² UoZ dosiahol v roku 2023 počet 147 914 osôb. V medziročnom porovnaní je to pokles o 22 861 osôb, t. j. o 13,39 % (v roku 2022 bolo evidovaných v priemere 170 775 UoZ).

Graf 2.10 Porovnanie priemerných počtov uchádzačov o zamestnanie v rokoch 2022 a 2023

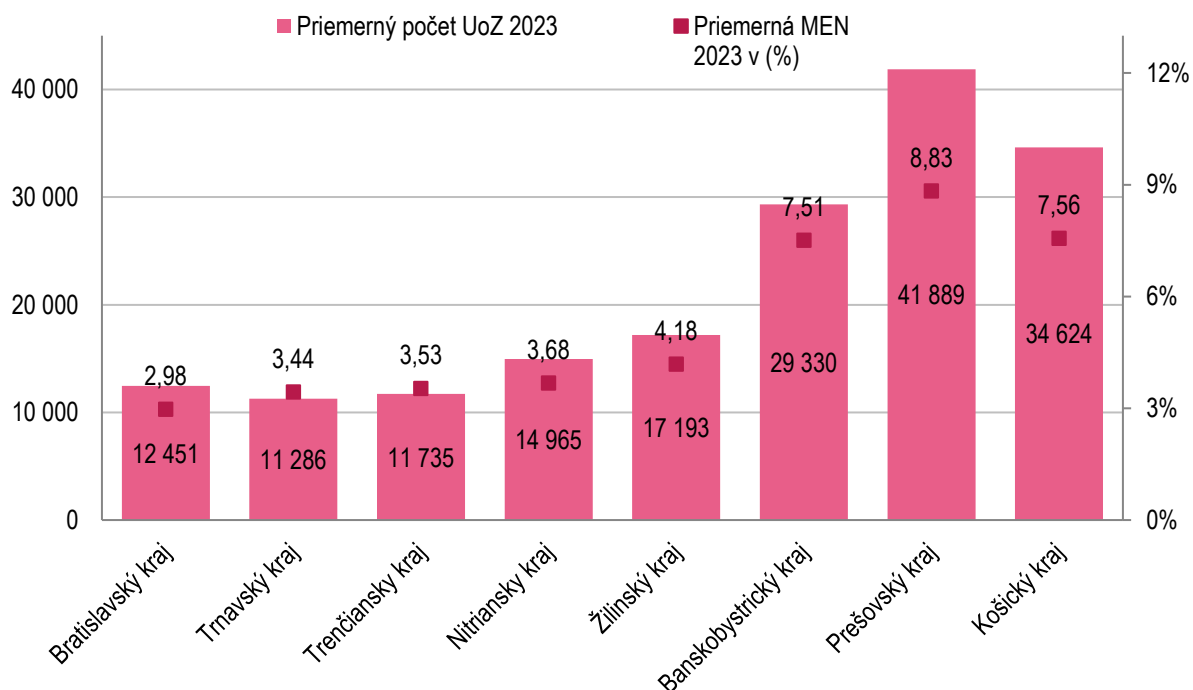
Zdroj: ÚPSVR

Miera evidovanej nezamestnanosti (vypočítaná z disponibilného počtu UoZ) počas roka v I., II. a v IV. kvartáli klesala. Vo všetkých kvartáloch roka 2023 bola miera evidovanej nezamestnanosti nižšia ako v roku 2022. V priemere za rok 2023 dosiahla úroveň 5,30 % (priemerný medziročný pokles o 1,01 p. b.).

Z regionálneho hľadiska bola za rok 2023 najvyššia úroveň priemernej miery evidovanej nezamestnanosti zaznamenaná v Prešovskom kraji (8,83 %) a najnižšia v Bratislavskom kraji (2,98 %). Úroveň celoslovenského priemeru miery evidovanej nezamestnanosti (5,30 %), bola okrem Prešovského kraja prekročená v Košickom kraji s ročným priemerom 7,56 % a v Banskobystrickom kraji s ročným priemerom 7,51 %

²² Disponibilný UoZ je UoZ, ktorý bezprostredne po ponuke voľného pracovného miesta môže nastúpiť do pracovného pomeru. Ide o evidovaného nezamestnaného, na strane ktorého nie je žiadna objektívna prekážka pre prijatie do zamestnania.

Graf 2.11 Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti a priemerný počet UoZ v krajoch SR v roku 2023

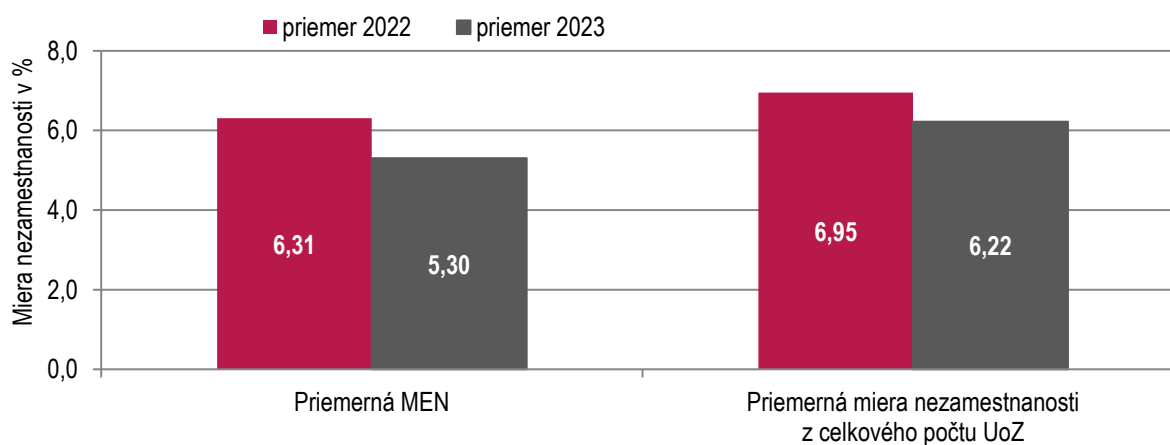

Zdroj: ÚPSVR

Vo všetkých krajoch SR bol dosiahnutý medzoročný pokles priemernej miery evidovanej nezamestnanosti. v rozpätí od 0,37 p. b. v Trenčianskom kraji, do 1,83 p. b. v Košickom kraji. Medzoročný pokles priemernej miery evidovanej nezamestnanosti, vyšší ako priemer za SR (1,01 p. b.), zaznamenali kraje: Košický kraj o 1,83 p. b., Prešovský kraj o 1,60 p. b. a Banskobystrický kraj o 1,20 p. b. (Grafické znázornenie podielu počtu disponibilných UoZ v produktívnom veku na počte obyvateľov v produktívnom veku je uvedené v prílohe ku kapitole 2, graf 1.)

Miera nezamestnanosti vypočítaná z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie dosiahla v priemere za rok 2023 úroveň 6,22 %, čo predstavovalo oproti roku 2022 pokles o 0,73 p. b.

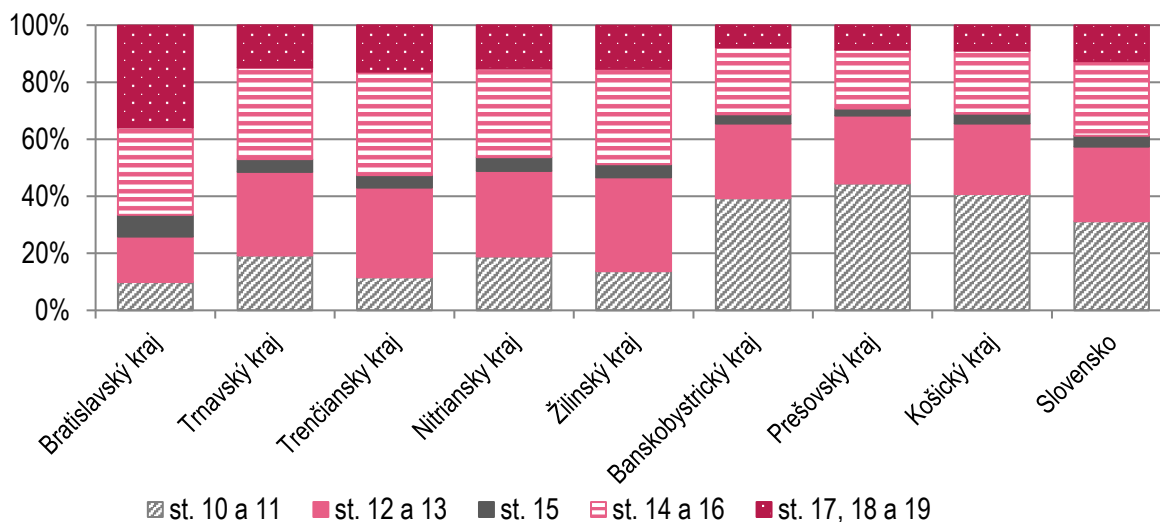
Graf 2.12 Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti a miera nezamestnanosti z celkového počtu UoZ v SR v rokoch 2022 a 2023

Zdroj: ÚPSVR

Štruktúra UoZ podľa vzdelania²³ sa v roku 2023 v porovnaní s minulým rokom nezmenila. Priemerný mesačný počet bol najvyšší u UoZ so základným vzdelaním (stupeň 11) a s neukončeným základným vzdelaním (stupeň 10), v počte 54 276 osôb a v percentuálnom vyjadrení 31,29 %. Druhý najvyšší počet dosiahla skupina UoZ so stredným odborným vzdelaním (vrátane nižšieho stredného odborného vzdelania, t. j. stupne vzdelania 12 a 13) v počte 45 322 osôb a v percentuálnom vyjadrení 26,13 %. Nasleduje skupina UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním (stupeň 14) v počte 44 487 osôb a s podielom 25,64 %. Menej početnú skupinu tvorili vysokoškolsky vzdelaní UoZ (stupne 17, 18 a 19) v počte 21 816 a s podielom 12,58 %, pričom najviac bolo UoZ s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa v počte 17 032 osôb a s podielom 9,82 %. Najmenšie zastúpenie mali UoZ s vysokoškolským vzdelaním tretieho stupňa, s priemerným počtom 698 osôb a s podielom 0,40 %. K menej početným skupinám patrili aj UoZ s vyšším odborným vzdelaním (stupeň 16) s počtom 782 a s podielom 0,45 % a UoZ s úplným stredným všeobecným vzdelaním (stupeň 15) s počtom 6 666 a podielom 3,84 %.

Graf 2.13 Podiel UoZ podľa stupňa vzdelania v krajoch SR v roku 2023

Zdroj: ÚPSVR

Z regionálneho hľadiska bolo najviac nezamestnaných evidovaných uchádzačov so základným alebo neukončeným základným vzdelaním (stupne vzdelania 10, 11) v troch krajoch. V Prešovskom kraji ich bolo 44,53 %, v Košickom 40,84 % a v Banskobystrickom kraji 39,34 %. V Trenčianskom kraji (36,30 %), v Žilinskom kraji (33,52 %), v Trnavskom kraji (32,11 %) a v Nitrianskom kraji (31,12 %) bolo najviac UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním a vyšším odborným vzdelaním, t. j. stupeň vzdelania 14 a 16. V Bratislavskom kraji bolo najviac UoZ s vysokoškolským vzdelaním (st. vzd. 17, 18 a 19) s celkovým podielom 35,66 %.

Z hľadiska vekovej štruktúry v roku 2023 boli najpočetnejšou skupinou medzi UoZ osoby vo veku 15 – 24 rokov (22 051 osôb), pričom tvorili 12,71 % zo všetkých UoZ. Druhou najpočetnejšou skupinou s počtom 21 352 osôb a podielom 12,31 % boli UoZ vo veku 35 – 39 rokov, nasledovala skupina osôb vo veku 40 – 44 rokov s počtom 21 325 osôb a podielom 12,29 %.

²³stupeň vzdelania

10	Neukončené základné vzdelanie	15	Úplné stredné všeobecné vzdelanie
11	Základné vzdelanie	16	Vyššie odborné vzdelanie
12	Nižšie stredné odborné vzdelanie	17	Vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa
13	Stredné odborné vzdelanie	18	Vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
14	Úplné stredné odborné vzdelanie	19	Vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa
N/A	neurčené		

Tabuľka 2.13 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa veku v krajoch SR v roku 2023 (v %)

Územie (kraje SR)	15-24r.	25-29 r.	30-34 r.	35-39 r.	v tom: 40-44 r.	45-49 r.	50-54 r.	55-59 r.	nad 60 r.
Bratislavský	9,26	9,54	12,95	15,74	15,56	12,13	8,94	9,05	6,84
Trnavský	12,73	9,80	11,32	12,64	13,33	11,86	9,98	10,63	7,72
Trenčiansky	11,42	9,35	11,48	12,33	12,06	11,50	10,76	12,51	8,58
Nitriansky	11,31	9,08	10,19	11,78	12,28	12,26	11,13	12,53	9,43
Žilinský	12,98	9,97	11,24	11,73	11,40	11,55	11,03	11,83	8,26
Banskobystrický	11,80	9,49	10,70	11,79	11,89	12,82	11,27	12,62	7,62
Prešovský	14,89	11,31	11,75	12,19	11,98	11,41	10,33	10,31	5,84
Košický	12,99	9,92	11,06	12,06	12,03	12,25	11,22	11,40	7,07
Slovensko	12,71	10,04	11,29	12,31	12,29	11,99	10,71	11,34	7,32

Zdroj: ÚPSVR

Z hľadiska dĺžky evidencie v roku 2023 dosiahol priemerný počet UoZ s dobou evidencie nad 12 mesiacov 70 958 osôb, pričom tento počet medziročne klesol o 11 801 osôb (o 14,26 %). Podiel evidovaných nad 12 mesiacov na celkovom počte UoZ klesol o 3,07 p. b. na 40,90 %, priemerný počet evidovaných UoZ do 12 mesiacov medziročne klesol o 2 930 osôb (o 2,78 %). Počet UoZ evidovaných nad 48 mesiacov sa medziročne zvýšil na 24 608 osôb a predstavoval 14,19 % z celkového počtu UoZ. Z evidovaných do 48 mesiacov bolo najviac UoZ v kategórii do 3 mesiacov, pričom predstavovali 42 549 osôb, s podielom 24,53 %. Medziročný nárast počtu UoZ nastal v skupinách UoZ nad 37 mesiacov, v ostatných skupinách nastal pokles počtov UoZ.

Najvyšší priemerný počet UoZ žien v roku 2023 bol v skupine evidovaných do 3 mesiacov, a to 21 498 osôb (22,54 %). Druhý najvyšší priemerný počet UoZ žien bol dosiahnutý v skupine evidovaných nad 48 mesiacov, a to 16 253 osôb (17,04 %).

Priemerná dĺžka evidencie UoZ v roku 2023 v porovnaní s rokom 2022 (11,54 mesiacov) klesla na 10,80 mesiaca.

Tabuľka 2.14 Priemerný počet uchádzačov o zamestnanie podľa dĺžky evidencie v mesiacoch v roku 2023 podľa regiónov SR (v osobách)

Územie (kraje SR)	Bratislavský	Trnavský	Trenčiansky	Nitriansky	Žilinský	Banskobystrický	Prešovský	Košický	Slovensko
do 3 mes.	4 104	3 893	3 968	4 835	4 983	5 823	8 236	6 707	42 549
4-6 mes.	3 058	2 702	2 692	3 222	3 538	4 335	5 954	4 956	30 456
7-9 mes.	1 608	1 423	1 411	1 775	2 021	2 740	3 877	3 182	18 036
10-12 mes.	872	768	754	1 015	1 197	1 857	2 805	2 206	11 474
13-18 mes.	842	788	791	1 094	1 313	2 358	3 788	2 960	13 934
19-24 mes.	490	448	477	673	812	1 688	2 594	2 038	9 219
25-30 mes.	339	290	325	467	581	1 253	1 733	1 394	6 382
31-36 mes.	312	259	298	415	554	1 233	1 629	1 381	6 081
37-42 mes.	244	228	261	372	480	1 241	1 651	1 364	5 841
43-48 mes.	169	162	207	285	363	1 069	1 455	1 184	4 894
nad 48 mes.	414	325	551	813	1 351	5 733	8 168	7 252	24 608
Spolu	12 451	11 286	11 735	14 965	17 193	29 330	41 889	34 624	173 473

Zdroj: ÚPSVR

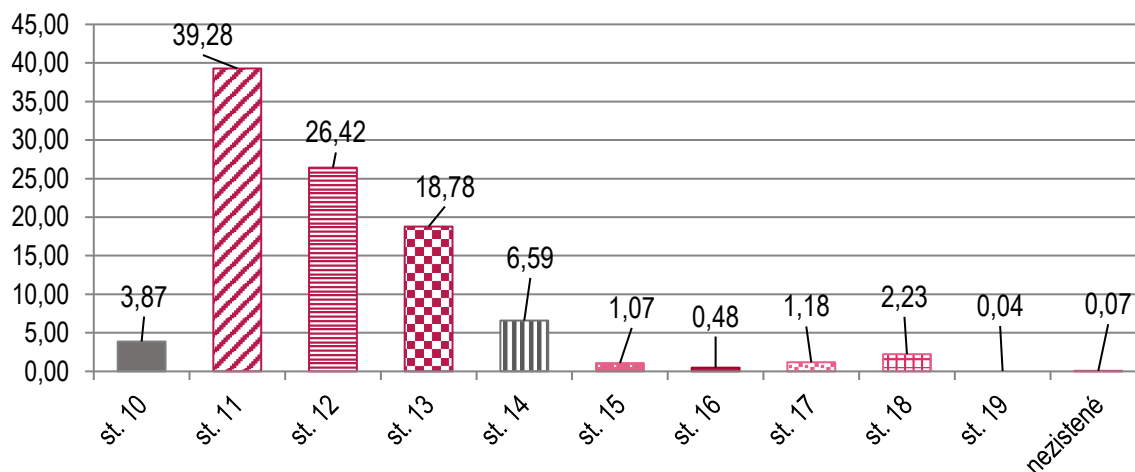
V roku 2023 bolo na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej aj „úrady PSVR“) v priemere mesačne 79 605 **voľných pracovných miest (VPM)** na trhu práce, čo predstavuje medziročný pokles o 2 139 VPM (t.j. o 2,62 %). Z regionálneho hľadiska bolo v roku 2023 v priemere za mesiac najviac VPM v Bratislavskom kraji (30 431 VPM) a v Trnavskom kraji (13 368 VPM). Najmenej VPM ponúkal Prešovský kraj (2 565 VPM).

Z pohľadu dopytu podľa ukončeného vzdelania bolo v roku 2023 najviac voľných pracovných miest požadujúcich základné vzdelanie (31 266 VPM, t. j. 39,28 %) a nižšie stredné odborné vzdelanie

(21 029 VPM, t. j. 26,42 %). S najnižším počtom boli k dispozícii miesta pre UoZ s vysokoškolským vzdelaním tretieho stupňa (st. vzd. 19) 33 VPM (t. j. 0,04 %). V roku 2023 nebol zaznamenaný posun v štruktúre v porovnaní s minulým rokom.

Početnosť VPM požadujúcich základné vzdelanie vzrástla o 2,07 %, nižšie stredné odborné vzdelanie vzrástla o 1,02 %, stredné odborné vzdelanie poklesla o 2,81 %, úplné stredné všeobecné vzdelanie vzrástla o 0,25 % a úplné stredné odborné vzdelanie vzrástla o 0,12 % oproti roku 2022. V ostatných skupinách sa početnosti významne nemenili.

Graf 2.16 Podiel VPM v roku 2022 podľa požiadaviek na vzdelanie

Zdroj: ÚPSVR; stupeň vzdelania je definovaný v poznámke pod čiarou pod číslom 28

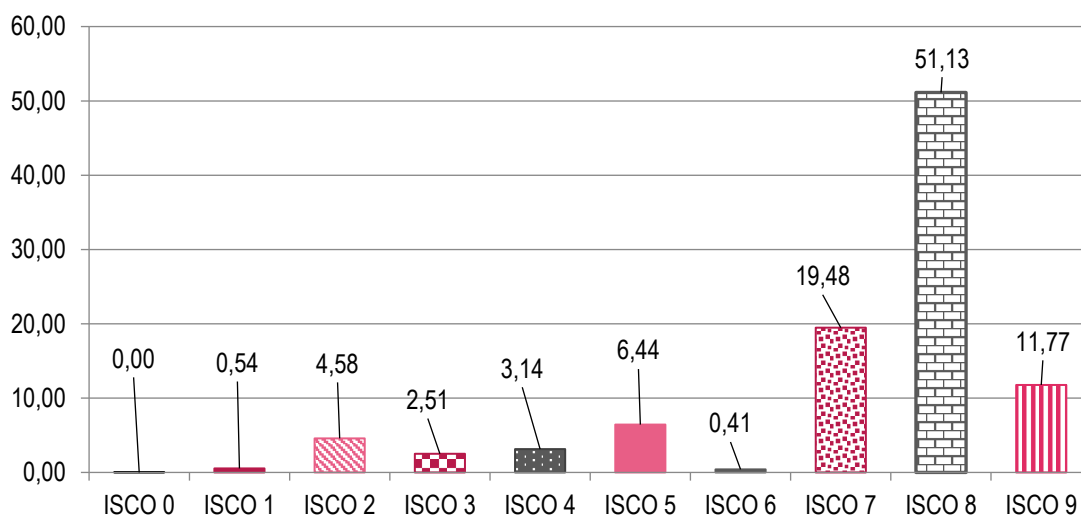
Z regionálneho hľadiska bolo v priemere najviac VPM pre UoZ so základným vzdelaním v Bratislavskom kraji 10 108 VPM a v Trnavskom kraji 7 960 VPM a najmenej v Prešovskom kraji 420 VPM. Najvyšší počet VPM pre UoZ s nižším stredným odborným vzdelaním bol v Bratislavskom kraji 10 093 VPM, nasledoval Nitriansky kraj 2 829 VPM a najmenej v Košickom kraji 616 VPM.

Podľa klasifikácie SK ISCO-08²⁴ bolo v roku 2023 v priemere na úrady PSVR nahlásených najviac VPM pre operátorov a montérov strojov a zariadení (40 706 VPM, t. j. 51,13 %), pre kvalifikovaných pracovníkov a remeselníkov (15 507 VPM, t. j. 19,48 %) a pre pomocných a nekvalifikovaných pracovníkov (9 367 VPM, t. j. 11,77 %). Najmenej VPM bolo nahlásených pre pracovníkov skupiny príslušníkov ozbrojených síl (0 VPM, t. j. 0,00 %). V roku 2023 klesla oproti roku 2023 početnosť VPM takmer vo všetkých skupinách (okrem ISCO 8 – Operátori a montéri strojov a zariadení nárast o 2 022 VPM a ISCO 9 – Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci nárast o 511 VPM), najviac pre administratívnych pracovníkov (pokles o 1 189 VPM) a pracovníkov v službách a v obchode (pokles o 1 075 VPM).

²⁴ SK ISCO-08

- 1 Zákonnodarcovia, riadiaci pracovníci
- 2 Špecialisti
- 3 Technici a odborní pracovníci
- 4 Administratívni pracovníci
- 5 Pracovníci v službách a obchode
- 6 Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve
- 7 Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci
- 8 Operátori a montéri strojov a zariadení
- 9 Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci
- 0 Príslušníci ozbrojených síl

Graf 2.17 Podiel VPM v roku 2022 podľa SK ISCO-08

Zdroj: ÚPSVR

Z regionálneho hľadiska bolo najviac VPM pre operátorov a montérov strojov a zariadení, nahlásených v Bratislavskom kraji (13 609 VPM) a Trnavskom kraji (9 297 VPM). Pre skupinu kvalifikovaných pracovníkov a remeselníkov bolo najviac VPM ponúkaných v Bratislavskom kraji (7 047 VPM) a Nitrianskom kraji (2 502 VPM). Pre pomocných a nekvalifikovaných pracovníkov bolo najviac VPM ponúkaných v Bratislavskom kraji (3 672 VPM) a Nitrianskom kraji (2 788 VPM).

Znevýhodnení uchádzači o zamestnanie

Za znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie sa na účely zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov považujú:

- a) občan mladší ako 26 rokov veku, ktorý ukončil príslušným stupňom vzdelania sústavnú prípravu na povolanie v dennej forme štúdia pred menej ako dvomi rokmi a od jej ukončenia nemal pravidelné platené zamestnanie (ďalej len „absolvent školy“),
- b) občan starší ako 50 rokov veku,
- c) občan vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej 12 po sebe nasledujúcich mesiacov (ďalej len „dlhodobo nezamestnaný občan“),
- d) občan, ktorý dosiahol vzdelanie nižšie ako stredné odborné vzdelanie,
- e) občan, ktorý najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie nemal pravidelné platené zamestnanie a nevykonával alebo neprevádzkoval samostatnú zárobkovú činnosť dlhšie ako 6 po sebe nasledujúcich mesiacov,
- f) štátny príslušník tretej krajiny, ktorému bol udelený azyl alebo ktorému bola poskytnutá doplnková ochrana
- g) občan, ktorý žije ako osamelá dospelá osoba s jednou alebo viacerými osobami odkázanými na jeho starostlivosť alebo starajúca sa aspoň o jedno dieťa pred skončením povinnej školskej dochádzky,
- h) občan so zdravotným postihnutím,
- i) občan, ktorý ukončil poberanie materského alebo poberanie rodičovského príspevku menej ako dva roky pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie a ktorý počas poberania materského alebo počas poberania rodičovského príspevku nemal príjem zo zárobkovej činnosti zamestnanca a zo samostatnej zárobkovej činnosti.

Ide o definovanie občanov, ktorí vzhľadom na vek, dĺžku vedenia v evidencii uchádzačov o zamestnanie, nedostatok praxe, zdravotný stav, stratu schopnosti vykonávať svoje doterajšie zamestnanie, rodinné dôvody alebo postavenie v spoločnosti ťažšie nachádzajú uplatnenie na trhu práce a preto potrebujú zvýšenú starostlivosť.

Tabuľka 2.15 Priemerný počet znevýhodnených* uchádzačov v roku 2023 podľa regiónov SR (v osobách)

Územie	písm. a)	písm. b)	písm. c)	písm. d)	písm. e)	písm. f)	písm. g)	písm. h)	písm. i)
Bratislavský kraj	579	3085	2895	1251	5148	0	49	262	65
Trnavský kraj	635	3192	2561	2203	5061	1	52	452	96
Trenčiansky kraj	604	3732	2981	1406	5028	2	147	580	278
Nitriansky kraj	791	4944	4196	2841	7356	0	210	448	260
Žilinský kraj	1094	5344	5563	2390	8583	0	58	802	64
Banskobystrický kraj	1012	9232	14713	11732	17658	0	270	935	734
Prešovský kraj	1724	11077	21224	19465	27030	0	177	1423	634
Košický kraj	1383	10268	17736	14754	22677	0	256	892	785
Slovensko	7 821	50 875	71 869	56 042	98 541	3	1 218	5 793	2 916

Zdroj: ÚPSVR

*znevýhodnení UoZ podľa § 8 zák. č. 5/2004 Zb.

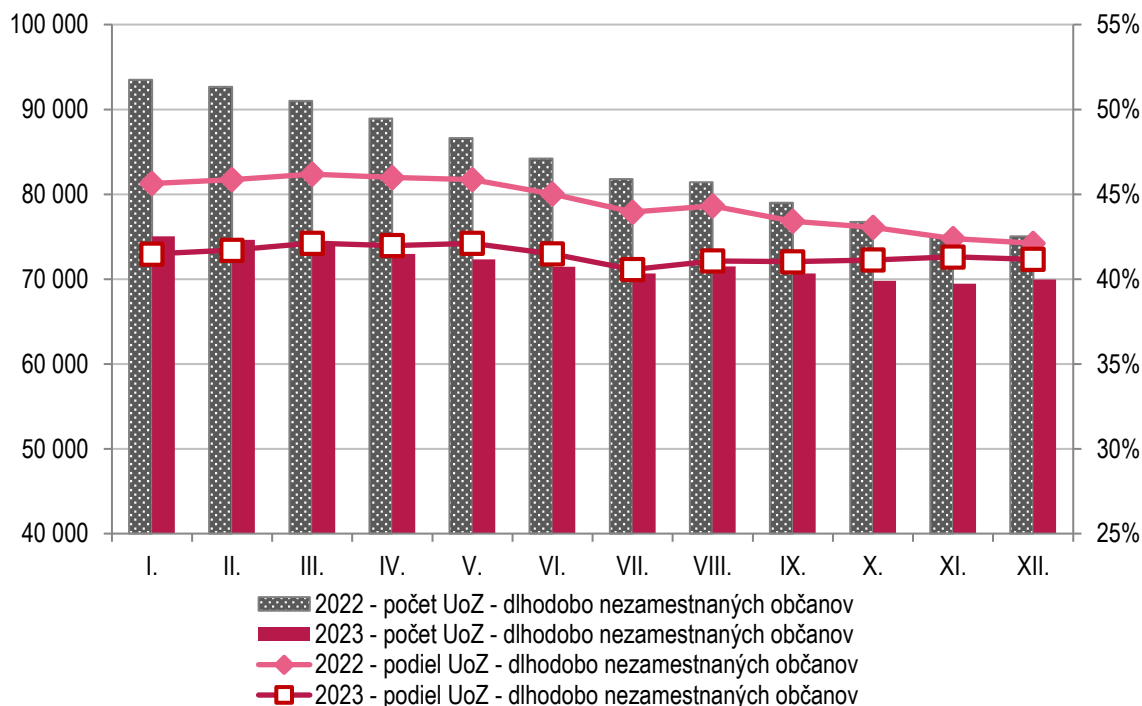
Z regionálneho hľadiska najvyšší počet znevýhodnených UoZ bol v Prešovskom kraji, a to vo všetkých skupinách (okrem písm. g) a i)). Ďalšími regiónmi s vysokými počtami znevýhodnených UoZ boli Košický a Banskobystrický kraj. Vo všetkých krajoch SR bol v roku 2023 najväčší počet znevýhodnených UoZ, ktorí 12 mesiacov pred zaradením nemali pravidelne platené zamestnanie (písm. e) a na druhom mieste bola skupina dlhodobo evidovaných občanov (písm. c).

Najpočetnejšou skupinou znevýhodnených UoZ boli občania, ktorí najmenej **12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov** pred zaradením do **evidencie nemali pravidelne platené zamestnanie**, t. j. nemali zamestnanie, ktoré trvalo najmenej 6 po sebe nasledujúcich mesiacov. V roku 2023 ich bolo v priemere v evidencii 98 541, čo predstavovalo pokles oproti roku 2022 (113 910) o 15 369 osôb (resp. o 13,49 %). Podiel na celkovom

priemernom počte UoZ predstavoval 56,80 %, čo v porovnaní s rokom 2022 (60,52 %) znamenalo pokles o 3,72 p. b..

Druhou najpočetnejšou znevýhodnenou skupinou boli **dlhodobo nezamestnaní občania**. V roku 2023 ich bolo v priemere v evidencii 71 869. Ich počet v porovnaní s rokom 2022 poklesol o 11 957 osôb (o 14,26 %). Podiel dlhodobo nezamestnaných občanov na celkovom priemerom počte UoZ v roku 2023 predstavoval 41,43 %, čo v porovnaní s rokom 2022 (44,54 %), predstavuje pokles o 3,11 p. b.

Graf 2.18 Vývoj počtov UoZ dlhodobo nezamestnaných občanov v roku 2022 a 2023 a ich podiel na celkovom počte UoZ

Zdroj: ÚPSVR

Priemerný mesačný počet UoZ z radov **absolventov škôl** v roku 2023 dosiahol 7 821 osôb. V porovnaní s rokom 2022 (8 420 UoZ – abs.) klesol o 599 osôb (resp. o 7,11 %). Podiel na celkovom priemerom počte UoZ v porovnaní s rokom 2022 vzrástol o 0,04 p. b., zo 4,47 % na 4,51 % v roku 2023.

Vývoj stavov UoZ absolventov má cyklický charakter a býva ovplyvnený najmä prítokom absolventov do evidencie v súlade s harmonogramom školského roka na stredných a vysokých školách. Prítok absolventov dosahuje spravidla maximá v septembri daného roka, kedy po ukončení prázdnin prichádzajú do evidencie absolventi stredných škôl a učilišť. Ďalší vysoký prítok nastáva v júni kvôli prílevu absolventov vysokých škôl. Odtok je výraznejší v septembri, a to kvôli nástupu časti absolventov na sústavnú prípravu na povolanie.

Ku koncu roka 2023 bolo v evidencii na úradoch PSVR 7 415 nezamestnaných absolventov škôl denného štúdia, čo predstavovalo podiel 4,36 % na celkovom počte evidovaných UoZ, (4,35 % v roku 2022). V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka (7 756 osôb) to znamenalo pokles o 341 absolventov (relatívne o 4,40 %).

Z hľadiska vzdelanostnej štruktúry, k 31.12.2023 najpočetnejšiu skupinu tvorili UoZ - abs. s úplným stredným odborným vzdelaním, v počte 3 892 osôb (podiel 52,49 % na celkovom počte evidovaných UoZ - abs.) a absolventi so stredným odborným vzdelaním, v počte 1 240 osôb (16,72 %). Tretiu najpočetnejšiu skupinu predstavovali UoZ – abs. s vysokoškolským vzdelaním II. stupňa s počtom 954 a podielom 12,87 %. Z pohľadu študijného odboru, k 31.12.2023 najväčší podiel, až 47,67 % tvorili UoZ - abs. v oblasti „Spoločenské vedy, náuky a služby“, a to v počte 3 535 osôb. Táto skupina zaznamenala ku koncu roka 2023 medziročný pokles o 149 osôb, pričom percentuálny podiel vzrástol o 0,17 percentuálneho bodu. Druhou najpočetnejšou skupinou boli UoZ - abs. v odbore „Technické vedy a náuky“, v počte 2 753 osôb (podiel 37,13 %). V tejto skupine bol zaevidovaný medziročný pokles o 121 osôb a percentuálny podiel medziročne vzrástol o 0,07 p. b.

V roku 2023 bolo priemerne mesačne evidovaných 50 875 UoZ **starších ako 50 rokov**. V porovnaní s rokom 2022 (55 118 osôb) to predstavovalo pokles o 4 243 osôb (o 7,70 %). Na celkovom priemernom počte UoZ predstavoval podiel UoZ starších ako 50 rokov 29,33 %, čo bol v porovnaní s rokom 2022 (29,29 %) nárast o 0,04 p. b.

V roku 2023 bolo v evidencii v priemere 5 793 **občanov so zdravotným postihnutím** a ich počet medziročne klesol o 1 065 osôb. Podiel UoZ so zdravotným postihnutím na celkovom priemernom počte UoZ v roku 2023 predstavoval 3,34 %, v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2022 poklesol o 0,30 p. b. Podiel uchádzačov o zamestnanie, ktorí žili ako osamelé dospelé osoby s jednou alebo viacerými osobami odkázanými na ich starostlivosť alebo starajúce sa aspoň o jedno dieťa pred skončením povinnej školskej dochádzky na celkovom priemernom počte UoZ v roku 2023 poklesol (oproti roku 2022), o 0,01 p. b. na 0,70 %. V roku 2023 bolo v evidencii v priemere 1 218 týchto uchádzačov o zamestnanie, čo bolo o 115 osôb menej ako v roku 2022.

Tabuľka 2.16 Podiel priemerného počtu vybraných znevýhodnených skupín uchádzačov o zamestnanie na celkovom priemernom počte uchádzačov o zamestnanie (v %)

Znevýhodnení uchádzači o zamestnanie	2022	2023	medziročný rast/pokles (p. b.)
Absolventi škôl	4,47	4,51	0,04
UoZ starší ako 50 rokov	29,29	29,33	0,04
Dlhodobó nezamestnaní občania	44,54	41,43	-3,11
Občania so vzdelaním nižším ako stredné odborné	31,94	32,31	0,37
UoZ, ktorí 12 mesiacov pred zaradením nemali pravidelne platené zamestnanie	60,52	56,80	-3,72
UoZ so zdravotným postihnutím	3,64	3,34	-0,30

Zdroj: ÚPSVR

2.1.4.2 Nezamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl ŠÚ SR

Rast celkovej zamestnanosti bol sprevádzaný poklesom nezamestnanosti. Podľa údajov VZPS priemerný počet nezamestnaných osôb v roku 2023 medziročne klesol o 5,0 % (o 8,5 tis. osôb) a predstavoval 161,9 tis. osôb. Miera nezamestnanosti sa znížila o 0,3 p. b. a dosiahla 5,8 %.

Priemerná miera nezamestnanosti v roku 2023 medziročne klesla u oboch pohlaví (o 0,5 p. b. u žien na 5,9 % a o 0,1 p. b. na 5,8 % u mužov). Výraznejší pokles miery nezamestnanosti u žien v porovnaní s mužmi sa odrazil v znižovaní rozdielov v miere nezamestnanosti medzi pohlaviami. Keď v roku 2022 bola miera nezamestnanosti mužov v porovnaní so ženami nižšia o 0,5 p. b., v roku 2023 bol tento rozdiel 0,1 p. b. Podrobnejšie údaje sa nachádzajú v prílohe ku kapitole 2, tabuľka 6.

Z hľadiska veku počet nezamestnaných klesol takmer vo všetkých vekových skupinách s výnimkou osôb vo veku 15 – 24 rokov, kde ich počet mierne vzrástol (o 0,1 %). Najvýraznejšie klesol počet nezamestnaných vo vekovej skupine nad 60 rokov (o 25,1 %).

Špecifická **miera nezamestnanosti mladých ľudí vo veku 15 - 24 rokov** sa medziročne znížila o 0,1 p. b. na 19,8 % (u žien klesla o 5,7 p. b. na 16,0 %, pričom u mužov vzrástla o 3,3 p. b. na 22,2 %).

Špecifická **miera nezamestnanosti starších osôb (vo veku 50 - 64 rokov)** sa medziročne znížila o 0,6 p. b. na úroveň 3,9 % (výraznejšie u žien, a to o 1,2 p. b. na 4,0 %; u mužov o 0,2 p. b. na 3,7 %).

Z hľadiska vzdelania mali osoby so základným vzdelaním (38,0 %) viac ako 6-násobne vyššiu mieru nezamestnanosti, ako bola celková miera nezamestnanosti v SR. Naopak, najnižšia bola u osôb s vyšším odborným vzdelaním (0,6 %). Najvýraznejšie klesla miera nezamestnanosti u osôb s vyšším odborným vzdelaním (o 3,3 p. b.) a základným vzdelaním (o 2,5 p. b.). Podrobnejšia štruktúra miery nezamestnanosti podľa vzdelania je v prílohe ku kapitole 2, tabuľka 6.

Podľa ekonomickej činnosti posledného zamestnania tvorili najväčší podiel nezamestnaní, ktorí pracovali v priemysle (18,7 %), avšak ich podiel na celkovej nezamestnanosti sa medziročne znížil o 0,2 p. b.. Až 32,0 % z celkového priemerného počtu nezamestnaných v roku 2023 bolo takých, ktorí ešte nemali žiadne zamestnanie, pričom ich podiel na celkovom počte nezamestnaných sa medziročne zvýšil o 3,2 p. b.

V roku 2023 klesla nezamestnanosť takmer vo všetkých **krajoch** s výnimkou Košického (nárast o 4,8 %) a Bratislavského kraja (nárast o 4,2 %). Najvýraznejšie klesla nezamestnanosť v Nitrianskom (o 17,7 %), Žilinskom (o 13,9 %) a Trnavskom kraji (o 10,2 %). Absolútne najviac nezamestnaných (viac ako 49 % z celkového počtu nezamestnaných SR) sa sústreďovalo na východe Slovenska v Prešovskom a Košickom kraji.

Najvyššiu mieru nezamestnanosti v roku 2023 dosiahol Prešovský kraj na úrovni 10,8 %. Vyššia ako v priemere za SR bola miera nezamestnanosti aj v Banskobystrickom a Košickom kraji. Najnižšia miera nezamestnanosti je dlhodobo v Bratislavskom kraji (v roku 2023 dosiahla 2,3 %). Oproti roku 2022 klesla miera nezamestnanosti takmer vo všetkých krajoch s výnimkou Košického kraja, kde miera nezamestnanosti medziročne vzrástla o 0,6 p. b. a Bratislavského kraja, kde zostala na úrovni predchádzajúceho roka. Miera nezamestnanosti najvýraznejšie klesla v Banskobystrickom (o 0,9 p. b.) a Nitrianskom kraji (o 0,8 p. b.).

Tabuľka 2.17 Nezamestnanosť podľa krajov v roku 2023 (priemer za rok)

Kraj	Nezamestnaní			Miera nezamestnanosti	
	v tis. osôb	Podiel na SR (v %)	Index 2023/2022	v %	Zmena oproti 2022 (v p. b.)
SR spolu	161,9	100,0	95,0	5,8	-0,3
v tom:					
Bratislavský	9,2	5,7	104,2	2,3	0,0
Trnavský	11,6	7,2	89,8	4,0	-0,3
Trenčiansky	9,3	5,7	92,4	3,2	-0,2
Nitriansky	12,2	7,5	82,3	3,5	-0,8
Žilinský	11,9	7,4	86,1	3,3	-0,6
Banskobystrický	27,9	17,2	90,5	8,8	-0,9
Prešovský	42,7	26,4	97,6	10,8	-0,3
Košický	37,0	22,9	104,8	9,9	0,6

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o hospodárstve SR vo 4. štvrťroku 2023

Z hľadiska **dĺžky nezamestnanosti** bolo v roku 2023 z celkového počtu nezamestnaných 65,0 % (resp. 105,3 tis.) dlhodobo nezamestnaných (12 a viac mesiacov). Najväčšiu skupinu tvorili osoby, ktoré boli nezamestnané 2 roky a viac. Oproti predchádzajúcemu roku počet dlhodobo nezamestnaných osôb klesol o 7,0 %, najvýraznejšie u osôb nezamestnaných 18 až 23 mesiacov (o 24,0 %). Počet ľudí, ktorí boli nezamestnaní kratšie ako 12 mesiacov medziročne klesol o 1,2 %.

Tabuľka 2.18 Nezamestnanosť podľa dĺžky trvania nezamestnanosti v roku 2023 (priemer za rok)

Trvanie nezamestnanosti	Počet nezamestnaných (v tis. osôb)	Podiel z celkového počtu nezamestnaných (v %)	Index 2023/2022
Spolu	161,9	100,0	95,0
v tom:			
Krátkodobá nezamestnanosť	56,3	34,8	98,8
menej ako 1 mesiac	5,4	3,3	92,9
1 až 2 mesiace	8,8	5,4	90,0
3 až 5 mesiacov	16,8	10,4	105,6
6 až 11 mesiacov	25,3	15,6	99,3
Dlhodobá nezamestnanosť	105,3	65,0	93,0
12 až 17 mesiacov	19,5	12,0	93,8
18 až 23 mesiacov	10,6	6,5	76,0
24 až 47 mesiacov	23,2	14,3	83,8
48 a viac mesiacov	52,0	32,1	102,3

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o hospodárstve SR vo 4. štvrťroku 2023

2.1.5 Aktívne opatrenia na trhu práce

Rok 2023 sa podobne ako rok 2022 niesol v znamení poklesu nezamestnanosti. Podľa štatistických údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (Ústredie PSVR) dosiahla v januári 2023 miera evidovanej nezamestnanosti (MEN) na Slovensku 5,82 %, čo bola zároveň aj najvyššia dosiahnutá úroveň v danom roku. Odvtedy pozvoľne klesala (prechodne sa mierne zvýšila v letných mesiacoch, kedy cyklicky na trh práce prípadne do evidencie UoZ vstúpia absolventi VŠ) a v decembri 2023 dosiahla úroveň 5,08 %. Z regionálneho hľadiska bola ku koncu decembra 2023 najnižšia úroveň MEN v krajoch nachádzajúcich sa v severozápadnej časti Slovenska (najnižšia v Bratislavskom kraji 2,94 % a v Trnavskom kraji 3,45 %, najvyššia v Žilinskom kraji 3,99 %), regióny v juhovýchodnej časti územia mali úroveň MEN vyššiu (najnižšia v Banskobystrickom kraji 7,01 % a najvyššia v Prešovskom kraji 8,36 %).

Celkový počet uchádzačov o zamestnanie (UoZ) v decembri 2023 dosiahol hodnotu 169 933 osôb. V porovnaní s tým istým obdobím roka 2022 ide o pokles o 8 210 UoZ. Rovnako pozitívny trend sme zaznamenali v poklese počtu znevýhodnených UoZ v zmysle § 8 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákon o službách zamestnanosti). V decembri 2023 dosiahol počet znevýhodnených UoZ hodnotu 138 865 osôb, t. j. medziročný pokles o 7 734 osôb. Pokles bol zaznamenaný takmer vo všetkých kategóriách, nárast sa prejavil iba v jednej kategórii - štátny príslušník tretej krajiny, ktorému bol udelený azyl alebo ktorému bola poskytnutá doplnková ochrana (nárast o 2 osoby).

V priebehu roka 2023 bol viackrát novelizovaný zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti:

- **Zákonom č. 112/2022 Z. z.**, ktorý nadobudol účinnosť od 1. januára 2023, sa v článku II v záujme zefektívnenia a zjednotenia postupov pri výkone kontroly nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania upravili kompetencie inšpektorátov práce a Ústredia práce pri výkone tejto kontroly,
- **Zákonom č. 426/2022 Z. z.**, ktorý nadobudol účinnosť od 1. januára 2023, sa v článku I navrhlo zlepšenie podmienok pre zamestnávanie osôb so zdravotným postihnutím v chránených dielnach a chránených pracoviskách a predovšetkým sa upravilo fungovanie chránených dielní tak, aby boli flexibilnejšie,
- **Zákonom č. 430/2022 Z. z.**, ktorý nadobudol účinnosť od 1. januára 2023, sa článkom I posilnila zamestnanosť osôb so zdravotným postihnutím prostredníctvom zmeny právnej úpravy, ktorá dáva zamestnávateľovi možnosť plniť povinnosť zamestnávať občanov so zdravotným postihnutím vo výške povinného podielu aj zadaním zákazky vhodnej na zamestnávanie občanov so zdravotným postihnutím alebo zadaním zákazky občanovi so zdravotným postihnutím, ktorý prevádzkuje alebo vykonáva samostatnú zárobkovú činnosť,
- **Zákonom č. 488/2022 Z. z.**, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2023 (okrem čl. I bodov 100, 122 až 124, 126 až 129, § 57 ods. 1 v bode 131, bodov 132, 134 až 138, 141, 145, 149, 154, 158, 168, 170 a § 72ax v bode 175, ktoré nadobúdajú účinnosť 1. januára 2024.) bol novelizovaný v článku I zákon o službách zamestnanosti. Kľúčovým cieľom tejto rozsiahlej novelizácie zákona o službách zamestnanosti bolo upraviť právny rámec poskytovania finančných príspevkov v rámci aktívnych opatrení na trhu práce (AOTP) a zabezpečiť zosúladienie zákona o službách zamestnanosti s aktuálnymi potrebami aplikačnej praxe najmä v oblasti zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín a podpory zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím.

Zákon sa zaoberá najmä revíziou právneho rámca poskytovania **finančných príspevkov v rámci AOTP** za účelom zlepšenia ich efektívnosti a účinnosti. V tomto zmysle sa:

- nahradil príspevok na vzdelávanie a prípravu pre trh práce, ktoré si zabezpečil uchádzač o zamestnanie z vlastnej iniciatívy, príspevkom na podporu rekvalifikácie uchádzača o zamestnanie. Úprava reaguje na strategický cieľ vyplývajúci zo Stratégie celoživotného vzdelávania a poradenstva na roky 2021 – 2030, pomôcť ľuďom rozvíjať si zručnosti na rýchlo sa meniacom trhu práce, ktorí si potrebujú neustále dopĺňať svoje vedomosti, zručnosti a kompetencie, pretože ich vzdelanie a odborná príprava nepostačujú na splnenie aktuálnych alebo očakávaných potrieb trhu práce. Nový dopyt uchádzačov o zamestnanie po zvyšovaní úrovne zručností a rekvalifikáciách vzniká aj v dôsledku zelenej a digitálnej transformácie,
- zmenil charakter Príspevku na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj na fakultatívny, t. j. nenárokový, ako aj obdobie podpory najviac na šesť kalendárnych mesiacov v rozsahu najviac 20 hodín týždenne s možnosťou predĺženia ich vykonávania najviac o ďalších šesť kalendárnych mesiacov. Cieľom je uplatnenie intenzívnejšieho prístupu pri udržiavaní pracovných návykov a rozvoji zručností dlhodob

nezamestnaného občana, ktorý je členom domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi a tiež skrátenie obdobia, počas ktorého nesmie byť v pracovnoprávnom vzťahu,

- zjednotil systém určovania výšky príspevku pri poskytovaní príspevku na samostatnú zárobkovú činnosť (SZČ) pre všetky kraje SR nevynímajúc Bratislavský kraj a skrátila povinnosť prevádzkovať SZČ nepretržite najmenej tri roky na dva roky po poskytnutí príspevku,
- zjednotili AOTP zamerané na podporu zamestnávania znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie (§ 50, § 50j, § 51a) . Väčší dôraz sa kladie na podporu zamestnávania najviac ohrozených skupín na trhu práce, občanov starších ako 50 rokov veku, dlhodobo nezamestnaných a nízkokvalifikovaných občanov alebo uchádzačov o zamestnanie mladších ako 30 rokov veku, ktorí sú významne ohrození na trhu práce,
- zvýšila atraktivnosť príspevku na vykonávanie absolventskej praxe (§ 51) pre absolventov škôl úpravou paušálnej výšky príspevku zo 65 % sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu na sumu životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu,
- vypustil príspevok na presťahovanie za prácou (§ 53c), nakoľko príspevok má takmer rovnocenné zameranie, ako v prípade poskytovania príspevku na podporu mobility za prácou podľa § 53a.

Cieľom zákona v oblasti podpory zamestnávania **občanov so zdravotným postihnutím** bolo posilnenie podpory zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím na otvorenom trhu práce. V tejto súvislosti sa upravila definícia chránenej dielne a chráneného pracoviska tak, že v chránených dielnach alebo na chránených pracoviskách budú môcť byť zamestnaní len občania so zdravotným postihnutím so sťaženým prístupom na trh práce (zohľadňuje sa pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou ako aj nevykonávanie závislej činnosti alebo podnikania pred zamestnaním sa v chránenej dielni alebo na chránenom pracovisku). Zákon tiež v súvislosti s revíziou aktívnych opatrení na trhu práce v oblasti zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím:

- upravuje rozdelenie výšky príspevkov, a to príspevku na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a príspevku občanovi so zdravotným postihnutím na samostatnú zárobkovú činnosť pre všetky okresy SR na základe porovnania okresu s celoslovenským priemerným podielom disponibilných uchádzačov o zamestnanie na obyvateľstve v produktívnom veku vrátane Bratislavského kraja,
- vypúšťa príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní z dôvodu dlhodobo nízkeho záujmu o tento príspevok, ktorý sa nahradil prostredníctvom projektov a programov, ktoré majú za cieľ najmä podporiť tvorbu nových pracovných miest pre občanov so zdravotným postihnutím na otvorenom trhu práce,
- upravuje vekový limit na účely nároku čerpania príspevkov na podporu zamestnávania občana so zdravotným postihnutím, vzhľadom na poskytovanie služieb zamestnanosti ekonomicky aktívnemu obyvateľstvu, okrem príspevku na činnosť pracovného asistenta.

Zákon tiež reaguje na požiadavky aplikačnej praxe a uvoľňuje podmienky na čerpanie príspevku na SZČ pre občana so zdravotným postihnutím, umožňuje vykonávanie práce z domu a zaviedol paušál na náklady súvisiace so zabezpečovaním administratívny chráneného pracoviska.

V oblasti **zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín** sa zákon zameriava na uľahčenie zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín naviazaním určenia zamestnaní s nedostatkom pracovnej sily na úroveň krajov s vypustením podmienky miery evidovanej nezamestnanosti nižšej ako 5 %. V súvislosti s udrжанím kvalifikovanej pracovnej sily sa týmto zákonom zaviedla možnosť zamestnávania štátneho príslušníka tretej krajiny počas obdobia rozhodovania o žiadosti o obnove prechodného pobytu na účel zamestnania a uľahčenie obnovenia prechodného pobytu na účel zamestnania vypustením požiadavky na prihladnutie na situáciu na trhu práce a umožnenie udržania kvalifikovanej pracovnej sily v rovnakom zamestnaní. Rovnako sa predĺžilo obdobie, počas ktorého sa štátny príslušník tretej krajiny môže zaškoľovať u zamestnávateľa pred udelením prechodného pobytu na účel zamestnania.

Zákon tiež zaviedol strategický charakter pôsobnosti **Aliancie sektorových rád** (ďalej len „aliancia“) a sektorových rád s cieľom zabezpečiť udržateľnosť systému riadenia týchto rozhodujúcich nástrojov aktívnej politiky trhu práce zameraných na opis nárokov trhu práce na pracovné miesta a prenos týchto potrieb do systému celoživotného vzdelávania v súlade so Stratégiou celoživotného vzdelávania a poradenstva na roky 2021 – 2030. Cieľom je zabezpečiť nadrezortnú udržateľnosť aliancie

a sektorových rád za riadiacej účasti a spoluzodpovednosti zainteresovaných partnerov na strane zástupcov štátu, zástupcov zamestnávateľov a zástupcov zamestnancov.

V rámci zákona došlo aj k zavedeniu informačnej povinnosti pre zamestnávateľa, ku ktorému bude vyslaný občan EÚ.

- **Zákonom č. 65/2023 Z. z.**, ktorý nadobudol účinnosť dňom vyhlásenia (okrem čl. I bodov 4 až 7, 9 až 11, 13 až 26, 28, 36, 46, 49, 51, 54, 57, 58, § 33c v bode 60, čl. IV, čl. V bodu 2 a čl. VI bodov 6 a 7, ktoré nadobúdajú účinnosť 1. apríla 2023, čl. III, čl. VI bodov 1 až 5, 8 a 9, ktoré nadobúdajú účinnosť 1. mája 2023, čl. I bodu 45 a čl. II, ktoré nadobúdajú účinnosť 1. októbra 2023, a čl. I bodov 1 až 3, 8, 12, 27, 29 až 35, 37 až 44, 47, 48, 50, 52, 53, 55, 56, 59 a § 33d v bode 60, ktoré nadobúdajú účinnosť 1. januára 2024). V článku V sa vo vzťahu k opatreniam na trhu práce ustanovilo, že za aktívne opatrenia sa považujú aj projekty a programy na podporu opätovného začlenenia a udržania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie, ktorý bol členom domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi a ďalej na zlepšenie postavenia fyzických osôb na trhu práce prostredníctvom komplexného prístupu pri poskytovaní nástrojov a služieb podporujúcich ich uplatnenie sa na trhu práce, zlepšenie ich zamestnatelnosti a zvýšenie a udržanie ich zamestnanosti, ktoré schvaľuje ministerstvo.

Systém tzv. „Skrátenej práce“

S cieľom udržania pracovných miest a konkurencieschopnosti zamestnávateľov funguje v Slovenskej republike ako stály, stabilný nástroj pasívnej politiky trhu práce od 1. marca 2022 systém poskytovania podpory v čase skratenej práce zavedený zákonom č. 215/2021 Z. z. o podpore v čase skratenej práce a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Účelom zákona je systémové, nárokové a transparentné poskytnutie podpory na čiastočnú úhradu nákladov zamestnávateľa na náhradu mzdy zamestnanca v čase trvania vonkajšieho faktora, ktorý má dočasný charakter, zamestnávateľ ho nemohol ovplyvniť alebo mu nemohol predísť a ktorý má negatívny vplyv na pridelovanie práce zamestnancom, najmä v čase mimoriadnej situácie, výnimočného stavu, núdzového stavu, mimoriadnej okolnosti alebo okolnosti vyššej moci, kde je možné očakávať opätovné zavedenie pôvodného pracovného času po odpadnutí vplyvu vonkajšieho faktora.

Udržanie pracovných miest z pohľadu zamestnávateľov prispieva k zníženiu nákladov na prepúšťanie, nábor a zaúčanie nových zamestnancov, z pohľadu zamestnancov k pozitívnemu vplyvu na príjem domácností, predchádza stratám zručností a pracovných návykov, stigmám, ktoré môžu vyplývať zo statusu poberateľa dávky v nezamestnanosti či prepusteného zamestnanca, a v neposlednom rade prispieva k úspore verejných financií napr. pri dávke v nezamestnanosti, v zdravotnom poistení, prípadne pri plneniach pasívnej politiky trhu práce na dávke v hmotnej núdzi.

Povinnosťou zamestnávateľa je zachovať pracovné miesto, na ktoré mu bola poskytnutá podpora najmenej 2 mesiace po skončení kalendárneho mesiaca, za ktorý bola poskytnutá podpora.

V roku 2023 bola žiadateľom prevažne z oblasti priemyslu a výrobných podnikov poskytnutá podpora v čase skratenej práce vo výške 2 100 810,20 eur, v rámci ktorých sa podporilo 32 žiadostí o podporu v čase skratenej práce, 24 zamestnávateľov a 13 195 zamestnancov.

Ku dňu 17. marca 2024 bolo od zavedenia systému tzv. „Skrátenej práce“ do právneho poriadku Slovenskej republiky na podporu v čase skratenej práce vyčerpaných celkovo 22 989 173,38 eur, v rámci ktorých bolo podporených 322 žiadostí, 133 zamestnávateľov a 99 230 zamestnancov. Viac na stránke <https://www.skratenapraca.gov.sk/>.

Aliancia sektorových rád

Dňa 19. januára 2023, na základe zákona č. 488/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, založili Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení Slovenskej republiky, Republiková únia zamestnávateľov, Asociácia priemyselných zväzov a dopravy, Združenie miest a obcí Slovenska, Konfederácia odborových zväzov Slovenskej republiky a Spoločné odbory Slovenska záujmové združenie právnických osôb pod názvom Aliancia sektorových rád.

Aliancia vznikla ako dobrovoľná a nezávislá inštitúcia na tripartitnom princípe. Jej hlavným cieľom je zlepšiť prípravu súčasnej aj budúcej pracovnej sily v súlade s vývojovými trendmi a inováciami na trhu práce, čím sa zvýši

konkurencieschopnosť Slovenska a životná úroveň obyvateľstva. Aliancia bude najmä zabezpečovať a koordinovať tvorbu a aktualizáciu Národnej sústavy povolání a Národnej sústavy kvalifikácií, zriaďovať sektorové rady podľa príslušných sektorov hospodárstva, zabezpečovať ich činnosť a hodnotiť ich funkčnosť a efektívnosť a zabezpečovať úlohy súvisiace s vykonávaním spoločných záujmov podporujúcich zosúladenie systému celoživotného vzdelávania s aktuálnymi a budúcimi potrebami trhu práce.

Aliancia sektorových rád rieši v období 2023 - 2028 dva národné projekty Aliancia sektorových rád – predvídanie trendov a potrieb trhu práce a Rozvoj odborných kapacít sociálnych partnerov. Cieľom Národného projektu Aliancia sektorových rád – predvídanie trendov a potrieb trhu práce je postupne nastaviť a zavádzať sektorovo a medzisektorovo riadený, nákladovo efektívny a udržateľný mechanizmus predvídania vývoja potrieb trhu práce kladených na pracovné pozície a ich pretransformovanie do štandardov zamestnaní a pripraviť návrhy na úpravu kvalifikačných štandardov a mechanizmov ich overovania. Projekt svojou realizáciou príspeje k vytvoreniu ekosystému regulačnej stability medzi nástrojmi Národnej sústavy povolání a Národnej sústavy kvalifikácií, ktorá v súčasnosti neexistuje. V rámci Národného projektu Rozvoj odborných kapacít sociálnych partnerov sa bude zvyšovať úroveň expertných kapacít sociálnych partnerov za účelom zvyšovania kvality sociálneho dialógu na najvyššej úrovni, t. j. medzi zástupcami zamestnancov, zamestnávateľov a štátom, ktorý bude založený na kvalitných odborných podkladoch a vysoko kvalifikovaných predstaviteľoch kolektívneho vyjednávania. Zároveň bude posilňovať budovanie odborných kapacít sociálnych partnerov, ako aj posilňovať pozície sociálnych partnerov voči vláde ako dominantnému hráčovi na báze skutočnej akceptácie a rešpektu k sociálnym partnerom.

AOTP na podporu zamestnatel'nosti a zvyšovanie zamestnanosti a ich uplatňovanie v roku 2023

Podľa zákona o službách zamestnanosti boli v roku 2023 uchádzačom o zamestnanie, záujemcom o zamestnanie (ZoZ), zamestnancom za účelom ich umiestnenia a udržania sa na trhu práce a zamestnávateľom k dispozícii tieto aktívne opatrenia trhu práce:

a) podpora zvyšovania zamestnatel'nosti UoZ a ZoZ:

- informačné a poradenské služby (§ 42)
- odborné poradenské služby (§ 43)
- vzdelávanie a príprava pre trh práce (ďalej len „TP“) UoZ (§ 46)
- príspevok na vykonávanie absolventskej praxe (§ 51)
- príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj (§ 52)

b) podpora zamestnanosti, vytvárania a udržania pracovných miest (ďalej len „PM“):

- sprostredkovanie zamestnania (§ 32)
- vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca (§ 47)
- príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49)
- príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 50)
- príspevok na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti (§ 50j)
- príspevok na dochádzku za prácou (§ 53)
- príspevok na podporu mobility za prácou (§ 53a)
- príspevok na dopravu do zamestnania (§ 53b)
- príspevok na vytvorené nové PM (§ 53d)
- projekty a programy (§ 54)
- príspevok na zriadenie chránenej dielne (ďalej len „CHD“) alebo chráneného pracoviska (ďalej len „CHP“) (§ 56)
- príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím (ZP) v zamestnaní (§ 56a)
- príspevok občanovi so ZP na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 57)
- príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59)
- príspevok na úhradu prevádzkových nákladov CHD alebo CHP a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60).

Projekty

Prostredníctvom národného projektu (ďalej len „NP“) „Cesta na trh práce 2“ sa poskytoval finančný príspevok na vytvorenie nového PM na samozamestnanie UoZ/ZUoZ, ktorí ako samostatne zárobkovo činné osoby (ďalej len „SZČO“) prevádzkovali SZČ v rôznych odvetviach. PM na samozamestnanie mohlo byť UoZ/ZUoZ vytvorené aj v odvetví poľnohospodárskej prvovýroby. Projekt bol ukončený v máji 2023.

NP „Podpora integračných podnikov“ zabezpečil poskytovanie príspevku integračnému podniku. Projekt bol ukončený v novembri 2023.

Zvyšovanie zamestnateľnosti UoZ/ZUoZ podporil NP „Vzdelávanie UoZ – 2“ formou podpory rekvalifikačných kurzov (REPAS+) a kompetenčných kurzov (KOMPAS+). Uvedené opatrenia sa realizovali aj prostredníctvom regionálneho projektu v Bratislavskom samosprávnom kraji. Projekt bol ukončený v decembri 2023.

NP „Cesta na trh práce 3“ podporil zamestnanosť a zamestnateľnosť UoZ s cieľom zlepšenia ich postavenia na TP prostredníctvom troch opatrení:

- podpora vytvárania PM pre UoZ: finančný príspevok sa poskytol zamestnávateľovi, ktorý na vytvorené PM prijal do pracovného pomeru UoZ/ZUoZ z oprávnenej cieľovej skupiny, ak pracovný pomer bol dohodnutý najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času,
- podpora vytvárania PM u verejných zamestnávateľov: finančný príspevok sa poskytoval zamestnávateľovi, ktorý na vytvorené PM prijal do pracovného pomeru UoZ/ZUoZ, ak bol pracovný pomer dohodnutý najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času,
- poskytovanie finančného príspevku na dochádzanie za prácou: finančný príspevok sa poskytoval užívateľovi - zamestnancovi, ktorý bol UoZ/ZUoZ a ktorý bol vyradený z evidencie UoZ z dôvodu vzniku pracovného pomeru alebo obdobného pracovného vzťahu na úhradu časti cestovných výdavkov na dochádzanie za prácou. NP bol ukončený v októbri 2023.

NP „Podpora zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím – 4“ zabezpečil poskytovanie viacerých príspevkov v súlade so zákonom o službách zamestnanosti na podporu integrácie občanov so ZP na TP, konkrétne: príspevok na zriadenie CHD alebo CHP (§ 56), príspevok na udržanie občana so ZP v zamestnaní (§ 56a), príspevok občanovi so ZP na SZČ (§ 57), príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59), príspevok na úhradu prevádzkových nákladov CHD alebo CHP a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60). Projekt bol ukončený v novembri 2023.

NP „Podpora pracovnej integrácie“ bol zameraný na podporu zamestnanosti občanov so ZP formou poskytovania príspevkov smerujúcich k udržaniu znevýhodnených občanov so ZP na existujúcich pracovných miestach u zamestnávateľov alebo pri vykonávaní samostatnej zárobkovej činnosti. V rámci NP sa poskytoval príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59 zákona o službách zamestnanosti) a príspevok na úhradu prevádzkových nákladov CHD alebo CHP a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60 zákona o službách zamestnanosti). NP sa realizoval od januára 2022 do konca decembra 2023.

NP „Investičná pomoc pre sociálne podniky – nenávratná zložka“ podporil subjekty sociálnej ekonomiky s cieľom posilniť zamestnanosť prostredníctvom investičnej pomoci pre registrované sociálne podniky. Projekt bol ukončený v novembri 2023.

NP „Podpora zamestnanosti“ poskytoval finančné príspevky na podporu zamestnávania ZUoZ, rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti (§ 50j zákona o službách zamestnanosti) a finančné príspevky na aktivačnú činnosť (ďalej len „AC“) formou menších obecných služieb pre obec alebo menších služieb pre samosprávny kraj (§ 52 zákona o službách zamestnanosti) a formou dobrovoľníckej služby (ďalej len „DS“) - (§ 52a zákona o službách zamestnanosti). Projekt bol ukončený v októbri 2023.

NP „Chyť sa svojej šance“ podporil vytváranie udržateľných PM s dôrazom na digitálne a zelené PM pre ZUoZ a mladých ľudí do 30 rokov veku (30 rokov mínus 1 deň), vedených v evidencii UoZ úradov, ktorí nie sú zamestnaní, nepokračujú v procese vzdelávania, ani sa nezúčastňujú na odbornej príprave (ďalej len „mladí UoZ – NEET“) prostredníctvom troch opatrení:

- podpora SZČO: v rámci opatrenia sa poskytoval finančný príspevok na samozamestnanie ZUoZ a mladých UoZ - NEET, ktorí ako SZČO prevádzkovali SZČ v rôznych odvetviach,
- podpora mentorovaného zapracovania ako súčasť pracovného pomeru ZUoZ a mladého UoZ – NEET s následným pokračovaním formou praxe: v rámci opatrenia sa poskytovali finančné príspevky na mentorované zapracovanie zamestnávateľovi, ktorý na vytvorené PM prijal do pracovného pomeru ZUoZ a mladého UoZ - NEET v rozsahu ustanoveného týždenného pracovného času na dobu neurčitú,

pričom finančné príspevky sa poskytovali mesačne najviac počas 4 mesiacov mentorovaného zapracovania a 2 nasledujúce mesiace praxe neboli finančne podporované,

- podpora zamestnávania ZUoZ: finančný príspevok sa poskytoval zamestnávateľovi, ktorý na vytvorené PM prijal do pracovného pomeru ZUoZ. Projekt bol ukončený v decembri 2023.

Národný projekt „Prax pre mladých“ – cieľom bola podpora zvýšenia zamestnatelnosti UoZ – NEET do 29 rokov prostredníctvom získavania a prehĺbovania pracovných zručností a praktických skúseností, ktoré zodpovedali ich dosiahnutému stupňu vzdelania formou praxe vykonávanej u zamestnávateľa. Projekt bol ukončený v decembri 2023.

Výzva na predkladanie dopytovo orientovaných projektov „Krok za krokom“ – výzva mala za cieľ podporiť neziskový sektor, miestne a regionálne samosprávy, nadácie a akčné skupiny pri vyhľadávaní neaktívnych nízkokvalifikovaných osôb, ktorým bolo následne poskytnuté individualizované poradenstvo a sprevádzanie za účelom uplatnenia sa na trhu práce. Realizácia projektov z výzvy bola ukončená v novembri 2023. Dňa 2. februára 2024 bolo zverejnené pokračovanie výzvy s názvom „Krok za krokom II.“ so zameraním na neaktívne osoby.

NP „Overenie modelu centier práce s mládežou v BBSK“ – cieľom projektu bolo overenie pilotného modelu prístupu k práci s mládežou pre podporu zamestnanosti a vypracovať regionálnu štúdiu uplatniteľnosti modelu centier práce s mládežou ako nástroja práce s mládežou, starostlivosti o mládež a podpory zamestnanosti mladých a predchádzaniu ich upadnutiu do statusu NEET. Cieľovou skupinou boli NEET do 30 rokov s dôrazom na ženy, marginalizované rómske komunity, osoby so zdravotným postihnutím, migrantov, súčasných a bývalých klientov centier pre deti a rodiny, iné zraniteľné a znevýhodnené osoby a žiaci základných škôl a stredných škôl vrátane žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorí sú najviac ohrození situáciou NEET. V rámci Banskobystrického samosprávneho kraja vzniklo 7 centier pre prácu s mládežou. Projekt bol ukončený v decembri 2023.

Dňa 22. decembra 2023 bola vyhlásená výzva na predkladanie dopytovo-orientovaných projektov s názvom „Rozvoj jednotných kontaktných miest (JKM) Záruky pre mladých v regiónoch Slovenska“. Pilotný projekt bude rozšírený na celé územie SR s cieľom zriadiť 54 JKM. Výzva bude realizovaná prostredníctvom vyšších územných celkov (VÚC). V rámci hlavnej aktivity bude podporený vznik a fungovanie JKM a zabezpečený celostný prístup pri riešení situácie cieľovej skupiny – mladých ľudí do 30 rokov ohrozených situáciou NEET alebo v situácii NEET s dôrazom na neaktívnych NEET. Celostný prístup bude založený na partnerskom prístupe pomocou multidisciplinárnych tímov. Cieľom je rozvoj kľúčových životných zručností, zamestnanie sa, podnikanie alebo zapojenie do vzdelávacieho procesu.

NP „Aktivácia znevýhodnených UoZ“ – znevýhodneným UoZ boli v rámci predmetného NP poskytované odborné poradenské služby, aktivácia a zaškolenie a podpora vytvárania pracovných miest. Projekt bol ukončený v decembri 2023.

NP „Nesť prácu – vzdelávať sa“ – cieľom bola podpora zamestnanosti, zamestnatelnosti a adaptability existujúcej pracovnej sily na zmenené podmienky na trhu práce prostredníctvom vzdelávania, ktoré jej poskytne lepšie predpoklady pre uplatnenie sa na trhu práce. Projekt bol ukončený v decembri 2023.

NP „Individualizované poradenstvo pre znevýhodnených UoZ“ – cieľom NP pre znevýhodnených UoZ bola podpora pri zvyšovaní ich konkurencieschopnosti na trhu práce a zvyšovaní ich zamestnatelnosti prostredníctvom rozvoja tzv. mäkkých faktorov zamestnatelnosti, ktorými sú kompetencie pre integráciu na trh práce. Rozvoj kompetencií je zameraný na vytvorenie individuálneho osobnostného profilu na základe zhodnotenia potenciálu cieľovej skupiny a identifikovania prekážok (vrátane nedostatočných digitálnych zručností) ovplyvňujúcich ich pozíciu na trhu práce a na stanovenie aktivít a opatrení potrebných pre ich integráciu na trh práce. Projekt bol ukončený v júli 2023. Vo februári 2024 Ústredie PSVR začalo s realizáciou NP „Individualizovaný a komplexný prístup so zameraním na poradenské činnosti/Poradenstvom k zamestnaniu“ so zameraním na znevýhodnených UoZ a mladých UoZ do 30 rokov.

NP „Podpora udržania pracovných návykov – PUPN“ – cieľovou skupinou bol UoZ, ktorý bol zároveň členom domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi alebo ktorý bol poberateľom dávky v hmotnej núdzi. V rámci tohto NP mohol oprávnený žiadateľ predkladať žiadosti o zabezpečenie vykonávania aktívnej činnosti formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj a o poskytnutie príspevku na aktívnu činnosť formou menších obecných služieb obci alebo formou menších služieb samosprávnemu kraju na vykonávanie aktívnej činnosti UoZ. Žiadosti bolo možné podávať od marca 2023 do februára 2024. V marci 2024 začalo Ústredie PSVR realizáciu pokračovania predmetného NP s názvom „Podpora udržania pracovných návykov – PUPN 2“.

Dňa 22. decembra 2023 bola vyhlásená výzva na predkladanie dopytovo-orientovaných projektov s názvom „Regionálne analýzy a partnerstvá pre mladých“. Výzva bude realizovaná prostredníctvom VÚC na celom území SR. Jej cieľom je prispieť k zníženiu počtu mladých ľudí vo veku do 30 rokov, ktorí sú ohrození situáciou NEET alebo v situácii NEET, s dôrazom na neaktívnych NEET. Hlavnou aktivitou výzvy je obstaranie regionálnych analýz, ktoré sa stanú východiskom pre vznik formálnych regionálnych partnerstiev, tvorbu regionálnych akčných plánov, ako aj identifikáciu lokalít vhodných na zriadenie tzv. jednotných kontaktných miest pre prácu s mládežou.

2.2 Mzdy a pracovné podmienky

Vyhodnotenie zmien právnych predpisov v roku 2023 v oblasti miezd a pracovných podmienok

Zákonník práce

Zákonom č. 1/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákonník práce“) sa **s účinnosťou od 1. júna 2023** zmenil spôsob určovania súm niektorých mzdových zvýhodnení za prácu, ktoré boli do 31. mája 2023 určené pevnou sumou. S účinnosťou od 1. júna 2023 sa sumy príslušných mzdových zvýhodnení určujú ako zákonom určený percentuálny podiel z aktuálnej sumy minimálnej mzdy za každú hodinu odpracovanú zamestnancom. Zmena sa týka nasledujúcich plnení:

- mzdové zvýhodnenie za prácu v sobotu
S účinnosťou od 1. júna 2023 patrí zamestnancovi za prácu v sobotu popri dosiahnutej mzde za každú hodinu práce v sobotu mzdové zvýhodnenie najmenej v sume 50 % minimálnej mzdy v eurách za hodinu. Do 31. mája 2023 predstavovala suma mzdového zvýhodnenia za každú hodinu práce v sobotu sumu najmenej 1,79 eura. U zamestnávateľa, u ktorého sa vzhľadom na povahu práce alebo podmienky prevádzky vyžaduje, aby sa práca pravidelne vykonávala v sobotu, možno dohodnúť nižšiu sumu mzdového zvýhodnenia, najmenej však 45 % minimálnej mzdy v eurách za hodinu v kolektívnej zmluve alebo v pracovnej zmluve, ak ide o zamestnávateľa, u ktorého nepôsobí odborová organizácia a ktorý k 31. decembru predchádzajúceho kalendárneho roka zamestnával menej ako 20 zamestnancov. Do 31. mája 2023 predstavovala suma mzdového zvýhodnenia za každú hodinu práce v sobotu pri splnení vyššie uvádzaných podmienok sumu najmenej 1,61 eura.
- mzdové zvýhodnenie za prácu v nedeľu
S účinnosťou od 1. júna 2023 patrí zamestnancovi za prácu v nedeľu popri dosiahnutej mzde za každú hodinu práce v nedeľu mzdové zvýhodnenie najmenej v sume 100 % minimálnej mzdy v eurách za hodinu. Do 31.5.2023 predstavovala suma mzdového zvýhodnenia za každú hodinu práce v nedeľu sumu najmenej 3,58 eura. U zamestnávateľa, u ktorého sa vzhľadom na povahu práce alebo podmienky prevádzky vyžaduje, aby sa práca pravidelne vykonávala v nedeľu, možno dohodnúť nižšiu sumu mzdového zvýhodnenia, najmenej však 90 % minimálnej mzdy v eurách za hodinu v kolektívnej zmluve alebo v pracovnej zmluve, ak ide o zamestnávateľa, u ktorého nepôsobí odborová organizácia a ktorý k 31. decembru predchádzajúceho kalendárneho roka zamestnával menej ako 20 zamestnancov. Do 31. mája 2023 predstavovala suma mzdového zvýhodnenia za každú hodinu práce v nedeľu pri splnení vyššie uvádzaných podmienok sumu najmenej 3,22 eura.
- mzdové zvýhodnenie za nočnú prácu
S účinnosťou od 1. júna 2023 zamestnancovi patrí za nočnú prácu popri dosiahnutej mzde za každú hodinu nočnej práce mzdové zvýhodnenie najmenej v sume 40 % minimálnej mzdy v eurách za hodinu. Do 31.5.2023 predstavovala suma mzdového zvýhodnenia za každú hodinu nočnej práce sumu najmenej 1,43 eura. Ak ide o zamestnanca vykonávajúceho rizikovú prácu, patrí mu s účinnosťou od 1. júna 2023 mzdové zvýhodnenie najmenej v sume 50 % minimálnej mzdy v eurách za hodinu. Do 31.5.2023 predstavovala suma mzdového zvýhodnenia za každú hodinu nočnej práce, ak išlo o rizikovú prácu, sumu najmenej 1,79 eura. Zároveň platí, že u zamestnávateľa, u ktorého sa vzhľadom na povahu práce alebo podmienky prevádzky vyžaduje, aby sa prevažná časť práce vykonávala ako nočná práca, možno v kolektívnej zmluve, prípadne v pracovnej zmluve, ak ide o zamestnávateľa, u ktorého nepôsobí odborová organizácia a ktorý k 31. decembru predchádzajúceho kalendárneho roka zamestnával menej ako 20 zamestnancov, dohodnúť nižšiu sumu mzdového zvýhodnenia, najmenej však 35 % minimálnej mzdy v eurách za hodinu. Do 31. mája 2023 predstavovala suma mzdového zvýhodnenia za každú hodinu nočnej práce pri splnení vyššie uvádzaných podmienok najmenej sumu 1,25 eura.
- mzdová kompenzácia za sťažený výkon práce
S účinnosťou od 1. júna 2023 za každú hodinu práce pri vykonávaní pracovných činností v prostredí, v ktorom pôsobia chemické faktory, karcinogénne a mutagénne faktory, biologické faktory, prach, fyzikálne faktory (napríklad hluk, vibrácie, ionizujúce žiarenie), patrí zamestnancovi popri dosiahnutej mzde mzdová kompenzácia za sťažený výkon práce najmenej 20 % minimálnej mzdy v eurách za hodinu. Do 31. mája 2023 predstavovala suma mzdovej kompenzácie za každú hodinu sťaženého výkonu práce sumu najmenej 0,72 eura.

- náhrada za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti mimo pracoviska
S účinnosťou od 1. júna 2023 za každú hodinu neaktívnej časti pracovnej pohotovosti mimo pracoviska patrí zamestnancovi náhrada najmenej 20 % aktuálnej minimálnej mzdy v eurách za hodinu. Do 31. mája 2023 za každú hodinu neaktívnej časti pracovnej pohotovosti mimo pracoviska patrila zamestnancovi náhrada najmenej v sume 0,72 eura.
- zvýšenie odmeny za prácu vo sviatok v prípade zamestnanca, ktorý vykonáva prácu na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru
S účinnosťou od 1. júna 2023 platí, že zamestnancom, ktorí vykonávajú prácu na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, patrí za každú hodinu práce vo sviatok dohodnutá odmena zvýšená najmenej o sumu minimálnej mzdy za hodinu. Do 31. mája 2023 zamestnancom, ktorí vykonávajú prácu na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, patrila za každú hodinu práce vo sviatok dohodnutá odmena zvýšená najmenej o 3,58 eura.

Zákonom č. 76/2021 Z. z., s účinnosťou od 1. januára 2023 sa zmenil a doplnil Zákonník práce v tom, že sa upravila povinnosť pre zamestnávateľa poskytnúť stravovacie poukážky v elektronickej forme; to neplatí, ak použitie stravovacej poukážky v elektronickej forme zamestnancom počas pracovnej zmeny na pracovisku alebo v jeho blízkosti nie je možné.

Zákonom č. 222/2022 Z. z. o štátnej podpore nájomného bývania, ktorý nadobudol účinnosť **1. januára 2023** sa novelizoval aj Zákonník práce, v ktorom sa zaviedol nový inštitút - príspevok na štátom podporované nájomné bývanie. Upravil sa rozsah a podmienky, za akých zamestnávateľ dobrovoľne môže poskytnúť príspevok na štátom podporované nájomné bývanie. Výška tohto príspevku zamestnávateľa je limitovaná na sumu najviac 4 eurá na meter štvorcový podlahovej plochy bytu a zároveň maximálnou výškou sumy príspevku 360 eur za kalendárny mesiac.

Zákonom č. 248/2022 Z. z., ktorým sa novelizoval Zákonník práce, ktorý nadobudol účinnosť **1. januára 2023**, sa upravil výkon sezónnej práce na základe dohody o pracovnej činnosti v rozsahu najviac 520 hodín v kalendárnom roku. To, ktorá práca je sezónna, upravuje príloha 1b Zákonníka práce. Dohodu o pracovnej činnosti na výkon sezónnej práce možno uzatvoriť najviac na 8 mesiacov.

Zákonom č. 50/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 406/2011 Z. z. o dobrovoľníctve, ktorý nadobudol účinnosť **1. apríla 2023**, sa novelizoval aj Zákonník práce v časti týkajúcej sa prekážky v práci z dôvodu dobrovoľníckej činnosti. Za čas pracovného voľna pri prekážke v práci z dôvodu dobrovoľníckej činnosti sa zamestnávateľ môže dohodnúť so zamestnancom, že mu za tento čas poskytne aj mzdu alebo náhradu mzdy. Podmienky poskytovania pracovného voľna zamestnancom (aj rozsah mzdy, náhrady mzdy) na výkon dobrovoľníckej činnosti možno dohodnúť so zástupcami zamestnancov.

Cestovné náhrady

V oblasti cestovných náhrad boli v roku 2023 prijaté nasledovné opatrenia MPSVR SR:

Stravné

I. Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 432/2022 Z. z. o sumách stravného (účinnosť od 1. januára 2023 do 31. mája 2023) – sumy stravného sa zvýšili o 5,00 %.

Sumy stravného, ktoré sa poskytujú ako nároková náhrada pri pracovnej ceste/služobnej ceste, sa pre jednotlivé časové pásma zvýšili nasledovne:

- 5 hodín až 12 hodín trvania pracovnej cesty zo 6,40 eura na 6,80 eur,
- nad 12 hodín až 18 hodín trvania pracovnej cesty z 9,60 eura na 10,10 eura,
- nad 18 hodín trvania pracovnej cesty zo 14,50 eura na 15,30 eura.

Zvýšenie sumy stravného v časovom pásme 5 až 12 hodín má vplyv aj na aplikáciu § 152 Zákonníka práce, ktorý upravuje stravovanie zamestnancov vo verejnom záujme. Zvýšenie sumy stravného v časovom pásme 5 až 12 hodín zvýšilo:

- a) maximálnu hranicu príspevku zamestnávateľa na stravovanie (teplé jedlo, stravovacia poukážka, finančný príspevok na stravovanie) z doterajších 3,52 eura na 3,74 eura na jedno hlavné jedlo,
- b) minimálnu hodnotu stravovacej poukážky (tzv. gastrolístka) z doterajších 4,80 eura na 5,10 eura, za ktorú si má zamestnanec zakúpiť jedno hlavné jedlo,
- c) minimálny príspevok zamestnávateľa na stravováciu poukážku/minimálny príspevok zamestnávateľa na finančný príspevok na stravovanie poskytovaný v minimálnej zákonnej hodnote z doterajších 2,64 eura

na 2,81 eura.

Zvýšenie sumy stravného v časovom pásme 5 až 12 hodín má vplyv aj na aplikáciu § 104 zákona č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe, ktorý upravuje stravovanie štátnych zamestnancov. Zvýšenie sumy stravného v časovom pásme 5 až 12 hodín zvýšilo:

- a) maximálnu hranicu príspevku na stravovanie (teplé jedlo, stravovacia poukážka/finančný príspevok na stravovanie) z doterajších 4,16 eura na 4,42 eura na jedno hlavné jedlo,
- b) minimálnu hodnotu stravovacej poukážky (tzv. gastrolístka) z doterajších 4,80 eura na 5,10 eura, za ktorú si má zamestnanec zakúpiť jedno hlavné jedlo,
- c) minimálny príspevok na stravováciu poukážku/minimálny príspevok zamestnávateľa na finančný príspevok na stravovanie poskytovaný v minimálnej zákonnej hodnote z doterajších 3,12 eura na 3,32 eura.

II. Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 171/2023 Z. z. o sumách stravného (účinnosť od 1. júna 2023 do 30. septembra 2023) – sumy stravného sa zvýšili o 7,0 %.

Sumy stravného, ktoré sa poskytujú ako nároková náhrada pri pracovnej ceste/služobnej ceste, sa pre jednotlivé časové pásma zvýšili nasledovne:

- 5 hodín až 12 hodín trvania pracovnej cesty zo 6,80 eura na 7,30 eura,
- nad 12 hodín až 18 hodín trvania pracovnej cesty z 10,10 eura na 10,90 eura,
- nad 18 hodín trvania pracovnej cesty z 15,30 eura na 16,40 eura.

Zvýšenie sumy stravného v časovom pásme 5 až 12 hodín má vplyv aj na aplikáciu § 152 Zákonníka práce, ktorý upravuje stravovanie zamestnancov vo verejnom záujme.

- a) maximálnu hranicu príspevku zamestnávateľa na stravovanie (teplé jedlo, stravovacia poukážka, finančný príspevok na stravovanie) z doterajších 3,74 eura na 4,02 eura na jedno hlavné jedlo,
- b) minimálnu hodnotu stravovacej poukážky (tzv. gastrolístka) z doterajších 5,10 eura na 5,48 eura, za ktorú si má zamestnanec zakúpiť jedno hlavné jedlo,
- c) minimálny príspevok zamestnávateľa na stravováciu poukážku/minimálny príspevok zamestnávateľa na finančný príspevok na stravovanie poskytovaný v minimálnej zákonnej hodnote z doterajších 2,81 eura na 3,02 eura.

Zvýšenie sumy stravného v časovom pásme 5 až 12 hodín má vplyv aj na aplikáciu § 104 zákona č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe, ktorý upravuje stravovanie štátnych zamestnancov. Zvýšenie sumy stravného v časovom pásme 5 až 12 hodín zvýšilo:

- a) maximálnu hranicu príspevku na stravovanie (teplé jedlo, stravovacia poukážka/finančný príspevok na stravovanie) z doterajších 4,42 eura na 4,75 eura na jedno hlavné jedlo,
- b) minimálnu hodnotu stravovacej poukážky (tzv. gastrolístka) z doterajších 5,10 eura na 5,48 eura, za ktorú si má zamestnanec zakúpiť jedno hlavné jedlo,
- c) minimálny príspevok na stravováciu poukážku/minimálny príspevok zamestnávateľa na finančný príspevok na stravovanie poskytovaný v minimálnej zákonnej hodnote z doterajších 3,32 eura na 3,57 eura.

III. Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 368/2023 Z. z. o sumách stravného (účinnosť od 1. októbra 2023) – sumy stravného sa zvýšili o 5,8 %.

Sumy stravného, ktoré sa poskytujú ako nároková náhrada pri pracovnej ceste/služobnej ceste, sa pre jednotlivé časové pásma zvýšili nasledovne:

- 5 hodín až 12 hodín trvania pracovnej cesty zo 7,30 eura na 7,80 eura,
- nad 12 hodín až 18 hodín trvania pracovnej cesty z 10,90 eura na 11,60 eura,
- nad 18 hodín trvania pracovnej cesty z 16,40 eura na 17,40 eura.

Zvýšenie sumy stravného v časovom pásme 5 až 12 hodín má vplyv aj na aplikáciu § 152 Zákonníka práce, ktorý upravuje stravovanie zamestnancov vo verejnom záujme.

- a) maximálnu hranicu príspevku zamestnávateľa na stravovanie (teplé jedlo, stravovacia poukážka, finančný príspevok na stravovanie) z doterajších 4,02 eura na 4,29 eura na jedno hlavné jedlo,
- b) minimálnu hodnotu stravovacej poukážky (tzv. gastrolístka) z doterajších 5,48 eura na 5,85 eura, za ktorú si má zamestnanec zakúpiť jedno hlavné jedlo,
- c) minimálny príspevok zamestnávateľa na stravováciu poukážku/minimálny príspevok zamestnávateľa na finančný príspevok na stravovanie poskytovaný v minimálnej zákonnej hodnote z doterajších 3,02 eura na 3,22 eura.

Zvýšenie sumy stravného v časovom pásme 5 až 12 hodín má vplyv aj na aplikáciu § 104 zákona č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe, ktorý upravuje stravovanie štátnych zamestnancov. Zvýšenie sumy stravného v časovom pásme 5 až 12 hodín zvýšilo:

- maximálnu hranicu príspevku na stravovanie (teplé jedlo, stravovacia poukážka/finančný príspevok na stravovanie) z doterajších 4,75 eura na 5,07 eura na jedno hlavné jedlo,
- minimálnu hodnotu stravovacej poukážky (tzv. gastrolístka) z doterajších 5,48 eura na 5,85 eura, za ktorú si má zamestnanec zakúpiť jedno hlavné jedlo,
- minimálny príspevok na stravovacia poukážku/minimálny príspevok zamestnávateľa na finančný príspevok na stravovanie poskytovaný v minimálnej zákonnej hodnote z doterajších 3,57 eura na 3,81 eura.

Suma základnej náhrady za používanie cestných motorových vozidiel pri pracovných cestách

V nadväznosti na valorizačný mechanizmus ustanovený v § 8 zákona č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách v znení zákona č. 475/2008 Z. z. boli v roku 2023 účinné nasledovné opatrenia o sumách základnej náhrady za používanie cestných motorových vozidiel pri pracovných cestách:

I. Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 282/2022 Z. z. o sumách základnej náhrady za používanie cestných motorových vozidiel pri pracovných cestách (účinnosť od 1. septembra 2022 do 31. marca 2023) – sumy základnej náhrady sa zvýšili o 6,4 %.

Sumy základnej náhrady, ktoré sa poskytujú ako nároková náhrada pri pracovnej ceste/služobnej ceste za použitie cestného motorového vozidla, sa zvýšili nasledovne:

- pre jednostopové vozidlá a trojkolky z 0,059 eura na 0,063 eura,
- pre osobné cestné motorové vozidlá z 0,213 eura na 0,227 eura.

II. Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 88/2023 Z. z. o sumách základnej náhrady za používanie cestných motorových vozidiel pri pracovných cestách (účinnosť od 1. apríla 2023 do 30. júna 2023) – sumy základnej náhrady sa zvýšili o 5,1 %.

Sumy základnej náhrady, ktoré sa poskytujú ako nároková náhrada pri pracovnej ceste/služobnej ceste za použitie cestného motorového vozidla, sa zvýšili nasledovne:

- pre jednostopové vozidlá a trojkolky z 0,063 eura na 0,067 eura,
- pre osobné cestné motorové vozidlá z 0,227 eura na 0,239 eura.

III. Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 247/2023 Z. z. o sumách základnej náhrady za používanie cestných motorových vozidiel pri pracovných cestách (účinnosť od 1. júla 2023) – sumy základnej náhrady sa zvýšili o 5,2 %.

Sumy základnej náhrady, ktoré sa poskytujú ako nároková náhrada pri pracovnej ceste/služobnej ceste za použitie cestného motorového vozidla, sa zvýšili nasledovne:

- pre jednostopové vozidlá a trojkolky z 0,067 eura na 0,071 eura,
- pre osobné cestné motorové vozidlá z 0,239 eura na 0,252 eura.

Minimálna mzda

Podľa oznámenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 300/2022 Z. z. bola v roku 2023 suma minimálnej mzdy nasledovná:

- 700 eur za mesiac pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou,
- 4,023 eura za každú hodinu odpracovanú zamestnancom.

Pre rok 2022 predstavovala minimálna mzda sumu 646 eur za mesiac pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou a 3,713 eura za každú hodinu odpracovanú zamestnancom. Medziročné zvýšenie sumy minimálnej mzdy v roku 2023 v porovnaní v roku 2022 predstavovalo 8,36 %.

Minimálne mzdové nároky

Podľa oznámenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 301/2022 Z. z. boli v roku 2023 sumy minimálnych mzdových nárokov nasledovné:

- suma minimálneho mzdového nároku zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou pre príslušný stupeň:

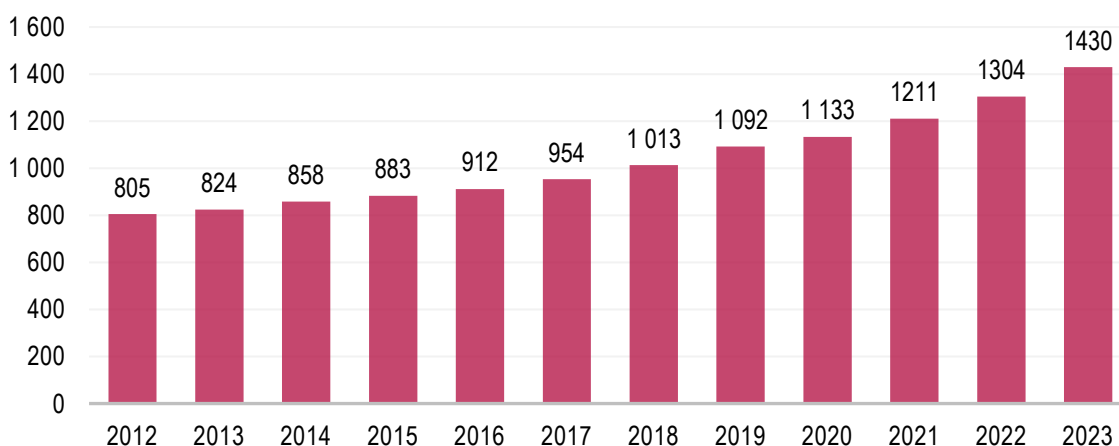
Stupeň:	Suma minimálneho mzdového nároku:
1	700,00 eur za mesiac,
2	816,00 eur za mesiac,
3	932,00 eur za mesiac,
4	1 048,00 eur za mesiac,
5	1 164,00 eur za mesiac,
6	1 280,00 eur za mesiac.
- suma minimálneho mzdového nároku pre príslušný stupeň za každú hodinu odpracovanú zamestnancom pri ustanovenom týždennom pracovnom čase 40 hodín:

Stupeň:	Suma minimálneho mzdového nároku:
1	4,023 eura za hodinu,
2	4,690 eura za hodinu,
3	5,356 eura za hodinu,
4	6,023 eura za hodinu,
5	6,690 eura za hodinu,
6	7,356 eura za hodinu.

2.2.1 Mzdy

V roku 2023 dosiahla **priemerná nominálna mesačná mzda** zamestnanca v hospodárstve SR²⁵ podľa údajov ŠÚ SR hodnotu **1 430 eur**, ktorá sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšila o 126 eur pri medzioročnom raste o 9,7 %. Tempo jej rastu sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zrýchlilo o 2,0 p. b.

Graf 2.19 Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva SR v eurách

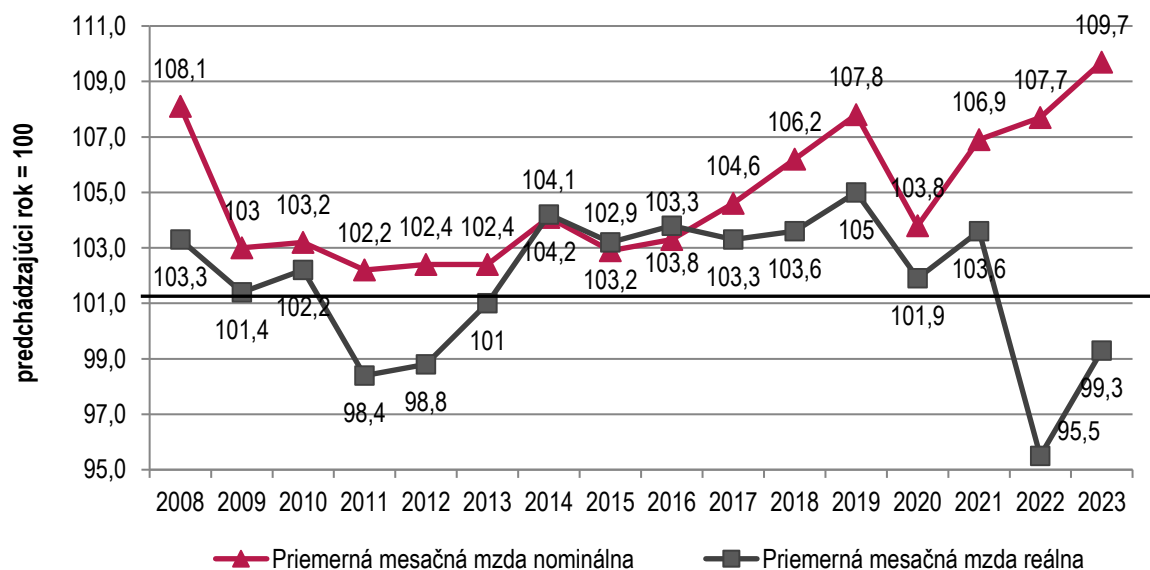

Zdroj: ŠÚ SR, <http://datacube.statistics.sk>

Priemerná reálna mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve SR v roku 2023 sa medzioročne znížila o 0,7 %.

²⁵ Podľa štvrťročného štatistického výkazníctva; bez podnikateľských príjmov; údaje upravené o štatistický odhad nevidovaných miezd; indexy sú počítané z porovnateľných údajov.

Graf 2.20 Vývoj priemernej mesačnej mzdy od roku 2008 (v %)

Zdroj: ŠÚ SR, <http://datacube.statistics.sk>

Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2023 v mzdovom vývoji pretrvávali výrazné regionálne rozdiely, keď sa v **jednotlivých krajoch** priemerná nominálna mesačná mzda pohybovala v rozpätí od 1 111 eur (Prešovský kraj) do 1 751 eur (Bratislavský kraj) s rozdielom 640 eur (v roku 2022 to bolo 588 eur). Vyššia ako v priemere za celé hospodárstvo SR bola priemerná nominálna mesačná mzda len v Bratislavskom kraji, v ostatných krajoch bola pod priemerom SR.

Vo všetkých krajoch úroveň priemernej nominálnej mzdy zamestnancov presiahla úroveň roku 2022, najvýraznejšie vzrástla v Nitrianskom kraji (o 10,5 %), najmenej v Košickom kraji (o 7,6 %). *Reálna mzda* zostala na úrovni predchádzajúceho roka len v Nitrianskom kraji. V ostatných krajoch reálna mzda medziročne klesla, najviac v Košickom kraji (o 2,6 %), najmenej v Žilinskom kraji (o 0,3 %).

Tabuľka 2.19 Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnancov podľa krajov

Kraj	2023 (v €)	Index 2023/2022	Prírastok/Úbytok (v €)	Úroveň oproti SR (v €)	Úroveň oproti SR (v %)
SR spolu	1 430	109,7	126	0	100,0
v tom:					
Bratislavský kraj	1 751	109,5	152	321	122,4
Trnavský kraj	1 328	108,4	103	-102	92,9
Trenčiansky kraj	1 324	110,1	121	-106	92,6
Nitriansky kraj	1 220	110,5	116	-210	85,3
Žilinský kraj	1 289	110,2	119	-141	90,1
Banskobystrický kraj	1 252	109	103	-178	87,6
Prešovský kraj	1 111	109,9	100	-319	77,7
Košický kraj	1 314	107,6	93	-116	91,9

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o hospodárstve SR vo 4. štvrtroku 2023

Podľa odvetví najvyššiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu dosiahli zamestnanci vo finančných a poisťovacích činnostiach (2 428 eur) a informáciách a komunikácii (2 405 eur) a naopak, najnižšiu mzdu mali zamestnanci v ubytovacích a stravovacích službách (835 eur). V porovnaní s rokom 2022 sa priemerná nominálna mesačná mzda zvýšila vo všetkých sledovaných odvetviach, relatívne najrýchlejšie rástla v činnostiach v oblasti nehnuteľností (o 14,0 %). V ostatných odvetviach rástla priemerná nominálna mesačná mzda v rozmedzí od 6,5 % (umenie, zábava a rekreácia) do 13,5 % (zdravotníctvo a sociálna pomoc). *Reálne mzdy* v priemere za rok 2023 medziročne vzrástli najvýraznejšie v činnostiach v oblasti nehnuteľností (o 3,2 %) a v zdravotníctve a sociálnej

pomoci (o 2,7 %). Naopak, v porovnaní s predchádzajúcim rokom najviac klesli v umení, zábave a rekreácii (o 3,6 %) a v informáciách a komunikácii (o 3,4 %).

Tabuľka 2.20 Priemerná mesačná nominálna mzda a jej rast podľa ekonomických činností

Štatistická klasifikácia ekonomických činností SK NACE Rev. 2	2022		2023	
	Priemerná výška v €	Index 2022/2021	Priemerná výška v €	Index 2023/2022
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	1 009	108,1	1 115	110,5
Priemysel spolu	1 372	108,0	1 511	110,1
Ťažba a dobývanie	1 319	106,0	1 487	112,7
Priemyselná výroba	1 352	108,2	1 486	109,9
Dodávka elektriny, plynu a pary	2 106	105,9	2 346	111,4
Dodávka vody	1 225	105,8	1 384	113,0
Stavebníctvo	914	111,7	1 025	112,2
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	1 233	110,2	1 358	110,1
Doprava a skladovanie	1 254	110,7	1 378	109,9
Ubytovacie a stravovacie služby	764	111,0	835	109,3
Informácie a komunikácia	2 254	106,0	2 405	106,7
Finančné a poisťovacie činnosti	2 247	108,8	2 428	108,1
Činnosti v oblasti nehnuteľností	1 198	106,4	1 366	114,0
Odborné, vedecké a technické činnosti	1 484	111,1	1 650	111,2
Administratívne a podporné služby	1 052	108,9	1 146	108,9
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	1 800	105,0	1 976	109,8
Vzdelávanie	1 213	104,7	1 346	111,0
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	1 430	102,5	1 623	113,5
Umenie, zábava a rekreácia	1 133	112,4	1 207	106,5
Ostatné činnosti	860	110,0	942	109,5
Hospodárstvo spolu	1 304	107,7	1 430	109,7

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o hospodárstve SR vo 4. štvrtroku 2023

Podľa veľkosti podnikov mali najvyššiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu zamestnanci v podnikoch s počtom zamestnancov 1 000 a viac. Priemernú nominálnu mesačnú mzdu vyššiu ako celoslovenský priemer dosiahli v kategórii veľkých podnikov aj podniky s 500 - 999 zamestnancami a s 250 - 499 zamestnancami a stredné podniky s 50 - 249 zamestnancami. Najnižšiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu mali zamestnanci u živnostníkov. Oproti roku 2022 priemerná nominálna mzda stúpala vo všetkých veľkostných kategóriách podnikov, najvýraznejšie v podnikoch s 20 až 49 zamestnancami (o 11,3 %) a v podnikoch s 250 až 499 zamestnancami (o 11,2 %), najnižší rast zaznamenala priemerná nominálna mesačná mzda zamestnancov v podnikoch s 0 až 19 zamestnancami (o 7,3 %) a u živnostníkov (o 7,4 %). *Reálne mzdy* vzrástli v podnikoch s 20 – 49 zamestnancami (o 0,7 %), v podnikoch s 250 až 499 zamestnancami (o 0,6 %) a v podnikoch s 500 až 999 zamestnancami (o 0,1 %), naopak najvýraznejšie reálne mzdy klesli v podnikoch s 0 až 19 zamestnancami (o 2,9 %) a u živnostníkov (o 2,8 %).

Tabuľka 2.21 Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca podľa veľkosti podnikov

Počet zamestnancov	2022	Indexy 2022/2021		2023	Indexy 2023/2022	
	(v €)	Nominálna mzda	Reálna mzda	(v €)	Nominálna mzda	Reálna mzda
0 – 19	972	115,2	102,1	1 043	107,3	97,1
20 – 49	1 273	108,1	95,8	1 417	111,3	100,7
50 – 249	1 449	108,3	96,0	1 582	109,2	98,8
250 – 499	1 524	107,8	95,6	1 694	111,2	100,6
500 – 999	1 552	102,8	91,1	1 717	110,6	100,1
1 000 a viac	1 778	107,0	94,9	1 960	110,2	99,7
Živnostníci (odhad) ¹	702	102,5	90,9	754	107,4	97,2
Spolu	1 304	107,7	95,5	1 430	109,7	99,3

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o hospodárstve SR vo 4. štvrťroku 2022, Štatistická správa o hospodárstve SR vo 4. štvrťroku 2023; ¹) mzda zamestnancov u živnostníkov

2.2.2 Priemerná mesačná hrubá mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére

Systém štvrťročného a ročného štatistického výkazníctva v podnikoch poskytuje základné údaje o počtoch zamestnancov a celkových mzdách, neposkytuje však údaje v detailnejšom členení (napr. podľa tried zamestnaní, veku, praxe, vzdelania, pohlavia), ktoré sú potrebné pre monitorovanie ceny práce. Súčasťou mzdovej štatistiky je preto aj Informačný systém o cene práce (ISCP), ktorého gestorom je MPSVR SR a ktorý zahŕňa aj pravidelné longitudinálne štvrťročné zisťovanie priemerných hodinových a mesačných zárobkov zamestnancov v detailnom členení²⁶. Kvôli odlišným zdrojom údajov sa priemerné mzdy zistené z ISCP do istej miery odlišujú od priemernej mzdy zistenej ŠÚ SR na základe výkazníctva.

Podľa výsledkov celoslovenského výberového zisťovania z ISCP bola v roku 2023 *priemerná hrubá mesačná mzda* v hospodárstve SR **1 617 eur**, z toho v podnikateľskej sfére 1 609 eur a v nepodnikateľskej sfére 1 642 eur.

Najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu v roku 2023 pri zohľadnení **dosiahnutého stupňa vzdelania** mali zamestnanci s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa – 2 271 eur, čo predstavovalo 140 % priemernej hrubej mesačnej mzdy v hospodárstve SR. Mzda zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa dosiahla v podnikateľskej sfére hodnotu 2 599 eur a v nepodnikateľskej sfére 2 139 eur (príloha ku kapitole 2, tabuľka 13).

Podľa hlavných tried zamestnaní dosiahli najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci – 3 046 eur (v podnikateľskej sfére 3 117 eur a v nepodnikateľskej sfére 2 786 eur) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 14).

Z hľadiska veku dosiahli najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu zamestnanci vo veku od 40 do 44 rokov – 1 756 eur (v podnikateľskej sfére vo veku od 40 do 44 rokov 1 760 eur a v nepodnikateľskej sfére vo veku od 40 do 44 rokov 1 741 eur) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 15).

Z regionálneho hľadiska najvyššie priemerné mesačné mzdy poberali zamestnanci v Bratislavskom kraji – 2 048 eur (v podnikateľskej sfére 2 089 eur a v nepodnikateľskej sfére 1 872 eur) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 16).

Najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu v roku 2023 **podľa dosiahnutého stupňa vzdelania** mali zamestnanci so základným vzdelaním – 1 160 eur. Mzda zamestnancov so základným vzdelaním dosiahla v podnikateľskej sfére hodnotu 1 203 eur a v nepodnikateľskej sfére 980 eur (príloha ku kapitole 2, tabuľka 13).

Z pohľadu hlavných tried zamestnaní mali najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci – 948 eur (v podnikateľskej sfére 971 eur a v nepodnikateľskej sfére 902 eur) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 14).

Pri triedení **podľa veku** najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu mali zamestnanci do 20 rokov – 1 020 eur (v podnikateľskej sfére 1 025 eur a v nepodnikateľskej sfére 976 eur) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 15).

²⁶ Pravidelné sledovanie a vyhodnocovanie úrovne priemerných zárobkov, štruktúry miezd v detailnom členení podľa konkrétnych zamestnaní vyplýva z Nariadenia ES č. 530/1999 na zabezpečenie štruktúrálnej štatistiky príjmov a Nariadenia Európskej komisie č. 72/2002 o kvalite zisťovania štruktúry miezd zamestnancov.

Z regionálneho hľadiska najnižšie priemerné mesačné hrubé mzdy poberali zamestnanci v Prešovskom kraji – 1 334 eur (v podnikateľskej sfére v Prešovskom kraji 1 247 eur a v nepodnikateľskej sfére v Prešovskom kraji 1 567 eur) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 16).

Z analýzy **podielu jednotlivých zložiek celkovej priemernej hrubej mesačnej mzdy** v roku 2023 (1 617 eur) je zrejmé, že najvyšší podiel tvorila základná mzda (67 %). Ďalšou významnou zložkou priemernej hrubej mesačnej mzdy boli náhrady mzdy, ktoré predstavovali 12 % a tretiu najvyššiu zložku tvorili prémie a odmeny (10 %) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 17).

Podľa údajov o odmeňovaní medzi ženami a mužmi priemerná hrubá mesačná mzda v roku 2023 u mužov bola 1 784 eur (v podnikateľskej sfére 1 775 eur a v nepodnikateľskej sfére 1 832 eur) a u žien 1 444 eur (v podnikateľskej sfére 1 399 eur a v nepodnikateľskej sfére 1 544 eur). Priemerná hrubá mesačná mzda žien teda predstavovala 81 % priemernej hrubej mesačnej mzdy mužov, v rovnakom období minulého roka to bolo 82 %.

Výškou dosiahnutých miezd sa najviac približujú muži a ženy v hlavnej triede 4 administratívni pracovníci. V hlavnej triede 1 zákonodarcovia, riadiaci pracovníci je najvýraznejšia diferenciácia medzi pohlaviami.

Priemerná hrubá mzda za **plný pracovný čas** dosiahla 1 680 eur (v podnikateľskej sfére 1 674 eur a v nepodnikateľskej sfére 1 702 eur). Ženy pracujúce na pracovný pomer uzatvorený na ustanovený týždenný pracovný čas zarábali priemerne mesačne 1 512 eur (1 470 eur v podnikateľskej sfére a 1 601 eur v nepodnikateľskej sfére), muži zarábali priemerne 1 833 eur (1 822 eur v podnikateľskej sfére a 1 894 eur v nepodnikateľskej sfére).

Podľa stupňa dosiahnutého vzdelania v roku 2023 dosahovali najvyššiu priemernú mesačnú mzdu ženy pracujúce na pracovný pomer uzatvorený na ustanovený týždenný pracovný čas s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa v podnikateľskej sfére (2 400 eur) a v nepodnikateľskej sfére (2 175 eur). Muži s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa poberali najvyššiu priemernú mesačnú mzdu v podnikateľskej sfére (3 067 eur) i v nepodnikateľskej sfére (2 465 eur). Najnižšie priemerné mesačné mzdy poberali zamestnanci v podnikateľskej aj nepodnikateľskej sfére so základným vzdelaním. Najväčšie rozdiely podľa vzdelania medzi podnikateľskou a nepodnikateľskou sférou sú v mzdách mužov s vysokoškolskou kvalifikáciou III. stupňa, kde tento rozdiel predstavoval až 602 eur. Rozdiel medzi zárobkami žien v tejto kategórii bol 225 eur (príloha ku kapitole 2, tabuľka 19).

Z pohľadu **hlavných tried SK ISCO-08** muži aj ženy pracujúci na pracovný pomer uzatvorený na ustanovený týždenný pracovný čas zarábali v podnikateľskej aj nepodnikateľskej sfére v priemere najviac v triede 1 – zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci. Muži zarábali v priemere najmenej v triede 9 – pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci (v podnikateľskej sfére 1 123 eur a v nepodnikateľskej sfére 1 073 eur). U žien boli v priemere najnižšie mzdy, rovnako ako u mužov, v triede 9 – pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci (v podnikateľskej sfére 948 eur a v nepodnikateľskej sfére 903 eur) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 20).

Len v podnikateľskej sfére sa zisťuje priemerný hodinový zárobok na pracovnoprávne účely (§ 134 Zákonníka práce). Údaje o priemernom hodinovom zárobku podľa jednotlivých kritérií sú uvedené v prílohe ku kapitole 2, tabuľky 21 - 25.

V priemere pri porovnaní zárobkov zamestnancov v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére vychádza priaznivejší výsledok v prospech nepodnikateľskej sféry. Najväčšie rozdiely v platoch u mužov aj u žien sú u vedúcich, riadiacich zamestnancov. Muži v podnikateľskej sfére zarábajú o 56 eur menej a ženy o 145 eur menej ako v nepodnikateľskej sfére.

Z celkového počtu zamestnancov (1 236 319) vo výberovom súbore Informačného systému o cene práce v roku 2023, bez ohľadu na dĺžku pracovného času, poberalo 60,06 % zamestnancov nižšiu mzdu ako zistený celorepublikový priemer 1 617 eur.

2.2.3 Úplné náklady práce

Podľa údajov ŠÚ SR²⁷ (**údaje sú v čase spracovania správy dostupné za rok 2022**) sa vývoj slovenskej ekonomiky prejavil v akcelerácii nákladov práce, ktoré medziročne vzrástli o 10,2 %, t. j. na 23 849 eur na zamestnanca.

Z celkových nákladov práce tvoril v roku 2022 súhrn **priamych nákladov** 72,72 % a **nepriamych nákladov** 27,42 %, od ktorých sa odpočítavajú **subvencie** prijaté zamestnávateľom vo forme dotácií (0,15 %).

²⁷ ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY, *Úplné náklady práce v SR v roku 2022*

Tabuľka 2.22 Dynamika ročných nákladov práce v SR na zamestnanca (v eurách)

Druh nákladov	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Náklady práce spolu	15 721	16 121	16 867	17 909	19 172	20 419	20 702	21 650	23 849
z toho náklady:									
priame	11 438	11 764	12 301	13 001	13 943	14 868	15 290	16 121	17 344
nepriame	4 305	4 375	4 578	4 927	5 246	5 568	5 770	6 058	6 541

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

V roku 2022 priemerné mesačné náklady práce na zamestnanca vzrástli o 10,2 % a dosiahli 1 987 eur za mesiac. V porovnaní s predchádzajúcim rokom nárast predstavoval 183 eur. Tempo rastu medziročne vzrástlo o 5,6 p. b.

Priame náklady na zamestnanca vzrástli v roku 2022 o 7,6 % na úroveň 1 445 eur a v porovnaní s rokom 2021 ich tempo rastu vzrástlo o 2,2 p. b. V skupine priamych nákladových položiek vzrástli mzdy o 8,5 %, z toho základné (tarifné) mzdy a platy o 7,3 % a prémie a odmeny o takmer 18 %. Z častky 1 249 eur vyplatených na mzdy pripadlo na základnú (tarifnú) mzdu a plat za prácu 953 eur, na prémie a odmeny 161 eur a 81 eur na príplatky a doplatky, mzdové zvýhodnenia. Náhrady za pracovnú pohotovosť mimo pracoviska zostali na úrovni 4 eur.

V roku 2022 dosiahli **nepriame náklady** práce úroveň 545 eur, pričom v porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k zvýšeniu ich rastu o 3 p. b. Povinné príspevky na sociálne poistenie sa zvýšili o 6,7 % na úroveň 497 eur, nepovinné príspevky na sociálne poistenie vzrástli takmer o 6 % na 11 eur. Z ďalších nepriamych nákladových zložiek sociálne výhody vzrástli o 8,1 %. Sociálne dávky poskytované zamestnávateľmi vzrástli o 54 %. Náklady na školenie zamestnancov vzrástli o 17,6 %. Ostatné nepriame náklady práce zostali takmer nezmenené.

Dlhodobý trend rastúcej **diferenciácie v nákladoch práce medzi ekonomickými činnosťami** sa v roku 2022 zastavil. Najvyšší medziročný rast nákladov práce bol v nasledujúcich ekonomických činnostiach: v ubytovacích a stravovacích službách (o 41,3 %), v umení, zábave a rekreácii a vo veľkoobchode a maloobchode (o vyše 17 %). Naopak najnižší bol vo vzdelávaní (o 1,9 %). Z hľadiska dynamiky vývoja mesačných nákladov práce sa oproti predchádzajúcemu roku ich vývoj zrýchlil v ubytovacích a stravovacích službách (o 47,9 p. b.) a v umení, zábave a rekreácii (o 14,9 p. b.). Najvyšší medziročný pokles nákladov práce nastal v zdravotníctve a sociálnej pomoci (o 5,4 p. b.) a vo verejnej správe a sociálnom zabezpečení (o 3,1 p. b.).

Takmer polovica ekonomických činností vynakladala nadpriemerné **výdavky na pracovnú silu**. Dominovala ekonomická činnosť finančné a poisťovacie činnosti (3 351 eur), ktorá prevýšila priemernú úroveň v SR takmer o 69 %. Ďalej nasledovala ekonomická činnosť, informácie a komunikácia (3 296 eur), dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu (3 037 eur). Priemerné hodnoty dosahoval veľkoobchod a maloobchod ako aj činnosti v oblasti nehnuteľností. Podpriemerné hodnoty dosahovala takmer polovica ekonomických činností, z toho najnižšie finančné prostriedky na vlastného zamestnanca boli vynaložené v ubytovacích a stravovacích službách (1 197 eur). Špecifickou ekonomickou činnosťou je priemyselná výroba (1 993 eur), ktorá je charakteristická vysokým stupňom vnútornej diferenciácie nákladov práce vyplývajúcej z odlišnej finančnej situácie jednotlivých ekonomických činností. Výroba koks a rafinovaných ropných produktov, kde výdavky na prácu (4 463 eur) prevyšovali vyše dvojnásobne celoslovenský priemer, boli v kontraste s výrobou odevov, ktoré naopak mierne presahovali polovicu priemerných výdavkov na prácu.

Regionálna diferenciácia v nákladoch práce medziročne zostala takmer nezmenená. Mesačné náklady práce sa v jednotlivých regiónoch pohybovali v intervale od 1 588 eur (v Prešovskom kraji) do 2 447 eur (v Bratislavskom kraji), pričom nadpriemernú úroveň dosiahol len Bratislavský kraj. V porovnaní s rokom 2021 vzrástli mesačné náklady práce vo všetkých regiónoch. Z pohľadu dynamiky nákladov práce sa oproti predchádzajúcemu roku ich vývoj spomalil v Košickom kraji.

Z hľadiska **veľkostí organizácií** najviac prostriedkov na zamestnanca vynaložili subjekty s 1 000 a viac zamestnancami (2 418 eur). Nadpriemernú úroveň dosiahli aj organizácie s 500 – 999 zamestnancami (2 190 eur), s 250 – 499 zamestnancami (2 182 eur) a organizácie so 100 – 249 zamestnancami (2 128 eur). Najnižšie výdavky na prácu boli v malých podnikoch od 1 – 9 osôb (1 623 eur) a v organizáciách, ktoré zamestnávajú 10 – 19 zamestnancov (1 702 eur).

Tabuľka 2.23 Mesačné náklady práce na zamestnanca v roku 2022 podľa krajov (v eurách)

Položky nákladov práce	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
1. - 16. CELKOVÉ NÁKLADY PRÁCE	2 447	1 842	1 860	1 845	1 859	1 763	1 588	1 848
1. - 7. PRIAME NÁKLADY	1 777	1 344	1 353	1 347	1 353	1 279	1 157	1 342
1. Mzdy	1 546	1 158	1 158	1 167	1 155	1 113	992	1 153
2. Náhrady mzdy	217	171	179	175	184	158	153	180
3. Platby do programu sporenia	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Náhrady za pracovnú pohotovosť	4	3	2	2	3	3	3	4
5. Peňažné plnenia zo zisku po zdanení	4	12	10	1	6	3	8	1
6. Ostatné priame náklady zamestnancom	5	1	2	1	3	1	1	4
7. Odmeny učňom	0	0	0	0	0	0	0	0
8. - 15. NEPRIAME NÁKLADY	672	508	512	501	509	486	434	506
8. Povinné príspevky na sociálne poistenie	609	463	466	460	461	441	398	467
9. Nepovinné príspevky na sociálne poistenie	14	10	9	9	10	10	7	10
10. Sociálne dávky	23	19	20	18	21	19	15	15
11. Príspevky na sociálne poistenie učňov	0		0	0		0	0	
12. Sociálne výhody	17	11	13	11	12	13	11	9
13. Náklady na školenie zamestnancov	5	2	2	2	2	1	1	2
14. Poplatky a sankcie súvisiace so mzdami	0	0	0	0	0	0	0	0
15. Ostatné nepriame náklady práce	3	3	2	1	3	2	1	2
16. SUBVENCIE	-2	-10	-5	-2	-2	-1	-3	-1

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

2.2.4 Kolektívne vyjednávanie

Podľa zákona č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o kolektívnom vyjednávaní“) v roku 2023 nedošlo k rozširovaniu záväznosti kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa (ďalej len „KZVS“) na ďalších zamestnávateľov a skončila aj platnosť reprezentatívnej KZVS.

V roku 2023 bolo na MPSVR SR uložených spolu 26 KZVS a dodatkov, z toho 12 KZVS a 14 dodatkov ku KZVS; 8 KZVS v súkromnom sektore a 4 KZVS vo verejnom sektore (verejná a štátna služba). Zo 14 dodatkov bolo 10 uzatvorených v súkromnom sektore a 4 dodatky vo verejnom sektore. Celkovo možno vyhodnotiť, že počet uzatváraných KZVS a dodatkov je v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi rovnaký, tak v súkromnom, ako aj vo verejnom sektore.

MPSVR SR evidovalo v roku 2023 celkovo 18 sporov, čo je rovnako ako v predchádzajúcom roku. Pred rozhodcom boli riešené 3 spory, pri ktorých išlo o určenie odborovej organizácie príslušnej na uzatvorenie kolektívnej zmluvy, ak u zamestnávateľa pôsobí viac odborových organizácií (§ 3a zákona o kolektívnom vyjednávaní). 15 sporov bolo riešených pred sprostredkovateľom, z toho 11 sporov bolo riešených pred sprostredkovateľom o uzatvorenie podnikových kolektívnych zmlúv a 4 spory pred sprostredkovateľom boli o uzatvorenie dodatkov ku kolektívnym zmluvám. Spor pred sprostredkovateľom o plnenie záväzkov z kolektívnej zmluvy nebol.

Všetky spory sa týkali súkromného sektora. Úspešnosť sporov bola asi 92 %.

2.2.5 Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci

Zmeny legislatívy

Vo vyhláske č. 356/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách a rozsahu výchovnej a vzdelávacej činnosti, o projekte výchovy a vzdelávania, vedení predpísanej dokumentácie a overovaní vedomostí účastníkov výchovnej a vzdelávacej činnosti boli v priebehu roku 2023 prijaté legislatívne zmeny, ktorých cieľom je predovšetkým reflektovať na novelizáciu zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorou sa zlúčila odborná spôsobilosť bezpečnostného technika a autorizovaného bezpečnostného technika a ponecháva sa iba jedna odborná spôsobilosť bezpečnostného technika s odbornosťou na úrovni súčasného autorizovaného bezpečnostného technika.

S dôrazom na zlepšovanie podnikateľského prostredia, znižovanie administratívnej záťaže a zvyšovanie úrovne bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci sa na základe praktických skúseností z praxe tiež upravila časová dotácia vybraného rozsahu výchovy a vzdelávania a zjednodušenie evidencie spojenej s výchovou a vzdelávaním v rámci elektronického vzdelávania.

Stav a vývoj pracovných úrazov a chorôb z povolania

V roku 2023 bolo registrovaných celkovo 7 622 RPÚ. Z uvedeného počtu bolo 19 SPÚ, čo je o 12 menej, ako v roku 2022 (pokles o 38,71 %). Z hľadiska dlhodobého vývoja rok 2023 predstavuje rok s výrazne najnižším počtom zaznamenaných SPÚ za sledované obdobie²⁸.

V hodnotenom roku bolo zaevidovaných 53 závažných pracovných úrazov s ŤUZ. Oproti roku 2022 došlo v roku 2023 k nárastu týchto pracovných úrazov o 9 prípadov (nárast o 20,45 %).

V roku 2023 bolo evidovaných 7 550 ostatných RPÚ, t. j. úrazov s práceneschopnosťou nad 3 dni bez smrteľných úrazov a bez úrazov s ŤUZ, čo predstavuje pokles o 150 prípadov (pokles o 1,95 %) oproti roku 2022.

Najdôležitejšími charakteristikami úrazových udalostí sú zdroje a príčiny vzniku pracovných úrazov. Väčšina SPÚ, čo je 63,16 % sa kumulovala do dvoch hlavných zdrojových skupín, ktorými boli dopravné prostriedky a pracovné, prípadne cestné dopravné priestory ako zdroje pádov zamestnancov (zhodne po 6 prípadov – 31,58 %).

Najčastejšími zdrojmi vzniku závažných pracovných úrazov s ŤUZ boli stroje – hnacie, pomocné, obrábacie a pracovné (12 prípadov – 22,64 %), pracovné, prípadne cestné dopravné priestory ako zdroje pádov zamestnancov (10 prípadov – 18,87 %) a dopravné prostriedky (9 prípadov – 16,98 %).

Zo štatistiky zdrojov vzniku RPÚ za rok 2023 vyplýva, že najviac týchto úrazov spôsobili pracovné, prípadne cestné dopravné priestory ako zdroje pádov zamestnancov (2 339 prípadov – 30,98 % z celkového počtu RPÚ). Na ďalšie miesto podľa početnosti výskytu možno zaradiť úrazy, ktoré spôsobil materiál, bremená a predmety (2 202 prípadov – 29,17 %).

Najčastejšími príčinami vzniku SPÚ boli nezistené príčiny – 9 prípadov (z toho pri dopravných nehodách 2 prípady, kde inšpektori práce zisťujú len režim vedenia vozidla). Dôvodom doposiaľ nezistených príčin týchto SPÚ je aj to, že vyšetrovanie príčin ich vzniku nebolo pre zložitnosť preukazovania skutočností súvisiacich s pracovnými úrazmi ešte ukončené ku dňu spracovania údajov v správe. Druhou najčastejšou príčinou SPÚ bola nesprávna organizácia práce (3 prípady – 15,79 %) a treťou boli dve príčiny, a to používanie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez oprávnenia, ako aj ohrozenie inými osobami (zhodne po 2 prípady – 10,53 %). V členení príčin vzniku SPÚ podľa zodpovednosti sa príčiny, za ktoré nesie zodpovednosť zamestnávateľ, v roku 2023 sa zistili v 4 prípadoch SPÚ, čo predstavuje rovnaký počet, ako v roku 2022. Príčiny, za ktoré nesú zodpovednosť samotní poškodení zamestnanci, sa v sledovanom roku znížili o 7 prípadov oproti roku 2022 a iné príčiny, ktoré viedli k vzniku SPÚ, sa znížili o 5 prípadov oproti roku 2022.

Pri závažných pracovných úrazoch s ŤUZ boli najčastejšou príčinou nedostatky osobných predpokladov na riadny pracovný výkon (14 prípadov – 26,42 %). Druhou najčastejšou príčinou bolo používanie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez oprávnenia (10 prípadov – 18,87 %) a treťou najpočetnejšou príčinou (9 prípadov – 16,98 %) boli nezistené príčiny, z toho 6 ŤUZ pri dopravných nehodách. Pri ŤUZ sa príčiny, za ktoré niesol zodpovednosť zamestnávateľ, v roku 2023 zistili v 15 prípadoch, čo predstavuje nárast o 6 prípadov oproti roku 2022. Príčiny, za ktoré nesú zodpovednosť samotní poškodení zamestnanci, boli zistené v 10 prípadoch ŤUZ, čo predstavuje pokles o 1 prípad oproti roku 2022 a iné príčiny boli zistené v 28 prípadoch ŤUZ, kde bol oproti roku 2022 zaznamenaný nárast o 4 prípady.

Najčastejšími príčinami vzniku RPÚ boli predovšetkým nedostatky osobných predpokladov na riadny výkon práce v čase úrazu (rôzne indispozície, nepozornosť a pod., celkovo 5 968 prípadov – 79,05 %) a používanie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez odbornej spôsobilosti (401 prípadov – 5,31 %). Príčiny pri RPÚ, za ktoré nesie zodpovednosť zamestnávateľ, boli v roku 2023 zistené v 453 prípadoch RPÚ, čo predstavuje pokles o 25 prípadov oproti roku 2022. Príčiny, za ktoré nesú zodpovednosť samotní poškodení zamestnanci, boli zistené v 481 prípadoch RPÚ, čo predstavuje pokles o 4 prípady oproti roku 2022. Iné príčiny boli zistené v 6 616 prípadoch, kde bol oproti roku 2022 zaznamenaný ich pokles o 121 prípadov RPÚ.

²⁸ Štatistika NIP - počet pracovných úrazov na základe údajov SP, počet SPÚ na základe údajov z NIP a počet CHZP na základe údajov z MZ SR

V roku 2023 bolo na Slovensku v organizáciách spadajúcich do pôsobnosti orgánov inšpekcie práce evidovaných 390 hlásení chorôb z povolania. CHzP sú nahlasované klinikami pracovného lekárstva a evidenciu CHzP a ohrození CHzP vedie aj NIP. Bezpečnostné, technické a organizačné príčiny vzniku CHzP a ohrození CHzP vyšetrujú miestne príslušné RÚVZ. Na vyšetrowaní bezpečnostných, technických a organizačných príčin vzniku CHzP sa inšpektoráty práce podieľajú len na základe žiadosti miestne príslušného RÚVZ SR. Z tohto počtu v sledovanom roku inšpektoráty práce nevyšetrovali žiadnu CHzP ani ohrozenie CHzP, nakoľko neboli zo strany regionálnych RÚVZ o to požiadané.

2.3 Sociálna ekonomika

Národná rada Slovenskej republiky uznesením č. 1095 zo dňa 13. marca 2018 schválila zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 112/2018 Z. z.“) s účinnosťou od 1. mája 2018, ktorý vytvára komplexnú úpravu sektora sociálnej ekonomiky všeobecne a sociálnych podnikov zvlášť. Zákon č. 112/2018 Z. z. vymedzuje sektor sociálnej ekonomiky, definuje subjekty sociálnej ekonomiky, sociálny podnik, znevýhodnené osoby a zraniteľné osoby, ako aj ďalšie pojmy z oblasti sociálnej ekonomiky (ďalej len „SE“). Ustanovuje podmienky priznania štatútu registrovaného sociálneho podniku a vymedzuje jednotlivé druhy registrovaných sociálnych podnikov. Súčasná, už samostatná právna úprava sociálneho podniku po novom dovoľuje sociálnym podnikom naplňovať nespočetné množstvo spoločensky prospešných cieľov vysoko nad rámec pracovnej integrácie či riešenia otázok zamestnanosti. **Pri zohľadnení iniciatívy pre sociálne podnikanie sa tak zaviedol legislatívny rámec pre nový spôsob implementácie sociálnej politiky a politiky zamestnanosti.** Zavedením inovatívnych nástrojov, vrátane finančných nástrojov, sa podporilo zavedenie sociálnej ekonomiky a sociálneho podnikania na podporu zamestnávania znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb s osobitným dôrazom na zabezpečenie koordinácie na národnej a regionálnej úrovni.

V § 2 ods. 5 a ods. 6 zákona č. 112/2018 Z. z. sú definované konkrétne typy znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb. Široká definícia znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb umožňuje týmto skupinám osôb stať sa nielen prijímateľom spoločensky prospešnej služby, ale stať sa aj jej priamym účastníkom. Taktiež im umožňuje stať sa zamestnancami sociálnych podnikov, z ktorých mnohé pôsobia ako medzitrh práce, čím zvyšujú svoj spoločenský status a plnohodnotne sa začleňujú do širšej spoločnosti.

V kontexte smerovania vyspelých európskych legislatív vymedzuje zákon č. 112/2018 Z. z. širší pohľad na osoby so zdravotným postihnutím, a to nielen ako na osoby uznané za invalidné podľa osobitných predpisov, ale zahŕňa aj osoby, ktoré nie sú uznané za invalidné, ale majú dlhodobé zdravotné postihnutie znížujúce ich telesné, duševné a zmyslové schopnosti, ktoré bránia ich plnohodnotnému a účinnému zapojeniu sa do pracovného prostredia v porovnaní so zdravou fyzickou osobou, ktoré podľa poznatkov lekárskej vedy má trvať najmenej dva roky.

Obsiahla je i definícia **zraniteľných osôb**, medzi ktorými sú napr. fyzické osoby v nepriaznivej sociálnej situácii podľa osobitného predpisu, fyzické osoby po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody, výkonu väzby alebo z výkonu ochrannej výchovy, azylanti či cudzinci, ktorým sa poskytuje doplnková ochrana podľa osobitných predpisov.

Zákon č. 112/2018 Z. z. svojim prístupom podporuje nielen myšlienku zamestnávania osôb dlhodobo nezamestnaných, ktoré sú registrované na Úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „ÚPSVaR“), ale aj osôb, ktoré nepracovali, ani neboli vedené v evidencii uchádzačov o zamestnanie na ÚPSVaR. Týmto prístupom zákon č. 112/2018 Z. z. podporuje nielen myšlienku zamestnávania osôb dlhodobo nezamestnaných registrovaných na ÚPSVaR, ale aj osôb dlhodobo nezamestnaných neregistrovaných na ÚPSVaR.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVR SR“) v rámci správneho konania priznáva štatút registrovaného sociálneho podniku (ďalej len „RSP“) žiadateľom, ktorí spĺnia zákonné podmienky. Podmienky pre RSP sú taxatívne vymedzené zákonom č. 112/2018 Z. z.. Ich dodržiavanie po celý čas držby štatútu MPSVR SR v súlade so zákonom č. 112/2018 Z. z. kontroluje a vyhodnocuje. V prípade porušenia zákona č. 112/2018 Z. z. MPSVR SR v rámci správneho konania zruší štatút RSP alebo udelí RSP pokutu za porušenie povinnosti v zmysle zákona č. 112/2018 Z. z.. Taktiež MPSVR SR vedie register držiteľov štatútu RSP, ktorý pravidelne aktualizuje.

V zmysle platnej legislatívy zákon č. 112/2018 Z. z. definuje **tri typy** RSP podľa zamerania činnosti – integračný podnik, sociálny podnik bývania a všeobecný registrovaný sociálny podnik a **dva typy rodinných podnikov**, a to registrovaný rodinný podnik (ďalej len „RRP“) a evidovaný rodinný podnik (ďalej len „ERP“).

MPSVR SR v roku 2023 v spolupráci s aktérmi sociálnej ekonomiky vypracovalo a prijalo na úrovni Pracovnej skupiny pre oblasť zamestnanosti, aktívnej politiky trhu práce, Záruky pre mladých a sociálnu ekonomiku (v gescii ministerstva práce) strategický dokument „Akčný plán na podporu sociálnej ekonomiky a sociálnych podnikov v Slovenskej republike s výhľadom do roku 2030“ (ďalej len „APSE 2030“). **APSE 2030 predstavuje jeden z kľúčových strategických rámcov na podporu sociálnej ekonomiky, podporu sociálnych podnikov a vytváranie pracovných miest na Slovensku.** APSE 2030 nadväzuje na zákon č. 112/2018 Z. z.

Prehľad legislatívnych zmien za rok 2023

Národná rada Slovenskej republiky schválila dňa 02. decembra 2022 zákon č. 494/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 112/2018 Z. z. a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „novela zákona“). Novela zákona nadobudla účinnosť 1. januára 2023 okrem bodov uvedených v Čl. VI novely zákona, ktoré nadobudli účinnosť 1. júla 2023, a ktoré sa v prevažnej miere týkajú právnej úpravy rodinných podnikov.

Novela zákona zadefinovala nové ustanovenia týkajúce sa problematiky rodinných podnikov, ktoré vytvorili samostatnú časť a rodinné podnikanie tak nadobudlo samostatný právny rámec. Rodinný podnik v zmysle platnej legislatívy je obchodná spoločnosť, družstvo alebo fyzická osoba – podnikateľ. Rodinný podnik je v zákone č. 112/2018 Z. z. upravený spôsobom, že sleduje vlastnú autonómnu líniu bez primárneho presahu do priestoru sociálnej ekonomiky a podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky. Rodinný podnik sa však môže stať aktérom sociálnej ekonomiky, subjektom sociálnej ekonomiky, podnikom v širšom priestore sociálnej ekonomiky, či dokonca RSP (ak sa tak rozhodne) bez toho, aby sa musel vzdať svojich základných charakteristických znakov ako rodinný podnik.

Novela zákona zároveň reflektovala na požiadavky podpory rozvoja podnikateľského prostredia na regionálnej ako i na celoslovenskej úrovni, ktoré napomôžu k zníženiu rizika chudoby a sociálneho vylúčenia znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb, ktoré sa ťažko vedú začleniť a presadiť na otvorenom trhu práce.

Hlavným cieľom novely zákona na základe doterajšej aplikačnej praxe bolo posilniť a podporiť na Slovensku priaznivé prostredie pre rozvoj sociálnej ekonomiky, teda produktívnych, distributívnych a spotrebiteľských aktivít, vykonávaných nezávisle od štátnych orgánov, ktorých hlavným cieľom je prinášať spoločenský prospech. Novela zákona vniesla do oblasti sociálnej ekonomiky poriadok v zmysle ustálenia pojmov a regulácie, odstránila prekážky, ktoré rozvoju a posilneniu sociálnej ekonomiky bránili, ako aj dotvorila systém podpory pre podniky sociálnej ekonomiky, ktorý je spoločensky prijateľný a plne dodržiava pravidlá štátnej pomoci.

Medziročné porovnanie kľúčových/predmetných indikátorov

MPSVR SR počas roka 2023 priznalo štatút RSP **34 žiadateľom**, ktorí splnili zákonom stanovené podmienky, z toho 6 v Banskobystrickom kraji, 4 v Bratislavskom kraji, 3 v Košickom kraji, 6 v Nitrianskom kraji, 6 v Prešovskom kraji, 5 v Trenčianskom kraji, 1 v Trnavskom kraji a 3 v Žilinskom kraji. 33 RSP získalo štatút integračného podniku a 1 všeobecného registrovaného sociálneho podniku. Konkrétne bolo vydaných 33 osvedčení na integračný sociálny podnik a 1 na všeobecný registrovaný sociálny podnik. Šesť z týchto podnikov pôsobí v najmenej rozvinutých okresoch, 2 pôsobia v okrese Veľký Krtíš, 2 v okrese Kežmarok, 1 v okrese Gelnica, 1 v okrese Sabinov.

MPSVR SR od účinnosti novely zákona do dnešného dňa **nebola doručená žiadosť o zaradenie do evidencie** rodinných podnikov podľa § 15c zákona č. 112/2018 Z. z.

MPSVR SR nebola v uvedenom období doručená ani **žiadosť o registráciu registrovaného rodinného podniku** podľa § 15d zákona č. 112/2018 Z. z.

V porovnaní s rokom 2022 bol v roku 2023 zaznamenaný znížený záujem o registráciu sociálnych podnikov.

Od mája 2018, teda od platnosti zákona č. 112/2018 Z. z., MPSVR SR k 31. decembru 2023 **zaregistrovalo 609 sociálnych podnikov**, z toho 46 podnikov štatút vrátilo a 6 podnikom bol štatút zrušený. RSP zamestnávali k 31.12.2023 **približne 6 938 zamestnancov**, z toho **4 700 znevýhodnených osôb** a **44 zraniteľných osôb**.

2.3.1 Infraštruktúra sociálnej ekonomiky

Implementačná agentúra MPSVR SR realizovala od júna 2018 **Národný projekt Inštitút sociálnej ekonomiky, ktorý bol predĺžený do 31. decembra 2023** (ďalej len „NP ISE“). V rámci aktivít projektu bolo otvorených 7 regionálnych centier sociálnej ekonomiky v územnej pôsobnosti každého samosprávneho kraja, ktoré spolu so zastúpením v Bratislave zvyšovali povedomie o SE, poskytovali záujemcom a potenciálnym subjektom SE informácie o sociálnom podnikaní, informovali o zákone č. 112/2018 Z. z. a taktiež poskytovali nevyhnutnú pomoc a podporu pri rozbehu novovznikajúcim už registrovaným sociálnym podnikom. Kľúčovou úlohou regionálnych centier bolo bezplatne poskytovať prvotné všeobecné informácie širokej verejnosti v lokálnom prostredí, vyhľadávať potenciálnych záujemcov a motivovať ich k zakladaniu sociálnych podnikov s cieľom zvýšenia regionálnej zamestnanosti, ako i následnej udržateľnosti. Regionálne centrá sociálnej ekonomiky zamestnávali v roku 2023 celkovo 28 zamestnancov.

2.3.2 Príspevky na podporu zamestnávania znevýhodnených a zraniteľných osôb

Národný projekt „Podpora integračných podnikov 2“ (ďalej len „NP PIP 2“) - cieľom projektu bolo podporiť zamestnávanie znevýhodnených osôb, značne znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb v rámci registrovaných sociálnych podnikov integračnou formou poskytovania vyrovnávacieho príspevku a umiestňovacieho príspevku. NP PIP 2 bol zameraný na zlepšenie pracovnej integrácie znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb a ich následné udržanie na pracovnom trhu prostredníctvom nových aktívnych opatrení na trhu práce (ďalej len „AOTP“) v zmysle schválenej legislatívy zákona č. 112/2018 Z. z. Uvedený projekt realizoval ÚPSVaR a 43 úradov práce, sociálnych vecí a rodiny v rámci Západného, Stredného a Východného Slovenska. V rámci projektu sa implementovali nástroje zamerané na podporu registrovaných sociálnych podnikov integračných, ktoré sa v zmysle § 19c ods. 6 zákona č. 112/2018 Z. z. považujú za AOTP podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Aktivita bola realizovaná v zmysle § 19b zákona č. 112/2018 Z. z. Podpora subjektov sociálnej ekonomiky s cieľom posilniť štrukturálne stabilnú zamestnanosť. Možnosť podpory sociálnych podnikov v súlade s pravidlami štátnej pomoci a za podmienok ustanovených legislatívne, vytvára transparentné a rovnaké podmienky pre všetkých žiadateľov. NP PIP 2 bol zameraný na zlepšenie pracovnej integrácie znevýhodnených a zraniteľných osôb a ich následné udržanie na pracovnom trhu prostredníctvom nových AOTP v zmysle schválenej legislatívy zákona č. 112/2018 Z. z. V roku 2023 bolo v rámci NP PIP 2 podporených **604** subjektov prostredníctvom nástroja § 19b a **9** subjektov bolo podporených prostredníctvom nástroja § 19a, ktoré bolo financované zo štátneho rozpočtu.

Finančná podpora sociálnych podnikov je priamo definovaná v zákone č. 112/2018 Z. z. Ide o priamu a nepriamu formu podpory. Priamou formou podpory je investičná pomoc, kompenzačná pomoc, ktorej súčasťou je aj vyššie spomenutý vyrovnávací príspevok a umiestňovací príspevok. Nepriame formy podpory sociálnych podnikov predstavujú daňové úľavy, výhody vo verejnom obstarávaní, podpora dopytu po službách sociálnych podnikov formou servisných poukážok. Zákon o sociálnej ekonomike novelizáciou zákona o verejnom obstarávaní zaviedol od 1. januára 2020 povinnosť, že verejný obstarávateľ a obstarávateľ je v kalendárnom roku, v ktorom začal alebo realizoval najmenej desať verejných obstarávaní okrem zákaziek s nízkou hodnotou, povinný najmenej v 6 % z týchto verejných obstarávaní použiť sociálne hľadisko v opise predmetu zákazky ako osobitnú podmienku plnenia zmluvy alebo ako kritérium na vyhodnotenie ponúk.

Servisné poukážky predstavujú platobný prostriedok na realizáciu pomoci na podporu dopytu, ktorý má formu ceniny. Pomoc na podporu dopytu je určená RSP. Musia však vykonávať činnosť, na ktorú sa podpora poskytuje, a to na území Slovenskej republiky a táto činnosť musí zodpovedať službe starostlivosti o domácnosť a záhradu.

Ministerstvo práce vydáva servisné poukážky s platnosťou na jeden kalendárny rok a ich nominálna hodnota predstavuje sumu 10 eur.

MPSVR SR zaznamenalo v roku 2023 zvýšenie záujmu RSP o podporu uskutočňovanú prostredníctvom odkupovania servisných poukážok.

Tabuľka 2.24 Prehľad predaných a preplatených Servisných poukážok za roky 2020 až 2023

Rok	Distribúované (v ks*)		Predané (v ks)		Preplatené (v ks)	
	Modré servisné poukážky	Ružové servisné poukážky	Modré servisné poukážky	Ružové servisné poukážky	Modré servisné poukážky	Ružové servisné poukážky
2020	2 540	1 170	661	144	661	144
2021	3 840	1 510	2 177	641	2 157	606
2022	3 600	2 240	2 000	1 493	1 997	1 474
2023	3 220	3 040	2 000	2 070	1 997	1 963

Zdroj: MPSVR SR, * v kusoch

Z hľadiska podpory zamestnanosti má rozvoj sociálnej ekonomiky potenciálne obrovský význam – patrí medzi sektory s najlepšou perspektívou pre regionálny a miestny rozvoj a pre zamestnanosť tým, že prostredníctvom svojich subjektov, sociálnych podnikov vytvára pracovné miesta pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny obyvateľstva, posilňuje sociálnu, hospodársku a územnú súdržnosť, vytvára sociálny kapitál, podporuje aktívne občianstvo, solidaritu a hospodárstvo s demokratickými hodnotami, ktoré kladie ľudí na prvé miesto, pričom okrem toho podporuje trvalo udržateľný rozvoj a sociálne, environmentálne a technologické inovácie.

Zásadným medzníkom v SE bolo legislatívne ukotvenie RSP. Toto zákonné vymedzenie je možné považovať za kľúčové, a to z toho dôvodu, že týmto vymedzením vznikol na Slovensku systém, ktorý zvyšuje

dôveryhodnosť sociálneho podnikania. Napriek tomu, že sociálne podniky môžu existovať a pôsobiť aj bez registrácie, registrácia je spojená s rozsiahlymi povinnosťami, ktoré musia RSP dodržiavať počas celého pôsobenia a ich dodržiavanie preukazovať MPSVR SR. Vo vzťahu ku komukoľvek v prostredí, v ktorom RSP pôsobí, tak štát - MPSVR SR poskytuje záruku, že RSP naozaj je sociálnym podnikom v celom rozsahu jeho zákonného ukotvenia.

Legislatívna, finančná, vzdelávacia či expertná podpora sociálnych podnikov je predpokladom, že sociálne podniky majú aj na Slovensku budúcnosť.

Slovensko má teda od roku 2018 ucelený súbor pravidiel a nástrojov na podporu sociálnych podnikov. **Prijatie zákona č. 112/2018 Z. z. je odbornou verejnosťou vnímané ako medzník vo vývoji sociálneho podnikania na Slovensku, nakoľko je možné ho považovať za zásadný nástroj pre lepšie ukotvenie sociálneho podnikania v jednotlivých sektorových politikách a v riešení najrôznejších spoločenských výziev.** Bližšie údaje k problematike sociálnej ekonomiky uvádza príloha ku kapitole 2, tabuľky č. 11 a 12.

3 SOCIÁLNA OCHRANA

Sociálnu ochranu na Slovensku zabezpečuje systém sociálneho zabezpečenia, ktorý pozostáva zo sociálneho poistenia, štátnej sociálnej podpory a sociálnej pomoci.

3.1 Sociálne poistenie

Sociálne poistenie zabezpečuje ochranu ekonomicky aktívneho obyvateľstva v prípade straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, potreby ošetrovania chorého príbuzného alebo potreby starostlivosti o dieťa, ďalej v dôsledku tehotenstva alebo materstva, v prípade staroby alebo úmrtia, v prípade poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobu nepriaznivého zdravotného stavu, v prípade poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu alebo choroby z povolania. V prípade platobnej neschopnosti zamestnávateľa je určené na uspokojenie nárokov zamestnancov. Tiež zabezpečuje ochranu ekonomicky aktívneho obyvateľstva v dôsledku nezamestnanosti a slúži na zabezpečenie príjmu v nezamestnanosti v prípade zaradenia do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Systém sociálneho poistenia sa podľa zákona o sociálnom poistení člení na nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti.

A) Legislatívne zmeny v sociálnom poistení, ktoré nadobudli účinnosť v roku 2023

1. S účinnosťou od 1. januára 2023

Oblasť výberu poistného

Odvodová odpočítateľná položka a zníženie administratívnej záťaže zamestnanca (dohodára - študenta alebo dôchodcu) a jeho zamestnávateľa

Od 1. januára 2023 sa odvodová úľava pre zamestnancov - dohodárov (študentov a dôchodcov) spočívajúca v neplatení poistného na dôchodkové poistenie transformovala na odvodovú odpočítateľnú položku (OOP). Dôvodom je jej jednoduchšia aplikácia v praxi a eliminácia nedostatkov komunikácie medzi takýmto dohodárom a zamestnávateľom. OOP sa uplatňuje rovnako, ako sa do 31. decembra 2022 uplatňovala odvodová úľava, t.j. priebežne, v kalendárnom mesiaci vždy len na jednu dohodu a v rovnakej sume (v sume najviac 200 eur mesačne, resp. ak je príjem z dohody s OOP nižší ako 200 eur, suma OOP v tomto mesiaci sa rovná sume dosiahnutého príjmu).

Významnou zmenou je, že dohodár (študent alebo dôchodca) s uplatnenou OOP je od 1. januára 2023 dôchodkovo poistený počas celého trvania dohody (ako aj ostatní zamestnanci), čo prinieslo podstatné zníženie administratívnej záťaže pre zamestnávateľa. Súčasne však platí, že ak počas trvania tejto dohody má dohodár obdobia počas ktorých nemal vymeriavací základ na platenie poistného, tak sa mu tieto obdobia nezapočítajú na nárok na dôchodkovú dávku.

Povinnosť zamestnávateľa podať prihlášku a odhlášku pri každom vzniku/zániku dôchodkového poistenia dohodára s odvodovou úľavou z dôvodu prekročenia hranice príjmu 200 eur (do 31. decembra 2022) počas trvania tej istej dohody, sa od 1. januára 2023 nahradila oveľa jednoduchšou povinnosťou tak, že zamestnávateľ podáva jednu prihlášku pri vzniku dohody a jednu odhlášku pri zániku dohody. Zároveň od 1. januára 2023 je súčasťou registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia vedenom Sociálnou poisťovňou osobitne aj evidencia o uplatňovaní OOP. Táto je vytváraná na základe oznámenia zamestnávateľa o uplatnení a ukončení uplatňovania OOP jeho zamestnancom. Na základe tejto evidencie Sociálna poisťovňa sprístupňuje zamestnávateľovi informáciu o nemožnosti uplatnenia OOP, ak je už uplatnená v rovnakom čase pri inej dohode o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru (prednosť má prihláška podaná do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia ako prvá v porovnaní s inými prihláškami podanými na iné súbežné dohody, na ktoré mohla byť uplatnená OOP). Týmto sa eliminuje problém, keď si študent alebo dôchodca v rovnakom čase uplatnili odvodovú úľavu na dve a viac dohôd (v prípade študentov ide o dohodu o brigádnickej práci študentov a v prípade dôchodcov o dohodu o pracovnej činnosti alebo dohodu o vykonaní práce), čo zákon o sociálnom poistení neumožňuje. Tým spôsobovali, že zamestnávateľ, u ktorého si uplatnili odvodovú úľavu ako u druhého, nesprávne v nižšej sume platil a odvádzal za nich poistné, dôsledkom čoho bol zamestnávateľ povinný toto poistné doplatiť a Sociálna poisťovňa mu bola povinná predpísať penále.

Zmeny vo vylúčení povinnosti platiť poistné na sociálne poistenie

V porovnaní s právnym stavom do 31. decembra 2022, od 1. januára 2023 sa dôvod vylúčenia povinnosti platiť poistné zamestnancom a povinne poistenou samostatne zárobkovo činnou osobou v období starostlivosti o narodené dieťa naviazal na sociálnu udalosť – tehotenstvo a materstvo, a nie na poskytovanie materského. Tým sa dosiahlo, aby zákon umožnil vylúčenie platenia poistného aj osobám, ktorým nevznikol nárok na materské, ale ktoré sa v zákonom stanovenom období starali o dieťa. Uvedené osoby tak sú povinne poistené (nemocensky, dôchodkovo, resp. poistené v nezamestnanosti), aj keď nemajú povinnosť platiť poistné.

Vylúčenie povinnosti platiť poistné sa u zamestnanca uplatňuje od začiatku šiesteho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom, alebo ak pôrod nastal skôr, odo dňa pôrodu, do nástupu na rodičovskú dovolenku (u samostatne zárobkovo činnnej osoby do priznania rodičovského príspevku), najdlhšie do konca 37. týždňa odo dňa pôrodu, alebo ak pôrod nastal skôr ako šesť týždňov pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom, do konca 43. týždňa odo dňa pôrodu, alebo ak je iným poistencom podľa § 49 zákona o sociálnom poistení, odo dňa, od ktorého sa stará o dieťa do nástupu na rodičovskú dovolenku (u samostatne zárobkovo činnnej osoby do priznania rodičovského príspevku), najdlhšie do konca 37. týždňa odo dňa, od ktorého sa stará o dieťa. Neplatenie poistného sa u samostatne zárobkovo činnnej osoby, ktorá je povinne nemocensky poistená a povinne dôchodkovo poistená, a zároveň je aj dobrovoľne poistenou osobou v nezamestnanosti, naviazalo na povinné poistenie, aj na dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti súčasne.

Vo vzťahu k vylúčeniu povinnosti platiť poistné dobrovoľne nemocensky poistenou osobou, dobrovoľne dôchodkovo poistenou osobou alebo dobrovoľne poistenou osobou v nezamestnanosti prišlo od 1. januára 2023 k zmene v prípade starostlivosti/ošetrovania fyzickej osoby. Kým do 31. decembra 2022 bolo vylúčenie povinnosti platiť poistné dobrovoľne poistenou osobou naviazané na potrebu poskytovania starostlivosti/ošetrovania, od 1. januára 2023 sa vylúčenie povinnosti platiť poistné naviazalo, tak ako v prípade ďalších nemocenských dávok, na poberanie ošetrového.

Od 1. januára 2023 sa zároveň spresnilo, že vylúčenie povinnosti platiť poistné sa vzťahuje na jednotlivé poistné vzťahy osobitne.

Zmena vo vrátení poistného na sociálne poistenie

Ak výška poistného na sociálne poistenie zaplateného bez právneho dôvodu (preplatok na poistnom) je nižšia ako päť eur, Sociálna poisťovňa na základe vlastného zistenia preplatok na poistnom nevráti (obdobne ako vo verejnom zdravotnom poistení a v dani z príjmu), použije ho však na započítanie pohľadávky (ak existuje) voči odvádzateľovi poistného. Sociálna poisťovňa vráti preplatok na poistnom, a to aj v sume nižšej ako päť eur vždy na základe písomnej žiadosti odvádzateľa poistného alebo jeho právneho nástupcu.

Rozšírenie okruhu povinne dôchodkovo poistených osôb v kategórii tzv. poistencov štátu

Medzi povinne dôchodkovo poistené osoby v kategórii tzv. poistencov štátu sa na obdobie roku 2023 zaradili osoby s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky vykonávajúce pracovnú činnosť pre cirkevné, rehoľné alebo charitatívne spoločenstvo bez práva na príjem. Takáto osoba bola za obdobie roku 2023 dôchodkovo poistená ako poistenec štátu, ak nebola dôchodkovo poistená ako zamestnanec, samostatne zárobkovo činná osoba alebo ako poistenec štátu z iného dôvodu.

Poistné na starobné poistenie, invalidné poistenie a poistné do rezervného fondu solidarity za tohto poistenca štátu odvádzalo Ministerstvo kultúry SR. Sadzba poistného na uvedené druhy poistenia bola pre štát rovnaká ako v prípade jeho ostatných poistencov. Vymeriavacím základom na platenie poistného na dôchodkové poistenie a poistného do rezervného fondu solidarity bolo 50 % priemernej mesačnej mzdy v národnom hospodárstve spreď dvoch rokov, t. j. suma 605,50 eur.

Fyzická osoba v právnom vzťahu na základe dohody o pracovnej činnosti na výkon sezónnej práce a odvodová odpočítateľná položka pri sezónnej práci

V súvislosti so zavedením novej dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru v Zákonníku práce, a to dohody o pracovnej činnosti na výkon sezónnej práce, od 1. januára 2023 nadobúda fyzická osoba v právnom vzťahu založenom uvedenou dohodou (ďalej len „sezónny zamestnanec“) postavenie zamestnanca na účely nemocenského poistenia, dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti, a to bez ohľadu na to, či uvedená dohoda zakladá fyzickej osobe právo na pravidelný mesačný príjem alebo nepravidelný príjem. Povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti takémuto zamestnancovi vzniká a zaniká tak, ako aj ostatným zamestnancom (vzniká odo dňa vzniku právneho vzťahu založeného touto dohodou a zaniká dňom zániku tohto právneho vzťahu).

Od 1. januára 2023 sa zaviedla odvodová odpočítateľná položka pri sezónnej práci (ďalej len „OOP pri sezónnej práci“). Znamená to, že vymeriavací základ sezónneho zamestnanca na platenie poistného na starobné poistenie a poistného na poistenie v nezamestnanosti, ako aj vymeriavací základ jeho zamestnávateľa, sa znižuje o OOP pri sezónnej práci. Vymeriavací základ na platenie poistného na nemocenské poistenie a na invalidné poistenie sezónneho zamestnanca, a v prípade jeho zamestnávateľa aj vymeriavací základ na platenie poistného na úrazové poistenie, poistného na garančné poistenie a poistného do rezervného fondu solidarity, sa neznižuje o OOP pri sezónnej práci. OOP pri sezónnej práci bola stanovená vo výške 50 % priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve SR spred dvoch rokov, t. j. pre rok 2023 v sume do 605,50 eur. Pre určenie vymeriavacieho základu na platenie poistného na starobné poistenie a poistného na poistenie v nezamestnanosti to znamená, že ak z dohody o pracovnej činnosti na výkon sezónnej práce zamestnanec dosiahne mesačný príjem na určenie vymeriavacieho základu v sume rovnjej alebo nižšej ako je OOP pri sezónnej práci, ani on a ani jeho zamestnávateľ neplatí poistné na starobné poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti. Ak ale z tejto dohody dosiahne mesačný príjem na určenie vymeriavacieho základu v sume vyššej, ako je OOP pri sezónnej práci, vymeriavací základ na platenie poistného na starobné poistenie a poistného na poistenie v nezamestnanosti je v sume rozdielu medzi týmto dosiahnutým mesačným príjmom a OOP pri sezónnej práci.

Sezónnemu zamestnancovi, ktorý má výnimku z platenia poistného na starobné poistenie v podobe OOP pri sezónnej práci na účely určenia vymeriavacieho základu na platenie poistného na starobné poistenie, sa na účely posúdenia nároku na dávky vyplácané zo základného fondu starobného poistenia nebudú z tohto dôvodu započítavať obdobia dôchodkového poistenia, v ktorých nemal vymeriavací základ na platenie poistného na starobné poistenie.

Zmena sadzieb poistného na starobné poistenie pre sporiteľov

V súvislosti so znížením sadzby povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie boli od 1. januára 2023 ustanovené na obdobie rokov 2023 až 2027 nové sadzby poistného na starobné poistenie za sporiteľov v II. pilieri, ktorým sa nevypláca starobný dôchodok alebo predčasný starobný dôchodok (ďalej len „sporiteľ“). V roku 2023 bola nová sadzba poistného na starobné poistenie pre zamestnávateľa za zamestnanca, ktorý je sporiteľ, 8,5 % (pôvodne mala byť 8,25 %). Pre povinne dôchodkovo poistenú samostatne zárobkovo činnú osobu, ktorá je sporiteľ, dobrovoľne dôchodkovo poistenú osobu, ktorá je sporiteľ, štát za fyzické osoby, ktoré sú tzv. poistencami štátu a sú sporitelia a Sociálnu poisťovňu za poberateľov úrazovej renty, ktorí do 31. júla 2006 nedovršili dôchodkový vek alebo im nebol priznaný predčasný starobný dôchodok a sú sporitelia, v roku 2023 bola zavedená nová sadzba poistného na starobné poistenie 12,50 % z vymeriavacieho základu (pôvodne mala byť 12,25 %).

Oblasť dôchodkového poistenia

Úprava tzv. československých dôchodkov

Úprava sa týka poistencov (poberateľov starobných, predčasných starobných aj invalidných dôchodkov), ktorí získali pred 1. januárom 1993 tzv. československé obdobie dôchodkového poistenia, za ktoré by mala vyplácať dôchodok Česká republika. Zmena spočíva v odstránení nežiaduceho stavu pri priznávaní tzv. československých dôchodkov, kedy poistencovi za „tzv. českú“ dobu poistenia nárok na starobný alebo invalidný dôchodok podľa predpisov Českej republiky nevznikol (vzhľadom na prísnejšie podmienky nároku ako podľa predpisov Slovenskej republiky) a toto obdobie sa mu nezhodnotilo ani na nárok na dôchodok podľa predpisov Slovenskej republiky. Na základe uvedenej zmeny sa až do vzniku nároku na dôchodok z Českej republiky bude výška dôchodku zo Slovenskej republiky vypočítavať aj z československého obdobia dôchodkového poistenia, za ktoré by inak vznikol nárok na dôchodok z Českej republiky. Cieľom je zabezpečiť rovnosť s poistencami, ktorým sa československá doba poistenia hodnotí ako „slovenská“ doba poistenia.

Korekcia aktuálnej dôchodkovej hodnoty

Aktuálna dôchodková hodnota je jednou zo základných veličín na výpočet dôchodkovej dávky v danom roku. Upravuje sa každoročne k 1. januáru vzhľadom na medzироčnú zmenu priemernej nominálnej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky v treťom štvrťroku príslušného kalendárneho roka, zverejnenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky. V záujme zabezpečenia dlhodobej udržateľnosti dôchodkového systému a nivelizácie rozdielu medzi dôchodkami priznávanými v jednotlivých rokoch sa pristúpilo ku korekcii aktuálnej dôchodkovej hodnoty. Korekčný mechanizmus spočíva v tom, že z medzироčnej zmeny priemernej mesačnej mzdy v treťom štvrťroku sa na účely určenia indexu úpravy aktuálnej dôchodkovej hodnoty od 1. januára 2023 použije len 95 % tejto hodnoty.

Obnovenie väzby dôchodkového veku na rast strednej dĺžky života

S cieľom zlepšiť finančnú udržateľnosť priebežne financovaného I. piliera dôchodkového systému a stabilizovať výplatnú fázu dôchodkov sa poistencom od ročníka narodenia 1967 opätovne naviaže zvyšovanie dôchodkového veku na strednú dĺžku života. Ženám, ktoré vychovali dieťa, bol aj naďalej dôchodkový vek znížený o 6 mesiacov za každé vychované dieťa, maximálne však o 18 mesiacov (platí pre ženy, ktoré vychovali tri a viac detí). V záujme predvídateľnosti a zapamätateľnosti dôchodkového veku sa bude všeobecný dôchodkový vek ustanovovať všeobecne záväzným právnym predpisom Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky na 6 rokov dopredu.

Predčasný starobný dôchodok po získaní 40 odpracovaných rokov

Od 1. januára 2023 bola ustanovená alternatívna podmienka nároku na predčasný starobný dôchodok pre poistencov, ktorí väčšinu svojho života vykonávali zárobkovú činnosť, a to získanie minimálne 40 odpracovaných rokov. Predmetnou úpravou sa v súlade s čl. 39 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky umožnilo zabezpečiť zo systému primeraného hmotného zabezpečenia v starobe aj osobu, ktorá po dosiahnutí ustanovenej doby účasti na tomto systéme dosiahla ustanovený počet odpracovaných rokov.

Do doby 40 odpracovaných rokov sa nezapočítavajú niektoré náhradné doby získané pred 1. januárom 2004, konkrétne doby nezamestnanosti, doby odborného školenia alebo politického školenia a doby štúdia ako doby zamestnania získané pred 1. januárom 2004, ako aj obdobia zaradenia do evidencie uchádzačov o zamestnanie a obdobia sústavnej prípravy na povolanie štúdiom na strednej alebo vysokej škole po roku 2003, za ktoré bolo dodatočne doplatené poistné na dôchodkové poistenie.

Rodičovský dôchodok

S účinnosťou od 1. januára 2023 sa zaviedla do systému dávok dôchodkového poistenia nová dôchodková dávka – rodičovský dôchodok, ktorý sa bude vyplácať raz ročne v jednej úhrnnej splátke. Právnou úpravou rodičovského dôchodku sa realizovalo ústavné právo podľa čl. 39 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky v znení účinnom od 1. januára 2023 (ústava), ktorý ustanovuje, že „každý má právo rozhodnúť, že časť uhradenej dane alebo časť uhradenej platby spojenej s účasťou na systéme primeraného hmotného zabezpečenia v starobe, bude poskytnutá osobe, ktorá ho vychovala a ktorej je poskytované hmotné zabezpečenie v starobe.“

Nárok na rodičovský dôchodok a jeho výplatu vznikne od 1. januára 2023 vlastnému rodičovi dieťaťa (aj osvojiteľ) a poistencovi, ktorému bolo dieťa zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov, ktorý je poberateľ starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku, invalidného dôchodku vyplácaného po dovŕšení dôchodkového veku a výsluhového dôchodku, resp. výsluhového invalidného dôchodku podľa osobitného predpisu, vyplácaného po dovŕšení dôchodkového veku, ak dieťa bolo dva roky pred príslušným kalendárnym rokom (v tomto prípade rokom 2023) dôchodkovo poistené.

Nárok na rodičovský dôchodok a jeho výplatu má vzniknúť vlastnému rodičovi dieťaťa (vrátane osvojiteľa) automaticky a náhradnému rodičovi dieťaťa, ktorý toto dieťa vychoval len na základe súhlasného vyhlásenia dieťaťa v zákonom stanovenej lehote. Zároveň vlastné dieťa môže v rovnakej lehote vyhlásiť, že nárok na rodičovský dôchodok rodičovi nemá vzniknúť.

Predĺženie obdobia trvania nároku na výplatu vdovského/vdoveckého dôchodku po smrti manžela/manželky a úprava podmienky nároku na výplatu vdovského/vdoveckého dôchodku pre jednodetné vdovy/vdovcov

Od 1. januára 2023 sa predĺžilo obdobie trvania nároku na výplatu vdovského/vdoveckého dôchodku z jedného roka po smrti manžela/manželky na dva roky po smrti manžela/manželky. Zároveň sa pre vdovcov a vdovy, ktorí vychovali jedno dieťa, znížila veková hranica opätovného vzniku nároku na vdovský/vdovecký dôchodok po smrti manžela/manželky z dôchodkového veku na vek 57 rokov.

Oblasť dôchodkového poistenia

Valorizácia 2023

V roku 2023 sa dôchodkové dávky zvýšili o percento medziročného rastu spotrebiteľských cien za domácnosti dôchodcov (o 11,8 % mesačnej sumy dôchodku).

2. S účinnosťou od 1. februára 2023

Oblasť výberu poistného

Generálny pardon v sociálnom poistení

Od 1. februára 2023 nadobudla účinnosť právna úprava ďalšieho odpustenia povinnosti zaplatiť penále, tzv. generálny pardon. Vyšlo sa tým v ústrety fyzickým osobám a právnickým osobám, ktoré nesplnili povinnosť odvieť poistné včas a v správnej sume za obdobie pred 1. júlom 2022. Sociálna poisťovňa za podmienky, že dlžné poistné zaplatili najneskôr do 31. augusta 2023, im nepredpíše penále alebo odpustí povinnosť zaplatiť už predpísané, ale ešte nezaplatené penále, ktoré by z titulu omeškanej platby poistného alebo platby poistného v nesprávnej sume inak muselo byť predpísané a zaplatené. Podmienkou na odpustenie povinnosti zaplatiť penále bolo zaplatenie všetkých dlžných súm poistného splatných do 31. januára 2023 za celé obdobie poistenia pred 1. júlom 2022, najneskôr do 31. augusta 2023 (vrátane), t. j. aj pred dňom nadobudnutia účinnosti zákona (pred 1. februárom 2023).

3. S účinnosťou od 1. júla 2023

Oblasť dôchodkového poistenia

„Rozmrazenie“ minimálneho dôchodku a jeho naviazanie na sumu životného minima

Vzhľadom na meniace sa sociálno-ekonomické prostredie, najmä nárast inflácie a súvisiaci rast sumy životného minima, bola schválená právna úprava, na základe ktorej sa od 1. júla 2023 „rozmrazili“ minimálne dôchodky a zároveň sa aj opätovne naviazala úvodná suma minimálneho dôchodku na 136 % sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu. Opätovné naviazanie sumy minimálneho dôchodku na výšku životného minima zabezpečí, aby sa poberateľ dôchodku ako jednotlivec nedostal do systému pomoci v hmotnej núdzi.

Mimoriadna valorizácia dôchodkových dávok

Z dôvodu vysokého rastu spotrebiteľských cien za domácnosti dôchodcov došlo v roku 2023 k mimoriadnej valorizácii dôchodkových dávok k 1. júlu 2023 z dôvodu, že kumulatívny medzimesačný rast spotrebiteľských cien za domácnosti dôchodcov za mesiace júl 2022 až marec 2023 presiahol 5 %. To znamená, že v prípade všetkých dôchodcov, ktorým sa k 1. júlu 2023 vyplácala dôchodková dávka alebo sa začala vyplácať do 31. decembra 2023, suma ich dôchodku sa zvýšila k 1. júlu 2023 alebo odo dňa priznania o 10,6 %.

Oblasť úrazového poistenia

Mimoriadna valorizácia úrazových dávok

Obdobne ako dôchodkové dávky sa zvyšovali aj vybrané úrazové dávky o 10,1 %, čo bol kumulatívny mesačný rast inflácie za všetky domácnosti za obdobie júl 2022 až marec 2023.

4. S účinnosťou od 1. augusta 2023

Oblasť výberu poistného

Dočasná výnimka z platenia poistného na sociálne poistenie pre zákonom ustanovený okruh zamestnávateľov v poľnohospodárskom a potravinárskom sektore

Od 1. augusta 2023 nadobudlo účinnosť dočasné opatrenie pre zamestnávateľa v poľnohospodárskom a potravinárskom sektore, ktorý svoju hlavnú ekonomickú činnosť vykonáva vo vybraných triedach divízií SK NACE Rev.2 určenú zákonom č. 274/2023 Z. z., ktorým je novelizovaný zákon o sociálnom poistení. Hlavná ekonomická činnosť je ekonomická činnosť zapísaná v rozhodujúcom období Štatistickým úradom Slovenskej republiky v registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci, ktorý je referenčným registrom. Taký zamestnávateľ, za obdobie od 1. augusta 2023 do 31. januára 2024, nemal povinnosť zaplatiť poistné na nemocenské poistenie, na starobné poistenie, na invalidné poistenie, na poistenie v nezamestnanosti, na financovanie podpory v čase skrátenej práce a poistné do rezervného fondu solidarity z vymeriavacieho základu za príslušný kalendárny mesiac, maximálne zo sumy nepresahujúcej minimálnu mzdu platnú v roku 2023 (700 eur) za každého zamestnanca. Opatrenie je štátnou pomocou a poskytuje ju Sociálna poisťovňa.

Zamestnávateľ bol naďalej aj za toto obdobie povinný platiť poisťné na úrazové poistenie a poisťné na garančné poistenie a odvádzať poisťné na sociálne poistenie, ktoré platí zamestnanec.

Ak ide o zamestnávateľa, ktorého zamestnanec si uplatnil OOP (200 eur), tak poisťné na starobné poistenie, na invalidné poistenie a poisťné do rezervného fondu solidarity za kalendárny mesiac neplatil z rozdielu 700 eur a odvodovej odpočítateľnej položky, t. j. z 500 eur. V konečnom dôsledku zamestnávateľ neplatil uvedené poisťné spolu z oboch odvodových úľav z vymeriavacieho základu mesačne v sume 700 eur.

Ak ide o zamestnávateľa, ktorý zamestnáva zamestnanca na základe dohody o pracovnej činnosti na výkon sezónnej práce, pri ktorej sa uplatňuje OOP pri sezónnej práci (605,50 eur v roku 2023), tak poisťné na starobné poistenie a na poistenie v nezamestnanosti za kalendárny mesiac neplatil z rozdielu 700 eur a odvodovej odpočítateľnej položky pri sezónnej práci, t. j. z 94,50 eur. V konečnom dôsledku zamestnávateľ neplatil uvedené poisťné spolu z oboch odvodových úľav zo sumy 700 eur a poisťné na nemocenské poistenie, na invalidné poistenie a do rezervného fondu solidarity platil z vymeriavacieho základu mesačne v sume 700 eur.

Skutočnosť, že zamestnávateľ neplatil poisťné na nemocenské poistenie, na starobné poistenie, na invalidné poistenie, na poistenie v nezamestnanosti, na financovanie podpory v čase skrátenej práce a poisťné do rezervného fondu solidarity, resp. platil toto poisťné v nižšej sume z dôvodu uplatnenia odpustenia odvodov, sumu dávky sociálneho poistenia zamestnanca negatívne neovplyvní.

Poberateľovi starobného dôchodku alebo predčasného starobného dôchodku, ktorý bol alebo je sporiteľom v II. pilieri, sa suma dôchodku z I. piliera bude znižovať za obdobie účasti na starobnom dôchodkovom sporení. Vzhľadom na to, že zamestnávateľ z definovaného okruhu nemal povinnosť odviesť príspevky na starobné dôchodkové sporenie za svojho zamestnanca, ktorého vymeriavací základ nepresiahol 700 eur mesačne, nepríde k zníženiu sumy dôchodku z I. piliera za uvedené obdobie. Pokiaľ vymeriavací základ zamestnanca, prípadne úhrn vymeriavacích základov spolu s vymeriavacím základom pochádzajúcim z poistenia z iného než poľnohospodárskeho a potravinárskeho sektora presiahne 700 eur mesačne, zamestnávateľ odvedie príspevky na starobné dôchodkové sporenie v nižšej sume. Týmto poistencom sa bude síce znižovať suma dôchodku, suma zníženia sa však pomerne upraví.

Oblasť dôchodkového poistenia

Aktualizácia Prílohy č. 4 zákona o sociálnom poistení

Cieľom aktualizácie Prílohy č. 4 zákona o sociálnom poistení, ktorá stanovuje percentuálnu mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť podľa druhu zdravotného postihnutia orgánov a systémov (ďalej len „príloha č. 4“) bolo vykonať také úpravy, aby posúdenie jednotlivých ochorení na účely invalidity zodpovedalo najnovším medicínskym poznatkom a určená percentuálna miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť zodpovedala závažnosti funkčného postihnutia toho ktorého orgánu. Z dôvodu rozsiahlej aktualizácie prílohy č. 4 sa ustanovila primeraná lehota (dva roky), v ktorej Sociálna poisťovňa v rámci kontrolných prehliadok, alebo ex offo (termín posúdenia trvania invalidity určí Sociálna poisťovňa) preskúma invaliditu u dotknutých poistencov. Vzhľadom na veľký počet poberateľov invalidných dôchodkov, ktorým bude potrebné preskúmať invaliditu, sa ustanovilo predĺženie lehoty na rozhodnutie na 90 dní. Súčasne sa zaviedla ochrana získaných nárokov poberateľa invalidného dôchodku, ktorá zaručuje, že aktuálny nárok na invalidný dôchodok sa zachová aj vtedy, ak sa po preskúmaní trvania invalidity zistí, že zdravotný stav podľa novelizovanej právnej úpravy už nespĺňa definíciu invalidity.

5. S účinnosťou od 1. októbra 2023

Oblasť dôchodkového poistenia

Zvýšenie sumy minimálneho dôchodku

S účinnosťou od 1. októbra 2023 sa už druhýkrát v roku 2023 zvýšila suma minimálneho dôchodku zo 136 % na 145 % sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu z dôvodu, aby sa poberateľ minimálneho dôchodku po zvýšení súm pomoci v hmotnej núdzi nedostal ako jednotliviec do systému pomoci v hmotnej núdzi. Súčasne sa z uvedeného dôvodu zvýšili aj percentá za ďalšie získané (kvalifikované) roky dôchodkového poistenia.

6. S účinnosťou od 1. decembra 2023

Oblasť dôchodkového poistenia

Mimoriadne vyplatenie 13. dôchodku v decembri 2023

V roku 2023 bol všetkým poberateľom dôchodku vyplatený 13. dôchodok nielen v novembri, ale aj mimoriadne v decembri, a to v rovnakej sume pre všetkých poberateľov 300 eur, a to z dôvodu pretrvávajúcej vysokej inflácie.

B) Legislatívne zmeny v sociálnom poistení schválené v roku 2023 s účinnosťou v roku 2024

Zmeny účinné od 1. januára 2024

Oblasť výberu poistného

Zmeny vo vylúčení povinnosti platiť poistné na sociálne poistenie

Od 1. januára 2024 sa spresňuje úprava vylúčenia povinnosti platiť poistné pre zamestnanca alebo povinne poistenú samostatne zárobkovo činnú osobu. Ak zamestnancovi alebo povinne poistenej samostatne zárobkovo činnnej osobe vznikne nárok na výplatu materského, obdobie vylúčenia povinnosti platiť poistné je totožné s obdobím trvania nároku na výplatu materského.

Vylúčenie povinnosti platiť poistné sa uplatňuje aj na prípady, ak ku vzniku nároku na materské nedošlo z dôvodu, že nebola splnená podmienka nemocenského poistenia najmenej 270 dní v posledných dvoch rokoch pred pôrodom v prípade poistenkyne, alebo pred dňom, od ktorého žiada o priznanie materského v prípade iného poistenca (napr. otca). Ostatné podmienky nároku na materské však musia byť splnené. Týka sa to napr. podmienky starostlivosti o dieťa, podmienky absencie príjmu za vykonanú prácu u zamestnanca, podmienky zaplateného poistného v prípade povinne poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby.

Prerušenie povinného poistenia zamestnanca a povinne poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby

V nadväznosti na uvedenú úpravu vylúčenia povinnosti platiť poistné na nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie a poistenie v nezamestnanosti zamestnancom alebo samostatne zárobkovo činnnou osobou v súvislosti s tehotenstvom, pôrodom, starostlivosťou o dieťa a nárokom na materské, je od 1. januára 2024 upravené aj prerušenie ich povinného poistenia. Prerušenie poistenia zamestnanca nastáva v období čerpania rodičovskej dovolenky v prípade zamestnanca a v prípade samostatne zárobkovo činnnej osoby v období, v ktorom má nárok na rodičovský príspevok, ak v tomto období podľa vlastného vyhlásenia nevykonáva činnosť povinne poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby. Z tohto pravidla je ustanovená výnimka, na základe ktorej sa poistenie zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnnej osoby nepreruší v období, v ktorom im trvá nárok na výplatu materského alebo nárok na materské nevznikol z dôvodu nesplnenia podmienky získania najmenej 270 dní nemocenského poistenia. Keďže obdobia uvedené v predchádzajúcej vete sú obdobím vylúčenia povinnosti platiť poistné, nie je dôvod na prerušenie poistenia.

Zmena sadzieb poistného na starobné poistenie pre sporiteľov v súvislosti so zmenou sadzby povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie

V súvislosti so znížením sadzby povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie od 1. januára 2024 na 4 % z vymeriavacieho základu sa od tohto dátumu súčasne zvyšuje sadzba poistného na starobné poistenie za sporiteľov nasledovne.

V roku 2024 a nasledujúcich rokoch je sadzba poistného na starobné poistenie pre

- zamestnávateľa za zamestnanca, ktorý je sporiteľ 10 % z vymeriavacieho základu,
- povinne dôchodkovo poistenú samostatne zárobkovo činnú osobu, ktorá je sporiteľ, dobrovoľne dôchodkovo poistenú osobu, ktorá je sporiteľ, štát za fyzické osoby, ktoré sú tzv. poistencami štátu a sú sporiteľia a Sociálnu poisťovňu za poberateľov úrazovej renty, ktorí do 31. júla 2006 nedovršili dôchodkový vek alebo im nebol priznaný predčasný starobný dôchodok a sú sporiteľia 14 % z vymeriavacieho základu.

Z uvedeného dôvodu sa súčasne upravilo aj krátenie sumy dôchodku z I. piliera pre poistenca, ktorý je sporiteľ alebo bol sporiteľ za obdobie účasti na starobnom dôchodkovom sporení.

Oblasť dôchodkového poistenia

Dôchodková prognóza (oranžová obálka)

Od 1. januára 2024 sa z dôvodu zabezpečenia lepšej informovanosti a zrozumiteľnosti informácií o budúcich dôchodkových nárokoch z dôchodkového poistenia (I. pilier) a starobného dôchodkového sporenia (II. pilier) zavádza povinnosť pre Sociálnu poisťovňu zaslať dôchodkovú prognózu poistencom prvýkrát v roku 2026. Dôchodkovú prognózu bude Sociálna poisťovňa zasielať do 31. mája kalendárneho roka, pričom údaje v nej uvedené budú vychádzať zo stavu k 31. decembru predchádzajúceho kalendárneho roka. Pravidelnosť zasielania dôchodkovej prognózy bude závisieť od veku poistenca. Zároveň sa Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky založila povinnosť vydať všeobecne záväzný právny predpis, s cieľom ustanoviť vzor dôchodkovej prognózy a podrobnosti o jej obsahu.

Výplata rodičovského dôchodku

Rodičovský dôchodok sa každý rok, počínajúc rokom 2024 vyplatí jednorazovo v jednej úhrnej splátke, a to v júni príslušného kalendárneho roka.

Valorizácia dôchodkových dávok

Od 1. januára 2024 sa dôchodkové dávky budú okrem pravidelného ročného zvyšovania v januári zvyšovať aj skôr, a to v zásade vždy vtedy, ak miera inflácie za domácnosti dôchodcov za obdobie, ktoré začína kalendárnym mesiacom, v ktorom boli dôchodky naposledy zvyšované, presiahne päť percent. Štatistickému úradu Slovenskej republiky (ďalej len „ŠÚ SR“) sa ukladá povinnosť ihneď oznámiť Sociálnej poisťovni percento inflácie za domácnosti dôchodcov, ak zistí, že kumulatívna miera inflácie za príslušné obdobie presiahla päť percent. Následne Sociálna poisťovňa zrealizuje mimoriadne zvýšenie dôchodkových dávok v treťom kalendárnom mesiaci po oznámení ŠÚ SR.

Pre rok 2024 sa zároveň ustanovilo, že v prípade, ak bude miera inflácie za prvý polrok roka 2023 vyššia ako za prvých deväť kalendárných mesiacov roka 2023, v januári 2024 sa budú zvyšovať dôchodky na základe rastu inflácie zistenej za prvý polrok roka 2023. Zároveň z dôvodu uplatnenia tzv. mimoriadnej valorizácie dôchodkových dávok v roku 2023 bude pri určovaní percenta zvyšovania dôchodkových dávok v následnej januárovej valorizácii v roku 2024 zohľadnené príslušné percento mimoriadneho zvýšenia dôchodkových dávok. Percento zvyšovania dôchodkových dávok v januári 2024 sa určí podľa vzorca na určenie percenta zvýšenia dôchodkovej dávky v prípade uplatnenia mimoriadnej valorizácie v predchádzajúcom roku, ktorý je uvedený v Prílohe č. 4a k zákonu č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení.

Oblasť úrazového poistenia

Valorizácia úrazových dávok

Rovnako ako dôchodkové dávky sa budú od januára 2024 zvyšovať aj úrazové dávky, v závislosti od miery inflácie za všetky domácnosti a taktiež sa bude rovnako pri zvyšovaní úrazových dávok uplatňovať aj mimoriadna valorizácia.

Oblasť nemocenského poistenia

Štúdium sa započíta do obdobia nemocenského poistenia na dávku materské

Do obdobia 270 dní nemocenského poistenia sa poistenkyni na nárok na materské započíta aj obdobie štúdia na strednej alebo vysokej škole, ktoré sa považuje za sústavnú prípravu na povolanie, ak poistienkyňa týmto štúdiom získala príslušný stupeň vzdelania. Zároveň stále platí, že základnou podmienkou nároku na materské je existencia nemocenského poistenia alebo plynutie ochrannnej lehoty v deň vzniku dôvodu na poskytnutie materského.

3.1.1 Nemocenské poistenie

Nemocenské poistenie pokrýva sociálne udalosti, ako sú napríklad dočasná pracovná neschopnosť, ošetrovanie, tehotenstvo či materstvo. Zo systému nemocenského poistenia sa vyplácajú dávky, ktoré sa členia na nemocenské (zamestnancovi poskytované spravidla až od 11. dňa trvania dočasnej pracovnej neschopnosti), ošetrovné, tehotenské, materské a vyrovnávací dávka.

Podľa zákona č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, za prvých 10 dní trvania dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca vypláca náhradu príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca zamestnávateľ.

Výdavky na nemocenské dávky²⁹ v roku 2023, hradené z rozpočtu Sociálnej poisťovne, boli v čiastke cca 1 028,2 mil. eur. V porovnaní s rokom 2022 boli vyššie cca o 5,7 mil. eur (medziročný nárast cca o 0,6%).

V roku 2023 boli priemerné mesačné počty zúčtovaných nemocenských dávok nasledovné:

- nemocenské 125 279 prípadov,
- ošetrovné 18 778 prípadov,
- vyrovnávací dávka 44 prípadov,
- materské 32 052 prípadov (vrátane tzv. otcovského),
- tehotenské 17 989 prípadov,
- dlhodobé ošetrovné 607 prípadov.

Priemerný mesačný počet prípadov bol oproti roku 2022 nižší cca o 22,3 tis. Najvyšší percentuálny pokles počtu prípadov bol zaznamenaný u tzv. pandemického nemocenského a následne pandemického ošetrovného. Naopak najvyšší percentuálny nárast počtu prípadov zaznamenalo tzv. otcovské, ktoré však bolo účinné až od 1. novembra 2022.

Nasledujúca tabuľka poskytuje prehľad vyplatených nemocenských dávok a priemerné sumy nemocenských dávok.

Tabuľka 3.1 Počet prípadov a priemerná výška nemocenských dávok v roku 2023

Dávka	Počet vyplatených dávok v roku 2023	Index 2023/2022	Priemerná výška dávky v roku 2023 (v €)	Priemerná výška dávky v roku 2022 (v €)	Index 2023/2022
Nemocenské	1 503 345	87,6%	396,3	349,4	113,5%
z toho pandemické	232	0,3%	128,1	241,8	53,0%
Ošetrovné	225 335	83,0%	157,6	145,3	108,5%
z toho pandemické	165 663	66,3%	153,7	141,7	108,5%
Dlhodobé ošetrovné	7 286	137,9%	444,6	425,4	104,6%
Materské bez tzv. otcovského	361 675	94,9%	944,0	876,2	107,8%
Tzv. otcovské	22 952	1134,6%	380,3	339,5	112,1%
Tehotenské	215 866	94,8%	217,6	204,9	106,2%
Vyrovňavacia dávka	524	123,1%	138,1	168,9	81,8%

Zdroj: Sociálna poisťovňa

3.1.2 Dôchodkové poistenie

Dôchodkové poistenie sa člení na starobné poistenie (poistenie na zabezpečenie príjmu v starobe a pre prípad úmrtia) a na invalidné poistenie (poistenie pre prípad poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu a pre prípad úmrtia). Zo systému dôchodkového poistenia sa poskytuje starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok, vdovský dôchodok, vdovecký

²⁹ Prehľad výdavkov základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenských dávok v roku 2023 je uvedený v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 1.

dôchodok, rodičovský dôchodok a sirotsky dôchodok. Zároveň Sociálna poisťovňa poskytuje poberateľom dôchodkových dávok 13. dôchodok ako štátnu sociálnu dávku.

V terminológii dôchodkových dávok znamená súbeh poberanie súčasne (súbežne) tzv. priameho dôchodku (starobného, predčasného starobného alebo invalidného) s nepriamym dôchodkom (vdovským dôchodkom alebo vdoveckým dôchodkom), prípadne súbehu invalidného dôchodku s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť do 70 % a nad 70 % so sirotským dôchodkom.

K 31. decembru 2023 bolo vyplácaných 1 714 142 dôchodkových dávok (bez dôchodkov hradených štátom – napr. tzv. invalidných dôchodkov pre invalidov z mladosti, dôchodkov manželky, sociálnych dôchodkov, ako aj bez dôchodkov vyplácaných do cudziny). Do cudziny bolo vyplácaných 35 461 dôchodkov.

V porovnaní so stavom k 31. decembru 2022 počet vyplácaných dôchodkov vzrástol o 13 358 t. j. cca o 0,8 %³⁰. Nárast oproti roku 2022 zaznamenal počet vyplácaných vdoveckých dôchodkov (cca o 1,8 %), starobných dôchodkov (cca o 1,3 %) a predčasných starobných dôchodkov (cca o 25,3 %). Naopak, v porovnaní s rokom 2022 poklesol počet vyplácaných invalidných dôchodkov (cca o 1,7 %) a sirotských dôchodkov (cca o 4,4%).

Tabuľka 3.2 Počet vyplácaných dôchodkových dávok a priemerná výška dôchodkov v roku 2022 a 2023

Typ dôchodku	Počty vyplácaných dôchodkov k:		Priemerná výška (sólo) dôchodku v €:	
	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2023
Starobný spolu	1 104 304	1 118 242	518,8	648,8
Predčasný starobný spolu	12 311	15 427	512,5	702,4
Invalidný spolu	224 143	220 349	299,3	374,5
Vdovský	288 358	288 365	288,1	360,5
Vdovecký	52 084	53 045	234,0	297,1
Sirotský	19 584	18 714	155,3	194,1
Spolu	1 700 784	1 714 142	x	x
Dôchodky neprevzaté do automatizovanej evidencie	1	0	x	x
Dôchodky vyplácané do cudziny	33 813	35 461	x	x

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V januári 2023 sa dôchodkové dávky zvyšovali o 11,8 %, čo bolo percento medziročného rastu spotrebiteľských cien za domácnosti dôchodcov, vykázané ŠÚ SR za prvý polrok 2022. Mimoriadnou valorizáciou sa dôchodkové dávky zvýšili v júli 2023 o 10,6 % (kumulatívny mesačný rast dôchodcovej inflácie za obdobie júl 2022 až marec 2023).

Tabuľka 3.3 Priemerná výška dôchodkov v súbehu v rokoch 2022 a 2023 k 31. 12.

Druh dôchodku	Priemerná výška dôchodku* v €	
	rok 2022	rok 2023
starobný vyplácaný v súbehu s vdovským (ženy)	559,5	698,8
starobný vyplácaný v súbehu s vdoveckým (muži)	656,7	819,2
predčasný starobný vyplácaný v súbehu s vdovským (ženy)	582,3	789,9
predčasný starobný vyplácaný v súbehu s vdoveckým (muži)	669,0	883,1
invalidný vyplácaný v súbehu s vdovským (ženy)	445,6	557,6
invalidný vyplácaný v súbehu s vdoveckým (muži)	466,0	573,4

Zdroj: Sociálna poisťovňa

*priemerná výška vypočítaná z úhrnnej sumy oboch vyplácaných dôchodkov

³⁰ Podrobnejšie štatistické údaje o počte poberateľov a výške jednotlivých dôchodkových dávok sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľky 2 až 4.

Výdavky³¹ na (systémové) dávky dôchodkového poistenia v roku 2023 boli cca 10,3 mld. eur, čo predstavuje oproti roku 2022 nárast výdavkov cca o 24,8 %. V rámci tejto sumy bolo vyplatených 286,1 mil. eur na rodičovský dôchodok. Okrem toho štátom hradené dôchodkové dávky (dôchodok manželky, sociálny dôchodok, tzv. invalidný dôchodok z mladosti, zvýšenie pre bezvládnosť, zvýšenie dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu, za odboj a rehabilitáciu, vrátane príplatkov za štátnu službu a vyrovnávacích príplatkov, minimálny dôchodok) predstavovali cca 154,6 mil. eur, z toho výdavky na zvýšenie sumy starobného dôchodku a sumy invalidného dôchodku vyplácaného po dovŕšení dôchodkového veku **na sumu minimálneho dôchodku**³² predstavovali cca 35,5 mil. eur.

Výdavky na výplatu 13. dôchodku³³ pre všetkých poberateľov dôchodku v novembri a decembri 2023 (vrátane doplatkov) predstavovali cca 707,2 mil. eur. Celkový počet dôchodcov, ktorým bol vyplatený 13. dôchodok dosiahol cca 1,455 mil. v novembri 2023 a tzv. 14. dôchodok cca 1,415 mil. v decembri 2023.

Pomer priemerného starobného sólo dôchodku vyplácaného k 31. decembru 2023 (648,8 eura) k priemernej mesačnej mzde (hrubej/brutto) za rok 2023 v hospodárstve Slovenskej republiky (1 430 eur) bol cca 45,4%, čo znamená rast v porovnaní s rokom 2022 (cca o 5,6 p. b.). Pomer priemerného starobného sólo dôchodku novopriznaného v roku 2023 (743,0 eura) k priemernej mesačnej mzde (hrubej/brutto) za rok 2023 v hospodárstve Slovenskej republiky (1 430 eur) bol cca 52,0 %, čo predstavuje nárast v porovnaní s rokom 2022 (cca o 5,6 p. b.). K 31. decembru 2023 bolo zaznamenaných 8 814 poberateľov sólo starobných dôchodkov (t. j. cca 1,1 %) presahujúcich priemernú mesačnú mzdu v hospodárstve SR (1 430 eur).

3.1.2.1 Úmrtnosť osôb podľa medzinárodnej klasifikácie chorôb

Tabuľka 3.4. je pripravená v súlade so „štatistickým účelom podľa § 233 ods. 13 zákona o sociálnom poistení - vypracovanie kvantifikácie vplyvu úmrtnosti na primeranosť a udržateľnosť systému sociálneho poistenia a starobného dôchodkového sporenia v Slovenskej republike, ktorá je štatistickým produktom podľa § 2 ods. 2 písm. n) zákona o štátnej štatistike“.

Úmrtnosť v roku 2023 sa postupne vracia na tzv. predcovidovú úroveň. Na základe medzinárodnej klasifikácie chorôb zomrelo v roku 2023 najviac poberateľov starobného, predčasného starobného a invalidného dôchodku na choroby obehovej sústavy. Celkový počet úmrtí spojených s chorobami obehovej sústavy predstavoval približne 22,4 tis. osôb, čo predstavuje takmer 48 % z celkového počtu zomrelých starobných, predčasných starobných a invalidných dôchodcov. Nasledovali úmrtia spojené s nádorovými ochoreniami, ktoré predstavovali približne 26 % a ochorenia dýchacej sústavy približne 9 %. Počet úmrtí súvisiacich s ochorením Covid-19 predstavoval v roku 2023 celkom 526 prípadov. Z toho poberatelia starobných, predčasných starobných a invalidných dôchodkov predstavovali 494 úmrtí, čo predstavuje približne 94 % všetkých úmrtí spojených s ochorením Covid-19.

Priemerná výška úmrtím zaniknutých starobných a predčasných starobných dôchodkov bola v roku 2023 na úrovni 526 eur a priemerná suma zaniknutých invalidných dôchodkov predstavovala približne 464 eur.

³¹ Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31.12.2023 je uvedený v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 5.

³² Hradené zo štátneho rozpočtu.

³³ Ide o štátnu sociálnu dávku.

Tabuľka 3.4. Úmrtnosť osôb podľa medzinárodnej klasifikácie chorôb za roky 2015 až 2023

Úmrtnosť v SR podľa medzinárodnej klasifikácie chorôb	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Infekčné a parazitárne choroby	545	605	793	865	927	867	1 206	1 367	1 395
Nádory	13 657	13 564	13 666	13 878	13 500	14 027	13 039	13 072	13 535
Choroby krvi a krvotvorných ústrojov a niektoré poruchy s účasťou imunitných mechanizmov	39	44	44	47	45	44	59	74	78
Endokrinné, nutričné a metabolické choroby	859	783	777	762	703	697	773	757	674
Duševné poruchy a poruchy správania	75	68	129	113	98	148	93	133	96
Choroby nervovej sústavy	934	906	901	1 047	987	889	846	811	876
Choroby oka a očných adnexov	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Choroby ucha a hlávkového výbežku	0	0	0	1	0	0	0	1	0
Choroby obehovej sústavy	25 906	25 240	26 051	25 362	25 220	27 190	28 337	26 687	24 530
Choroby dýchacej sústavy	4 051	3 601	3 915	4 175	4 017	3 789	6 306	5 555	4 502
Choroby tráviacej sústavy	2 816	2 833	2 834	3 085	2 821	2 889	3 195	3 305	3 026
Choroby kože a podkožného tkaniva	28	23	22	8	2	3	5	1	1
Choroby svalovej a kostrovej sústavy a spojivového tkaniva	28	39	50	53	29	43	44	37	45
Choroby močovopohlavnej sústavy	825	912	1 009	1 076	1 175	1 154	1 216	1 307	1 282
Gravidita, pôrod a šestonedelie	1	4	3	2	0	1	1	2	1
Určité choroby vzniknuté v perinatálnom období	124	123	110	131	136	134	112	120	114
Vrodené chyby, deformity a chromozómové anomálie	132	132	119	137	152	124	122	125	113
Subjektívne a objektívne príznaky, abnormálne klinické a laboratórne nálezy, nezatriedené inde	758	737	739	757	782	667	704	899	904
Poranenia, otravy a niektoré iné následky vonkajších príčin	3 048	2 737	2 752	2 794	2 640	2 419	2 476	2 533	2 435
Ochorenie Covid-19	0	0	0	0	0	4 004	14 927	2 797	526
Celkom	53 826	52 351	53 914	54 293	53 234	59 089	73 461	59 583	54 133

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, List o prehliadke mŕtveho a štatistické hlásenie o úmrtí (Obyv 3-12), spracovanie MPSVR SR

Tabuľka 3.4.1 Úmrtnosť poberateľov starobných a predčasných starobných dôchodkov podľa medzinárodnej klasifikácie chorôb za roky 2015 až 2023

Úmrtnosť poberateľov starobných a predčasných starobných dôchodcov v SR podľa medzinárodnej klasifikácie chorôb	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Infekčné a parazitárne choroby	412	472	612	684	735	692	977	1 136	1 143
Nádory	9 753	9 923	10 031	10 306	9 998	10 614	9 881	9 918	10 254
Choroby krvi a krvotvorných ústrojov a niektoré poruchy s účasťou imunitných mechanizmov	25	27	0	0	0	26	39	48	57
Endokrinné, nutričné a metabolické choroby	682	610	594	563	530	495	587	587	517
Duševné poruchy a poruchy správania	56	33	60	63	53	84	40	70	52
Choroby nervovej sústavy	595	601	588	716	674	602	531	517	582
Choroby oka a očných adnaxov	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Choroby ucha a hlávkového výbežku	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Choroby obehovej sústavy	21 140	20 774	21 636	21 258	21 084	22 837	23 785	22 618	20 929
Choroby dýchacej sústavy	3 145	2 842	3 143	3 292	3 120	3 038	5 004	4 539	3 657
Choroby tráviacej sústavy	1 560	1 655	1 671	1 748	1 599	1 613	1 765	1 822	1 756
Choroby kože a podkožného tkaniva	20	18	17	5	2	2	5	1	0
Choroby svalovej a kostrovej sústavy a spojivového tkaniva	12	22	27	35	18	27	26	24	33
Choroby močovopohlavnej sústavy	675	760	855	925	994	1 002	1 057	1 128	1 122
Gravidita, pôrod a šestonedelie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Určité choroby vzniknuté v perinatálnom období	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vrodené chyby, deformity a chromozómové anomálie	2	1	4	4	1	6	1	4	5
Subjektívne a objektívne príznaky, abnormálne klinické a laboratórne nálezy, nezatriedené inde	184	169	174	163	168	123	218	244	246
Poranenia, otravy a niektoré iné následky vonkajších príčin	1 184	1 196	1 202	1 231	1 192	1 057	1 052	1 067	1 056
Ochorenie Covid-19	0	0	0	0	0	3 361	11 877	2 337	471
Celkom	39 445	39 103	40 614	40 993	40 168	45 579	56 845	46 061	41 880
Priemerná suma zaniknutých starobných a predčasných starobných dôchodkov	346	357	367	384	400	417	432	439	526

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, List o prehliadke mŕtveho a štatistické hlásenie o úmrtí (Obyv 3-12), spracovanie MPSVR SR

Tabuľka 3.4.2 Úmrtnosť poberateľov invalidných dôchodkov podľa medzinárodnej klasifikácie chorôb za roky 2015 až 2023

Úmrtnosť poberateľov invalidných dôchodkov v SR podľa medzinárodnej klasifikácie chorôb	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Infekčné a parazitárne choroby	59	65	89	87	95	89	109	106	131
Nádory	1 953	2 007	2 052	2 044	1 974	1 918	1 753	1 777	1 874
Choroby krvi a krvotvorných ústrojov a niektoré poruchy s účasťou imunitných mechanizmov	3	6	4	6	6	6	10	13	10
Endokrinné, nutričné a metabolické choroby	86	92	116	116	117	125	122	96	99
Duševné poruchy a poruchy správania	6	18	20	19	13	21	12	18	14
Choroby nervovej sústavy	195	159	164	159	173	158	179	154	162
Choroby oka a očných adnexov	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Choroby ucha a hlávkového výbežku	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Choroby obehovej sústavy	1 632	1 611	1 646	1 614	1 678	1 659	1 837	1 628	1 444
Choroby dýchacej sústavy	418	365	384	434	472	385	634	508	404
Choroby tráviacej sústavy	475	457	497	532	468	476	464	487	452
Choroby kože a podkožného tkaniva	0	5	2	3	0	0	0	0	0
Choroby svalovej a kostrovej sústavy a spojivového tkaniva	8	9	14	11	8	7	12	7	7
Choroby močovo-pohlavnej sústavy	72	89	93	95	101	82	97	113	104
Gravidita, pôrod a šestonedelie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Určité choroby vzniknuté v perinatálnom období	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vrodené chyby, deformity a chromozómové anomálie	23	27	21	25	36	21	19	15	19
Subjektívne a objektívne príznaky, abnormálne klinické a laboratórne nálezy, nezatriedené inde	52	46	41	39	46	36	45	50	48
Poranenia, otravy a niektoré iné následky vonkajších príčin	335	291	299	307	256	235	254	270	244
Ochorenie Covid-19	0	0	0	0	0	338	1 382	246	23
Celkom	5 317	5 247	5 442	5 491	5 443	5 556	6 929	5 488	5 035
Priemerná suma zaniknutých invalidných dôchodkov	327	335	337	343	348	369	366	377	464

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, List o prehliadke mŕtveho a štatistické hlásenie o úmrtí (Obyv 3-12), spracovanie MPSVR SR

3.1.3 Úrazové poistenie

Úrazové poistenie je poistením zamestnávateľa pre **prípád poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu alebo choroby z povolania**. Dávkami úrazového poistenia sú: úrazový príplatok, úrazová renta, jednorazové vyrovnanie, pozostalostná úrazová renta, jednorazové odškodnenie, pracovná rehabilitácia a rehabilitačné, rekvifikácia a rekvifikačné, náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia, náhrada nákladov spojených s liečením a náhrada nákladov spojených s pohrebom. V rámci úrazového poistenia nevystupuje ako subjekt SZČO, pričom jej nie je ani daná možnosť dobrovoľnej účasti na tomto druhu poistenia.

Celková suma vyplatených dávok v roku 2023³⁴ bola cca 62,7 mil. eur, čo predstavuje rast výdavkov cca o 13,7 % oproti roku 2022. Najpočetnejšia a finančne najnáročnejšia dávka je úrazová renta. Za rok 2023³⁵ bolo vyplatených 78 005 úrazových rent a priemerná mesačná výška tejto dávky za rok 2023 bola cca 446,0 eur, t. j. nárast sumy cca o 17,7 % oproti roku 2022 a vynaložených na ňu bolo cca 34,8 mil. eur (cca 55,5 % všetkých výdavkov základného fondu úrazového poistenia). Druhou najpočetnejšiu vyplácanou dávkou bol úrazový príplatok v rozsahu 27 625 prípadov (z toho 312 prípadov z dôvodu ochorenia na COVID-19), čo oproti roku 2022 predstavuje pokles cca o 14,0 % (súviselo to najmä s nižším počtom vyplatených prípadov z dôvodu ochorenia na COVID-19 – pokles cca o 91,4%). Treťou najpočetnejšou vyplácanou dávkou bola náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia v rozsahu 7 563 prípadov (rast cca o 2,6 % oproti roku 2022), s priemernou sumou 2 087,3 eura (nárast cca o 16,5 % oproti roku 2022), čo ju z pohľadu výdavkov radí ako druhú najvyššiu dávku (cca 15,8 mil. eur – nárast cca o 19,5 %). Najvyššiu priemernú výšku na jeden prípad predstavovala dávka jednorazové odškodnenie podľa § 94 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (19 627,7 eur).

V januári 2023 sa úrazové renty zvyšovali o 10,9 %, čo bolo percento medziročného rastu spotrebiteľských cien za všetky domácnosti vykázané ŠÚ SR za prvý polrok 2022. Mimoriadnou valorizáciou sa úrazové renty zvýšili v júli 2023 o 10,1 % (kumulatívny mesačný rast inflácie za všetky domácnosti za obdobie júl 2022 až marec 2023).

3.1.4 Garančné poistenie

Garančné poistenie je poistením pre prípad platobnej neschopnosti zamestnávateľa na uspokojenie nárokov zamestnanca. Povinne poisteným je zamestnávateľ zamestnanca v pracovno-právnom vzťahu a člena družstva, ktorý je v pracovnom vzťahu k družstvu. Poistným plnením je napríklad náhrada mzdy, nárok na odstupné, ktoré patrí zamestnancovi pri skončení pracovného pomeru, nároky cestovných, sťahovacích a iných výdavkov, ktoré vznikli pri plnení pracovných povinností a iné, ak zamestnávateľ nie je schopný plniť svoje záväzky voči zamestnancom z dôvodu, že sa stal platobne neschopným. Z garančného poistenia sa vypláca dávka garančného poistenia. V rámci garančného poistenia nevystupuje ako subjekt SZČO a vzhľadom na charakter poistných vzťahov nie je daná ani možnosť dobrovoľnej účasti na tomto druhu poistenia.

Za rok 2023 bolo vyplatených 1 677 dávok (tabuľka 3.5), čo v porovnaní s rokom 2022 predstavuje **nárast cca o 135,2 %**. Celkové výdavky základného fondu garančného poistenia v roku 2023 dosiahli cca 33,9 mil. eur³⁶. Táto suma zahŕňa výdavky na dávku garančného poistenia vo výške približne 3,9 mil. eur a výdavky na úhradu príspevkov na starobné dôchodkové sporenie nezaplatených zamestnávateľom do základného fondu príspevkov na starobné dôchodkové sporenie v lehote 60 odo dňa splatnosti týchto príspevkov, ktoré boli približne 30 mil. eur. Oproti predchádzajúcemu roku ide o nárast cca o 6,0 % (súviselo to najmä s vyššou celkovou sumou vyplatených garančných dávok cca o 108,3 %). Priemerná mesačná výška dávky za rok 2023 predstavovala 2 307,4 eura, čo predstavuje pokles cca o 11,5 % oproti roku 2022.

³⁴Prehľad výdavkov základného fondu úrazového poistenia je uvedený v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 6.

³⁵Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia a štátne dávky úrazového poistenia sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľky 6 a 7.

³⁶Výdavky základného fondu garančného poistenia sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 8.

Tabuľka 3.5 Výdavky na dávku garančného poistenia, počet prípadov a priemerná výška dávky v eurách v roku 2023

Obdobie	Počet prípadov	Priemerná výška dávky v €	Výdavky na dávku garančného poistenia v tis. €
Január	96	2 156,2	206,5
Február	42	1 434,6	61,7
Marec	86	2 305,2	198,2
Apríl	74	2 352,9	174,1
Máj	191	2 286,8	436,8
Jún	245	2 553,6	625,6
Júl	141	2 458,4	346,2
August	201	1 893,9	380,4
September	129	2 329,5	296,9
Október	233	2 430,7	566,4
November	137	2 447,6	335,3
December	102	2 344,9	239,2
Celkom	1 677	-	3 867,2
Priemer	140	2 307,4	x

Zdroj: Sociálna poisťovňa

3.1.5 Poistenie v nezamestnanosti

Poistenie v nezamestnanosti je poistením pre prípad straty príjmu z činnosti zamestnanca v dôsledku straty zamestnania a na zabezpečenie príjmu v dôsledku nezamestnanosti. Z poistenia v nezamestnanosti sa vypláca dávka v nezamestnanosti a zároveň sa postupujú finančné prostriedky, ktoré žiada poskytovateľ podpory na výplatu podpory v čase skrátenej práce.

V roku 2023 predstavoval priemerný mesačný počet poberateľov dávky³⁷ v nezamestnanosti 36 308 osôb, t.j. mierny nárast cca o 2,5 % oproti priemernému mesačnému počtu v roku 2022. Celkový počet osôb, ktoré v roku 2023 boli poberateľmi dávky v nezamestnanosti, predstavoval 131 327, z čoho bolo 68 781 žien a 62 546 mužov. Z hľadiska vekovej štruktúry bol najväčší podiel poberateľov dávky v nezamestnanosti vo vekovej skupine 35-39 ročných, podrobnejšia veková štruktúra poberateľov dávky v nezamestnanosti je uvedená v prílohe.

Výdavky na dávky v nezamestnanosti v roku 2023 dosiahli sumu cca 268,1 mil. eur, t. j. nárast výdavkov cca o 12,1 % oproti roku 2022. Priemerná mesačná výška dávky v roku 2023 bola 564,9 eura, čo je cca o 9,3 % viac ako v roku 2022.

Zo základného fondu poistenia v nezamestnanosti boli tiež postúpené finančné prostriedky, ktoré žiadal poskytovateľ podpory na výplatu podpory v čase skrátenej práce v roku 2023 v sume cca 2,1 mil. eur.

³⁷ Podrobnejšie štatistiky o vyplatených dávkach v nezamestnanosti a poberateľoch sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľky 9 a 10.

3.2 Dôchodkové sporenie

Dôchodkové sporenie v Slovenskej republike tvorí starobné dôchodkové sporenie a dobrovoľné doplnkové dôchodkové sporenie:

- **starobné dôchodkové sporenie (II. pilier)** je príspevkovo definované, financované prostredníctvom kapitalizácie, vykonávané dôchodkovými správcovskými spoločnosťami (ďalej len „DSS“) na základe zákona č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 43/2004 Z. z.“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2005.
- **dobrovoľné doplnkové dôchodkové sporenie**, v rámci ktorého sa poskytuje:
 - **doplnkové dôchodkové sporenie (III. pilier)** je príspevkovo definované, financované prostredníctvom kapitalizácie, vykonávané doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami (ďalej len „DDS“) na základe zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 650/2004 Z. z.“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2005.
 - **celoeurópsky osobný dôchodkový produkt** je štandardizované dobrovoľné sporenie jednotlivca na dôchodok na úrovni Európskej únie prostredníctvom využitia dlhodobých sporiacich a investičných produktov, ktoré poskytujú rôzne finančné inštitúcie v zmysle Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2019/1238 o celoeurópskom osobnom dôchodkovom produkte a zákona č. 129/2022 Z. z. o celoeurópskom osobnom dôchodkovom produkte a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

3.2.1 Starobné dôchodkové sporenie

Starobné dôchodkové sporenie (II. pilier) tvorí spolu s I. pilierom základný systém dôchodkového zabezpečenia. Cieľom jeho zavedenia bolo diverzifikovať riziká jednotlivých spôsobov financovania dôchodkových dávok, t. j. priebežného spôsobu financovania a kapitalizačného spôsobu financovania.

Povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie sú postupované na osobné dôchodkové účty sporiteľov v DSS z časti poistného na dôchodkové poistenie, pričom je umožnené prispievať si aj dobrovoľne.

Do systému starobného dôchodkového sporenia môžu dobrovoľne vstúpiť osoby mladšie ako 40 rokov, po vstupe sa starobné dôchodkové sporenie stáva povinné. Po dovŕšení dôchodkového veku bude sporiteľ poberať dôchodok z dvoch zdrojov, prvým bude primerane krátený dôchodok z I. piliera, ktorý vypláca Sociálna poisťovňa a druhým bude dôchodok z II. piliera, ktorého výška bude závisieť od zaplatených príspevkov, ich zhodnotenia a od zvoleného spôsobu poberania dôchodku.

Zo starobného dôchodkového sporenia sa po splnení podmienok ustanovených zákonom vypláca starobný dôchodok a predčasný starobný dôchodok, a to v týchto formách:

- dočasný dôchodok
- dôchodok vyplácaný programovým výberom
- doživotný dôchodok.

Spolu s doživotným dôchodkom je možné dohodnúť si výplatu vdovského, vdoveckého a/alebo sirotského dôchodku. Ponuky dôchodkov sú sprostredkované Centrálnym informačným ponukovým systémom (ďalej len „CIPS“), ktorý spravuje Sociálna poisťovňa.

Zmeny v roku 2023

Sadzba povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie bola v roku 2023 na úrovni 5,5 % z vymeriavacieho základu na platenie poistného na dôchodkové poistenie a mala sa priebežne zvyšovať, pričom v roku 2027 mala dosiahnuť cieľovú úroveň 6 %. Od roku 2024 sa sadzba povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie opätovne zníži na 4 % z vymeriavacieho základu na platenie poistného na dôchodkové poistenie. V roku 2023 bola hodnota referenčnej sumy, ktorá je rozhodujúca pre možnosť vyplácania starobného dôchodku alebo predčasného starobného dôchodku zo starobného dôchodkového sporenia formou programového výberu alebo formou dočasného dôchodku 521,30 eura.

Novela II. piliera

V roku 2023 bola zavedená predvolená investičná stratégia na báze princípu životného cyklu pre nových a postupne aj pre existujúcich sporiteľov. V rámci predvolenej investičnej stratégie bude majetok sporiteľa investovaný v prvej časti sporenia výlučne do indexového negarantovaného dôchodkového fondu, ktorý má potenciál priniesť v dlhodobom horizonte vyšší očakávaný výnos. V určenom veku (50 rokov) sa začne časť nasporenej sumy zodpovedajúcej 4 p. b. každý rok postupne presúvať do menej rizikového dlhopisového garantovaného dôchodkového fondu. Účelom právnej úpravy je aj predĺženie investičného horizontu, popri poberaní programového výberu bude polovica majetku sporiteľa ďalej zhodnocovaná, pričom časť tohto majetku bude umiestnená aj v akciách.

Pôvodná účinnosť novej výplatnej fázy, ktorá mala byť od 1. januára 2024, bola posunutá na 1. januára 2026. Nová výplatná fáza má zabezpečiť predovšetkým postupné a dlhodobé vyplácanie úspor a prispieť tak k zvýšeniu hmotného zabezpečenia v starobe. Dôchodok z II. piliera bude sporiteľ poberať z polovice nasporenej sumy najskôr formou programového výberu a následne po jej dočerpaní bude z druhej polovice nasporenej sumy poberať doživotný dôchodok, čím sa eliminuje riziko nízkeho príjmu v prípade dlhovekosti. Zostala však zachovaná aj možnosť poberania dôchodku formou programového výberu, kedy sporiteľ môže výplatu nasporenej sumy prispôbiť vlastným preferenciám.

Novela ďalej priniesla zmenu v štruktúre odplát, zrušenie odplaty za vedenie osobného dôchodkového účtu a odplaty za zhodnotenie majetku v dôchodkovom fonde.

Zaviedla sa adresnejšia forma garancie, ktorá sa vzťahuje na všetky povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie a penále, ktoré boli sporiteľovi počas jeho účasti v II. pilieri pripísané na jeho osobný dôchodkový účet vedený pre dlhopisový garantovaný dôchodkový fond a všetky sumy, ktoré boli z akéhokoľvek dôvodu pripísané na tento účet. Ak suma vyplatených dôchodkov formou programového výberu a suma jednorazového poistného prevedeného do životnej poisťovne bude nižšia ako výška individuálnej garancie sporiteľa, DSS doplatí rozdiel z vlastného majetku.

Pre fyzické osoby mladšie ako 40 rokov, ktorým vznikne prvé dôchodkové poistenie po 1. máji 2023, sa zaviedla automatická účasť v II. pilieri s možnosťou vyviazať sa.

Fyzické osoby, ktoré sú alebo boli dôchodkovo poistené pred 1. májom 2023, budú môcť dobrovoľne vstúpiť do II. piliera a uzatvoriť zmluvu o starobnom dôchodkovom sporení s ľubovoľnou DSS do dovŕšenia 40 rokov veku. Na tieto osoby sa automatický vstup nevzťahuje.

K 31. decembru 2023 pôsobilo na trhu starobného dôchodkového sporenia 5 DSS:

- Allianz – Slovenská dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.,
- KOOPERATIVA dôchodková správcovská spoločnosť, a.s., skrátené KOOPERATIVA, d.s.s., a.s.,
- NN d.s.s., a.s.,
- UNIQA d.s.s., a.s.,
- VÚB Generali, d.s.s., a.s.

Tabuľka 3.6 uvádza čistú hodnotu majetku spravovaného jednotlivými DSS podľa druhu dôchodkového fondu k 31. decembru 2023.

Tabuľka 3.6 Rozdelenie majetku v dôchodkových fondoch k 31.12.2023 (v mil. eur)

Dôchodková správcovská spoločnosť	Dlhopisový garantovaný dôchodkový fond	Zmiešaný negarantovaný dôchodkový fond	Akciový negarantovaný dôchodkový fond	Indexový negarantovaný dôchodkový fond	Spolu k 31.12.2023	Podiel majetku v %
Allianz - Slovenská d.s.s., a.s.	2 196,1	0,0	0,0	1 684,0	3 880,1	27,7 %
KOOPERATIVA, d.s.s., a.s.	391,6	0,0	0,0	253,8	645,4	4,6 %
NN d.s.s., a.s.	1 061,5	108,4	588,7	1 438,9	3 197,6	22,8 %
UNIQA d.s.s., a.s.	1 520,2	0,0	251,5	1 747,0	3 518,7	25,1 %
VÚB Generali d.s.s., a.s.	1 167,8	71,1	184,8	1 331,1	2 754,8	19,7 %
Spolu	6 337,1	179,6	1 025,0	6 454,9	13 996,6	100,0 %
Percentuálny podiel majetku	45,3%	1,3%	7,3%	46,1%	x	x

Zdroj: NBS; výpočet: MPSVR SR

Sociálna poisťovňa postúpila v priebehu roka 2023 povinné **príspevky** na starobné dôchodkové sporenie v hodnote viac ako **1,2 mld. eur**, čo predstavuje oproti roku 2022 nárast cca o 11 %. Tento nárast bol spôsobený najmä rastom miezd v národnom hospodárstve a zvýšením počtu sporiteľov. Čistá hodnota majetku sporiteľov v dôchodkových fondoch narástla približne z 11,7 mld. eur k 31. decembru 2022 na viac ako 13,9 mld. eur k 31. decembru 2023, čo v percentuálnom vyjadrení predstavuje rast oproti roku 2022 cca o 19 %.

Najväčší podiel na slovenskom trhu starobného dôchodkového sporenia si z pohľadu spravovaného majetku aj počtu sporiteľov aj v roku 2023 zachovala spoločnosť Allianz – Slovenská d.s.s., a. s.. Po prvýkrát sa najviac úspor sporiteľov koncentrovalo v indexových negarantovaných dôchodkových fondoch³⁸. Tento vývoj sa dá pričítať oveľa vyššiemu tempu zhodnotenia úspor v indexových fondoch v porovnaní s ostatnými typmi dôchodkových fondov a hlavne začiatku presunu úspor časti sporiteľov z dlhopisových práve do indexových dôchodkových fondov³⁹.

Tabuľka 3.7 Porovnanie rozdelenia majetku v dôchodkových fondoch za všetky DSS

Percentuálne podiely rozdelenia majetku v dôchodkových fondoch za všetky DSS				
Dátum	Dlhopisové g.d.f.	Zmiešané n.d.f.	Akciové n.d.f.	Indexové n.d.f.
31.12.2022	59,0%	1,2%	16,2%	23,5%
31.12.2023	45,3%	1,3%	7,3%	46,1%

Zdroj: NBS; výpočet: MPSVR SR

Priemerné zhodnotenie dlhopisových garantovaných dôchodkových fondov sa pohybovalo v roku 2023 v intervale od -1,8 % až do 5,8 %. Priemerné ročné zhodnotenie dlhopisových garantovaných dôchodkových fondov tak dosiahlo za rok 2023 hodnotu cca **3,3 %**.

Priemerné ročné zhodnotenie negarantovaných dôchodkových fondov sa v roku 2023 pohybovalo od úrovne 10,5 % až do 19,6 %. Priemerné ročné zhodnotenie negarantovaných dôchodkových fondov dosiahlo v roku 2023 hodnotu cca **16,0 %**.

³⁸ Referenčnou hodnotou pre indexový fond Index Global v správe NN DSS a tiež pre indexové fondy v správe UNIQA DSS a VÚB Generali DSS je širokospektrálny globálny akciový index MSCI World. Referenčnou hodnotou pre indexový fond v správe KOOPERATIVA DSS bol ku koncu roka 2023 okrem indexu MSCI World aj index Barclays QUANTIC Global E Index .

³⁹ Presúvajú sa sporitelia, ktorí boli v roku 2013 presunutí do dlhopisového garantovaného dôchodkového fondu a do 31. decembra 2022 si stále sporili iba v tomto dôchodkovom fonde. Proces postupného presunu majetku je naplánovaný do konca roka 2025.

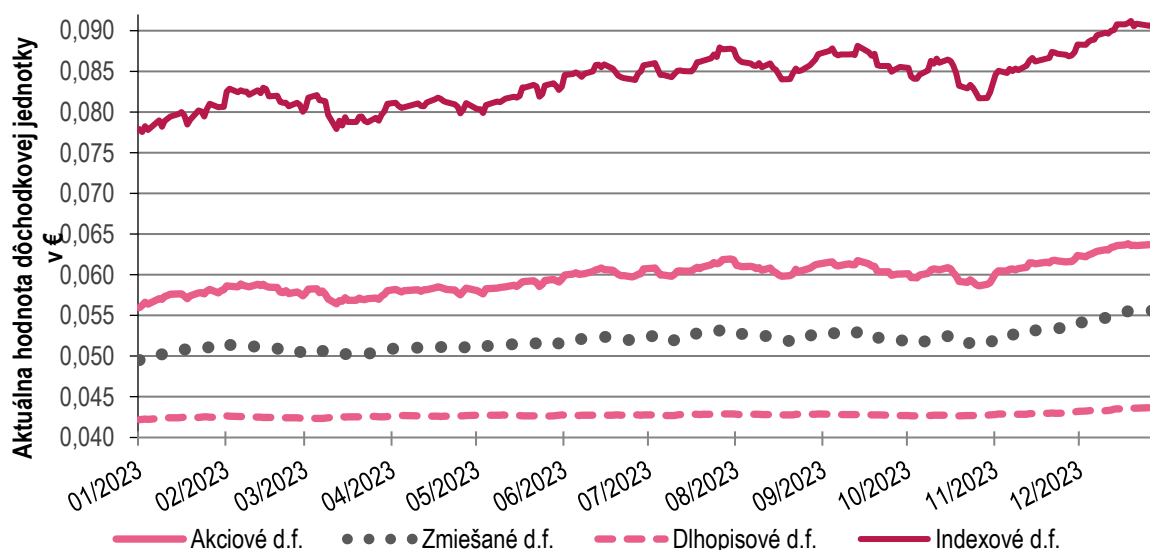
Centrálne banky, najmä Federálny rezervný systém (Fed) v USA a Európska centrálna banka (ECB), pokračovali vo svojich snahách v boj proti vysokej inflácii, ktorá kulminovala na konci roku 2022 a začiatkom roku 2023. Tieto snahy viedli k zvyšovaniu úrokových sadzieb, čo malo vplyv na akciové trhy, keďže vyššie náklady na požičiavanie môžu znižovať firemné zisky a investorov odrádzať od rizikovejších investícií. Geopolitické napätie, vrátane vojny na Ukrajine, napätia na blízkom východe, a ďalších regionálnych konfliktov, mali taktiež vplyv na finančné trhy, najmä na ceny komodít, čo ovplyvnilo infláciu a opätovne narušilo globálne dodávateľské reťazce. Napriek týmto rizikám zaznamenali dôchodkové fondy z pohľadu zhodnotenia výsledky prevyšujúce ich dlhodobý priemer.⁴⁰

Tabuľka 3.8 Ročné zhodnotenie typov dôchodkových fondov

Dôchodkové fondy	Zhodnotenie v roku 2022	Zhodnotenie v roku 2023
Dlhopisové garantované	-7,5%	3,3%
Zmiešané negarantované	-14,6%	12,7%
Akciové negarantované	-16,3%	12,1%
Indexové negarantované	-14,0%	17,4%

Zdroj: NBS; výpočet: MPSVR SR

Graf 3.1 Vývoj aktuálnej hodnoty dôchodkovej jednotky jednotlivých typov dôchodkových fondov v roku 2023

Zdroj: NBS; výpočet: MPSVR SR

Počet sporiteľov starobného dôchodkového sporenia bol k 31. decembru 2023 viac ako cca 1,8 mil. (tabuľka 3.9). Rozdelenie sporiteľov v rámci jednotlivých DSS sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom výraznejšie nezmenilo. Automatický vstup do II. piliera účinný od 1. mája 2023 zatiaľ výrazne neovplyvnil celkový počet sporiteľov, nakoľko ku koncu roka evidovala Sociálna poisťovňa len 8 728 sporiteľov, ktorým bola automaticky pridelená DSS.⁴¹

⁴⁰ Podrobnejšie informácie o zhodnotení podľa jednotlivých DSS sú uvedené v prílohe ku kapitole 3.

⁴¹ Automatická účasť na starobnom dôchodkovom sporení vzniká pre každú fyzickú osobu, ktorej vznikne prvé dôchodkové poistenie po 1. máji 2023 a ktorá nemá viac ako 40 rokov. Takáto fyzická osoba môže uzatvoriť prvú zmluvu o starobnom dôchodkovom sporení s ktoroukoľvek DSS do 180 dní odo dňa vzniku jej prvej účasti na starobnom dôchodkovom sporení. Ak tak neurobí, DSS jej určí Sociálna poisťovňa. Z uvedeného vyplýva, že väčšina vstupujúcich na trh práce v roku 2023 bude pridelená DSS až v roku 2024.

Tabuľka 3.9 Počet sporiteľov v dôchodkových fondoch starobného dôchodkového sporenia k 31.12.2023

Dôchodková správcovská spoločnosť	Počet sporiteľov	Percentuálny podiel sporiteľov
Allianz - Slovenská d.s.s., a.s.	483 202	26,6%
KOOPERATIVA, d.s.s., a.s.	125 428	6,9%
NN d.s.s., a.s.	463 997	25,6%
UNIQA d.s.s., a.s.	379 276	20,9%
VÚB Generali d.s.s., a.s.	361 313	19,9%
Spolu	1 813 216	100,0%

Zdroj: Sociálna poisťovňa; výpočet MPSVR SR

Z hľadiska vekovej štruktúry sporiteľov⁴² mali v systéme starobného dôchodkového sporenia najväčšie zastúpenie sporitelia vo veku od 41 do 50 rokov. Uvedená skupina predstavuje viac ako 30 % z celkového počtu sporiteľov.

Tabuľka 3.10 Rozdelenie sporiteľov podľa veku k 31.12.2023

Veková hranica	Počet sporiteľov	% podiel
do 20	36 855	2,0%
od 21 do 30	318 462	17,6%
od 31 do 40	527 429	29,1%
od 41 do 50	560 405	30,9%
od 51	370 065	20,4%
Spolu	1 813 216	100,0%

Zdroj: Sociálna poisťovňa; výpočet MPSVR SR

Vyplácanie dôchodkov z II. piliera

V roku 2023 požiadalo o dôchodok z II. piliera 14 286 sporiteľov, ktorým bolo prostredníctvom CIPS vyhotovených 205 030 ponúk dôchodkov⁴³. 9 989 sporiteľov žiadalo o starobný dôchodok (cca 70 % z celkového počtu sporiteľov) a 4 297 (cca 30 %) sporiteľov boli žiadateľmi o predčasný starobný dôchodok. Následne reálne uzatvorilo zmluvu alebo dohodu o vyplácaní dôchodku z II. piliera 11 318 sporiteľov. Uvedený počet sporiteľov zároveň uzatvoril 11 394 zmlúv a dohôd o dôchodku z II. piliera. Prevládajúca forma výplaty dôchodku z II. piliera bol opätovne programový výber z celej nasporenej sumy. Túto možnosť výplaty dôchodku využilo 10 209 sporiteľov (cca 90 % z celkového počtu poberateľov). Ďalších 76 sporiteľov akceptovalo ponuku na poberanie programového výberu spolu s doživotným dôchodkom. Mimoriadne vysoký počet sporiteľov s nárokom na programový výber v jednej splátke bol v roku 2023 ovplyvnený vysokou valorizáciou dôchodkových dávok, ktorá je aplikovaná aj na novopriznané dôchodky. Z toho dôvodu tak veľká väčšina novopriznaných dôchodkov prevýšila referenčnú sumu, ktorá reflektovala ešte priemernú sumu vyplácaných dôchodkov z obdobia pred dvomi valorizáciami dôchodkov v roku 2023.

Zmluvu o poistení dôchodku zo systému starobného dôchodkového sporenia v roku 2023 bolo možné uzatvoriť v 2 poisťovniach:

- Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s.,
- Generali poisťovňa, a.s.

Uzatvorené zmluvy o poistení dôchodku zo systému starobného dôchodkového sporenia bolo v roku 2023 možné rozdeliť do štyroch kategórií:

⁴²Graf vekovej štruktúry sporiteľov a rozdelenie sporiteľov podľa veku je uvedený v prílohe ku kapitole 3, graf 2.

⁴³ Platí, že jeden sporiteľ môže dostať vzhľadom na výšku nasporenej sumy viac ponúk dôchodkov od rôznych poskytovateľov. Jeden sporiteľ tak môže dostať šesť ponúk rôznych druhov doživotných dôchodkov od všetkých poisťovní, ktoré ponúkajú dôchodok z II. piliera a zároveň môže získať ponuky na výplatu dôchodku formou programového výberu od všetkých DSS (dočasný dôchodok neponúka žiadna z poisťovní). Ponukový list je záväzný 30 dní, pričom po tejto lehote je možné opätovne požiadať o dôchodok.

- doživotný dôchodok z celej naspojenej sumy,
- doživotný dôchodok v kombinácii s programovým výberom (z časti naspojenej sumy),
- programový výber z celej naspojenej sumy,
- dôchodok pre sporiteľov v režime „malá naspojená suma“, ktorý je vyplácaný formou programového výberu alebo ako dočasný dôchodok maximálne vo výške mediánu najnižších mesačných súm doživotného dôchodku bez pozostalostného krytia a zvyšovania, ktoré majú poisťovatelia záujem vyplácať.

Tabuľka 3.11 Počet uzatvorených zmlúv a dohôd na dôchodok z II. piliera v roku 2023

	Počet	Priemerná suma v eur	Použitá naspojená suma v eur
Doživotný dôchodok	359	21,3	2 309 687
Doživotný dôchodok s jednoročným pozostalostným krytím	28	19,9	174 833
Doživotný dôchodok s dvojročným pozostalostným krytím	38	20,1	250 255
Doživotný dôchodok so zvyšovaním	5	27,6	52 045
Dôchodok vyplácaný programovým výberom	10 209	12 762	130 282 154
Dôchodok vyplácaný programovým výberom maximálne vo výške mediánu	679	14,9	1 761 591
Doživotný dôchodok (1) a programový výber (11)	75	16,7 (1)	380 288 (1)
		2 805 (11)	218 805 (11)
Doživotný dôchodok s jednoročným pozostalostným krytím (2) a programový výber (11)	1	14,8 (2)	4 841 (2)
		3 968 (11)	3 968 (11)
Spolu	11 394	n/a	135 438 465

Zdroj: Sociálna poisťovňa; výpočet MPSVR SR, stav k 31.12.2023

3.2.2 Doplnkové dôchodkové sporenie

Doplnkové (dobrovoľné) dôchodkové sporenie je súčasťou tzv. *III. piliera dôchodkového systému*, v ktorom sú finančné prostriedky účastníkov spravované DDS.

Účelom doplnkového dôchodkového sporenia je umožniť účastníkovi doplnkového dôchodkového sporenia (ďalej len „účastník“) získať doplnkový dôchodkový príjem v starobe a doplnkový dôchodkový príjem v prípade skončenia výkonu prác, ktoré sú zaradené na základe rozhodnutia orgánu na ochranu zdravia do kategórie 3 alebo 4 alebo do skončenia výkonu prác zamestnanca, ktorý je tanečný umelec alebo hudobný umelec, ktorý vykonáva profesiu hráča na dychový nástroj.

Účastníkom je zamestnanec, ktorý uzatvoril zmluvu o doplnkovom dôchodkovom sporení s DDS alebo iná fyzická osoba, ktorá ku dňu uzatvorenia účastníckej zmluvy dovŕšila najmenej 18 rokov veku.

Zamestnanec, ktorý vykonáva práce zaradené na základe rozhodnutia orgánu na ochranu zdravia do kategórie 3 alebo 4 a zamestnanec, ktorý vykonáva práce tanečného umelca alebo hráča na dychový nástroj, sú povinní uzatvoriť účastnícku zmluvu a ich zamestnávateľi sú povinní uzatvoriť zamestnávateľskú zmluvu, a to do 30 dní od začatia výkonu týchto prác. Výška príspevku zamestnávateľa je vo výške minimálne 2 % vymeriavacieho základu.

Prostredníctvom doplnkového dôchodkového sporenia si účastník sporí finančné prostriedky v DDS, ktorá tieto prostriedky investuje za účelom ich zhodnotenia. Výsledná suma dávky doplnkového dôchodkového sporenia závisí od výšky finančných prostriedkov, ktoré účastník a jeho zamestnávateľ počas celého obdobia sporenia do DDS odvedli a od miery ich zhodnotenia.

Z doplnkového dôchodkového sporenia sa po splnení podmienok ustanovených zákonom vyplácajú tieto dávky doplnkového dôchodkového sporenia:

- doplnkový starobný dôchodok, a to vo forme
 - doživotného doplnkového starobného dôchodku,
 - dočasného doplnkového starobného dôchodku,
- doplnkový výsluhový dôchodok, a to vo forme
 - doživotného doplnkového výsluhového dôchodku,
 - dočasného doplnkového výsluhového dôchodku,
- jednorazové vyrovnanie,
- predčasný výber.

Účastníci, ktorí uzatvorili účastnícku zmluvu pred 1. januárom 2014 a s príslušnou DDS si nedohodli zmenu účastníckej zmluvy, ktorej obsahom by bolo upustenie od dávkového plánu, majú naďalej účastnícku zmluvu s dávkovými plánmi, v ktorých sú špeciálne upravené podmienky poberania dávok. Ostáva teda pre nich zachovaná aj možnosť vyplatenia dávky odstupné, avšak takíto účastníci nemajú nárok na novú dávku predčasný výber. Rovnako si nemôžu uplatniť výhodu v podobe zníženia základu dane o sumu nimi zaplatených príspevkov, a to v úhrne najviac do výšky 180 eur ročne.

Zmeny v roku 2023

S účinnosťou od 1. januára 2023 sa postupne znižuje percentuálna sadzba odplaty za správu príspevkového doplnkového dôchodkového fondu z 1,2 % z priemernej ročnej čistej hodnoty majetku v príspevkovom doplnkovom dôchodkovom fonde na 1,15 % v roku 2023, 1,05 % v roku 2024 a na 1 %, ktoré bude platiť od roku 2025.

K 31. decembru 2023 pôsobili na trhu doplnkového dôchodkového sporenia 4 DDS, a to:

- Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s.,
- NN Tatry – Sympatia d.d.s., a.s.,
- Stabilita, d.d.s., a. s.,
- UNIQA, d.d.s., a.s.

Počet účastníkov III. piliera s majetkom v príspevkovom dôchodkovom fonde bol k 31. decembru 2023 približne 991 tis. Išlo o nárast oproti koncu roka 2022 o takmer 5 %. Medziročne nenastalo výrazné prerozdelenie účastníkov medzi jednotlivými DDS.

Tabuľka 3.12 Počet účastníkov v sporiacej fáze k 31.12.2022 a k 31.12.2023

Spoločnosť	2022		2023	
	Počet účastníkov v sporiacej fáze	% podiel účastníkov	Počet účastníkov v sporiacej fáze	% podiel účastníkov
DDS Tatra banky, a.s.	283 123	29,9%	302 646	30,6%
NN Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	404 003	42,6%	430 728	43,5%
Stabilita, d.d.s., a.s.	127 670	13,4%	127 926	12,9%
UNIQA d.d.s., a.s.	133 485	14,1%	129 237	13,0%
Spolu	948 281	100,00%	990 537	100,00%

Zdroj: Asociácia doplnkových dôchodkových spoločností; výpočet MPSVR SR

Celkový objem vyplatených dávok dosiahol v roku 2023 hodnotu cca 151 mil. eur, čo je v porovnaní s rokom 2022 nárast o viac ako 19 %. Medziročne vzrástol objem všetkých druhov vyplatených doplnkových dôchodkových dávok. Najvyšší objem vyplatených dávok je už dlhodobo v podobe dočasného doplnkového dôchodku vyplácaného po dobu 5 rokov a jednorazového vyrovnania⁴⁴.

Tabuľka 3.13 Prehľad dávok z doplnkového dôchodkového sporenia k 31.12.2022 a k 31.12.2023

Druh dávky	2022		2023	
	Suma dávok (mil. €)	Priemerná výška dávky v €	Suma dávok (mil. €)	Priemerná výška dávky v €
Doplnkový starobný dôchodok*	56,7	213	63,7	224
Doplnkový výsluhový dôchodok*	0,4	425	1,0	778
Odstupné	11,8	3 955	13,6	4 331
Predčasný výber	6,3	2 971	9,4	3 334
Jednorazové vyrovnanie	52,2	3 181	63,4	3 438

* priemerná mesačná výška dávky

Zdroj: Asociácia doplnkových dôchodkových spoločností; výpočet MPSVR SR

Čistá hodnota spravovaného majetku v doplnkových dôchodkových fondoch v porovnaní s rokom 2022 vzrástla o viac ako 20 % na cca 3,5 mld. eur.

Nadalej platí, že jedným z dôvodov atraktivity účasti na doplnkovom dôchodkovom sporení je participácia zamestnávateľov na doplnkovom dôchodkovom sporení ich zamestnancov. V roku 2023 dosiahla kumulatívna hodnota príspevkov zamestnávateľa do III. piliera úroveň cca 272 mil. eur, čo je v porovnaní s rokom 2022 nárast o cca 20 %. Kumulatívna hodnota účastníckych príspevkov dosiahla v roku 2023 úroveň cca 183 mil. eur, teda medziročne taktiež o cca 10 % viac.

Priemerný mesačný príspevok zamestnávateľa vzrástol v porovnaní s rokom 2022 z cca 36,8 eur na približne 37,3 eur v roku 2023. Priemerný mesačný príspevok účastníkov bol v roku 2022 vo výške cca 19,6 eur a v roku 2023 stúpól na úroveň cca 22,9 eur.

⁴⁴ Účastník má nárok na jednorazové vyrovnanie, ak suma zodpovedajúca aktuálnej hodnote jeho osobného účtu je nižšia ako dvojnásobok priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky zistenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok (v roku 2023 suma 2 608 eur). Ak účastník požiada o jednorazové vyrovnanie súčasne so žiadosťou o vyplácanie dočasného doplnkového starobného dôchodku, jednorazové vyrovnanie sa vypláti najviac v sume zodpovedajúcej 25 % aktuálnej hodnoty osobného účtu účastníka ku dňu predchádzajúcemu dňu jej vyplatenia. Jednorazové vyrovnanie sa vypláti aj v prípade smrti účastníka, poberateľa dočasného doplnkového starobného dôchodku alebo dočasného doplnkového výsluhového dôchodku oprávnenej osobe určenej v účastníckej zmluve v sume zodpovedajúcej 100 % aktuálnej hodnoty osobného účtu účastníka.

Doplňkové dôchodkové fondy v III. pilieri, podobne ako ostatné finančné nástroje zaznamenali v roku 2023 nadpriemerné hodnoty zhodnotenia. Konkrétne v príspevkových doplnkových dôchodkových fondov sa zhodnotenie pohybovalo v intervale od 4,0 % do 19,4 %. Priemerné zhodnotenie výplatných fondov bolo na úrovni 4,7 %.

Tabuľka 3.14 Prehľad údajov o výške a zhodnotení majetku v doplnkových dôchodkových fondoch k 31. decembru 2023

Spoločnosť	Majetok v príspevkových doplnkových dôchodkových fondoch (mil. €)	Majetok vo výplatných doplnkových dôchodkových fondoch (mil. €)	Majetok spolu (mil. €)	Ročné zhodnotenie doplnkových dôchodkových fondov ⁴⁵
DDS Tatra banky, a.s.	1 095,1	45,3	1 140,4	8,6%
NN Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	1 330,0	47,4	1 377,3	12,0%
Stabilita, d.d.s., a.s.	434,1	35,7	469,8	10,7%
UNIQA d.d.s., a.s.	515,8	16,0	531,7	9,0%
Spolu	3 374,9	144,3	3 519,2	10,1%

Zdroj: NBS, výpočet: MPSVR SR

3.2.3 Celoeurópsky osobný dôchodkový produkt

Celoeurópsky osobný dôchodkový produkt je dobrovoľné sporenie jednotlivca na dôchodok prostredníctvom využitia dlhodobých sporiacich a investičných produktov iných ako doplnkové dôchodkové sporenie.

Celoeurópsky osobný dôchodkový produkt môžu poskytovať doplnkové dôchodkové spoločnosti, poisťovne, banky, správckové spoločnosti, ale aj obchodníci s cennými papiermi, pričom poskytovateľ celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu musí byť zapísaný v centrálnom verejnom registri, ktorý vedie Európsky orgán pre poisťovníctvo a dôchodkové poistenie zamestnancov (EIOPA).

Celoeurópsky osobný dôchodkový produkt je atraktívny najmä z dôvodu jeho prenositeľnosti v rámci krajín Európskej únie. Ďalšími z jeho výhod sú:

- jednoduchosť (pri základnom produkte je vopred presne určená investičná stratégia)
- cenová dostupnosť (nastavené hranice na maximálne náklady spojené s týmto produktom)
- transparentnosť (stanovené pravidlá na informovanie sporiteľa ako pred uzatvorením zmluvy o celoeurópskom osobnom dôchodkovom produkte, tak aj počas trvania sporenia o všetkých dôležitých stránkach sporenia a to jasne, stručne a zrozumiteľne)
- bezpečnosť
- udržateľnosť investícií.

Sporiteľom sa môže stať každá plnoletá osoba. Celoeurópsky osobný dôchodkový produkt nie je viazaný na zdaniteľný príjem (pracovný pomer alebo samostatnú zárobkovú činnosť), to znamená, že sporiteľom v takomto dôchodkovom sporení môže byť aj nezamestnaná osoba, osoba na materskej, resp. rodičovskej dovolenke či študent, ak sú schopní prispievať si na svoj budúci dôchodkový príjem. Výška príspevku nie je obmedzená.

Z celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu je možné poberať tieto dávky:

- dôchodok
- programový výber

⁴⁵ Ročné zhodnotenie doplnkových dôchodkových fondov je priemerom ročného zhodnotenia fondov príslušnej doplnkovej dôchodkovej spoločnosti vážený podielom čistej hodnoty majetku príslušného fondu na čistej hodnote majetku vo všetkých fondoch danej doplnkovej dôchodkovej spoločnosti. Podrobnejšie informácie zhodnotenia podľa jednotlivých DDS sú uvedené v prílohe ku kapitole 3 v tabuľke 12.

- jednorazové vyrovnanie
- predčasný výber.

V súlade so záväzkom SR podporovať dobrovoľné sporenie na dôchodok, ktorý je deklarovaný priamo v Čl. 39 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj v kontexte Odporúčania Komisie z 29. 6. 2017, týkajúceho sa daňového zaobchádzania s osobnými dôchodkovými produktmi, sa na celoeurópsky osobný dôchodkový produkt uplatňuje rovnaký daňový režim ako na príspevky účastníkov doplnkového dôchodkového sporenia a dávky z doplnkového dôchodkového sporenia.

K 31. decembru 2023 bol jediným registrovaným poskytovateľom celoeurópskeho osobného dôchodkového produktu slovenský obchodník s cennými papiermi, spoločnosť Finax, o.c.p., a.s..

3.3 Štátna sociálna podpora

Podpora štátu rodinám sa uskutočňuje predovšetkým prostredníctvom systému štátnych sociálnych dávok, predstavujúcich súbor peňažných plnení, ktorými sa štát podieľa na zvládnutí viacerých životných situácií, najmä u rodín s nezaopatrenými deťmi. Prostredníctvom štátnych sociálnych dávok štát prispieva na krytie nákladov na výživu a iné osobné potreby detí a tiež nákladov, spojených s ďalšími sociálnymi udalosťami. V rámci kapitoly sú uvedené aj opatrenia, ktoré boli prijaté s cieľom zmierniť dôsledky rastu inflácie, a to poskytovaním inflačnej pomoci pre rodiny s deťmi.

Systém štátnej sociálnej podpory pozostával v roku 2023 z nasledujúcich jednorazových a opakovaných dávok:

- prídavok na dieťa,
- príplatok k prídavku na dieťa,
- rodičovský príspevok,
- príspevok na starostlivosť o dieťa,
- príspevok pri narodení dieťaťa,
- príspevok na viac súčasne narodených detí,
- príspevok na pohreb,
- náhradné výživné.

3.3.1 Prídavok na dieťa

Z hľadiska počtu poberateľov je prídavok na dieťa najrozsiahlejšou dávkou štátnej sociálnej podpory. Na prídavok na dieťa má nárok rodič dieťaťa, ako aj fyzická osoba, ktorej bolo dieťa rozhodnutím súdu zverené do starostlivosti, ale aj plnoleté nezaopatrené dieťa. Prijatím zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sa zaviedlo s účinnosťou od 1. januára 2004 vyplácanie prídavku na dieťa jediným platiteľom – úradmi PSVR.

S účinnosťou od 1. januára 2023 sa zákonom č. 397/2022, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, upravila suma prídavku na dieťa na 60 eur a suma jednorazového zvýšenia prídavku na dieťa pri prvom nastúpení do prvého ročníka základnej školy na 110 eur.

Tabuľka 3.15 Prídavok na dieťa

Rok	Priemerný mesačný počet poberateľov prídavku na dieťa	Priemerný mesačný počet nezaopatrených detí
2022	659 930	1 112 955
2023	661 702	1 117 400

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

V roku 2023 bol priemerný mesačný počet poberateľov prídavku na dieťa 661 702 poberateľov na 1 117 400 nezaopatrených detí. Priemerný mesačný počet poberateľov sa medzироčne zvýšil o 1 772 a priemerný mesačný počet nezaopatrených detí sa medzироčne zvýšil o 4 445 detí. Priemerný mesačný počet poberateľov sa v relatívnom vyjadrení zvýšil medzироčne o 0,27 %, priemerný mesačný počet detí sa medzироčne zvýšil o 0,40 %.

Najvyšší počet poberateľov bol v roku 2023 dosiahnutý v Prešovskom, Košickom a Bratislavskom kraji (čo súvisí aj s celkovým počtom obyvateľov jednotlivých krajov), rovnako tak aj počet detí a nadväzne aj najvyššie čerpané finančné prostriedky. V týchto troch krajoch pripadá priemerne na jedného žiadateľa najvyšší počet detí, kým v Trenčianskom a Trnavskom kraji najnižší. Najpočetnejšou skupinou už tradične boli poberatelia, ktorým sa poskytoval prídavok na jedno nezaopatrené dieťa a ktorí tvorili takmer 50 % z celkového počtu poberateľov. Celkovo sa štruktúra poberateľov medzироčne zmenila len veľmi mierne, a to v neprospech poberateľov s jedným dieťaťom.

Tabuľka 3.16 Poberatelia, ktorým sa poskytoval prídavok na dieťa podľa počtu detí

rok/počet	2022	2023
na jedno dieťa	325 969 49,39 %	325 614 49,13 %
na dve deti	255 713 38,75 %	257 619 38,87 %
na tri deti	57 993 8,79 %	58 412 8,81 %
na štyri a viac detí	21 179 3,07 %	21 147 3,19 %

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

Novelou zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa sa s účinnosťou od 1. septembra 2019 zaviedlo jednorazové zvýšenie prídavku na dieťa. Ide o adresnú, priamu finančnú podporu štátu rodičom detí, ktoré nastúpia do prvého ročníka základnej školy. Suma prídavku na dieťa sa zvýši za ten kalendárny mesiac, v ktorom nezaopatrené dieťa oprávnenej osoby prvýkrát nastúpilo do prvého ročníka základnej školy. V kalendárnom roku 2023 sa suma jednorazového zvýšenia prídavku na dieťa zvýšila zo sumy 106,33 eur na sumu 110,00 eur. Samotná výplata jednorazového zvýšenia prídavku na dieťa je priamo viazaná na nástup dieťaťa do školy. V roku 2023 sa jednorazové zvýšenie prídavku na dieťa vyplátilo 56 382 rodičom na 57 244 detí, čo je oproti roku 2022 o 565 rodičov a o 918 detí menej.

Suma vyplatená na prídavok na dieťa, jednorazové zvýšenie prídavku na dieťa a príplatok k prídavku na dieťa v roku 2023 predstavovala 786 557 895 eur, čo predstavuje oproti roku 2022 nárast o 321 629 755 eur.⁴⁶

3.3.2 Príplatok k prídavku na dieťa

Zákon č. 532/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, s účinnosťou od 1. 1. 2008 zaviedol do praxe príplatok k prídavku na dieťa, priznaný rodičom, ktorí poberajú starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok pri percentuálnom poklese schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % alebo výsluhový dôchodok po dovŕšení veku na nárok na starobný dôchodok, peňažný príspevok na opatrovanie, ak nevykonávajú zárobkovú činnosť a nebol im priznaný daňový bonus.

Za oprávnenú osobu na uplatnenie nároku na príplatok k prídavku na dieťa sa považuje rodič dieťaťa alebo osoba, ktorej bolo nezaopatrené dieťa zverené do náhradnej starostlivosti.

Zákon ustanovuje, že príplatok k prídavku na dieťa je možné oprávnenej osobe poskytnúť len v prípade, ak sa na nezaopatrené dieťa, na ktoré sa oprávnenej osobe poskytuje prídavok na dieťa, neprizná daňový bonus podľa § 33 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

S účinnosťou od 1. júla 2022 sa zákonom č. 232/2022, ktorý mení a dopĺňa zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa, upravila suma príplatku k prídavku na dieťa taktiež na 30 eur.

Priemerný mesačný počet poberateľov príplatku k prídavku na dieťa bol 1 829, čo je oproti roku 2022 nárast priemerne mesačne o 348 poberateľov (t.j. o 24 %). Priemerný mesačný počet detí, na ktoré bol poberaný príplatok, medziročne vzrástol o 490 detí na 2 532 (t.j. o 24 %).

Inflačná pomoc – príplatok k prídavku na dieťa

Cieľom nariadenia vlády SR č. 298/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 93/2022 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky, spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny, v znení neskorších predpisov bolo finančne prispieť rodinám s deťmi na pokrytie zvýšených výdavkov na bývanie, energie, stravu a pod., ako reakcia na zvýšenú mieru inflácie. V súvislosti s nárastom cien sa za august 2023 jednorazovo

⁴⁶ údaje z Návrhu záverečného účtu kapitoly 23 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

zvýšil príplatok k prídavku na dieťa o 100 eur. V roku 2023 bola táto forma pomoci vyplatená 2 039 poberateľom na 2 836 detí v celkovej sume 283 600 eur.

3.3.3 Rodičovský príspevok

Rodičovský príspevok je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva oprávnenej osobe na zabezpečenie riadnej starostlivosti o dieťa:

- do troch rokov veku alebo
- do šiest rokov veku v prípade splnenia zákonných podmienok.

Oprávnenu osobou je rodič dieťaťa, ale aj manžel rodiča dieťaťa, ak majú spoločnú domácnosť, alebo iná fyzická osoba, ktorej bolo dieťa rozhodnutím súdu zverené do starostlivosti (tejto osobe príspevok patrí tri roky od právoplatnosti rozhodnutia súdu, maximálne do šiestich rokov veku dieťaťa).

Na rodičovský príspevok má nárok oprávnená osoba, ak zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa (osobne alebo inou plnoletou fyzickou alebo právnickou osobou), teda rodičom je umožnené v období poberania rodičovského príspevku vykonávať zárobkovú činnosť akoukoľvek formou, pričom výška príjmu z tejto činnosti ani doba vykonávania práce neovplyvňuje nárok na rodičovský príspevok ani jeho výšku. Rodičia v čase vykonávania zárobkovej činnosti môžu zabezpečiť starostlivosť o svoje dieťa buď druhým rodičom, starým rodičom alebo inou plnoletou fyzickou osobou alebo umiestnením dieťaťa v súkromnom, cirkevnom či štátnom zariadení, vrátane materských škôl.

S účinnosťou od 1. januára 2020 vstúpila do platnosti novela zákona č. 571/2009 o rodičovskom príspevku o zmene a doplnení niektorých zákonov. Touto novelou sa zaviedlo poskytovanie rodičovského príspevku v dvoch sumách v závislosti od toho, či sa oprávnenej osobe poskytovalo na dieťa, na ktoré žiada rodičovský príspevok aj materské.

Opatrením MPSVR SR č. 444/2022 Z. z. o ustanovení súm rodičovského príspevku sa sumy rodičovského príspevku upravili z 280,00 euro na 301,00 euro a rodičom, ktorým sa pred vznikom nároku na rodičovský príspevok vyplácalo materské z dôvodu starostlivosti o toto dieťa sa rodičovský príspevok upravil z 383,80 eur na 412,60 eur.

S účinnosťou od 30. mája 2023 sa zákonom č. 181/2023 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony zaviedlo poskytovanie rodičovského príspevku aj na dieťa po dovŕšení troch rokov veku, ktoré nebolo prijaté do spádovej materskej školy podľa miesta trvalého pobytu dieťaťa. V roku 2023 sa takýto rodičovský príspevok poskytoval priemerne mesačne (júl – december) na 644 poberateľov v celkovej sume 1 661 225 eur. Z tohto počtu sa poskytoval vo vyššej sume pre 434 poberateľov priemerne mesačne (júl – december) a v nižšej sume pre 210 poberateľov priemerne mesačne.

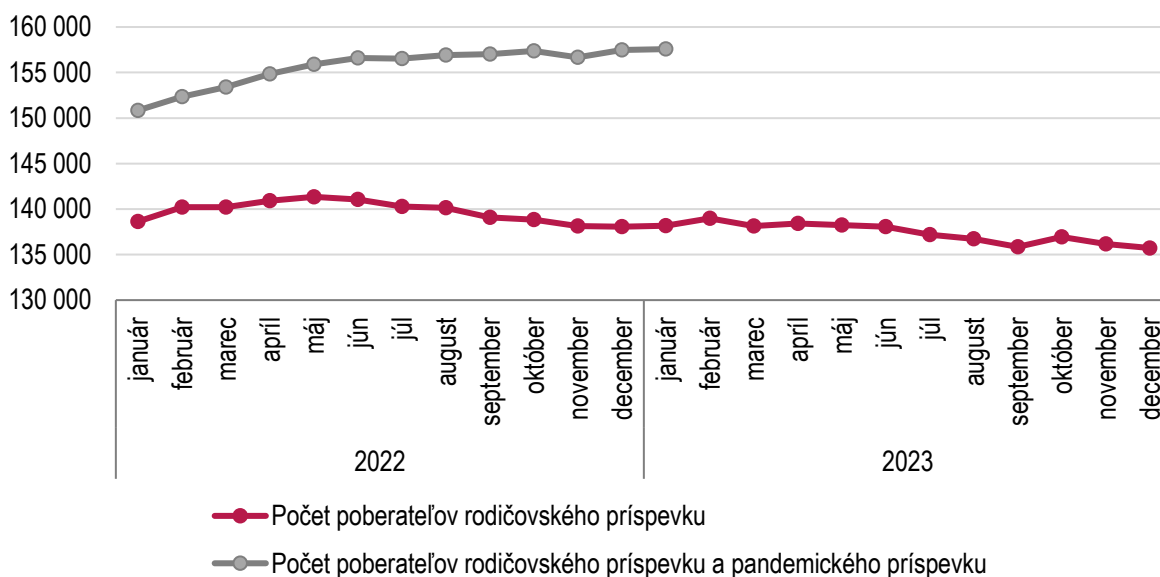
S účinnosťou od 1. augusta 2023 sa sumy rodičovského príspevku zákonom č. 210/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, zvýšili na 345,20 eur a na 473,30 eur rodičom, ktorým sa pred vznikom nároku na rodičovský príspevok vyplácalo materské z dôvodu starostlivosti o toto dieťa.

V prípade, ak sa rodičom narodia súčasne dve a viac detí, rodičovský príspevok sa zvyšuje o 25 % na každé ďalšie dieťa, ktoré sa narodilo súčasne.

Ak staršie dieťa v starostlivosti rodiča zanedbáva plnenie povinnej školskej dochádzky, t. j. v mesiaci vymešká viac ako 15 neospravedlnených vyučovacích hodín najmenej tri po sebe nasledujúce kalendárne mesiace, suma rodičovského príspevku sa znižuje na 50 %. Znížený rodičovský príspevok sa vypláca rodičovi počas troch kalendárnych mesiacov.

Vývoj počtu poberateľov rodičovského príspevku v SR v priebehu rokov 2022 a 2023 uvádza nasledujúci graf.

Graf 3.2 Počet poberateľov rodičovského príspevku

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

V roku 2023 bol štandardný rodičovský príspevok poskytnutý priemerne 137 384 poberateľom mesačne, čo je oproti roku 2022 pokles v priemernom mesačnom počte o 2 359 poberateľov. Z celkového počtu poberateľov tvorilo priemerne mesačne 90 405 poberateľov s vyšším rodičovským príspevkom a 46 922 poberateľov s nižším príspevkom.

V roku 2023 bolo na rodičovský príspevok vyplatených spolu 659 067 177 eur (medziročný nárast o 53 342 156 eur, t.j. o 8,8 %).⁴⁷

3.3.4 Príspevok na starostlivosť o dieťa

Poskytovaním príspevku na starostlivosť o dieťa štát prispieva rodičovi alebo fyzickej osobe, ktorej je dieťa zverené do starostlivosti, na úhradu výdavkov vynaložených na starostlivosť o dieťa.

Príspevok na starostlivosť o dieťa sa poskytuje podľa zákona č. 561/2008 Z. z. o príspevku na starostlivosť o dieťa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov do troch rokov veku dieťaťa alebo do šiestich rokov veku dieťaťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom, ak je v čase výkonu pracovnej činnosti alebo počas denného štúdia zabezpečená starostlivosť o dieťa inou fyzickou osobou alebo právnickou osobou, napr. umiestnením dieťaťa v zariadení (detské jasle, materská škola).

S účinnosťou od 30. marca 2022 sa Nariadením vlády SR č. 93/2022 o niektorých opatreniach v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny, upravilo poskytovanie príspevku na starostlivosť o dieťa tak, aby bol prístupný aj osobám, ktorým bolo poskytnuté dočasné útočisko alebo osobám, ktoré v súvislosti s krízovou situáciou požiadali o udelenie azylu alebo o poskytnutie doplnkovej ochrany a poskytovanie dočasného útočiska im z toho dôvodu zaniklo a zamestnali sa. V roku 2023 bol priemerný mesačný počet takýchto osôb 9 na 9 detí.

S účinnosťou od júna 2022 vstúpil do platnosti zákon č. 199/2022 Z. z. o niektorých opatreniach v sociálnej oblasti v súvislosti so situáciou na Ukrajine. Týmto zákonom sa upravilo poskytovanie príspevku na starostlivosť o dieťa pre novú formu poskytovania starostlivosti v tzv. detských skupinách. Výška príspevku sa stanovuje na sumu 160 eur pre túto formu starostlivosti.

⁴⁷ údaje z Návrhu záverečného účtu kapitoly 23 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

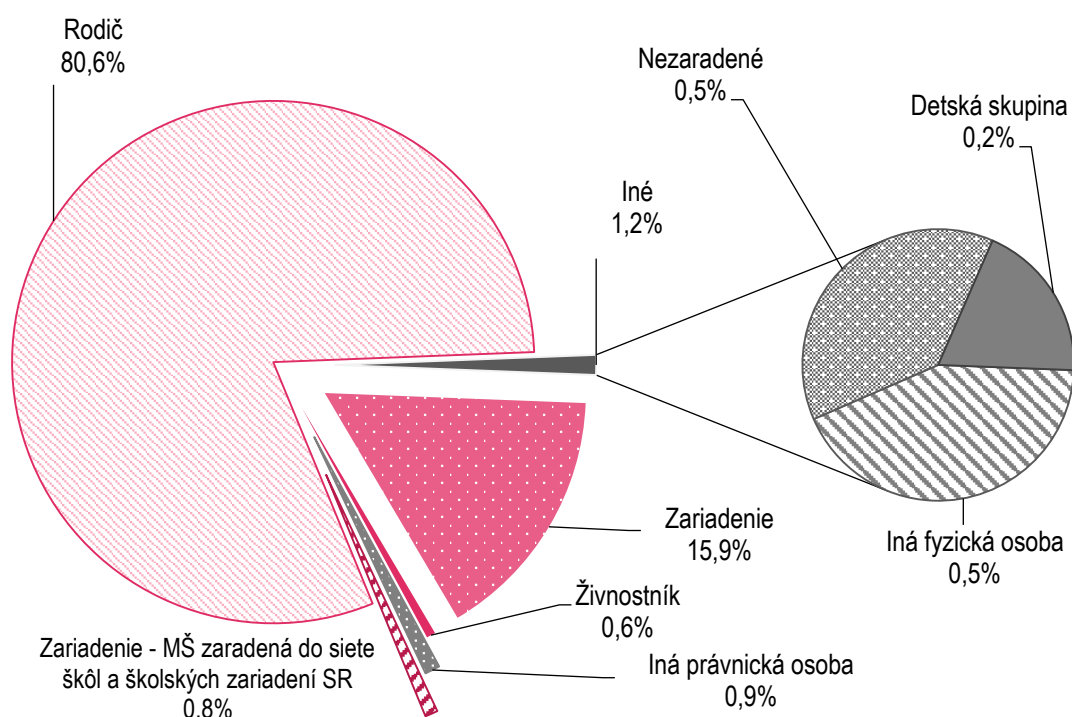
Mesačná výška príspevku sa líši podľa typu poskytovateľa starostlivosti:

- maximálne je 280 eur, ak starostlivosť zabezpečuje napr. súkromné zariadenie, fyzická osoba na základe živnosti, občianske združenie a iné,
- maximálne v sume 160 eur, ak starostlivosť o dieťa zabezpečuje poskytovateľ formou starostlivosti o dieťa v detskej skupine,
- maximálne 80 eur, ak starostlivosť o dieťa zabezpečuje materská škola zaradená do siete škôl a školských zariadení Slovenskej republiky zriadená obcou alebo orgánom miestnej štátnej správy,
- 41,10 eura mesačne, ak starostlivosť o dieťa zabezpečuje fyzická osoba bez živnostenského oprávnenia (napr. príbuzný rodiča dieťaťa).

Výšku príspevku na starostlivosť o dieťa môže vláda SR upraviť k 1. januáru kalendárneho roka nariadením.

Rozdelenie poberateľov podľa jednotlivých typov poskytovateľov starostlivosti uvádza graf 3.3.

Graf 3.3 Prehľad počtu poberateľov príspevku na starostlivosť o dieťa podľa poskytovateľa starostlivosti

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

V roku 2023 bol príspevok na starostlivosť o dieťa poskytnutý priemerne mesačne 285 poberateľom (pokles priemerne o 5 poberateľov mesačne oproti roku 2022) na 306 detí (pokles priemerne o 18 detí mesačne oproti roku 2022) a spolu naň bolo vyplatených 503 134,50 eur (pokles v čerpaní o 19,75 %). Zo štátneho rozpočtu bolo v roku 2023 vyplatených 341 168 eur a z NP Príspevok na starostlivosť 161 966,50 eur. Rozdiel v čerpaní oproti záverečnému účtu MPSVR SR je z dôvodu refundácie finančných prostriedkov z ESF.

Vplyv na rapídne zníženie počtu poberateľov malo zavedenie novely rodičovského príspevku, kde výška rodičovského príspevku pre rodičov, ktorí poberali materské je vyššia ako výška príspevku na starostlivosť o dieťa. Vzhľadom na to, že príspevok na starostlivosť o dieťa je viazaný na zárobkovú činnosť rodiča, v jeho využívaní pretrvávajú značné regionálne rozdiely.

3.3.5 Príspevok pri narodení dieťaťa

Príspevok pri narodení dieťaťa je *jednorazová* dávka štátnej sociálnej podpory, legislatívne upravená zákonom č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí v znení neskorších predpisov, účinným od 1.1.2014. Dávkou štát prispieva rodičom na pokrytie výdavkov spojených so zabezpečením nevyhnutných potrieb novorodenca.

S účinnosťou od 1.4.2022 vstúpil do platnosti zákon č. 310/2021 Z. z., ktorým sa novelizoval zákon č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí. Hlavnou zmenou tejto novely je tzv. proaktívna služba pre občana pri životnej udalosti – narodení dieťaťa, t.j. uplatnenie nároku na príspevok pri narodení dieťaťa, narodeného od 1. apríla 2022, je automatické cez informačné systémy bez nutnosti podávania listinnej, prípadne elektronickej žiadosti a dokladovania príslušných potvrdení v listinnej/elektronickej podobe občanom. Upravené bolo aj posudzovanie bydliska oprávnenej osoby, ktorá už nie je na správnej úvahe úradov práce, sociálnych vecí a rodiny. Súčasne bola touto novelou zrušená podmienka, aby sa dieťa dožilo aspoň 28 dní pre nárok na príspevok vo vyššej sume.

Príspevok sa vypláca automaticky na bankový účet, ktorý oprávnená osoba nahlási alebo na bankový účet, na ktorý sa poskytovalo tehotenské, resp. tehotenské štipendium, prípadne na adresu, na ktorú sa vypláca opakovaná dávka poskytovaná úradom práce, sociálnych vecí a rodiny.

Výška príspevku závisí od poradia pôrodu – pri prvom až štvrtom pôrode sa vypláca suma 829,86 eura a pri piatom a ďalšom 151,37 eura. Ak sa súčasne narodili dve deti alebo sa súčasne narodilo viac detí, suma príspevku pri narodení dieťaťa sa zvyšuje o 75,69 eura na každé dieťa.

S účinnosťou od 1. mája 2023 sa zaviedlo zákonom č. 132/2023 Z. z., ktorým sa mení zákon č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa v znení neskorších predpisov, poskytovanie príspevku pri narodení dieťaťa v sume 829,86 eura aj na deti narodené zo štvrtého pôrodu.

Žiadateľom o príspevok je matka, ktorá dieťa porodila, v zákonom ustanovených prípadoch otec dieťaťa. Medzi podmienky nároku okrem narodenia dieťaťa patria medzi inými aj súčasne splnený trvalý pobyt a bydlisko žiadateľa na území SR, absolvovanie pravidelných mesačných preventívnych lekárskech prehliadok od štvrtého mesiaca tehotenstva do pôrodu a uzatvorenie dohody o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti pre dieťa.

Tabuľka 3.17 Príspevok pri narodení dieťaťa v roku 2022 a 2023

Rok	Počet poberateľov príspevku pri narodení dieťaťa		Počet poberateľov zvýšeného príspevku
	spolu	z toho vo vyššej sume	
2022	54 793	51 687	598
2023	45 420	43 395	535

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

V roku 2023 bol príspevok pri narodení dieťaťa poskytnutý 45 420 poberateľom na 45 968 detí (z toho vo vyššej sume 43 395 poberateľom na 43 892 detí), čo je o 9 373 poberateľov a 9 451 detí menej ako v roku 2022. Finančné prostriedky vyplatené na príspevok pri narodení dieťaťa a zvýšený príspevok pri narodení dieťaťa dosiahli sumu 37 019 624 eur, čo je o 7 067 397 eur menej ako v roku 2022 (pokles o 16,03 %)⁴⁸.

3.3.6 Príspevok na viac súčasne narodených detí

Príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá, je dávka štátnej sociálnej podpory, ktorou štát prispieva raz za rok rodičom alebo oprávneným osobám na zvýšené výdavky spojené so starostlivosťou o súčasne narodené 3 deti alebo viac detí alebo o opakovane narodené dvojčatá alebo viac detí súčasne v priebehu dvoch rokov.

Zákom č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa s účinnosťou od 1. januára 2014 upravila suma príspevku bez ohľadu na vek detí, a to na výšku 110,36 eura na každé dieťa. Najmenej tri z detí však musia byť vo veku najviac 15 rokov, pritom sa sleduje veková hranica detí, ktoré sa narodili prvé v poradí.

V roku 2023 príspevok poberalo 99 poberateľov na 308 detí (medziročne sa počet poberateľov zvýšil o 1 a počet detí o 2). Spolu bolo na príspevok vynaložených 33 991 eur.

⁴⁸ údaje o finančných prostriedkoch sú z Návrhu záverečného účtu kapitoly 23 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

3.3.7 Príspevok na pohreb

Príspevok na pohreb je s účinnosťou od 1. januára 1999 *jednorazová* dávka štátnej sociálnej podpory, legislatívne upravená zákonom č. 238/1998 Z. z. o príspevku na pohreb v znení neskorších predpisov. Uvedenou dávkou štát finančne prispieva fyzickej osobe, ktorá zabezpečila pohreb na úhradu výdavkov spojených so zabezpečením pohrebu zomrelého.

V roku 2023 ostala výška príspevku na pohreb nezmenená, a to 79,67 eura. Príspevok bol v roku 2023 vyplatený spolu za 49 231 zosnulých, čo je o 8 588 zosnulých (t.j. o 15 %) menej ako v roku 2022.

Finančné prostriedky vyplatené na tento príspevok dosiahli sumu 3 924 704 eur (medziročný pokles o 687 631 eur, t.j. o 14,9 %)⁴⁹. Počet poberateľov príspevku je ovplyvnený len demografickým ukazovateľom – úmrtnosťou obyvateľov, ktorí majú na území Slovenskej republiky trvalý alebo prechodný pobyt.

3.3.8 Náhradné výživné

Náhradné výživné je suma poskytnutá štátom na zabezpečenie výživy oprávnenej osoby v prípade, ak si vyživovaciu povinnosť neplní povinná osoba, ktorou je rodič dieťaťa alebo iná fyzická osoba, povinná platiť výživné dieťaťu, alebo ak dieťaťu nevznikol nárok na sirotsky dôchodok.

Novelou zákona č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 615/2006 Z. z. v znení neskorších predpisov, platnou od 1.1.2020, sa upravilo poskytovanie náhradného výživného v prípade, ak si jeden z rodičov neplní svoju vyživovaciu povinnosť voči deťom.

Zákomom č. 489/2021 Z. z. sa s účinnosťou od 1. januára 2022 mení a dopĺňa zákon č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom. Týmto zákonom sa:

- zrušila maximálna výška poskytovaného náhradného výživného,
- zrušilo sa testovanie príjmu ako jedna z podmienok na náhradné výživné,
- oprávnená osoba už nemusí čakať dva mesiace od podania návrhu na vykonanie exekúcie, ale môže si nárok na náhradné výživné uplatniť ihneď,
- zvýšila sa suma náhradného výživného, ktoré sa poskytuje oprávneným osobám, ktorým nevznikol nárok na sirotsky dôchodok na 0,7 – násobok sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa.

Zákomom č. 107/2022, ktorým sa s účinnosťou od 1. júla 2022 mení a dopĺňa zákon č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom, sa sprístupnilo náhradné výživné určené pre siroty, ktorým nevznikol nárok na sirotsky dôchodok, aj pre deti, ktoré sú umiestnené v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Rovnako týmto zákonom vznikol nárok na náhradné výživné deťom zvereným do náhradnej rodinnej starostlivosti, ktorým súd určil poukazovanie výživného pre dieťa na účet úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, pričom výživné poukazované na účet úradu práce, sociálnych vecí a rodiny sa považuje na účely poskytovania opakovaného príspevku dieťaťu za príjem.

V zmysle tejto novely bolo v roku 2023 výživné vyplatené priemerne mesačne 6 297 poberateľom na 6 297 detí.

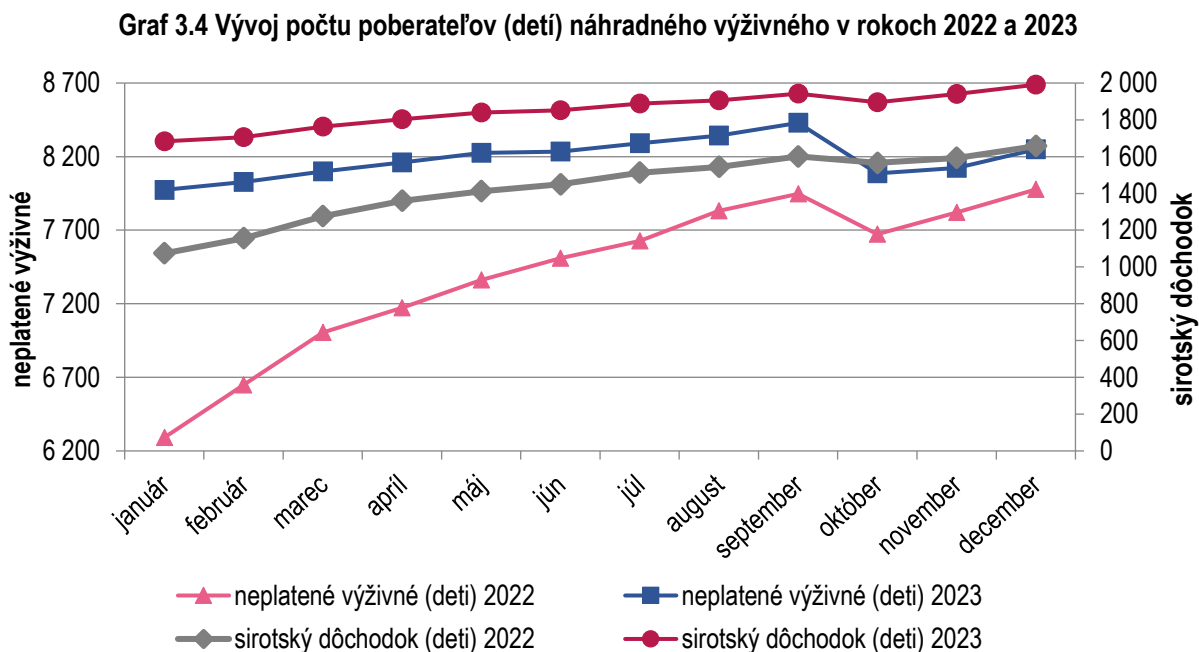
V roku 2023 bolo evidovaných v priemere mesačne 5 865 poberateľov náhradného neplateného výživného, čo predstavuje oproti roku 2022 nárast o 913 poberateľov. Náhradné neplatené výživné bolo priemerne mesačne vyplácané 8 187 deťom, čo oproti predchádzajúcemu roku predstavuje nárast o 782 detí.

Priemerný mesačný počet poberateľov náhradného výživného – sirotského v roku 2023 bol 1 158 poberateľov, čo je oproti roku 2022 nárast o 386 poberateľov. Náhradné výživné – sirotské bolo v roku 2023 vyplácané priemerne mesačne 1 851 deťom, čo oproti predchádzajúcemu roku predstavuje nárast o 418 detí.

⁴⁹ údaje z Návrhu záverečného účtu kapitoly 23 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

V roku 2023 vznikli pohľadávky z náhradného výživného, evidované na úradoch PSVR SR v zmysle zákona č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom v platnom znení, a to v počte 6 121 pohľadávok vo výške 1 194 675,68 eur, z toho bolo vymôžených 69,2 %, t. j. 826 504,81 eur.

Na výplatu náhradného výživného boli v roku 2023 vynaložené finančné prostriedky v sume 14 303 325 eur (medziročný nárast o 4 927 116 eur)⁵⁰.

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

⁵⁰ údaje z Návrhu záverečného účtu kapitoly 23 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

3.4 Sociálna pomoc

Nasledujúca kapitola obsahuje prehľad o poskytovaní sociálnej pomoci prostredníctvom pomoci v hmotnej núdzi, sociálno-právnej ochrany a sociálnej kurately, kompenzácií sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, sociálnych služieb a pod., ako aj výdavkov vynaložených na ich zabezpečenie v rámci rozpočtovej kapitoly MPSVR SR (viď príloha ku kapitole 3, tabuľka 50). V rámci kapitoly sú premietnuté aj opatrenia prijaté v súvislosti s prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky, ktorý je spôsobený ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny, ako aj v dôsledku rastu inflácie.

Vplyv na vývoj situácie v rámci systému sociálnej pomoci pozostávajúcej z vyššie uvedených oblastí, ale aj štátnych sociálnych dávok, má aj úprava súm životného minima v zmysle zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Vzhľadom na rast inflácie v rokoch 2022 a 2023 došlo k zmene valorizačného mechanizmu. S účinnosťou od 1. apríla 2023 sa sumy životného minima upravujú už len na základe koeficientu rastu životných nákladov nízkopříjmových domácností, čo sa prvýkrát premietlo vo valorizácii súm životnému minima od 1. júla 2023 a následne prejavilo v úprave súm dávok a príspevkov, ktoré sú naň naviazané.

K 1. júlu 2023 ministerstvo na základe údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky zvýšilo sumy životného minima koeficientom rastu životných nákladov nízkopříjmových domácností o 14,7 %, t. j., pre prvú plnoletú fyzickú osobu na 268,88 eura mesačne, pre druhú plnoletú fyzickú osobu na 187,57 eura a pre nezaopatrované dieťa alebo zaopatrované neplnoleté dieťa na 122,77 eura.

3.4.1 Pomoc v hmotnej núdzi

S účinnosťou od 1. januára 2014 je pomoc v hmotnej núdzi upravená zákonom č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Zákon vychádza z filozofie motivácie a aktívnej účasti členov domácností na riešení svojej nepriaznivej sociálnej situácie. Cieľom zákona je zabezpečiť adresnosť, zásluhovosť, ako aj ochranu tých, ktorí si vlastným pričinením nemôžu alebo nevedia zabezpečiť alebo zvýšiť príjem vlastnou prácou, pričom sa vychádza z ústavnej garancie zabezpečenia základných životných podmienok. Paralelným cieľom je aj motivovať dlhodobo nezamestnané osoby, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi, uplatniť sa na trhu práce, resp. zamestnať sa aj za nižšiu mzdu. Predmetom zákona je poskytovanie pomoci v hmotnej núdzi, osobitného príspevku a jednorazovej dávky.

Pomoc v hmotnej núdzi je *dávka v hmotnej núdzi* (stanovená na šiestich úrovniach), *ochranný príspevok*, *aktívny príspevok*, *príspevok na nezaopatrované dieťa* a *príspevok na bývanie*. Výška pomoci v hmotnej núdzi sa určí ako rozdiel medzi sumou nárokov a príjmov jednotlivých členov domácnosti a poskytuje sa v jednej sume, pričom podmienky poskytovania sú taxatívne vymedzené v citovanom zákone o pomoci v hmotnej núdzi.

V dôsledku vypuknutia vojnového konfliktu na Ukrajine boli prijaté opatrenia pre obyvateľov Ukrajiny, ktorí utiekli pred vojnou. Ak požiadali o dočasné útočisko alebo im bolo poskytnuté dočasné útočisko, následne mohli požiadať o poskytnutie pomoci v hmotnej núdzi za rovnakých podmienok ako občania SR.

V priebehu roka 2023 došlo k viacerým úpravám zákonných podmienok v rámci systému pomoci v hmotnej núdzi, a to:

- od 1. apríla 2023
 - zvýšeniu miery poskytovanej ochrany určitým osobám (napr. osamelému rodičovi starajúceho sa o dieťa do jedného roku veku dieťaťa, osobe s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorá je napr. odkázaná na osobnú asistenciu alebo opatrovanie),
 - uľahčeniu prístupu k pomoci v hmotnej núdzi v súvislosti s posudzovaním majetku,
 - nepodmieňovaniu dávky v hmotnej núdzi účasťou na činnostiach u členov domácností, ktorými sú osoby s ťažkým zdravotným postihnutím odkázané napr. na osobnú asistenciu alebo opatrovanie,
 - poskytovaniu aktívneho príspevku v jednej sume a úprave podmienok vzniku nároku na aktívny príspevok účasťou na vzdelávaní a príprave pre trh práce v rámci realizácie aktívnych opatrení na trhu práce, menších obecných služieb alebo menších služieb pre samosprávny kraj v zmysle zákona o službách zamestnanosti⁵¹,
 - poskytovaniu ochranného príspevku v jednej sume,

⁵¹ Zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

- od 15. júla 2023 došlo k navýšeniu a rozšíreniu príspevku na bývanie podľa počtu osôb v domácnosti,
- od 1. októbra 2023 došlo k mimoriadnej valorizácii súm pomoci v hmotnej núdzi na základe koeficientu, ktorým sa valorizovali sumy životného minima od 1. júla 2023.

V priebehu roku 2023 boli sumy pomoci v hmotnej núdzi upravené nasledovne:

Sumy pomoci v hmotnej núdzi a osobitného príspevku platné v roku 2023

DÁVKA V HMOTNEJ NÚDZI	od 1.1.2023 do 30.9.2023	od 15.7.2023 do 30.9.2023	od 1.10.2023
- jednotlivec	74,00 €		84,90 €
- jednotlivec s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	140,70 €		161,40 €
- jednotlivec s viac ako štyrmi deťmi	205,50 €		235,70 €
- dvojica bez detí	128,60 €		147,50 €
- dvojica s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	192,40 €		220,70 €
- dvojica s viac ako štyrmi deťmi	259,40 €		297,50 €
PRÍSPEVKY K DÁVKE V HMOTNEJ NÚDZI			
OCHRANNÝ PRÍSPEVOK	75,70 €		86,80 €
AKTIVAČNÝ PRÍSPEVOK	75,70 €		86,80 €
PRÍSPEVOK NA NEZAOPATRENÉ DIEŤA	20,70 €		23,70 €
PRÍSPEVOK NA BÝVANIE			
- jedna osoba	63,90 €	83,00 €	95,20 €
- dve osoby	101,90 €	140,90 €	161,60 €
- tri osoby	101,90 €	178,80 €	205,10 €
- štyri osoby	101,90 €	216,70 €	248,60 €
- päť a viac osôb	101,90 €	254,50 €	291,90 €
OSOBITNÝ PRÍSPEVOK			
- prvých 6 kalendárnych mesiacov	126,14 €	126,14 €	126,14 €
- ďalších 6 kalendárnych mesiacov	63,07 €	63,07 €	63,07 €

Zdroj: MPSVR SR

V roku 2023 bolo priemerne mesačne evidovaných 65 020 príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, čo v porovnaní s rokom 2022 predstavuje nárast o 2,5 %, v absolútnom vyjadrení išlo o nárast o 1 579 príjemcov. Na základe administratívnych údajov boli na pomoc v hmotnej núdzi v roku 2023 vynaložené finančné prostriedky vo výške 126 688 310 eur. V porovnaní s rokom 2022 bol zaznamenaný nárast finančných prostriedkov o 8 162 783 eur (o 6,9 %), a to z dôvodu rastu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi v dôsledku poskytovania pomoci v hmotnej núdzi aj odídencom z Ukrajiny. **Priemerná mesačná výška** pomoci v hmotnej núdzi v roku 2023 dosiahla sumu 162,30 eura, čo v porovnaní s rokom 2022 predstavuje nárast o 6,10 eura. Významný vplyv na vývoj počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, ako aj na čerpanie finančných prostriedkov, má predovšetkým zdôrazňovanie princípov ako je adresnosť, zásluhovosť, ochrana a aktívna participácia dotknutých osôb na riešení svojej nepriaznivej sociálnej situácie a v roku 2023 vo významnej miere aj mimoriadna situácia v súvislosti s ozbrojeným konfliktom na Ukrajine, rast celkovej inflácie a vývoj sociálno-ekonomickej situácie v krajine.

V roku 2023 bolo v systéme pomoci v hmotnej núdzi priemerne mesačne evidovaných 33 648 príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, ktorí boli súčasne v evidencii uchádzačov o zamestnanie, čo tvorilo 51,8 % z celkového počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi. V porovnaní s rokom 2022 bol zaznamenaný pokles v priemernom mesačnom počte príjemcov v danej skupine o 2 285 príjemcov (pokles o 6,4 %). Došlo aj k poklesu podielu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi v evidencii uchádzačov o zamestnanie na celkovom počte príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, a to o 4,85 p. b. V roku 2023 bolo priemerne mesačne v systéme pomoci v hmotnej núdzi 138 672 spoločne posudzovaných členov domácností, ich počet sa oproti roku 2022 zvýšil o 1 365 osôb, t. j. o 1 %.

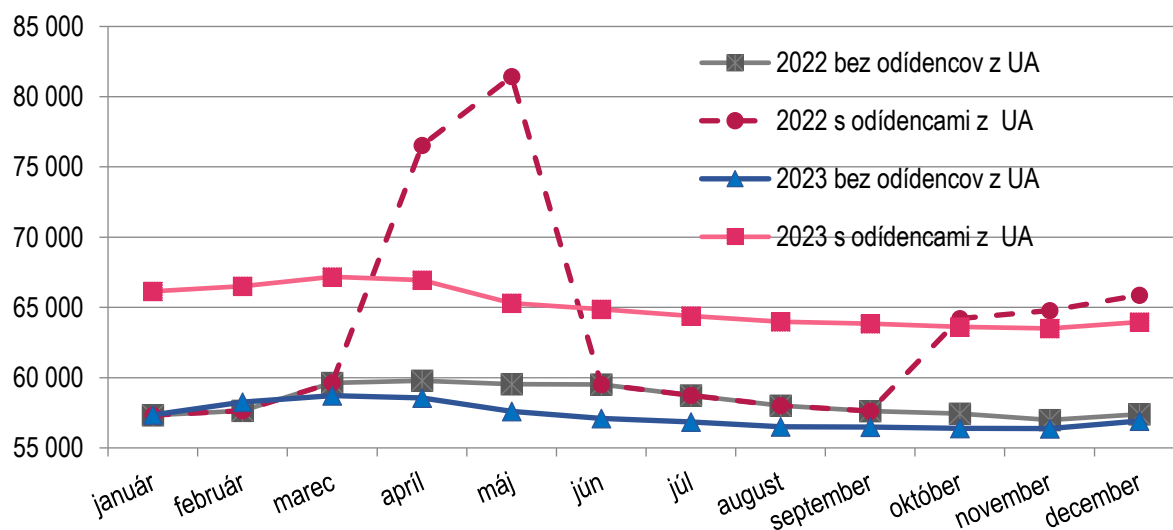
Tabuľka 3.18 Priemerný mesačný počet príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, ročné čerpanie finančných prostriedkov v rokoch 2022 – 2023

	2022	2023
Počet poberateľov celkom	63 441	65 020
z toho UoZ	35 933	33 648
Počet spoločne posudzovaných členov domácnosti	137 307	138 672
z toho UoZ	47 489	44 338
Poskytnuté finančné prostriedky celkom v eur	118 525 527	126 688 310
Priemerná výška pomoci v hmotnej núdzi v eur	156,20	162,30

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR, priemerná výška dávky vypočítaná z vynaložených finančných prostriedkov vyplatených v štandardnom nároku

Z nižšie uvedeného grafického znázornenia je vo vývoji počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi v priebehu roka 2023 zachytená sezónnosť, ktorá ho ovplyvňuje, ale najmä výrazný vplyv rastu v dôsledku prílevu odídencom z Ukrajiny do systému pomoci v hmotnej núdzi. Pomoc v hmotnej núdzi sa poskytovala v roku 2022 odídencom z Ukrajiny v mesiacoch apríl až máj a následne v mesiacoch október až december, viď graf 3.5. V období od júna do septembra 2022 (vrátane) bola pomoc uvedenej skupine občanov/domácnostiam poskytovaná prostredníctvom medzinárodnej pomoci.⁵²

Graf 3.5 Vývoj počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi v priebehu rokov 2022 a 2023

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

⁵² Od 1. mája 2022 do 15. septembra 2022 dočasne prevzali poskytovanie finančnej pomoci na zabezpečenie základných životných podmienok spolupracujúce medzinárodné mimovládne organizácie – Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR), UNICEF, Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM), Medzinárodná komisia Červeného kríža (ICRC). Po ukončení poskytovania medzinárodnej pomoci - po 15. septembri 2022 je osobám so štatútom dočasného útočiska, v prípade, že sa nachádzajú naďalej v hmotnej núdzi, poskytovaná pomoc v hmotnej núdzi.

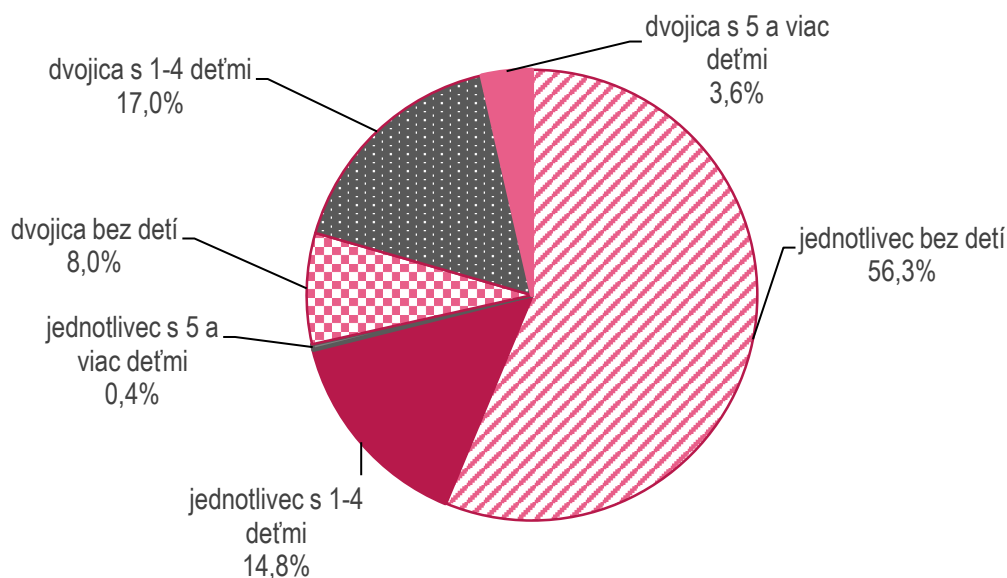
Mesačný počet príjemcov pomoci v hmotnej núdzi vrátane odíedencov z Ukrajiny, ako aj ich počet v jednotlivých mesiacoch roku 2023

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Počet príjemcov pomoci v hmotnej núdzi	66 146	66 514	67 181	66 951	65 296	64 876	64 388	63 985	63 844	63 607	63 504	63 947
z toho odíedenci z UA ⁵³	8 797	8 264	8 462	8 393	7 701	7 789	7 548	7 481	7 373	7 219	7 128	7 042
Podiel	13,3%	12,4%	12,6%	12,5%	11,8%	12,0%	11,7%	11,7%	11,5%	11,3%	11,2%	11,0%

Zdroj: MPSVR SR

Pri porovnaní štruktúry príjemcov pomoci v hmotnej núdzi medzi rokom 2022 a 2023 bol zaznamenaný nárast počtu príjemcov takmer u všetkých skupín domácností. V prípade jednotlivých skupín došlo k nárastu u jednotlivcov bez detí o 3,4 %, u jednotlivcov s jedným až štyrmi deťmi o 1,2 %, u dvojíc bez detí o 4,1 %, u dvojíc s jedným až štyrmi deťmi o 1,4 %. K poklesu došlo u jednotlivcov s päť a viac deťmi iba o 0,7 % a u dvojíc s päť a viac deťmi o 4,3 %. Mierne sa zmenil aj podiel jednotlivých skupín v rámci celkového počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, a to v prípade jednotlivcov bez detí (nárast o 0,5 p. b.) a dvojíc s jedným až so štyrmi deťmi (pokles o 0,3 p. b.).

Graf 3.6 Percentuálne zastúpenie jednotlivých skupín príjemcov pomoci v hmotnej núdzi v roku 2023

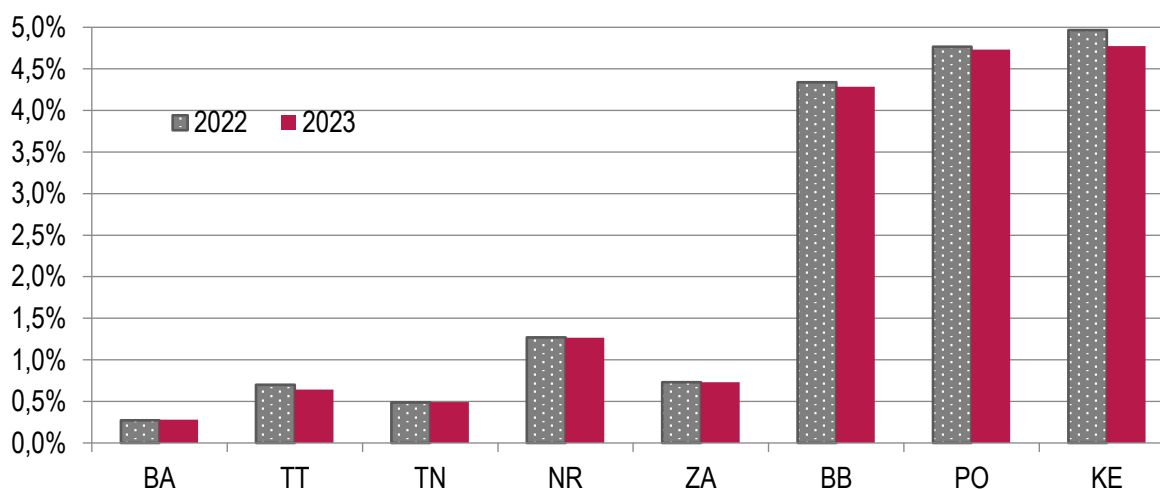

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

V roku 2023 bolo v systéme pomoci v hmotnej núdzi v priemere mesačne spoločne posudzovaných 138 672 členov domácností. Oproti roku 2022 vzrástol celkový priemerný mesačný počet členov domácnosti iba o 1 %, t. j. o 1 365 osôb. Podiel členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi na celkovom počte obyvateľov ku koncu roka 2023 bez odíedencov z Ukrajiny predstavoval 2,3 %. V porovnaní s rokom 2022 nebola zaznamenaná zmena v podiele počtu členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi (bez odíedencov z Ukrajiny) na celkovom počte obyvateľov.

⁵³ UA skratka pre Ukrajinu

**Graf 3.7 Podiel členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov v %
v jednotlivých regiónoch (ku koncu roka)**

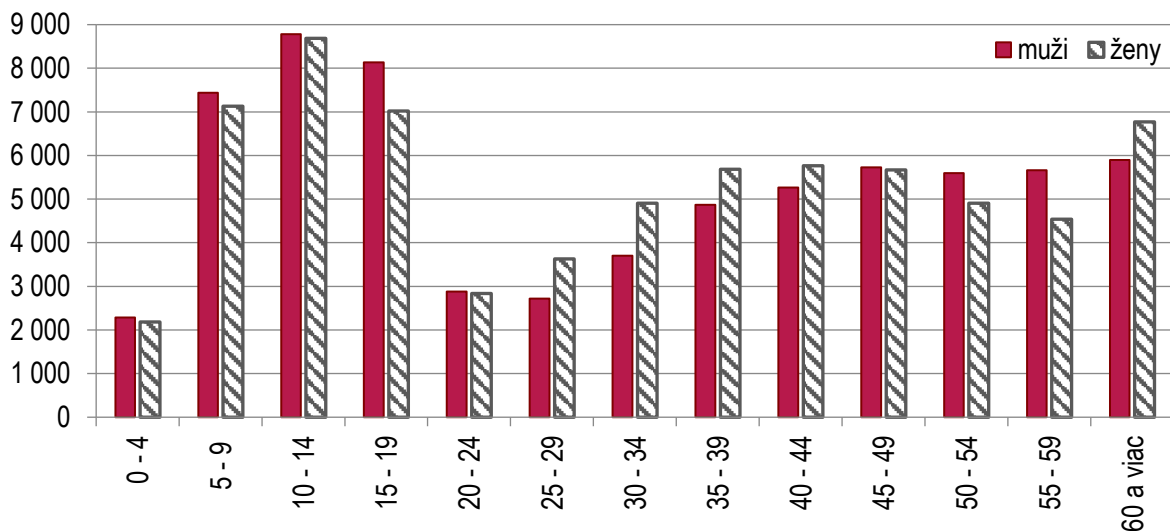
Zdroj: RSD MIS MPSVR SR a ŠÚ SR

Najvyšší podiel členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi za sledované obdobie (ku koncu roka) bol v Košickom kraji, v Prešovskom kraji a v Banskobystrickom kraji. Najnižší podiel vykazoval Bratislavský kraj. Toto regionálne rozdelenie pretrváva dlhodobo. V rámci porovnania medzi rokmi 2022 a 2023 bol zaznamenaný mierny pokles v Košickom kraji (0,2 p. b.).

Z celkového priemerného mesačného počtu členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi bolo 49,7 % mužov a 50,3 % žien. V porovnaní s rokom 2022 došlo k miernej zmene pomeru žien a mužov, a to o 0,4 p. b., v prípade žien išlo o nárast a v prípade mužov o pokles. Nasledujúci graf 3.8 znázorňuje štruktúru členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi podľa veku a pohlavia. V jednotlivých vekových skupinách je vyšší podiel mužov ako žien, až na vekové skupiny 25 – 29 rokov (žien je o 33,6 % viac), 30 – 34 rokov (žien je o 32,7 % viac), 35 – 39 rokov (žien je o 16,7 % viac) a vo veku 40 – 44 rokov (žien je o 9,5 % viac). Oproti predchádzajúcemu roku bol pomer žien vo vekovej skupine 60 a viac vyšší ako v prípade mužov, a to o 14,8 %. Medziročne sa podiel žien v danej vekovej kategórii zvýšil o 3,1 p. b., a naopak, u mužov sa znížil. Vyšší počet žien v danej vekovej kategórii pretrvával od roku 2006 do roku 2019 a bol ovplyvnený okrem demografického vývoja aj nižšími dôchodkami u žien. K opätovnému zvýšeniu podielu žien v danej vekovej kategórii došlo práve v dôsledku zvýšenia počtu žien - odíedencov z Ukrajiny v systéme pomoci v hmotnej núdzi (nemali príjem alebo mali veľmi nízky príjem z ich dôchodkového systému).

Veková skupina 60 a viac je najviac zastúpená v domácnostiach jednotlivcov bez detí (67,5 % osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi v tejto vekovej kategórii), pričom ženy predstavujú 60,0 % z tejto podskupiny. Oproti predchádzajúcemu roku vzrástol podiel žien v danej vekovej skupine o 3,7 p. b. Zastúpenie predmetnej cieľovej skupiny (osôb vo veku 60 a viac) v rámci celkového počtu osôb v hmotnej núdzi predstavuje 9,1 %, medziročne došlo k jeho nárastu o 1,3 p. b.

Graf 3.8 Členovia domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi v členení podľa veku a pohlavia (2023)

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

Na základe účelu a obsahu pomoci v hmotnej núdzi, ktorá pozostáva z *dávky v hmotnej núdzi* (na šiestich úrovniach), *ochranného príspevku*, *aktivačného príspevku*, *príspevku na nezaopatrené dieťa* a *príspevku na bývanie* (na piatich úrovniach) bola situácia vo vývoji počtu príjemcov nasledujúca:

Ochranný príspevok je určený na zabezpečenie osobitných výdavkov členov domácností, ktorí nemajú možnosť zabezpečiť si príjem alebo zvýšiť si príjem vlastnou prácou. Na základe zákonom stanovených podmienok, nárok na ochranný príspevok môže vzniknúť v prípade, že ide o člena domácnosti, ktorý

- má vek potrebný na starobný dôchodok,
- je poberateľom predčasného starobného dôchodku,
- má invaliditu z titulu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %,
- je osamelý rodič starajúci sa o dieťa do jedného roka veku,
- osobne sa stará o fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím,
- zúčastňuje sa na resocializačných programoch v resocializačnom stredisku pobytovou formou,
- má nepriaznivý zdravotný stav, za ktorý sa považuje choroba, úraz alebo karanténne opatrenie, trvajúce viac ako 30 po sebe nasledujúcich dní,
- je tehotnou ženou od začiatku ôsmeho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu,
- je fyzickou osobou s ťažkým zdravotným postihnutím a zároveň je odkázaný na osobnú asistenciu alebo opatrovanie alebo sociálnu službu v zariadení pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej osoby alebo domácu opatrovateľskú službu.

V roku 2023 bolo členom domácností priznaných priemerne mesačne 14 010 nárokov na ochranný príspevok. V porovnaní s rokom 2022, pri porovnaní celkového počtu priznaných nárokov na ochranný príspevok, došlo k nárastu o 25 %, a to z dôvodu zmeny legislatívnych podmienok nároku na ochranný príspevok (viď všeobecná časť 3.4.1), ako aj zjednotenie sumy príspevku.

Aktivačný príspevok je určený na podporu získania, udržania, prehĺbenia alebo zvýšenia vedomostí, odborných zručností, praktických skúseností a pracovných návykov za účelom zvýšenia pracovného uplatnenia na trhu práce. Nárok na aktivačný príspevok má každý člen domácnosti, ktorý je v evidencii uchádzačov o zamestnanie alebo vykonáva dobrovoľnú vojenskú prípravu. V prípade uchádzačov o zamestnanie dôvody priznania nároku na aktivačný príspevok sú:

- zúčastňovanie sa na vzdelávaní na získanie nižšieho stredného vzdelávania,
- štúdium na strednej škole alebo vysokej škole v externej forme,
- zúčastňovanie sa v rámci realizácie aktívnych opatrení trhu práce na vzdelávaní a príprave pre trh práce, rekvalifikácii alebo projektoch a programoch v dohodnutom rozsahu najmenej 32 hodín počas 30 dní,

- vykonávanie aktivačnej činnosti formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj.

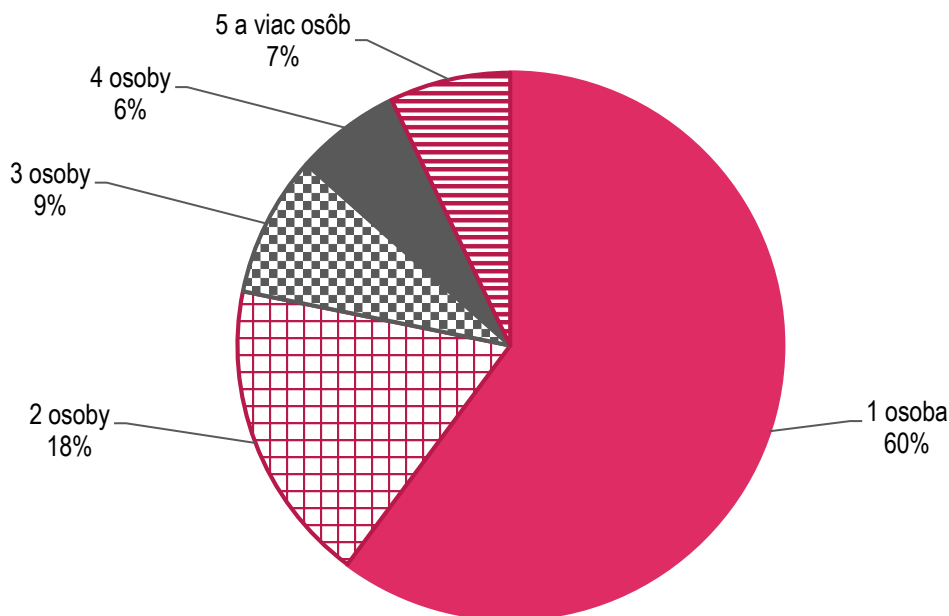
V roku 2023 bol nárok na aktivačný príspevok priznaný v priemere mesačne 15 827 osobám. V porovnaní s rokom 2022 bol zaznamenaný medziročne pokles počtu priznaných nárokov na aktivačný príspevok o 27,1 %, čo bolo spôsobené zmenou podmienok nároku na aktivačný príspevok (viď všeobecná časť 3.4.1).

Príspevok na nezaopatrené dieťa je určený na podporu výchovy, vzdelávania a všestranného rozvoja dieťaťa v domácnosti, ktoré si riadne plní povinnú školskú dochádzku. V roku 2023 bol nárok na príspevok na nezaopatrené dieťa priznaný v priemere mesačne na 29 313 nezaopatrených detí, čo predstavuje 88,5 %-ný podiel na celkovom priemernom počte nezaopatrených detí vo veku plnenia si povinnej školskej dochádzky v systéme pomoci v hmotnej núdzi. Ide o nižší podiel detí ako v prípade roku 2022 (91,4 %). Medziročne došlo k poklesu počtu priznaných nárokov na príspevok na nezaopatrené dieťa o 4,8 %.

Príspevok na bývanie je určený na úhradu nákladov spojených s bývaním. Nárok naň vzniká, ak je niektorý člen domácnosti vlastníkom alebo spoluvlastníkom bytu, vlastníkom alebo spoluvlastníkom rodinného domu, nájomcom bytu, nájomcom rodinného domu alebo nájomcom obytnej miestnosti v zariadení určenom na trvalé bývanie alebo býva v byte alebo v rodinnom dome na základe práva doživotného užívania a zároveň uhrádza náklady spojené s bývaním. Nárok na príspevok na bývanie vzniká aj v prípade, že domácnosť žije v zariadení podporovaného bývania, zariadení pre seniorov, domove sociálnych služieb alebo špecializovanom zariadení s celoročnou pobytovou formou, v útulku, domove na polceste, zariadení núdzového bývania alebo v krízovom stredisku.

V roku 2023 bol nárok na príspevok na bývanie priznaný priemerne mesačne 24 943 domácnostiam. Z celkového počtu domácností, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi bol nárok na príspevok na bývanie priznaný 38,4 % domácnostiam. V porovnaní s rokom 2022 došlo k poklesu počtu domácností, ktorým bol nárok na príspevok na bývanie priznaný o 3,5 %. Z grafu 3.9 je zrejmé, že najväčšie zastúpenie z celkového počtu domácností, ktorým bol priznaný príspevok na bývanie, sú domácnosti jednotlivcov, čo predstavuje 60%

Graf 3.9 Rozdelenie priznaných ochranných príspevkov podľa veľkosti domácnosti (priemer za rok 2023)

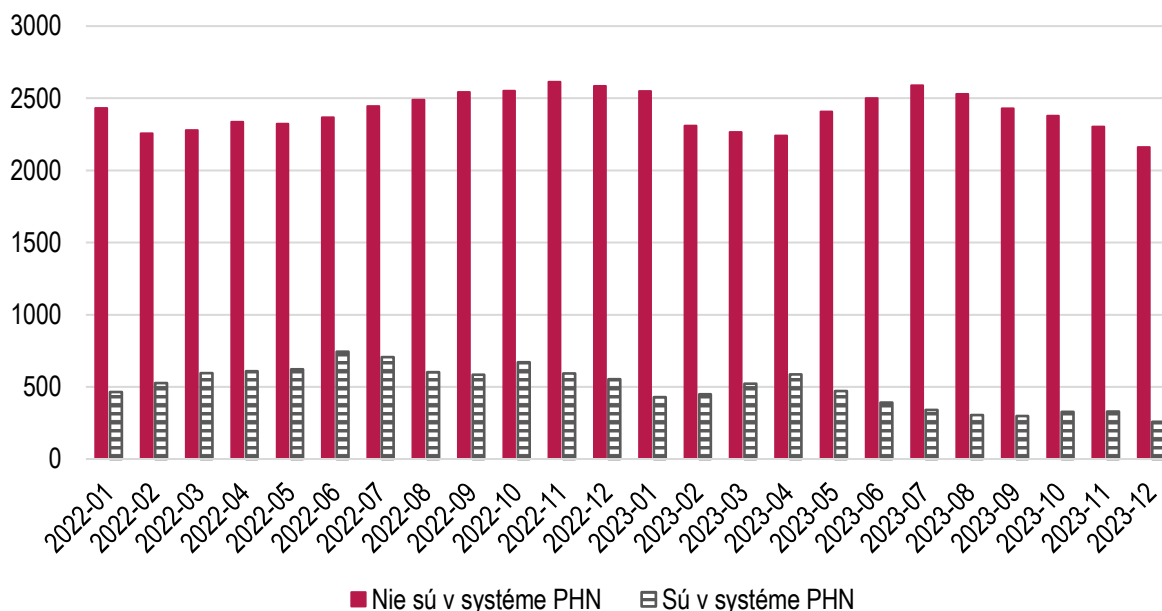
Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

Osobitný príspevok

V systéme pomoci v hmotnej núdzi boli zadefinované aj podmienky poskytovania osobitného príspevku. S účinnosťou od 1. januára 2015 bol umožnený súbeh pomoci v hmotnej núdzi, príjmu zo zamestnania a osobitného príspevku. Toto opatrenie sa zameriava na motiváciu dlhodobo nezamestnaných a dlhodobo neaktívnych osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi uplatniť sa na trhu práce, resp. vrátiť sa na trh práce. Z praxe vyplýva, že osobitný príspevok je účinným a atraktívnym nástrojom, ktorý zlepšuje celkovú situáciu rodín v hmotnej núdzi cez aktívny prístup k zlepšeniu svojej sociálnej a príjmovej situácie participáciou na trhu práce. S účinnosťou od 1. apríla 2019 sa predĺžila doba poskytovania osobitného príspevku z 12 na 18 mesiacov. Prijemca pomoci v hmotnej núdzi, ktorý sa zamestná a má príjem v rozsahu od polovice minimálnej mzdy do dvojnásobku minimálnej mzdy, môže počas osemnástich mesiacov poberať osobitný príspevok súbežne so mzdou (12 mesiacov v sume 126,14 eur a 6 mesiacov v sume 63,07 eur).

V roku 2023 bol osobitný príspevok poskytnutý priemerne mesačne 3 041 osobám, z toho 80,1 % osobám nebola poskytovaná pomoc v hmotnej núdzi, resp. 19,9 % osôb bolo členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi.

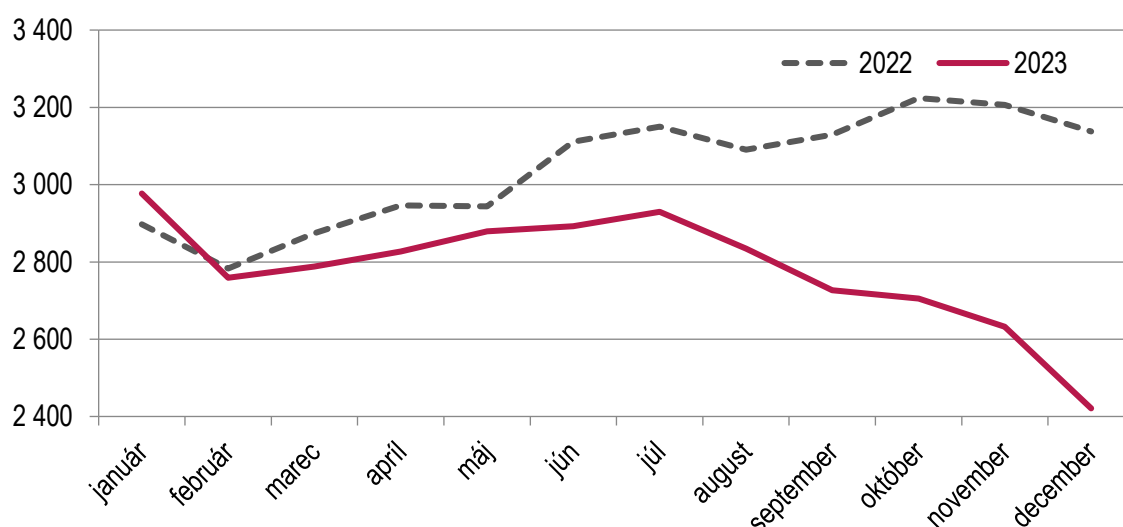
Graf 3.10 Vývoj podielu príjemcov osobitného príspevku podľa toho, či sú alebo nie sú naďalej v systéme pomoci v hmotnej núdzi v rokoch 2022 a 2023

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

V grafe 3.10 je premietnutý vývoj počtu príjemcov osobitného príspevku v členení, či sú zároveň členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi alebo nimi nie sú a v grafe 3.11 vývoj príjemcov osobitného príspevku. V začiatkoch roku 2023 pokračoval klesajúci trend, ktorý začal ešte v priebehu roku 2020. K miernemu zlomu došlo v mesiaci júl 2023 a následne pokračoval klesajúci trend, ktorý sa udržal do konca roka 2023.

Graf 3.11 Vývoj počtu poskytnutých osobitných príspevkov v rokoch 2022 a 2023

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

Z celkového priemerného mesačného počtu poskytnutých osobitných príspevkov bolo v nižšej sume poskytnutých 24,5 % (nárast o 6,0 p. b.), vo vyššej sume 68,9 % (pokles o 4,9 p. b.) a v alikvotnej čiastke iba 6,6 % (pokles o 1,1 p. b.) príspevkov. Celkovo bolo na osobitný príspevok vyplatených 3 592 153,38 eura (pokles o 11,4 %). Pri medziročnom porovnaní došlo k poklesu počtu poskytnutých príspevkov o 8,6 %.

3.4.2 Dotácie pre dieťa

Ide podporné opatrenie zamerané na zvýšenie motivácie detí z nízkopriemerných rodín k plneniu povinnej školskej dochádzky a zníženie nákladov rodičov spojených s plnením školskej dochádzky dieťaťa, realizované prostredníctvom dotačného programu MPSVR SR. Prostredníctvom dotačného programu MPSVR SR poskytuje dotáciu na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa (ďalej len „dotácia na stravu“) a dotáciu na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa (ďalej len „dotácia na školské potreby“). Dotácie sú poskytované zriaďovateľovi školského zariadenia, ktoré dieťa navštevuje, ten dieťaťu priamo zabezpečí z prostriedkov dotácie školské potreby alebo stravu.

Poskytovanie **dotácie na stravu**, ako aj dotácie na školské potreby sú upravené zákonom č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

Cieľovou skupinou na poskytnutie dotácie na stravu bolo do 30. apríla 2023 každé dieťa, ktoré:

- navštevuje materskú školu alebo základnú školu a v materskej škole alebo základnej škole je najmenej 50 % detí z domácností, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi,
- žije v domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi alebo ktorej priemerný mesačný príjem za posledných šesť mesiacov je najviac vo výške životného minima,
- žije v domácnosti, v ktorej si ani jeden člen domácnosti neuplatnil (nemohol alebo nechcel) na toto dieťa nárok na daňový bonus poskytovaný na deti od 6 do 15 rokov veku a od 1.7.2022 na deti do 15 rokov veku (platí len pre deti v poslednom ročníku materskej školy a základnej školy)

a od 1. mája 2023 každé dieťa, ktoré

- navštevuje posledný ročník materskej školy a základnú školu,
- navštevuje materskú školu alebo základnú školu a v materskej škole alebo základnej škole je najmenej 50 % detí z domácností, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi,
- žije v domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi alebo ktorej priemerný mesačný príjem za posledných šesť mesiacov je najviac vo výške životného minima.

Výška dotácie na stravu

- do 30. apríla 2023 bola v sume 1,30 eura na deň a dieťa

- od 1. mája 2023 bola v sume
 - 1,40 eura na deň a dieťa v materskej škole,
 - 2,10 eura na deň a dieťa na I. stupni základnej školy,
 - 2,30 eura na deň a dieťa na II. stupni základnej školy.

Od 1. septembra 2023 sa rozšírila cieľová skupina pre poskytovanie dotácie na stravu aj na všetky deti navštevujúce 1 až 4 ročník 8 ročného gymnázia a deti v prvom ročníku 5. ročných stredných škôl, ktoré nastúpili po 8. ročníku základnej školy, a to v sume 2,30 eura na deň a dieťa.

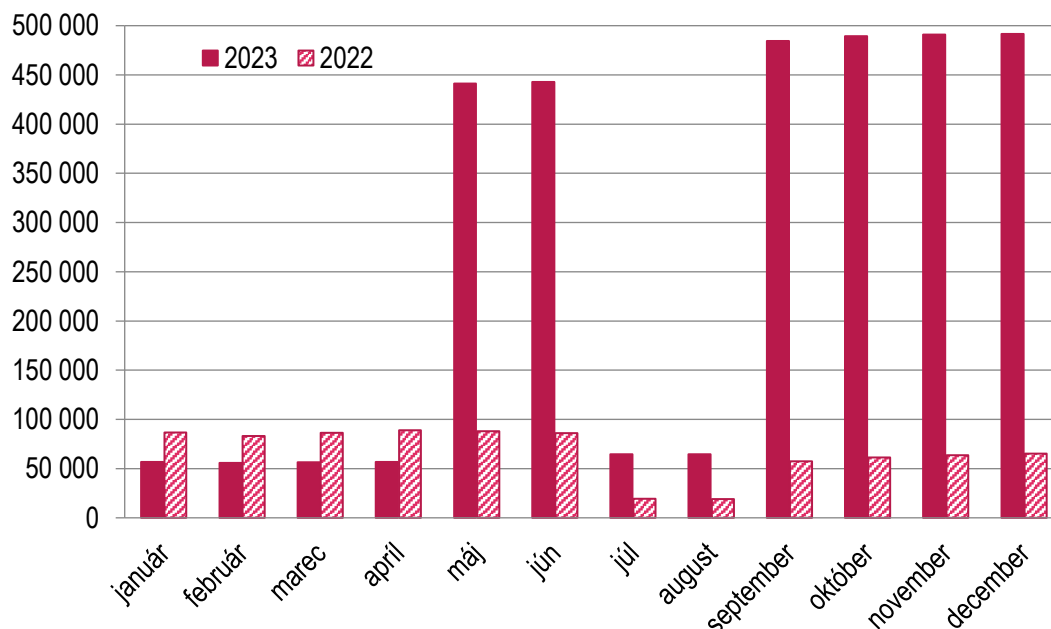
Cieľovou skupinou na poskytnutie **dotácie na školské potreby** bolo v roku 2023 každé dieťa, ktoré:

- navštevuje posledný ročník materskej školy alebo základnú školu a žije v domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi alebo ktorej priemerný mesačný príjem za posledných šesť mesiacov je najviac vo výške životného minima,
- navštevuje posledný ročník materskej školy alebo základnú školu a v poslednom ročníku materskej školy alebo základnej školy je najmenej 50 % detí z domácností, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi.

Výška dotácie na školské potreby v roku 2023 bola najviac v sume 33,20 eura na rok na dieťa.

V roku 2023 boli vyplatené finančné prostriedky na dotáciu na stravu v sume 115 893 687 eur⁵⁴, v porovnaní s rokom 2022 to predstavuje nárast o 98 542 250 eur (567,9 %). Dôvodom zvýšenia čerpania finančných prostriedkov je rozšírenie cieľovej skupiny, ako aj zvýšenie sumy samotnej dotácie. Priemerný mesačný počet detí, ktorým bola dotácia poskytnutá, bol 319 463; v porovnaní s rokom 2022 došlo k nárastu o 296,9 % (v priemere nárast o 238 970 detí). Vývoj mesačného počtu detí, na ktoré sa poskytla predmetná dotácia je znázornený v grafe 3.12, v rámci ktorého je zrejmý vplyv legislatívnych zmien týkajúcich sa úpravy podmienok poskytovania dotácie na stravu, a to opätovným rozšírením cieľovej skupiny od mája a septembra 2023, ako aj umožnením poskytovania predmetnej dotácie deťom odídencom z UA.

Graf 3.12 Vývoj počtu detí, na ktoré sa poskytla dotácia na stravu za roky 2022 a 2023

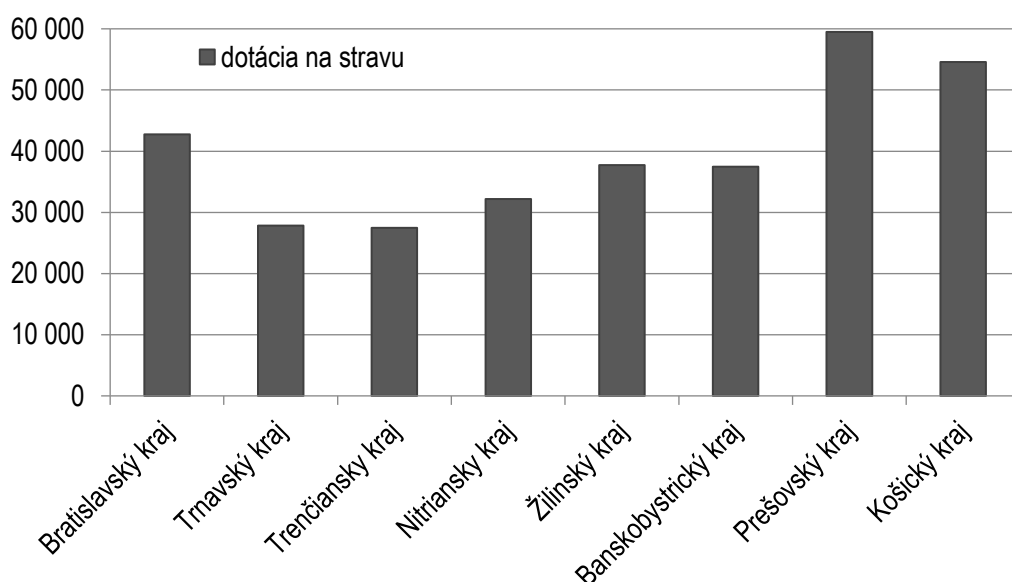
Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

⁵⁴ údaj zo Záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR - 2023

Dotácia na školské potreby tvorila sumu 853 805 eur⁵⁵ (mierny pokles oproti roku 2022 o 1,47 %) a bola poskytnutá v I. polroku 2023 na 30 554 detí (nárast oproti I. polroku 2022 o 11,5 %) a v II. polroku 2023 na 27 062 detí (pokles oproti II. polroku 2022 o 8,5 %).

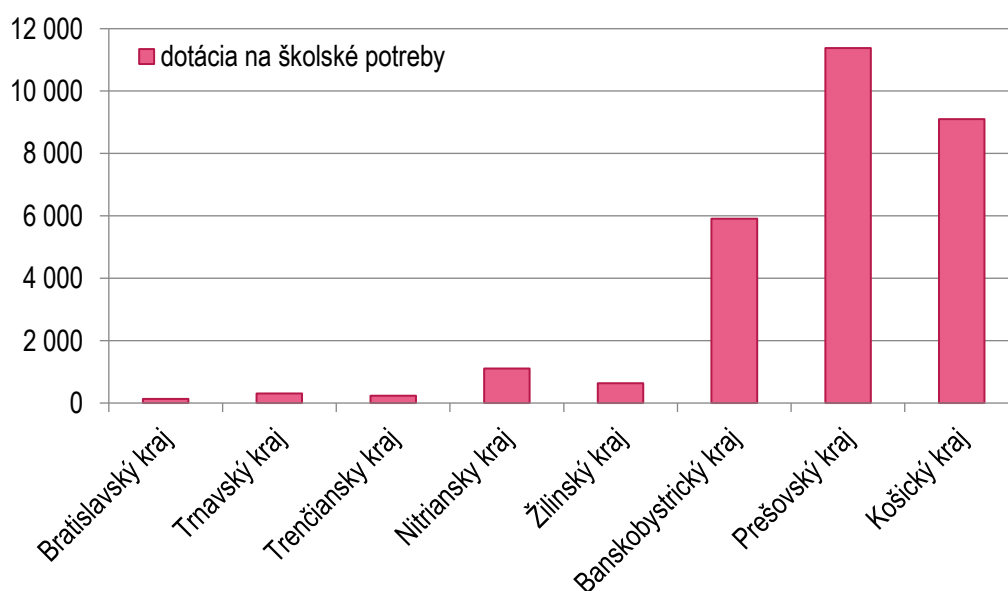
Vplyv na nárast počtu detí v prvom polroku 2023 oproti prvému polroku 2022 malo poskytovanie dotácie na školské potreby aj na deti odídcov z UA (582 detí). V druhom polroku 2023 bol pokles počtu detí ovplyvnený poklesom počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi v prípade domácnosti s päť a viac deťmi.

Graf 3.13 Regionálne rozdelenie detí, na ktoré sa poskytla dotácia na stravu 2023 (priemer)

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

Graf 3.14 Regionálne rozdelenie detí, na ktoré sa poskytla dotácia na školské potreby 2023 (priemer)

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

⁵⁵ údaj zo Záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR - 2023

Z pohľadu regionálneho rozmiestnenia počtu detí, na ktoré boli poskytnuté dotácie podľa vyššie citovaného zákona o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR, je situácia zachytená v predchádzajúcich grafoch. Najvyšší objem dotácií bol poskytnutý z pohľadu regionálneho rozmiestnenia počtu detí pri poskytovaní dotácie na školské potreby pre Prešovský, Košický a Banskobystrický kraj. V prípade dotácie na stravu ide o Prešovský, Košický, Žilinský, Banskobystrický a Nitriansky kraj.

3.4.3 Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela

Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len „SPODaSK“) sa vykonávajú pre dieťa, plnoletú fyzickú osobu, rodinu, prípadne skupinu alebo komunitu v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kurateli a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnoprávnej ochrane detí“).

V roku 2023 zabezpečovalo výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na 46 úradoch PSVR – odboroch sociálnych vecí a rodiny, oddeleniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately) 853 zamestnancov.

V priebehu roku 2023 bolo zaznamenaných 13 212 nových rodín a 19 876 nových detí, pre ktoré boli vykonávané opatrenia SPODaSK.

V pôsobnosti úradov PSVR ako orgánov SPODaSK je okrem iného podávanie návrhov a podnetov vo veciach maloletých detí príslušným súdom. V roku 2023 úrady PSVR podali súdom v 2 752 prípadoch návrhy a podnety. V roku 2023 podali orgány SPODaSK súdu alebo iným štátnym orgánom 25 661 správ vo veciach výživy a výchovy maloletých.

Orgán SPODaSK zisťoval z vlastného podnetu, na dožiadanie súdu alebo iného podnetu názor dieťaťa na situáciu, v ktorej sa nachádza, celkovo sa vykonalo 35 750 zisťovaní názoru dieťaťa.

Ak je to potrebné v záujme dieťaťa, orgán SPODaSK rozhodne o uložení výchovného opatrenia, pričom v roku 2023 boli orgánmi SPODaSK uložené výchovné opatrenia pre 162 detí. Súdny nariadili v priebehu roka 2023 výchovné opatrenia pre 1 350 detí.

Sociálna kuratela pre deti

Výkon opatrení sociálnej kurately detí zabezpečovalo v sledovanom roku 107 zamestnancov úradov PSVR – sociálnych kurátorov pre deti, ktorí sa na túto oblasť špecializujú. Opatrenia boli v sledovanom roku vykonávané spolu pre 14 407 detí (tabuľka 3.19). Na jedného sociálneho kurátora pripadalo priemerne riešenie situácie pre 135 detí.

Z hľadiska dôvodov boli opatrenia sociálnej kurately pre deti vykonávané u 1 381 mladistvých z dôvodu spáchania trestnej činnosti a u 467 detí, ktoré spáchali čin inak trestný. V roku 2023 bola pomoc a ochrana v priestupkovom konaní poskytnutá 2 992 deťom. Spolu 6 283 detí bolo v starostlivosti sociálnych kurátorov z dôvodu zanedbávania školskej dochádzky. Počet detí, pre ktoré bola vykonávaná sociálna kuratela z dôvodu, že sa stali obeťmi trestných činov, klesol na 372 detí. Opatrenia sociálnej kurately detí boli vykonávané pre 1 214 detí, ktoré sa stali svedkami trestného činu.

Tabuľka 3.19 Počet detí, pre ktoré sa vykonávala v rokoch 2022 a 2023 sociálna kuratela

Rok	Počet detí spolu	Počet detí			
		do 14 rokov		vek 15 – 18 rokov	
		chlapci	dievčatá	chlapci	dievčatá
2022	14 608	4 323	2 975	4 823	2 487
2023	14 407	4 151	2 829	4 906	2 521

Zdroj: MPSVR SR

Sociálna kuratela pre plnoleté fyzické osoby

V roku 2023 sa opatrenia sociálnej kurately vykonávali pre 6 517 klientov – plnoletých fyzických osôb a vykonávalo ich 52 sociálnych kurátorov. Na jedného sociálneho kurátora pripadalo riešenie situácie priemerne pre 125 klientov.

Opatrenia sociálnej kurately pre plnoletých boli vykonávané najmä pre klientov po prepustení, prípadne po podmienenej prepustení z výkonu trestu odňatia slobody. Na účel uľahčenia ich resocializácie je možné podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí poskytnúť resocializačný príspevok. V roku 2023 sociálni kurátori poskytli

resocializačný príspevok 3 959 osobám. Finančné prostriedky vyplatené na resocializačný príspevok boli v roku 2023 v celkovej výške 386 271 eur. Porovnanie s rokom 2022 je uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 13.

Násilie páchané v rodinách, týrané, zanedbávané a zneužívané deti

V oblasti násilia páchaného v rodinách, u týraných, zanedbávaných a zneužívaných detí, úrady PSVR v sledovanom roku na základe dôvodného podozrenia vykonávali opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len „SPODaSK“) celkom pre 1 067 detí. V 55 prípadoch orgány SPODaSK podali podnety na začatie trestného stíhania. Bližšie informácie uvádza príloha ku kapitole 3, tabuľka 14.

Výkon súdnych rozhodnutí v zariadeniach pobytovou formou a ochranná výchova

Celkovo bolo vo všetkých typoch zariadení na výkon rozhodnutia súdu umiestnených 5 154 detí na základe rozhodnutia súdu o ústavnej starostlivosti, výchovnom opatrení a neodkladnom opatrení a 15 detí na základe rozhodnutia súdu o ochrannnej výchove (príloha ku kapitole 3, tabuľka 15).

K 31. 12. 2023 v centrách pre deti a rodiny sa na základe dohody poskytovala starostlivosť 428 klientom pobytovou formou (deťom, deťom s rodičmi, plnoletým fyzickým osobám) a 326 mladým dospelým. V centrách pre deti a rodiny v priebehu roku 2023 vykonávali opatrenia pre 15 531 klientov ambulantnou a/alebo terénnou formou na základe dohody a odporúčania orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Podľa účelu majú centrá pre deti a rodiny spracovaný program alebo špecializovaný program alebo resocializačný program. K 31.12.2023 bolo v centrách pre deti a rodiny s programom 744 profesionálnych rodín, v ktorých bolo umiestnených 1 412 detí a mladých dospelých. Formy starostlivosti v centrách pre deti a rodiny s programom a počty umiestnených detí v jednotlivých formách starostlivosti v centrách uvádza príloha ku kapitole 3, tabuľka 16 a 17.

Maloletí bez sprievodu

V roku 2023 boli vykonané opatrenia SPODaSK pre 245 maloletých bez sprievodu.

Náhradná rodinná starostlivosť – náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť, poručníctvo, predosvojiteľská starostlivosť a osvojenie

V roku 2023 bolo 1 468 detí zverených do náhradného rodinného prostredia⁵⁶ (náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť, poručníctvo a predosvojiteľská starostlivosť). Prehľad detí zverených do jednotlivých foriem náhradného rodinného prostredia za rok 2022 a rok 2023 je uvedený v tabuľke 3.20.

K 31.12.2023 bolo celkovo 9 062 detí zverených do náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnskej starostlivosti a poručníctva. Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti a porovnanie s predchádzajúcim rokom uvádza príloha ku kapitole 3, tabuľka 18.

V roku 2023 bolo právoplatným rozhodnutím súdu osvojených 240 detí, z ktorých bolo 6 detí osvojených do cudziny. Do predosvojiteľskej starostlivosti bolo zverených 161 detí, z toho do cudziny bolo zverených 5 detí.

Tabuľka 3.20 Počet detí zverených do náhradných rodín v rokoch 2022 a 2023

Rok	Osvojenie (zverené do predosvojiteľskej starostlivosti)	Náhradná osobná starostlivosť	Pestúnska starostlivosť	Poručníctvo	Spolu
2022	83	1 044	65	195	1 387
2023	161	1 084	60	163	1 468

Zdroj: V(MPSVR SR) 12-01

⁵⁶ Náhradná starostlivosť o dieťa je definovaná zákonom č. 36/2005 Z. z. Zákon o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Vo všeobecnosti pri náhradnej rodinnej starostlivosti rozlišujeme viaceré druhy: zverenie maloletého dieťaťa do osobnej starostlivosti inej fyzickej osoby než rodiča; pestúnska starostlivosť; poručníctvo, ak sa poručník osobne stará o dieťa; to neplatí, ak sa poručník osobne stará o dieťa, ktorého rodičia nie sú plnoletí; dočasné zverenie dieťaťa do starostlivosti osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom; zverenie dieťaťa do starostlivosti fyzickej osoby rozhodnutím súdu o nariadení predbežného opatrenia, ak súd koná o zverení dieťaťa do náhradnej starostlivosti tejto fyzickej osoby; zverenie dieťaťa do predosvojiteľskej starostlivosti alebo zverenie dieťaťa do starostlivosti fyzickej osoby rozhodnutím súdu o nariadení predbežného opatrenia, ak súd koná o zverení dieťaťa do predosvojiteľskej starostlivosti. Štát za účelom podpory náhradnej rodinnej starostlivosti poskytuje rôzne príspevky na podporu náhradnej starostlivosti, uvedené v podkapitole 3.4.5.

Poradensko-psychologické služby

V roku 2023 pracovalo na referátoch poradensko-psychologických služieb (ďalej len „RPPS“) úradov PSVR 81 zamestnancov; spolu poskytli 42 203 konzultácií pri celkovom počte 7 046 prípadov.

Ťažiskové činnosti RPPS:

a) psychologické partnerské, manželské a rodinné poradenstvo, psychologická diagnostika, krízová psychologická intervencia

- v oblasti pomoci dieťaťu, rodičom alebo plnoletej fyzickej osobe pri riešení výchovných, manželských, rodinných a iných sociálnych problémov,
- v oblasti pomoci manželom, rodičom maloletých detí v rozvode a po rozvode, taktiež ich maloletým deťom,
- v oblasti pomoci pri úprave styku rodičov s dieťaťom,
- v oblasti skúmania názoru dieťaťa vo veciach, ktoré sa ho týkajú, v prípade, že dieťa a/alebo rodina je klientom RPPS,
- v oblasti pomoci jednotlivcom a rodine s problémom násillia a drogovej závislosti,
- v oblasti pomoci jednotlivcom a rodine v krízových situáciách a v závažných životných zmenách.

b) špecializovaná príprava fyzických osôb – záujemcov o vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti - psychologické posudzovanie predpokladov a príprava fyzických osôb – záujemcov o vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti.

Základné štatistické údaje o činnosti RPPS sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľky 19 a 20.

Poradensko-psychologické služby pre jednotlivcov, páry a rodiny

Rodinné poradne

V rámci Národného projektu „Rodinné poradne – poradensko - psychologické služby pre rodiny, páry a jednotlivcov“ (ďalej len „NP ROPO“) vzniklo 5 rodinných poradní s cieľom rozšíriť a zvýšiť dostupnosť bezplatnej odbornej pomoci v oblasti rodinného poradenstva ako jedného z preventívnych nástrojov na podporu duševného a sociálneho zdravia slovenských rodín a ich členov.

Cieľom rodinných poradní je prispieť k systémovému riešeniu v oblasti prevencie duševných chorôb, posilneniu vzťahov v rodine a medzigeneračnej komunikácii, a to prostredníctvom poskytovania bezplatných poradensko - psychologických služieb v rodinných poradniach a zavedenia výkonu odborných činností zameraných na prevenciu porúch duševného zdravia klientov.

V roku 2023 pracovalo na novovzniknutých rodinných poradniach 35 zamestnancov, ktorí poskytli 6 626 konzultácií a podali 3 140 základných informácií.

Ťažiskové činnosti ROPO:

Základnou činnosťou rodinných poradní je poskytovanie poradenstva pre rodiny a ich členov, a to:

- Psychologické poradenstvo
- Sociálne poradenstvo
- Poradenstvo v právnej oblasti
- Prevencia

Z hľadiska odborných profesií je v najvyššej miere zastúpené a vyťažené psychologické poradenstvo (62,5 %), následne sociálne poradenstvo (22,3 %) a napokon právne poradenstvo (14,7 %).

Trend vývoja odborných konzultácií a vyťaženosť jednotlivých pracovníkov rodinných poradní má jednoznačne stúpajúci charakter. V roku 2023 ide o kvantitatívny nárast klientely o cca 50 % oproti roku 2022. Dotvorenie celoslovenskej siete plánovaných 41 rodinných poradní po celom Slovensku považuje Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR za veľmi aktuálne a žiadúce. Tento cieľ bude realizovaný od roku 2024 v rámci NP Rodinné poradne II. - rozvoj poskytovania poradensko - psychologických služieb pre jednotlivcov, páry a rodiny. Podrobnejšie údaje sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 21.

3.4.4 Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti

Zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa v znení neskorších predpisov podporuje prostredníctvom finančných príspevkov vykonávanie osobnej starostlivosti o dieťa inou fyzickou osobou, ak rodičia nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o dieťa.

Dňa 1. januára 2019 vstúpila do platnosti novela zákona č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa. Cieľom návrhu zákona bolo zlepšenie finančnej podpory detí v náhradnej starostlivosti. Výška opakovaného príspevku dieťaťu sa upravila na úroveň úhrady výdavkov na dieťa v profesionálnej rodine. Účelom bolo posilnenie finančnej podpory náhradnej starostlivosti o dieťa opakovaným príspevkom dieťaťu, aby čo najviac detí vyrastalo v rodinnom prostredí. Rozšíril sa okruh oprávnených osôb pre nárok na opakovaný príspevok náhradnému rodičovi o náhradných rodičov, ktorí majú dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti a nie sú jeho príbuzným v priamom rade. Z dôvodu administratívneho a legislatívno-technického zjednodušenia sa navrhlo sumu príspevkov vyjadriť ako násobok životného minima nezaopatreného dieťaťa.

Zákonom č. 107/2022 sa s účinnosťou od 1. júla 2022 mení a dopĺňa zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa.

Týmto zákonom sa

- upravilo poskytovanie opakovaného príspevku náhradnému rodičovi, a to tak, že zvýšenie tohto príspevku sa poskytuje už aj pri starostlivosti o dvoch súrodencov a je odstupňované v závislosti od počtu súrodencov
- výrazne sa zvýšila suma osobitného opakovaného príspevku z 0,8 až na 2,4 násobok sumy životného minima
- vytvoril sa príspevok dieťaťu na úhradu zvýšených výdavkov, ktorý je poskytovaný v rôznych mimoriadnych životných situáciách v maximálnej sume 500 eur za rok
- zaviedol sa príspevok na podporu vzdelávania náhradných rodičov za účelom zvyšovania kvality poskytovanej starostlivosti deťom v náhradnej starostlivosti v celkovej sume max 100 eur ročne
- výživné, ktoré je súdom určené poukazovať príslušnému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, považovalo na účely poskytovania opakovaného príspevku dieťaťu za príjem

Tabuľka 3.21 Sumy príspevkov na podporu náhradnej starostlivosti v roku 2023

Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti	
Jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti	829,86 eur
Jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti	10,2 nás. sumy ŽM *
Opakovaný príspevok dieťaťu	
Do 10 rokov	2 nás. sumy ŽM *
Od 10 do 15 rokov	2,3 nás. sumy ŽM *
Nad 15 rokov	2,5 nás. sumy ŽM *
Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi	1,95 nás. sumy ŽM *
Zvýšenie opakovaného príspevku náhradnému rodičovi	viď tabuľka 3.22
Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi	2,4 nás. sumy ŽM *
Príspevok dieťaťu na úhradu zvýšených výdavkov	max 500 eur ročne
Príspevok na vzdelávanie pre náhradného rodiča	max 100 eur ročne

Zdroj: MPSVR SR

* ŽM - životné minimum pre nezaopatrené dieťa

Jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti sa poskytuje dieťaťu pri zverení do náhradnej starostlivosti na podporu zabezpečenia základného osobného vybavenia dieťaťa. Od 1. 8. 2021 bola suma príspevku ustanovená na výšku sumy príspevku pri narodení dieťaťa (829,86 eur).

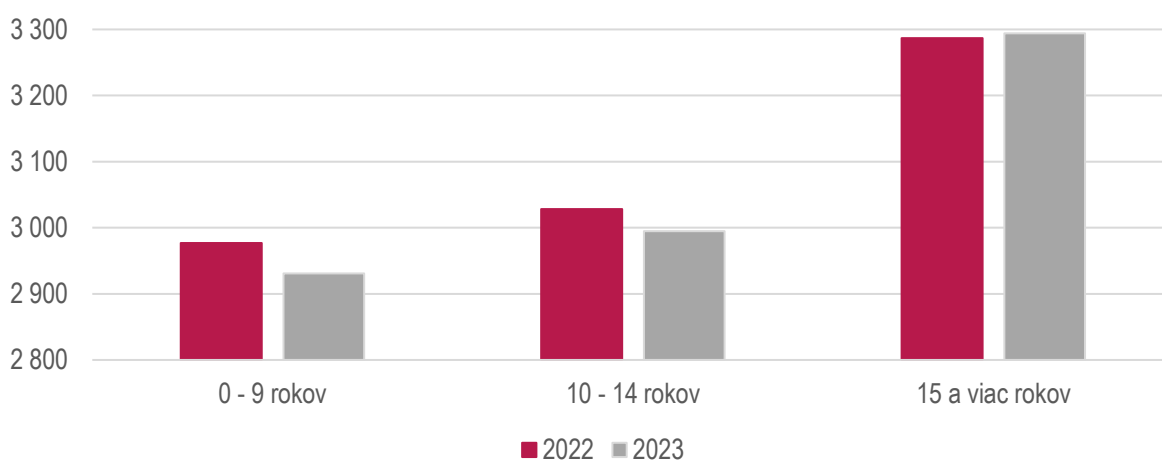
Súčasne v roku 2021 sa upravilo posudzovanie nároku na príspevok v prípade zvereného dieťaťa do náhradnej starostlivosti, ktoré bolo pri podaní návrhu na zverenie mladšie ako 6 mesiacov. Príspevok bol v roku 2023 poskytnutý na 1 084 detí, čo je o 62 detí menej ako v roku 2022. Z celkového počtu detí bolo 78 % detí zverených do náhradnej osobnej starostlivosti, 6 % detí do pestúnskej starostlivosti, 6 % detí bolo zverených

predbežným opatrením súdu do predosvojiteľskej starostlivosti, 5 % detí bolo zverených do predosvojiteľskej starostlivosti a 5 % detí bolo zverených poručníkovi. Spolu bolo na tento príspevok vyplatených 897 909 eur, čo predstavuje medziročný pokles o 86 768 eur.

Jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti sa poskytuje za účelom podpory osamostatnenia sa dieťaťa. V roku 2023 bol príspevok vyplatený na 649 detí, čo je o 21 detí menej ako v roku 2022. Z celkového počtu detí u 78,6 % detí došlo k zániku náhradnej osobnej starostlivosti, u 12,9 % k zániku pestúnskej starostlivosti a u 8,5 % k zániku poručníctva. Spolu bolo na príspevok vyplatených 747 741 eur, čo predstavuje medziročný nárast o 48 336 eur.

Opakovaný príspevok dieťaťu sa poskytuje za účelom podpory uspokojovania potrieb dieťaťa, najmä na úhradu nákladov na výživu, výchovu, vzdelávanie a bývanie dieťaťa. V sledovanom období bol príspevok vyplatený priemerne mesačne 9 220 deťom (pokles oproti roku 2022 o 73 detí), celkovo v sume 22 228 720 eur, čo predstavuje medziročný nárast o 430 955 eur, t.j. nárast 1,9 %. Podľa jednotlivých foriem náhradnej starostlivosti bolo v priemere zastúpených 77,8 % detí v náhradnej osobnej starostlivosti, 12,1 % detí v pestúnskej starostlivosti, 5,7 % detí zverených do náhradnej starostlivosti na základe predbežného opatrenia a 4,3 % detí v poručníctve.

Graf 3.15 Počet detí podľa vekových kategórií, na ktoré bol vyplatený opakovaný príspevok dieťaťu

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

Zákonom č. 107/2022 sa s účinnosťou od 1. júla 2022 mení a dopĺňa zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa. Tento zákon upravil, aby sa výživné, ktoré je súdom určené poukazovať príslušnému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny považovalo na účely poskytovania opakovaného príspevku dieťaťu za príjem. Opakovaný príspevok dieťaťu sa znižuje o sumu súdom určeného výživného. Dieťa však nedostáva menej finančných prostriedkov, pretože suma výživného sa mu poskytuje prostredníctvom náhradného výživného. Dieťa tak dostáva rovnakú sumu ako doteraz, avšak zloženú z dvoch rôznych príspevkov – opakovaný príspevok dieťaťu a náhradné výživné.

Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa poskytuje za účelom podpory vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa, ktoré má náhradný rodič zverené do náhradnej starostlivosti. Zákonom č. 107/2022 sa s účinnosťou od 1. júla 2022 mení a dopĺňa zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa. Týmto zákonom sa upravilo poskytovanie opakovaného príspevku náhradnému rodičovi, a to tak, že zvýšenie tohto príspevku sa poskytuje už aj pri starostlivosti o dvoch súrodencov a je odstupňované v závislosti od počtu súrodencov.

Za sledované obdobie bol príspevok poskytnutý priemerne mesačne 2 228 náhradným rodičom na 2 893 detí (v roku 2022 to bolo 2 144 náhradných rodičov na 2 769 detí).

Novelou zákona č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa sa s účinnosťou od 1. júla 2022 upravilo poskytovanie opakovaného príspevku náhradnému rodičovi, a to tak, že zvýšenie tohto príspevku sa poskytuje už aj pri starostlivosti o dvoch súrodencov a je odstupňované v závislosti od počtu súrodencov

V prípade, ak sa náhradný rodič osobne staral o dve alebo viac detí, ktoré sú súrodencami, opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa od júla 2022 zvýšil nasledovne:

Tabuľka 3.22 Zvýšenie opakovaného príspevku náhradnému rodičovi v závislosti od počtu detí

Počet detí, ktoré sú súrodenci	Zvýšenie opakovaného príspevku náhradnému rodičovi o
2 deti	0,975 - násobok sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne
3 deti	1,95 - násobok sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne
4 deti	2,925 - násobok sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne
5 detí	3,9 - násobok sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne
6 detí	4,875 - násobok sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne
7 a viac detí	5,85 - násobok sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa mesačne

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

V sledovanom období bolo priemerne mesačne 486 takýchto prípadov, čo je výrazný nárast oproti roku 2022 (o 230 poberateľov). Celková vyplatená suma na príspevok predstavuje 7 811 917 eur (medziročný nárast o 1 283 273 eur), t.j. nárast o 19,7 %.

Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa poskytuje za účelom podpory vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa zverené do náhradnej starostlivosti, ktoré je občanom s ťažkým zdravotným postihnutím. Zákom č. 107/2022 sa s účinnosťou od 1. júla 2022 mení a dopĺňa zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa. Vzhľadom k tomu, že starostlivosť o deti s ťažkým zdravotným postihnutím je mimoriadne náročná po všetkých stránkach, vrátane tej finančnej, zvýšil sa osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi z 0,8 násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa na 2,4 násobok sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa.

Za sledované obdobie bol príspevok poskytnutý priemerne mesačne 67 náhradným rodičom, ktorí spolu vykonávajú starostlivosť priemerne mesačne o 70 ťažko zdravotne postihnutých detí (medziročný nárast o 4 náhradných rodičov a 5 ťažko zdravotne postihnutých detí). Spolu bolo na príspevok vyplatených 249 772 eur (medziročný nárast o 122 824 eur), t.j. nárast o 96,8 %.

Nariadením č. 298/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 93/2022 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky, spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny, v znení neskorších predpisov sa z dôvodu vysokej inflácie jednorazovo za mesiac august 2023 zvýšil opakovaný príspevok náhradnému rodičovi o 100 eur. Tento príspevok sa poskytol aj náhradným rodičom, ktorým nevznikol nárok na opakovaný príspevok náhradnému rodičovi (napr. starí rodičia). V roku 2023 sa jednorazovo poskytol tento príspevok 6 429 poberateľom v celkovej sume 642 900 eur.

Príspevok dieťaťu na úhradu zvýšených výdavkov zákonom č. 107/2022 sa s účinnosťou od 1. júla 2022 mení a dopĺňa zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa. Zaviedol sa nový príspevok dieťaťu na úhradu zvýšených výdavkov, ktorý sa poskytuje, aj opakovane pri rôznych mimoriadnych životných situáciách, napríklad, ak je dieťa mimoriadne umelecky alebo športovo nadané a v tejto súvislosti má náhradná rodina zvýšené výdavky. Príspevok sa poskytuje v sume max 500 eur ročne, môže byť vyčerpaná aj čiastkovo.

V roku 2023 bol tento príspevok vyplatený 381 náhradným rodičom na 446 detí. Priemerná výška príspevku bola cca 189 euro. Najčastejšie dôvody na výplatu tohto príspevku sú zdravotný stav dieťaťa, športová a umelecká činnosť dieťaťa. Spolu bolo na príspevok vyplatených 84 139 eur.

Príspevok na vzdelávanie pre náhradného rodiča bol zavedený od 1. júla 2022 novelou zákona č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa. Príspevok vznikol na podporu celoživotného vzdelávania náhradných rodičov za účelom zvyšovania kvality poskytovanej starostlivosti deťom v náhradnej starostlivosti. Príspevok sa poskytuje náhradnému rodičovi v sume max 100 eur ročne.

V roku 2023 bol tento príspevok vyplatený 54 náhradným rodičom v priemernej výške cca 71 eur. Spolu bolo na príspevok vyplatených 3 883 eur.

3.4.5 Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti pre ľudí s osobitnou ochranou (Ukrajina)

Nariadením č. 93/2022 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky, spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny, sa upravili tieto príspevky:

- **jednorazový príspevok pri zverení dieťaťa do náhradnej starostlivosti**
- **opakovaný príspevok dieťaťu**
- **opakovaný príspevok náhradnému rodičovi**

Jednorazový príspevok pri zverení dieťaťa do náhradnej starostlivosti sa poskytuje už na základe rozhodnutia súdu o nariadení neodkladného opatrenia v prípade, že je takýmto dieťaťom osoba s osobitnou ochranou. Vzhľadom na to, že dieťa prišlo do krajiny bez akéhokoľvek vybavenia, účelom príspevku je zabezpečenie základných potrieb pre dieťa, ako napr. posteľ, ošatenie atď. V roku 2023 bol tento príspevok vyplatený 4 náhradným rodičom na 4 deti.

Opakovaný príspevok dieťaťu sa poskytuje na základe rozhodnutia súdu o nariadení neodkladného opatrenia, ak zverené dieťa je osobou s osobitnou ochranou. Účelom príspevku je uspokojovanie potrieb dieťaťa, najmä úhradu nákladov na výživu, výchovu a vzdelávanie. Pri deťoch, ktoré sú osobami s osobitnou ochranou je veľká pravdepodobnosť, že k riadnemu zvereniu nakoniec nedôjde. Vzhľadom na situáciu sa tento príspevok poskytuje už na základe neodkladného opatrenia. V roku 2023 bol príspevok vyplatený priemerne mesačne na 23 detí.

Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa poskytuje už na základe rozhodnutia súdu o nariadení neodkladného opatrenia v prípade, že zvereným dieťaťom je osoba s osobitnou ochranou. Súčasne sa umožnilo, aby sa opakovaný príspevok náhradnému rodičovi poskytoval aj v prípade, že náhradný rodič má na území Slovenskej republiky len prechodný pobyt. Účelom príspevku je spájanie rodín a zabezpečenie čo najlepšej starostlivosti o deti. Tento príspevok bol v roku 2023 vyplatený priemerne mesačne 8 náhradným rodičom na 9 detí. Na príspevky na náhradnú rodinnú starostlivosť bolo v roku 2023 vyčerpaných celkovo 30 442 049 eur, čo predstavuje medziročný pokles o 220 158 eur,⁵⁷ t.j. pokles o 0,7 %.

3.4.6 Kompenzácia sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia

Právne vzťahy pri poskytovaní peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, pri vyhotovení preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodcom a parkovacieho preukazu pre fyzickú osobu so zdravotným postihnutím upravuje zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej „zákon o peňažných príspevkoch“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2009. Cieľom tejto úpravy právnych vzťahov je podporiť sociálne začlenenie fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím do spoločnosti za jej aktívnej účasti pri zachovaní jej ľudskej dôstojnosti v týchto štyroch oblastiach: *oblasť mobility a orientácie, oblasť komunikácie, oblasť zvýšených výdavkov a oblasť sebaobsluhy*.

Zákonom č. 352/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa s účinnosťou od 1. januára 2023 ustanovilo, že za príjem sa na účely poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu nepovažuje rodičovský dôchodok.

Zákonom č. 401/2022 Z. z. sa s účinnosťou od 1. januára 2023 doplnil zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Týmto zákonom sa upravili podmienky poskytovania peňažného príspevku na osobnú asistenciu, a to v prípade, ak fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím si po ukončení

⁵⁷ údaje z Návrhu záverečného účtu kapitoly 23 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

poskytovania celoročnej pobytovej sociálnej služby podá žiadosť o poskytnutie peňažného príspevku na osobnú asistenciu (napr. určenie rozsahu osobnej asistencie vopred, odňatie a výplata peňažného príspevku na osobnú asistenciu).

Zákonom č. 96/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa s účinnosťou od 1. mája 2023 ustanovilo, kedy je najskôr možné požiadať o vypracovanie komplexného posudku v prípade fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím pred dovŕšením šiesteho roku veku.

S účinnosťou od 1. júla 2023 bolo v nadväznosti na zákon č. 400/2022 Z. z., ktorým bol novelizovaný zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zrušené krátenie peňažného príspevku na opatrovanie u opatrovateľov, ktorí poberajú niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok pri opatrovaní fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím:

- a) ktorej sa poskytuje ambulantná forma sociálnej služby v rozsahu viac ako 20 hodín týždenne a
- b) ktorej sa poskytuje ambulantná forma sociálnej služby viac ako 20 hodín týždenne a súčasne fyzická osoba opatruje aj fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorej sa ambulantná forma sociálnej služby neposkytuje alebo poskytuje v rozsahu najviac 20 hodín týždenne.

S účinnosťou od 1. augusta 2023 boli v nadväznosti **na zákon č. 295/2023 Z. z.**, ktorým bol novelizovaný zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov upravené výšky niektorých peňažných príspevkov na kompenzáciu a niektoré podmienky poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu:

- zmena výšky peňažného príspevku na kúpu osobného motorového vozidla (ďalej len „OMV“) na sumu 13 277,58 eura (zo sumy 6 638,79 eura),
- zmena výšky peňažného príspevku na kúpu OMV s automatickou prevodovkou na sumu 16 596,96 eura (zo sumy 8 298,48 eura),
- zmena zohľadňujúcej ceny OMV na sumu 26 555,14 eura (zo sumy 13 277,57 eura),
- zmena výšky peňažného príspevku na úpravu OMV na sumu 13 277,58 eura (zo sumy 6 638,79 eura),
- zmena výšky úhrnu peňažných príspevkov na úpravu OMV poskytnutých fyzickej osobe s ŤZP v období siedmich rokov na sumu 13 277,58 eura (zo sumy 6 638,79 eura),
- zmena výšky hodnoty majetku fyzickej osoby s ŤZP na účely poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu na sumu 50 000 eur (z pôvodnej výšky 39 833 eur)
- zmena výšky úhrnu poskytnutých peňažných príspevkov na úpravu bytu a peňažných príspevkov na úpravu rodinného domu poskytnutých fyzickej osobe s ŤZP v období siedmich rokov na sumu 13 277,58 eura (zo sumy 6 638,79 eura).

Zákonom č. 273/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sa s účinnosťou od 1. augusta 2023 doplnil zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Týmto zákonom sa doplnilo nové prechodné ustanovenie (§ 67o) týkajúce sa zmeny potrebnej kvalifikácie pre posudkových lekárov v takom zmysle, že posudkový lekár na účely zákona o peňažných príspevkov na kompenzáciu je aj lekár, ktorý získal vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v študijnom odbore všeobecné lekárstvo a ku dňu vzniku pracovnoprávneho vzťahu alebo obdobného pracovného vzťahu v období od 1. augusta 2023 do 31. júla 2025 preukáže najmenej jeden rok praxe v zdravotníckom zariadení, a to najdlhšie dva roky od vzniku tohto vzťahu.

Zákonom č. 263/2023 Z. z. sa s účinnosťou od 1. septembra 2023 doplnil zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Týmto zákonom sa upravili podmienky poskytovania peňažného príspevku na osobnú asistenciu nasledovne:

- rozšíril sa rozsah hodín osobnej asistencie pre fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorej sa poskytuje celoročná pobytová sociálna služba, a to aj na sprevádzanie do školského zariadenia, zo školy alebo zo školského zariadenia a na vykonávanie úkonov osobnej asistencie počas výchovno-vzdelávacieho procesu a ostatných činností v škole alebo školskom zariadení, ak je škola alebo školské zariadenie mimo priestorov zariadenia sociálnych služieb,
- rozšíril sa rozsah hodín osobnej asistencie pre fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorá navštevuje školu alebo školské zariadenie, a to aj na sprevádzanie do školského zariadenia, zo školy alebo zo školského zariadenia a na vykonávanie úkonov osobnej asistencie počas výchovno-vzdelávacieho procesu a ostatných činností v škole alebo školskom zariadení,
- vo všeobecnosti sa upravil rozsah hodín osobnej asistencie tak, že do rozsahu hodín osobnej asistencie sa nezapočítavajú iba hodiny osobnej asistencie, počas ktorých fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím vykonáva zamestnanie.

S účinnosťou od 1. novembra 2023 bola v nadväznosti **na opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 415/2023 Z. z.**, ktorým sa mení opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 6/2009 Z. z., ktorým sa ustanovuje zoznam stavebných prác, stavebných materiálov a zariadení a maximálne zohľadňované sumy z ich ceny, schválená výrazná úprava zoznamu stavebných prác, stavebných materiálov a zariadení a maximálne zohľadňovaných súm z ich ceny. Novelou opatrenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 6/2009 Z. z. sa dosiahlo zvýšenie poskytnutých peňažných príspevkov na úpravu bytu (o 56%) a peňažných príspevkov na úpravu rodinného domu (o 65%), čo priamo reflektuje na zmenu zákona od 1. augusta 2023 (zákon č. 295/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). Zoznam stavebných prác, stavebných materiálov a zariadení, ktorý tvorí prílohu opatrenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 6/2009 Z. z. bol vypracovaný odborníkom z oblasti stavebníctva.

S účinnosťou od 1. júla 2023 boli **nariadením vlády Slovenskej republiky č. 232/2023 Z. z.**, ktorým sa ustanovuje výška sadzby na jednu hodinu osobnej asistencie a výška peňažného príspevku na opatrovanie upravené výšky uvedených peňažných príspevkov:

- výška sadzby na jednu hodinu osobnej asistencie, ktorá slúži na výpočet výšky peňažného príspevku na osobnú asistenciu, bola zvýšená na sumu 5,52 eura (zo sumy 5,20 eura),
- výška peňažného príspevku na opatrovanie poskytovaná opatrovateľovi v tzv. produktívnom veku bola zvýšená nasledovne:
 - a) ak opatruje jednu fyzickú osobu s ŤZP na sumu 569 eur (zo sumy 525,65 eura),
 - b) ak opatruje dve alebo viaceré fyzické osoby s ŤZP na sumu 756,80 eura (zo sumy 699,15 eura).
- výška peňažného príspevku na opatrovanie poskytovaná opatrovateľovi poberajúcemu niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok bola zvýšená nasledovne:
 - ak opatruje jednu fyzickú osobu s ŤZP na sumu 426,75 eura (zo sumy 262,85 eura),
 - ak opatruje dve alebo viaceré fyzické osoby s ŤZP na sumu 567,60 eura (zo sumy 349,60 eura).

Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 416/2022 Z.z. z 30.11.2022, ktorým sa dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 131/2022 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti dotácií v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny v znení neskorších predpisov sa upravili podmienky poskytovania dotácií na podporu humanitárnej pomoci pre odídenecov z Ukrajiny (osoby so závažným zdravotným postihnutím). Dotáciu na podporu humanitárnej pomoci možno v čase krízovej situácie poskytovať žiadateľovi, ktorý je osobou s osobitnou ochranou, a to v sume:

- 300 eur mesačne, ak je miera závažnosti zdravotného postihnutia žiadateľa od 40 do 59 %,
- 508 eur mesačne, ak je miera závažnosti zdravotného postihnutia žiadateľa 60 % a viac.

Prehľad maximálnych výšok jednorazových peňažných príspevkov je uvedený v tabuľke 3.23 a prehľad výšok opakovaných peňažných príspevkov je uvedený v tabuľke 3.24.

Tabuľka 3.23 Maximálne výšky jednorazových peňažných príspevkov na kompenzáciu

Druhy jednorazových peňažných príspevkov na kompenzáciu	Maximálna výška v € do 31.07.2023	Maximálna výška v € od 01.08.2023
Peňažný príspevok na kúpu pomôcky	8 630,42	8 630,42
– na kúpu druhého mechanického vozíka	1 659,70	1 659,70
– na kúpu druhého elektrického vozíka	4 979,09	4 979,09
– na kúpu druhého načúvacieho aparátu	331,94	331,94
Peňažný príspevok na výcvik používania pomôcky	8 630,42	8 630,42
Peňažný príspevok na úpravu pomôcky	8 630,42	8 630,42
Peňažný príspevok na kúpu zdvíhacieho zariadenia	11 617,88	11 617,88
Peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla s manuálnou prevodovkou	6 638,79	13 277,58
– na kúpu osobného motorového vozidla s automatickou prevodovkou	8 298,48	16 596,96
Úhrn peňažných príspevkov na úpravu osobného motorového vozidla v období siedmich rokov	6 638,79	13 277,58
Úhrn peňažných príspevkov na úpravu bytu a peňažných príspevkov na úpravu rodinného domu v období siedmich rokov	6 638,79	13 277,58
Úhrn peňažných príspevkov na úpravu garáže v období siedmich rokov	1 659,70	1 659,70

Zdroj: MPSVR SR

Tabuľka 3.24 Prehľad opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu

Druhy opakovaných peňažných príspevkov	Výška PP v € ⁵⁸ do 30. 6. 2023	Výška PP v € od 1. 7. 2023
PP na osobnú asistenciu – sadzba na jednu hodinu	5,20	5,52
PP na prepravu	119,61	137,19
PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov:		
- na diétne stravovanie		
a) choroby a poruchy uvedené v prvej skupine prílohy č.5 zákona	43,51	49,91
b) choroby a poruchy uvedené v druhej skupine prílohy č.5 zákona	21,76	24,96
c) choroby a poruchy uvedené v tretej skupine prílohy č.5 zákona	13,06	14,98
- hygienu alebo opotrebovanie šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia	21,76	24,96
- zabezpečenie prevádzky osobného motorového vozidla	39,15	44,91
- starostlivosť o psa so špeciálnym výcvikom	52,21	59,88
PP na opatrovanie:		
- FO (opatrovateľ) nepoberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok:		
a) opatruje jednu FO s ŤZP	525,65	569,00
b) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP	699,15	756,80
- FO (opatrovateľ) poberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok		
a) opatruje jednu FO s ŤZP	262,85	426,75
b) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP	349,60	576,60
c) opatruje jednu FO s ŤZP, ktorá je viac ako 20 hodín týždenne v zariadení	231,30	426,75
d) opatruje FO s ŤZP, ktorá je v zariadení viac ako 20 hodín týždenne a súčasne opatruje aj druhú FO s ŤZP, ktorá nie je v zariadení alebo je v zariadení najviac 20 hodín týždenne	339,10	567,60

Zdroj: MPSVR SR

⁵⁸ Pri PP na prepravu a PP na opatrovanie pre opatrovateľov nepoberajúcich dôchodkovú dávku do výpočtu výšky PP vstupujú aj ďalšie parametre, napríklad výška príjmu FO s ŤZP.

Podľa zákona o peňažných príspevkoch je možné fyzickým osobám s ŤZP po posúdení ich zdravotného stavu vyhotoviť preukaz fyzickej osoby s ŤZP, preukaz fyzickej osoby s ŤZP so sprievodcom a parkovací preukaz pre fyzickú osobu so zdravotným postihnutím. Tieto preukazy umožňujú fyzickým osobám s ŤZP využívať určité zľavy a výhody v rôznych oblastiach, čím prispievajú ku kompenzácii sociálnych dôsledkov ŤZP a sociálnemu začleneniu týchto osôb. Prehľad počtu platných preukazov k 31. decembru roku 2022 a roku 2023, rozčlenený podľa ich druhu, je uvedený v tabuľke 3.25.

Tabuľka 3.25 Počet platných preukazov

Druh preukaz	Obdobie k 31.12. 2022	Obdobie k 31. 12. 2023
Preukaz fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím (bez sprievodcu)	188 027	191 947
Preukaz fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodcom	167 850	170 546
SPOLU: Preukaz fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím bez/so sprievodcom	355 877	362 493
Parkovacie preukazy pre fyzickú osobu so zdravotným postihnutím	125 137	134 500

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

V roku 2023 na základe administratívnych údajov boli na peňažné príspevky na kompenzáciu vynaložené finančné prostriedky v celkovej sume 610 408 471 eur, z toho na peňažné príspevky poskytnuté fyzickým osobám s ŤZP, ktorých bolo priemerne mesačne 143 397, boli vynaložené finančné prostriedky v celkovej sume 213 777 852 eur. V roku 2023 v porovnaní s rokom 2022 vzrástol celkový objem finančných prostriedkov vynaložených na všetky peňažné príspevky na kompenzáciu o sumu 69,497 mil. eur. Prehľad čerpania finančných prostriedkov v roku 2023 je uvedený v tabuľke 3.26.

Tabuľka 3.26 Prehľad čerpania finančných prostriedkov v roku 2023

Peňažné príspevky na kompenzáciu	Priemerný mesačný počet poberateľov	Vynaložené finančné prostriedky v €
PP poskytované FO s ŤZP	143 397	213 777 852
PP na opatrovanie*	66 283	396 630 618
SPOLU	209 680	610 408 471

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

*PP na opatrovanie je poskytovaný fyzickej osobe, ktorá opatruje FO s ŤZP

Pri **peňažných príspevkoch poskytovaných fyzickým osobám s ŤZP** čerpanie finančných prostriedkov v roku 2023 v porovnaní s predchádzajúcim rokom predstavuje nárast o sumu 21,31 mil. eur. Nárast finančných prostriedkov na peňažné príspevky poskytované fyzickým osobám s ŤZP v roku 2023 najvýraznejšie ovplyvnilo čerpanie na účely peňažného príspevku na osobnú asistenciu, ktoré vzrástlo o 13,02 mil. eur. Súčasne vzrástol priemerný mesačný počet jeho poberateľov o 690. Prehľad vývoja počtu FO s ŤZP, ktorým boli poskytované peňažné príspevky na kompenzáciu v roku 2022 a v roku 2023, je uvedený v grafe 3.16.

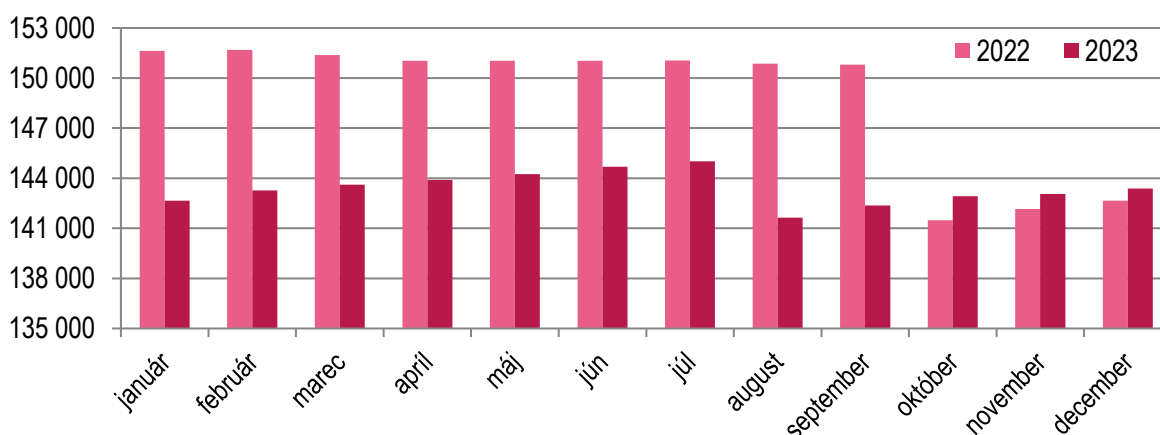
Pri **peňažnom príspevku na opatrovanie, ktorý je poskytovaný priamo opatrovateľovi**, čerpanie finančných prostriedkov v roku 2023 stúplo o 48,18 mil. eur a súčasne vzrástol aj priemerný mesačný počet poberateľov tohto peňažného príspevku o 2 734. Na peňažný príspevok na opatrovanie, poskytovaný priemerne mesačne 66 283 fyzickým osobám (opatrovateľom) opatrujúcim fyzické osoby s ŤZP, boli poskytnuté finančné prostriedky v celkovej sume 396 630 618 eur.

Z hľadiska objemu vynaložených finančných prostriedkov je najvyššie čerpanie v roku 2023 na peňažný príspevok na opatrovanie v celkovej sume 396,63 mil. eur. Nasledujú čerpania na peňažný príspevok na osobnú asistenciu vo výške 113,62 mil. eur a na peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov (všetky druhy spolu) vo výške 68,99 mil. eur.

Zvýšenie čerpania finančných prostriedkov uvedených peňažných príspevkov v roku 2023 ovplyvnili legislatívne zmeny, ktoré priniesli výhodnejšie podmienky ich poskytovania. Medzi najvýznamnejšie patrí zvýšenie

peňažného príspevku na opatrovanie od 1. júla 2022 a od 1. júla 2023 opätovné zvýšenie peňažného príspevku na opatrovanie, ako aj zvýšenie sadzby na jednu hodinu osobnej asistencie.

Graf 3.16 Vývoj počtu FO* s ŤZP, ktorým boli poskytované peňažné príspevky na kompenzáciu

* V uvedených počtoch figuruje každý poberateľ PP len raz, aj keď mu je poskytnutých viac príspevkov

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

V roku 2023 boli na **opakované peňažné príspevky** vynaložené finančné prostriedky v celkovej sume 582,50 mil. eur. Z hľadiska počtu poberateľov bol v roku 2023 najvyšší priemerný mesačný počet 136 788 poberateľov peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov (celkovo všetky druhy zvýšených výdavkov). Tento peňažný príspevok sa člení podľa účelu poskytovania na štyri skupiny a v rámci tohto členenia bolo poradie podľa počtu priemerného mesačného počtu poberateľov v roku 2023 nasledovné:

Peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov:

- súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia bol poskytnutý priemerne mesačne 76 362 poberateľom,
- súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla bol poskytnutý priemerne mesačne 61 228 poberateľom,
- na diétne stravovanie bol poskytnutý priemerne mesačne 43 313 poberateľom,
- súvisiacich so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom bol poskytnutý priemerne mesačne 39 poberateľom.

Druhú najpočetnejšiu skupinu poberateľov opakovaných peňažných príspevkov tvoria poberatelia peňažného príspevku na opatrovanie, a to v priemernom mesačnom počte 63 549.

V roku 2023 bolo na 6 204 **jednorazových peňažných príspevkov** na kompenzáciu vynaložených cca 27,90 mil. eur. Najvyšší počet poskytnutých peňažných príspevkov bol na kúpu pomôcky (2 090), ďalej peňažný príspevok na kúpu zdvíhacieho zariadenia (1 218) a na peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla (1 186).

Celkový počet jednorazových peňažných príspevkov poskytnutých v roku 2023 v porovnaní s rokom 2022 klesol o 8 a čerpanie finančných prostriedkov vzrástlo o 4,68 mil. eur. K nárastu počtu poskytnutých jednorazových peňažných príspevkov došlo pri štyroch druhoch peňažných príspevkov a v šiestich druhoch došlo k poklesu počtu poskytnutých peňažných príspevkov, a to nasledovne:

a) nárast počtu jednorazových PP poskytnutých za celý kalendárny rok 2023 o:

- 35 PP na opravu pomôcky (priemerná výška PP klesla o 6,10 eura),
- 86 PP na kúpu zdvíhacieho zariadenia (priemerná výška PP vzrástla o 104,30 eura),
- 48 PP na kúpu osobného motorového vozidla (priemerná výška PP vzrástla o 3 072,38 eura),
- 1 PP na úpravu pomôcky (priemerná výška PP klesla o 264,77 eura).

b) pokles počtu jednorazových PP poskytnutých za celý kalendárny rok 2023 o:

- 2 PP na výcvik používania pomôcky (priemerná výška PP stúpala o 196,41 eura),

- 9 PP na úpravu bytu (priemerná výška PP stúpla o 21,53 eura),
- 4 PP na úpravu garáže (priemerná výška PP klesla o 1 330,84 eur),
- 53 PP na kúpu pomôcky (priemerná výška PP klesla o 11,29 eura),
- 92 PP na úpravu rodinného domu (priemerná výška PP vzrástla o 75,15 eura),
- 16 PP na úpravu osobného motorového vozidla (priemerná výška PP vzrástla o 850,59 eura).

Najvyšší počet z poskytnutých jednorazových peňažných príspevkov v roku 2023 predstavuje peňažný príspevok na kúpu pomôcky (2 090). Najčastejšie bol poskytnutý na kúpu pomôcky, ktorou je mechanický vozík (537), na kúpu načúvacieho aparátu (272), na kúpu stolového alebo prenosného osobného počítača (197), a na kúpu elektronickej čítacej lupy prenosnej (167). Prehľad vývoja počtu poberateľov a čerpania jednotlivých peňažných príspevkov na kompenzáciu v roku 2022 a v roku 2023 poskytuje tabuľka 3.27.

Tabuľka 3.27 Prehľad vývoja počtu poberateľov a čerpania finančných prostriedkov na peňažné príspevky na kompenzáciu ŤZP

Opakované peňažné príspevky na kompenzáciu	2022			2023		
	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerná mesačná výška PP v €	Vynaložené finančné prostriedky v €	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerná mesačná výška PP v €	Vynaložené finančné prostriedky v €
PP na osobnú asistenciu	12 086	679,20	100 636 368	12 776	722,51	113 662 898
PP na prepravu	3185	78,00	3 047 172	3 020	86,20	33 217 252
PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov:	142 942	36,93	65 552 265	136 788	40,92	68 994 579
– na diétne stravovanie	46 751	26,96	15 794 871	43 313	29,76	15 897 563
– hygienu alebo opotrebovanie šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia	78 158	20,86	20 294 085	76 362	23,09	21 969 572
– prevádzku osobného motorového vozidla	63 544	37,53	29 434 720	61 228	44,91	31 373 762
– starostlivosť o psa so špeciálnym výcvikom	46	49,67	28 589	39	55,25	26 683
PP na opatrovanie	63 549	434,58	348 450 358	66 283	454,72	396 630 618
Jednorazové peňažné príspevky na kompenzáciu	Počet poskytnutých PP*	Priemerná výška PP v €	Vynaložené finančné prostriedky v €	Počet poskytnutých PP*	Priemerná výška PP v €	Vynaložené finančné prostriedky v €
PP na kúpu pomôcky	2143	924,03	1 978 710	2090	912,74	1 907 622
PP na výcvik používania pomôcky	12	1 043,12	12 850	10	1239,53	12 395
PP na úpravu pomôcky	7	1725,35	12 077	8	1 460,58	11 685
PP na opravu pomôcky	864	309,3	265 261	899	303,20	272 580
PP na kúpu zdvíhacieho zariadenia	1132	9 352,07	10 585 450	1 218	9 456,37	11 517 858
PP na kúpu osobného motorového vozidla	1 138	6 805,42	7 744 860	1 186	9 877,80	11 715 071
PP na úpravu osobného motorového vozidla	124	4 456,75	552 637	108	5307,34	573 193
PP na úpravu bytu	255	2 792,90	673 865	244	2814,43	686 720
PP na úpravu rodinného domu	533	2 667,45	1 420 905	441	2742,60	1 209 486
PP na úpravu garáže	4	1 330,84	5323	0	0	0
Vynaložené finančné prostriedky na PP SPOLU v €	*540 911 191			*610 408 471		

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR, pri opakovaných príspevkoch je priemerná mesačná výška PP vypočítaná z vynaložených finančných prostriedkov bez doplatkov za oneskorený nárok

*sumárne údaje za 12 mesiacov (nemusi súhlasiť s čerpaním v Záverečnom účte MPSVR SR z dôvodu účtovnej uzávierky k 31.12.2023)

Finančné prostriedky vynaložené na **opakované peňažné príspevky** v roku 2023 v porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástli o 133,8 mil. eur. Vývoj priemerného mesačného počtu poberateľov týchto peňažných príspevkov v roku 2023 v porovnaní s rokom 2022 bol nasledovný:

a) nárast priemerného mesačného počtu poberateľov o:

- 680 PP na osobnú asistenciu (nárast celkovo vynaložených finančných prostriedkov o 13,02 mil. eur),
- 2 734 PP na opatrovanie (nárast celkovo vynaložených finančných prostriedkov o 48,18 mil. eur).

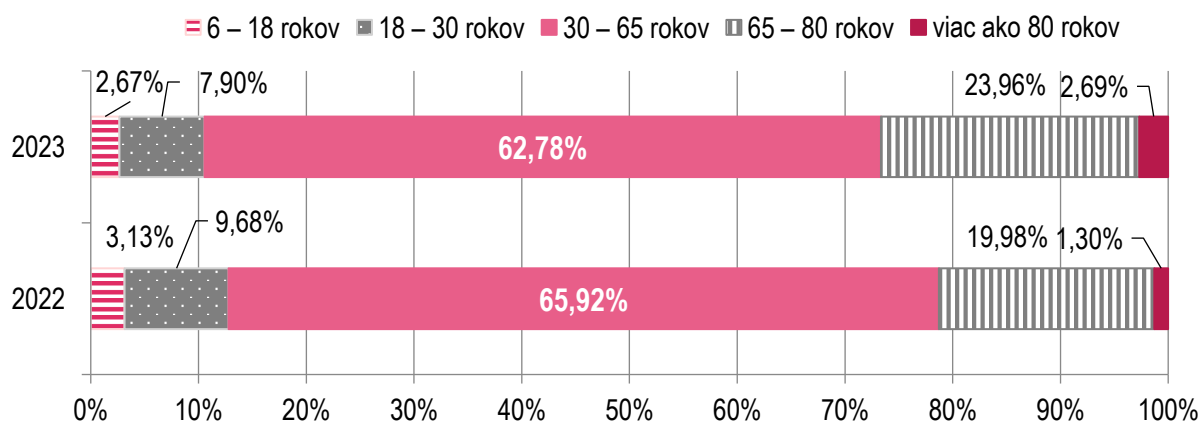
b) pokles priemerného mesačného počtu poberateľov o:

- 165 PP na prepravu (nárast vynaložených finančných prostriedkov o 170 080 tis. eur),
- 6 154 celkovo na PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov - spolu za všetky druhy zvýšených výdavkov (nárast vynaložených finančných prostriedkov o cca 3,44 mil. eur).

Pri peňažnom príspevku na osobnú asistenciu pretrváva nárast priemerného mesačného počtu poberateľov dlhodobo. Je to jediný peňažný príspevok poskytovaný fyzickej osobe s ŤZP, pri ktorom sa s účinnosťou od 1. júla 2018 neskúma príjem tejto fyzickej osoby (t. j. príjem nemá vplyv na výšku príspevku, ani nie je stanovená hranica príjmu pre jeho poskytnutie). V roku 2023 v porovnaní s rokom 2022 vzrástol priemerný mesačný počet poberateľov peňažného príspevku na osobnú asistenciu o 680. Priemerná mesačná výška tohto peňažného príspevku v roku 2023 predstavovala sumu 722,51 eura, čo zodpovedá cca 131 hodín osobnej asistencie za mesiac, na ktoré bol poskytnutý peňažný príspevok. Priemerný mesačný rozsah hodín osobnej asistencie v roku 2023 je porovnateľný s priemerným mesačným rozsahom hodín v roku 2022. Priemerná mesačná výška peňažného príspevku na osobnú asistenciu v roku 2023 v porovnaní s rokom 2022 vzrástla o 43,31 eura. Túto skutočnosť ovplyvnila výška sadzby na jednu hodinu osobnej asistencie, ktorá od 1. júla 2023 vzrástla zo sumy 5,20 eura na sumu 5,52 eura.

Z hľadiska vekovej štruktúry poberateľov peňažného príspevku na osobnú asistenciu je najpočetnejšia skupina poberateľov vo veku 65 až 80 rokov. Najvyšší nárast priemerného mesačného počtu poberateľov v roku 2023 v porovnaní s predchádzajúcim rokom bol o 679 poberateľov a prejavil sa vo vekovej skupine 65 až 80 rokov. Prehľad rozdelenia priemerného mesačného počtu poberateľov peňažného príspevku na osobnú asistenciu za december 2023 v porovnaní s decembrom 2022 podľa vekových skupín poskytuje graf 3.17 a celkový prehľad priemerného mesačného počtu poberateľov peňažného príspevku na osobnú asistenciu rozdelený podľa veku v rokoch 2022 a 2023 poskytuje tabuľka 3.28.

Graf 3.17 Rozdelenie priemerného mesačného počtu poberateľov peňažného príspevku na osobnú asistenciu podľa vekových skupín v rokoch 2022 a 2023

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

Tabuľka 3.28 Priemerný mesačný počet poberateľov peňažného príspevku na osobnú asistenciu podľa vekových skupín v rokoch 2022 a 2023

	2022	2023
6 - 18 rokov	378	345
18 - 30 rokov	1 170	1 020
30 - 65 rokov	7 968	8 107
65 - 80 rokov	2 415	3 094
80 a viac	157	347
Spolu	12 088	12 913

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

Pokles priemerného mesačného počtu poberateľov *peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov* v roku 2023 v porovnaní s rokom 2022 sa prejavil u každého druhu zvýšených výdavkov nasledovne:

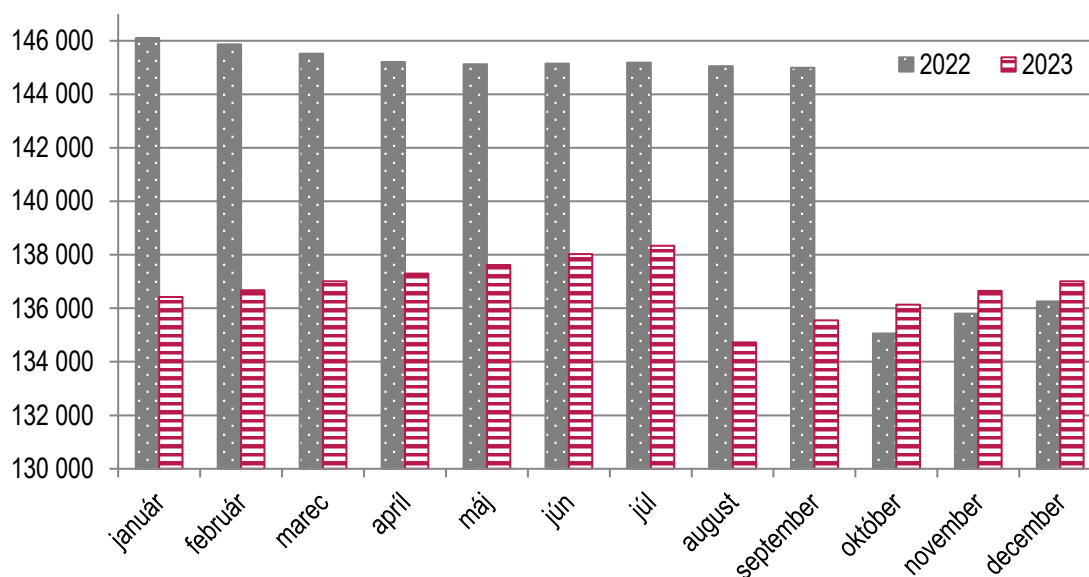
- pri PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla pokles o 2 256,
- pri PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia pokles o 1 769,
- pri PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov na diétne stravovanie pokles o 3 258,
- pri PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom pokles o 7.

Od roku 2016 až do roku 2023 zaznamenávame každoročne pokles priemerného mesačného počtu poberateľov tohto peňažného príspevku (všetky druhy zvýšených výdavkov), s výnimkou zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla, u ktorých v rokoch 2019 a 2020 zaznamenávame nárast. Je to dôsledok legislatívnej zmeny účinnej od 1. júla 2018, ktorou sa rozšíril okruh fyzických osôb s ŤZP, ktorým je možné kompenzovať tieto zvýšené výdavky. Pri zvýšených výdavkoch súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia sa legislatívna zmena, ktorou sa rozšíril okruh poberateľov tohto peňažného príspevku, prejavila už v roku jej účinnosti (od 1.7. 2020) znížením poklesu počtu poberateľov tohto peňažného príspevku. V roku 2023 bol pokles priemerného mesačného počtu poberateľov u všetkých druhov peňažných príspevkov na kompenzáciu zvýšených výdavkov početnejší ako v predchádzajúcom roku 2022. Najvýznamnejším dôvodom poklesu počtu poberateľov v roku 2022 je úmrtie poberateľov, nesplnenie podmienky ochrany príjmu a nesplnenie podmienky nároku z dôvodu zániku sociálnych dôsledkov ŤZP.

Prehľad vývoja počtu poberateľov peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov v roku 2022 a 2023 je uvedený v grafe 3.18.

Mesačné výšky peňažných príspevkov na kompenzáciu zvýšených výdavkov v roku 2023 mierne vzrástli v nadväznosti na valorizáciu súm životného minima, na ktoré je naviazaná výška týchto príspevkov. Prehľad zvýšenia výšky peňažných príspevkov na kompenzáciu zvýšených výdavkov je uvedený v tabuľke 3.27.

Graf 3.18 Vývoj počtu poberateľov peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov v roku 2022 a 2023

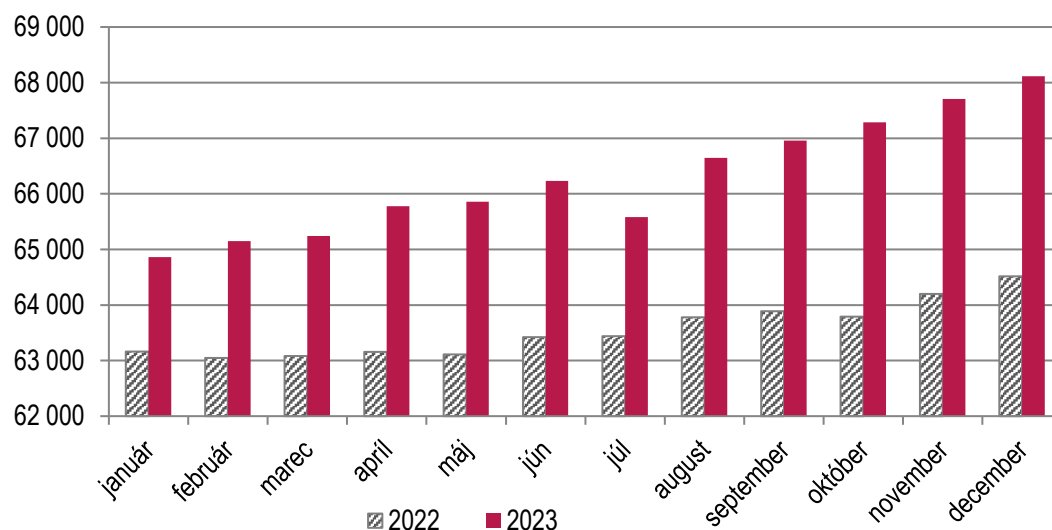
Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

Peňažný príspevok na opatrovanie, ako jediný peňažný príspevok na kompenzáciu, sa neposkytuje fyzickej osobe s ŤZP, ale priamo fyzickej osobe, ktorá ju opatruje (opatrovateľovi). Jeho výška je stanovená v závislosti od viacerých skutočností. Ak opatrovateľ poberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok, peňažný príspevok na opatrovanie je ustanovený v paušálnej výške, na ktorú nemá vplyv príjem opatrovanej osoby⁵⁹. Ak opatrovateľ nepoberá takúto dôchodkovú dávku (v tzv. produktívnom veku), na výšku peňažného príspevku má vplyv aj príjem opatrovanej fyzickej osoby s ŤZP. Na účely stanovenia výšky peňažného príspevku na opatrovanie u opatrovateľov v tzv. produktívnom veku, je príjem fyzickej osoby s ŤZP chránený do výšky 2-násobku SŽM, resp. ak je fyzickou osobou s ŤZP nezaopatrené dieťa, jeho príjem je chránený do 3-násobku SŽM. Od 1. júla 2023 po valorizácii SŽM predstavujú hranice ochrany príjmu opatrovaných fyzických osôb s ŤZP sumu 537,76 eura mesačne (2-násobok SŽM) a 806,64 eura mesačne (3-násobok SŽM). Peňažný príspevok na opatrovanie možno zvýšiť o 100,00 eur mesačne, ak opatrovateľ nemá žiaden príjem zo zamestnania alebo nepoberá dávky dôchodkového poistenia alebo výsluhového zabezpečenia a opatruje fyzickú osobu s ŤZP, ktorá je nezaopatreným dieťaťom. V prípade, ak opatrovaná fyzická osoba s ŤZP zomrie, peňažný príspevok na opatrovanie sa poskytne opatrovateľovi (bez ohľadu na to, či poberá alebo nepoberá dôchodkovú dávku) za celý kalendárny mesiac, v ktorom opatrovaný zomrel, ako aj za kalendárny mesiac, ktorý nasleduje po tomto kalendárnom mesiaci.

Pri peňažnom príspevku na opatrovanie bol v roku 2023 v porovnaní s rokom 2022 zaznamenaný medziročný nárast celkového priemerného mesačného počtu poberateľov o 4 725, ako aj nárast priemerného mesačného počtu opatrovaných fyzických osôb s ŤZP o 2 935. Prehľad vývoja počtu poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie v rokoch 2022 a 2023 je uvedený v grafe 3.19.

⁵⁹ Pokiaľ opatrovaná FO s ŤZP poberá zvýšenie dôchodku pre bezvládnosť, výška PP na opatrovanie sa znižuje o túto sumu, bez ohľadu na to, či opatrovateľ poberá alebo nepoberá nejakú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok.

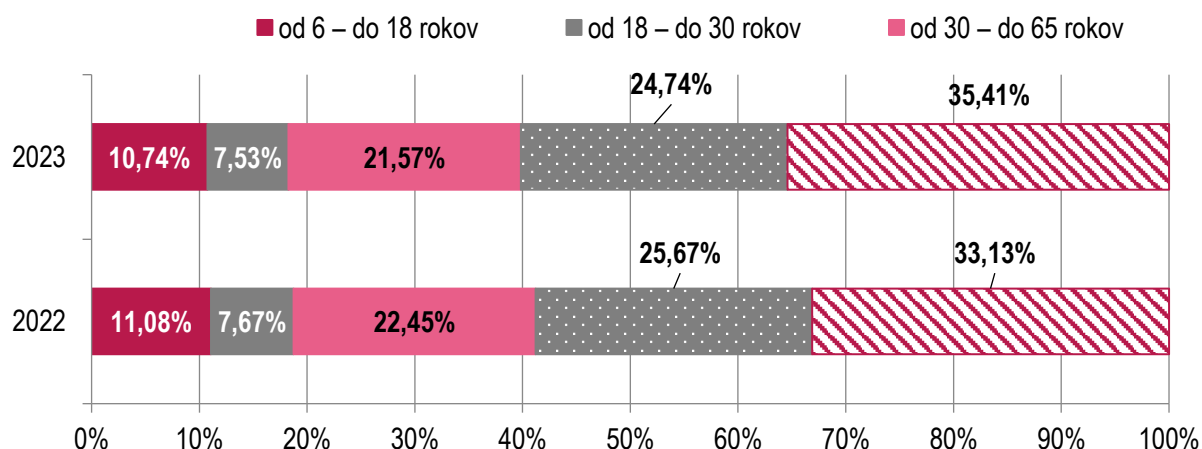
Graf 3.19 Vývoj počtu poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie v rokoch 2022 a 2023

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

Počet poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie významne ovplyvňujú aj legislatívne podmienky poskytovania tohoto peňažného príspevku. Klesajúca tendencia počtu poberateľov je zaznamenaná v rokoch 2014 až 2017. Po prijatí viacerých legislatívnych zmien od roku 2018, ktoré výhodnejšie upravovali podmienky jeho poskytovania, zaznamenávame od roku 2018 kontinuálny nárast počtu poberateľov. Medzi uvedené najvýznamnejšie zmeny patrí najmä výraznejšie zvyšovanie tohto peňažného príspevku každý rok v období 2018 až 2023 (zvýšenie ochrany príjmu opatrovanej fyzickej osoby s ŤZP, čo má pozitívny vplyv na výšku peňažného príspevku poskytovaného opatrovateľovi v tzv. produktívnom veku, vypustenie znižovania príspevku napr. z dôvodu návštevy školského zariadenia fyzickou osobou s ŤZP, poskytnutie dvoch mesačných dávok príspevku na opatrovanie v prípade úmrtia opatrovanej osoby a ďalšie). Uvedené zmeny pozitívne ovplyvnili nielen nárast počtu poberateľov, ale aj nárast priemerných mesačných výšok peňažného príspevku na opatrovanie. Pred prijatím uvedených zmien bol v roku 2017 priemerný mesačný počet poberateľov 53 209 s priemernou mesačnou výškou príspevku v sume 165,47 eura. V roku 2023 vzrástol priemerný mesačný počet poberateľov na 68 274 s priemernou mesačnou výškou príspevku v sume 471,86 eura. Prehľad priemerného mesačného počtu opatrovaných na peňažnom príspevku na opatrovanie rozdelený podľa vekových skupín v rokoch 2022 a 2023 je uvedený v grafe 3.20 a v tabuľke 3.29.

Graf 3.20 Rozdelenie priemerného mesačného počtu opatrovaných na peňažnom príspevku na opatrovanie podľa vekových skupín v rokoch 2022 a 2023

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

Tabuľka 3.29 Rozdelenie priemerného mesačného počtu opatrovaných na peňažnom príspevku na opatrovanie podľa vekových skupín v rokoch 2022 a 2023

	2022	2023
6 -18 rokov	7 234	7 332
18 - 30 rokov	5 012	5 136
30 - 65 rokov	14 662	14 723
65 - 80 rokov	16 763	16 887
80 a viac	21 641	24 169
Spolu	65 312	68 247

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

Z hľadiska vekovej štruktúry opatrovaných fyzických osôb s ŤZP je najpočetnejšia skupina opatrovaných vo veku 80 a viac rokov. V roku 2023 tvorí 35,41% všetkých opatrovaných. Z hľadiska vývoja priemerného mesačného počtu opatrovaných v roku 2023 v porovnaní s rokom 2022 zaznamenávame v piatich vekových kategóriách nárast.

Nárast priemerného mesačného počtu opatrovaných v roku 2023 o:

- 98 vo veku od 6 do 18 rokov
- 124 vo veku od 18 do 30 rokov
- 61 vo veku od 30 do 65 rokov
- 124 vo veku od 65 do 80 rokov
- 2 528 vo veku od 80 a viac rokov

Pri peňažnom príspevku na opatrovanie poskytovanom opatrovateľom poberajúcim dôchodkovú dávku v roku 2023 v porovnaní s rokom 2022:

- vzrástol priemerný mesačný počet opatrovateľov o 1 263,
- vzrástol priemerný mesačný počet opatrovaných fyzických osôb s ŤZP o 1 284,
- stúpila priemerná mesačná výška príspevku o 63,29 eura na sumu 333,36 eura.

Pri peňažnom príspevku na opatrovanie poskytovanom opatrovateľom v produktívnom veku v roku 2023 v porovnaní s rokom 2022:

- vzrástol priemerný mesačný počet opatrovateľov o 1 524,
- vzrástol priemerný mesačný počet opatrovaných fyzických osôb s ŤZP o 1 651,
- stúpila priemerná mesačná výška príspevku o 17,39 eura na sumu 545,97 eura.

Pri peňažnom príspevku na opatrovanie vyplácanom podľa prechodného ustanovenia (t. j. podľa zákona účinného do 31.12.2008) v roku 2023 v porovnaní s rokom 2022:

- klesol priemerný mesačný počet opatrovateľov o 30,
- klesol priemerný mesačný počet opatrovaných fyzických osôb s ŤZP o 29,
- stúpila priemerná mesačná výška príspevku o 63,53 eura na sumu 331,68 eura.

Počet poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie, vyplácaného podľa prechodného ustanovenia, sa neustále znižuje a postupne poberatelia prechádzajú na podmienky vyplácania ustanovené zákonom o peňažných príspevkoch (účinnom od 1. januára 2009).

Prehľad údajov o poskytnutých peňažných príspevkoch na opatrovanie v hlbšej štruktúre je uvedený v nasledujúcej tabuľke 3.30.

**Tabuľka 3.30 Čerpanie peňažného príspevku na opatrovanie v rokoch 2022 a 2023
v hlbšej štruktúre**

Peňažný príspevok na opatrovanie	Priemerný mesačný počet poberateľov	2022 Priemerný mesačný počet opatrovaných	Priemerná mesačná výška v €	Priemerný mesačný počet poberateľov	2023 Priemerný mesačný počet opatrovaných	Priemerná mesačná výška v €
1. FO* poberajúca dôchodkovú dávku	22 944	23 333	270,07	24 207	24 617	333,36
2. FO nepoberajúca dôchodkovú dávku	40 440	41 811	528,58	41 964	43 462	545,97
3. FO poberajúce príspevok podľa prechodného ustanovenia	165	169	268,15	195	198	333,68
Peňažný príspevok na opatrovanie SPOLU	63 549	65 313**	434,58	66 366	68 274	471,86

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

* FO – fyzická osoba, poberajúca peňažný príspevok na opatrovanie (poberateľ)

** Súčet riadkov nemusí súhlasiť

V roku 2023 v porovnaní s rokom 2022 vzrástol priemerný mesačný počet všetkých poberateľov (opatrovateľov) peňažného príspevku na opatrovanie o 2 817, t. j. o 4,4 % poberateľov. V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi ide o vyššie tempo rastu počtu poberateľov. Pri porovnávaní medziročných nárastov sme v roku 2022 oproti roku 2021 zaznamenali nárast o 1 %, v roku 2021 oproti roku 2020 zaznamenali nárast o 1,9 % a v roku 2020 oproti roku 2019 o 8,2 %.

Počet opatrovaných fyzických osôb s ŤZP stúpol v roku 2023 v porovnaní s rokom 2022 o 2 961, t. j. o 4,5 %. Aj pri porovnávaní medziročných nárastov priemerného mesačného počtu opatrovaných ide o vyššie tempo rastu ich počtu. Pri porovnaní medziročných nárastov sme v roku 2022 oproti roku 2021 zaznamenali nárast o 0,95 %, v roku 2021 oproti roku 2020 nárast o 1,83 % a v roku 2020 oproti roku 2019 nárast o 8,37 % opatrovaných.

Dôvodom vyššieho rastu priemerného mesačného počtu opatrovaných v roku 2023 v porovnaní s predchádzajúcim rokom bolo najmä nižšie úmrť opatrovaných fyzických osôb s ŤZP, menej výrazne uvedenú skutočnosť ovplyvnil odchod opatrovaných fyzických osôb s ŤZP do zariadenia sociálnych služieb. Aj u poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie v roku 2023 zaznamenávame úmrť poberateľov (opatrovateľov).

V roku 2023 bola poskytovaná dotácia na podporu humanitárnej pomoci pre odídencov z Ukrajiny (osobám so závažným zdravotným postihnutím). Priemerný mesačný počet poberateľov bol 1 090 a celkovo bolo vyplatených 5 261 414 eur.

3.4.7 Sociálne služby

Sociálne služby v SR sa od roku 2009 poskytujú v súlade so **zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní** (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“). Zákon o sociálnych službách upravuje právne vzťahy a podmienky poskytovania sociálnych služieb, ktorých cieľom je podporovať sociálne začlenenie občanov a uspokojovať sociálne potreby ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii.

Sociálne služby sa podľa tohto zákona poskytujú prostredníctvom odborných, obslužných a ďalších činností, ktoré je poskytovateľ povinný poskytnúť alebo zabezpečiť v prípade ich taxatívneho vymedzenia. Odborné činnosti, ako sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, je možné poskytovať aj samostatne na základe udelennej akreditácie. Vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb sa poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie zdravotnej starostlivosti v rozsahu ošetrovateľskej starostlivosti a zároveň je upravená možnosť poskytovania sociálnej služby v zdravotníckom zariadení ústavnej starostlivosti, ktoré splní zákonom stanovené podmienky.

Zákon o sociálnych službách rozdeľuje sociálne služby do niekoľkých skupín, v závislosti od povahy nepriaznivej sociálnej situácie alebo od cieľovej skupiny, ktorej sú určené, a to sociálne služby krízovej intervencie,

sociálne služby na podporu rodiny s deťmi, na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií a na podporné služby.

Na účely poskytovania sociálnych služieb, ktoré majú charakter dlhodobej starostlivosti a ktoré sa poskytujú fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej fyzickej osoby, zákon o sociálnych službách upravuje zdravotnú a sociálnu posudkovú činnosť, na základe ktorej sa určuje odkázanosť fyzickej osoby na sociálnu službu.

V osobitnej časti zákona je upravené financovanie sociálnych služieb z rozpočtov samospráv a zo štátneho rozpočtu z kapitoly MPSVR SR. Sociálne služby sú službami verejného záujmu a sú poskytované bez dosiahnutia zisku, avšak zákon umožňuje aj poskytovanie sociálnych služieb v rámci živnosti alebo podnikania, t. j. na báze zisku. Pri financovaní neverejných poskytovateľov sa rozlišuje, či majú neziskový charakter alebo či ide o podnikateľské subjekty poskytujúce služby za účelom dosiahnutia zisku, ktoré nie je možné podporovať z verejných zdrojov.

Zákon o sociálnych službách upravuje právne vzťahy pri poskytovaní sociálnych služieb a kontrolnú činnosť vo veciach sociálnych služieb. Ministerstvo udeľuje akreditáciu v oblasti sociálnych služieb na vzdelávacie programy a na odbornú činnosť. Ministerstvo hodnotí aj kvalitu poskytovaných sociálnych služieb na základe podmienok kvality, upravených zákonom. V záujme zefektívniť výkon dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb a hodnotenie podmienok kvality poskytovaných služieb bol prijatý zákon č.345/2022 Z. z. o inšpekcii v sociálnych veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý zahŕňa aj inšpekciu v SPODaSK a v oblasti peňažných príspevkov na kompenzáciu ŤZP a v zákone o sociálnych službách boli súčasne novoupravené štandardy kvality sociálnych služieb.

Ministerstvo aj v roku 2023 prijímalo rôzne legislatívne a nelegislatívne opatrenia, okrem iného aj s cieľom zmierniť dopady mimoriadnej situácie spôsobenej konfliktom na Ukrajine na poskytovateľov a prijímateľov sociálnych služieb, ale aj zlepšiť dostupnosť a kvalitu poskytovaných sociálnych služieb.

Novelou **Nariadenia vlády SR č. 131/2022 Z. z.** (č. 524/2022 Z. z.) sa s účinnosťou od 31.12.2022 upravilo poskytnutie dotácie na stabilizačný príspevok pre zamestnancov. Táto dotácia bola v I. kvartáli 2023 poskytnutá na takmer 16 200 zamestnancov poskytovateľov sociálnych služieb v úhrnnej výške takmer 44,3 mil. eur.

V priebehu roku 2023 sa novelizovalo Nariadenie vlády SR č. 234/2022 Z. z. (č. 224/2023 Z. z.), ktorým sa ustanovuje výška finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby v niektorých druhoch zariadení sociálnych služieb na rok 2023, ktorým sa ustanovili **nové výšky finančných príspevkov na II. polrok 2023** – v zariadeniach podmienených odkázanosťou (zariadenia pre seniorov, zariadenia opatrovateľskej služby, domovy sociálnych služieb, špecializované zariadenia, denné stacionáre, zariadenia podporovaného bývania, rehabilitačné strediská) a v zariadeniach krízovej intervencie (nocľahárne – verejní a neverejní poskytovatelia sociálnych služieb, útulky, domovy na pol ceste, zariadenia núdzového bývania – verejní poskytovatelia) - z 250 eur na 273 eur/1 miesto/1 mesiac. Zvýšenie bolo o 7 % oproti súčasnej výške tohto finančného príspevku poskytovaného z rozpočtu ministerstva v prvom polroku 2023 a jeho dôvodom bolo zabrániť ohrozeniu dostupnosti a udržateľnosti poskytovaných sociálnych služieb.

Zároveň sa v priebehu roku 2023 na základe Nariadenia vlády SR č. 243/2023 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby v niektorých druhoch zariadení sociálnych služieb na rok 2023, ustanovili **nové výšky finančných príspevkov na rok 2024** - v zariadeniach podmienených odkázanosťou - zvýšenie oproti zvýšeným sumám na II. polrok 2023 bolo vo výške cca 6% a pre vybrané sociálne služby krízovej intervencie - z 292 eur na 350 eur/1 miesto/1 mesiac. **Medziročný nárast zvýšenia uvedených finančných príspevkov je cca 10, 7 mil. eur.**

Novelou nariadenia vlády SR č. 109/2022 Z. z. (č. 363/2023 Z. z.) sa vytvorili právne podmienky na to, aby mohli obce a neverejní poskytovatelia sociálnych služieb podať ministerstvu žiadosť o poskytnutie finančného príspevku na spolufinancovanie sociálnej služby na rozpočtový rok 2024 aj po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty (31. augusta 2023), a to až do 31. decembra 2023, ak ide o novo registrované zariadenia sociálnych služieb po 31. auguste 2023. Zároveň sa zrušilo nariadenie vlády SR č. 116/2020 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti sociálnych služieb v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19 a opatrenia v ňom upravené, ktoré bolo potrebné aj naďalej zachovať, sa upravili v nariadení vlády SR č. 109/2022 Z. z.

Komplexnou odpoveďou na dôsledky krízy spojenej s pandémiou COVID-19, ako aj reakciou na identifikované hlavné výzvy a systémové nedostatky slovenskej ekonomiky sa stal **Plán obnovy a odolnosti Slovenskej**

republiky (ďalej „POO“). Plán obnovy je postavený na globálnej vízii Slovenska ako inovatívnej ekonomiky, ako moderného štátu, ktorý poskytuje občanom kvalitné verejné služby a Slovenska ako zdravej krajiny, ktorá vytvára predpoklady na plnohodnotné využívanie ľudského a prírodného kapitálu. V časti **Komponent 13 – Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť** definuje kľúčové reformy a investície v oblasti sociálnych služieb. Cieľom navrhovaných reforiem a investícií (Reforma integrácie a financovania dlhodobej sociálnej a zdravotnej starostlivosti, Reforma posudkovej činnosti a Reforma dohľadu nad sociálnou starostlivosťou a Investícia: Rozšírenie kapacít komunitnej sociálnej starostlivosti) je zabezpečiť kvalitnú a dostupnú komplexnú podporu ľudí, ktorí sú odkázaní na pomoc iných. POO je v súlade aj so **Stratégiou dlhodobej starostlivosti v Slovenskej republike**.

Cieľom **reformy integrácie a financovania dlhodobej sociálnej a zdravotnej starostlivosti** je nový systém založený na princípoch osobného rozpočtu, ktorý zefektívni a sprehľadní systém financovania najmä dlhodobej starostlivosti. Nový systém financovania podporí vznik a rozvoj služieb v komunite a prispeje k riešeniu problému nedostatku personálu v sektore sociálnych služieb, najmä terénnych. Reforma financovania sociálnych služieb predchádza príprava **Koncepcie financovania sociálnych služieb**, ktorej prvá verzia bola predložená na verejnú diskusiu v decembri 2023. Jej účelom je vymedziť systémový a komplexný spôsob riešenia reformy financovania sociálnych služieb, ktorej predmetom bude vytvorenie strategického a legislatívneho rámca pre funkčné prepojenie zdravotnej a sociálnej starostlivosti a zavedenie nového systému založeného na princípoch osobného rozpočtu. Na príprave koncepcie participuje pracovná skupina MPSVR SR zriadená v roku 2022, zložená zo zástupcov verejnej správy, samosprávy, strešných profesijných organizácií, strešných organizácií poskytovateľov sociálnych služieb, zástupcov cieľových skupín, formalizovaných rodičovských združení a platforiem. V priebehu roku 2023 prebehli 3 riadne stretnutia pracovnej skupiny, boli realizované viaceré online stretnutia na čiastkové témy a navrhovaná koncepcia bola prezentovaná na rôznych fórach.

Cieľom **reformy posudkovej činnosti** je nový posudkový systém, ktorý bude jednotný a efektívny. V novom systéme budú vykonávať posudzovanie iba úrady práce, sociálnych vecí a rodiny. MPSVR SR začalo koncom roka 2023 pracovať na príprave legislatívneho návrhu integrovanej posudkovej činnosti, a to aj za účasti pracovnej skupiny zloženej zo zástupcov samosprávy a strešných profesijných organizácií, ako aj zástupcov cieľových skupín.

Účelom **Rozšírenia kapacít komunitnej sociálnej starostlivosti** je výrazne navýšiť najmä kapacity zariadení komunitného typu. Umožní sa tým aj presun časti klientov z veľkokapacitných zariadení do menších zariadení komunitného typu. Zároveň bude časť nových kapacít určená pre nových prijímateľov. Nové ambulantné zariadenia prispievajú k urýchleniu deinštitucionalizácie a zároveň znížia záťaž neformálnych opatrovateľov. Dňa 5. októbra 2022 bola vyhlásená Výzva na predkladanie projektových zámerov na rozšírenie kapacít komunitnej starostlivosti č. 13I01-22-V01, následne dňa 23. mája 2023 bola vyhlásená Výzva na predkladanie žiadostí o prostriedky mechanizmu na rozšírenie kapacít komunitnej starostlivosti č. 13I01-22-V02. Interní a externí hodnotitelia v súčasnosti vyhodnocujú predložené projektové zámery a žiadosti. Pre všetkých záujemcov MPSVR SR zorganizovalo niekoľko informačných webinárov, pripravilo odpovede na často kladené otázky a na dennej báze komunikuje so žiadateľmi a prijímateľmi. Všetky informácie sú k dispozícii na webovej stránke MPSVR SR.

MPSVR SR sa naďalej venuje aj procesu deinštitucionalizácie sociálnych služieb na Slovensku. Na dokument **Národná stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti** (prijatá v apríli 2021) nadväzuje **Národný akčný plán prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť na roky 2022 - 2026** (prijatý v júni 2022). Úlohou tohto dokumentu je stanoviť konkrétne ciele a opatrenia pre pokračovanie v procese deinštitucionalizácie a nastavenie postupov, pomocou ktorých sa inštitucionálna starostlivosť o osoby so zdravotným postihnutím a seniorov postupne transformuje na komunitné služby v závislosti od individuálnych potrieb klientov. Od augusta 2018 do decembra 2023 sa **realizoval Národný projekt Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov** (Národný projekt DI PTT), ktorého hlavným cieľom bola príprava, kreovanie a systematická metodická podpora pri tvorbe transformačných plánov zariadení sociálnych služieb zapojených do procesu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a naštartovanie transformačných procesov v komunitách, kde sa tieto zariadenia budú nachádzať. Súčasťou projektu bolo aj odborné hodnotenie pripravenosti jednotlivých zariadení na proces transformácie, diseminačné a komunitné aktivity s cieľom vytvárať pozitívne vzťahy v lokalite, v ktorej bude prebiehať proces deinštitucionalizácie. Aktivity projektu úspešne absolvovalo 90 zariadení sociálnych služieb. Viaceré z týchto zariadení sa v súčasnosti uchádzajú o podporu aj prostredníctvom Plánu obnovy a odolnosti SR. Ďalším z výstupov projektu sú vydané publikácie. Záverečná publikácia projektu s názvom „Zmena je tu“, približuje zmeny, ktoré sa vo vybraných zapojených zariadeniach v procese transformácie odohrávali, z perspektívy obyvateľov zariadení. Druhou

publikáciou je „Analýza hodnotení pripravenosti zapojených ZSS“. Hodnotenie pripravenosti zariadení sociálnych služieb bolo vstupným dokumentom, ktorý bude v kontexte Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím tvoriť základný podklad pre prípravu transformačných plánov konkrétnych zariadení v troch oblastiach: sociálne služby, aktivizácia a zamestnávanie, zmeny fyzického prostredia. V októbri 2023 MPSVR SR vyhlásilo Výzvu na výber partnera, resp. konzorcia partnerov pre pripravovaný národný projekt Podpora poskytovania komunitných a kvalitných sociálnych služieb. Pripravovaný národný projekt pokračuje v podpore deinštitucionalizácie sociálnych služieb a zároveň sa zameriava aj na širšiu oblasť podpory pri napĺňaní štandardov kvality v sociálnych službách, podpory pri aktivizácii a využívaní inovátnych metód práce s vybranými cieľovými skupinami.

S cieľom podpory rozvoja **domácej opatrovateľskej služby** a udržania pracovných miest sa naďalej pokračovalo v podpore tejto sociálnej služby najmä zo zdrojov európskych štrukturálnych fondov, a to prostredníctvom kombinácie dvoch projektových aktivít. Dňa 9.11. 2023 bol schválený Zámer Národného projektu Podpora opatrovateľskej služby (ďalej len „NP POS“). Tento NP bude podporovať opatrovateľskú službu v rokoch 2024 - 2025 a začiatok jeho realizácie je od 1.Q roku 2024. Implementovať ho bude Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len UPSVAR). Prijímateľom je UPSVAR a výška finančnej alokácie je 98,2 mil. eur. Ide o zmenu doterajšej formy vyplácania príspevku zo mzdových nákladov na opatrovateľku na príspevok orientovaný na klienta, s cieľom overiť mechanizmus poskytovania nového príspevku na starostlivosť prijímateľovi sociálnej služby, ktorý má byť zavedený od roku 2026 v rámci realizácie reforiem definovaných v Pláne obnovy a odolnosti.

Počas roka 2023, najmä v jeho druhej polovici zároveň začalo postupné ukončovanie podpory poskytovateľov prostredníctvom doposiaľ implementovaných projektov zameraných na podporu opatrovateľskej služby, a to dopytovo orientovaného projektu Podpora opatrovateľskej služby II (ďalej len „DOP POS II“) a Národného projektu Podpora rozvoja a dostupnosti terénnej opatrovateľskej služby (ďalej len „NP TOS“). V rámci tejto projektovej podpory bola podporovaná mzda pre cca 4 368 opatrovateľiek, ktorým bola táto sociálna služba poskytovaná cca 6 tisíc prijímateľov opatrovateľskej služby. MPSVR SR malo snahu pomôcť preklenúť poskytovateľom obdobie ukončovania projektovej podpory tak, aby do doby začiatku realizácie nového národného projektu NP POS nedošlo k prerušeniu poskytovania sociálnej služby klientom, ktorí sú na túto sociálnu službu odkázaní, a to prostredníctvom doplnenia aktivity v prebiehajúcom NP TOS, ktorý implementovala Implementačná agentúra MPSVR SR a predĺžením jeho implementácie do konca roka 2023. Pre poskytovateľov, ktorí sa z rôznych objektívnych príčin nemohli zapojiť do doplnenej aktivity NP TOS, sa v rámci NP POS pridala nová podaktivita, čím sa vytvoril rámec na refundáciu nákladov poskytovateľov opatrovateľskej služby, ktorí ukončili realizáciu projektov DOP POS II od 1.7. 2023 do 31.12. 2023.

Rozvojom služieb včasnej intervencie a služieb ranej starostlivosti sa zaoberá **Národná stratégia rozvoja koordinovaných služieb včasnej intervencie a ranej starostlivosti, na ktorú nadväzuje Akčný plán na roky 2023 - 2025**, ktorým sa zabezpečí napĺňanie jednotlivých cieľov a opatrení vyplývajúcich zo stratégie. Stratégia ako aj akčný plán sú zamerané na vytvorenie spolupráce, ktorá v konečnom dôsledku má zabezpečiť vytvorenie priaznivých podmienok na podporu komplexného vývinu a sociálneho začlenenia detí v ranom veku. Cieľom stratégie je vytvorenie podmienok na plný rozvoj potenciálu dieťaťa prostredníctvom zvýšenia dostupnosti a udržateľnosti individualizovaných intervencií zameraných na cieľovú skupinu detí od 0 - 7 rokov a ich rodiny.

K podpore zavádzania a zvyšovania dostupnosti služieb a opatrení pre osoby so zdravotným znevýhodnením, ako sú rôzne typy intervenčných metód, vrátane včasnej intervencie, vedúce k rovnosti ich príležitostí, ako aj ich rodičov, prispieval v roku 2023 národný projekt **Podpora sociálneho začleňovania pre vybrané skupiny osôb so zdravotným postihnutím**. Hlavným cieľom projektu bola podpora začlenenia ľudí vylúčených alebo ohrozených sociálnym vylúčením, špecificky ľudí so zdravotným postihnutím s dôrazom na osoby s mentálnym postihnutím a osoby s poruchami autistického spektra a zlepšenie ich životnej situácie v súlade s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, a to prostredníctvom nastavenia systémovej podpory a zvyšovaním kvality odborných činností najmä v oblasti sociálnych služieb a služieb zamestnanosti v rámci celého Slovenska. Tieto ciele napĺňali aktivity projektu vo forme poskytovania informačných seminárov pre verejnosť (26), odborných seminárov pre poskytovateľov sociálnych služieb a služieb zamestnanosti (45), zriadenia medzirezortnej pracovnej skupiny, podpory poskytovateľov sociálnych služieb a podpory poradcov pracovnej integrácie pre cieľovú skupinu vo forme možnosti zapojenia sa do projektu a získania metodologickej podpory prostredníctvom mentorov a finančnej podpory pracovnej pozície odborného pracovníka a pracovníka pracovnej

integrácie. Prijímateľom bolo MPSVR SR, s finančnou alokáciou vo výške viac ako 5,8 mil. eur s obdobím realizácie od 1. 10. 2021 do 31. 12. 2023 v rámci celej SR.

Hlavnou aktivitou **Národného projektu Budovanie odborných kapacít na komunitnej úrovni** (ďalej len „NP BOKKÚ“) bolo budovanie odborných kapacít vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie a rozvoj komunitnej práce v lokalitách prostredníctvom komunitných pracovníkov komunitných centier, vytvorenie Rád komunitných centier, mapovanie potrieb komunit a ich následná analýza s členmi komunit, poskytovanie sociálneho poradenstva, advokácia užívateľov sociálnej služby, aktivity zamerané na nájdenie si zamestnania, ako aj aktívna spolupráca zo strany zamestnancov komunitných centier s potenciálnymi zamestnávateľmi v regióne. Prijímateľom bola Implementačná agentúra MPSVR SR, finančná alokácia bola vo výške 22,7 mil. eur s obdobím realizácie 09/2019 – 11/2023 vo všetkých samosprávnych krajoch. Do projektu bolo ku koncu roku 2023 zapojených viac ako 94 subjektov s celkovo 278 zamestnancami.

V roku 2023 bol schválený vládou Slovenskej republiky návrh **Národnej koncepcie prevencie a ukončovania bezdomovstva** uznesením č. 158 zo dňa 12. apríla 2023. V roku 2023 začala zároveň intenzívna práca na tvorbe Akčného plánu k tejto koncepcii za účasti zástupcov ústrednej štátnej správy, lokálnej samosprávy, ako aj mimovládneho sektora.

V roku 2023 bol schválený **národný projekt Spolu pre komunity**, ktorého cieľom je individualizované poskytovanie podpory osobám pri riešení zložitých životných situácií a aktivizácia osôb ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, so zámerom zlepšenia ich sociálneho začlenenia. Tento projekt podporuje aktivity terénnej sociálnej práce (ďalej len „TSP“), komunitných centier (ďalej len „KC“), nízkoprahových denných centier (ďalej len „NDC“) a nízkoprahovej sociálnej služby pre deti a rodinu (ďalej len „NSSDR“). Do národného projektu Spolu pre komunity bolo v roku 2023 zapojených 478 subjektov s celkovo 1 217 zamestnancami. Prijímateľom je Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, finančná alokácia je vo výške viac ako 250 mil. eur s obdobím realizácie 08/2023 – 01/2029 vo všetkých samosprávnych krajoch.

NP Spolu pre komunity nadviazal na niekoľko už prebiehajúcich aktivít, a to na národný projekt Podpora a zvyšovanie kvality terénnej sociálnej práce (ďalej ako „NP TSP II“) realizovaný prostredníctvom Implementačnej agentúry MPSVR SR (ďalej ako „IMPLEA MPSVR SR“), na národný projekt Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunit II (ďalej ako „NP TSPaTP II“) realizovaný prostredníctvom Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity (ďalej ako „ÚSVRK SR“) a na NP BOKKÚ realizovaný prostredníctvom IMPLEA MPSVR SR. NP Spolu pre komunity sa zameriava primárne na cieľové skupiny, akými sú marginalizované rómske komunity a ľudia bez domova. Základným cieľom je poskytovanie odborného poradenstva klientom podporovaných služieb a výkon nadväzných odborných aktivít v témach ako exekúcie a oddľžovanie, bývanie a zamestnávanie, vyhľadávanie partnerov a vytváranie funkčnej spolupráce s ohľadom na potreby klientov na lokálnej úrovni. NP podporuje činnosti rozvoja komunitnej práce v lokalitách prostredníctvom komunitných pracovníkov, mapovanie potrieb komunit a ich následná analýza, poskytovanie sociálneho poradenstva, advokácia užívateľov sociálnych služieb a aktivity zamerané na nájdenie si zamestnania, ako aj aktívna spolupráca zo strany zamestnancov tohto NP s potenciálnymi zamestnávateľmi v regióne.

Údaje o poskytovaných sociálnych službách

Údaje o poskytovaných sociálnych službách za rok 2023 boli získavané výlučne prostredníctvom **Informačného systému sociálnych služieb (ďalej len „IS SoS“)**, spusteného do prevádzky v roku 2022. Do štatistického zberu o prevádzkových a finančných údajoch o poskytovanej sociálnej službe za rok 2023 sa prostredníctvom IS SoS zapojilo cca 86% z celkového počtu sociálnych služieb. Najvyššia vyplnenosť bola zo strany pobytových sociálnych služieb (takmer 95%).

Poskytovatelia sociálnych služieb

K 31. 12. 2023 bolo v SR vyššími územnými celkami registrovaných celkovo **2 284** (2 293)⁶⁰ **poskytovateľov sociálnych služieb**, ktorí poskytovali spolu **5 803** (5733) **sociálnych služieb**, z toho 738 – 13 % (721) sociálnych

⁶⁰ V zátvorkách je uvedený počet za rok 2022

služieb bolo zriadených alebo založených vyšším územným celkom a 2 443 – 42 % (2 376) sociálnych služieb bolo poskytovaných obcami a nimi zriadenými alebo založenými poskytovateľmi. Najväčšie zastúpenie pri poskytovaní sociálnych služieb, až 45 % - 2 622 (2 635) majú neverejní poskytovatelia sociálnych služieb. Pomer počtu sociálnych služieb podľa typu poskytovateľov zobrazuje graf 3.21 a pomer podľa kategórií druhov sociálnych služieb graf 3.22. Za rok 2023 bolo novo registrovaných 397 služieb, z toho 225 zariadení s kapacitou 3 379 miest a vymazaných bolo 287 služieb, z toho 56 zariadení s kapacitou 263 miest. Najviac novoregistrovaných služieb tvorili služby podmienené odkázanosťou - 113 s kapacitou 1 270 miest (najmä zariadenia pre seniorov a špecializované zariadenia) a služby krízovej intervencie - 112 s kapacitou 1 312 miest (najmä komunitné centrá). Najviac vo vymazaných službách tvorili taktiež služby podmienené odkázanosťou, a to domáca opatrovateľská služba v počte 66 (išlo najmä o služby v pôsobnosti obcí, ktoré reálne neboli poskytované) a 17 domovov sociálnych služieb s kapacitou 40 miest, ktoré boli väčšinou transformované na iný druh pobytovej sociálnej služby.

Podrobnejšie údaje sú uvedené v tabuľke 22 a 23 v prílohe ku kapitole 3.

Graf 3.21 Poskytované sociálne služby podľa typu poskytovateľa

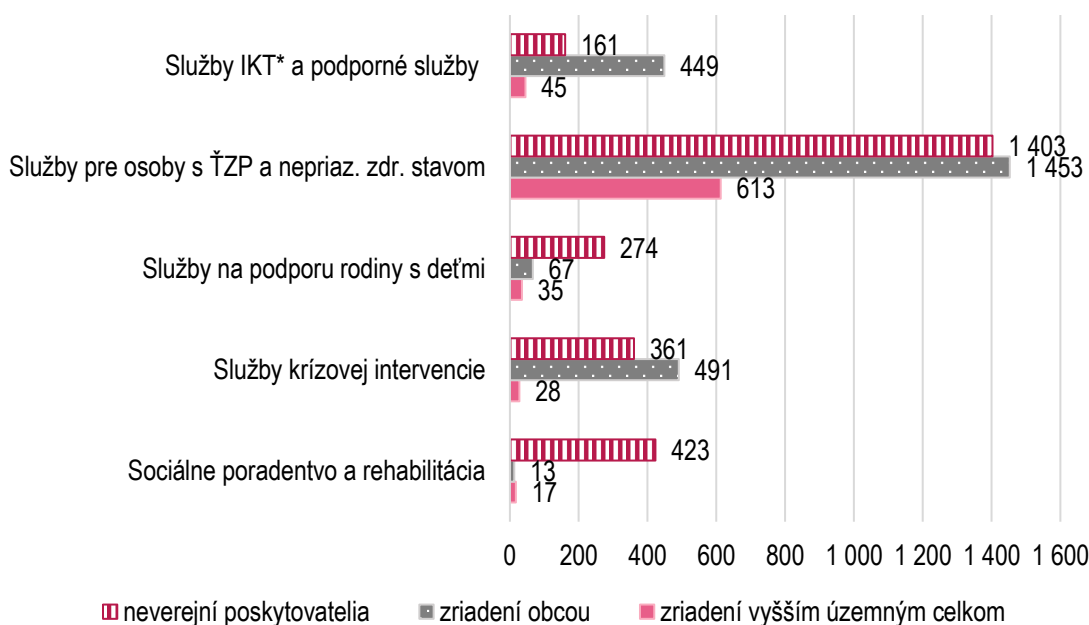

Zdroj: IS SoS MPSVR SR - register poskytovateľov sociálnych služieb k 31.12.2023

Zastúpenie počtu jednotlivých skupín sociálnych služieb podľa typu poskytovateľov je uvedený v grafe 3.22. Aj vzhľadom na pôsobnosť samospráv, ustanovených zákonom o sociálnych službách pri poskytovaní sociálnych služieb, majú obce najvyšší podiel pri službách krízovej intervencie (najmä komunitné centrá), podporných službách (najmä jedálne a denné centrá) a sociálnych službách podmienených odkázanosťou (domáca opatrovateľská služba). Zároveň je však potrebné uviesť, že aj napriek najvyššiemu podielu obcí ako poskytovateľov domácej opatrovateľskej služby (78 % - 938 služieb), podľa doterajších skúseností ide veľmi často o sociálne služby, ktoré nie sú s najväčšou pravdepodobnosťou aktívne, čo potvrdzuje aj skutočnosť, že štatistické výkazy za opatrovateľskú službu boli odoslané v 84% (za 255 služieb vôbec neboli štatistické výkazy odoslané) a z tých, ktoré odoslané boli, bolo až 357 – 35% tzv. „nulových“ (bez výdavkov na sociálnu službu). Aj so zohľadnením ostatných evidencií v IS SoS možno tak predpokladať, že opatrovateľská služba sa reálne poskytuje v 62 % zo všetkých registrovaných služieb. Vyššie územné celky poskytujú najmä sociálne služby v zariadeniach podmienených odkázanosťou, a to najmä v domovoch sociálnych služieb (s kapacitou 9 061 miest) a v špecializovaných zariadeniach (s kapacitou 6 203 miest).

Počet služieb poskytovaných neverejnými poskytovateľmi prevažuje pri službách na podporu rodiny s deťmi a sociálnom poradenstve a rehabilitácii, avšak výrazný podiel tvoria aj služby podmienené odkázanosťou, kde zároveň tvoria najvyšší počet kapacít z celkového počtu (najmä v denných stacionároch s kapacitou 2 206 miest a zariadeniach pre seniorov s kapacitou 9 939 miest).

Graf 3.22 Počet sociálnych služieb podľa typu poskytovateľa a druhov sociálnych služieb

Zdroj: IS SoS MPSVR SR - register poskytovateľov sociálnych služieb k 31.12.2023, * IKT - informačné a komunikačné technológie

Sociálne služby pri odkázanosti na pomoc inej osoby (ďalej len „OPIO sociálne služby“)

OPIO sociálne služby sa v súlade so zákonom o sociálnych službách poskytujú osobám, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby, to znamená, že ide o poskytovanie **domácej opatrovateľskej služby a sociálnych služieb v zariadeniach podmienených odkázanosťou** (ďalej len OPIO zariadenia)⁶¹. Patria spomedzi všetkých druhov sociálnych služieb medzi tie, po ktorých je najväčší dopyt, ich poskytovanie je z hľadiska odborných aj personálnych požiadaviek finančne najnákladnejšie a súčasne sa pravidelne poukazuje na ich fyzickú, ale aj finančnú nedostupnosť. Koncom minulej dekády predstavovala populácia 65+ okolo 12 % celkovej populácie Slovenska a do roku 2030 sa predpokladá zvýšenie tohto podielu na 21,2 %. Podiel populácie 80-ročných a starších osôb predstavoval koncom minulej dekády cca 2,5 % celkovej populácie Slovenska a v roku 2030 sa predpokladá jeho nárast na 6,5 %. Dopyt po tomto type sociálnych služieb bude vzhľadom na demografický vývoj a starnutie populácie s najväčšou pravdepodobnosťou aj naďalej narastať.

V IS SoS bolo k 31.12. 2023 evidovaných 56 069 prijímateľov sociálnych služieb v 2 326 službách podmienených odkázanosťou na pomoc inej osoby. Za celý rok 2023 sa tieto sociálne služby poskytovali celkom 69 893 prijímateľom (t.j. vrátane tých, u ktorých bolo poskytovanie sociálnej služby v priebehu roku 2023 ukončené).

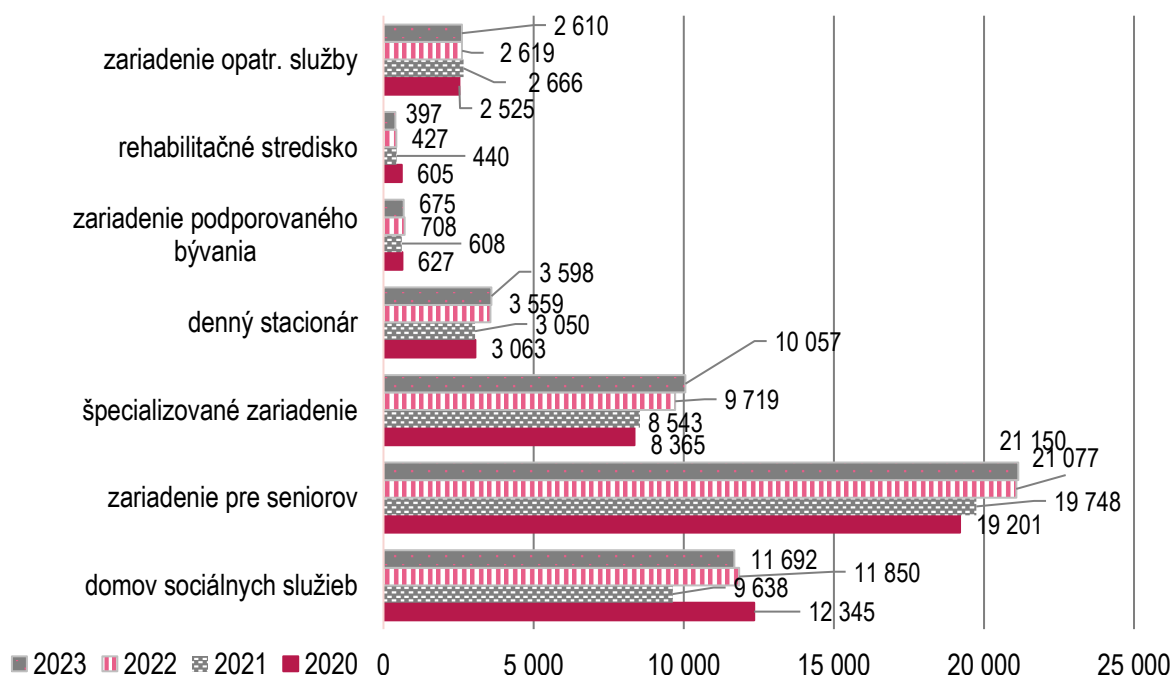
OPIO zariadenia sociálnych služieb

Podľa údajov z IS SoS bolo v Slovenskej republike k 31.12.2023 spolu vo všetkých OPIO zariadeniach sociálnych služieb 50 179 (49 959) miest, z toho sa celoročná starostlivosť poskytovala na 43 004 (42 854) miestach - 87 %, týždenná starostlivosť zahŕňala 557 (553) miest - 1 %, denná - ambulantná starostlivosť 6 618 (6 530) miest - 12 %. Na vývoj kapacít zariadení poukazuje graf 3.23. Najväčší nárast kapacít je zaznamenaný v špecializovaných zariadeniach, kde oproti roku 2022 pribudlo 338 miest (aj z dôvodu zmeny druhu zo sociálnej služby v domove sociálnych služieb, v ktorých sa počet miest znížil o 158) a v zariadeniach pre seniorov, kde pribudlo 73 miest. Aj vzhľadom na aktuálnu vekovú skladbu prijímateľov sociálnych služieb v OPIO zariadeniach (graf 3.26) možno na základe vyššie uvedených demografických údajov predpokladať zvyšovanie

⁶¹ Medzi OPIO zariadenia patria zariadenie pre seniorov, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie, denný stacionár, zariadenie podporovaného bývania, rehabilitačné stredisko, zariadenie opatrovateľskej služby.

dopytu po OPIO sociálnych službách v zariadeniach, a s tým súvisiace zvyšovanie celkových finančných nákladov z verejných zdrojov na tento typ sociálnych služieb.

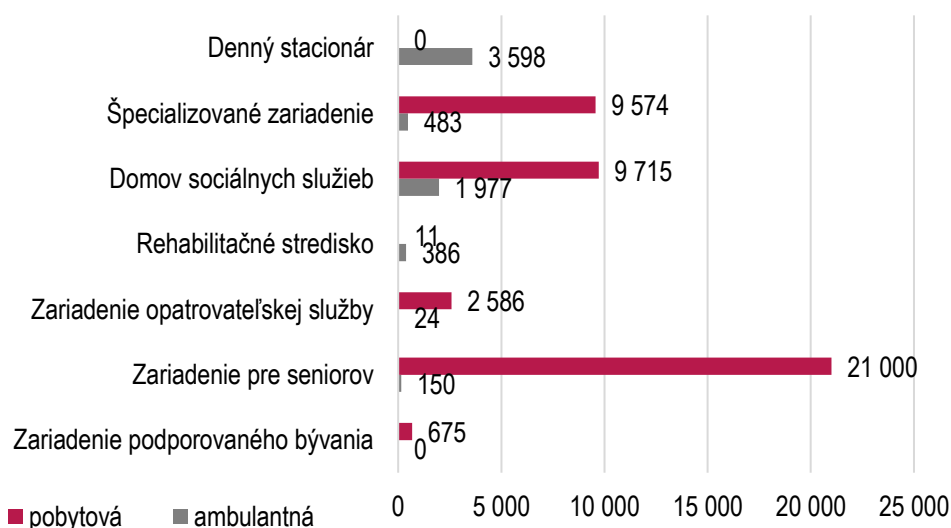
Graf 3.23 Vývoj kapacít v OPIO zariadeniach

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR, IS SoS - register poskytovateľov sociálnych služieb k 31.12.2023

Z celkovej kapacity 50 179 (49 959) miest v OPIO zariadeniach pripadá 21 150 (21 077) – 42 % miest zariadeniam pre seniorov, 11 692 (11 850) – 23 % miest domovom sociálnych služieb, 10 057 (9 719) – 20 % miest špecializovaným zariadeniam, 3 598 (3 559) – 7 % miest denným stacionárom, 2 610 (2 619) – 5 % miest zariadeniam opatrovateľskej služby, 675 (708) – 2 % miest zariadeniam podporovaného bývania a 397 (427) – 1 % miest rehabilitačným strediskám. Zastúpenie počtu jednotlivých miest v OPIO zariadeniach, vrátane pomeru ambulantnej a pobytovej formy pre tieto druhy zariadení, zobrazuje graf 3.24.

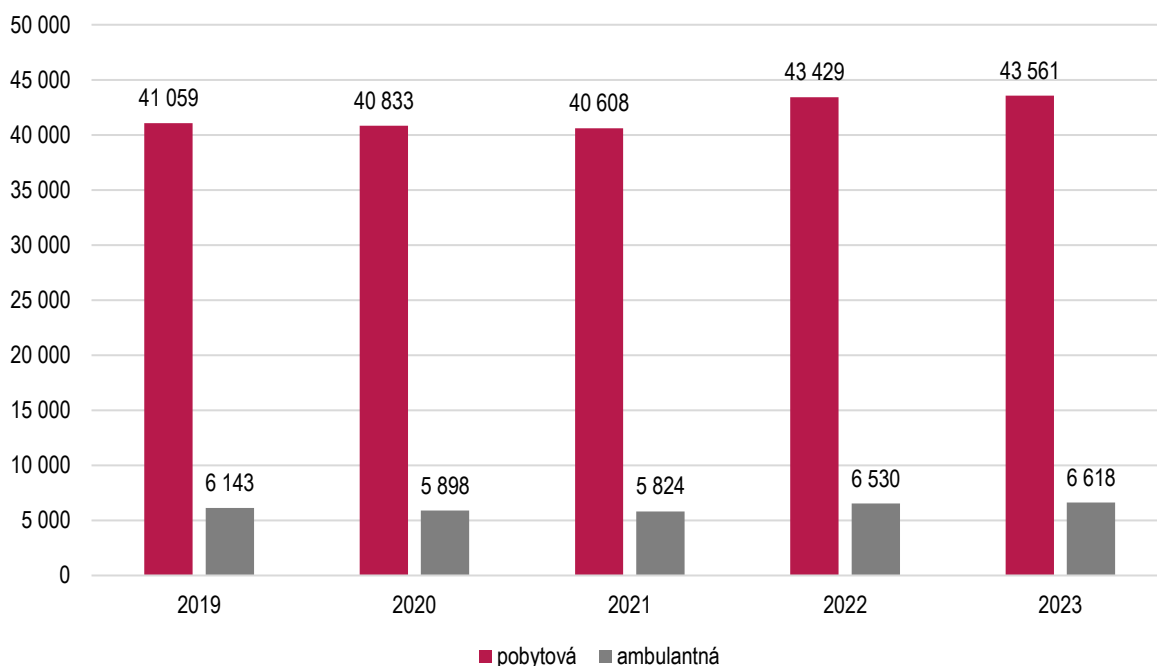
Graf 3.24 Kapacity v OPIO zariadeniach podľa formy

Zdroj: IS SoS MPSVR SR - register poskytovateľov sociálnych služieb k 31.12.2023

Graf 3.25 poskytuje údaje o vývoji kapacít OPIO zariadení sociálnych služieb podľa formy poskytovanej sociálnej služby za roky 2019 až 2023. Z grafu vyplýva, že pri pobytovej forme sociálnych služieb kapacity medziročne narastajú, v menšej miere stúpa aj počet ambulantných kapacít. Pomer jednotlivých foriem sociálnych služieb sa naďalej nemení, t. j. pretrváva najväčší podiel pobytovej sociálnych služieb. To znamená, že aj napriek naštartovanému procesu deinštitucionalizácie sociálnych služieb sú aj naďalej v najväčšom pomere zastúpené OPIO sociálne služby s pobytovou formou a ak porovnáme pobytové služby s ambulantnými, je to 87 % pre pobytové a 13 % pre ambulantné služby.

Graf 3.25 Vývoj kapacít OPIO sociálnych služieb podľa formy poskytovanej sociálnej služby

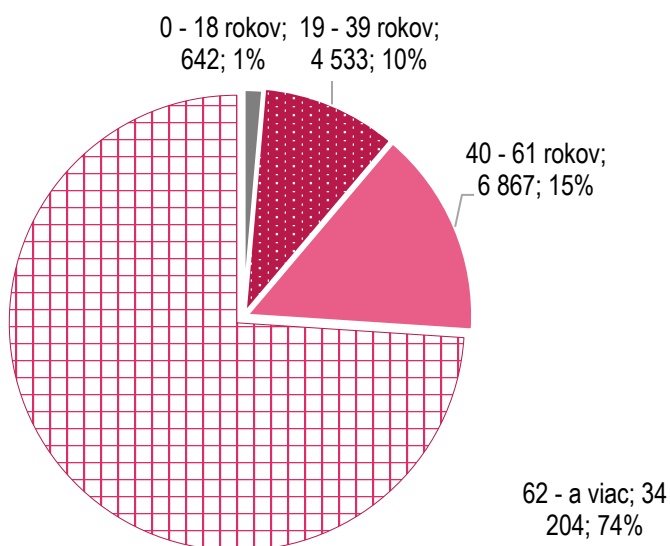
Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR, IS SoS - register poskytovateľov sociálnych služieb k 31.12.2023

Prijímatelia v OPIO zariadeniach

Z celkového počtu 46 199 prijímateľov, ktorí boli k 31.12.2023 prijímateľmi v **OPIO zariadeniach**, malo až 8 838 z nich – 19 % obmedzenú spôsobilosť na právne úkony alebo boli úplne pozbavení spôsobilosti na právne úkony. Najväčší počet tvorili prijímatelia v domovoch sociálnych služieb, a to 5 603 osôb (12 %) a v špecializovaných zariadeniach 2 117 osôb, čo je takmer 5 % z celkového počtu prijímateľov v OPIO zariadeniach. **Výkon opatrovníctva** je zabezpečovaný najčastejšie prostredníctvom príbuzných prijímateľov v 50 % alebo priamo poskytovateľom – verejným v 32 %, v menšej miere sú ustanovenými opatrovníkmi iné fyzické osoby (8 %), právnické osoby (4 %) alebo obce v 6 %.

Cudzinci s počtom 72 (67) tvorili 0,15 % z celkového počtu prijímateľov v OPIO zariadeniach, z toho 24 prijímateľov z Ukrajiny a 15 z Českej republiky. Ženy s počtom 28 521 (28 585) tvorili 68 % a muži v počte 17 687 (17 634) tvorili 32 % z celkového počtu prijímateľov v OPIO zariadeniach. Ako vyplýva z grafu 3.26, z celkového počtu prijímateľov sociálnej služby v OPIO zariadeniach 46 199 (46 219) bolo v dôchodkovom veku až 34 204 (34 062), čo tvorí až 74 % z celkového počtu prijímateľov. Bližšie rozdelenie prijímateľov podľa veku a druhov zariadení je uvedené v tabuľke 25 v prílohe ku kapitole 3.

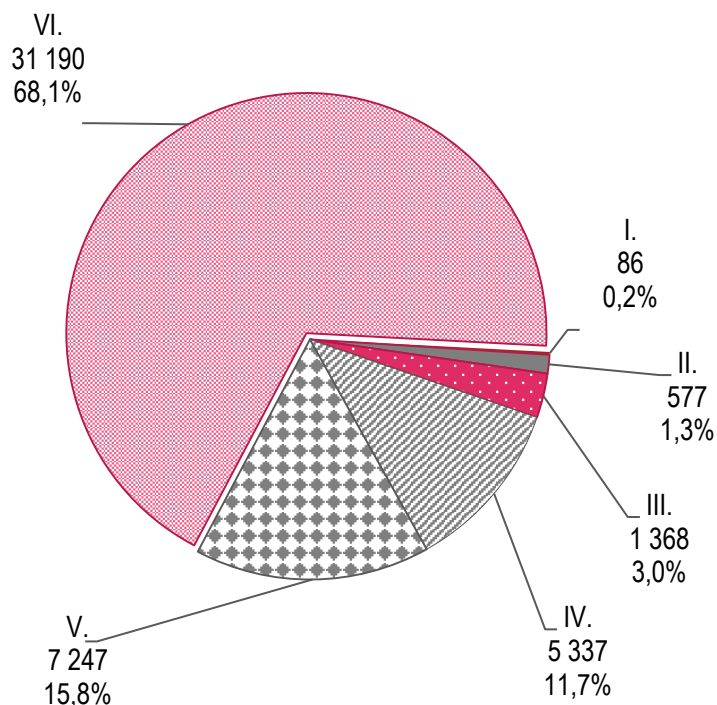
Graf 3.26 Veková štruktúra prijímateľov sociálnej služby v OPIO zariadeniach

Zdroj: IS SoS MPSVR SR– evidencia prijímateľov sociálnych služieb k 31.12. 2023

Najčastejším dôvodom poskytnutia sociálnej služby bola odkázanosť na pomoc inej osoby – 95 % (na základe posudku o odkázanosti), pričom 31 190 (30 799), čo tvorí 68 % z celkového počtu prijímateľov OPIO zariadení sociálnych služieb malo priznaný najvyšší stupeň odkázanosti VI. Štruktúra prijímateľov OPIO zariadení sociálnych služieb podľa stupňa ich odkázanosti na pomoc inej osoby je znázornená v grafe 3.27.

Graf 3.27 Štruktúra prijímateľov OPIO sociálnych služieb podľa stupňa odkázanosti

Zdroj: IS SoS MPSVR SR– evidencia prijímateľov sociálnych služieb k 31.12. 2023

Z hľadiska **úhrady** za sociálnu službu bolo k 31.12.2023 v OPIO zariadeniach 107 (167) samoplatcov a za 10 583 (10 856) prijímateľov sociálnych služieb doplácala alebo hradila celú úhradu iná fyzická osoba, a to najmä v zariadeniach pre seniorov, kde išlo až o 6 076 prijímateľov. 1 362 prijímateľov nehradilo stanovenú úhradu za službu vôbec. Z dôvodu neplatenia úhrady za sociálnu službu alebo jej časti vzniká prijímateľovi sociálnej služby voči poskytovateľovi pohľadávka, ktoré boli celkovo v roku 2023 vo výške viac ako 22,3 milióna eur.

Za celý rok 2023 bola sociálna služba v OPIO zariadeniach **poskytovaná 59 711 prijímateľom**. Z tohto celkového počtu prijímateľov v OPIO zariadeniach bolo 12 616 osôb opatrovaných na lôžku (26 %), 37 196 prijímateľov (81 %) malo psychotickú poruchu, užívalo neuroleptiká alebo antidepresíva. Duševnými poruchami trpi 29 077 prijímateľov, pričom najčastejšie ide o demencie rôzneho typu a Alzheimerovu chorobu, 25 669 prijímateľov má telesné postihnutie (najčastejšie ide o neurologické a neurodegeneratívne ochorenia), 6 948 prijímateľov má diabetes mellitus. Zmyslovým postihnutím (sluchovým alebo zrakovým) trpi 5 027 prijímateľov. **Ošetrovateľská starostlivosť** je v OPIO zariadeniach poskytovaná u 51 % prijímateľov - 30 539, pričom najčastejšie je poskytovaná vlastnými zamestnancami zariadení (74 %), kombináciou ADOS (agentúra domácej ošetrovateľskej služby) a vlastnými zamestnancami (16 %) a len prostredníctvom ADOS 8 %. Najčastejšie, a to až v 46 % z celkového počtu poskytovanej ošetrovateľskej starostlivosti, je táto poskytovaná v zariadeniach pre seniorov.

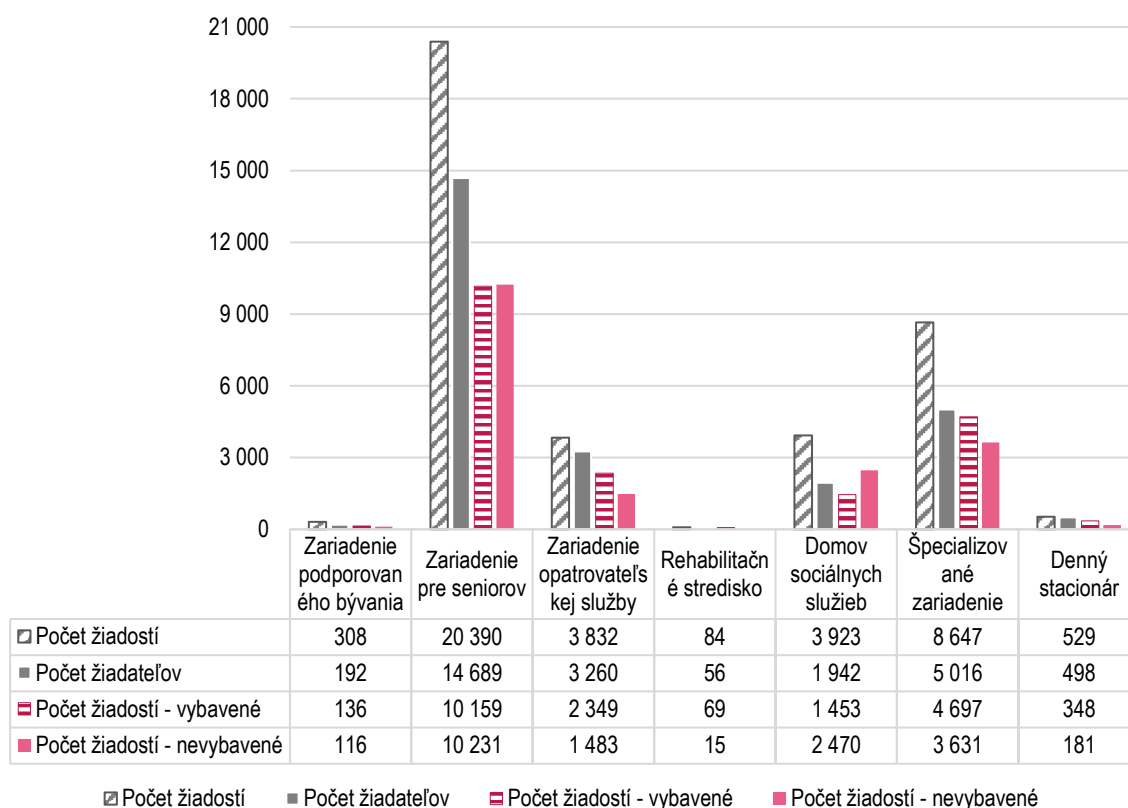
Odlahčovací služba, ktorá sa poskytuje opatrovateľovi fyzickej osoby poberajúcemu príspevok na opatrovanie prostredníctvom poskytnutia OPIO sociálnej služby najviac 30 dní v roku, sa prostredníctvom sociálnej služby v OPIO zariadení v roku 2023 poskytovala v 163 (160) prípadoch, a to najčastejšie v zariadení opatrovateľskej služby a v zariadení pre seniorov. Odlahčovací služba je prevažne poskytovaná pobytovou formou, ambulantnou formou bola poskytnutá len v 4 prípadoch.

V roku 2023 bolo evidovaných 21 878 (19 530) fyzických osôb, ktoré požiadali o **zabezpečenie poskytovania sociálnej služby alebo uzatvorenie zmluvy o poskytovaní sociálnej služby** v OPIO zariadeniach a ktoré podali spolu 37 713 (27 719) žiadostí, z toho najviac v zariadeniach pre seniorov, až 20 390 (15 182), čo tvorí 54 % z celkového počtu podaných žiadostí. Do počtu žiadostí sú započítané žiadosti aj z predchádzajúcich rokov, ktoré neboli vybavené do konca roka 2022. Priemerná doba vybavenia žiadosti sa pohybovala okolo 142 (150) dní, pričom najdlhšia čakacia doba je v zariadeniach podporovaného bývania, a to 191 dní, v zariadeniach pre seniorov 180 (192) dní a v domovoch sociálnych služieb až 271 (402) dní. Najkratšia doba vybavenia žiadostí je v denných stacionároch, a to 14 dní. Najviac bolo vybavených žiadostí v zariadení pre seniorov 10 159 (7 792) a v špecializovanom zariadení 4 397 (3 447). Z celkového počtu žiadostí bolo vybavených 50 %, a to 18 911 (14 133). Avšak tento údaj zohľadňuje všetky spôsoby vybavenia žiadosti, t. j. uzatvorenie zmluvy, ale aj stiahnutie žiadosti, úmrtie žiadateľa či zamietnutie žiadosti. Zároveň možno predpokladať, že žiadatelia mali podaných viac žiadostí (o čom vypovedá aj skutočnosť, že žiadostí je o 15 835 viac ako žiadateľov) vo viacerých zariadeniach a čakajú napríklad na „preloženie“ do iného zariadenia.

Zohľadniť je potrebné aj samotnými poskytovateľmi sociálnych služieb avizované situácie, kedy žiadateľ nemá záujem do zariadenia „nastúpiť“ v čase podania žiadosti a žiadosť má podanú len pre prípad, že do budúcnosti bude predmetnú službu potrebovať, a preto sa doba vybavenia žiadostí v dôsledku týchto situácií navyšuje. Objektívnejším faktorom pri sledovaní doby vybavenia žiadostí je teda doba, počas ktorej dochádza k uzavretiu zmluvy. Takýmto spôsobom bolo vybavených 12 087 (9 446) žiadostí (64 % z celkového počtu vybavených) s dobou vybavenia žiadostí 71 (56) dní. 50 % žiadostí, a to 18 802 (13 586) zostalo v roku 2023 nevybavených, pričom najvyšší pomer nevybavených žiadostí bol v zariadeniach pre seniorov (10 231), špecializovaných zariadeniach (4 250) a domovoch sociálnych služieb (2 470). V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť aj to, že k 31. 12. 2023 bolo evidovaných v IS SoS 46 199 (46 219) prijímateľov, pričom podľa registra bolo celkom v OPIO zariadeniach 50 393 (49 959) miest, t. j. rozdiel medzi kapacitou a evidovanými prijímateľmi bol až 4 194 (3 740). Najväčší počet „predpokladaných“ neobsadených miest je v zariadeniach pre seniorov – 1 633 (1 527), ďalej v domovoch sociálnych služieb až 920 miest či denných stacionároch 535 miest. Môže to však súvisieť s nedostatočnou evidenciou prijímateľov, ale aj s možným neaktuálnym údajom o kapacite zapísanom v registri.

Oproti roku 2022 ide o značný nárast podaných, ako aj vybavených žiadostí a aj výrazné rozdiely v priemernej dobe vybavenia žiadostí, konkrétne v domovoch sociálnych služieb, čo je pravdepodobne spôsobené dôslednejším vyplňaním a opravou údajov v IS SoS zo strany poskytovateľov alebo samosprávy.

Graf 3.28 Žiadosti a žiadatelia o poskytovanie sociálnej služby v OPIO zariadeniach

Zdroj: IS SoS MPSVR SR– evidencia žiadateľov o poskytnutie sociálnych služieb za rok 2023

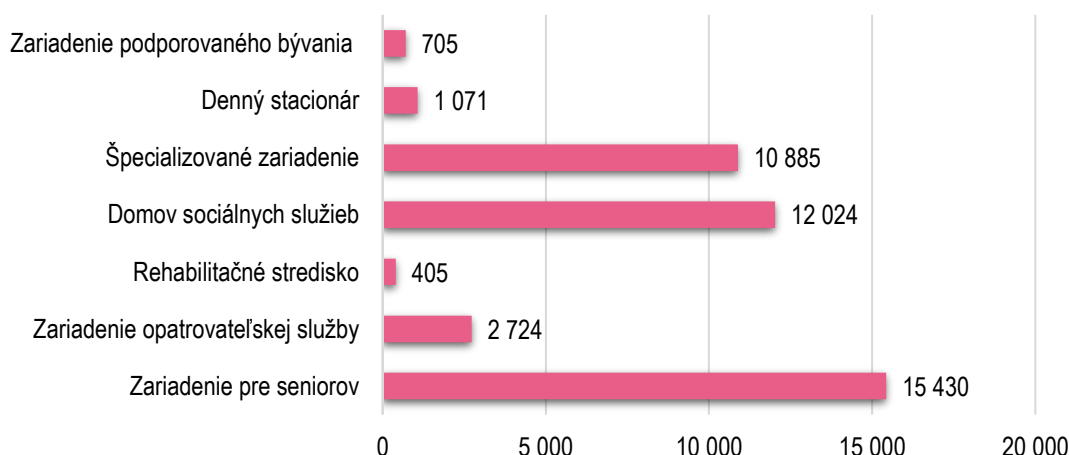
Podrobnejšie štatistické údaje o prijímateľoch v OPIO zariadeniach a o žiadateľoch o zabezpečenie poskytovania sociálnych služieb v OPIO zariadeniach sú uvedené v tabuľkách 24 až 29 v prílohe ku kapitole 3.

Zamestnanci v OPIO zariadeniach

V OPIO zariadeniach k 31.12.2023 pracovalo 30 456 (30 016) zamestnancov⁶² (76 % z celkového počtu zamestnancov v sociálnych službách). Spolu pracovali v 31 382 pracovných vzťahoch rozdelených na 50 293 pracovných úväzkov. Priemerný vek zamestnancov pracujúcich v OPIO zariadeniach bol 48,14 (47,97) rokov a týždenný priemerný úväzok jedného zamestnanca predstavoval 21,33 hodín týždenne. Z celkového počtu zamestnancov v OPIO zariadeniach tvorili cudzinci 0,8 % - 238. Ako znázorňuje graf 3.29, najväčší počet zamestnancov pracuje v zariadeniach pre seniorov (35 %), v domovoch sociálnych služieb (31 %) a v špecializovaných zariadeniach (25 %). V OPIO zariadeniach v roku 2023 pôsobilo 4 599 (4 588) dobrovoľníkov, ktorí spolu odpracovali viac ako 91 tis. (81,5) tis. hodín. Až 68 % dobrovoľníkov pracovalo v domovoch sociálnych služieb a v zariadeniach pre seniorov.

⁶² Počet zamestnancov je uvádzaný v neprepočítanom stave

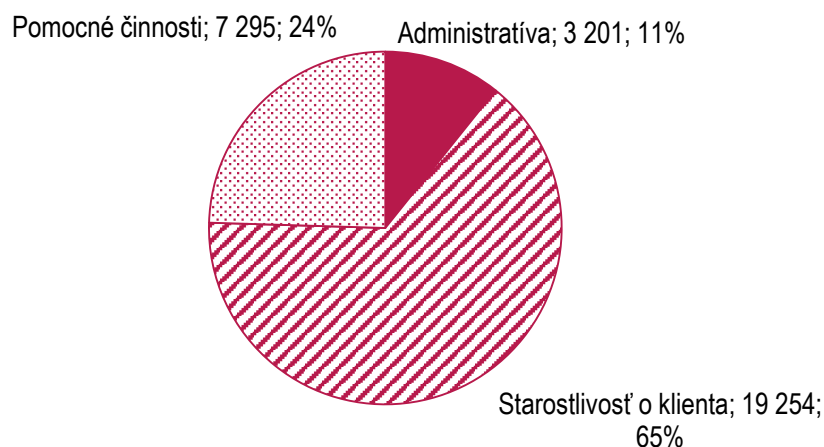
Graf 3.29 Zamestnanci v OPIO zariadeniach

Zdroj: IS SoS MPSVR SR – evidencia zamestnancov poskytovateľov sociálnych služieb k 31.12. 2023

Najviac zamestnancov v OPIO zariadeniach sociálnych služieb pracuje v oblasti starostlivosti o klienta 19 254 – 63 %, pričom najviac zastúpenou pozíciou v tejto oblasti bol opatrovateľ dospelých v zariadení s počtom 10 413, sestra v počte 1 957 a zdravotnícky asistent - 1 374. Ďalšou najpočetnejšou kategóriou sú pomocné činnosti, kde pracuje 7 295 zamestnancov – 23 %, najmä na pozícii kuchár, upratovačka a iný pomocný pracovník. V oblasti administratívy je to 3 201 zamestnancov - 10,5 %. Takmer vo všetkých pracovných pozíciách dominujú ženy (87% z celkového počtu zamestnancov). Graf 3.30 znázorňuje pomer pracovných oblastí/kategórií v OPIO zariadeniach.

Graf 3.30 Pomer pracovných kategórií v OPIO zariadeniach

Zdroj: IS SoS MPSVR SR – evidencia zamestnancov poskytovateľov sociálnych služieb k 31.12. 2023

Podrobnejšie štatistické údaje o zamestnancoch v OPIO zariadeniach sú uvedené v tabuľke 30 v prílohe ku kapitole 3.

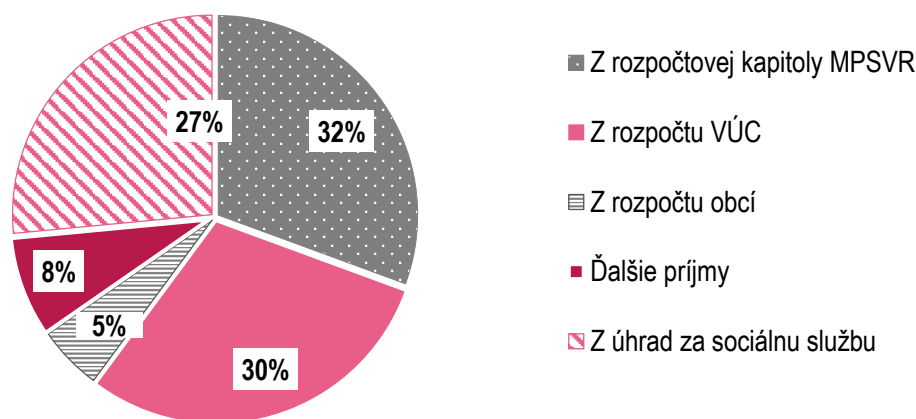
Prijmy a výdavky

Prijmy OPIO zariadení v roku 2023 boli vo výške 842,3 milióna eur (714,3 milióna eur). **Najvyšší podiel príjmov** pripadá na zariadenia pre seniorov (39,4 % - 331,9 mil. eur), domovy sociálnych služieb (22,5 % - 189,7mil. eur) a špecializované zariadenia (22,2 % - 187,5 mil. eur).

Z hľadiska štruktúry príjmov (graf 3.31) tvoria najväčší podiel príjmy z MPSVR SR, a to 30,6 % - 257,9 mil. eur (30,1 % - 215,1 mil. eur) a z vyšších územných celkov 28,7 % - 242 mil. eur (33,4 % - 238,4 mil. eur). Príjmy z úhrad za sociálnu službu tvorili 27 % príjmov vo výške 229,4 mil. eur (26,6 % - 190 mil. eur). Najmenší podiel na príjmoch tvoria rozpočty z obcí 7,8 % - 66 mil. eur (5,4 % - 38,5 mil. eur). Ďalšie príjmy (zahraničné a domáce granty, dary

a zbierky, 2% a 3% z dane z príjmov, príjmy zo sektoru NISD (sektor neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam), zo súkromného sektoru, iné príjmy, zdroje EÚ, zo zdravotných poisťovní) tvorili 8 % v celkovej výške 66,8 mil. eur. Z toho príjmy zo zdravotných poisťovní tvorili len takmer 12 miliónov eur, a to aj napriek tomu, že OPIO zariadenia poskytujú ošetrovateľskú starostlivosť vlastnými zamestnancami alebo v kombinácii s ADOS až pre 30 539 prijímateľov.

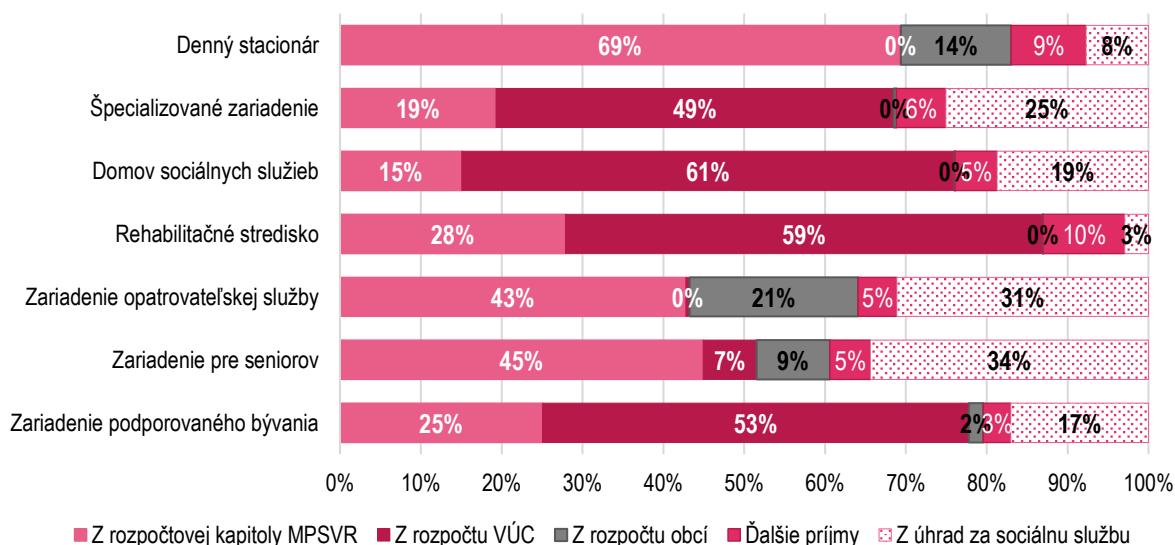
Graf 3.31 Pomer príjmov OPIO zariadení

Zdroj: IS SoS MPSVR SR – výkazy o poskytovanej sociálnej službe za rok 2023
Pozn.: Vyplnené výkazy môžu obsahovať aj nulové hodnoty.

Z hľadiska zdrojov príjmov OPIO zariadení predstavujú príjmy VÚC (graf 3.32) najväčší podiel na príjmoch v domove sociálnych služieb, rehabilitačnom stredisku a zariadení podporovaného bývania (priemerne 57 %), čo vyplýva z pôsobnosti VÚC pri poskytovaní a zabezpečovaní sociálnych služieb. Z príjmov MPSVR SR prostredníctvom finančného príspevku poskytovaného obciam a neverejným poskytovateľom sú najviac podporované denné stacionáre, zariadenia pre seniorov a zariadenia opatrovateľskej služby, t.j. zariadenia v pôsobnosti obcí (priemerne 52 %). Najvyšší podiel z príjmov z úhrad za sociálnu službu bol v zariadení pre seniorov a v zariadení opatrovateľskej služby (priemerne 32 %), naopak najnižší v rehabilitačnom stredisku a v dennom stacionári (priemerne 5 %).

Graf 3.32 Pomer príjmov druhov OPIO zariadení

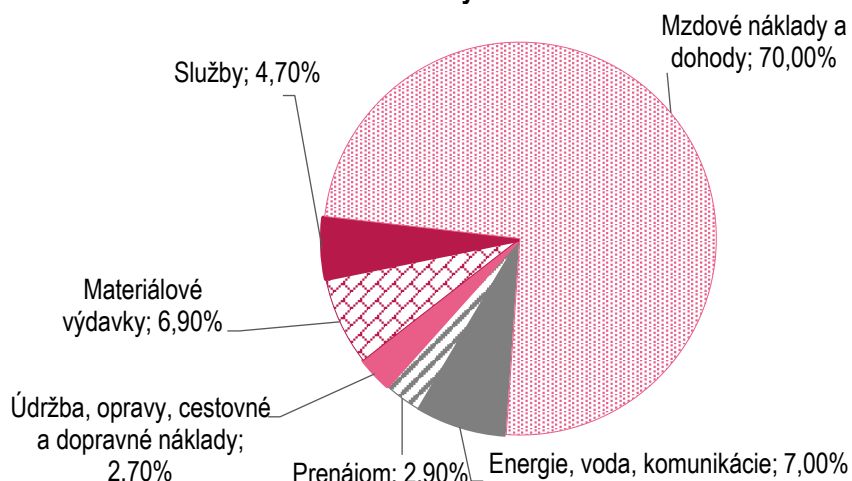
Zdroj: IS SoS MPSVR SR – výkazy o poskytovanej sociálnej službe za rok 2023

Bližšie údaje o príjmoch OPIO zariadení sú uvedené v prílohe ku kapitole 3 v tabuľke 31.

Výdavky OPIO zariadení boli v roku 2023 v celkovej výške takmer 777 mil. eur (726,2 mil. eur.). Najvyšší podiel výdavkov, rovnako ako pri príjmoch, pripadá na zariadenia pre seniorov (42 % - 305,9 mil. eur), domovy sociálnych služieb (25 % - 184,7 mil. eur) a špecializované zariadenia (24 % - 173,3 mil. eur).

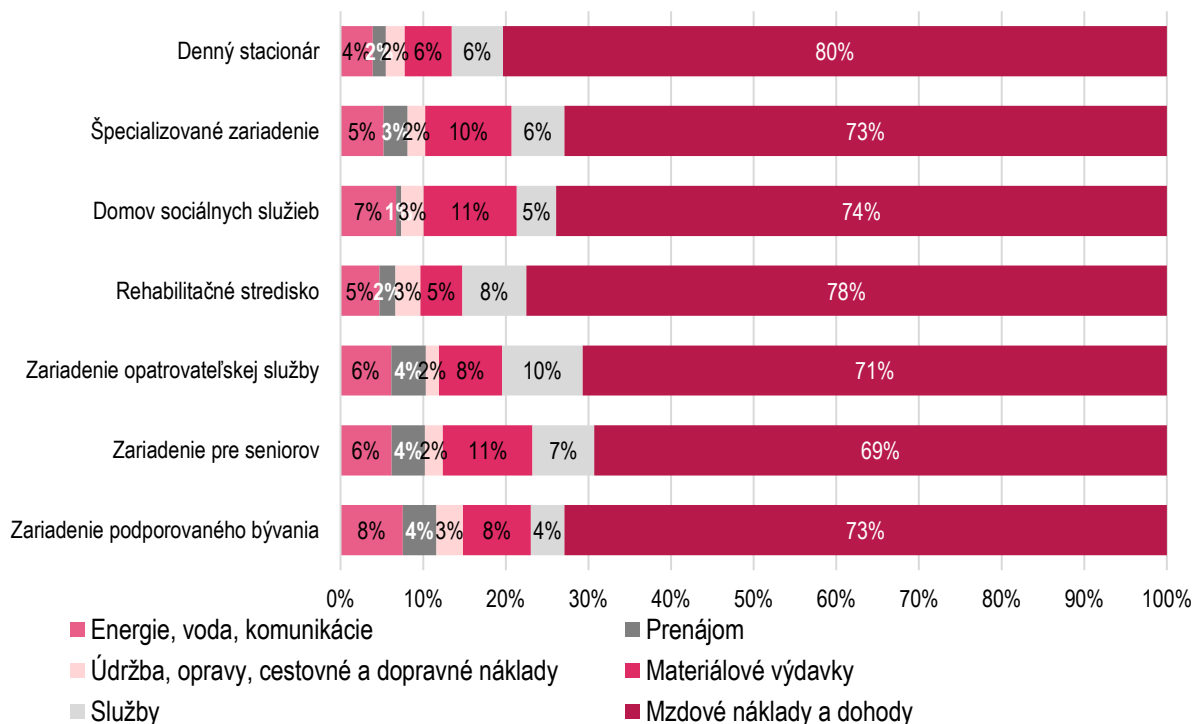
Najvyšší podiel na celkových výdavkoch tvoria bežné výdavky - 741 mil. eur (96 %), nasledujú kapitálové výdavky - 20,9 mil. eur (2,7 %) a bežné transfery (1,8 %). Bežné výdavky boli najviac vynakladané na mzdové náklady a dohody zamestnancov - viac ako 516 mil. eur (70 %), v najvyššom podiele v denných stacionároch (80 %) a v najnižšom v zariadeniach pre seniorov (69 %). 186 mil. eur (25 % z bežných výdavkov) bolo vynaložených na tovary a služby. Na podiel jednotlivých skupín bežných výdavkov aj podľa druhov zariadení poukazujú grafy 3.33 a 3.34.

Graf 3.33 Členenie výdavkov OPIO zariadení

Zdroj: IS SoS MPSVR SR – výkazy o poskytovanej sociálnej službe za rok 2023

Graf 3.34 Členenie výdavkov podľa druhov OPIO zariadení

Zdroj: IS SoS MPSVR SR – výkazy o poskytovanej sociálnej službe za rok 2023

Ekonomicky oprávnené náklady (EON) na jedno miesto v zariadení na mesiac boli priemerne vo výške 1 137 eur, najvyššie prioritne v pobytových zariadeniach – špecializované zariadenie 1 742 eur, v domove sociálnych služieb, zariadení pre seniorov a zariadení opatrovateľskej služby sa pohybovali priemerne od 1 223 do 1 358 eur na mesiac. Najnižšie EON boli v dennom stacionári – 396 eur.

Bližšie údaje o výdavkoch OPIO zariadení sú uvedené v prílohe ku kapitole 3 v tabuľke 32.

Pohľadávky OPIO zariadení z nezaplatených úhrad za sociálnu službu boli v roku 2023 vo výške 22,3 mil. eur, z toho 71 % - 15,8 mil. eur tvorili pohľadávky z dôvodu uplatňovania ochrany príjmu prijímateľov pred platením neprimeranej úhrady a 29 % - takmer 6,5 mil. eur z dôvodu neplatenia stanovenej úhrady (aj po uplatnení ochrany - 14, 6 mil. eur (65 % z celkových pohľadávok). Väčšinu pohľadávok - 20 mil. eur (90 %) evidujú verejní poskytovatelia sociálnych služieb. Bližšie údaje v tabuľke 3.31.

Tabuľka 3.31 Pohľadávky

Pohľadávky OPIO zariadení v roku 2023	Druh OPIO zariadenia							
	SPOLU	Zariadenia podpor. Bývania	Zariadenia pre seniorov	Zariadenia opatrovat. služby	Rehabilitačné stredisko	Domov sociálnych služieb	Špecializované zariadenie	Denný stacionár
Výška pohľadávok z nezaplatených úhrad	22 320 962	543 768	2 832 328	642 436	6 387	14 596 084	3 689 906	10 053
z dôvodu ochrany príjmu	15 849 314	490 178	1 856 613	208 870	3 752	11 105 524	2 182 613	1 764
z dôvodu neplatenia úhrady	6 471 644	53 590	975 714	433 565	2 634	3 490 559	1 507 293	8 289
Počet neplatičov k 31.12.	4 812	135	1 259	338	16	2 053	959	52

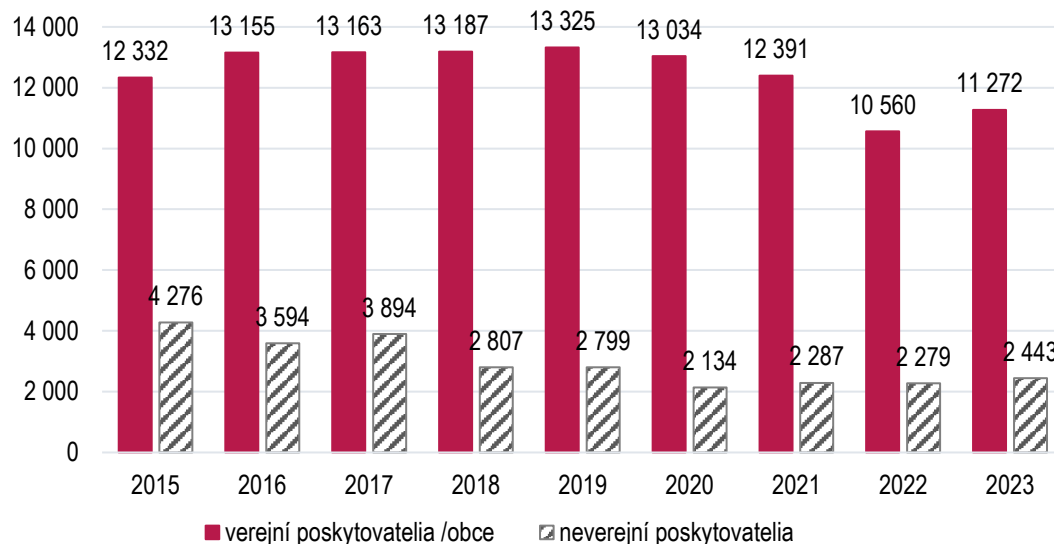
Zdroj: IS SoS MPSVR SR – výkazy o poskytovanej sociálnej službe za rok 2023

Opatrovateľská služba

K 31.12.2023 poberalo domácu opatrovateľskú službu 10 039 klientov. Za celý rok 2023 podľa IS SoS bola **opatrovateľská služba v domácnosti** poskytovaná celkovo 13 552 (12 723) fyzickým osobám, z toho obce poskytli túto sociálnu službu 11 272 (10 560) osobám (83 % z celkového počtu prijímateľov opatrovateľskej služby). **Neverejní poskytovatelia** poskytli opatrovateľskú službu 2 443 (2 279) klientom. Celkovo je na domácu opatrovateľskú službu registrovaných 895 verejných a 149 neverejných poskytovateľov. Na vývoj počtu prijímateľov opatrovateľskej služby v rokoch 2015 až 2023 poukazuje graf 3.35 podľa ktorého sa v posledných troch rokoch počet prijímateľov najmä v prípade obcí znižuje. Výkyvy, ktoré sa objavujú v počte klientov opatrovateľskej služby, môžu súvisieť s aktuálne nastaveným systémom podpory z prostriedkov EÚ ako aj s rozdielnou metodikou zberu údajov (od roku 2022 ide o údaje z IS SoS MPSVR SR). Rovnako je potrebné uviesť, že za 255 služieb vôbec neboli odoslané ročné štatistické výkazy a 357 z vykázaných služieb bolo „nulových“. Aj so zohľadnením ostatných evidencií v IS SoS možno tak predpokladať, že opatrovateľská služba sa reálne poskytuje v 62 % zo všetkých registrovaných služieb.

Prijímatelia opatrovateľskej služby

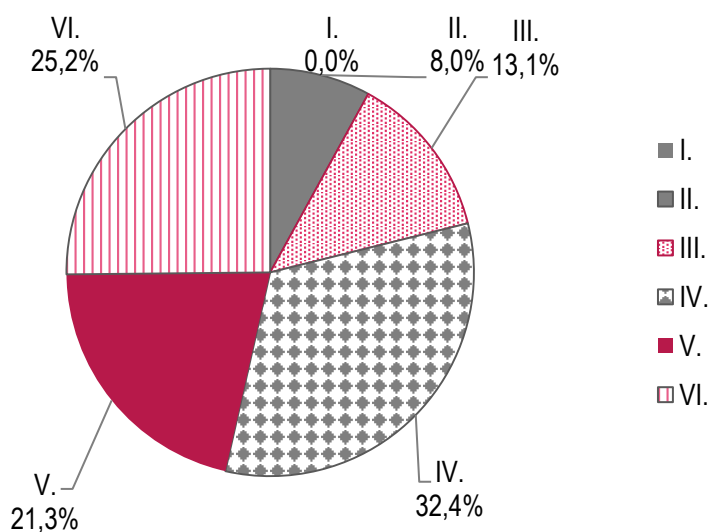
Graf 3.35 Prijímatelia opatrovateľskej služby

Zdroj: V(MPSVR SR) 11-01 a V(MPSVR SR) 07-01, IS SoS MPSVR SR - evidencia prijímateľov sociálnych služieb za rok 2023

Najčastejším dôvodom poskytnutia opatrovateľskej služby v domácnosti bola odkázanosť na pomoc inej osoby v 97 %, a to u 12 693 (11 721) prijímateľov na základe posudku o odkázanosti, bezodkladne bola domáca opatrovateľská služba poskytovaná v 307 (272) prípadoch. Prostredníctvom opatrovateľskej služby bola v roku 2023 poskytovaná odľahčovacia služba 34 prijímateľom. 32,4 % z celkového počtu prijímateľov opatrovateľskej služby malo priznaný **stupeň odkázanosti IV**, stupeň odkázanosti **V** malo 21,3 % prijímateľov a 25,2 % prijímateľov malo priznaný najvyšší stupeň odkázanosti **VI**. Štruktúra prijímateľov opatrovateľskej služby podľa stupňa ich odkázanosti na pomoc inej osoby je znázornená v grafe 3.36.

Graf 3.36 Prijímatelia opatrovateľskej služby v domácnosti podľa stupňa odkázanosti

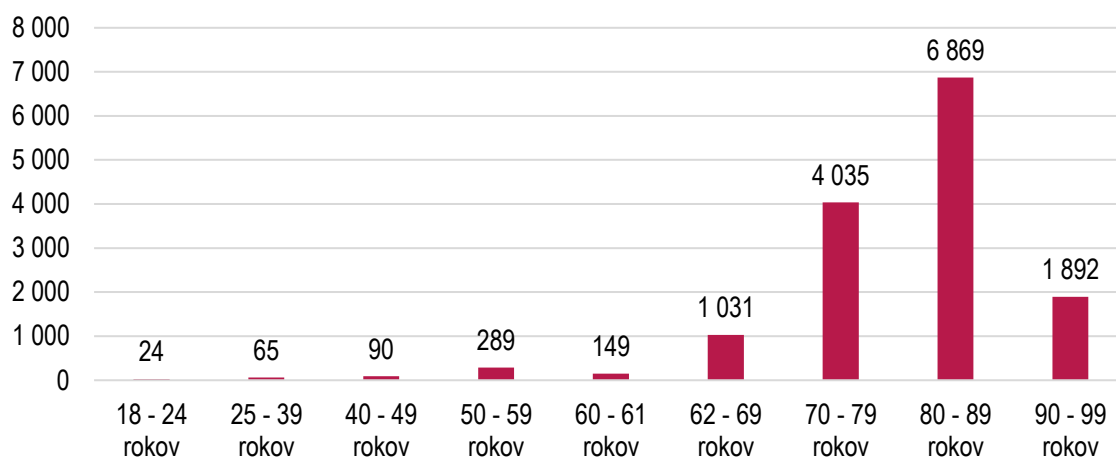
Zdroj: IS SoS MPSVR SR – evidencia prijímateľov sociálnych služieb za rok 2023

Z celkového počtu prijímateľov domácej opatrovateľskej služby bolo evidovaných 2 274 prijímateľov s duševnými poruchami, 7 638 prijímateľov s telesným postihnutím, 712 prijímateľov so zmyslovým postihnutím a 901 prijímateľov opatrovateľskej služby má diabetes mellitus. 12 % prijímateľov je imobilných a 51 % je čiastočne mobilných.

Z hľadiska úhrady za sociálnu službu za 1 881 prijímateľov sociálnych služieb dopláca alebo platí úhradu iná fyzická osoba.

228 (2 %) prijímateľov opatrovateľskej služby malo obmedzenú spôsobilosť na právne úkony alebo boli úplne pozbavení spôsobilosti na právne úkony. Výkon opatrovnictva je pri týchto prijímateľoch zabezpečovaný najčastejšie prostredníctvom príbuzných prijímateľov, a to v 72 % - 167 prípadoch alebo priamo obcou v 8 %, iné fyzické alebo právnické osoby sú ustanovenými opatrovníkmi v 20 % . V delení podľa pohlavia značne medzi prijímateľmi opatrovateľskej služby prevažujú ženy s počtom 10 105 (75 %) a muži v počte 3 447 tvorili 25 % z celkového počtu prijímateľov. Ako vyplýva z grafu 3.37, z celkového počtu prijímateľov opatrovateľskej služby bolo v dôchodkovom veku až 13 019 osôb (96 %), pričom až 50 % z nich boli vo veku nad 80 rokov.

Graf 3.37 Prijímatelia opatrovateľskej služby v domácnosti podľa veku

Zdroj: IS SoS MPSVR SR – evidencia prijímateľov sociálnych služieb za rok 2023

Rozsah poskytovanej opatrovateľskej služby sa pohybuje od 1 do 24 hodín poskytovania služby denne. Rozsah závisí najmä od stupňa odkázanosti prijímateľa a od rozsahu poskytovanej opatrovateľskej služby dohodnutého zmluvou o poskytovaní opatrovateľskej služby. Podľa údajov z IS SoS MPSVR je v najväčšej miere poskytovaná opatrovateľská služba v rozsahu 1 - 4 hodín denne, a to 8 742 prijímateľom, čo predstavuje 66 % zo všetkých prijímateľov. Osem hodín denne je opatrovateľská služba poskytovaná 2 747 prijímateľom (20 %) a celodenná opatrovateľská starostlivosť je poskytovaná len v 0,2 %, a to 21 prijímateľom. Spolu bolo v roku 2023 poskytnutých 8 123 896 hodín opatrovateľskej služby v domácnosti.

V roku 2023 bolo evidovaných 3 885 (3 237) fyzických osôb, ktoré požiadali o zabezpečenie poskytovania opatrovateľskej služby a ktorí podali 4 201 (3 480) žiadostí, z toho 3 267 (2 710) žiadostí bolo podaných u verejného poskytovateľa - obce, čo činí 78 % žiadostí a 22 % žiadostí 934 (770) u neverejného poskytovateľa. Do počtu žiadostí sú započítané žiadosti aj z predchádzajúcich rokov, ktoré neboli do konca roka 2023 vybavené. Priemerná doba vybavenia žiadosti sa v roku 2023 pohybovala okolo 30 dní, pričom u verejného poskytovateľa je táto doba dlhšia (priemerne 37 dní), u neverejného poskytovateľa sa pohybuje okolo 4 dní. Tento údaj zohľadňuje všetky spôsoby vybavenia žiadosti, t. j. uzatvorenie zmluvy, stiahnutie žiadosti, úmrtie žiadateľa či zamietnutie žiadosti. V prípade opatrovateľskej služby bolo uzatvorením zmluvy vybavených 2 678 (2 481) žiadostí - 92 % z celkového počtu vybavených žiadostí. 29 % (1 238) žiadostí zostalo nevybavených, z toho u verejných poskytovateľov 979 žiadostí a u neverejných poskytovateľov 259 žiadostí.

Zamestnanci opatrovateľskej služby

Opatrovateľskú službu v roku 2023 poskytovalo celkovo 7 308 (7 113) zamestnancov⁶³ miest, obcí a neverejných poskytovateľov. Opatrovatelia v počte 6 774 tvorili z tohto celkového počtu zamestnancov 93 % a pracovali v 7 534 pracovných úväzkoch. K 31.12.2023 bolo v IS SoS evidovaných 5 982 zamestnancov opatrovateľskej služby, pričom väčšinu z nich (92 %) tvoria opatrovatelia v počte 5 528. Neverejní poskytovatelia k 31.12.2023 zamestnávali 1 230 opatrovateľov a obce 4 301 opatrovateľov. Z celkového počtu opatrovateľov k 31.12.2023 tvorili ženy v počte 5 340 až 96 %, muži zastávali túto pozíciu len v 272 prípadoch. Priemerný vek zamestnancov pracujúcich v opatrovateľskej službe bol 52,88 rokov a priemerný ustanovený týždenný pracovný čas na jedného zamestnanca predstavoval 33,03 hodín. V opatrovateľskej službe pracovalo na pozícii opatrovateľa 17 cudzincov. Dobrovoľníci v počte 46 odpracovali v roku 2023 v opatrovateľskej službe 5 474 tis. hodín. Ďalšie štatistické údaje k opatrovateľskej službe sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľky 33 až 35.

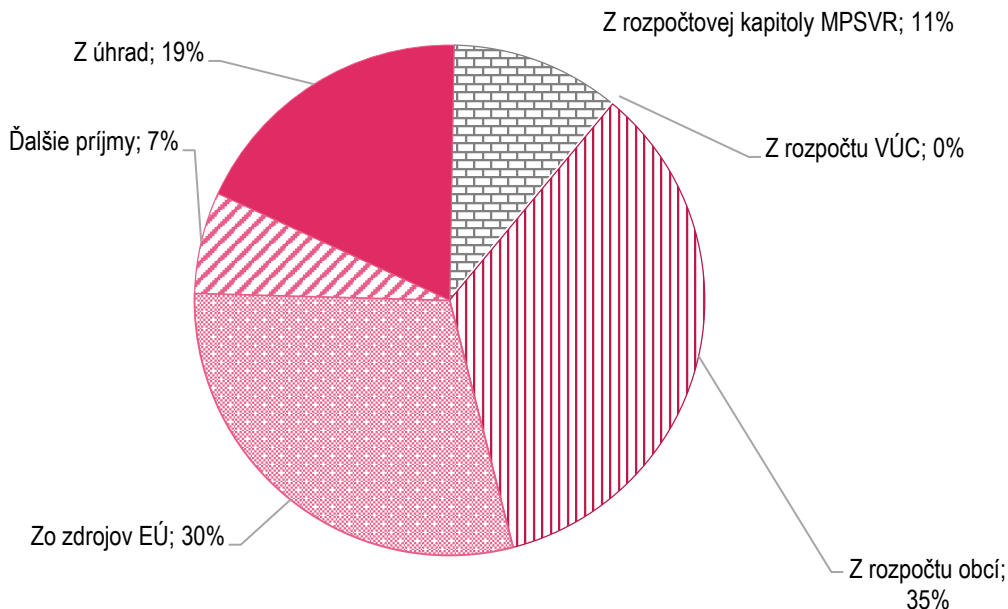
Príjmy a výdavky opatrovateľskej služby

Príjmy poskytovateľov opatrovateľskej služby (u poskytovateľov, ktorí sa zapojili do zberu údajov prostredníctvom IS SoS MPSVR SR) boli v roku 2023 v celkovej výške takmer 66 miliónov eur. Najvyšší podiel príjmov pripadá na verejných poskytovateľov (75% - 49,5 mil. eur).

Z hľadiska štruktúry príjmov (graf 3.38) tvoria najväčší podiel príjmy z rozpočtov obcí - 23,3 mil. eur (35 %), a to tak u verejných (37 %) ako aj u neverejných poskytovateľov (30 %). Nasledujú príjmy zo zdrojov EÚ - 19,6 mil. eur (30 %) a z úhrad - 12,3 mil. eur (19 %), ktoré u verejných poskytovateľov tvoria podiel z príjmov 15,9 % a u neverejných poskytovateľov 26,9 %. 11 % - iné zastúpenie v príjmoch vykázali poskytovatelia z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR, čo je spôsobené pravdepodobne chybou pri vykazovaní a tieto príjmy mali byť vykázané v zdrojoch z EÚ. Na zastúpenie jednotlivých položiek príjmov v členení podľa typu poskytovateľa poukazuje graf 3.39.

Bližšie údaje o príjmoch opatrovateľskej služby sú uvedené v prílohe ku kapitole 3 v tabuľke 36.

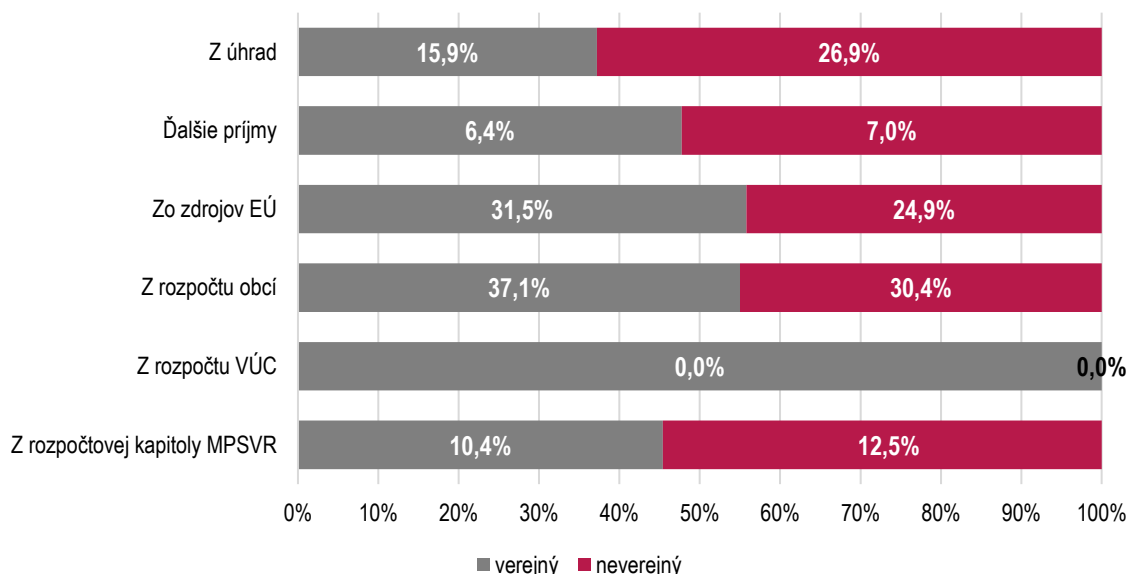
Graf 3.38 Príjmy opatrovateľskej služby

Zdroj: IS SoS MPSVR SR – výkazy o poskytovanej sociálnej službe za rok 2023

⁶³ Počet zamestnancov je uvádzaný v neprepočítanom stave

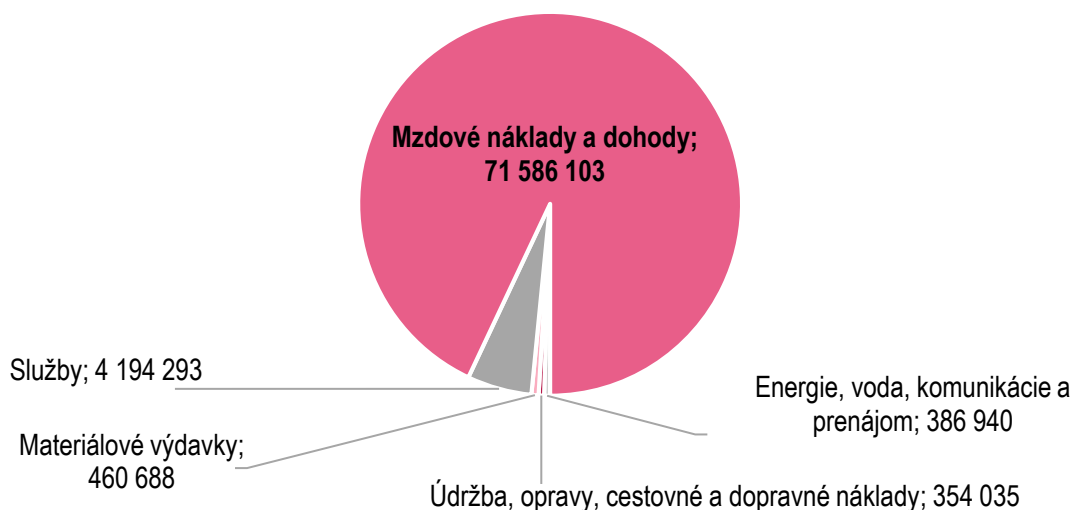
Graf 3.39 Podiel príjmov opatrovateľskej služby podľa typu PSS*

Zdroj: IS SoS MPSVR SR – výkazy o poskytovanej sociálnej službe za rok 2023, *PSS – poskytovatelia sociálnych služieb

Výdavky na opatrovateľskú službu boli v roku 2023 v celkovej výške 80,5 (72,9) mil. eur. Najvyšší podiel celkových výdavkov tvoria bežné výdavky (95 % - takmer 77 mil. eur), nasledujú bežné transfery (2 %) a kapitálové výdavky (0,1 %). Bežné výdavky boli najviac vynakladané na mzdové náklady a dohody zamestnancov - takmer 71,6 mil. eur (93 %). Na podiel jednotlivých skupín bežných výdavkov poukazuje graf 3.40.

Graf 3.40 Bežné výdavky na opatrovateľskú službu v eurách

Zdroj: IS SoS MPSVR SR – výkazy o poskytovanej sociálnej službe za rok 2023

Pohľadávky poskytovateľov opatrovateľskej služby z úhrad za sociálnu službu boli v roku 2023 vo výške 307 tisíc eur, z toho 95 % - 287 tis. eur tvorili pohľadávky verejných poskytovateľov.

Bližšie údaje o výdavkoch opatrovateľskej služby sú uvedené v prílohe ku kapitole 3 v tabuľke 37.

Sociálne služby krízovej intervencie

Sociálne služby krízovej intervencie (ďalej len služby KI) sa poskytujú osobám na riešenie rôznych druhov nepriaznivých situácií (napr. pre obete domáceho násilia, osoby žijúce v marginalizovaných a segregovaných komunitách, ľudí bez domova, drogovzo závislé osoby). Z hľadiska druhov ide o sociálne služby krízovej intervencie poskytované v pobytových zariadeniach (**útulok, domov na pol ceste, zariadenie núdzového bývania**), poskytnutím prístrešia – prenocovania (**nocľaháreň**) a sociálne služby poskytované ambulantnou alebo terénnou formou (**terénna služba krízovej intervencie, nízkoprahové denné centrum, integračné centrum, komunitné centrum a nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu**).

Celková kapacita v pobytových zariadeniach krízovej intervencie k 31.12.2023 podľa údajov z IS SoS MPSVR SR bola 3 611 (3 486) miest, na ktorých bola poskytovaná sociálna služba až 4 762 (4 396) prijímateľom, z toho 3 414 prijímateľom v útulku, 1 073 prijímateľom v zariadeniach núdzového bývania a najmenej – 276 prijímateľom v domove na pol ceste. Na vývoj kapacít poukazuje graf 3.41. Z hľadiska pohlavia boli tieto sociálne služby poskytované najmä mužom (53 %), a to najmä v útulkoch, kde je ich podiel až 57 %. V zariadení núdzového bývania naopak prevažujú ženy (70 %). Z hľadiska veku má medzi prijímateľmi najväčšie zastúpenie kategória od 18 do 64 rokov – 2 839 (59 % prijímateľov), ale tieto služby sa poskytovali aj 1 601 osobám do 18 rokov veku (33%), s ich najväčším počtom v útulkoch – 910 (56 %). Najmenší podiel tvoria prijímatelia nad 65 rokov veku s počtom 322 (6,7 %), ktorým sa poskytovala sociálna služba najmä v útulku – 307 osobám. Podiel cudzincov v týchto zariadeniach tvoril 3,5 % – 151 osôb z celkového počtu prijímateľov. Ďalšie vybrané údaje o prijímateľoch boli sledované len v útulku – 22 prijímateľov bolo pozbavených spôsobilosti na právne úkony alebo ju malo obmedzenú, 24 prijímateľov bolo opatrovaných na lôžku, 495 prijímateľov (14 %) malo psychotickú liečbu alebo užívalo antidepresíva a až 1 257 prijímateľov (37 %) malo nejaké zdravotné znevýhodnenie.

Prijímy uvedených zariadení očistené o vrátené zdroje boli v roku 2023 vo výške viac ako 16,8 mil. eur, výdavky boli vo výške viac ako 18,7 mil. eur, pričom najvyšší podiel príjmov aj výdavkov (69 %) pripadá na útulky.

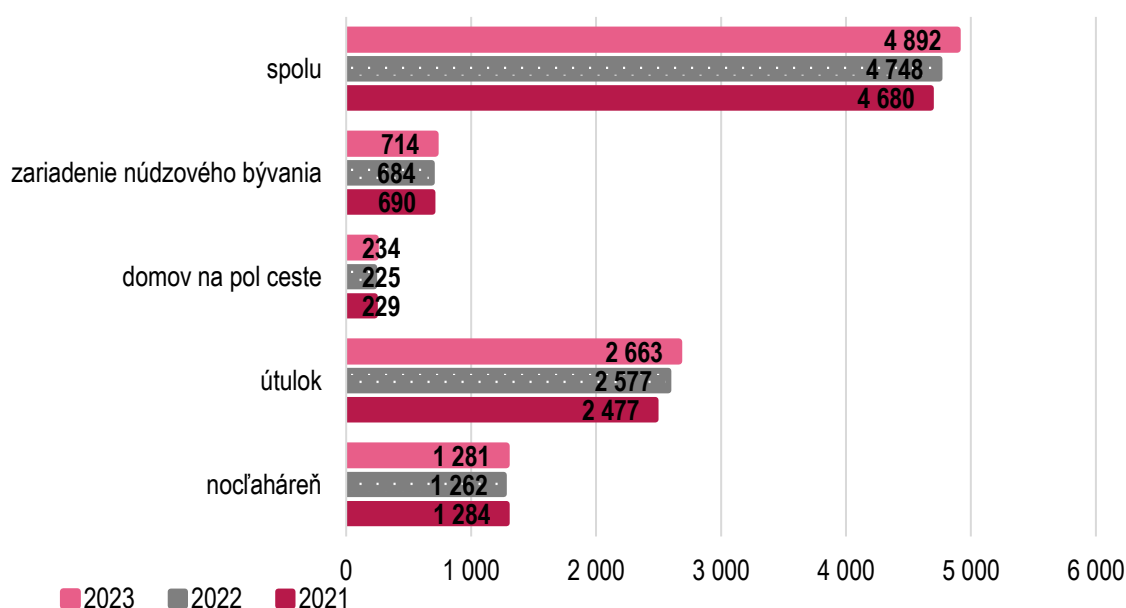
V týchto sociálnych službách pracovalo 1 057 zamestnancov, a to najmä na pracovnej pozícii sociálny pracovník a pôsobilo tu 1 846 dobrovoľníkov. Bližšie údaje sú dostupné v prílohe ku kapitole 3 v tabuľke 38.

Pokiaľ ide o **sociálnu službu v nocľahárni**, v roku 2023 bolo v 49 nocľahárňach, ktoré údaje vykázali (z celkového počtu 51) poskytnutých celkom 101 976 prenocovaní ľuďom bez domova, z toho 78 291 prenocovaní mužom (76 %). Pri ostatných službách krízovej intervencie poskytovaných ambulantnou alebo terénnou formou boli sledované počty nejedinečných prijímateľov alebo poskytnutých úkonov – intervencií za rok 2023, ktorých bolo celkom 395 174 s tým, že z celkového počtu 692 registrovaných služieb týchto druhov až 171 neposkytlo údaje o poskytovanej službe za rok 2023 (z toho najviac bolo komunitných centier – 129). Bližšie údaje sú dostupné v prílohe ku kapitole 3 v tabuľke 39.

Prijímy týchto sociálnych služieb po očistení o vrátené zdroje boli v roku 2023 vo výške viac ako 19,2 mil. eur, výdavky boli vo výške viac ako 20,9 mil. eur, pričom najvyšší podiel z celkových príjmov aj výdavkov na tieto sociálne služby pripadá na komunitné centrá (43 % z príjmov/ 44 % z výdavkov) a nocľahárne (24 % z príjmov/25 % z výdavkov).

V týchto sociálnych službách pracovalo 1 280 zamestnancov, najmä na pracovnej pozícii sociálny pracovník, terénny sociálny pracovník a komunitný pracovník a pôsobilo tu 959 dobrovoľníkov.

Graf 3.41 Vývoj kapacít pobytových sociálnych služieb KI

Zdroj: IS SoS - register poskytovateľov sociálnych služieb k 31.12.2023

Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi

Služby na podporu rodiny s deťmi sú zamerané na :

- starostlivosť alebo pomoc pri starostlivosti o dieťa poskytovanú rodičovi dieťaťa, resp. náhradnému rodičovi, keď sa z rôznych dôvodov nemôže sám alebo za pomoci rodiny starať o svoje dieťa. Ide o služby **pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa, služba na podporu zosúladzovania rodinného života a pracovného života, zariadenie dočasnej starostlivosti o deti, zariadenie starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa – tzv. „jasle“**
- stimuláciu komplexného vývoja dieťaťa so zdravotným postihnutím do siedmeho roku života – **služba včasnej intervencie**.

V zariadeniach starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa bola sociálna služba poskytnutá 3 177 prijímateľom - deťom (pričom údaje boli vykázané za 157 služieb z 227). Podľa registra sociálnych služieb majú najvyšší podiel pri poskytovaní tejto služby neverejní poskytovatelia, ktorí poskytujú službu v 158 prípadoch (76 %), pričom obce len v 49 prípadoch (24 %).

Rovnako aj v prípade služby včasnej intervencie je služba poskytovaná predovšetkým neverejnými poskytovateľmi, a to v 78 prípadoch (70 %) z celkového počtu 111 registrovaných služieb včasnej intervencie. Celkovo bola poskytnutá 2 940 prijímateľom (údaje boli vykázané za 122 služieb zo 131). Najčastejšie sa služba včasnej intervencie poskytuje deťom vo veku 4 – 7 rokov, a to (57 %) - 1 680 deťom (38 %) vo veku 1-3 rokov. Najčastejšie ide o deti s pervazívnou vývinovou poruchou (944).

Služba na podporu rodinného a pracovného života bola poskytnutá 83 prijímateľom (údaje boli vykázané za 16 služieb z 29). Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa bola poskytnutá 12 prijímateľom.

Príjmy týchto sociálnych služieb po očistení o vrátené zdroje boli v roku 2023 vo výške viac ako 17 mil. eur, výdavky boli vo výške viac ako 18,9 mil. eur, pričom najvyšší podiel z celkových príjmov aj výdavkov na tieto sociálne služby pripadá na zariadenia starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa (77 % z príjmov aj výdavkov) a službu včasnej intervencie (20 % z príjmov a 19 % z výdavkov).

V týchto sociálnych službách pracovalo 906 zamestnancov, najmä na pracovnej pozícii opatrovateľ detí v zariadení, špeciálny pedagóg, sociálny pracovník, psychológ a fyzioterapeut a pôsobilo tu 79 dobrovoľníkov, ktorí spolu odpracovali 6 190 hodín.

Bližšie údaje sú dostupné v prílohe ku kapitole 3 v tabuľke 40.

Podporné sociálne služby

Medzi podporné sociálne služby na účely tejto správy zaraďujeme:

- **Vybrané sociálne služby pre osoby so zdravotným postihnutím alebo nepriaznivým zdravotným stavom**
 - Prepravná služba, pri ktorej 179 služieb (z 208 zapísaných v registri) poskytlo prepravu viac ako 78 tis. klientom, pričom bolo najazdených viac ako 1,1 milióna kilometrov.
 - Poskytovanie tlmočnickej služby vykázalo 35 služieb (z 38), a to 529 prijímateľom v rozsahu viac ako 32 tis. hodín. Sprostredkovanie tlmočnickej služby využilo 10 prijímateľov a sprostredkovanie osobnej asistencie 471 prijímateľov.
 - Pomôcky boli požičané v roku 2023 v 11 424 prípadoch. V najmenšom rozsahu (81 hodín) bola poskytnutá sprievodcovská a predčitateľská služba.
- **Služby poskytované prostredníctvom telekomunikačných technológií**, z ktorých monitorovanie a signalizáciu potreby pomoci vykázalo 53 poskytovateľov zo 63 pre 1 488 prijímateľov, z čoho až 1 192 (80 %) tvorili ženy a krízovú pomoc prostredníctvom telekomunikačných technológií vykázalo 35 poskytovateľov z 51 s počtom intervencií viac ako 80 tis.
- **Ostatné podporné služby** boli poskytované v denných centrách (viac ako 270 tis. úkonov), v rámci podpory samostatného bývania bola služba poskytnutá 677 prijímateľom, pričom 59 % - 400 tvorili ženy, 446 (65 %) prijímateľov bolo vo veku medzi 26 - 64 rokov a až 66 % - 450 tvorili osoby bez domova. Poskytnutých bolo viac ako 41 tis. hodín služby. V 167 jedálňach (zo 196 zapísaných v registri) bolo poskytnutých viac ako 2,1 milióna jedál, v pracovniach bolo poskytnutých 7 569 úkonov a v strediskách osobnej hygieny bola služba poskytnutá v roku 2023 viac ako 45 tis. osobám. Služba pomoci pri výkone opatrovníckych práv a povinností bola poskytnutá 6 prijímateľom v rozsahu 2 103 hodín.

Príjmy na podporné sociálne služby (očistené o vrátené zdroje) boli v roku 2023 vo výške viac ako 16 mil. eur, výdavky boli vo výške viac ako 20,7 mil. eur, pričom najvyšší podiel z celkových príjmov aj výdavkov na tieto sociálne služby pripadá na jedálne (66 %/54 %), denné centrá (9 %/12 %) a prepravnú službu (7 %/8 %). V týchto sociálnych službách pracovalo 1 230 zamestnancov.

Bližšie údaje sú dostupné v prílohe ku kapitole 3 v tabuľke 41.

Samostatne vykonávané činnosti

Medzi samostatne vykonávané činnosti – sociálne služby na účely tejto správy zaraďujeme **základné a špecializované sociálne poradenstvo a sociálnu rehabilitáciu**. Na základe údajov poskytnutých za 415 týchto druhov sociálnych služieb (z celkového počtu 500) bolo poskytnutých viac ako 279 tis. úkonov – intervencií v rámci týchto činností, najviac 156 149 – 55 % v rámci základného sociálneho poradenstva. Tieto sociálne služby boli poskytnuté v rozsahu viac ako 462 tis. hodín, pričom najviac hodín – viac ako 241 tis. bolo poskytnutých v rámci špecializovaného sociálneho poradenstva. Pri špecializovanom sociálnom poradenstve a sociálnej rehabilitácii boli sledované aj ďalšie údaje, podľa vykázaných údajov (ak sa v rámci poskytovanej služby sledovali) boli intervencie poskytované viac ženám (14 154 – 58 % z celkového počtu 23 999 prijímateľov) a naviac prijímateľov tvorili osoby vo veku od 18 do 64 rokov (64 %). Intervencie boli poskytnuté 343 cudzincom, 1 607 osobám bez domova, 2 852 osobám ohrozených správaním iných osôb a 14 573 osobám so zdravotným znevýhodnením. Príjmy (po odpočítaní vrátených zdrojov) samostatne vykonávaných činností v roku 2023 boli celkovo vo výške viac ako 8 mil. eur, výdavky viac ako 7,6 mil. eur. V týchto sociálnych službách pracovalo 466 zamestnancov, najmä na pracovnej pozícii sociálny pracovník, sociálny poradca, psychológ a inštruktor sociálnej rehabilitácie.

Bližšie údaje sú dostupné v prílohe ku kapitole 3 v tabuľke 42.

Spolufinancovanie sociálnych služieb

MPSVR SR poskytlo v zmysle zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov rozpočtové prostriedky na spolufinancovanie vybraných druhov sociálnych služieb. Na základe predložených žiadostí a uzatvorených zmluvných vzťahov s 202 obcami a mestami a so 422 neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb boli poskytnuté z rozpočtu kapitoly MPSVR SR na spolufinancovanie sociálnych služieb v roku 2023 výdavky v sume 212 791 099 eur, z toho 78 958 352 eur pre verejných poskytovateľov (400 zariadení) a 133 832 747 eur pre neverejných poskytovateľov (863 zariadení) sociálnych služieb. Schválený rozpočet

výdavkov v sume 201 610 431 bol v priebehu roka upravený na sumu 206 842 051 eur. Skutočné výdavky dosiahli sumu 203 432 805 eur.

V súlade s § 71 ods. 6 a ods. 7 predmetného zákona bol finančný príspevok na financovanie sociálnej služby pre verejných poskytovateľov poskytnutý na nasledovné druhy sociálnych služieb:

- denný stacionár (3 454 381 eur),
- domov sociálnych služieb (1 076 227 eur),
- nocľaháreň (1 466 424 eur),
- špecializované zariadenie (1 970 026 eur),
- útulok (2 201 502 eur),
- zariadenie podporovaného bývania (97 800 eur),
- zariadenie núdzového bývania (411 937 eur),
- zariadenie opatrovateľskej služby (9 337 078 eur),
- zariadenie pre seniorov (58 942 977 eur).

V súlade s § 78a a 78aa zákona o sociálnych službách bol finančný príspevok na poskytovanie sociálnej služby pre neverejných poskytovateľov poskytnutý na nasledovné druhy sociálnych služieb:

- denný stacionár (7 294 816 eur),
- domov sociálnych služieb (16 282 916 eur),
- nocľaháreň (2 657 334 eur),
- špecializované zariadenie (26 335 031 eur),
- zariadenie podporovaného bývania (1 625 873 eur),
- rehabilitačné stredisko (1 015 218 eur),
- zariadenie opatrovateľskej služby (8 138 688 eur),
- zariadenie pre seniorov (70 482 871 eur).

K 31. 12. 2023 boli od 373 prijímateľov finančného príspevku vrátené na účet ministerstva finančné prostriedky v sume 9 358 294 eur, z toho 2 826 171 eur od verejných poskytovateľov sociálnej služby a 6 532 123 eur od neverejných poskytovateľov sociálnej služby, predovšetkým z dôvodu neobsadených miest v zariadeniach sociálnych služieb.

Výdavky poskytnuté na spolufinancovanie sociálnych služieb podľa zákona o sociálnych službách boli v roku 2023 v porovnaní s rokom 2022 vyššie o 23 797 107 eur (10,0 %), a to najmä z dôvodu úpravy výšky finančného príspevku v súlade s nariadením vlády SR č. 234/2023 Z. z. od 1. 1. 2023 a nariadením vlády SR č. 224/2023 Z. z. od 1.7.2023.

3.4.8 Inšpekcia v sociálnych veciach

Inšpekcia v sociálnych veciach Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „ISV“) postupuje podľa zákona č. 345/2022 Z. z. o inšpekcii v sociálnych veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o inšpekcii v sociálnych veciach“) a vykonáva správny dozor nad dodržiavaním osobitných predpisov v oblasti sociálnych vecí pri:

- **poskytovaní sociálnych služieb** podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“),
- **vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately** podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- **poskytovaní peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia** podľa zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

ISV svoju činnosť vykonáva samostatne, nezávisle a nestranne. Pri výkone správneho dozoru ISV primerane postupuje podľa základných pravidiel kontrolnej činnosti stanovených zákonom č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov. Ide o postup, ktorého cieľom je dospieť ku zisteniu - jeho výsledkom teda nie je vydanie rozhodnutia, ale „úradné“ zistenie/overenie skutočného stavu (zahŕňajúce i porovnanie so stavom žiaducim, vymedzenie odchýlok, príčin a podobne). Toto zistenie je následne formalizované v podobe

informačného, resp. dokumentačného úkonu, ktorý nezakladá, nemení či neruší právne vzťahy, ale môže byť podkladom (jedným z podkladov) pre prípadné začatie správneho konania.

Zákon o inšpekcii v sociálnych veciach určuje subjekty občianskej spoločnosti (fyzické a právnické osoby) inak ministerstvu nepodriadené, ako aj organizačné súčasti štátu ako dozorované subjekty. Tieto majú povinnosti im dané právnymi predpismi v oblasti sociálnych vecí. Osobitosťou ISV je rôznorodá povaha a povinnosti dozorovaných subjektov, a to tak v oblasti sociálnych služieb, ako aj v oblasti kompenzácií ťažkého zdravotného postihnutia a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Dozorovanými subjektmi sú:

- **poskytovatelia sociálnych služieb** (verejní i neverejní),
- **fyzické osoby**, ktorým bol priznaný **peňažný príspevok na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia**,
- **fyzické osoby**, ktoré vykonávajú **osobnú asistenciu** alebo **opatrovanie fyzickej osoby** s ťažkým zdravotným postihnutím,
- **subjekty**, ktoré vykonávajú **opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately**,
- **osoby**, u ktorých je dôvodný predpoklad, že vykonávajú činnosti, ktoré majú charakter sociálnej služby bez zápisu do registra sociálnych služieb (**neoprávnene poskytujú sociálnu službu**),
- **osoby**, u ktorých je dôvodný predpoklad, že vykonávajú činnosti, ktoré majú charakter opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, na vykonávanie ktorých sa vyžaduje udelenie akreditácie. Bez takto udelennej akreditácie (**neoprávnene vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately**).

Primárnym účelom dozoru je vyhodnotenie činností dozorovaných subjektov vzhľadom na ich súlad s povinnosťami, ktoré sú práve dozorovaným subjektom určené platnými a účinnými právnymi predpismi, teda zistenie – overenie skutočného stavu a jeho porovnanie so stavom žiaducim, vrátane špecifikácie konkrétnych odchýlok, ako aj v neposlednom rade príčin zistených skutočností – nedostatkov.

Na hodnotenie činností dozorovaných subjektov vis a vis ich povinností im v danej oblasti sociálnych vecí určených platnou a účinnou právnou úpravou, nadväzuje (podľa ustanovenia § 2 ods. 1 písm. b) zákona o inšpekcii v sociálnych veciach) právne relevantné reagovanie na zistené nedostatky – nápravná funkcia dozoru (opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a príčin ich vzniku), ktorá plynule prechádza až do ovplyvňovania dozorovaných subjektov vyvodzovaním administratívno-právnej zodpovednosti za porušenie povinností vyplývajúcich z osobitných predpisov ako aj zo samotného zákona o inšpekcii v sociálnych veciach.

Výsledným materiálom z dozoru, teda overenia dodržiavania povinností dozorovaným subjektom, je v prípade, ak ISV zistí nedostatky, **protokol o výsledku vykonaného dozoru**. Ak neboli vykonaným dozorom nedostatky/porušenia povinností zistené, o výsledku dozoru sa spíše **záznam**. Protokol aj záznam ministerstvo zverejňuje do 7 dní od ukončenia dozoru na svojom webovom sídle. Účelom zverejňovania výsledkov inšpekčnej činnosti je zvyšovanie informovanosti o povinnostiach poskytovateľov sociálnych služieb, fyzických osôb, ktorým bol priznaný peňažný príspevok na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, osobných asistentov a osôb, ktoré vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a o ich plnení. Súčasne účelom je transparentnosť výkonu inšpekcie - inšpekčnej činnosti v sociálnych veciach.

Výkon dozoru realizuje ISV z vlastnej iniciatívy buď na základe plánu dozornej činnosti alebo mimo plánu dozornej činnosti, ak je to potrebné na základe oznámenia na výkon dozoru alebo na preverenie plnenia povinností dozorovaného subjektu.

Plán dozornej činnosti na kalendárny rok 2023 vychádzal najmä z nasledujúcich kritérií:

- legitímny verejný záujem,
- odborné informácie, poznatky, vývoj a riziká v tej – ktorej vecnej oblasti inšpekcie v sociálnych veciach,
- reálne možnosti výkonu dozoru,
- priority nasmerovania činností inšpekcie v sociálnych veciach v danom období.

Odbor inšpekcie v sociálnych službách

Podľa plánu dozornej činnosti bol dozor v oblasti sociálnych služieb v roku 2023 zameraný na:

- 1) Dodržiavanie povinností poskytovateľa pobytovej sociálnej služby v zariadení pre seniorov, domove sociálnych služieb a v špecializovanom zariadení pri ochrane života, zdravia a dôstojnosti prijímateľa sociálnej služby podľa ustanovenia § 10 zákona o sociálnych službách – osobitne povinnosti nepoužívať prostriedky netelesného a telesného obmedzenia a ustanovenia § 9 ods. 8 zákona o sociálnych službách – plniť štandardy kvality poskytovanej sociálnej služby podľa prílohy č. 2 zákona o sociálnych službách, a to Kritéria 1.8 (Prevencia krízových situácií a práca s rizikom v sociálnych službách. Používanie prostriedkov netelesného a telesného obmedzenia), Kritéria 1.9 (Ochrana pred zlým zaobchádzaním) a Kritéria 1.15 (Dôverník v sociálnych službách).
- 2) Dodržiavanie povinností poskytovateľa sociálnej služby, poskytovanej v komunitnom centre, poskytovať sociálnu službu na odbornej úrovni podľa ustanovenia § 7 písm. c) zákona o sociálnych službách, teda povinnosť poskytovať sociálnu službu na odbornej úrovni a ustanovenia § 9 ods. 8 zákona o sociálnych službách, teda povinnosť plniť štandardy kvality poskytovanej sociálnej služby podľa prílohy č. 2 zákona o sociálnych službách – Kritéria 1.4 (Účel a odborné zameranie metód, techník a postupov pri poskytovaní odborných činností vymedzených pre daný druh sociálnej služby).

Zároveň bolo v roku 2023 na ISV celkovo doručených 95 podaní za oblasť sociálnych služieb, z ktorých bolo 30 vyhodnotených tak, že nepatria do pôsobnosti ISV alebo neboli splnené náležitosti oznámenia podľa zákona o inšpekcii v sociálnych veciach a na základe výzvy v určenej lehote neboli odstránené tieto nedostatky. V 65 prípadoch sa jednalo o relevantné podnety, pričom 13 z nich sa týkalo rovnakého poskytovateľa sociálnej služby, teda išlo o opakované oznámenie. Z 52 podaní bolo 40 oznámení a 12 anonymných podaní. Všetky podania boli posúdené podľa obsahu a boli k nim vypracované odborné stanoviská, v ktorých boli identifikované možné porušenia povinností konkrétnych poskytovateľov sociálnych služieb. V 46 prípadoch bolo podanie vyhodnotené tak, že je potrebné na jeho základe vykonať dozor. Najčastejšie identifikované možné porušenia povinností poskytovateľov sociálnych služieb sa týkali ochrany života, zdravia a dôstojnosti prijímateľov sociálnej služby podľa ustanovenia § 10 zákona o sociálnych službách, poskytovania sociálnej služby na odbornej úrovni podľa ustanovenia § 7 písm. c) zákona o sociálnych službách a plnenia štandardov kvality poskytovanej sociálnej služby podľa prílohy č. 2 podľa ustanovenia § 9 ods. 8 zákona o sociálnych službách.

V roku 2023 začala ISV s výkonom dozoru u 31 poskytovateľov sociálnych služieb, z toho bolo 24 dozorov aj ukončených. V 19 prípadoch bol výsledným materiálom z dozoru protokol o výsledku vykonaného dozoru a v 5 prípadoch záznam.

Tabuľka 3.32 Prehľad výkonu dozoru v roku 2023

Prehľad výkonu dozoru	Počet
začaté výkony dozoru v roku 2023	31
vykonané a skončené dozory na základe Plánu dozornej činnosti	11
vykonané a skončené dozory na základe oznámenia/anonymného podania	13
neukončené dozory v roku 2023	7
Celkový počet vykonaných a skončených dozorov v roku 2023	24

Zdroj: MPSVR SR

Čo sa týka formy sociálnej služby, z celkového počtu vykonaných a skončených dozorov v roku 2023, okrem dvoch prípadov ambulantnej formy sociálnej služby, sa jednalo výhradne o celoročné pobytové sociálne služby. V štyroch prípadoch sa dozorom preverovalo podozrenie z neoprávneného poskytovania sociálnej služby (zariadenie starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa).

Tabuľka 3.33 Dozory členené podľa druhu sociálnej služby

Dozory členené podľa druhu sociálnej služby	Vykonané dozory v roku 2023
zariadenie pre seniorov	9
domov sociálnych služieb	6
špecializované zariadenie	2
zariadenie podporovaného bývania	1
zariadenie opatrovateľskej služby	1
komunitné centrum	1

Zdroj: MPSVR SR

V priebehu šiestich výkonov dozoru poverení zamestnanci ISV museli uplatniť svoje oprávnenie podľa ustanovenia § 7 ods. 1 písm. d) zákona o inšpekcii v sociálnych veciach a uložiť poskytovateľovi sociálnej služby povinnosť prijať neodkladné opatrenie na odstránenie zistených nedostatkov, keďže existoval dôvodný predpoklad, že prijímatelia sociálnej služby sú vystavení ohrozeniu života, zdravia, neľudskému alebo zlému zaobchádzaniu.

ISV v roku 2023 uložila trom poskytovateľom sociálnych služieb aj peňažnú pokutu za používanie nedovolených prostriedkov telesného obmedzenia prijímateľa sociálnej služby.

V jednom prípade musela ISV podať podľa ustanovenia § 9 písm. b) zákona o inšpekcii v sociálnych veciach podnet na začatie konania o výmaze z registra sociálnych služieb na príslušný vyšší územný celok, keďže pri výkone dozoru zistila nedostatky pri poskytovaní sociálnej služby, ktoré odôvodňovali začatie takéhoto konania.

V roku 2023 ISV pri uplatňovaní svojej pôsobnosti v dozornej činnosti venovala osobitnú pozornosť dodržiavaniu povinností poskytovateľa sociálnej služby pri ochrane života, zdravia a dôstojnosti prijímateľa sociálnej služby podľa ustanovenia § 10 zákona o sociálnych službách a plneniu štandardov kvality poskytovanej sociálnej služby podľa prílohy č. 2 podľa ustanovenia § 9 ods. 8 zákona o sociálnych službách, a to Kritériu 1.8 (Prevenencia krízových situácií a práca s rizikom v sociálnych službách. Používanie prostriedkov netelesného obmedzenia a telesného obmedzenia) a Kritériu 1.9 (Ochrana pred zlým zaobchádzaním), okrem iného s cieľom preventívneho pôsobenia vo vzťahu ku všetkým poskytovateľom sociálnych služieb.

Z 19 zrealizovaných dozorov, ktorých výsledkom bol protokol o výsledku vykonaného dozoru, boli 2 prípady, ktoré sa týkali plnenia povinnosti vykonávať činnosti, ktoré majú charakter sociálnej služby len na základe ich zápisu do registra sociálnych služieb podľa zákona o sociálnych službách. V týchto dvoch prípadoch ISV zistila, že dozorované subjekty neoprávnene poskytovali odborné, obslužné a ďalšie činnosti v rozsahu ustanovenom zákonom o sociálnych službách pre sociálnu službu v zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa podľa ustanovenia § 32b zákona o sociálnych službách, a to bez zápisu do registra, vedeného príslušným samosprávnym krajom. Zvyšných 17 dozorov bolo zameraných na plnenie povinností poskytovateľov sociálnych služieb ustanovených zákonom o sociálnych službách. Týmto dozormi bolo zistené, že dozorované subjekty najčastejšie neplnili nižšie uvedené povinnosti podľa príslušných ustanovení zákona o sociálnych službách.

Nedodržiavanie povinností poskytovateľa sociálnej služby pri ochrane života, zdravia a dôstojnosti prijímateľa sociálnej služby podľa ustanovenia § 10 zákona o sociálnych službách

Za najzávažnejšie zistenia ISV pri výkonoch dozoru možno považovať skutočnosť, že piati poskytovatelia sociálnych služieb používali prostriedky telesného obmedzenia prijímateľa sociálnej služby, ktoré zákon o sociálnych službách nepripúšťa, a to aj v takých situáciách, kedy nebol priamo ohrozený život alebo zdravie prijímateľa alebo iných fyzických osôb. Títo poskytovatelia zároveň uprednostnili použitie telesného obmedzenia prijímateľa sociálnej služby pred použitím prostriedkov obmedzenia netelesnej povahy. Konkrétne sa jednalo o nasledujúce zistenia:

- použitie obranného spreja proti prijímateľovi sociálnej služby;
- nainštalovanie otočnej gule z vnútornej strany vstupných dverí do izby prijímateľky sociálnej služby;
- nedôstojné a ponižujúce umiestňovanie prijímateľov sociálnej služby do tzv. bezpodnetovej miestnosti – nedobrovoľné obmedzovanie pohybu;
- vysádzanie a fixovanie prijímateľiek sociálnej služby v kresle pomocou vlastnoručne vyrobených látkových pásov;
- mechanické obmedzovanie pohybu prijímateľov sociálnej služby používaním fixačných popruhov na lôžkach.

K ďalším zisteniam v súvislosti s ustanovením § 10 zákona o sociálnych službách patrí fakt, že desiat poskytovatelia sociálnych služieb nezaznamenali telesné a/alebo netelesné obmedzenie prijímateľa sociálnej služby v registri telesných a netelesných obmedzení (pričom poniektorí poskytovatelia ho nemali ani zriadený na tento účel), prípadne neoznámili použitie prostriedkov obmedzenia dôverníkovi prijímateľa sociálnej služby alebo súdom ustanovenému opatrovníkovi prijímateľa sociálnej služby.

Nedodrížavanie povinnosti plniť štandardy kvality poskytovanej sociálnej služby podľa prílohy č. 2 podľa ustanovenia § 9 ods. 8 zákona o sociálnych službách – Kritéria 1.8 (Prevencia krízových situácií a práca s rizikom v sociálnych službách. Používanie prostriedkov netelesného obmedzenia a telesného obmedzenia)

Až v dvanástich prípadoch bolo výkonom dozoru zistené, že poskytovatelia sociálnych služieb nepracujú s prijímateľmi sociálnej služby na preventívnej individuálnej úrovni s rizikami a ich riadením, teda nemajú vypracovanú typológiu rizikových oblastí na základe individualizovanej identifikácii rizík a nehľadajú rovnováhu medzi bezpečnosťou prijímateľov sociálnej služby a hroziacimi rizikami, resp. krízovými situáciami. Zároveň účinne nepracujú s primeraným rizikom u prijímateľov sociálnej služby. Príkladom môže byť používanie bočníc na lôžkach prijímateľov sociálnej služby so zníženou mobilitou. ISV zaznamenala viackrát prípady zdvihnutých bočníc na lôžkach prijímateľov ako plošného opatrenia prijatého u všetkých prijímateľov, nie na individuálnej báze v rámci rizikového plánu, častokrát s cieľom zabrániť voľnému pohybu prijímateľa, navyiac niekedy bez možnosti použitia signalizačného zariadenia na privolanie pomoci (službukonajúceho personálu).

Ôsmi poskytovatelia nemali vôbec vypracované individuálne rizikové plány pre prijímateľov sociálnej služby, teda konkrétne postupy a pravidlá na riešenie konkrétnych krízových situácií konkrétneho prijímateľa sociálnej služby (napr. riziko pádu prijímateľa, riziko neočakávaných zmien v správaní prijímateľa, riziko vzájomného napadnutia prijímateľov). Okrem toho, v piatich prípadoch neboli odborní zamestnanci poskytovateľa sociálnej služby vyškolení v deeskalačných technikách, krízovej intervencii, plánovaní rizík a predchádzaniu utrpenia prijímateľov sociálnej služby alebo ohrozeniu života alebo zdravia zamestnancov. Rovnako odborní zamestnanci niektorých poskytovateľov neboli vyškolení v oblasti základných ľudských práv a slobôd, a teda nezvyšovali svoju odbornú kvalifikáciu pre prácu s cieľovými skupinami sociálnej práce.

Nedodrížavanie povinnosti plniť štandardy kvality poskytovanej sociálnej služby podľa prílohy č. 2 podľa ustanovenia § 9 ods. 8 zákona o sociálnych službách – Kritéria 1.9 (Ochrana pred zlým zaobchádzaním)

Ďalšie závažné zistenia z dozornej činnosti sa týkali jedenástich poskytovateľov sociálnych služieb, ktorí vo vzťahu k prijímateľom sociálnej služby nere realizovali preventívne opatrenia a postupy na zabránenie iným formám zlého zaobchádzania. Tieto dozorované subjekty, resp. spôsob akým poskytovali (pobytové) sociálnu službu, charakterizovali najmä prvky inštitucionálnej kultúry (stereotypný režim, paušálna starostlivosť, strata osobitosti, naučená pasivita a nemohúcnosť, závislosť na sociálnej službe). Počas výkonov dozoru boli zo strany poverených zamestnancov ISV často pozorované prejavy generalizovaného prístupu k prijímateľom sociálnej služby. Poskytovatelia nerešpektovali zásady ľudsko-právneho prístupu, neaplikovali partnerský a individuálny prístup a nedostatočne aktivizovali prijímateľov sociálnej služby. Zo strany dozorovaných subjektov však dochádzalo aj k zasahovaniu do základných ľudských práv a slobôd prijímateľov sociálnej služby a zároveň poskytovatelia nemali zistené rizikové oblasti, v ktorých hrozilo riziko porušovania základných práv a slobôd (čo úzko súvisí s vyššie uvedeným Kritériom 1.8 štandardov kvality). Najčastejšie sa jednalo o nerešpektovanie súkromia prijímateľov sociálnej služby (napr. vykonávanie hygieny na izbách prijímateľov bez použitia paravánu), obmedzovanie ich voľného pohybu mimo zariadenie sociálnych služieb (napr. možnosť slobodne opustiť zariadenie len v sprievode inej osoby) alebo rôzne generalizované zákazy zo strany poskytovateľa (napr. zákaz požívať alkoholické nápoje). Zamestnanci v dozorovaných subjektoch niekedy zaobchádzali s prijímateľmi sociálnej služby nedôstojne a bez úcty, čo sa prejavovalo napríklad neklopaním na dvere izieb prijímateľov alebo nevhodným oslovením jednotlivých prijímateľov ako „ležiak“, „dementný“ a podobne.

Ďalšie zistené nedostatky

Medzi ďalšie podstatné zistenia ISV z výkonov dozoru možno zaradiť to, že v piatich prípadoch poskytovatelia sociálnych služieb neplnili základné prevádzkové podmienky, teda nereflektovali požiadavky vyplývajúce z platnej právnej úpravy (požiadavky na priestorové usporiadanie, funkčné členenie, vybavenie, prevádzku, režim dňa, režim stravovania a pitný režim a na náležitosti prevádzkového poriadku). Izby prijímateľov sociálnej služby boli nedostatočne vybavené, počet ubytovaných prijímateľov na jednej izbe prekročoval zákonom stanovený limit

(od 4 - posteľových až po 9 - posteľové izby). Niektorí poskytovatelia sociálnych služieb nemali dostatočne zabezpečený bezbariérový prístup do určitých priestorov, resp. častí budovy, v ktorej poskytujú sociálnu službu. Štyria poskytovatelia sociálnych služieb neposkytovali sociálnu službu na odbornej úrovni, keďže nemali zabezpečené vykonávanie odbornej činnosti, ktorou je sociálne poradenstvo a/alebo sociálna rehabilitácia.

V niektorých prípadoch vykonávali určité odborné činnosti zamestnanci poskytovateľa, ktorí neplnili kvalifikačné predpoklady na ich vykonávanie, teda neboli odborne spôsobilí na výkon týchto činností. Odborné činnosti neboli používané cielene a transparentne a neboli orientované na zabezpečenie individuálnych potrieb prijímateľov sociálnej služby. S tým úzko súvisí dodržiavanie požiadaviek na personálne podmienky a kvalifikačné predpoklady, ktoré neplnili traja poskytovatelia sociálnych služieb. V dvoch dozorovaných subjektoch neprebiehali plánovanie poskytovania sociálnej služby podľa individuálnych potrieb, schopností a cieľov prijímateľov sociálnej služby, teda títo poskytovatelia nevedli písomné individuálne záznamy o priebehu poskytovania sociálnej služby a nehodnotili priebeh poskytovania sociálnej služby za účasti prijímateľa sociálnej služby (tzv. individuálne plány). Rovnako v dvoch prípadoch poskytovateľ nereflektoval inštitút dôverníka v sociálnych službách a neinformoval o ňom prijímateľov sociálnej služby. V jednom dozore ISV zistila, že poskytovateľ neplní povinnosti v súvislosti so zmluvou o poskytovaní sociálnej služby a úhradou za sociálnu službu.

Národný projekt „Kvalita sociálnych služieb“

V roku 2023 pokračovala tiež realizácia aktivít národného projektu Kvalita sociálnych služieb (kód ITMS 2014+: 312041V989, celková alokácia 3,79 mil. eur). Plánovaný termín ukončenia implementácie projektu (05/2023) bol predĺžený do konca roka 2023, pričom odborné aktivity boli realizované do októbra 2023.

V reakcii na prijatie zákona č. 345/2022 Z.z. o inšpekcii v sociálnych veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov bolo v roku 2023 realizovaných celkovo 110 seminárov pre zriaďovateľov a poskytovateľov sociálnych služieb, ktorých sa zúčastnilo celkovo 2 114 účastníkov. S cieľom poskytovať metodickú podporu, ktorá odráža nové potreby zriaďovateľov a poskytovateľov sociálnych služieb, boli v tomto roku realizované nasledovné nové typy seminárov:

- Implementácia štandardov kvality sociálnych služieb
- Nové kritéria v štandardoch kvality
- Základné ľudské práva a slobody ako súčasť štandardov kvality
- Vybrané procedurálne štandardy kvality
- Špecializované semináre so zameraním na:
 - Sociálne služby krízovej intervencie
 - Sociálne služby na podporu rodín s deťmi
 - Ambulantné sociálne služby
 - Opatrovateľskú službu.

Počas celého obdobia trvania projektu (06/2019-12/2023) sa realizovalo celkovo 211 seminárov, z toho 106 prezenčnou a 105 online formou. Na aktivitách sa zúčastnilo spolu 4 131 účastníkov a účastníčok, zamestnaných u 965 poskytovateľov sociálnych služieb. Tento počet tvoril približne 42% podiel zo všetkých registrovaných poskytovateľov v SR ku koncu roka 2023.

Ku koncu realizácie projektu boli tiež finalizované odborné výstupy projektu, tzv. metodické podporné materiály určené zriaďovateľom a poskytovateľom sociálnych služieb, ktoré prezentujú možnosti, ako pristupovať k metodickej podpore poskytovateľov z perspektívy ich druhových špecifik (t.j. najmä z hľadiska cieľových skupín, druhu a formy poskytovaných služieb a odborných metód ktoré poskytovatelia využívajú).

V projekte bolo celkovo pripravených sedem metodických podporných materiálov:

- Štandardy kvality v pobytových a ambulantných sociálnych službách pre staršie odkázané osoby,
- Štandardy kvality v pobytových a ambulantných sociálnych službách pre deti, mladých ľudí a dospelé osoby so zdravotným postihnutím,
- Štandardy kvality v terénnych sociálnych službách,
- Štandardy kvality v sociálnych službách krízovej intervencie,
- Štandardy kvality v sociálnych službách na podporu rodiny s deťmi,
- Štandardy kvality v praxi poskytovateľov sociálnych služieb
- Štandardy kvality v praxi poskytovateľov sociálnych služieb (skrátaná verzia).

Všetky materiály sú v elektronickej podobe (vo formáte pdf) dostupné na odkaze:
<https://ia.gov.sk/narodny-projekt-kvalita-socialnych-sluzieb/odporucana-literatura/index.html?csrt=9238581970865897540>

Odbor inšpekcie v sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele

Inšpekcia v sociálnych veciach Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky sa v oblasti inšpekcie v sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele (ďalej len „SPODaSK“) v roku 2023 zameriavala na preverovanie dodržiavania plnenia povinností dozorovaných subjektov (ďalej len „DS“), ktorými boli úrady práce, sociálnych vecí a rodiny alebo centrá pre deti a rodiny (ďalej len „CDR“), na základe oznámení na výkon dozoru alebo na základe Plánu dozornej činnosti ISV (ďalej len „PDČ“) na rok 2023 nasledovne.

ISV začala dozor na základe 21 oznámení (z toho v roku 2023 boli ukončené 4 dozory, ktorých výsledkom bol záznam a 5 dozorov, ktorých výsledkom bol protokol), ktoré sa z hľadiska obsahu týkali najmä situácií, keď sa rodičia dlhodobo nevedia dohodnúť na podstatných veciach súvisiacich s výkonom ich rodičovských práv a povinností alebo keď rodič namietá zaujatosť kolízneho opatrovníka, ktorým je príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny a žiada o jeho zmenu alebo o výkon konkrétnych opatrení. Vo všeobecnosti je možné konštatovať, že ide o náročné prípady, kedy minimálne jeden z rodičov sa nevie dlhodobo domôcť vykonateľnosti súdneho rozhodnutia alebo prístupu príslušného úradu práce sociálnych vecí a rodiny, ktorý by zaručil ochranu psychického, fyzického a sociálneho vývinu jeho dieťaťa. V troch prípadoch sa oznamovatelia na ISV obrátili v prípade detí, ktoré sú umiestnené v CDR, nakoľko sú presvedčení, že deti boli alebo sú v týchto centrách trestané, obmedzované, nútené k rôznym aktivitám alebo im nie je zabezpečovaná adekvátna zdravotná starostlivosť. Ďalším spoločným menovateľom týchto oznámení je, že oznamovatelia sa obrátili na ISV po vyčerpaní všetkých možností pomoci od iných inštitúcií, ktorým už, ako vo svojich oznámeniach uvádzajú, nedôverujú, nakoľko z ich pohľadu tieto nedokážu situáciu účinne vyriešiť.

Na tomto základe ISV vykonala dozor nad plnením si nasledujúcich povinností DS voliť a uplatňovať opatrenia SPODaSK z hľadiska najlepšieho záujmu dieťaťa, vykonávať funkciu kolízneho opatrovníka dieťaťa, vypracúvať plán sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodinou, vypracúvať individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa, dodržiavať zákaz používania všetkých foriem telesných trestov na dieťaťu a iných hrubých alebo ponižujúcich foriem zaobchádzania a foriem trestania dieťaťa, ktoré mu spôsobujú alebo môžu spôsobiť fyzickú ujmu alebo psychickú ujmu, ako aj zhodnocovať situáciu dieťaťa, rodiny a ďalších osôb riešiť situáciu dieťaťa a rodiny na účely určenia miery ohrozenia dieťaťa a určovať mieru ohrozenia. Povinnosť DS zhodnocovať situáciu dieťaťa, rodiny a ďalších osôb riešiť situáciu dieťaťa a rodiny na účely určenia miery ohrozenia dieťaťa a určovať mieru ohrozenia ISV preverovala aj na základe Plánu DČ ISV na rok 2023.

V rámci PDČ ISV na rok 2023 boli taktiež začaté dozory aj v CDR v počte 10 (z toho v roku 2023 boli ukončené 2 dozory, ktorých výsledkom bol záznam a 1 dozor, ktorého výsledkom bol protokol), a to na preverenie plnenia povinnosti zaradiť každé dieťa do 6 rokov veku do profesionálnej náhradnej rodiny (ďalej len „PNR“) – a to najneskôr do 4 týždňov od jeho umiestenia v CDR. Vykonanie dozoru plnenia tejto povinnosti je mimoriadne dôležité z hľadiska zabezpečenia starostlivosti rodinného typu o všetky deti v takto nízkom veku, ktorým je potrebné zabezpečiť bezpečné vzťahové väzby a zázemie, nakoľko vplyv iného typu výchovy, ako rodinného, je najmä na deti v tomto veku nepriaznivý.

Na základe našich doterajších ukončených dozorov je možné konštatovať, že centrá si túto povinnosť prevažne plnia. ISV zaznamenala aj dobrú prax, kedy centrum všetky deti do 6 rokov veku zaradilo do PNR už v prvý deň ich príchodu do CDR. V jednom prípade centrum zabezpečilo zaradenie dieťaťa so zdravotným znevýhodnením do PNR, a to napriek jeho veľmi nepriaznivej zdravotnej prognóze, čo ISV veľmi oceňuje. Na realizáciu dozoru za účelom preverenia plnenia tejto povinnosti centra má ISV vypracovaný aj postup.

ISV pri výkone dozorov v oblasti SPODaSK nezaznamenala žiadne problémové situácie, ktoré by narušili priebeh dozoru, dozorované subjekty ISV poskytovali plnú súčinnosť.

Nevyskytla sa ani situácia, kedy by ISV musela uložiť dozorovanému subjektu povinnosť prijať neodkladné opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov, pri ktorých bolo možno dôvodne predpokladať vystavenie osoby, voči ktorej dozorovaný subjekt plní povinnosti, ohrozeniu života, zdravia, neľudskému alebo zlému zaobchádzaniu.

Odbor inšpekcie v oblasti kompenzácií ťažkého zdravotného postihnutia

Inšpekcia v oblasti kompenzácií ťažkého zdravotného postihnutia vykonávala v roku 2023 dozor podľa ustanovenia § 2 ods. 1 písm. a) druhého bodu zákona o inšpekcii v sociálnych veciach nad dodržiavaním zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia“) pri poskytovaní peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia (ďalej len „ŤZP“) v rozsahu plnenia povinnosti:

- používať priznaný peňažný príspevok **na ustanovený účel**,
- poskytovať pomoc fyzickej osobe s ŤZP, na ktorej zabezpečenie (pomoci) sa poskytuje peňažný príspevok na osobnú asistenciu alebo peňažný príspevok na opatrovanie v ustanovenej **kvalite a rozsahu**.

Dozorná činnosť v roku 2023 bola podľa PLÁNU DOZORNEJ ČINNOSTI NA KALENDÁRNY ROK 2023 zameraná na peňažné príspevky na kompenzáciu ŤZP, priznané úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny **od 01. 01. 2023**, pričom predmetom dozoru boli **2 druhy** peňažných príspevkov na kompenzáciu ŤZP:

- peňažný príspevok na opatrovanie
- peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla.

V roku 2023 bolo spolu vykonaných 106 dozorov, z toho:

- **99 dozorov** na základe plánu dozornej činnosti na rok 2023
 - 97 dozorov pri poskytovaní peňažného príspevku na opatrovanie (79 ukončených a zverejnených v roku 2023)
 - 2 dozory pri poskytovaní peňažného príspevku na kúpu osobného motorového vozidla (oba ukončené a zverejnené v roku 2024)
- **7 dozorov** mimo plánu dozornej činnosti na:
 - základe oznámenia - **4 dozory**
 - 2 dozory pri poskytovaní peňažného príspevku na osobnú asistenciu
 - 2 dozory pri poskytovaní peňažného príspevku na opatrovanie
 - preverenie plnenia povinností dozorovaného subjektu - **3 dozory**
 - 3 dozory pri poskytovaní peňažného príspevku na opatrovanie

Pri poskytovaní peňažného príspevku na opatrovanie **bolo spolu v roku 2023 vykonaných 102 dozorov**, ktoré sú členené podľa krajov nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 3.34 Počet vykonaných dozorov k poskytovaniu peňažného príspevku na opatrovanie podľa krajov

Kraje	Vykonané dozory	Dozory ukončené a zverejnené v roku 2023
Bratislavský kraj	7	5
Trenčiansky kraj	10	8
Trnavský kraj	7	3
Nitriansky kraj	8	6
Žilinský kraj	20	18
Banskobystrický kraj	19	15
Prešovský kraj	14	9
Košický kraj	17	15
Spolu	102	79

Zdroj: MPSVR SR

Pri výkone dozorov voči 79 dozorovaným subjektom, ktoré boli v roku 2023 ukončené a zverejnené, nebolo zistené porušenie plnenia povinností dozorovaného subjektu.

Pri poskytovaní peňažného príspevku na kúpu osobného motorového vozidla boli v roku 2023 vykonané 2 dozory, ktoré v roku 2023 neboli ukončené.

Mimo plánu dozornej činnosti, na základe oznámenia boli vykonané 2 dozory peňažného príspevku na osobnú asistenciu, ktoré v roku 2023 neboli ukončené.

Popri výkone dozoru ISV nad rámec svojej pôsobnosti zistila, že osoby s ŤZP, ako aj osoby, ktoré im poskytujú pomoc, veľmi často nedisponujú informáciami o svojich možných ďalších nárokoch v súvislosti so svojím zdravotným znevýhodnením (napr. peňažné príspevky na kompenzáciu ŤZP, pomôcky zo zdravotnej poisťovne a pod.) alebo v súvislosti so starostlivosťou o fyzickú osobu s ŤZP (napr. odľahčovací služba), prípadne aj v inej súvisiacej oblasti ich života (napr. dôchodkové dávky), preto poverení zamestnanci ISV v rámci výkonu dozoru poskytovali týmto osobám aj základné informácie, na ktorom orgáne alebo inštitúcii sa môžu informovať o konkrétnych nárokoch.

Proces udeľovania akreditácií v roku 2023

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) rozhoduje vo veciach akreditácií po predchádzajúcom vyjadrení Akreditačnej komisie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „akreditačná komisia ministerstva“), ktorá je zriadená ministrom ako poradný orgán pre posudzovanie žiadostí o udelenie akreditácie, o predĺženie akreditácie, o zmenu akreditácie a posudzovanie zrušenia alebo odňatia akreditácie v oblasti sociálnych služieb a v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

V roku 2023 sa uskutočnilo celkovo 10 riadnych zasadnutí akreditačnej komisie ministerstva a v 5 prípadoch sa uskutočnilo hlasovanie spôsobom per rollam.

Ministerstvo v **oblasti sociálnych služieb** v roku 2023 rozhodlo o udelení 16 akreditácií, z toho bolo vydaných 8 rozhodnutí o udelení akreditácií vzdelávacích programov (pre 5 subjektov) a 8 rozhodnutí o udelení akreditácií na odbornú činnosť (pre 7 subjektov). V hodnotenom období bolo vydaných celkom 23 rozhodnutí o predĺžení akreditácie spolu pre 21 subjektov (z toho 7 predĺžení akreditácií vzdelávacích programov a 16 predĺžení akreditácií na odbornú činnosť).

Vo veciach zmien akreditácií ministerstvo rozhodovalo spolu o 17 žiadostiach (pre 12 subjektov), pričom zmeny v udelených akreditáciách sa týkali najmä zmeny zodpovedného zástupcu za vykonávanie vzdelávacieho programu alebo za vykonávanie odbornej činnosti, rozšírenia, zníženia počtu miest alebo zmeny miesta vykonávania odbornej činnosti, zmeny cieľových skupín, pre ktoré je odborná činnosť vykonávaná, rozšírenia formy odbornej činnosti a zmeny obsahu, formy a rozsahu častí vzdelávacieho programu. Z dôvodu účelnosti a hospodárnosti správneho konania boli v tomto období vydané 3 rozhodnutia obsahujúce 2 výroky, t. j. výrok o zmene akreditácie spolu s výrokom o predĺžení akreditácie vzdelávacieho programu.

V roku 2023 ministerstvo vydalo 3 rozhodnutia o neudelení akreditácie, z toho 1 rozhodnutia o neudelení akreditácie vzdelávacieho programu (1 subjektu) a 2 rozhodnutia o neudelení akreditácie na odbornú činnosť – špecializované sociálne poradenstvo ako samostatnú odbornú činnosť (2 subjektom). Zároveň ministerstvo v sledovanom období vydalo aj 2 rozhodnutia o zastavení konania, ako aj značné množstvo rozhodnutí o prerušení konania spolu s výzvami na doplnenie žiadostí o udelenie akreditácie vzdelávacích programov alebo na odbornú činnosť.

V hodnotenom období zanikla platnosť 11 akreditáciám vzdelávacích programov (9 subjektom) a platnosť 5 akreditácií na odbornú činnosť – špecializované sociálne poradenstvo alebo sociálnu rehabilitáciu ako samostatné odborné činnosti (4 subjektom), najmä z dôvodu, že subjekt nepožiadala o predĺženie akreditácie v lehote podľa § 90 ods. 2 zákona o sociálnych službách – najneskôr 90 dní pred skončením platnosti akreditácie.

Okrem vyššie uvedených činností ministerstvo v oblasti sociálnych služieb v súvislosti s akreditačným procesom pravidelne aktualizovalo informačný systém sociálnych služieb za oblasť akreditácií, vydávalo potvrdenia o zaradovaní fyzických osôb do zoznamu osôb priamo vykonávajúcich odbornú činnosť alebo podieľajúcich sa

na vzdelávaní, príp. ich vyradovaní zo zoznamov, ako aj doklady o právoplatnosti rozhodnutí o udelení akreditácií, resp. o predĺžení akreditácií.

Ministerstvo v danom roku **v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately** rozhodovalo o 6-tich žiadostiach o udelenie akreditácie na vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len „opatrenia“) pre 6 akreditovaných subjektov (ďalej len „subjekty“). Akreditácia bola udelená 3 subjektom, a to v 1 prípade na výkon opatrení ambulantnou a terénnou formou, v 1 prípade na výkon opatrení v centre pre deti a rodiny ambulantnou a terénnou formou a v 1 prípade na výkon opatrení v centre pre deti a rodiny pobytovou formou. Akreditácia nebola udelená 2 subjektom, z toho 1 subjektu na vykonávanie opatrení ambulantnou a terénnou formou a 1 subjektu na výkon opatrení v centre pre deti a rodiny pobytovou formou, v oboch prípadoch bolo konanie o udelení akreditácie zastavené. V poslednom prípade sa v konaní o udelenie akreditácie pokračuje.

Vo veci predĺženia akreditácie vydalo v roku 2023 ministerstvo 18 rozhodnutí, a to pre 8 subjektov vykonávajúcich opatrenia v centrách pre deti a rodiny pobytovou formou, pre 4 subjekty vykonávajúce opatrenia v centre pre deti a rodiny ambulantnou a terénnou formou a pre 6 subjektov vykonávajúcich opatrenia ambulantnou a terénnou formou.

Ministerstvo zároveň vydalo 19 rozhodnutí vo veciach zmien akreditácií, pre 10 subjektov s výkonom opatrení v centrách pre deti a rodiny pobytovou formou, pre 8 subjektov s výkonom opatrení v centre pre deti a rodiny ambulantnou a terénnou formou a pre 1 subjekt s výkonom opatrení ambulantnou a terénnou formou. Najviac zmien sa týkalo zmeny zodpovedného zástupcu, nasledovala zmena miesta výkonu opatrení, ďalej zmena v rozsahu vykonávaných opatrení a nakoniec zníženie alebo navýšenie kapacity v subjektoch s výkonom opatrení v centrách pre deti a rodiny pobytovou formou.

Ministerstvo v roku 2023 vydalo aj značné množstvo rozhodnutí o prerušení konania spolu s výzvami na odstránenie nedostatkov v podaní.

Na základe povinnosti subjektov oznamovať zmeny rozhodujúcich skutočností, ako súčasť plnenia podmienok udelenej akreditácie, Akreditačná komisia ministerstva posudzovala 21 takýchto oznámení o zmene programu centra pre deti a rodiny, špecializovaného programu centra pre deti a rodiny alebo resocializačného programu centra pre deti a rodiny. Vo veci odporúčenia uznania splnenia podmienky odbornej praxe Akreditačná komisia ministerstva posúdila žiadosti akreditovaných subjektov pre 161 zamestnancov subjektov.

Akreditované subjekty informovali ministerstvo aj o 32 vzniknutých mimoriadnych situáciách a rizikových situáciách súvisiacich s výkonom opatrení.

Kontrola hospodárenia s finančným príspevkom na financovanie sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky vykonáva finančnú kontrolu na mieste (ďalej len „FKNM“) podľa § 9 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v subjektoch, ktorým bol poskytnutý finančný príspevok na financovanie sociálnej služby podľa zákona o sociálnych službách.

V roku 2023 bolo vykonaných 8 FKNM, z toho 2 FKNM prenesené z roku 2022 v zariadeniach sociálnych služieb, ktorým bol poskytnutý finančný príspevok na financovanie sociálnej služby. Celková suma overených finančných prostriedkov bola 5 521 602,54 eur.

Výkonom FKNM bolo zistených 389 porušení, z toho 129 porušení finančnej disciplíny v celkovej sume 593 923,34 eur podľa § 31 ods. 1 písm. b) a 2 porušenia finančnej disciplíny v celkovej sume 100 562,95 eur podľa § 31 ods. 1 písm. c) zákona č. 523/2003 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy. Ostatné porušenia v počte 258 súviseli s porušením povinnosti podľa zákona o sociálnych službách, zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov, zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce, zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, porušenie zmluvy o poskytnutí finančného príspevku.

Z celkovej sumy 694 486,29 eur porušenia finančnej disciplíny bolo zo strany kontrolovaných subjektov vrátených na účet MPSVR SR 114 683,81 eur. Výsledné materiály 5 vykonaných FKNM boli odborom kontroly postúpené Úradu vládneho auditu na začatie správneho konania.

FKNM vykonané v roku 2023, zamerané na hospodárenie s finančným príspevkom poskytnutým na financovanie sociálnej služby podľa § 71 ods. 6 zákona o sociálnych službách, boli vykonané u verejného poskytovateľa sociálnej služby (obec) a podľa § 78a zákona o sociálnych službách u neverejných poskytovateľov sociálnej služby (neziskové organizácie a občianske združenie).

V roku 2023 boli začaté aj 4 FKNM v zariadeniach sociálnych služieb, ktorých skončenie výkonu FKNM bolo prenesené do roku 2024.

Kontrola hospodárenia s dotáciami na podporu rozvoja sociálnej oblasti v pôsobnosti MPSVR SR

MPSVR vykonáva finančnú kontrolu na mieste (ďalej len „FKNM“) podľa § 9 zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v subjektoch, ktorým bola poskytnutá dotácia na podporu rozvoja sociálnej oblasti podľa zákona č. 544/2010 Z. z.

V roku 2023 boli vykonané 4 FKNM v subjektoch, ktorým bola poskytnutá dotácia na podporu rozvoja sociálnej oblasti. Celková suma overených finančných prostriedkov bola 52 280,00 eur.

Výkonom FKNM bolo zistených 29 porušení, z toho 1 porušenie finančnej disciplíny v sume 1 000,00 eur podľa § 31 ods. 1 písm. a) a 10 porušení finančnej disciplíny v celkovej sume 4 532,00 eur podľa § 31 ods. 1 písm. b) zákona č. 523/2003 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy. Ostatné porušenia v počte 18 súviseli s porušením povinnosti podľa zákona č. 544/2010 Z. z., zákona č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov, zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce, porušenie zmluvy o poskytnutí dotácie.

Z celkovej sumy 5 532,00 eur porušenia finančnej disciplíny bolo zo strany kontrolovaných subjektov vrátených na účet MPSVR SR spolu 5 532,00 eur.

FKNM vykonané v roku 2023 zamerané na hospodárenie poskytnutej dotácie boli vykonané v neziskových organizáciách a občianskych združeniach.

3.4.9 Dotácie na podporu rozvoja sociálnej oblasti v pôsobnosti MPSVR SR

MPSVR SR poskytovalo v roku 2023 dotácie z rozpočtu kapitoly v súlade so zákonom č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“). Nad rámec každoročne poskytovaných dotácií boli v roku 2023 poskytované i dotácie v súlade s novou legislatívou (NV SR č. 103/2020 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti dotácií v pôsobnosti MPSVR SR v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s COVID –19 v znení neskorších predpisov) prijatou v záujme zmiernenia následkov pandémie COVID-19 a zabránenia jej šírenia a NV SR č. 131/2022 Z. z. v znení NV SR č. 143/2022 Z. z., č. 326/2022 Z. z. a č. 374/2022 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti dotácií v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky, spôsobeným ozbrojeným konfliktom na území Ukrajiny.

V zmysle zákona č. 544/2010 Z. z. boli čerpané dotácie v sume 61 732 069 eur, z toho na Ústredí práce sociálnych vecí a rodiny v sume 7 907 130 eur, na aparáte ministerstva (prvok 07C040A, 07C040I a 0AR05) v sume 53 824 939 eur, z toho dotácie na protidrogovú politiku v sume 23 250 eur.

V rámci aparátu ministerstva sa vyplácali dotácie na podporu rozvoja sociálnych služieb a dotácie na podporu vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (§ 3 zákona), ktoré boli čerpané v sume 1 521 811 eur (podporených 197 žiadostí), z toho z kapitálových transferov v sume 752 068 eur na kúpu osobných a špeciálnych motorových vozidiel, technických zariadení na zlepšenie manipulácie s klientmi s obmedzenou schopnosťou pohybu, materiálového vybavenia, na vytváranie bezbariérového prostredia, na vykurovacie zariadenia a inú techniku. V rámci týchto výdavkov boli na protidrogovú politiku čerpané výdavky v sume 20 250 eur (0AR05).

Na podporu rekondičných aktivít (§ 6) boli čerpané výdavky v sume 732 845 eur (24 žiadostí), na podporu členstva v medzinárodnej organizácii v sociálnej oblasti (§ 7) v sume 59 902 eur (24 žiadostí) a na podporu edičnej činnosti (§ 8) v sume 152 335 eur (19 žiadostí). V rámci týchto výdavkov boli na protidrogovú politiku čerpané výdavky v sume 3 000 eur (0AR05).

V rámci dotácií na podporu rekondičných aktivít boli dotácie zamerané na predchádzanie sociálnemu vylúčeniu a na podporu obnovenia psychickej a fyzickej kondície fyzickej osoby, ktorá je poberateľom starobného, predčasného starobného alebo výsluhového dôchodku a nevykonáva činnosť, ktorá zakladá nárok na príjem zo závislej činnosti alebo z podnikania, schválené výdavky boli trom subjektom v sume 650 000 eur. Časť dotácie bola zo strany žiadateľov v závere roka ministerstvu vrátená, a to z dôvodu nerealizovania rekondičných pobytov v predpokladanom rozsahu počas obmedzenia hotelových služieb. Výdavky poskytnuté na tento účel k 31. 12. 2023 predstavovali 630 500 eur. Prostredníctvom nich bol poskytnutý príspevok na rekreácie 12 410 žiadateľom.

Na dotácie na podporu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí (§9a) bola vyplatená suma 93 686 eur a bolo podporených 12 žiadateľov.

Dotácia na podporu plnenia funkcií rodiny (§9b) bola poskytnutá 135 žiadateľom vo výške 4 599 887 eur a dotácia na podporu dobrovoľníckej činnosti (§9c) bola poskytnutá 11 žiadateľom vo výške 26 792 eur.

V súlade s § 9 ods. 1 a ods. 2 zákona bola poskytnutá dotácia fyzickým osobám na podporu humanitárnej pomoci v sume 1 475 815 eur pre 2 092 fyzických osôb v krízovej životnej situácii alebo v mimoriadne nepriaznivej sociálnej situácii na podporu riešenia tejto situácie, z toho na zmiernenie následkov po zemetrasení v sume 1 252 005 eur pre 1 702 žiadateľov, na zmiernenie následkov po povodniach v sume 131 910 eur pre 252 žiadateľov a na zmiernenie následkov požiaru v sume 45 200 eur pre 72 žiadateľov.

Na aparáte MPSVR SR boli vyplatené dotácie v rámci podpory humanitárnej pomoci právnickým osobám podľa § 9 ods. 3 a 4 a nariadenia vlády SR č. 103/2020 Z. z. v znení nariadení vlády SR č. 293/2022 Z. z. a č. 313/2022 Z. z. a nariadenia vlády SR č. 131/2022 Z. z. v znení nariadení vlády SR č. 524/2022 Z. z. Spolu boli poskytnuté dotácie v sume 45 161 866 eur, z toho:

- dotácia na podporu humanitárnej pomoci v rozpočtovom roku 2023 na úhradu stabilizačného príspevku pre zamestnancov poskytovateľov sociálnych služieb a pre zamestnancov zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Dotácia bola poskytnutá pre 16 724 zamestnancov v sume 44 109 949 eur,
- dotácia na tzv. infekčný príplatok pre zamestnancov zariadení sociálnych služieb v karanténe z dôvodu šírenia ochorenia COVID-19, ako aj dotácie na ich adekvátne ubytovanie a stravovanie. Vyplatená suma 49 žiadateľom pre 1 161 zamestnancov o dotáciu predstavovala 450 075 eur,
- dotácia na podporu humanitárnej pomoci pre právnickú osobu podľa § 9 ods. 2 a 3 zákona o dotáciách bola v roku 2023 poskytnutá vo výške 601 842 eur pre 44 žiadateľov, z toho na zmiernenie následkov zemetrasenia 525 000 eur pre 35 žiadateľov.

Na aparáte ministerstva boli v roku 2023 vyplatené dotácie celkovo vo výške 53 824 939 eur, z toho z hľadiska právnej formy:

- obciam a vyšším územným celkom a rozpočtovým a príspevkovým organizáciám v ich pôsobnosti pre zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti v sume 35 033 490 eur,
- občianskym združeniam v sume 3 993 703 eur,
- odborovým organizáciám v sume 280 500 eur,
- neziskovým organizáciám v sume 10 977 491 eur,
- cirkevným organizáciám v sume 2 053 260 eur,
- fyzickým osobám v sume 1 477 495 eur,
- ostatným právnickým osobám v sume 9 000 eur.

Tabuľka 3.35 Vybrané druhy dotácií čerpané v súlade so zákonom č. 544/2010 Z. z. v pôsobnosti MPSVR SR

Účel poskytovania dotácií	Podporené projekty			Poskytnuté finančné prostriedky v eur		
	rok 2022	rok 2023	Index 2023/2022	rok 2022	rok 2023	Index 2023/2022
– na podporu rozvoja sociálnych služieb a na podporu vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (§ 3)	198	197	99,5	1 842 833	1 521 811	82,6
– na podporu rekondičných aktivít, členstva v medzinárodných organizáciách, podporu edičnej činnosti (§ 6,7,8)	79	67	84,8	952 494	945 082	99,2
– na podporu humanitárnej pomoci právnickým osobám (§9), mimo dotácie na úhradu zvýšených prevádzkových nákladov pre zariadenia soc. služieb a mimo odmien	648	44	6,8	6 368 935	1 051 917	16,5
– na podporu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí	13	12	92,3	100 585	93 686	93,1
– na podporu plnenia funkcií rodiny (§ 9b)	139	135	97,1	5 047 449	4 599 887	91,1
– na podporu dobrovoľníckej činnosti (§ 9c)	8	11	137,5	15 100	26 792	177,4
– na podporu humanitárnej pomoci (fyzické osoby)	211	2 092	991,5	133 320	1 475 815	1 106

Zdroj: Návrh záverečného účtu za rok 2023

Na Ústredí práce boli vyplatené dotácie na základe nariadenia vlády SR č. 103/2020 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti dotácií v pôsobnosti MPSVR SR v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19 v znení neskorších predpisov, na základe nariadenia vlády SR č. 160/2022 Z. z. , č. 228/2022 Z. z. a č. 353/2022 Z. z., ktorými sa mení a dopĺňa nariadenie vlády SR č. 103/2020 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti dotácií v pôsobnosti MPSVR SR v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19 v znení neskorších predpisov, celkovo vo výške 2 289 300 eur.

Tabuľka 3.36 Jednorazová dotácia poskytnutá úradmi PSVR

Program	Funkčná klasifikácia	Ekonomická kategória	Jednorazová dotácia poskytnutá úradmi PSVR - inflačná pomoc, v tom pre:	Suma v eur
07C040A (ÚPSVR)	1090	642014	SOS dotácie - doplatok	100
	1040	642200	FO, ktorou je nezaopatrené dieťa so súdom určenou vyživovacou povinnosťou (do 150 eur)	2 238 000
	1090	642200	FO pri zániku náhradnej starostlivosti	34 700
	1090	642042	FO pri skončení starostlivosti v CDR	16 500
SPOLU				2 289 300

pokračovanie tabuľky 3.36

Program	Funkčná klasifikácia	Ekonomická kategória	Jednorazová dotácia a dotácia poskytovaná opakovane úradmi PSVR, v tom:	Suma v eur
07C040A (ÚPSVR)	1012	642042	dotácia poskytovaná opakovane odídencom - osobám so závažným zdravotným postihnutím v domácom prostredí (11UA)	5 260 190
	1040	642042	3. balík inflačnej pomoci domácnostiam s nízkym príjmom, ktorým nebola v roku 2022 poskytnutá inflačná pomoc na pokrytie zvýšených výdavkov na bývanie, energie, stravu (zdroj 111)	343 400
	1012	642200	dotácia na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa pre deti s ŤZP v zariadeniach sociálnych služieb (zdroj 111)	14 240
SPOLU				5 617 830
Program	Funkčná klasifikácia	Ekonomická kategória	Jednorazová dotácia a dotácia poskytovaná opakovane úradmi PSVR, v tom:	Suma v eur
07C040I	1020 1040	641,642	dotácia na podporu humanitárnej pomoci - stabilizačný príspevok pre poskytovateľov sociálnych služieb a zariadenia SPODaSK (zdroj 111)	44 109 949
SPOLU				44 109 949

Zdroj: Návrh záverečného účtu za rok 2023

3.4.10 Európsky integrovaný systém štatistiky sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS)

V zmysle platnej Lisabonskej zmluvy sú členské štáty EÚ a Európska únia ako celok povinné pri definovaní a implementovaní svojich politík klásť dôraz na plnú zamestnanosť, sociálnu ochranu pre všetkých občanov a boj proti sociálnej exklúzii.

Z dôvodu monitorovania vývoja sociálnej ochrany v členských štátoch EÚ vyžaduje Európska komisia (EK) prístup k aktuálnym a podrobným údajom a informáciám o systémoch, súčasnom stave a rozvoji sociálnej ochrany v členských štátoch. Jedným zo základných nástrojov štatistického sledovania sociálnej ochrany je **Európsky systém jednotných štatistík sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS⁶⁴)**. Počnúc rokom 2008 (referenčný rok 2006) poskytujú členské štáty EÚ údaje na základe Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 458/2007⁶⁵ o európskom systéme integrovanej štatistiky sociálnej ochrany (ESSPROS) so štyrmi implementačnými nariadeniami Komisie č. 1322/2007⁶⁶, č. 10/2008⁶⁷, č. 110/2011⁶⁸ a č. 263/2011⁶⁹.

Štatistický systém ESSPROS pozostáva z nasledovných modulov:

- Príjmy a výdavky na sociálnu ochranu
- Kvalitatívne informácie
- Počet poberateľov dôchodkov s elimináciou duplicity
- Čisté výdavky na dávky.

Medzinárodne porovnateľné údaje o príjmoch a výdavkoch na sociálnu ochranu sú dostupné na webovej stránke Eurostat-u (EK) za členské štáty EÚ a v publikáciách Štatistického úradu SR⁷⁰. Najnovšie údaje sú za rok 2021.

⁶⁴<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5917481/KS-RA-11-014-EN.PDF/ee86d517-3348-4c20-94ee-a37c330755b1>

⁶⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:113:0003:0008:SK:PDF>

⁶⁶ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R1322&from=EN>

⁶⁷ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R0010&from=EN>

⁶⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:034:0029:0032:SK:PDF>

⁶⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:071:0004:0008:SK:PDF>

⁷⁰https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/demography/social/publications/!ut/p/b1/jZLDolwEEW_xS_opZTXsq_CUGol8rCibw8IYjIAL4_cLBDcmVGc3mXMyd4ZUpCRVV7-aa_1s-q6-j31lnzNHur5vcLiWA8ikUMChAGI6AKcBwEJxf_PIJvoHc81TkW2aAWbOvAUy_LFLKPSaCdb4Lh3FA3SK2KWDMfB4xJwYcGNhQfJl5V5mmuDMf_k1C374R1JNiC7B_BOhepF_yAZZCCvsHMFyRRH17IY9WKVWikTe2egOmflqs/dl4/d5/L2dJQSEvUUt3QS80SmtFL1o2X1E3SthCQjFBMDg1NzAwSU5TVTAwVIMwME4w/

Príjmy programov sociálnej ochrany zahŕňajú sociálne príspevky (od zamestnávateľov, zamestnancov, SZČO, dobrovoľných platiteľov), príspevky verejnej správy (platby štátneho rozpočtu, regionálnej a miestnej samosprávy a fondov povinného sociálneho zabezpečenia), transfery z iných programov a iné príjmy.

Výdavky zahŕňajú sociálne dávky podľa účelov sociálnej ochrany, administratívne výdavky a iné výdavky. Sociálna ochrana obsahuje všetky intervencie zo strany verejných alebo súkromných organizácií, ktorých cieľom je oslobodiť domácnosti a jednotlivcov od bremien definovaných rizík alebo potrieb za predpokladu, že neexistuje ani simultánna a ani individuálna dohoda.

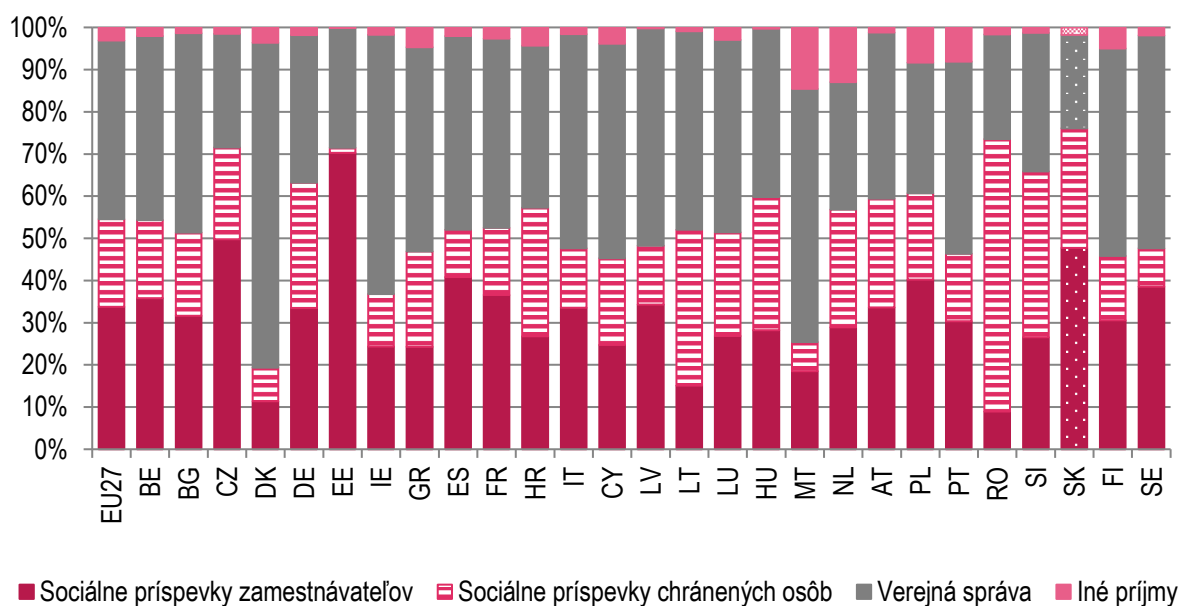
Manuál ESSPROS klasifikuje sociálne dávky podľa 8 nasledovných účelov:

- choroba/zdravotná starostlivosť
- invalidita
- staroba
- pozostalí
- rodina/deti
- nezamestnanosť
- bývanie
- sociálne vylúčenie inde nezaraďené.

Výdavky na sociálne dávky (hrubé)⁷¹ sú zapísané bez odčítania daní alebo iných povinných poplatkov platených poberateľom (napr. sociálne príspevky).

Členské štáty EÚ majú výrazne odlišné systémy financovania sociálnej ochrany v závislosti na tom, či uprednostňujú poisťovacie systémy. Graf nižšie uvádza prehľad štruktúry príjmov na sociálnu ochranu za jednotlivé členské štáty.

Graf 3.42 Štruktúra príjmov na sociálnu ochranu v EU27 v roku 2021

Zdroj: ŠÚ SR, Eurostat – ESSPROS, údaje platné k 05.06.2024

Rozdiely vo financovaní medzi členskými štátmi EÚ sú spôsobené historickým vývojom. Najvyšší podiel tvorili sociálne príspevky v Slovenskej republike (76,1 %), Rumunsku (73,5 %), Českej republike (71,5 %) Estónsku (71,5 %), pričom v Estónsku je zároveň najnižší podiel príjmov od chránených osôb (1,2 %) a najvyšší podiel príjmov od zamestnávateľov (70,3 %). Príjmy od chránených osôb dosiahli najvýznamnejší podiel v Rumunsku (64,6 %), Slovinsku (39,3 %), Litve (37 %) a Maďarsku (31,6 %), pričom Rumunsko, Slovinsko, Litva, Chorvátsko a Maďarsko sú zároveň jedinými krajinami, v ktorých je podiel príjmov od chránených osôb vyšší než podiel príjmov

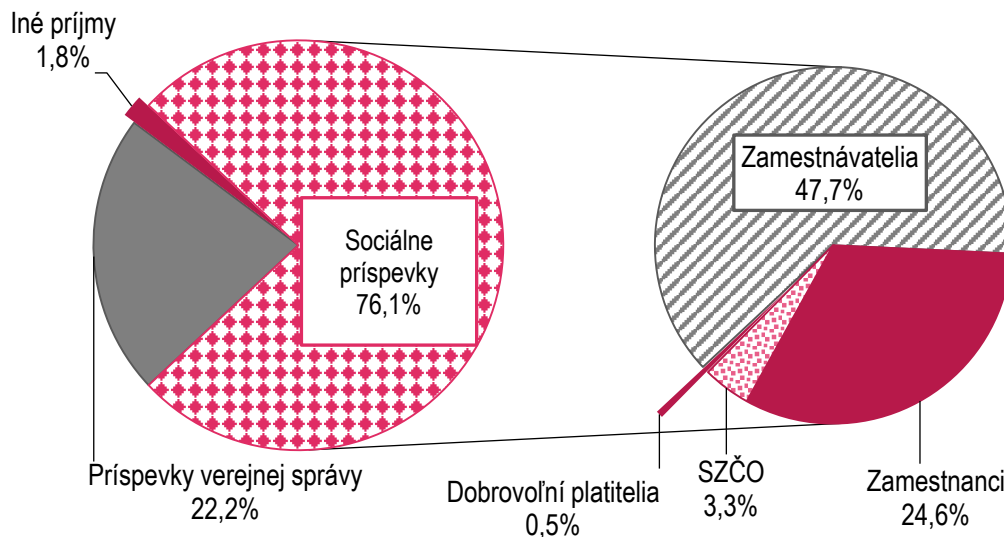
⁷¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3433488/5280189/KS-SF-09-102-EN.PDF>

od zamestnávateľov. Prevažne (viac ako 55 %) z príspevkov verejnej správy je sociálna ochrana financovaná v Dánsku (77,0 %), v Írsku (61,4 %) a na Malte (60 %).

Príjmy na systém sociálnej ochrany v úhrne v SR v roku 2021 vzrástli medziročne o 2,961 mld. eur a dosiahli 21 405,17 mil. eur (21,4 % HDP).

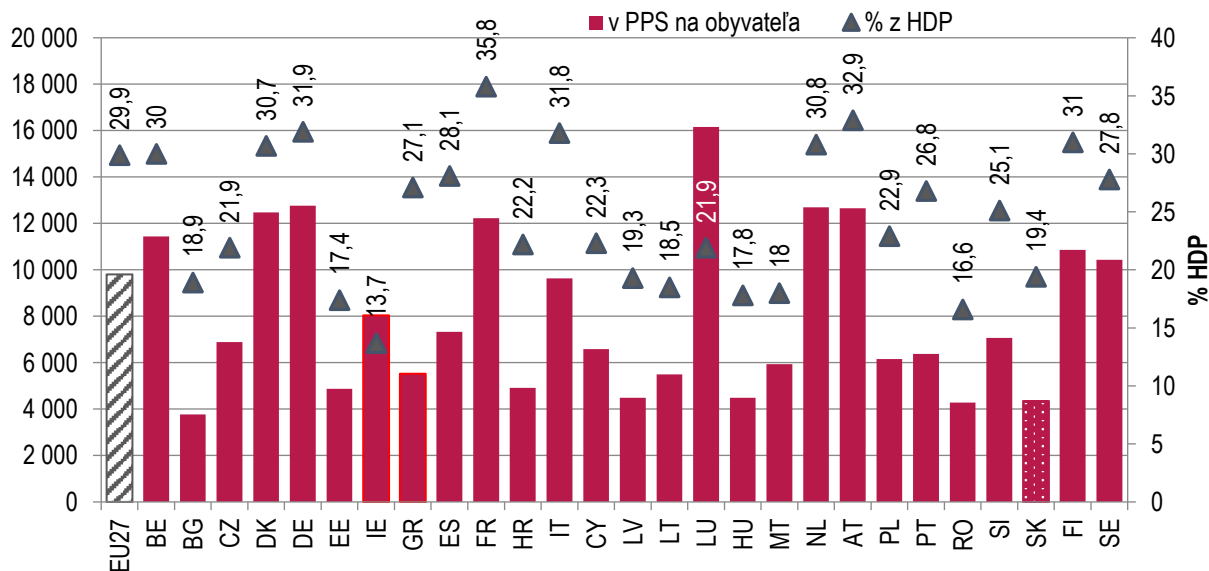
Štruktúra príjmov na sociálnu ochranu je zobrazená v grafe 3.43.

Graf 3.43 Štruktúra príjmov na sociálnu ochranu v SR, 2021

Zdroj: ŠÚ SR – ESSPROS

Graf 3.44 Hrubé výdavky na sociálnu ochranu v PPS na obyvateľa a v % HDP, 2021

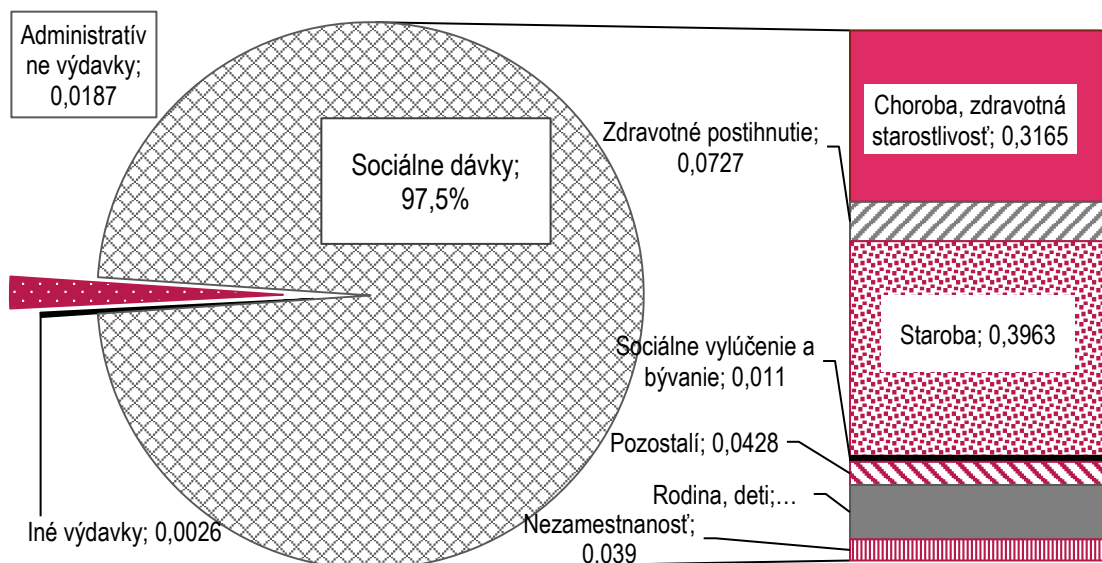

Zdroj: ŠÚ SR, Eurostat – ESSPROS, údaje platné k 05.06.2024

Celkové hrubé výdavky na sociálnu ochranu v EU27 dosiahli 9 803,98 PPS (parita (štandard) kúpnej sily (purchasing power standard)) na obyvateľa (v SR 4 348,53 PPS na obyvateľa) a 29,9 % HDP (v SR 19,4 %). Rozdiely medzi jednotlivými krajinami sú do istej miery úmerné úrovniam bohatstva, výdavky vyjadrené v PPS na obyvateľa tradične medziročne mierne rastú.

V SR celkové hrubé výdavky (bez odpočítania daní a sociálnych príspevkov platených poberateľmi dávok) na sociálnu ochranu v roku 2021 vzrástli medziročne o 6,06 % a dosiahli 19 407,3 mil. eur (19,4 % HDP). Štruktúra výdavkov na sociálnu ochranu v SR podľa jednotlivých účelov je znázornená v grafe 3.45.

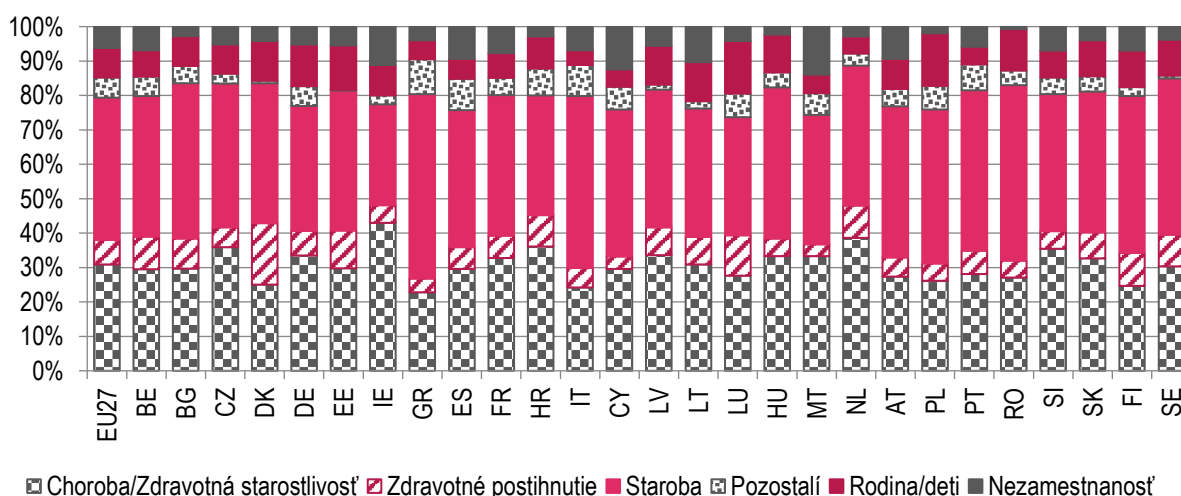
Graf 3.45 Hrubé výdavky na sociálnu ochranu v SR v roku 2021

Zdroj: ŠÚ SR – ESSPROS

Výdavky na sociálne dávky (graf 3.46) na účel choroba/zdravotná starostlivosť v EU27 dosiahli 28,5 % zo všetkých dávok, pričom najvyšší podiel dosiahli v Írsku (39,6 %) a najnižší v Grécku (22 %). Najvyšší podiel sociálnych dávok na účel zdravotného postihnutia dosiahol Dánsko (16,1 %) a najnižší Malta (3,3 %), pričom európsky priemer predstavoval 6,6 %. Najnižší podiel výdavkov na sociálne dávky s účelom staroba bol dosiahnutý v Írsku (27 %) s najmladšou populáciou, najvyšší podiel výdavkov bol na tento účel použitý v Grécku (51,7 %). Priemer EU27 dosiahol 38,1 %, čo je len o 1,6 percentuálneho bodu menej ako je podiel výdavkov na sociálne dávky s účelom staroba na Slovensku (39,6 %). Podiel výdavkov na účel pozostalí v priemere za EU27 dosiahol 5,3 %. Na účel rodina/deti dosiahol priemer EU27 podiel 7,9 %. V Poľsku to bolo až 14,8 %, kým v Taliansku a Holandsku podiel dosiahol len 3,9 %, resp. 4,2 %. Najvyšší podiel dávok vyplatených na účel nezamestnanosť bol dosiahnutý na Malte (13,5 %), najnižší v Rumunsku (0,7 %) a priemer EU27 dosiahol 5,7 %. Výdavky na účely bývanie a sociálne vylúčenie predstavujú menšiu časť celkových výdavkov, na úrovni EU27 ide o 3,7 %.

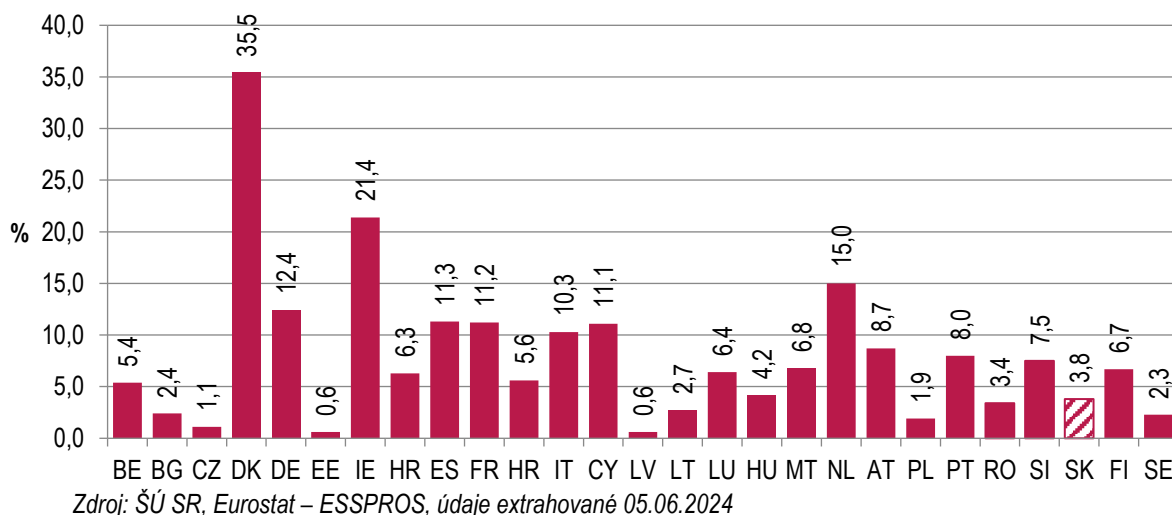
Graf 3.46 Štruktúra výdavkov na sociálne dávky podľa účelov, 2021

Zdroj: ŠÚ SR, Eurostat – ESSPROS, údaje platné k 05.06.2024

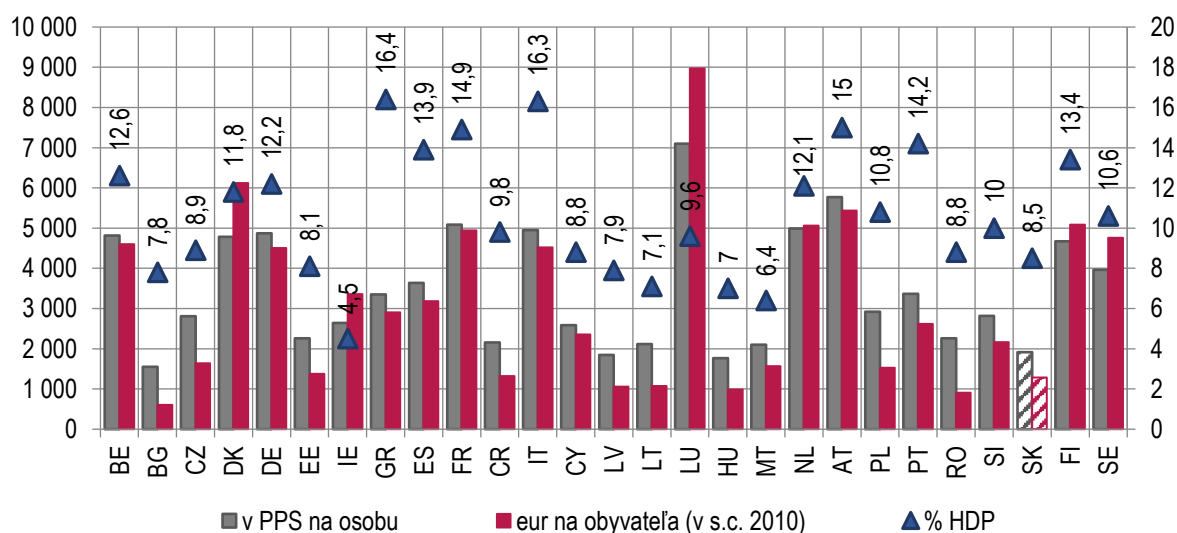
V roku 2021 sa v SR vyplácalo 3,8 % zo všetkých dávok ako testované na príjem, resp. výšku majetku. Najvyšší podiel testovaných dávok bol v Dánsku (35,5 %, vzhľadom na to, že viac než polovica dávok vyplatených na účely invalidita a staroba sú testované na príjem) a Írsku (21,4 %, viac než polovica dávok vyplatených na účely invalidita a nezamestnanosť) a najnižší v Estónsku a Lotyšsku (0,6 %, testujú sa len dávky vyplácané na účel bývania a sociálneho vylúčenia).

Graf 3.47 Testované dávky sociálnej ochrany (% zo všetkých sociálnych dávok), 2021

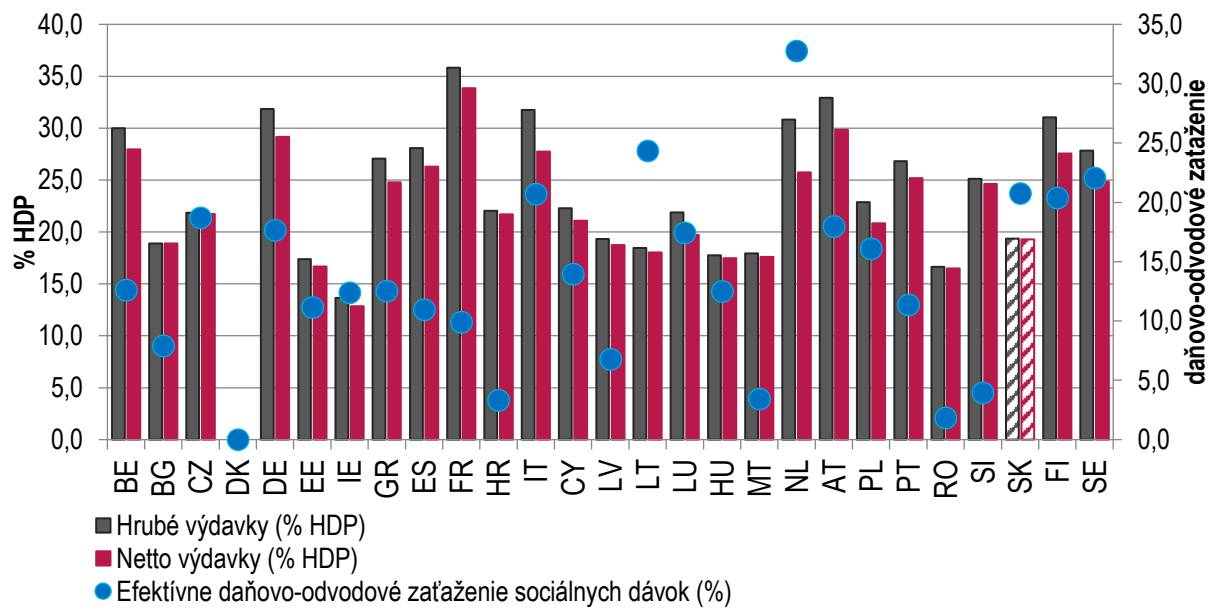
Celkové hrubé výdavky na dôchodky v EU27 dosiahli 4 212,3 PPS na obyvateľa (v SR 1 914,8 PPS na obyvateľa), 3 675,7 eura na osobu v stálych cenách roku 2010 (v SR 1 285,1 eura na osobu v stálych cenách) a 12,9 % HDP (v SR 8,5 %). Najnižšie výdavky na dôchodky vyjadrené ako podiel z HDP vykázalo Írsko (4,5 % HDP) s najmladšou populáciou v rámci EU27, najvyššie výdavky majú Grécko (16,4 % HDP) a Taliansko (16,3 % HDP), ktoré patria ku krajinám s najvyšším podielom obyvateľov nad 65 rokov. Výraznejšie rozdiely sa medzi štátmi prejavujú pri vyjadrení výdavkov na dôchodky v PPS na osobu. Najnižšie výdavky v PPS na obyvateľa dlhodobo dosahuje Bulharsko (1 551,6), najvyššie Luxembursko (7 099,3).

Graf 3.48 Výdavky na dôchodky, 2021

Výsledky z modulu Netto dávky sú v databáze Eurostatu dostupné za rok 2021 pre všetky štáty EU27. Najvyšší podiel sociálnych dávok v roku 2021 podliehal daniam alebo sociálnym odvodom v Grécku (68,4 %), viac než 60 percentný podiel bol aj v Taliansku. Najnižší podiel dávok daniam a odvodom podliehal v Bulharsku (0,6 %) a v Slovenskej republike (1,6 %).

Graf 3.49 Hrubé a netto výdavky na sociálnu ochranu (% z HDP), 2021

Zdroj: ŠÚ SR, Eurostat – ESSPROS, údaje platné k 05.06.2024

3.5 Európske fondy

3.5.1 Operačný program Ľudské zdroje

V roku 2023 sa pokračovalo v rámci Operačného programu Ľudské zdroje (ďalej len „OP ĽZ“) s kontrahovaním a realizáciou projektov programového obdobia 2014 - 2020.

V rámci OP ĽZ sa poskytuje podpora v oblasti rozvoja ľudských zdrojov, zvyšovania zamestnanosti, osobitne so zreteľom na zamestnanosť mladých ľudí po skončení školy do 30 rokov veku, v oblasti sociálneho začlenenia a integrácie marginalizovaných rómskych komunít (ďalej len „MRK“) a technickej vybavenosti v obciach s prítomnosťou MRK, podpora obnovy po kríze spojenjej s pandémiou COVID-19 vrátane jej sociálnych dôsledkov a príprava zeleného, digitálneho a odolného oživenia hospodárstva, ako aj podpora zameraná na riešenie migračných výziev v dôsledku vojenskej agresie na Ukrajine. Globálnym cieľom OP ĽZ pre oblasť vzdelávania, zamestnanosti a sociálnej inklúzie bolo aj v roku 2021 podporiť rozvoj ľudských zdrojov, celoživotného vzdelávania, plnohodnotné začlenenie nezamestnaných na trh práce a zlepšenie ich sociálnej situácie. Dosahovanie globálneho cieľa OP ĽZ v súlade so Stratégiou Európa 2020, s cieľmi Národného programu reforiem Slovenskej republiky 2022 a v nadväznosti na Partnerskú dohodu SR na roky 2014 – 2020 sa realizuje pomocou mäkkých (neinvestičných) a tvrdých (investičných) opatrení v jedenástich prioritných osiach cez ich špecifické ciele:

1. Vzdelávanie

- zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov
- zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy, reflektujúc potreby trhu práce
- zvýšiť kvalitu VŠ vzdelávania a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja s cieľom dosiahnuť prepojenie VŠ vzdelávania s potrebami trhu práce
- zvýšiť kvalitu a efektívnosť celoživotného vzdelávania s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií, prehľbovanie a zvyšovanie kvalifikácie

2. Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí

- zavedením záruky pre mladých nezamestnaných ľudí, ktorí patria k NEET, zvýšiť zamestnanosť, zamestnateľnosť a účasť mladých ľudí na trhu práce

3. Zamestnanosť

- zvýšiť zamestnanosť, zamestnateľnosť a znížiť nezamestnanosť s osobitným dôrazom na dlhodobo nezamestnaných, nízko kvalifikovaných, starších a na zdravotne postihnuté osoby
- zlepšiť prístup na trh práce uplatnením účinných nástrojov na podporu zamestnanosti, vrátane podpory mobility pre získanie zamestnania, adaptability zamestnancov, samostatnej zárobkovej činnosti a aktivít vo vidieckych oblastiach
- zlepšiť podmienky pre zosúladenie pracovného a rodinného života a tým zvýšiť zamestnanosť osôb s rodičovskými povinnosťami, najmä žien
- znížiť horizontálnu a vertikálnu rodovú segregáciu na pracovnom trhu a v príprave na povolanie
- zvýšiť kvalitu a kapacity verejných služieb zamestnanosti na zodpovedajúcu úroveň v nadväznosti na meniace sa potreby a požiadavky trhu práce, nadnárodnú pracovnú mobilitu a zvýšiť účasť partnerov a súkromných služieb zamestnanosti na riešení problémov v oblasti zamestnanosti

4. Sociálne začlenenie

- zvýšiť účasť najviac znevýhodnených a ohrozených osôb v spoločnosti, vrátane na trhu práce
- prevencia a eliminácia všetkých foriem diskriminácie
- prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť
- vytvoriť štandardné klinické postupy a štandardné postupy pre výkon prevencie a začleniť ich do celoštátneho systému zdravotnej starostlivosti

5. Integrácia marginalizovaných rómskych komunít

- zvýšiť vzdelanostnú úroveň príslušníkov marginalizovaných komunít, predovšetkým Rómov, na všetkých stupňoch vzdelávania s dôrazom na predprimárne vzdelávanie
- zvýšiť finančnú gramotnosť, zamestnateľnosť a zamestnanosť marginalizovaných komunít, predovšetkým Rómov
- podporiť prístup k zdravotnej starostlivosti a k verejnému zdraviu, vrátane preventívnej zdravotnej starostlivosti, zdravotníckej osvedy a k zlepšeniu štandardov hygieny bývania

6. Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít / Európsky fond regionálneho rozvoja

- rast počtu rómskych domácností s prístupom k zlepšeným podmienkam bývania
- zlepšiť prístup ku kvalitnému vzdelávaniu, vrátane vzdelávania a starostlivosti v rannom detstve
- zlepšiť prístup ľudí z MRK k sociálnej infraštruktúre
- zvýšiť mieru zamestnanosti MRK v subjektoch sociálnej ekonomiky v územiach s prítomnosťou MRK

7. Technická pomoc

Prioritná os Technická pomoc je určená na vykonávanie operačného programu v rámci riadiaceho orgánu a sprostredkovateľských orgánov pod riadiacim orgánom a predstavuje podporu z uvedených finančných zdrojov EÚ pre realizáciu ostatných vyššie uvedených prioritných osí

8. REACT-EU

Ide o dodatočné zdroje a vykonávacie opatrenia na poskytovanie pomoci na podporu obnovy po kríze spojenej s pandemiou COVID-19 vrátane jej sociálnych dôsledkov a na prípravu zeleného, digitálneho a odolného oživenia hospodárstva. Vytvorená nová prioritná os umožní:

- realizovať opatrenia zamerané na podporu trhu práce - zvyšovať zručnosti, vzdelávanie
- realizovať opatrenia sociálnych a zdravotných služieb
- bojovať proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu
- zabezpečiť asistenčné a iné podporné činnosti pre osoby, ktoré najviac zasiahli dopady krízy spôsobenej šírením pandémie

9. Technická pomoc REACT-EU

Na podporu vykonávania nových opatrení v rámci prioritnej osi 8 REACT-EU sa vytvorila aj nová prioritná os 9 Technická pomoc REACT-EU, určená na krytie nevyhnutných výdavkov riadiaceho a sprostredkovateľských orgánov. Finančné prostriedky budú využité na vykonávanie úloh definovaných v rámci všeobecného nariadenia.

10. CARE-ESF

Prioritná os zameraná na riešenie migračných výziev v dôsledku vojenskej agresie na Ukrajine.

11. CARE-EFRR

Prioritná os zameraná na riešenie migračných výziev v dôsledku vojenskej agresie na Ukrajine.

Celková alokácia finančných prostriedkov pre OP LŽ je k 31.12.2023 vo výške 3 484 166 687 eur, z toho zdroje EÚ tvoria 2 996 457 169 eur a 487 709 518 eur je za štátny rozpočet.

Tabuľka 3.37 Alokácia jednotlivých prioritných osí OP LŽ

Prioritná os	EÚ zdroje	ŠR SR * zdroj	Spolu
1 - Vzdelávanie	347 496 004	64 401 163	411 897 167
2 - Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí	172 270 942	15 200 378	187 471 320
3 - Zamestnanosť	1 305 022 796	262 123 216	1 567 146 012
4 - Sociálne začlenenie	-	63 739 315	355 308 627
5 - Integrácia marginalizovaných rómskych komunít	161 954 885	26 555 870	188 510 755
6 - Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou MRK	190 707 577	26 524 893	217 232 470
7 - Technická pomoc	78 600 000	16 103 753	94 703 753
8 – REACT-EU	371 448 128	0	371 448 128
9 - Technická pomoc REACT-EU	11 842 525	2 760 930	14 603 455
10 - CARE-ESF	35 545 000	10 300 000	45 845 000
11 - CARE-EFRR	30 000 000	0	30 000 000
Spolu	2 996 457 169	487 709 518	3 484 166 687

Zdroj: RO OP LŽ ; * štátny rozpočet

V roku 2023 bola dňa 12.12.2023 vykonávacím rozhodnutím Komisie č. C(2022)8840 schválená **posledná revízia OP LŽ (verzia 13.0)**. Zmena operačného programu spočívala najmä v prerozdelení časti nevyčerpanej

alokácie ESF z prioritných osí 3 a 4 v prospech prioritnej osi 10 (CARE-ESF) a tiež prehodnotení priorit investícií v rámci prioritnej osi 6 tak, aby sa lepšie zohľadnilo využitie finančných nástrojov. Zmena operačného programu taktiež zahrňovala niekoľko technických úprav, ako napríklad zohľadnenie presunutia sprostredkovateľského orgánu zodpovedného za prioritné osi 5 a 6 z Ministerstva vnútra SR na Úrad vlády SR, ako aj úpravu merateľných ukazovateľov v nadväznosti na preprogramovanie časti alokácií v prioritných osách 3, 4, 6 a 10.

V roku 2023 bolo v rámci prioritných osí 3, 8, 10 a 11 OP LZ vyhlásených spolu **12 vyzvaní pre národné projekty (NP)**. Ich rozdelenie bolo nasledovné:

- V rámci prioritnej osi 3 *Zamestnanosť* boli vyhlásené dve vyzvania na realizáciu NP:
 - OPLZ-NP-2023/3.1.1/01 - Podpora integračných podnikov 2,
 - OPLZ-NP-2023/3.1.1/02 - Podpora pracovnej integrácie.
- V rámci prioritnej osi 8 *REACT-EU* bolo vyhlásené jedno vyzvanie pre realizáciu NP:
 - OPLZ-NP-2023/8.1.1/RO-01 – Prvá pomoc III.
- V rámci prioritnej osi 10 *CARE-ESF* bolo vyhlásených päť vyzvaní pre realizáciu NP:
 - OPLZ-NP-2023/10.1.1/01 – Pomáhame odídencom – poradenstvo,
 - OPLZ-NP-2023/10.1.1/02 – Pomáhame odídencom,
 - OPLZ-NP-2023/10.1.1/03 – Podpora pri riešení potrieb osôb so závažným postihnutím v súvislosti s ozbrojeným konfliktom na Ukrajine,
 - OPLZ-NP-2023/10.1.1/04 – Podpora výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pre maloletých bez sprievodu a deti z Ukrajiny a ich rodičov a iné osoby zodpovedné za starostlivosť o dieťa,
 - OPLZ-NP-2023/10.1.1/05 – Podpora začlenenia detí a žiakov v súvislosti s vojnovým konfliktom na Ukrajine.
- V rámci prioritnej osi 11 *CARE-EFRR* boli vyhlásené štyri vyzvania pre realizáciu NP:
 - OPLZ-NP-2023/11.1.1/01 – Poradenstvo v oblasti sociálnej pomoci a podpory utečencom,
 - OPLZ-NP-2023/11.1.1/02 – Predchádzanie vzniku krízových situácií počas mimoriadnej situácie v dôsledku vojnových udalostí na Ukrajine,
 - OPLZ-NP-2023/11.1.1/03 – Pomoc osobám z Ukrajiny pri ich vstupe a integrácii na území SR - MNO,
 - OPLZ-NP-2023/11.1.1/04 – Pomoc osobám z Ukrajiny pri ich vstupe a integrácii na území SR – samosprávy.

Prehľad vyzvaní pre realizáciu NP, vyhlásených v roku 2023 sa nachádza v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 48. Okrem toho bol na webovom sídle zverejnený indikatívny harmonogram výziev na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na rok 2022, a to na adrese:

<https://www.employment.gov.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/harmonogram-vyziev/>

Podrobnejšie informácie k OP LZ (vrátane čerpania finančných prostriedkov) za rok 2023 budú k dispozícii po zverejnení Výročnej správy OP LZ za rok 2023 na stránke: <https://www.mpsvr.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/monitorovanie-hodnotenie/implementacia-op-lz/>.

3.5.2 Program Slovensko

Na základe nariadenia Európskeho parlamentu a rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021⁷², nariadenia Európskeho parlamentu a rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021⁷³ bol vypracovaný operačný program na nové programové obdobie 2021 – 2027 s názvom "Program Slovensko", v ktorom Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR plní úlohu **Sprostredkovateľského orgánu**.

Program Slovensko bol vykonávacím rozhodnutím Európskej komisie č. CCI 2021SK16FFPR001 dňa 22. novembra 2022 schválený.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR v rámci Programu Slovensko implementuje výzvy v prioritách a špecifických cieľoch:

4P1 Adaptabilný a prístupný trh práce

- zvyšovanie účinnosti a inkluzívnosti trhov práce a prístupu ku kvalitnému zamestnaniu rozvíjaním sociálnej infraštruktúry a podporou sociálneho hospodárstva (EFRR)
- zlepšenie prístupu k zamestnaniu a aktivačným opatreniam pre všetkých uchádzačov o zamestnanie, predovšetkým mladých ľudí, a to najmä vykonávaním záruky pre mladých ľudí, pre dlhodobo nezamestnaných a znevýhodnené skupiny na trhu práce a neaktívne osoby, ako aj prostredníctvom podpory samostatnej zárobkovej činnosti a sociálneho hospodárstva (ESF+)
- modernizácia inštitúcií a služieb trhu práce s cieľom posúdiť a predvídať potreby v oblasti zručností a zabezpečiť včasnú a cielenú pomoc a podporu v záujme zosúladenia ponuky s potrebami trhu práce, ako aj pri prechodoch medzi zamestnaniami a mobilitu (ESF+)
- podpora rodovo vyváženej účasti na trhu práce, rovnakých pracovných podmienok a lepšej rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom vrátane prístupu k cenovo dostupnej starostlivosti o deti a odkázané osoby (ESF+)
- podpora adaptácie pracovníkov, podnikov a podnikateľov na zmeny, ako aj aktívneho a zdravého starnutia a zdravého a vhodne prispôbeného pracovného prostredia, ktoré rieši zdravotné riziká (ESF+)

4P3 Zručnosti pre lepšiu adaptabilitu a inklúziu

- podpora adaptácie pracovníkov, podnikov a podnikateľov na zmeny, ako aj aktívneho a zdravého starnutia a zdravého a vhodne prispôbeného pracovného prostredia, ktoré rieši zdravotné riziká (ESF+)

4P4 Záruka pre mladých (Zamestnanosť mladých ľudí)

- zlepšenie prístupu k zamestnaniu a aktivačným opatreniam pre všetkých uchádzačov o zamestnanie, predovšetkým mladých ľudí, a to najmä vykonávaním záruky pre mladých ľudí, pre dlhodobo nezamestnaných a znevýhodnené skupiny na trhu práce a neaktívne osoby, ako aj prostredníctvom podpory samostatnej zárobkovej činnosti a sociálneho hospodárstva (ESF+)
- podpora sociálnej integrácie osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením vrátane najodkázanejších osôb a detí (ESF+)

⁷² Nariadenia Európskeho parlamentu a rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku
dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1060&qid=1714121306861>

⁷³ Nariadenia Európskeho parlamentu a rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013
dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1057&qid=1714121444272>

4P5 Aktívne začlenenie a dostupné služby

- podpora sociálno-ekonomického začlenenia marginalizovaných komunit, domácností s nízkym príjmom a znevýhodnených skupín vrátane osôb s osobitnými potrebami prostredníctvom integrovaných akcií vrátane bývania a sociálnych služieb (EFRR)
- zabezpečenie rovného prístupu k zdravotnej starostlivosti a zvýšenie odolnosti systémov zdravotnej starostlivosti vrátane primárnej starostlivosti a podpory prechodu z inštitucionálnej starostlivosti na rodinnú a komunitnú starostlivosť (EFRR)
- podpora aktívneho začlenenia s cieľom podporovať rovnosť príležitostí, nediskrimináciu a aktívnu účasť a zlepšenie zamestnateľnosti, najmä v prípade znevýhodnených skupín (ESF+)
- podpora sociálno-ekonomickej integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín vrátane migrantov (ESF+)
- zlepšovanie rovného a včasného prístupu ku kvalitným, udržateľným a cenovo dostupným službám vrátane služieb, ktoré podporujú prístup k bývaniu a individualizovanú starostlivosť vrátane zdravotnej starostlivosti; modernizácia systémov sociálnej ochrany, vrátane podpory prístupu k sociálnej ochrane, s osobitným zameraním na deti a znevýhodnené skupiny; zlepšovanie prístupnosti, a to aj pre osoby so zdravotným postihnutím, účinnosti a odolnosti systémov zdravotnej starostlivosti a služieb dlhodobej starostlivosti (ESF+)
- podpora sociálnej integrácie osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením vrátane najodkázanejších osôb a detí (ESF+)

4P7 Sociálne inovácie a experimenty (Akcie v oblasti sociálnej inovácie)

- zlepšenie prístupu k zamestnaniu a aktivačným opatreniam pre všetkých uchádzačov o zamestnanie, predovšetkým mladých ľudí, a to najmä vykonávaním záruky pre mladých ľudí, pre dlhodobo nezamestnaných a znevýhodnené skupiny na trhu práce a neaktívne osoby, ako aj prostredníctvom podpory samostatnej zárobkovej činnosti a sociálneho hospodárstva (ESF+)
- podpora rovného prístupu, a to najmä znevýhodnených skupín, ku kvalitnému a inkluzívnemu vzdelávaniu a odbornej príprave a podpora ich úspešného ukončenia, počnúc vzdelávaním a starostlivosťou v ranom detstve cez všeobecné a odborné vzdelávanie a prípravu až po terciárnu úroveň a vzdelávanie a učenie dospelých vrátane uľahčovania vzdelávacej mobility pre všetkých a prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím (ESF+)
- podpora aktívneho začlenenia s cieľom podporovať rovnosť príležitostí, nediskrimináciu a aktívnu účasť a zlepšenie zamestnateľnosti, najmä v prípade znevýhodnených skupín (ESF+)

4P8 Potravinová a materiálna deprivácia

- riešenie materiálnej deprivácie (ESF+)

8P1 Fond spravodlivej transformácie

- investičná pomoc sociálnym podnikom (FST)
- podpora celoživotného vzdelávania a rekvalifikácie zamestnancov a uchádzačov o zamestnanie s cieľom rozvoja zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie (FST)
- kariérové poradenstvo a súvisiace odborné poradenské služby pre zamestnancov a uchádzačov o zamestnanie, ktorí prišli o zamestnanie v dôsledku transformácie (FST)

Celková alokácia finančných prostriedkov pre Sprostredkovateľský orgán MPSVR SR je vo výške 2 087 699 139 eur, z toho zdroje EÚ tvoria 1 762 219 681 eur a 325 479 458 eur je za štátny rozpočet.

Tabuľka 3.38 Alokácia priorít v Programe Slovensko 2021 – 2027 - cieľ politiky 4 - Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa vykonávajúca Európsky pilier sociálnych práv a Fond na spravodlivú transformáciu (uvedené sú iba pridelené prostriedky SO MPSVR SR)

Prioritná os	EÚ zdroje	ŠR SR * zdroj	Spolu
4P1 - Adaptabilný a prístupný trh práce	589 497 494	120 205 660	709 703 154
4P3 - Zručnosti pre lepšiu adaptabilitu a inklúziu	116 900 000	21 410 295	138 310 295
4P4 - Záruka pre mladých Celková hodnota	267 567 522	45 292 102	312 859 624
4P5 - Aktívne začlenenie a dostupné služby	622 410 355	126 212 800	748 623 155
4P7 - Sociálne inovácie a experimenty	68 153 000	0	68 153 000
4P8 - Potravinová a materiálna deprivácia	68 153 000	7 572 556	75 725 556
8P1 - Fond na spravodlivú transformáciu	29 538 310	4 786 045	34 324 355
Spolu	1 762 219 681	325 479 458	2 087 699 139

Zdroj: SO MPSVR SR; * štátny rozpočet

V roku 2023 bolo v rámci priorít v gescii MPSVR SR vyhlásených spolu **18 výziev pre národné projekty (NP)** a **4 dopytovo orientované výzvy (DV)**. Ich rozdelenie bolo nasledovné:

- V rámci priority 4P1. Adaptabilný a prístupný trh práce bolo vyhlásených päť výziev na realizáciu NP:
 - PSK-MPSVR-012-2023-NP-ESF+ - Inštitút sociálnej ekonomiky II
 - PSK-MPSVR-027-2023-NP-ESF+ - Spoločne hľadáme prácu III.
 - PSK-MPSVR-016-2023-NP-ESF+ - Podpora odborných a koordinačných kapacít strešných organizácií občianskej spoločnosti
 - PSK-MPSVR-006-2023-NP-ESF+ - Aliancia sektorových rád – predvídanie trendov a potrieb trhu práce
 - PSK-MPSVR-007-2023-NP-ESF+ - Rozvoj odborných kapacít sociálnych partnerov
- V rámci priorít 4P1. Adaptabilný a prístupný trh práce a 4P4. Záruka pre mladých (Zamestnanosť mladých ľudí) bola vyhlásená jedna **spoločná** výzva pre realizáciu NP:
 - PSK-MPSVR-026-2023-NP-ESF+ - Individualizovaný a komplexný prístup so zameraním na poradenské činnosti / Poradenstvom k zamestnaniu
- V rámci priorít 4P3. Zručnosti pre lepšiu adaptabilitu a inklúziu a 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby bola vyhlásená jedna **spoločná** výzva pre realizáciu NP:
 - PSK-MPSVR-010-2023-NP-ESF+ - Podpora a profesionalizácia odborných kapacít v oblasti sociálneho začlenenia
- V rámci priority 4P4. Záruka pre mladých (Zamestnanosť mladých ľudí) boli vyhlásené dve DV:
 - PSK-MPSVR-023-2023-DV-ESF+ - Rozvoj jednotných kontaktných miest (JKM) Záruky pre mladých v regiónoch Slovenska
 - PSK-MPSVR-022-2023-DV-ESF+ - Regionálne analýzy a partnerstvá pre mladých
- V rámci priority 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby boli vyhlásené dve DV a desať výziev na realizáciu NP:
 - PSK-MPSVR-017-2023-NP-ESF+ - Rozvoj výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately II
 - PSK-MPSVR-005-2023-NP-ESF+ - Rozvoj dlhodobej starostlivosti poskytovanej na komunitnej úrovni v BBSK
 - PSK-MPSVR-028-2023-NP-ESF+ - Podpora opatrovateľskej služby
 - PSK-MPSVR-009-2023-NP-ESF+ - Rodinné poradne II. - rozvoj poskytovania poradensko-psychologických služieb pre jednotlivcov, páry a rodiny
 - PSK-MPSVR-020-2023-DV-ESF+ - Zavádzanie housing-led prístupov so sprievodnými opatreniami na zabezpečenie dostupného bývania
 - PSK-MPSVR-013-2023-NP-ESF+ - Inovácia v poskytovaní pomoci osobám ohrozeným chudobou alebo sociálnym vylúčením

- PSK-MPSVR-008-2023-NP-ESF+ - Bezplatné poradenské činnosti v oblasti riadenia dlhov
 - PSK-MPSVR-001-2023-NP-ESF+ - Terénna sociálna práca a komunitné centrá
 - PSK-MPSVR-018-2023-NP-ESF+ - Prevencia a eliminácia násillia a sociálneho vylúčenia prostredníctvom národných liniek pomoci
 - PSK-MPSVR-014-2023-NP-ESF+ - Spoločne za detstvo bez násillia pre všetky deti
 - PSK-MPSVR-019-2023-DV-ESF+ - Podpora aktívneho začlenenia osôb v krízovej situácii v regiónoch dotknutých energetickou transformáciou
 - PSK-MPSVR-002-2023-NP-ESF+ - Šanca na návrat 2
- V rámci priority 8P1. Fond spravodlivej transformácie bola vyhlásená jedna výzva na realizáciu NP:
 - PSK-MPSVR-003-2023-NP-FST - Podpora zamestnateľnosti v regióne horná Nitra II.

Prehľad vyhlásených výziev v roku 2023 sa nachádza v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 49. Všetky vyhlásené výzvy sú dostupné na: <https://eurofondy.gov.sk/vyzvy/vyzvy-program-slovensko/>.

4 ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ A SOCIÁLNA KOHÉZIA

4.1 Chudoba a sociálne vylúčenie

Monitorovanie chudoby a sociálneho vylúčenia sa na Slovensku realizuje v kontexte Otvorenej metódy koordinácie (ďalej len „OMK“), ktorá je vytvorená na úrovni Európskej únie pre spoločné usmerňovanie politik členských krajín v oblasti boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu.

Pre meranie pokroku pri dosahovaní strategických cieľov zameraných na zníženie chudoby a sociálneho vylúčenia a predovšetkým pre vzájomné porovnávanie jednotlivých štátov pri dosahovaní výsledkov boli schválené spoločné indikátory (tzv. *Laekenské indikátory*), ktoré neskôr prešli vývojom a v súčasnosti ich nazývame sociálne indikátory na monitorovanie sociálnej ochrany a sociálnej inklúzie.

Meranie chudoby a sociálneho vylúčenia sa realizuje predovšetkým na základe harmonizovaného štatistického zisťovania EU SILC⁷⁴ o príjmoch a životných podmienkach. Ide o hlavný zdroj, na báze ktorého sa vypočítavajú nielen príjmové indikátory, ako je miera rizika chudoby, ale aj indikátory pre komplexnejšie zhodnotenie chudoby a sociálneho vylúčenia, a to materiálna a sociálna deprivácia alebo zoskupenie indikátorov na meranie rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia. Zoskupenie indikátorov (miera rizika chudoby⁷⁵, závažná materiálna a sociálna deprivácia⁷⁶ a veľmi nízka intenzita práce⁷⁷) definuje skupiny ľudí, ktorí žijú v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, t. j. ľudí s nízkym príjmom a/alebo tých, ktorí si nemôžu dovoliť niektorú z nevyhnutných potrieb pre svoj život a/alebo žijúcich v rodinách, kde nikto nepracuje alebo pracuje iba príležitostne.

V nadväznosti na stanovené ciele pre EÚ do roku 2030⁷⁸, v súvislosti s realizáciou princípov obsiahnutých v Európskom pilieri sociálnych práv⁷⁹, bol v oblasti sociálnej ochrany stanovený na národnej úrovni cieľ znížiť počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením o 70 tis. ľudí do roku 2030.

Na základe zisťovania EU SILC bolo na Slovensku v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia v roku 2023 cca 943 tis. ľudí, čo predstavovalo 17,6 % na celkovom počte obyvateľov. V rámci medziročného porovnania išlo o nárast o 1,1 p. b., v absolútnom vyjadrení cca o 55 tis. ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením. V porovnaní so zisťovaním EU SILC 2019 (východiskové obdobie)⁸⁰ došlo k nárastu počtu osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením cca o 148 tis. ľudí. Zásadný vplyv na vývoj miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia v rokoch 2021 až 2023 mala ekonomická situácia v krajine spôsobená pandemiou COVID-19, rastom inflácie. Na zmiernenie následkov, tak pandémie, ako aj rastu inflácie boli prijaté opatrenia, a to predovšetkým v oblasti politiky zamestnanosti, sociálnej politiky a tiež hospodárskej politiky štátu.

Podrobnejšie rozdelenie tejto skupiny je možné vidieť na grafe 4.1, ktorý znázorňuje zloženie cieľovej skupiny podľa vyššie uvedených troch indikátorov.

⁷⁴ Prvé štatistické zisťovanie sa na Slovensku zrealizovalo v roku 2005 a v súčasnosti sú prístupné úplné výsledky už z devätnásteho zisťovania z roku 2023.

⁷⁵ Vyjadruje podiel ľudí žijúcich pod hranicou chudoby, t. j. pod 60 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu (po sociálnych transferoch) všetkých obyvateľov.

⁷⁶ Vyjadruje podiel ľudí, ktorí si nemôžu dovoliť 7 z 13-tich položiek charakterizujúcich ekonomickú záťaž, predmety dlhodobej spotreby, základné voľnočasové a sociálne aktivity, a to: nahrádzanie obnoseného šatstva novým (nie „secondhandovým“), dva páry topánok vhodnej veľkosti (vrátane jedného páru topánok, ktoré sú vhodné do každého počasia), každý týždeň utrátiť malú sumu peňazí na seba bez toho, aby sa musel s niekým radiť, pravidelná účasť na voľnočasovej aktivite, stretnutie s priateľmi/rodinou (príbuznými) za účelom posedenia pri jedle/pití najmenej raz za mesiac, počítač a pripojenie k internetu; nahrádzanie opotrebovaného nábytku (nie „secondhandovým“), jesť jedlo s mäsom, kurať, rybou alebo vegetariánskym ekvivalentom každý druhý deň, čeliť neočakávaným finančným výdavkom, ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu, uhrádzať nedoplatky spojené s hypotékou alebo nájomným, úhradou za energie alebo splácaním nákupov na splátky a iných pôžičiek, udržiavať primerané teplo v byte, osobný automobil alebo vybavenie domácnosti farebným televízorom, práčkou, autom alebo telefónom.

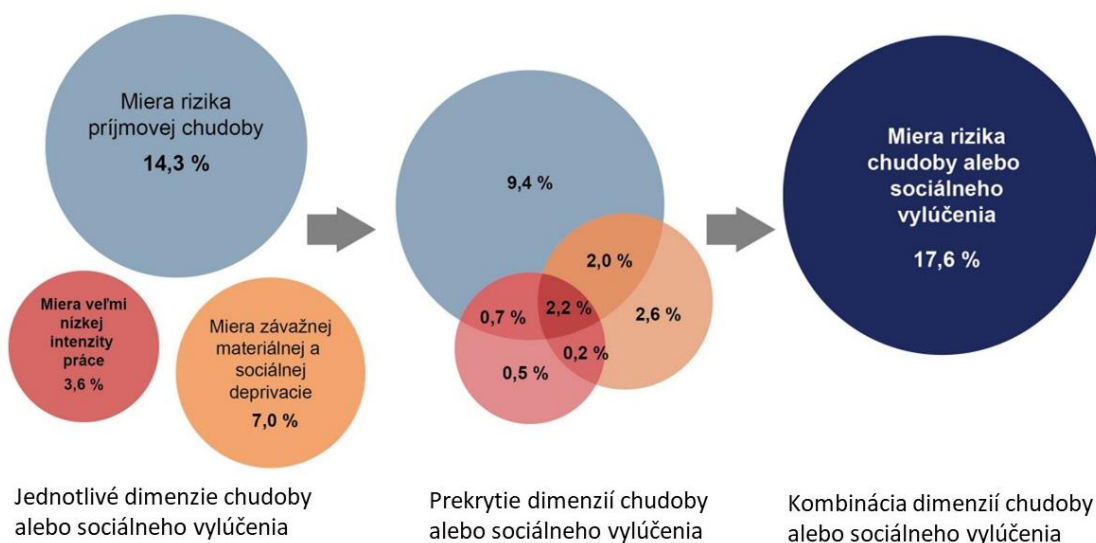
⁷⁷ Vyjadruje podiel ľudí vo veku od 0 do 64 rokov žijúcich v domácnostiach, kde sú dospelí (vo veku 18 až 64 rokov), ale bez študentov vo veku 18 až 24 rokov a ľudí, ktorí sú na dôchodku podľa svojho aktuálneho ekonomického statusu alebo poberajú akýkoľvek dôchodok (okrem pozostalostného dôchodku), ako aj ľudia vo veku 60-64 rokov, ktorí sú neaktívni a žijú v domácnosti, kde hlavným príjmom sú dôchodky (okrem pozostalostných dôchodkov), ktorí pracovali počas predchádzajúcich 12 mesiacov menej ako 20 % svojho celkového potenciálu kombinovaného pracovného času.

⁷⁸ Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv 2030.

⁷⁹ Strategický dokument, ktorý rámcuje oblasť sociálnej politiky EÚ do roku 2030.

⁸⁰ Východiskové obdobie pre monitorovanie cieľa v oblasti chudoby, tak na úrovni EÚ, ako aj na národnej úrovni za rok 2019.

Graf 4.1 Podiel ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, EU SILC 2023

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2023, UDB

Tabuľka 4.1 Vývoj jednotlivých indikátorov tvoriacich zoskupenie indikátorov, ako aj samotnej miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia v %

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Miera rizika chudoby	12,7	12,4	12,2	11,9	11,4	12,3	13,7	14,3
Závažná materiálna a sociálna deprivácia	7,6	6,3	5,4	5,9	4,5	5,7	6,3	7,0
Veľmi nízka intenzita práce (0 - 64)	6,4	5,3	5,2	6,3	4,3	4,9	3,8	4,6
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia	17,1	15,8	15,2	14,9	13,8	15,6	16,5	17,6

Zdroj: ŠÚ SR, Eurostat

K zmenám došlo podľa výsledkov z EU SILC 2023 aj v jednotlivých hodnotách indikátorov tvoriacich zoskupenie indikátorov miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia. K nárastu došlo oproti zisťovaniu v roku 2022 v prípade príjmovej chudoby o 0,6 p. b., závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie o 0,7 p. b. a veľmi nízkej intenzity práce, a to o 0,8 p. b. (tabuľka č. 4.1).

Najviac ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením podľa EU SILC 2023 z hľadiska typu domácností⁸¹ boli neúplné rodiny s deťmi – 46,4 %, rodiny s tromi a viac závislými deťmi – 37,1 %, jednotlivci vo veku 65 a viac rokov – 36,8 % a v neposlednom rade aj jednotlivci – 32,2%. Z hľadiska vekového rozdelenia sú najrizikovejšou skupinou práve deti vo veku 0-17 rokov (25,3 %), resp. deti vo veku 0-15 rokov (25,0 %). Na základe medziročného porovnania došlo k výraznému nárastu miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia u jednotlivcov vo veku 65 a viac rokov, a to o 6,8 p. b. Naopak k výraznému poklesu pri medziročnom porovnaní došlo u rodín s tromi a viac závislými deťmi o 6,7 p. b.

Vo všeobecnosti pre charakterizovanie chudobnej populácie v spoločnosti bola stanovená hranica rizika chudoby⁸², pomocou ktorej sa vyjadruje podiel obyvateľstva žijúceho v príjmovej chudobe. Ide o relatívnu hranicu chudoby, ktorá meria, do akej miery finančné prostriedky domácností klesajú pod stredovú hranicu príjmu spoločnosti. Tento ukazovateľ vyjadruje predovšetkým riziko chudoby a je závislý od sociálno-ekonomického vývoja spoločnosti v danej krajine.

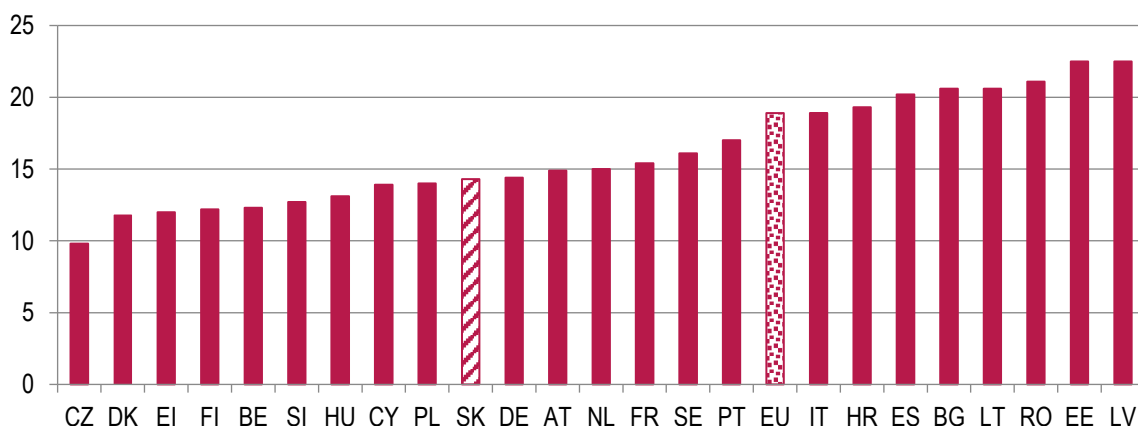
Na základe EU SILC 2023 bola miera rizika chudoby v Slovenskej republike na úrovni 14,3 % (muži 14,7 %, ženy 13,8 %). Oproti predchádzajúcemu roku bol zaznamenaný nárast, a to o 0,6 p. b. V porovnaní s jednotlivými

⁸¹ Vyjadruje percento ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia podľa typu domácností.

⁸² Hranica rizika chudoby je vyjadrená ako 60 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu (po sociálnych transferoch).

krajinami EU27 patrí Slovenská republika medzi krajiny s nižšou mierou rizika chudoby (graf 4.2), na ktorú má vplyv nerovnosť príjmov.

Graf 4.2 Miera rizika chudoby v jednotlivých štátoch EÚ, EU SILC 2023

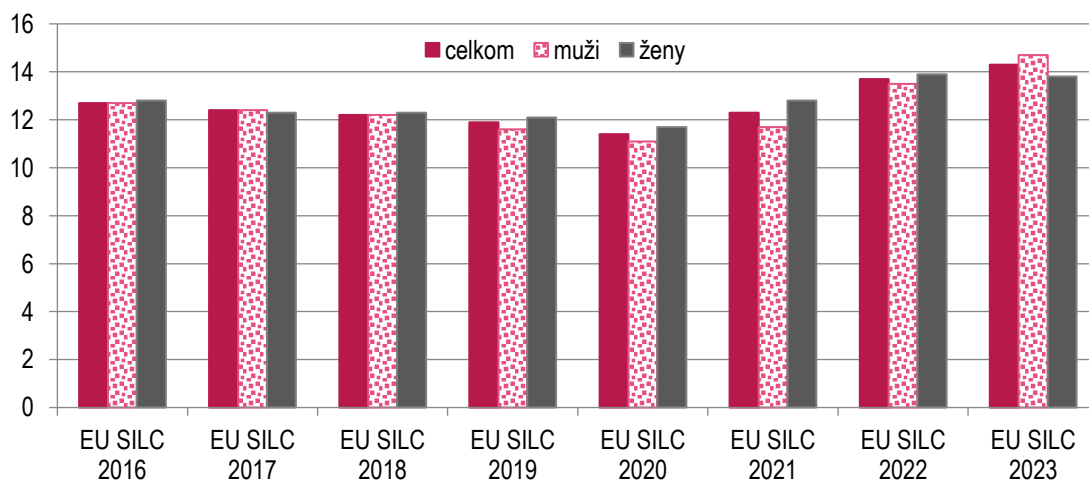

Zdroj: ŠÚ SR, Eurostat

Podľa zisťovania EU SILC 2023 vzrástol počet ľudí v riziku chudoby v porovnaní s predchádzajúcim rokom (približne o 31 tis. ľudí). V priebehu rokov, zachytených v zisťovaniach EU SILC 2015 až 2023, došlo najskôr vo vývoji miery rizika chudoby ku klesajúcemu trendu (EU SILC 2017-2020) a následne bol zaznamenaný nárast (EU SILC 2021 a 2023) (viď graf 4.3).

Vývoj miery rizika chudoby je ovplyvnený sociálno-ekonomickou situáciou v krajine a následne vývojom príjmovej situácie v domácnostiach. Vývoj miery rizika chudoby zachytený v rokoch zisťovania EU SILC 2017 – 2020 bol spôsobený predovšetkým vyrovnávaním príjmovej nerovnosti práve u domácností v nízkych príjmových pásmach.

Graf 4.3 Vývoj miery rizika chudoby na Slovensku (2016 – 2023)

Zdroj: ŠÚ SR, Eurostat

Dôležitú úlohu pri redukcii rizika chudoby zohráva nastavenie systému sociálnej ochrany a jeho výdavky, t. j. sociálne transfery vrátane starobných a pozostalostných dávok. V prípade neposkytovania sociálnych transferov s výnimkou starobných a pozostalostných dávok v roku 2023 by sa miera rizika chudoby zvýšila o 8,2 p. b. na 22,5 % a v prípade neposkytovania sociálnych transferov vrátane starobných a pozostalostných dávok by sa miera rizika chudoby zvýšila o 27,1 p. b. na 41,4 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom bol zaznamenaný nárast v prípade miery rizika chudoby pred sociálnymi transfermi s výnimkou starobných a pozostalostných dávok o 1,8 p. b. a pokles o 2,0 p. b. v prípade miery rizika chudoby pred sociálnymi transfermi vrátane starobných a pozostalostných dávok (príloha ku kapitole 4). Vplyv sociálnych transferov na zníženie rizika

chudoby (s výnimkou starobných a pozostalostných dávok) predstavoval 36,4 %. V prípade sociálnych transferov vrátane starobných a pozostalostných dávok ich vplyv na zníženie rizika chudoby predstavoval až 65,5 %.

Porovnanie hranice rizika chudoby (domácnosť jednotlivca) v jednotlivých rokoch zisťovania je zachytený v tabuľke 4.2. Rast bol zaznamenaný v rokoch EU SILC 2015 až 2020, ako aj 2022 a 2023, výnimku tvorí rok 2021, kedy došlo k poklesu hranice rizika chudoby. Podľa údajov z EU SILC 2023 sa hranica rizika chudoby pre domácnosť jednotlivca medziročne zvýšila o 4,5 %, v absolútnom vyjadrení mesačne o 20 eur na 461 eur. V porovnaní s východiskovým rokom (2019) hranica chudoby vzrástla o 13,5 %, t. j. o 55 eur mesačne.

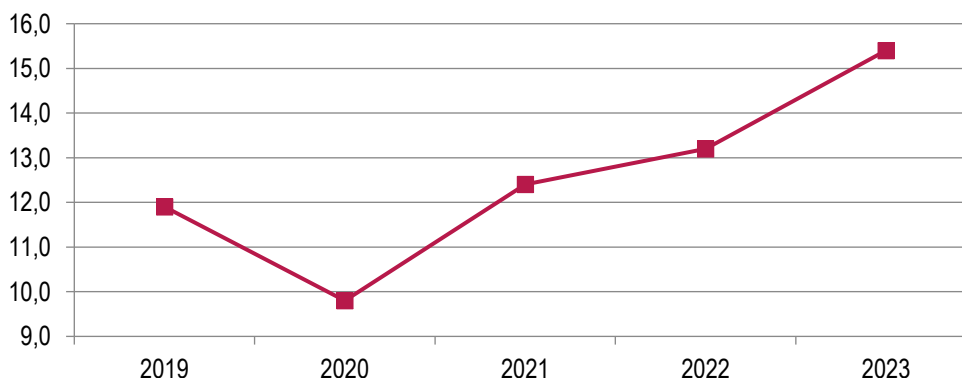
Tabuľka 4.2 Vývoj hranice rizika chudoby v rokoch 2015 až 2023 – domácnosť jednotlivca

EU SILC rok v € mesiac v €	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	4171	4310	4477	4872	5222	5084	5291	5528
	348	359	373	406	435	424	441	461

Zdroj: ŠÚ SR, Eurostat

Použitím hranice rizika chudoby zakotvanej v čase⁸³ je možné zachytiť aspekt absolútnej chudoby. Podľa EU SILC 2023 sa hodnota tohto indikátora (15,4 %) v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšila o 2,2 p. b. (muži 15,9 %, ženy 15,0 %) (príloha ku kapitole 4). Medziročný nárast bol zaznamenaný aj v prípade starších ľudí 65+, a to zo 7,9 % na 10,3 % (o 2,4 p. b.), dospelých v produktívnom veku 18 - 64, a to z 12,2 % na 14,1 % (o 1,9 p. b.) a v prípade detí 0 - 17, a to z 21,4 % na 24,5 % (o 3,1 p. b.). Prostredníctvom predmetného indikátora je možné sledovať životnú úroveň obyvateľstva v prepojení na hospodársky rast krajiny. V grafe 4.4 je zachytený vývoj miery rizika chudoby zakotvanej v čase (2019) v priebehu rokov 2019 – 2023, pričom pokles bol zaznamenaný iba v zisťovaní EU SILC v roku 2020, nakoľko ešte nebol zachytený vplyv dôsledkov pandémie COVID-19 na vývoj ekonomickej situácie na Slovensku, keďže zisťovanie EU SILC reflektuje príjmy z roka, ktorý predchádza zisťovaniu. Tento vplyv je možné sledovať až v zisťovaniach EU SILC v rokoch 2021 až 2023.

Graf 4.4 Vývoj miery rizika chudoby zakotvanej v čase (2019)

Zdroj: ŠÚ SR, Eurostat

V súvislosti so zachytením rozptylu chudoby okolo hranice rizika chudoby malo na základe zisťovania EU SILC 2023 na Slovensku príjem nižší ako 40 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu⁸⁴ 6,9 % ľudí (medziročný nárast o 3,2 p. b.), pod 50 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu malo príjem 10,1 % ľudí (medziročný nárast o 2,9 p. b.) a pod 70 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu až 20,1 % ľudí (medziročný nárast o 1,9 p. b.).

⁸³ Miera rizika chudoby zakotvená v čase je definovaná ako percento ľudí žijúcich pod hranicou chudoby vypočítaná v roku 2019, ktorá sa upravuje o infláciu.

⁸⁴ Ekvivalentný disponibilný príjem domácností je disponibilný príjem domácností (hrubý príjem domácností, od ktorého sú odpočítané pravidelné dane z majetku, pravidelné platené transfery medzi domácnosťami, dane z príjmu a príspevky na sociálne poistenie) vydelený ekvivalentnou veľkosťou domácnosti. Pre výpočet ekvivalentnej veľkosti domácnosti sa používa tzv. modifikovaná OECD škála, na základe ktorej je každému prvému dospelému členovi domácnosti priradený koeficient 1, každému druhému a ďalšiemu dospelému členovi domácnosti a 14-ročnému a starším osobám koeficient 0,5 a každému dieťaťu mladšiemu ako 14 rokov koeficient 0,3.

Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby, ktorý vyjadruje rozdiel medzi mediánom príjmu osôb v riziku chudoby a hranicou rizika chudoby, na základe zisťovania EU SILC 2023 medziročne vzrástol o 11,5 p. b. na hodnotu 29,9 %. Vplyv na uvedenú situáciu má predovšetkým príjmové rozdelenie obyvateľstva, čo odzrkadľuje aj nerovnosť distribúcie príjmov (Gini koeficient), ktorý oproti predchádzajúcemu roku vzrástol na 21,6 % (medziročne o 0,4 p. b.).

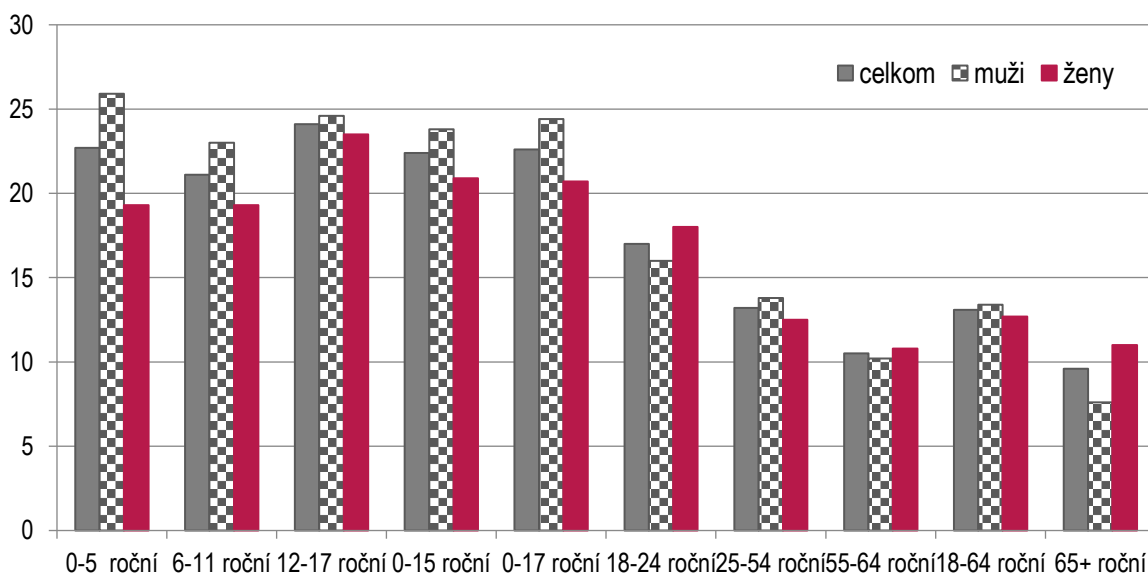
Podľa merania príjmovej nerovnosti v zisťovaní EU SILC 2023 získalo 20 % osôb s najvyššími príjmami 3,6-krát viac príjmov ako 20 % osôb s najnižšími príjmami. Oproti predchádzajúcemu zisťovaniu (EU SILC 2022) došlo k jeho nárastu o 0,5 p. b.

Najohrozenejšou vekovou skupinou z hľadiska príjmovej chudoby podľa EU SILC 2023 sú deti vo veku 12 - 17 rokov (24,1 %) a vo veku 0-5 rokov (22,7 %); miera rizika chudoby detí vo veku 0 -17 rokov dosiahla 22,6%, medziročne došlo k jej miernemu nárastu o 0,5 p. b. Opakovane najnižšiu mieru rizika chudoby dosiahla veková skupina 65+ (9,6 %), ktorá medziročne vzrástla o 1,5 p. b.

V Slovenskej republike sa sleduje riziko chudoby u detí vo veku 0-15 rokov. Z výsledkov zisťovania v roku 2023 vyplýva, že v riziku chudoby bolo 22,4 % detí v danom veku a v porovnaní so zisťovaním v roku 2022 došlo k nárastu hodnoty indikátora o 1,2 p. b. Riziko chudoby detí súvisí predovšetkým s príjmovou situáciou rodín, a to najmä viacpočetných rodín, resp. domácností s deťmi. Z hľadiska globálneho hodnotenia je zrejmé, že dochádza k zmenám v štruktúre populácie v súvislosti s rizikom chudoby, a to v dôsledku zmien v príjmovej situácii obyvateľstva.

Kým celkovo je miera rizika chudoby u mužov a žien pomerne vyrovnaná, v jednotlivých vekových kategóriách sú významné rozdiely medzi ženami a mužmi, ako je zrejmé z grafu 4.5. Medziročne sa rozdiel medzi ženami a mužmi znížil v prospech žien vo vekových kategóriách (0 - 5, 6 - 11, 12 - 17, 0 - 15, 0 - 17, 25 - 54 a 18 - 64). Rozdiel medzi mierou rizika chudoby žien a mužov vo veku 65+ podľa EU SILC 2023 bol rovnaký ako podľa EU SILC 2022, a to 3,4 p.b.

Graf 4.5 Miera rizika chudoby podľa vekovej štruktúry (2023)

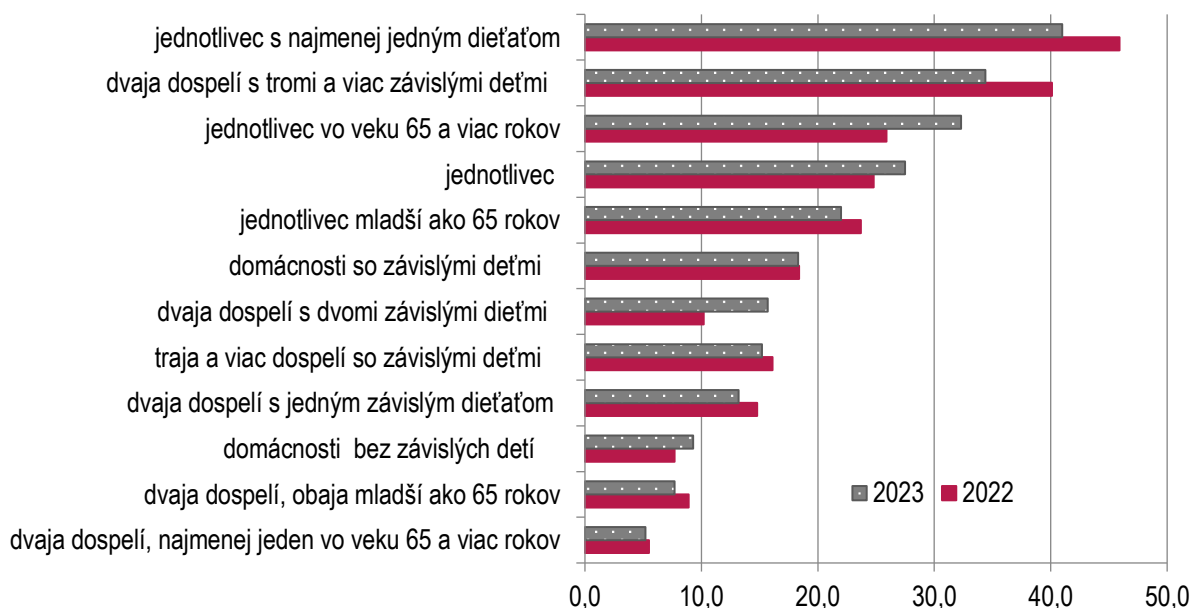

Zdroj: ŠÚ SR, Eurostat

U detí vo veku 0 – 17 rokov je možné sledovať aj iný vzťah, a to ich populáciu žijúcu v domácnostiach bez zamestnania alebo žijúcu v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce. V prípade detí vo veku 0 – 17 rokov na základe výsledkov z výberového zisťovania pracovných síl (VZPS 2023) došlo k medziročnému poklesu ich podielu v domácnostiach bez zamestnania, a to zo 6,5 % na 6,0 % (t. j. o 0,5 p. b.). Podľa výsledkov z EU SILC 2023 v prípade, že žijú deti v tejto vekovej skupine v domácnosti s veľmi nízkou intenzitou práce (príležitostné práce), bola hodnota takmer rovnaká (6,1%), ako v prípade tejto skupiny žijúcej v domácnostiach bez zamestnania (VZPS 2023).

Podľa typu domácností⁸⁵ sú v najväčšom riziku chudoby osamelí rodičia s najmenej jedným závislým dieťaťom (41,0 %), rodiny s tromi a viac závislými deťmi (34,4 %) a jednotlivci vo veku 65 a viac rokov (32,3 %). Najnižšie riziko chudoby bolo zaznamenané u domácností s dvomi dospelými, kde aspoň jeden z nich má viac ako 65 rokov (5,2 %). Oproti predchádzajúcemu roku došlo k poklesu rizika chudoby u rodín s tromi a viac deťmi (o 5,7 p. b.) a u osamelých rodičov s najmenej jedným závislým dieťaťom (o 4,1 p. b.), naopak, k nárastu u jednotlivcov vo veku 65 a viac rokov (o 6,4 p. b.). Ako je z grafu 4.6 zrejmé, z celkového pohľadu došlo medziročne k poklesu miery rizika chudoby v prípade domácností so závislými deťmi o 0,1 p. b. a k jeho nárastu v prípade domácností bez závislých detí o 1,6 p. b.

Graf 4.6 Porovnanie miery rizika chudoby podľa typu domácnosti (2022 a 2023)

Zdroj: ŠÚ SR, Eurostat

Pri sledovaní miery rizika chudoby podľa ekonomickej aktivity je z výsledkov EU SILC 2023 zrejmé, že najvyššie riziko chudoby na Slovensku bolo zaznamenané u nezamestnaných, a to 52,9 % (pokles oproti predchádzajúcemu roku o 0,7 p. b.). V skupine zamestnaných bolo v riziku chudoby 9,1 % ľudí, oproti predchádzajúcemu roku došlo k výraznému nárastu o 2,0 p. b. Riziko chudoby domácností sa zvyšuje tým viac, čím je pracovná intenzita⁸⁶ členov domácností nižšia. U domácností so závislými deťmi sa so zvyšujúcim počtom ľudí, ktorí sú od príjmu domácností závislí, riziko chudoby zvyšuje. Pri veľmi nízkej intenzite práce ako jedného z indikátorov pre definovanie počtu ľudí žijúcich v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia (v tomto prípade $WI < 0,2$) došlo v rámci medziročného porovnávania k nárastu na úroveň 4,6 %, t. j. o 0,8 p. b. (EU SILC 2022 – 3,8 %). Bližšie porovnania týkajúce sa pracovnej intenzity sú uvedené v prílohe ku kapitole 4.

Vplyv na riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia majú aj výdavky na bývanie. Zo zisťovania EU SILC 2023 sa ukázalo, že u 5,9 % populácie dosahujú výdavky na bývanie viac ako 40 % disponibilného príjmu domácnosti. Oproti predchádzajúcemu zisťovaniu došlo k výraznému nárastu o 3,4 p. b. U ľudí v riziku chudoby je situácia závažnejšia, nakoľko až 34,1 % z nich žije v domácnostiach s výdavkami na bývanie vo výške viac ako 40 % disponibilného príjmu domácností. Oproti predchádzajúcemu roku zisťovaniavšak aj u tejto skupiny došlo k výraznému nárastu, a to o 19,6 p. b. Podľa zisťovania v roku 2023 je podľa typu vlastníctva bývania najväčšou a najviac zaťaženu nákladmi práve skupina domácností, ktorá je odkázaná na bývanie v podnájmoch (s prenájmom za trhovú cenu) a predstavuje 24,2 % domácností. V medziročnom porovnaní bol zachytený nárast hodnoty tohto ukazovateľa o 11,4 p. b. V prípade vlastníkov bytu s hypotékou alebo úverom na bývanie došlo k opätovnému výraznému nárastu z 0,9 % na 5,7 % (o 4,8 p. b.). K nárastu došlo aj v prípade miery záťaže

⁸⁵ Vyjadruje percento ľudí v riziku chudoby (príjmovej chudoby) podľa typu domácností

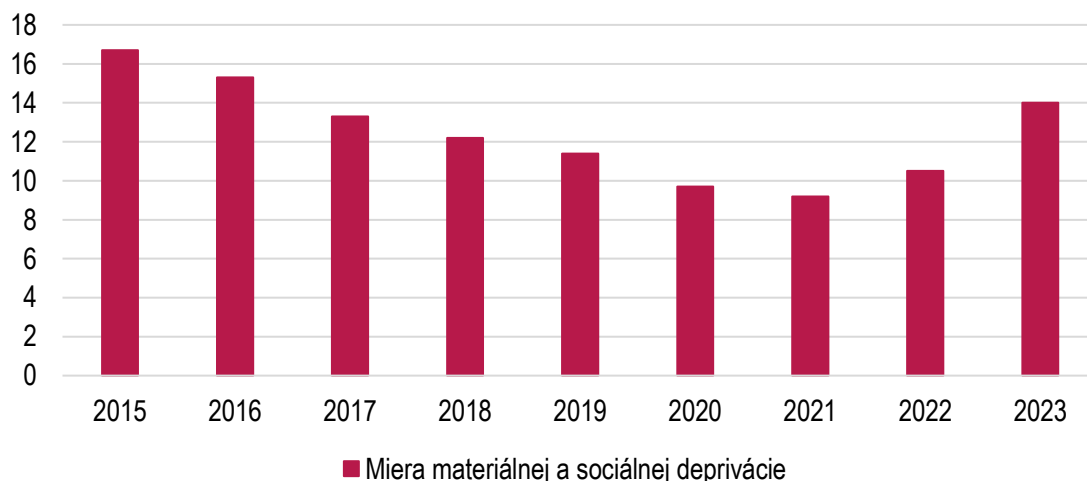
⁸⁶ T. j. súčet mesiacov, počas ktorých členovia domácnosti v ekonomicky aktívnom veku pracovali a vyjadruje sa ako podiel k celkovému súčtu všetkých mesiacov, počas ktorých mohli členovia domácnosti v ekonomicky aktívnom veku teoreticky pracovať

obyvateľstva nákladmi na bývanie u vlastníkov bez hypotéky alebo úveru na bývanie; hodnota ukazovateľa vzrástla o 2,7 p. b. (z 2,3 % EU SILC 2022 na 5,0 % EU SILC 2023). V preplnených bytoch a domoch⁸⁷ žilo až 30,5 % osôb na Slovensku. Najčastejšie sú touto situáciou zasiahnutí jednotlivci s najmenej jedným závislým dieťaťom (63,6 %) a domácnosti s tromi a viac závislými deťmi (58,9 %). Ďalším významným faktorom je vlastnícky vzťah k bývaniu, nakoľko v preplnených obydliach žijú najčastejšie ľudia v podnájmoch, poskytovaných za trhovú cenu (60,8%) alebo za zníženú cenu alebo zadarmo (53,3%). Vážnym faktorom je aj stav obydli, resp. jeho kvalita. Podľa zisťovania EU SILC 2023 žilo 5,8 % populácie v obydliach so zatekajúcou strechou, vlhkými stenami, podlahami alebo hnilobou v okenných rámoch a podlahe. Približne 3,7 % populácie považuje svoje obydlie za príliš tmavé.

Vyššie uvedené merania a hodnotenia indikátorov boli založené predovšetkým na báze príjmu. Pri meraní aspektu absolútnej chudoby je možné vychádzať z merania nedostatku materiálnych tovarov, finančných ťažkostí a neschopnosti osôb žiť slušný život u sledovanej populácie. Na meranie uvedených nedostatkov sa využíva metodika prostredníctvom indikátora „materiálnej a sociálnej deprivácie“. Na rozdiel od závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie, ktorá je súčasťou zoskupenia indikátorov chudoby alebo sociálneho vylúčenia, za materiálne a sociálne deprivovaného sa považuje osoba, ktorá si nemôže dovoliť 5 z 13 položiek v rámci dimenzií (základných potrieb, základných voľnočasových a sociálnych aktivít a predmetov dlhodobej spotreby).

Na základe tejto definície bolo podľa zisťovania EU SILC 2023 materiálne a sociálne deprivovaných 14,0 % osôb (nárast oproti predchádzajúcemu roku o 3,5 p. b.). Vývoj miery materiálnej a sociálnej deprivácie je zachytený v grafe 4.7.

Graf 4.7 Vývoj miery materiálnej a sociálnej deprivácie v rokoch 2015 - 2023

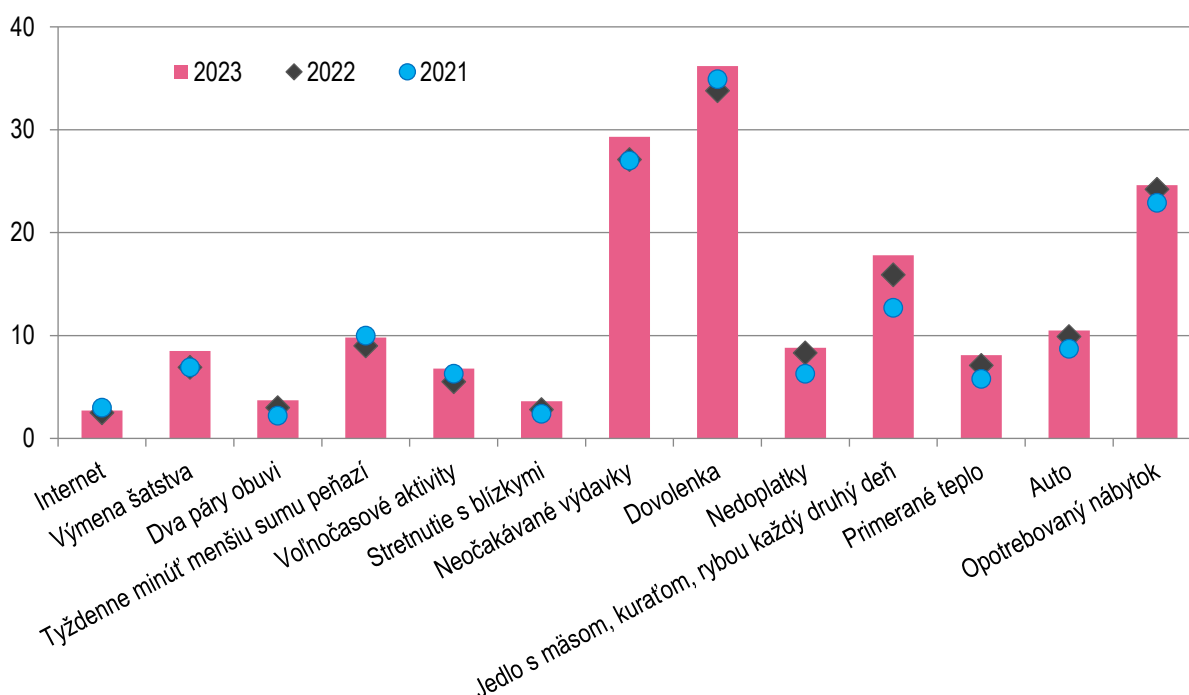

Zdroj: ŠÚ SR, Eurostat

Závažne materiálne a sociálne deprivovaných (7 z 13 položiek) podľa EU SILC 2023 bolo 7,0 % osôb (nárast oproti predchádzajúcemu roku o 0,7 p. b.). Najvyššia miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie bola zaznamenaná u detí vo veku 0 - 17 (11,5 %) a najnižšia v prípade osôb v produktívnom veku 18 - 64 rokov (5,7 %). V prípade jednotlivcov s najmenej jedným závislým dieťaťom, resp. neúplných rodín s deťmi bola hodnota 18,3 % a v prípade rodičov s tromi a viac závislými deťmi, t. j. viacdetných rodín bola hodnota v sledovanom období 18,5 %. Najrozšírenejším problémom v rámci položiek materiálnej a sociálnej deprivácie bola nemožnosť dovoliť si raz ročne týždennú dovolenku mimo domu, čo sa týkalo 36,2 % populácie a schopnosť čeliť neočakávaným výdavkom, čo sa týkalo 29,3 % populácie. Situácia sa za sledované obdobie výrazne mení, viď graf 4.8.

⁸⁷ Miera preplnených obydlií vyjadruje podiel osôb v populácii, ktoré žijú v domácnostiach s nedostatkom priestoru podľa niektorých z nasledujúcich kritérií: a) jedna izba pre domácnosť, b) izba pre pár v domácnosti, c) izba pre každú osobu vo veku 18 a viac rokov, d) izba pre pár osôb rovnakého pohlavia vo veku 12-17 rokov, e) izba pre osobu vo veku 12-17 rokov nezahnutú v predošlej kategórii, f) izba pre pár detí vo veku do 12 rokov.

Graf 4.8 Položky materiálnej a sociálnej deprivácie za vybrané obdobie (% populácie SR)

Zdroj: ŠÚ SR

4.2 Rovnosť medzi ženami a mužmi a rovnosť príležitostí

Násilie na ženách a domáce násilie

Koordináčno-metodické centrum pôsobiace v rámci Inštitútu pre výskum práce a rodiny (ďalej len „IVPR“) realizovalo rôzne aktivity zamerané na vzdelávanie, osvetu, regionálnu koordináciu a poskytovanie služieb ženám, ktoré boli obeťami násillia.

Národný projekt Prevencia a eliminácia rodovej diskriminácie (PERD)

Realizácia projektu PERD pokračovala aj v roku 2023. Cieľom národného projektu bolo zabezpečenie systémovej inštitucionálnej poradenskej a výskumnej činnosti v oblasti diskriminácie, vrátane násillia páchaného na ženách. Osobitnou aktivitou je realizácia úloh spojených s prevenciou a elimináciou násillia, a to činnosťami Koordináčno-metodického centra (ďalej len „KMC“) pre prevenciu násillia na ženách, vrátane Národnej linky pre ženy zažívajúce násillie. Projekt je predpokladom vytvorenia, stabilizácie a udržiavania systému integrovanej ochrany a podpory obetí násillia a zosúlaďovania snahy o jeho znižovanie a predchádzanie. Ide v ňom o systematizáciu a prepájanie rôznych postupov a opatrení legislatívnej aj nelegislatívnej povahy tak, aby svojou koordináciou viedli k spoločnému úsilliu inštitúcií verejnej správy a neverejných subjektov predchádzať a znižovať násillie.

V rámci projektu PERD boli v roku 2023 publikované viaceré výskumné výstupy, ktoré sa venovali konkrétne problematike domáceho násillia a sexualizovaného násillia na ženách, návrhu na koordináčny postup pre vytvorenie tzv. špecializovaných tímov zasahujúcich v prípadoch násillia na ženách, vrátane znásillnenia, výskum o starostlivosti o deti z hľadiska dopadov na rodovú rovnosť, výskum týkajúci sa násillia páchaného na ženách v intimných vzťahoch tínedžerov, právny a odborný rámec zriaďovania a fungovania siete intervenčných tímov, monitoring dostupnosti a kvality podporných služieb pre ženy zažívajúce násillie a ich deti, výskum uplatňovania antidiskriminačného zákona z hľadiska postihovania a prevencie sexuálneho obťažovania a jeho výskytu na pracovisku a vo verejnom priestore.

V roku 2023 bola činnosť KMC podporená z dvoch zdrojov. IVPR prostredníctvom činnosti KMC realizovalo úlohy Národného projektu Prevencia a eliminácia rodovej diskriminácie, podporeného z Európskeho sociálneho

fondy - Operačný program Ľudské zdroje, a preddefinovaného projektu Zlepšenie ochrany práv obetí - posilnenie kapacít a postupov boja proti násiliu na ženách a domácejmu násiliu podporeného z Nórskeho finančného mechanizmu 2014-2021.

Národná linka pre ženy zažívajúce násilie (NLŽ)

Činnosťou Národnej linky pre ženy zažívajúce násilie bola zabezpečovaná rýchla, efektívna a nízkoprahová pomoc všetkým ženám vystaveným násiliu alebo hrozbe násilia. Účinné a efektívne poradenstvo bolo dostupné nepretržite pre ženy z celého Slovenska (ako aj tretie osoby), s cieľom podporiť ich okamžite, bezplatne a dôverne. Národná linka pre ženy zažívajúce násilie je dostupná nonstop, 24 hodín denne, 7 dní v týždni na telefónnom čísle 0800 212 212, číslo je bezplatné. Služby, ktoré sú na Národnej linke poskytované, vychádzajú z potrieb žien, ktoré majú skúsenosť s násilím vo svojich vzťahoch a životoch. Národná linka pre ženy zaručuje volajúcim ženám anonymný a bezpečný priestor na rozhovor o násilí, ktoré volajúca osoba zažíva. Celkovo bolo za celý rok 3 018 prichádzajúcich hovorov, prijatých hovorov bolo 2 444, čo predstavuje 81 %. Časť neprijatých hovorov tvorili osoby, zneužívajúce linku (201 hovorov), ktoré boli zablokované a linka ich hovory neprijala. Ďalšiu skupinu tvorili technické problémy, pri ktorých nebolo možné hovor zdvihnúť. Evidujeme tiež hovory, ktoré boli spadnuté v čakacej fronte. To sa najčastejšie deje v prípadoch prezvonenia (poradkyňa nemá možnosť hovor zdvihnúť) a počas prebiehajúceho hovoru (poradkyňa je už na telefóne s inou volajúcou). Čas priemerného hovoru na linku predstavoval 7,68 minút. Počet prichádzajúcich hovorov z hľadiska jednotlivých mesiacov sa odlišoval. Priemerný počet prichádzajúcich hovorov za mesiac bol 244,6. Najvyťaženejším mesiacom z hľadiska počtu prichádzajúcich hovorov bol jún. Z hľadiska celkového počtu žien volajúcich na NLŽ v roku 2023, ktoré v tomto období telefonovali na linku prvýkrát, evidujeme 416 klientok. Na linku sa mnohé obrátili opakovane a vyjadrili spokojnosť s kvalitou služby; dokopy bolo 578 hovorov od nových klientok. Klientok, ktoré sa na nás obracali už v minulých rokoch, bolo 82. Väčšina volala opakovane, dohromady linka prijala 244 hovorov od starých klientok. Pri identifikácii násilia ženy rozprávali o rôznych druhoch násilia, fyzických aj sexualizovaných útokoch, o spôsoboch kontroly, o ekonomickom násilí, ako aj o sexuálnom zneužívaní detí.

Na linku telefonovali aj muži zažívajúci násilie, takýchto telefonátov bolo 44. Tretie osoby volajúce na Národnú linku pre ženy zažívajúce násilie – teda osoby, ktoré telefonujú na NLŽ v mene ženy zažívajúcej násilie, ako napríklad príbuzní, známi, susedia – na linku v priebehu roka zavolali 315 krát. Okrem základných informácií, ktoré sú odovzdávané „tretím osobám“, je cieľom takýchto hovorov, aby volajúci následne motivovali samotnú ženu zažívajúcu násilie k telefonátu na NLŽ, prípadne k iným krokom vedúcim k zmene jej situácie. Na linku sa obracali aj volajúci zažívajúci iné formy násilia, ako napríklad násilie zo strany iných rodinných príslušníkov, iných osôb, susedov a podobne. Takýchto hovorov bolo 438. Na linku sa tiež obracali osoby, ktoré sú z pohľadu linky inou cieľovou skupinou a sú im distribuované kontakty na iné pomáhajúce organizácie. Patria sem hovory, ktoré sa týkajú inej problematiky než domáce násilie, ako napríklad drogovej a alkoholovej závislosti, vzťahových problémov detí, susedských sporov, rôznych konfliktných situácií a pod. Patria sem taktiež aj omyly alebo osoby, ktoré zavolali na linku s cieľom dovolať sa inej organizácii alebo osobe. Dokopy bolo prijatých 438 takýchto hovorov.

Linka taktiež poskytuje aj emailovú pomoc ženám zažívajúcim násilie prostredníctvom schránky linkaprezeny@ivpr.gov.sk a v rámci možností distribuuje kontakty na linku i osobám, ktoré sa na nás obracajú prostredníctvom sociálnych sietí. Za rok 2023 poradkyňa linky poradili 51 osobám, ktoré sa na nás obrátili prostredníctvom e-mailu.

Koordinačno-metodické centrum pre prevenciu násilia na ženách (KMC) plní prierezovo úlohy cez všetky relevantné rezorty a implementuje a koordinuje komplexnú celoštátnu politiku pre oblasť prevencie a eliminácie násilia páchaného na ženách a domáceho násilia.

a) Činnosť súvisiaca s vojnou na Ukrajine a pobytom utečenkýň a utečencov na Slovensku

Koordinačno-metodické centrum bolo od začiatku vojnového konfliktu na Ukrajine zapojené do pracovných skupín pre koordináciu pomoci organizovaných agentúrami Organizácie spojených národov. Stretávanie sa a výmena skúseností na týždennej báze pokračovala aj v roku 2023. V rámci hmotných výstupov KMC prispelo k vytvoreniu vzdelávania pre poradkyne linky pomoci, ktorú prevádzkuje Liga za duševné zdravie, v ktorom KMC vytvorilo jeden z kurzov o rodovo podmienenom a domácom násilí, dostupných online. V rámci spolupráce s UNICEF sa KMC podieľalo na vytvorení webstránky zameranej na prevenciu sexuálneho násilia a násilia na ženách.

b) Multirezortná spolupráca na štátnej úrovni

Významná časť spolupráce sa realizuje v rámci projektu Zlepšenie ochrany práv obetí - posilnenie kapacít a postupov boja proti násiliu na ženách a domácomu násiliu, ktorý spoločne realizujú IVPR – KMC, Ministerstvo vnútra SR, Zbor väzenskej a justičnej stráže SR, Akadémia Policajného zboru SR a nórsky partner Nórske centrum pre štúdie násilia a traumatického stresu. Zúčastnené inštitúcie spolupracujú pri vzdelávaní a aj pri výskumnej činnosti. V roku 2023 bolo v tejto platforme z interdisciplinárneho pohľadu realizované špecializačné vzdelávanie vyšetrovateľov/vyšetrovateľiek Policajného zboru SR, ktoré bolo akreditované Ministerstvom vnútra SR. KMC konzultovalo realizáciu programov pre páchatel'ov násilia a v spolupráci s nórsym partnerom realizovalo výskum skúseností žien so špecializovanými službami pre ženy zažívajúce násilie, ktoré sa podľa rovnakej metodológie realizuje v Nórsku a na Slovensku. V dňoch 11.-13.9.2023 zástupkyne IVPR – KMC výsledky a aktivity prezentovali na Európskej konferencii o domácom násilí v Reykjavíku na Islande. IVPR - KMC a Ministerstvo obrany SR sa v závere roka 2023 na spoločnom stretnutí dohodli na vypracovaní vzdelávacieho manuálu a vzdelávacieho plánu k agende WPS (The Women, Peace and Security). Uvedená úloha primerane súvisí s plnením úlohy 3.2 a 3.3. agendy WPS. KMC sa spoločne so špecializovanými službami pre ženy zažívajúce násilie v druhej polovici roka 2023 zapojilo do tvorby Stratégie rozvoja sociálnych služieb, ktorú pripravuje MPSVR SR.

V roku 2023 Inštitút pre výskum práce a rodiny publikoval výsledky monitoringu KMC ako súčasť výstupov národného projektu Prevencia a eliminácia rodovej diskriminácie Operačného programu Ľudské zdroje. Predkladaná správa je zhrnutím poznatkov o situácii súvisiacej s poskytovaním špecializovaných služieb pre ženy zažívajúce násilie a ich deti v SR. Okrem toho publikoval vo februári IVPR reprezentatívny výskum „Rodovo podmienené násilie na ženách“ za rok 2023. Ide o unikátne výberové zisťovanie, ktoré aktualizuje a rozširuje existujúce poznatky o násilí na ženách na Slovensku. Tento výskum, realizovaný na vzorke 5 000 žien, bol pripravený v spolupráci s Eurostatom – Štatistickým úradom Európskej Únie ako pilotné overenie metodológie skúmania rodovo podmieneného násilia, ktoré by sa malo v blízkej budúcnosti stať súčasťou pravidelných harmonizovaných zisťovaní v rámci EÚ. Ide o krok vyplývajúci okrem iného z európskej Stratégie pre rodovú rovnosť na roky 2020-2025, v ktorej bola zdôraznená potreba aktuálnych a porovnateľných dát o rodovo podmienenom násilí ako základu pre tvorbu verejných politík.

c) Činnosť koordinátorov a koordinátoriek partnerstva multiinštitucionálnej spolupráce za rok 2023

Súčasťou koordinačnej činnosti v roku 2023 v jednotlivých regiónoch bola naďalej údržba siete pomáhajúcich subjektov prostredníctvom pracovných stretnutí a účasť na koordinačných stretnutiach na celoslovenskej úrovni každé 2 týždne. Počnúc 1.1.2023 sa začali realizovať aktivity aj v Košickom samosprávnom kraji (KSK), a teda regionálna koordinácia organizovaná regionálnymi koordinátormi v minulom roku prebiehala už vo všetkých samosprávnych krajoch Slovenska. Začiatkom roka koordinátori zbierali údaje od organizácií, ktoré poskytujú poradenské a ubytovacie služby pre ženy zažívajúce násilie pre účely monitoringu na základe Metodiky zberu administratívnych dát o partnerskom násilí na ženách v sociálnych službách (dokument KMC). Koordinátorky nitrianskeho a bratislavského kraja spolupracovali s vyšším územným celkom na tvorbe nových regionálnych akčných plánov na prevenciu a elimináciu násilia (ďalej „RAP“). Koordinátorka v Nitrianskom samosprávnom kraji mala v kompetencii celú tvorbu RAP-u na rok 2023- 2FIr027, ktorý bol vyšším územným celkom schválený v júni roka 2023. Koordinátorka v Bratislavskom samosprávnom kraji spolupracovala s vyšším územným celkom na tvorbe RAP-u na roky 2024 - 2026, ktorý bol schválený v novembri 2023. Koordinátor Košického samosprávneho kraja má aktuálne rozpracovaný RAP na nadchádzajúce obdobie, ktorého očakávané schválenie vyšším územným celkom by malo nastať v roku 2024.

V roku 2023 KMC taktiež zabezpečovalo ďalšie vzdelávania zamestnancov verejnej správy. Výmena skúseností a dobrej praxe je podpora poskytovania kvalifikovanej pomoci a posilnenie neviktimizujúceho prístupu, ktoré sú predpokladom účinnej ochrany pred rodovo podmieneným násilím. Prevažná väčšina vzdelávacích podujatí bola pokračovaním úspešnej spolupráce s inštitúciami, ako napríklad Prezídiom Policajného zboru SR a niektorými Krajskými riaditeľstvami SR, Ministerstvom spravodlivosti SR a mimovládnyimi organizáciami poskytujúcimi špecifické služby pre ženy zažívajúce násilie a ich deti, iné sa uskutočnili ako výsledok multiinštitucionálnej spolupráce v regiónoch Slovenska, ktorú organizovali ôsmi regionálni koordinátori a koordinátorky partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce.

KMC v roku 2023 realizovalo seminár a vzdelávacie podujatia, ako aj online vzdelávanie vo forme e-learningových modulových kurzov. Témami týchto vzdelávacích aktivít boli: problematika sexuálnej viktimizácie, násilie páchané na ženách/partnerské násilie, sociálna práca so ženami zažívajúcimi násilie, sexuálne násilie na deťoch – znižovanie rizika opakovanej a druhotnej viktimizácie prostredníctvom zvýšenia schopnosti preventívneho konania.

Okrem tréningov a workshopov KMC roku 2023 sprístupnilo online vzdelávanie, a to vo forme e-learningových modulových kurzov určených pre odbornú verejnosť, najmä pre tzv. pomáhajúce profesie, ktoré prichádzajú do styku s obeťami násillia na ženách a domáceho násillia.

Zosúladzovanie súkromného, rodinného a pracovného života

Transponovaním smernice EÚ č. 2019/1158 o zosúladzovaní rodinného a pracovného života bol zavedený inštitút tzv. „otcovskej dovolenky“, ktorou vzniká otcom právo na platenú dovolenku po narodení dieťaťa v dĺžke 14 dní. Otcovia na Slovensku ho môžu využívať od 1.11.2022.

Otcovské možno čerpať v období najneskôr šiestich týždňov od narodenia dieťaťa, v roku 2023 Sociálna poisťovňa poskytla tzv. dávku otcovské 17 522 poberateľom. Pri celkovom počte 48 788 novonarodených detí za rok 2023 sa ukazuje, že zámer poskytnúť pomoc matke zo strany otca bezprostredne po pôrode je využívaný.

Jasle a detské skupiny

Vláda Slovenskej republiky prijala dňa 24. mája 2023 Akčný plán na roky 2023-2025 k Národnej stratégii rozvoja koordinovaných služieb včasnej intervencie a ranej starostlivosti 2022-2030. V týchto strategických dokumentoch sú definované opatrenia zamerané aj na podporu zosúladzovania rodinného a pracovného života. Konkrétne ide o opatrenia zamerané na podporu budovania kapacít zariadení, podporu personálnych kapacít a realizáciu analýzy Služby starostlivosti pre deti do troch rokov veku dieťaťa v kontexte zvýšenia dostupnosti služieb zameraných na podporu zosúladzovania rodinného a pracovného života, ktorá bude zverejnená v roku 2024.

MPSVR SR naďalej umožňuje poskytovanie starostlivosti v detských skupinách, čo predstavuje poskytovanie starostlivosti o deti v malom kolektíve, najviac štyrom deťom, a poskytuje sa v domácom prostredí. Službu na podporu zosúladzovania rodinného a pracovného života v detskej skupine je možné poskytovať dieťaťu od narodenia až po začatie plnenia povinného predprimárneho vzdelávania v materskej škole. V prípade zabezpečovania starostlivosti o dieťa v detskej skupine je možné požiadať o príspevok na starostlivosť o dieťa, ktorý sa poskytuje v sume najviac 160 eur mesačne. Z tohto príspevku rodič hradí starostlivosť v detskej skupine.

Nediskriminácia a rovnosť príležitostí

Dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania v rámci svojej kontrolnej činnosti vykonávajú aj inšpektoráty práce. Národný inšpektorát práce každoročne predkladá **Informatívnu správu o diskriminácii a rodovej rovnosti** v pracovnoprávných vzťahoch. Zásady a povinnosti zamestnávateľského subjektu v oblasti rovnakého zaobchádzania sú upravené v článkoch 1 a 6 Zákonníka práce a v ustanovení § 13 Zákonníka práce.

Popri tom Zákonník práce zakotvuje v § 119a osobitne zákaz diskriminácie v oblasti odmeňovania za rovnakú prácu alebo za prácu rovnakej hodnoty. Výkon dozoru nad dodržiavaním antidiskriminačnej legislatívy a rovnosti v odmeňovaní žien a mužov za rovnakú prácu a prácu rovnakej hodnoty je súčasťou inšpekcie práce zameranej na kontrolu dodržiavania pracovnoprávnej legislatívy zamestnávateľskými subjektami. Vykonáva sa pri inšpekciách práce realizovaných na základe:

- zadaných celoslovenských úloh,
- zadaných krajských úloh,
- v rámci prešetrovania podaní,
- rozhodnutí inšpektora práce či inšpektorátu práce.

Zo správy za rok 2023 možno uviesť nasledovné závery:

V priebehu roka 2023 bolo orgánom inšpekcie práce doručených celkovo 253 podaní (t. j. podnetov zamestnancov, oznámení bývalých zamestnancov, tretích osôb, aj anonymných oznámení), ktoré svojim obsahom

poukazovali podľa ich autorov a autoriek na porušenie zásady rovnakého zaobchádzania a diskrimináciu z rôznych dôvodov alebo porušenie iných ustanovení pracovnoprávných predpisov súvisiacich s dodržiavaním zásady rovnakého zaobchádzania a zákazu diskriminácie. Uvedený počet podaní predstavoval 3,6 % z celkového počtu 7 024 všetkých podaní doručených orgánom inšpekcie práce v priebehu roka 2023.

Tak ako aj v predchádzajúcom roku, celkovo prevyšovali v roku 2023 podnety podávané voči súkromným spoločnostiam v porovnaní s podnetmi, podávanými zamestnancami vo verejnej sfére. Výkonmi inšpekcie práce bolo v roku 2023 zistených celkovo 45 porušení ustanovení § 13 Zákonníka práce, ktoré upravujú pravidlá rovnakého zaobchádzania v oblasti pracovnoprávných vzťahov.

V porovnaní s rokom 2022, v roku 2023 bol zaznamenaný nárast zistených porušení (celkovo 45 zistených porušení). Najviac porušení ustanovení podľa § 13 Zákonníka práce bolo zistených u zamestnávateľských subjektov s počtom zamestnancov 10 až 49 (17 porušení) a najmenej porušení bolo zistených u zamestnávateľských subjektov s počtom zamestnancov 250 a viac (4 porušenia).

Diskriminačné konanie zamestnávateľských subjektov, konštatované inšpekciou práce, nebolo osamoteným porušením pracovnoprávných predpisov, ale bolo sprevádzané mnohými ďalšími porušeniami. Medzi najčastejšie porušované ustanovenia Zákonníka práce, zistené pri výkone inšpekcie práce zameranej na odhaľovanie diskriminácie, bolo ustanovenie upravujúce evidenciu pracovného času zamestnancov (§ 99 Zákonníka práce), ďalej ustanovenie týkajúce sa povinnosti zamestnávateľského subjektu vydať zamestnancovi pri skončení pracovného pomeru potvrdenie o zamestnaní (§ 75 ods. 2 Zákonníka práce), ako aj ustanovenie upravujúce určenie čerpania dovolení (§ 111 ods. 1 Zákonníka práce). Boli tiež zistené porušenia ustanovenia upravujúceho povinnosť zamestnávateľského subjektu vydať zamestnancovi pri vyúčtovaní mzdy doklad obsahujúci najmä údaje o jednotlivých zložkách mzdy (§ 130 ods. 5 Zákonníka práce).

V oblasti rovnakého odmeňovania za rovnakú prácu alebo za prácu rovnakej hodnoty bolo v roku 2023 inšpektorátni práce zistených celkovo 20 porušení ustanovení § 119a Zákonníka práce.

Stále pretrvávajúcim problémom v podmienkach SR je výrazná horizontálna a vertikálna segregácia medzi ženami a mužmi. Ženy majú najvýraznejšie zastúpenie v nepodnikateľskom sektore, najmä v zdravotníctve, sociálnych veciach, v oblasti školstva a v oblasti obchodu a služieb. Aj keď ženy dosahujú veľmi dobrú vzdelanostnú úroveň, ide o vzdelanie v tzv. ženských oblastiach, ktoré dosahuje nižšie hodnotenie, čo spôsobuje aj tzv. rodový mzdový rozdiel. Podľa údajov dostupných na web stránke Konfederácie odborových zväzov SR, na rozdielnom odmeňovaní žien a mužov sa podieľa množstvo faktorov, ktoré súvisia s genderovou štruktúrou pracovného trhu, so systémami odmeňovania u zamestnávateľov, s nedostatočným zosúlaďovaním rodinného a pracovného života, ale aj s rodovými stereotypmi. Platové rozdiely medzi mužmi a ženami sú na Slovensku vyššie, ako je priemer Európskej únie, aktuálne sa pohybujú na úrovni 16,6%. Platový rozdiel je na Slovensku vyšší ako v EÚ, slovenské ženy tak pracujú zadarmo posledné dva mesiace v roku.

Nerovnosť v odmeňovaní negatívne ovplyvňuje životnú úroveň žien, rodín, osamelých matiek a má dopad na fungovanie celej spoločnosti. Má za následok pretrvávajúce tradičné modely, čo sa týka deľby práce a brzdí zlepšenie zosúlaďovania rodinného a pracovného života. Bráni napríklad i v rozširovaní flexibilnejších foriem organizácie práce, ako aj vo väčšom využívaní možností pre celoživotné vzdelávanie. V spoločnosti i naďalej pretrvávajú stereotypy týkajúce sa deľby domácej práce a opatrovateľských povinností. Na Slovensku je 68 % domácej práce vykonávanej ženami, žena tak v priemere venuje tejto neplatenej domácej práci 38 hodín týždenne.

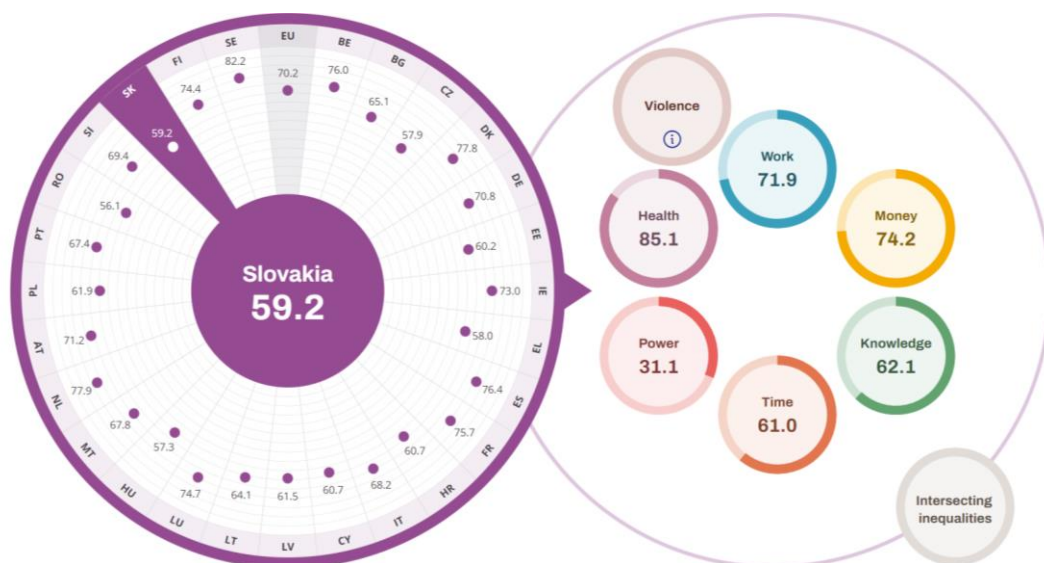
Ženy sú ohrozené chudobou viac ako muži, čo sa prejavuje nielen v ekonomicky aktívnom veku, ale aj po odchode do starobného dôchodku. Rodová nerovnosť sa totiž prenáša aj do rozdielnej výšky dôchodku žien a mužov. Slovenské ženy majú v priemere o 18% nižšie dôchodky ako muži. Muži zarábajú približne o 9,5 % viac ako je priemerná mzda v národnom hospodárstve. Ženy majú mzdy cca o 10 % nižšie ako je priemerná mzda v národnom hospodárstve.

Výrazný rozdiel je aj pri porovnaní mzdy muža a ženy. Ženy dosahujú približne 82 % mzdy mužov, rodový mzdový rozdiel je tak na úrovni medzi 16-20 % v neprospech žien. V post-produktívnom veku sa nízke mzdy prenášajú do nízkych dôchodkov.

K odstráneniu rodových nerovností by pomohlo napríklad skrátenie pracovného času bez znižovania mzdy. Ženám by uľahčilo zosúladenie rodinného a pracovného života, nemuseli by z dôvodu starostlivosti o domácnosť voliť kratšie (a menej platené) pracovné úväzky. Benefity pre zamestnankyne i zamestnancov týkajúce sa podpory starostlivosti o rodinu je možné dosiahnuť aj prostredníctvom kolektívneho vyjednávania.

Index rodovej rovnosti uverejňuje každoročne Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE). Index meria rozdiely medzi ženami a mužmi v šiestich základných oblastiach, a to práca (work), peniaze (money), vedomosti (knowledge), čas (time), moc (power) a zdravie (health). V indexe rodovej rovnosti EÚ sa Slovensko umiestnilo na 23. mieste. Najväčší priestor na zlepšenie vidí EIGE v oblasti moci. Na najvyšších rozhodovacích pozíciách v politike, ekonomike aj sociálnej sfére totiž zaznamenal najvýraznejšiu rodovú nerovnosť. Podľa EIGE sa rovnosť medzi ženami a mužmi na Slovensku „pomalým tempom zlepšuje“.

Obrázok 1 Index rodovej rovnosti v SR za rok 2023

Zdroj: EIGE – Európsky inštitút pre rodovú rovnosť

Dotácie na podporu rozvoja rovnosti žien a mužov

Zákon č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR (§ 9a) ustanovuje Dotácie na podporu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí. Dotácie je možné poskytnúť na nasledovné činnosti a aktivity: podporu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí a podporu zásady rovnakého zaobchádzania; odstraňovanie rozdielov v odmeňovaní žien a mužov; podporu zosúladenia rodinného a pracovného života; podporu prorodinných opatrení na pracovisku; podporu výkonu rodičovských práv a povinností; predchádzanie chudoby jednotlivcov a rodín; predchádzanie a podporu riešenia domáceho násillia a iného ohrozenia správaním iných fyzických osôb.

Na dotácie na podporu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí (§ 9a) za rok 2023 v súlade s platným časovým harmonogramom hodnotiaceho, posudzovacieho a schvaľovacieho procesu žiadostí podľa § 12 ods. 1 zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky pre rok 2023 prebehlo zasadnutie komisie na posudzovanie žiadostí o dotáciu do 14. júna 2024, pričom žiadosti o dotácie boli schválené ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny SR do 30. júna 2024.

Tabuľka 4.3 Súhrn indikátorov - rovnosť žien a mužov

Indikátor	Ženy		Muži		Rozdiel	
	SK	EU27	SK	EU27	SK	EU27
Trh práce						
Miera zamestnanosti (v %, 20-64 rokov, 2023)	73,6	70,2	81,3	80,4	7,7	10,2
Miera zamestnanosti (v %, 15-64 rokov, 2023)	68,4	65,7	75,5	75,1	7,1	9,4
Miera zamestnanosti mladých (v %, 15-24 rokov, 2023)	17,8	33	25,4	37,3	7,6	4,3
Miera zamestnanosti starších (v %, 55-64 rokov, 2023)	63,4	58,1	70,1	70,1	6,7	12
Miera nezamestnanosti (v %, všetky vekové skupiny, 2023)	5,9	6,4	5,8	5,8	-0,1	-0,6
Miera nezamestnanosti mladých (v %, 15-24 rokov, 2023)	16	14	22,1	14,9	6,1	0,9
Příjem a vzdelanie						
Mzdový rozdiel medzi ženami a mužmi (v % hodin.hrubej mzdy, 2022)					17,7	12,7p
Podiel populácie vo veku 30-34 rokov s vysokoškolským vzdelaním (v %, ISCED 5-8, 2023)	51,6	49,4	30,9	38,5	-20,7	-10,9
Skorý odchod zo vzdelávania - populácia vo veku 18-24 rokov s nižším ako stredoškolským vzdelaním (v %, ISCED 0-2, 2023)	6	7,7	6,8	11,3	0,8	3,6
Mladí ľudia vo veku 15-24 rokov mimo zamestnania i vzdelávania - NEET (v %, 2023)	12,4	12,5	10	10,1	-2,4	-2,4
Chudoba						
Miera rizika príjmovej chudoby (v %, 2023)	13,8	17	14,7	15,4	0,9	-1,6
Miera rizika príjmovej chudoby starších (v %, 65 a viac rokov, 2023)	11	19	7,6	14	-3,4	-5
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia jednorodičovských rodín (v %, najmenej 1 dieťa, 2023)*					46,4	43,1
Podiel ľudí žijúcich v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce (v %, populácia 0-64, 2023)	4,1	8,3	5,2	7,7	1,1	-0,6
Miera pretrvávajúcej príjmovej chudoby (v %, SR 2023, EÚ 2022)	5,8	11,1e	6,4	10,0e	0,6	-1,1
Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie (v %, 2023)	6,9	7,2	7	6,5	0,1	-0,7
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (v %, 2023)	17,2	22,4	18	20,3	0,8	-2,1
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia starších (v %, 55+ rokov, 2023)	15,3	22,5	13,2	18,1	-2,1	-4,4
Demografia						
Stredná dĺžka života pri narodení (v rokoch, 2023)	81,5ps	84,2ps	74,7ps	78,9ps	-6,8	-5,3
Stredná dĺžka života pri narodení v zdraví (v rokoch, 2022)	58	62,8b	56,6	62,4b	-1,4	-0,4
Rozhodovanie						
Politická participácia na európskej úrovni (v %, Európsky parlament, 2023, EP/EIGE)	28,6	40	71,4	60	42,8	20
Politická participácia na národnej úrovni (v %, národný parlament, 2023, NR SR/EIGE)	22	33	78	67	56	34
Politická participácia v národných vládach (v %, 2023, vláda SR/EIGE)	14,6	35,2	85,4	64,8	70,8	29,6
Politická participácia na regionálnej úrovni - vo vedení regionálnych zastupiteľstiev (v %, 2023 ÚP VS)	12,5	—	87,5	—	75	—
Politická participácia na regionálnej úrovni - zastúpenie v krajských/regionálnych zastupiteľstvách (v %, 2023, EIGE)	13,6	35,1	86,4	64,9	72,8	29,8
Politická participácia na úrovni miest a obcí - primátori/ky a starostovia/ky (v %, 2023, EIGE)	27,1	34,5	72,9	65,5	45,8	31
Politická participácia - vedenie politických strán s najmenej 5 % miest v národných parlamentoch (v %, 2023, EIGE)	0	26,2	100	73,8	100	47,6
Miera participácie na riadení v najväčších firmách kôtovaných na burze (vedúci pracovníci/pracovníčky v %, 2023, EIGE)	25	33	75	67	50	34
Skladba Najvyššieho súdu, členenie podľa pohlavia (v %, 2023, EIGE)	53,3	56,5	46,7	43,5	-6,6	-13
INDEX RODOVEJ ROVNOSTI (v %, 2023, EIGE)					59,2	70,2

Zdroj: Štatistický úrad SR, Eurostat

Poznámky: Rozdiel medzi ženami a mužmi = hodnoty mužov mínus hodnoty žien v percentuálnych bodoch, ak nie je uvedené ina; b - zmena v časovom rade, e - odhad, p - provizórny údaj, ps - provizórny údaj, odhad

* ide o údaj za všetky domácnosti daného zloženia (bez členenia podľa pohlavia))

5 POROVNANIE VYBRANÝCH UKAZOVATEĽOV MEDZI KRAJINAMI EÚ V KONTEXTE EURÓPSKEHO PILIERA SOCIÁLNYCH PRÁV (EPSP)

Strategický koncept Európsky pilier sociálnych práv (EPSP) z roku 2017 určuje smerovanie európskej civilizácie v troch kľúčových oblastiach: rovnosť príležitostí, spravodlivé pracovné podmienky a sociálna ochrana a začleňovanie. Cieľom je vytvorenie férového a inkluzívneho prostredia plného príležitostí pre všetkých obyvateľov.

Európska komisia v roku 2021 prostredníctvom Akčného plánu na realizáciu EPSP navrhla **tri hlavné ciele do roku 2030**:

- 1) v zamestnaní by malo byť aspoň 78 % obyvateľov od 20 do 64 rokov,
- 2) každý rok by sa malo zúčastniť na školení aspoň 60 % všetkých dospelých,
- 3) počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením by sa mal znížiť aspoň o 15 miliónov (z toho aspoň 5 miliónov detí).

Jednotlivé členské štáty si, zohľadňujúc svoje špecifiká, určili **národné ciele**. Vláda SR národné ciele vymedzila uznesením č. 13/2022 a súčasne rozhodla, že sa zapracujú do národného programu reforiem SR a v rámci neho sa budú pravidelne vyhodnocovať, prípadne revidovať. Na monitorovanie plnenia cieľov slúži súbor hlavných a vedľajších indikátorov.

Nasledovné údaje reflektujú sociálno-ekonomickú situáciu na Slovensku v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ. V prípade niektorých indikátorov (zamestnanosť, nezamestnanosť, chudoba alebo sociálne vylúčenie, závažná materiálna a sociálna deprivácia) v minulosti došlo k výrazným zmenám metodiky. Eurostat však pre udržanie kontinuity zabezpečil prepočítanie a aktualizáciu príslušných časových radov. Použité údaje sa preto môžu líšiť od dát v predchádzajúcich vydaniach Správy. V prílohe k tejto kapitole sa nachádzajú tabuľky s údajmi v jednotlivých krajinách EU27 v poslednom dostupnom roku.

5.1 Rovnosť príležitostí

Digitalizácia života a zelená transformácia hospodárstva si vyžadujú nové zručnosti, čo zvyšuje význam celoživotného vzdelávania dospelých. Európsky pilier sociálnych práv zdôrazňuje právo každého jednotlivca na kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, tréning alebo celoživotné vzdelávanie s cieľom získať zručnosti umožňujúce adaptáciu na zmeny na trhu práce.

V roku 2023 sa v období **štyroch týždňov** pred zberom údajov **zúčastnilo na vzdelávaní**⁸⁸ 10,5 % obyvateľov Slovenska od 25 do 64 rokov. Priemer EU27 predstavuje 12,7 %, ale medzi jednotlivými krajinami sú významné rozdiely. Relatívne najviac dospelých, ktorí absolvovali formálne alebo neformálne vzdelávanie a odbornú prípravu, vykazujú Švédsko (38,8 %) a Dánsko (30,5 %) a relatívne najmenej Bulharsko (1,4 %) a Grécko (3,4 %). V porovnaní s rokom 2022 sa miera participácie v SR znížila (-2,3 p. b.), zatiaľ čo v EÚ sa zvýšila (0,8 p. b.). Medziročný nárast zaznamenali v 21 členských štátoch, pokles v šiestich. V EÚ medzi účastníkmi školení prevažujú ženy (13,9 % žien vs 11,5 % mužov). V SR to bolo naopak, ale rozdiel nedosahuje ani jeden percentuálny bod (10,4 % žien a 10,7 % mužov). Národným cieľom do roku 2030 je, aby sa každoročne **na odbornej príprave zúčastnilo aspoň 50 % dospelých**. Z výsledkov Prieskumu o vzdelávaní (*Adult Education Survey*), ktorý má nahradiť Výberové zisťovanie pracovných síl ako zdroj údajov o vzdelávaní vyplýva, že v roku 2022 sa na Slovensku vzdelávalo 54,8 % dospelého obyvateľstva, pričom v EU27 to bolo 46,6 %.

Vysokoškolské vzdelanie malo 41,1 % obyvateľov Slovenska od 30 do 34 rokov. To je najvyššia hodnota v časovom rade od roku 2005. Priemer EU27 je 43,9 %. Relatívne najviac vysokoškolsky vzdelaných osôb v danej vekovej kategórii majú Cyprus (66,1 %), Írsko (63,7 %) a Luxembursko (61,9 %) a relatívne najmenej Rumunsko (22,8 %) a Taliansko (29,2 %). Vysokoškolsky vzdelaných žien vo veku 30 – 34 je viac ako rovnako starých mužov. V SR je pomer 51,6 % žien a 30,9 % mužov, v EÚ 49,4 % žien a 38,5 % mužov.

Mladí ľudia často čelia ťažkostiam pri vstupe na trh práce, pretože nemajú potrebnú kvalifikáciu a prax, pričom značne ich vyhlídky zhoršuje absencia nižšieho stredného vzdelania. V roku 2023 **predčasne ukončilo vzdelávanie a odbornú prípravu** 6,4 % obyvateľov Slovenska od 18 do 24 rokov. Priemer EU27 predstavuje 9,5 %. Relatívne najmenej tzv. *early school leavers* vykazujú Grécko, Poľsko (à 3,7 %) a Írsko (4 %), relatívne najviac zasa Rumunsko (16,6 %), Španielsko (13,7 %) a Nemecko (12,8 %). Národným cieľom do roku 2030

⁸⁸ podľa metodiky Výberového zisťovania pracovných síl

je, aby **miera predčasne ukončeného vzdelávania bola na úrovni 6 %**. V porovnaní s rokom 2022 sa znížila o 1 p. b. Podiely žien a mužov v SR, ktorých sa to týka, sú takmer rovnaké (6 % žien a 6,8 % mužov). V EÚ je rozdiel väčší (7,7 % žien a 11,3 % mužov).

Mladí ľudia, ktorí **nie sú zamestnaní, ani sa nezúčastňujú na vzdelávaní a odbornej príprave (NEET)**, tvoria 11,2 % obyvateľov Slovenska od 15 do 29 rokov. To je najmenej od začiatku časového radu v roku 2009. Priemer EÚ27 má rovnakú hodnotu (11,2 %). Najnižšie percento majú opäť Holandsko (4,8 %) a Švédsko (5,7 %) a najvyššie percento Rumunsko (19,3 %), Taliansko (16,1 %) a Grécko (15,9 %). Podiel mladých žien v SR mimo trhu práce a vzdelávania je vyšší ako podiel mužov (12,4 % vs 10 %).

Základné alebo vyššie ako základné digitálne zručnosti malo v roku 2023 spolu 51,3 % obyvateľov Slovenska od 16 do 74 rokov. Priemer EÚ27 je len o niekoľko percentuálnych bodov vyšší – 55,6 %. Najlepšie si v osvojení digitálnych zručností viedli Holandsko (82,7 %) a Fínsko (82 %), najhoršie Rumunsko (27,7 %) a Bulharsko (35,5 %). Národným cieľom do roku 2030 je, **aby základné digitálne zručnosti malo aspoň 70 % osôb vo veku 16 – 74 rokov**. Oproti roku 2021, z ktorého pochádzajú predposledné dostupné údaje, sa táto miera v SR znížila (-3,9 p. b.). V EÚ sa zvýšila (1,6 p. b.), pričom najviac si polepšili Maďarsko (9,8 p. b.) a Česko (9,4 p. b.). Naopak, najviac sa prepadli Lotyšsko (-5,5 p. b.), Chorvátsko (-4,4 p. b.) a potom Slovensko. Podiel žien so základnými alebo vyššími ako základnými digitálnymi zručnosťami v SR je nižší ako podiel mužov (50 % žien vs 52,7 % mužov) a tak to je vo väčšine členských štátov aj v priemere Únie (54,5 % žien vs 56,7 % mužov). Úroveň digitálnych zručností jednotlivcov ovplyvňujú stupeň formálneho vzdelania a vek. Napríklad rozdiel v základných digitálnych zručnostiach medzi vysoko vzdelanými jednotlivcami (80 %) a osobami bez alebo s nízkym formálnym vzdelaním (34 %) v EÚ predstavuje 46 percentuálnych bodov.⁸⁹

Jednou z hlavných zásad EPSP je zabezpečenie rovnosti medzi mužmi a ženami, najmä pokiaľ ide o účasť na trhu práce, pracovné podmienky a finančné ohodnotenie. Aj na Slovensku pretrváva **rozdiel v zamestnanosti mužov a žien** od 20 do 64 rokov. V roku 2023 predstavoval 7,7 %, zatiaľ čo priemer EÚ27 bol 10,2 %. Najmenšiu nerovnosť majú vo Fínsku (0,2 %), v Litve (1,5 %) a v Estónsku (2,4 %) a najväčšiu nerovnosť v Grécku (19,8 %), Taliansku (19,5 %) a v Rumunsku (19,1 %). V porovnaní s rokom 2022 sa rozdiel v zamestnanosti medzi pohlaviami v SR znížil (-0,4 p. b.). Medziročný pokles zaznamenalo 19 krajín EÚ, nárast päť. Zvyšovanie zamestnanosti žien si vyžaduje zosúladenie pracovného a súkromného života, predovšetkým prístup k službám starostlivosti o deti. Ďalšou nevyhnutnou podmienkou je možnosť alternatívnej formy práce, najmä na čiastočný úväzok.

V roku 2023 malo **kratší pracovný čas** 3,9 % zamestnaných obyvateľiek Slovenska od 25 do 49 rokov, pričom priemer EÚ27 dosiahol 25,6 %. Relatívne najviac žien pracujúcich na čiastočný úväzok je v Holandsku (57,1 %), Rakúsku (51,1 %) a v Nemecku (46,7 %), relatívne najmenej v Bulharsku (1,1 %), Rumunsku (2,2 %), Chorvátsku (3,8 %) a potom v SR. V krajinách s vysokým podielom žien pracujúcich na kratší pracovný čas sú veľké rozdiely v porovnaní s mužmi, zatiaľ čo v krajinách s nižším zastúpením takéhoto zamestnania sú odlišnosti oproti mužom medzi pohlaviami nízke (pozri prílohu ku kapitole 5).

Slovenská spoločnosť sa vyznačuje veľmi nízkou mierou príjmovej nerovnosti. **Pomer príjmov horného kvintilu a príjmov dolného kvintilu** v roku 2023 dosiahol 3,6, čo znamená, že ekvivalentný disponibilný príjem päťtiny populácie s najvyššími príjmami (horný kvintil) je 3,6-krát vyšší ako ekvivalentný disponibilný príjem päťtiny populácie s najnižšími príjmami (dolný kvintil). Priemer EÚ27 má hodnotu 4,7, pričom najnižšia príjmová nerovnosť je v Slovinsku (3,3), Belgicku, Česku (a 3,4) a potom na Slovensku. Naopak, najväčší rozdiel medzi horným a dolným kvintilom je v Bulharsku (6,6-krát), Litve (6,3-krát) a v Lotyšsku (6,2-krát).

Neupravený rozdiel v odmeňovaní žien a mužov radí Slovensko ku krajinám s najväčšími diferenciami medzi pohlaviami v EÚ. V roku 2022 mala zamestnankyňa v SR v priemere o 17,7 % nižšiu hrubú hodinovú mzdu ako muž. Provizórny priemer EÚ27 bol 12,7 %. Najväčší rozdiel v úrovni odmeňovania bol v Luxembursku, kde ženy zarábali priemerne o 0,7 % viac ako muži, a najvyšší v Estónsku (21,3 %). Oproti roku 2021 sa rodový mzdový rozdiel na Slovensku zvýšil (1,1 p. b.). Priemer EÚ27 zostal na prechádzajúcej úrovni (12,7 p. b.).

⁸⁹ [Digital skills in 2023: impact of education and age](#). Eurostat, 2024.

5.2 Spravodlivé pracovné podmienky

Miera zamestnanosti obyvateľov Slovenska **od 20 do 64 rokov** dosiahla 77,5 %. To je najviac od začiatku časového radu v roku 2009. Priemer EU27 predstavuje 75,3 % a aj to je najvyššie percento v histórii.⁹⁰ Najvyššie hodnoty si držia Holandsko (83,5 %), Švédsko (82,6 %) a Estónsko (82,1 %), najnižšie hodnoty zasa Taliansko (66,3 %), Grécko (67,4 %) a Rumunsko (68,7 %). Národným cieľom do roku 2030 je **zvýšiť mieru zamestnanosti na 76,5 %**. Splniť sa ho podarilo už v roku 2022 (76,7 %) aj v nasledujúcom roku. V mnohých krajinách EÚ je signifikantný rozdiel medzi mierami zamestnanosti žien a mužov, Slovensko nevynímajúc (- 7,7 p. b.). Najmenší je vo Fínsku (-0,2 p. b.), v Litve (-1,5 p. b.) a v Estónsku (-2,4 p. b.), najväčší zasa v Grécku (-19,8 p. b.), Taliansku (-19,5 p. b.) a v Rumunsku (-19,1 p. b.), teda v krajinách s najnižšou mierou zamestnanosti vôbec.

Miera zamestnanosti mladých ľudí na Slovensku (15 - 24 rokov) činila 21,7 %. Priemer EU27 predstavuje 35,2 %. Hodnota ukazovateľa v SR sa zvýšila druhý raz v rade, ale stále nedosahuje úroveň spred pandémie COVID-19 (25 % v roku 2019). **Miera zamestnanosti obyvateľov Slovenska od 55 do 64 rokov** dosiahla 66,6 % a v tomto prípade ide o najvyššiu hodnotu od začiatku časového radu v roku 2009. Priemer EU27 je 63,9 % a okrem toho, že sa nepretržite zvyšuje (v roku 2023 o 1,6 p. b.), sa ukazuje tiež, že miera zamestnanosti osôb vo veku 55 – 64 je menej náchylná na výkyvy, dokonca aj počas pandémie. Relatívne najviac starších ľudí pracuje vo Švédsku (78 %), v Estónsku (76 %) a v Holandsku (75 %) a relatívne najmenej v Luxembursku (46,3 %), Rumunsku (51 %) a v Chorvátsku (51,7 %). Údaje z roku 2023 naznačujú, že zatiaľ čo mladí muži (15 - 24) v EÚ mali len o čosi vyššiu mieru zamestnanosti (37,3 %) ako ženy v tej istej vekovej kategórii (33 %), medzi staršími mužmi a ženami (55 - 64) bol podstatne väčší rozdiel (70,1 % vs 58,1 %). Je zrejmé, že s vekom sa rodový rozdiel v zamestnanosti zväčšuje.

Miera nezamestnanosti obyvateľov Slovenska **od 15 do 74 rokov** v roku 2023 dosiahla 5,8 % a to je jej druhá najnižšia hodnota od začiatku časového radu v roku 2009 (v roku 2019 5,7 %). Priemer EU27 predstavuje 6,1 %. Najnižšie percento nevyužitej pracovnej sily opäť vykázali Česko (2,6 %) a Poľsko (2,8 %), najvyššie percento zasa Španielsko (12,2 %) a Grécko (11,1 %). Pokles nezamestnanosti bol nepriamo úmerný rastu zamestnanosti a oproti roku 2022 sa spomalil v SR (z -0,7 p. b. na -0,3 p. b.) aj v EÚ (z -0,9 p. b. na -0,1 p. b.). Miera nezamestnanosti sa znížila v 13 krajinách, najviac v Grécku (-1,4 p. b.) a v Chorvátsku (-0,9 p. b.), a zvýšila sa v 12 krajinách, najviac v Litve (0,9 p. b.) a v Estónsku (0,8 p. b.). Ženy majú vyššiu mieru nezamestnanosti ako muži v 16 členských štátoch vrátane SR (5,9 % vs 5,8 %), ako aj v priemere EU27 (6,4 % vs 5,8 %). V 11 krajinách to je naopak.

Miera nezamestnanosti obyvateľov Slovenska od 15 do 24 rokov dosiahla 19,8 %, čo je 14 p. b. nad úrovňou celkovej miery nezamestnanosti a 5,3 p. b. nad priemerom EU27. Relatívne najmenej mladých nezamestnaných má stále Nemecko (5,9 %), potom Holandsko (8,2 %) a Česko (8,3 %) a naopak, relatívne najviac Španielsko (28,7 %) a Grécko (26,7 %). V porovnaní s rokom 2022 miera nezamestnanosti 15 - 24 ročných v SR klesla len veľmi miernu (-0,1 p. b.). Priemer EU27 sa nezmenil (14,5 %), no trajektórie vývoja jednotlivých trhov práce sa líšili. Kým v 12 krajinách sa miera nezamestnanosti mladých znížila, v 15 sa zvýšila. Najviac klesla v Grécku (-4,7 p. b.) a v Lotyšsku (-3 p. b.) a najviac vzrástla v Maďarsku (2,2 p. b.), Fínsku (2 p. b.) a v Litve (1,9 p. b.).

Miera dlhodobej nezamestnanosti na Slovensku dosiahla 3,8 %. To je o 1,7 p. b. nad priemerom EU27 (2,1 %) a viac ako vo väčšine krajín. Najnižšia je v Dánsku a v Holandsku (až 0,5 %), v Česku (0,6 %) a v Holandsku (0,7 %) a najvyššia v Grécku (6,2 %), nasledujú Španielsko (4,3 %), Taliansko (4,2 %) a potom naša krajina. Oproti roku 2022 sa dlhodobá nezamestnanosť v SR znížila (-0,3 p. b.), čo predstavuje jej prvý medziročný pokles po dvoch rokoch rastu. V EÚ klesla druhý raz v rade (-0,3 p. b.), pričom vzrástla v piatich krajinách. Vysoká miera dlhodobej nezamestnanosti poukazuje na štrukturálnu nerovnováhu na trhu práce. Dlhodobá nezamestnanosť vedie k marginalizácii časti ekonomicky aktívneho obyvateľstva a to má rozsiahle spoločenské a ekonomické dôsledky.

Hrubý disponibilný dôchodok domácností (HDPD) na hlavu na Slovensku v roku 2023 dosiahol 122 % úrovne z roku 2008. Priemer EU27 predstavuje 110,5 %, ale údaje z väčšiny členských krajín ešte neboli dostupné. V SR sa HDPD medziročne znížil druhý raz v rade (-3,8 p. b.), zatiaľ čo v EÚ sa po jednom poklese zvýšil (0,7 p. b.). Z dostupných údajov Eurostatu vyplýva, že medziročne si polepšili Portugalsko (1,5 p. b.), Dánsko (1,3 p. b.) a Fínsko (0,1 p. b.) a okrem Slovenska si pohoršili aj Taliansko (-0,4 p. b.), Nemecko (-1 p. b.) a Švédsko (-2,3 p. b.).

⁹⁰ [EU's employment rate exceeds 75% in 2023](#). Eurostat, 2024.

Miera rizika chudoby pracujúcich v SR v roku 2023 dosiahla 9,1 %. To je najviac od začiatku merania v roku 2005. Priemer EU27 predstavuje 8,3 %. Relatívne najmenej pracujúcich pod hranicou rizika chudoby bolo vo Fínsku (2,8 %) a v Česku (3,1 %) a relatívne najviac v Rumunsku (15,3 %) a v Luxembursku (14,8 %). Miera rizika chudoby pracujúcich na Slovensku od roku 2020 nepretržite stúpa. V porovnaní s rokom 2022 sa zvýšila o 2 p. b., čo predstavuje najvyšší medziročný nárast zo všetkých krajín EU27. Podiel pracujúcich ohrozených chudobou sa znížil v 12 členských štátoch, najviac v Taliansku (-1,6 p. b.) a v Grécku (-0,7 p. b.). Chudoba častejšie ohrozuje pracujúcich mužov ako pracujúce ženy, a to tak na Slovensku (10,1 % vs 7,9 %), ako aj vo väčšine krajín EU27, resp. v priemere EU27 (9,1 % vs 7,4 %).

5.3 Sociálna ochrana a začleňovanie

Cieľom Európskeho piliera sociálnych práv v oblasti sociálnej ochrany je, aby v EÚ do roku 2030 ubudlo aspoň 15 mil. osôb v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia (AROE), z toho najmenej 5 mil. detí. Ide o takých ľudí, ktorí žijú v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou a/alebo sú v riziku chudoby po sociálnych transferoch a/alebo sú závažne materiálne a sociálne deprivovaní.

Z najnovších výsledkov EU SILC 2023 vyplýva, že **v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia** bolo 17,6 % obyvateľov Slovenska. To je najvyššia hodnota v časovom rade od roku 2015. Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia v SR napriek tomu patrí k najnižším v rámci EÚ, kde bolo v roku 2023 chudobou alebo sociálnym vylúčením ohrozených v priemere 21,4 % obyvateľov. Najnižšia miera rizika bola v Česku (12 %) a v Slovinsku (13,7 %). Naopak, najvyššia je v Rumunsku (32 %) a v Bulharsku (30 %). Národným cieľom do roku 2030 je **znižit' počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením oproti roku 2019 o 70 tis.** V roku 2023 bolo v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia cca 943 tis. obyvateľov SR, čo je o 148 tis. viac ako v roku 2019. V porovnaní s rokom 2022 sa percentuálny podiel obyvateľov Slovenska v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia zvýšil o 1,1 p. b. Miera rizika sa znížila v 13 krajinách, najviac v Rumunsku (-2,4 p. b.) a v Bulharsku (-2,2 p. b.), a zvýšila sa v 12 krajinách, najviac v Luxembursku (2 p. b.), Maďarsku (1,3 p. b.) a potom na Slovensku. V SR bol o niečo vyšší podiel ohrozených mužov (18 %) ako žien (17,2 %). Rodový rozdiel sa prejavil predovšetkým v najvyššej vekovej kategórii – 65-roční a starší. Ženy vo veku 65 rokov a viac boli ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením približne 1,3-násobne viac ako muži v tom istom veku.

V roku 2023 bolo v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia 22,6 % obyvateľov Slovenska **mladších ako 18 rokov**. To je najvyššia hodnota od začiatku časového radu v roku 2005 a súčasne patrí k najvyšším v rámci EU27 (priemer 19,4 %). Relatívne najmenej ohrozených detí žilo v Dánsku a Fínsku (a 9,7 %) a v Slovinsku (10,2 %) a relatívne najviac v Rumunsku (29,6 %), Španielsku (28,9 %) a v Bulharsku (26,9 %). Národným cieľom do roku 2030 je **znižit' počet detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením oproti roku 2019 o 21 tis.** V roku 2023 bolo v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia 259 tis. obyvateľov do 17 rokov, čo je o 52 tis. viac ako v roku 2019. Aj v roku 2023 sa miera rizika chudoby detí v SR medziročne zvýšila (o 0,5 p. b.), aj keď podstatne pomalšie ako v roku 2022 (o 4,5 p. b.). Znížila sa v 11 krajinách, najviac v Nemecku (-1 p. b.), v Belgicku a na Cypre (a -0,9 p. b.), a zvýšila sa v 16 krajinách, najviac v Maďarsku (7,1 p. b.) a potom na Malte (2,7 p. b.). Miera ohrozenia chudobou alebo sociálnym vylúčením závisí najmä od sociálno-ekonomickej situácie domácnosti, v ktorej dieťa vyrastá. Obzvlášť ohrozené na Slovensku sú **deti pochádzajúce z domácností s nízkym vzdelaním rodičov** (ISCED 0-2). Napriek zlepšeniu bolo v roku 2023 ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením až 72,4 % detí rodičov s nízkym vzdelaním (ISCED 0-2), čo je viac ako vo väčšine krajín EU27 a v priemere EU27 (61,8 %).

Veľkú úlohu v znižovaní rizika chudoby hrajú výdavky na sociálnu ochranu. **Vplyv sociálnych transferov** (okrem dôchodkov) **na redukciu chudoby** na Slovensku v roku 2023 predstavoval 36,4 %. Najväčší vplyv mali sociálne transfery na mieru rizika chudoby v Írsku (57,8 %), Dánsku (51,4 %) a v Belgicku (50,8 %) a najmenší vplyv v Rumunsku (15,6 %), v Grécku (18,2 %) a v Portugalsku (19,8 %). Oproti roku 2022 vplyv sociálnych transferov v SR vzrástol (2,6 p. b.), a to tretím najvyšším tempom v EÚ. Rýchlejší rast zaznamenali iba Taliansko (4,7 p. b.) a Bulharsko (3,3 p. b.). Najviac vplyv sociálnych transferov klesol v Luxembursku (-6,3 p. b.) a v Španielsku (-4,5 p. b.).

Výdavky na bývanie prevyšujúce 40 % disponibilného príjmu domácnosti sa považujú za nadmernú záťaž a percentuálny podiel obyvateľov, ktorí žijú v takýchto domácnostiach, predstavuje **mieru nadmerného zaťaženia výdavkami na bývanie**. Na Slovensku v takejto domácnosti žilo 5,9 % obyvateľov. Vo väčšine krajín EU27 je percento vyššie. Najhoršia situácia z tohto hľadiska je v Grécku (28,5 %) a v Luxembursku (22,7 %). Oproti roku 2022 sa miera nadmerného zaťaženia nákladmi na bývanie v SR zvýšila o 3,4 p. b., čo predstavuje druhý najvyšší nárast v EÚ, a to po Luxembursku (7,5 p. b.). Pokles zaznamenalo iba šesť členských štátov – najviac Bulharsko

(-4 p. b.). Avšak pri podrobnejšom pohľade sa ukazuje, že niektoré skupiny obyvateľstva sú takejto záťaži vystavené omnoho častejšie ako iné, a to dokonca viac ako v priemere v EU27. V SR bolo nadmernými výdavkami na bývanie zaťažených až 30,7 % osamelých jednotlivcov a 22,8 % osamelých rodičov s deťmi, zatiaľ čo priemer EU27 v prvom prípade predstavuje 22,8 % a v druhom prípade 16,7 %.

Jednou z priorit EÚ je zabezpečenie dostupnosti cenovo prijateľných a kvalitných **služieb starostlivosti o deti** do začiatku povinnej školskej dochádzky. Prístup k takýmto službám je dôležitý pre rodičov aj pre deti. Rodičom umožňuje skĺbiť pracovné povinnosti a rodinný život a deti v predškolskom veku zasa benefitujú z raného vzdelávania. Obzvlášť pre deti zo znevýhodneného prostredia je rané vzdelávanie dôležité, pretože účasť na ňom zvyšuje ich životné šance. V prípade nízkoprijemných rodín, osamelých rodičov a rodín v iných kritických životných situáciách je formálna starostlivosť o najmladšie deti dôležitá aj preto, že rodičovi umožňuje vykonávať zárobkovú činnosť, čo má pozitívny vplyv na finančnú situáciu domácnosti. Z najnovších výsledkov EU SILC (2023) vyplýva, že na Slovensku malo formálnu starostlivosť – inú ako zo strany rodičov a ďalších rodinných príslušníkov – iba 1 % detí **mladších ako 3 roky**. Tento údaj je s najväčšou pravdepodobnosťou podhodnotený.⁹¹ Priemer EU27 je 37,5 % a takmer všetky členské štáty opäť vykázali oveľa vyššie percento ako SR (Holandsko 73,3 %, Dánsko 69,9 %, Luxembursko 60 % atď.). Rada EÚ v novembri 2022 prijala **odporúčanie, aby sa do roku 2030 najmenej 45 % detí mladších ako tri roky zúčastňovalo na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve**.⁹²

Podľa EU SILC 2023 formálnu starostlivosť o deti **od 3 do 6 rokov** v rozsahu 25 hodín týždenne alebo viac na Slovensku využívalo 69 % tejto vekovej skupiny. Priemer EU27 predstavuje 68 %. Najvyššie hodnoty dosiahli Lotyšsko (93,2 %), Belgicko (92,4 %) a Dánsko (91,8 %), najnižšie hodnoty zasa Rumunsko (22,7 %) a Írsko (32,3 %). V porovnaní s rokom 2022 sa miera formálnej starostlivosti o deti v SR znížila (-9 p. b.). Najviac vzrástla na Malte (8,8 p. b.), v Grécku (7,3 p. b.) a vo Fínsku (6,2 p. b.), najviac klesla v Nemecku (-16,4 p. b.), v Luxembursku (-12,6 p. b.) a potom na Slovensku. Podľa odporúčania Rady **by sa do roku 2030 na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve malo zúčastňovať najmenej 96 % detí od 3 rokov do začiatku povinnej školskej dochádzky**.⁹³ Pokiaľ ide o cenovú prijateľnosť služieb, Rada vyzvala členské štáty, aby obmedzili výdavky zo strany rodičov a aby im ponúkali riešenia s atypickým pracovným časom, ktoré im umožnia lepšie zosúladiť pracovný, rodinný a súkromný život.⁹⁴

Rozdiel medzi zamestnanosťou osôb so závažným zdravotným obmedzením a zamestnanosťou osôb bez obmedzenia v roku 2023 na Slovensku predstavoval 48,8 p. b. Priemer EU27 predstavuje 42,4 p. b. Najmenší rozdiel vykázali Portugalsko (27,5 p. b.) a Španielsko (32,5 p. b.), najväčší rozdiel zasa Litva (61 p. b.) a Írsko (59 p. b.). Oproti roku 2022 sa tento rozdiel v SR zvýšil o 2,4 p. b. V rámci EU27 sa v 11 krajinách zmiernil, v 14 krajinách vrátane Slovenska vzrástol. V prípade menej závažného zdravotného obmedzenia rozdiel v SR dosiahol 14,4 p. b., čo je na úrovni priemeru EU27 v roku 2023.

Neuspokojenú potrebu lekárskej starostlivosti v roku 2023 pociťovalo 3,2 % obyvateľov Slovenska od 16 rokov. Priemer EU27 predstavuje 2,4 %. Relatívne najmenej nespokojných obyvateľov mali Cyprus a Malta (a 0,1 %), relatívne najviac Estónsko (12,9 %) a Grécko (11,6 %). V porovnaní s rokom 2022 sa situácia na Slovensku mierne zhoršila (0,4 p. b.). Podiel obyvateľov s neuspokojenou potrebou lekárskej starostlivosti sa znížil iba v piatich krajinách EÚ.

Posledné dostupné údaje o **strednej dĺžke života v zdraví vo veku 65 rokov** pochádzajú z roku 2022 a našu krajinu radia na tretie miesto od konca. Kým 65-ročný obyvateľ Slovenska v priemere v zdraví prežil 4,8 roku, v rámci EU27 to bolo 9,1 roku. Najdlhší život bez zdravotných problémov vedú Švédci (13,9 roku) a Maľtania (12,1), naopak, najkratší Rumuni (3,9 roku), Lotyši (4,3) a potom obyvatelia SR.

⁹¹ Údaje z EU SILC vykazujú výraznú fluktuáciu v čase, pričom administratívne údaje za rovnaké obdobie vypovedajú o pomerne stabilnom počte detí vo veku do troch rokov v registrovaných zariadeniach s mierne stúpajúcim trendom v rokoch pred pandémiou. V roku 2023 bola formálna starostlivosť poskytovaná 8 785 deťom do troch rokov veku v materskej škole a 3 738 (kapacita miest) v zariadeniach starostlivosti o deti pre danú vekovú skupinu, čo predstavuje spolu 12 523 detí t. j. 7,6 % z celkového počtu detí do troch rokov veku na základe administratívnych údajov (zdroj: MPSVR SR; Centrum vedecko-technických informácií SR; ŠÚ SR). Pri medziročnom porovnaní došlo k nárastu o 0,5 p. b. Ďalšie deti mohli využívať neregistrované zariadenia. Výskumný dizajn EU-SILC bol prvotne vytvorený za účelom socioekonomických analýz zamestnanosti, príjmu alebo sociálnych transferov. Nie je preto plne prispôbostený zberu takého typu údajov, akým je participácia detí na formálnom ranom vzdelávaní. Vo vzorke mohol byť zachytený príliš malý počet detí daného veku, ktorý nebolo možné skorigovať vážením.

⁹² Odporúčanie Rady o vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve: barcelonské ciele do roku 2030 (<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14785-2022-INIT/sk/pdf>)

⁹³ Odporúčanie Rady o vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve: barcelonské ciele do roku 2030 (<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14785-2022-INIT/sk/pdf>)

⁹⁴ <https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2022/12/08/eu-ministers-adopt-recommendations-on-early-childhood-and-long-term-care/>

Tabuľka 5.1 Vývoj hlavných ukazovateľov Európskeho piliera sociálnych práv – rovnosť príležitostí

Hlavné indikátory EPSP		Účasť dospelých (25-64 rokov) na vzdelávaní v posledných 4 týždňoch Cieľ SR do 2030: 50 % v posledných 12 mesiacoch			Podiel osôb (18-24 rokov), ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku a odbornú prípravu Cieľ SR do 2030: 6 %			Jednotlivci (16-74 rokov), ktorí majú základné alebo nadštandardné digitálne zručnosti Cieľ SR do 2030: 70 %			Mladí ľudia (15-29 rokov), ktorí nie sú zamestnaní ani zapojení do procesu vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET)			Rozdiel v zamestnanosti žien a mužov pred a po zmene metodiky		Pomer príjmov horného a dolného kvintilu (S80/S20)		
	rok	spolu	ženy	muži	spolu	ženy	muži	spolu	ženy	muži	spolu	ženy	muži	pred	po	spolu	ženy	muži
SR	2013	3,1	3,3	2,9	6,4	6,1	6,7	:	:	:	18,3	19,4	17,2	14,4	9,8	3,58	3,51	3,66
	2014	3,1	3,2	3,0	6,7b	6,6b	6,9b	:	:	:	17,5	19,2	15,8	14,6	9,8	3,93	3,77	4,11
	2015	3,1	3,4	2,7	6,9	6,8	6,9	:	:	:	16,4	18,9	14,0	14,7	9,9	3,54	3,48	3,62
	2016	2,9	3,2	2,6	7,4	7,2	7,6	:	:	:	15,1	18,5	11,8	14,2	9,2	3,63	3,52	3,74
	2017	3,4	3,3	3,5	9,3	10,3	8,5	:	:	:	15,1	19,1	11,3	12,8	7,6	3,49	3,41	3,59
	2018	4,0	3,8	4,2	8,6	8,8	8,3	:	:	:	13,8	17,6	10,1	13,7	8,5	3,03	3,02	3,07
	2019	3,6	3,6	3,6	8,3	7,9	8,8	:	:	:	13,7	17,2	10,3	13,0	7,7	3,34	3,28	3,41
	2020	2,8	3,0	2,6	7,6	7,4	7,7	:	:	:	14,4	17,8	11,1	12,6	7,3	3,03	3,00	3,08
	2021	4,8b	4,9b	4,6b	7,8b	7,5b	8,1b	55,2	52,4	58,1	14,2	17,5	11,1	:	8,5	3,20	3,19	3,23
	2022	12,8b	12,8b	12,9b	7,4b	7,3b	7,5b	:	:	:	12,3	13,9	10,8	:	8,1	3,12	3,10	3,11
	2023	10,5	10,4	10,7	6,4	6,0	6,8	51,3	50,0	52,7	11,2	12,4	10,0		7,7	3,63	3,27	3,74
EU27	2013	9,9b	10,7b	9,0b	11,8	10,0	13,6	:	:	:	16,4	17,9	14,8		11,3	5,05	4,98	5,13
	2014	10,1	10,9	9,3	11,1b	9,4b	12,7b	:	:	:	16,0	17,6	14,4		11,1	5,22e	5,12e	5,32e
	2015	10,1	10,9	9,2	11,0	9,4	12,5	:	:	:	15,5	17,1	13,9		11,1	5,22e	5,11e	5,33e
	2016	10,3	11,1	9,4	10,6	9,1	12,1	:	:	:	14,8	16,7	13,0		11,1	5,16e	5,10e	5,22e
	2017	10,4	11,3	9,6	10,5	8,9	12,1	:	:	:	14,0	16,0	12,1		11,3	5,03e	5,00e	5,06e
	2018	10,6	11,6	9,7	10,5	8,7	12,1	:	:	:	13,3	15,3	11,4		11,3	5,05e	5,04e	5,05e
	2019	10,8	11,9	9,8	10,1	8,4	11,8	:	:	:	12,8	14,7	11,0		11,3	4,99e	5,00e	4,98e
	2020	9,1	9,9	8,3	10,0	8,1	11,9	:	:	:	13,9	15,4	12,5		11,0	4,89b	4,85b	4,93b
	2021	10,8b	11,6b	10,0b	9,8b	8,0b	11,5b	53,9	52,3	55,6	13,1	14,5	11,8		10,9	4,99	4,94	5,04
	2022	11,9	12,9	10,8	9,6	8,0	11,1	:	:	:	11,7	13,0	10,5		10,8	4,74	4,71	4,76
	2023	12,7	13,9	11,5	9,5	7,7	11,3	55,6	54,5	56,7	11,2	12,5	10,1		10,2	4,72	4,66	4,77

Zdroj: Eurostat, údaje za SR poskytuje ŠÚ SR

Poznámky: Údaje o zamestnanosti, ohrození chudobou alebo sociálnym vylúčením a mieru závažnej materiálnej deprivácie Eurostat uvádza po spätnom prepočítaní na základe zmeny metodiky : - nedostupné údaje, b – zmena v časovom rade, bp – zmena v časovom rade, predbežné údaje, d – odlišná definícia, e – odhad, p – provizórny údaj, u – nízka spoľahlivosť

Tabuľka 5.2 Vývoj hlavných ukazovateľov Európskeho piliera sociálnych práv – spravodlivé pracovné podmienky

Hlavné indikátory EPSP		Miera zamestnanosti vo veku 20-64 rokov Cieľ SR do 2030: 76,5 %			Miera zamestnanosti podľa veku			Miera nezamestnanosti vo veku 15-74 rokov			Miera nezamestnanosti podľa veku			Miera dlhodobej nezamestnanosti vo veku 15-74 rokov			HDPD na obyvateľa (index = 2008)
	rok	spolu	ženy	muži	15-24	25-54	55-64	spolu	ženy	muži	15-24	25-54	55-64	spolu	ženy	muži	
SR	2013	66,9	62,0	71,8	20,5	78,2	45,2	14,1	14,7	13,7	33,7	12,8	11,0	11,6	12,1	11,1	98,55
	2014	67,8	62,9	72,7	21,9	79,0	46,0	13,1	13,7	12,5	29,7b	12,0b	10,6b	10,7	11,1	10,3	100,73
	2015	69,6	64,6	74,5	23,4	80,4	48,3	11,5	13,0	10,1	26,5	10,5	9,3	8,8	10,1	7,6	105,99
	2016	71,8	67,2	76,4	25,3	82,3	50,5	9,6	10,9	8,6	22,2	8,7	9,0	6,8	7,6	6,0	109,66
	2017	73,2	69,4	77,0	27,0	82,3	54,6	8,1	8,5	7,7	18,9	7,6	6,0	5,9	6,0	5,7	113,42
	2018	74,5	70,3	78,8	27,6	83,6	55,9	6,5	7,1	6,0	14,9	6,1	5,3	4,7	5,0	4,4	121,02
	2019	75,6	71,7	79,4	25,0	84,4	58,8	5,7	6,0	5,5	16,1	5,3	4,7	3,9	4,0	3,7	123,36
	2020	74,6	70,9	78,2	22,8	82,9	60,2	6,7	7,1	6,2	19,3	6,2	4,8	3,7	4,0	3,5	124,11
	2021	74,6	70,4	78,9	20,8	83,2	60,6	6,8	7,0	6,7	20,6b	6,3b	5,4b	3,9	4,0	3,8	126,89
	2022	76,7	72,6	80,7	21,3	84,7	64,1	6,1	6,4	5,9	19,9	5,7	4,5	4,1	4,0	4,1	125,83
	2023	77,5	73,6	81,3	21,7	84,8	66,6	5,8	5,9	5,8	19,8	5,5	3,9	3,8	3,9	3,7	121,98
EU27	2013	66,8	61,1	72,4	29,8	75,6	47,9	11,6	11,7	11,5	24,4	10,6	8,1	5,4	5,4	5,4	97,22
	2014	67,5	62,0	73,1	29,9	76,1	49,7	11,0	11,2	10,9	23,5b	10,1b	7,9b	5,4	5,4	5,4	98,10
	2015	68,5	63,0	74,1	30,4	76,9	51,4	10,2	10,3	10,1	21,8	9,4	7,5	4,9	4,9	4,9	99,74
	2016	69,6	64,1	75,2	31,1	77,7	53,5	9,3	9,5	9,0	20,1	8,5	6,9	4,3	4,3	4,2	101,93
	2017	70,9	65,2	76,5	32,2	78,6	55,5	8,3	8,6	8,0	18,0	7,6	6,2	3,7	3,7	3,6	103,66
	2018	71,9	66,3	77,6	33,0	79,5	57,3	7,4	7,7	7,1	16,1	6,8	5,5	3,1	3,2	3,1	105,55
	2019	72,7	67,1	78,4	33,5	80,2	58,6	6,8	7,2	6,5	15,0	6,2	5,1	2,7	2,8	2,6	107,68
	2020	71,7	66,2	77,2	31,5	79,1	59,0	7,2	7,5	7,0	16,8	6,6	5,2	2,5	2,5	2,4	107,72
	2021	73,0	67,6	78,5	32,7	80,3	60,4	7,1	7,4	6,8	16,7b	6,5b	5,5b	2,8	2,9	2,6	110,07
	2022	74,6	69,2	80,0	34,8	81,7	62,3	6,2	6,5	5,9	14,5	5,6	4,8	2,4	2,5	2,2	109,79
	2023	75,3	70,2	80,4	35,2	82,2	63,9	6,1	6,4	5,8	14,5	5,5	4,6	2,1	2,2	2,0	110,50

Zdroj: Eurostat, údaje za SR poskytuje ŠÚ SR

Poznámky: Údaje o zamestnanosti, ohrození chudobou alebo sociálnym vylúčením a mieru závažnej materiálnej deprivácie Eurostat uvádza po spätnom prepočítaní na základe zmeny metodiky : - nedostupné údaje, b – zmena v časovom rade, bp – zmena v časovom rade, predbežné údaje, d – odlišná definícia, e – odhad, p – provizórny údaj, u – nízka spoľahlivosť

Tabuľka 5.3 Vývoj hlavných ukazovateľov Európskeho piliera sociálnych práv – sociálna ochrana a začleňovanie

Hlavné indikátory EPSP	Populácia ohrozená chudobou alebo sociálnym vylúčením (podľa pohlavia)				Deti v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia Cieľ SR do 2030: znížiť o 21 000	Vplyv sociálnych transferov (okrem dôchodkov) na znižovanie chudoby (podľa pohlavia)			Rozdiel v miere zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím (podľa miery obmedzenia)			Miera nadmerného zaťaženia nákladmi na bývanie	Deti vo veku menej než 3 roky navštevujúce zariadenia formálnej starostlivosti	Subjektívne neuspokojená potreba lekárskej starostlivosti
	rok	spolu	ženy	muži		spolu	ženy	muži	+ / ++	+	++			
SR	2013	:	:	:	:	36,32	35,82	36,00	:	:	:	8,3	3,1	1,9
	2014	:	:	:	:	35,71	36,68	34,20	19,6	13,5	38,8	9,0	5,9	2,1
	2015	17,3	17,5	17,2	24,7	35,26	35,75	35,29	21,0	14,4	43,6	9,1	1,1	2,1
	2016	17,1	17,2	17,0	24,5	30,98	31,55	29,83	24,8	18,3	45,8	7,7	0,5	2,3
	2017	15,8	15,8	15,8	22,7	29,14	29,71	29,14	23,2	17,0	43,6	8,4	0,5	2,4
	2018	15,2	15,3	15,0	23,3	31,07	31,67	29,48	23,1	15,8	45,8	4,1	1,3	2,6
	2019	14,8	15,5	14,1	21,0	38,02	38,27	37,97	23,1	15,1	48,5	5,7	6,1	2,7
	2020	13,8	14,2	13,4	18,4	40,00	40,00	40,00	23,6	14,5	50,1	3,2	4,4	3,2
	2021	15,6	16,2	15,0	19,7	43,06	41,28	45,33	25,3	15,1	53,0	7,1	2,3	2,9
	2022	16,5	17,0	16,0	24,7	33,82 _b	33,81 _b	33,82 _b	21,0	13,6	46,4	2,5	2,3	2,8
	2023	17,6	17,2	18,0	25,3	36,44	37,27	36,36	22,1	14,4	48,8	5,9	1,0	3,2
EU27	2013	:	:	:	:	33,86 _e	33,46 _e	34,54 _e	:	:	:	11,6	27,0	4,0e
	2014	:	:	:	:	32,68 _e	31,92 _e	33,60 _e	22,7	15,4	41,8	11,5e	28,1	3,9e
	2015	24,0	24,9	23,1	27,4	32,03 _e	31,80 _e	32,54 _e	23,8	17,2	41,8	11,2e	30,0	3,3e
	2016	23,7	24,7	22,5	27,1	31,64 _e	30,53 _e	32,53 _e	24,2	17,8	41,5	10,9e	33,4	2,8e
	2017	22,4	23,4	21,4	25,1	32,40 _e	31,64 _e	33,20 _e	23,5	17,4	39,7	10,1e	34,2	1,6
	2018	21,7	22,7	20,6	23,9	32,80 _e	31,64 _e	33,33 _e	23,5	16,3	43,1	9,6e	34,7	1,8
	2019	21,1	22,1	20,0	23,6be	32,38 _e	31,87 _e	33,33 _e	24,4 _e	17,0 _e	43,7 _e	9,4e	35,0	1,7
	2020	21,6 _b	22,6 _b	20,5 _b	24,0	33,20 _b	32,17 _b	34,30 _b	24,4	17,4	43,3	7,8	30,2e	1,9
	2021	21,7	22,7	20,8	24,4	37,08	36,13	38,22	23,1	16,1 _u	36,6	8,7	37,9	2,0
	2022	21,6	22,7	20,4	24,7	35,04	34,22	36,33	21,4	14,5	42,1	8,7	35,9	2,2
	2023	21,4	22,4	20,3	24,8	34,68	34,11	35,56	21,5	14,4	42,4	8,9	37,5	2,4

Zdroj: Eurostat, údaje za SR poskytuje ŠÚ SR

Poznámky: Údaje o zamestnanosti, ohrození chudobou alebo sociálnym vylúčením a mieru závažnej materiálnej deprivácie Eurostat uvádza po spätnom prepočítaní na základe zmeny metodiky, referenčný rok pre zisťovanie príjmu v EU SILC je predchádzajúci rok : - nedostupné údaje, b – zmena v časovom rade, bp – zmena v časovom rade, predbežné údaje, d – odlišná definícia, e – odhad, p – provizórny údaj, u – nízka spoľahlivosť; + ľahko obmedzený v aktivitách ++ ťažko obmedzený v aktivitách

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha ku kapitole 1

Tabuľka 1	Základné ukazovatele ekonomického vývoja SR
Tabuľka 2	Indexy spotrebiteľských cien
Tabuľka 3	Výstavba a úbytok bytov
Tabuľka 4	Počet obyvateľov SR podľa regiónov
Graf 1	Index starnutia v roku 2023 v okresoch SR
Graf 2	Hrubá miera prirodzeného prírastku obyvateľstva v roku 2023 v okresoch SR

Príloha ku kapitole 2

Tabuľka 1	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa veku, vzdelania a pohlavia v roku 2023 (priemer za rok v tis.)
Tabuľka 2	Miera zamestnanosti podľa veku a pohlavia v roku 2023 (priemer za rok v %)
Tabuľka 3	Miera zamestnanosti podľa vzdelania a pohlavia v roku 2023 (priemer za rok v %)
Tabuľka 4	Odvetvová štruktúra zamestnanosti podľa SK NACE Rev. 2
Tabuľka 5	Voľné pracovné miesta a miera voľných pracovných miest podľa ekonomických činností v SR spolu (priemer za rok 2023)
Tabuľka 6	Miera nezamestnanosti podľa veku, vzdelania a pohlavia v roku 2023 (priemer za rok v %)
Graf 1	Podiel počtu disponibilných UoZ v produktívnom veku na počte obyvateľov v produktívnom veku v okresoch SR (priemer za rok 2023)
Tabuľka 7	Stav uchádzačov o zamestnanie - absolventov škôl ku koncu roka 2023
Tabuľka 8	Nástroje aktívnych opatrení trhu práce Prehľad realizácie aktívnych opatrení na trhu práce
Tabuľka 9	Mesačné náklady práce na zamestnanca v SR za rok 2022 podľa ekonomickej činnosti
Tabuľka 10	Vyhlásené vyzvania pre národné projekty a dopytovo-orientované výzvy za rok 2023
Tabuľka 11	Počet zariadení sociálnych podnikov podľa typu v roku 2023
Tabuľka 12	Počet registrovaných sociálnych podnikov v najmenej rozvinutých okresoch v roku 2023
Tabuľka 13	Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa dosiahnutého stupňa vzdelania – rok 2023 v €
Tabuľka 14	Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa hlavnej triedy SK ISCO-08 – rok 2023 v €
Tabuľka 15	Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa veku – rok 2023 v €
Tabuľka 16	Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa regiónov – rok 2023 v €
Tabuľka 17	Priemerná hrubá mesačná mzda a vybrané zložky mzdy zamestnancov podľa pohlavia – rok 2023
Tabuľka 18	Podiely zamestnancov v pásmach priemernej hrubej mesačnej mzdy – rok 2023
Tabuľka 19	Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa stupňov vzdelania (plný pracovný čas) – rok 2023
Tabuľka 20	Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa hlavnej triedy SK ISCO-08 a pohlavia (plný pracovný čas) – rok 2023
Tabuľka 21	Priemerný hodinový zárobok podľa krajov v podnikateľskej sfére (€/hod)
Tabuľka 22	Priemerný hodinový zárobok podľa odvetví v podnikateľskej sfére (€/hod)
Tabuľka 23	Priemerný hodinový zárobok podľa veľkosti organizácie v podnikateľskej sfére (€/hod)
Tabuľka 24	Priemerný hodinový zárobok podľa veku v podnikateľskej sfére (€/hod)
Tabuľka 25	Priemerný hodinový zárobok podľa rodového členenia v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2023

Príloha ku kapitole 3

Tabuľka 1	Výdavky základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenské dávky v roku 2023
Tabuľka 2	Počet poberateľov samostatne vyplácaných dôchodkov a v súbehu s vdovským, resp. vdoveckým dôchodkom k 31.12.2023
Tabuľka 3	Počet poberateľov dôchodku a výška sólo dôchodkovej dávky podľa pohlavia
Tabuľka 4	Rozdelenie poberateľov podľa výšky dôchodkových dávok k 31.12.2023
Tabuľka 5	Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31.12.2023
Tabuľka 6	Základný fond úrazového poistenia (ZFÚP) v roku 2023 – dávka podľa druhu, počet prípadov zúčtovaných dávok a priemerná mesačná výška dávky
Tabuľka 7	Štátne dávky týkajúce sa úrazového poistenia
Tabuľka 8	Výdavky základného fondu garančného poistenia (ZFGP) v roku 2023
Tabuľka 9	Vyplatené dávky v nezamestnanosti, počet prípadov a priemerná výška dávky v roku 2023
Tabuľka 10	Počet poberateľov dávky v nezamestnanosti v členení podľa veku a pohlavia za rok 2023
Graf 1	Rozdelenie sporiteľov v II. pilieri podľa veku k 31.12.2023
Graf 2	Veková štruktúra sporiteľov v II. pilieri k 31.12.2023
Tabuľka 11	Zhodnotenie dôchodkových fondov v správe DSS za rok 2023
Tabuľka 12	Zhodnotenie príspevkových doplnkových dôchodkových fondov v správe DSS za rok 2023
Graf 3	Regionálne rozdelenie poberateľov príspevku na starostlivosť o dieťa - priemerný mesačný počet poberateľov v roku 2023
Graf 4	Regionálne rozdelenie osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi, podiel osôb v systéme na celkovom počte obyvateľov ku koncu roka 2023
Tabuľka 13	Počet poberateľov a čerpanie finančných prostriedkov na resocializačný príspevok v rokoch 2022 a 2023
Tabuľka 14	Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným v roku 2023
Tabuľka 15	Deti umiestnené na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu (neodkladné opatrenie, výchovné opatrenie, ústavná starostlivosť a ochranná výchova) k 31.12.
Tabuľka 16	Jednotlivé formy starostlivosti v centrách pre deti a rodiny s programom pre výkon súdnych rozhodnutí
Tabuľka 17	Počty umiestnených detí a mladých dospelých v jednotlivých formách starostlivosti v centrách pre deti a rodiny s programom k 31.12.
Tabuľka 18	Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti v rokoch 2022 a 2023
Tabuľka 19	Základné štatistické údaje o činnosti RPPS za roky 2022 a 2023
Tabuľka 20	Činnosť referátov poradensko-psychologických služieb v roku 2022 a 2023
Tabuľka 21	Počet konzultácií v najčastejších oblastiach odborného poradenstva v ROPO* za rok 2023
Tabuľka 22	Počet registrovaných poskytovateľov sociálnych služieb
Tabuľka 23	Počet zapísaných a vymazaných sociálnych služieb a kapacít
Tabuľka 24	Prijímatelia sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb
Tabuľka 25	Prijímatelia sociálnej služby podľa veku
Tabuľka 26	Prijímatelia podľa stupňa odkázanosti v jednotlivých zariadeniach
Tabuľka 27	Prijímatelia podľa znevýhodnenia
Tabuľka 28	Výkon opatrovníctva
Tabuľka 29	Žiadatelia o poskytovanie sociálnej služby v OPIO zariadeniach
Tabuľka 30	Zamestnanci v OPIO zariadeniach
Tabuľka 31	Príjmy OPIO zariadení v roku 2023
Tabuľka 32	Výdavky OPIO zariadení v roku 2023
Tabuľka 33	Prijímatelia opatrovateľskej služby v domácnosti
Tabuľka 34	Žiadosti a žiadatelia opatrovateľskej služby
Tabuľka 35	Opatrovatelia v domácnosti
Tabuľka 36	Príjmy opatrovateľskej služby
Tabuľka 37	Výdavky opatrovateľskej služby
Tabuľka 38	Zariadenia krízovej intervencie
Tabuľka 39	Krízová intervencia
Tabuľka 40	Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi

Tabuľka 41	Podporné služby
Tabuľka 42	Samostatne vykonávané činnosti
Tabuľka 43	Hrubé výdavky na sociálnu ochranu, 2021
Tabuľka 44	Príjmy na sociálnu ochranu, 2021
Tabuľka 45	Výdavky na dôchodky a štruktúra podľa kategórií dôchodkov, 2021
Tabuľka 46	Počet poberateľov dôchodkov podľa pohlavia, indexy 2021/2020 a 2021/2007
Tabuľka 47	Dane a odvody platené zo sociálnych dávok, 2021
Tabuľka 48	Vyhlásené výzvy pre národné projekty a dopytovo-orientované výzvy za rok 2023
Tabuľka 49	Vyhlásené výzvy pre národné projekty a dopytovo-orientované výzvy za rok 2023 (Program Slovensko v gescii SO MPSVR SR)
Tabuľka 50	Čerpanie výdavkov kapitoly 22 – MPSVR SR podľa programového rozpočtovania

Príloha ku kapitole 4

Tabuľka 1	Zoznam vybraných indikátorov sociálnej inklúzie (2015 – 2023)
-----------	---

Príloha ku kapitole 5

Tabuľka 1	Porovnanie vybraných indikátorov Európskeho piliera sociálnych práv – rovnosť príležitostí
Tabuľka 2	Porovnanie vybraných indikátorov Európskeho piliera sociálnych práv – spravodlivé pracovné podmienky
Tabuľka 3	Porovnanie vybraných indikátorov Európskeho piliera sociálnych práv – sociálna ochrana a začleňovanie

PRÍLOHA KU KAPITOLE 1

Tabuľka 1 Základné ukazovatele ekonomického vývoja SR*

Ukazovateľ	Merná jednotka	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT ¹⁾								
Hrubý domáci produkt v bežných cenách	mld. €	84,7	89,9	94,4	93,5	100,2	109,8	122,8
index, rovnaké obdobie predchádz. roka = 100	%	104,2	106,1	105,1	99,0	107,3	109,5	111,9
Hrubý domáci produkt v stálych cenách ²⁾	mld. €	84,1	87,5	89,7	86,7	90,8	92,5	94,0
index, rovnaké obdobie predchádz. roka = 100	%	102,9	104,0	102,5	96,7	104,8	101,9	101,6
INFLÁCIA ³⁾								
Medziročná miera inflácie v priemere za obdobie	%	1,3	2,5	2,7	1,9	3,2	12,8	10,5
EKONOMICKÁ AKTIVITA PODĽA VZPS ⁴⁾								
Počet pracujúcich	tis. osôb	2 530,7	2 566,7	2 583,7	2 531,3	2 560,6*	2 603,9	2 610,0
index, rovnaké obdobie predchádz. roka = 100	%	101,5	101,4	100,7	98,0	101,2*	101,7	100,2
Miera zamestnanosti ⁵⁾	%	71,1	72,4	73,4	72,5	74,6*	76,7	77,5
Počet nezamestnaných	tis. osôb	224,0	179,5	157,7	181,4	187,6*	170,4	161,9
index, rovnaké obdobie predchádz. roka = 100	%	84,2	80,1	87,9	115,0	103,4*	90,8	95,0
Miera nezamestnanosti	%	8,1	6,6	5,8	6,7	6,8*	6,1	5,8
ZAMESTNANOSŤ								
Priemerný počet zamestnaných osôb								
v hospodárstve spolu ⁶⁾		2 348,9	2 392,8	2 416,1	2 372,0	2 355,1	2 394,9	2 399,2
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100		101,8	101,9	101,0	98,2	99,3	101,7	100,2
PRÍEMERNÁ MESAČNÁ MZDA								
zamestnanca za hospodárstvo spolu ⁷⁾								
nominálna	€	954,0	1 013,0	1 092,0	1 133,0	1 211,0	1 304,0	1 430,0
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	104,6	106,2	107,8	103,8	106,9	107,7	109,7
reálna – index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100 ⁸⁾	%	103,3	103,6	105,0	101,9	103,6	95,5	99,3

Zdroj: ŠÚ SR, DATACube

*Zásadná zmena v metodike VZPS od roku 2021

¹⁾ metodika ESA 2010; polodefinatívne údaje za roky 2021 a 2022; predbežné údaje za rok 2023

²⁾ v stálych cenách vypočítaných reťazením objemov k referenčnému roku 2015

³⁾ Index spotrebiteľských cien predstavuje priemernú mieru zmeny cien tovarov a služieb kupovaných za účelom spotreby v prevažnej väčšine domácností v Slovenskej republike. Od januára 2005 sa výpočet indexu spotrebiteľských cien k základnému obdobiu (december 2000) zostavuje reťazením cez december predchádzajúceho roku. Aby váhy za základné agregáty odrážali súčasnú výdavkovú vzorku a spotrebiteľské správanie, každoročne sa revidujú.

⁴⁾ VZPS – výberové zisťovanie pracovných síl; v priemere za obdobie. Úprava metodiky Výberového zisťovania pracovných síl od roku 2021 spôsobila, že údaje od tohto roku nie sú kompatibilné s údajmi za predchádzajúce obdobia. Hodnoty, ktoré v dôsledku toho stratili relevantnosť, ŠÚ SR nahradil odhadmi - porovnateľnými medziročnými indexmi. Celoeurópska zmena metodiky VZPS sa realizovala na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1700, ktorým sa zavádza spoločný rámec pre európske štatistiky o osobách a domácnostiach na základe individuálnych údajov zbieraných zo vzoriek (tzv. IESS) a z nadväzujúcich nariadení.

⁵⁾ v percentách vyjadrený podiel počtu pracujúcich osôb z obyvateľstva vo veku od 20 do 64 rokov

⁶⁾ Údaje o zamestnanosti za celé hospodárstvo SR pochádzajú zo štvrtročného štatistického výkazníctva. Priemerný evidenčný počet zamestnaných osôb zahŕňa zamestnancov podnikov s 20 a viac zamestnancami, malých podnikov do 19 zamestnancov, živnostníkov, od roku 2006 aj ozbrojené zložky a od roku 2007 vrátane profesionálnych vojakov. Nezahŕňa osoby na materskej dovolenke.

⁷⁾ podľa štvrtročného štatistického výkazníctva; index reálnej mzdy = index nominálnej mzdy/index spotrebiteľských cien

⁸⁾ bez podnikateľských príjmov; údaje upravené o štatistický odhad neevidovaných miezd

Tabuľka 2 Indexy spotrebiteľských cien

Rovnaké obdobie predchádzajúceho roka = 100				
Odbory COICOP	Stále váhy v o/oo ¹⁾	september	december	rok
Úhrn za SR	1 000,000	108,2	105,9	110,5
v tom:				
Potraviny a nealkoholické nápoje	237,840	111,2	106,5	117,3
Alkoholické nápoje a tabak	50,921	109,4	108,0	108,4
Odevy a obuv	44,101	107,1	105,0	107,1
Bývanie, voda, elektrina, plyn a ostatné palivá	257,442	106,5	104,6	109,3
Nábytok, bytové zariadenie a bežná údržba domácností	70,002	107,8	105,4	109,7
Zdravotníctvo	26,114	110,6	110,1	110,2
Doprava	60,827	104,9	103,6	101,2
Pošta a spoje	31,433	106,3	105,7	105,5
Rekreácia a kultúra	70,426	103,3	103,0	106,0
Vzdelávanie	14,528	112,6	114,7	112,9
Reštaurácie a hotely	62,126	111,7	109,5	114,3
Rozličné tovary a služby	74,240	108,7	106,6	110,6

Zdroj: ŠÚ SR, DATACube

¹⁾ Váhy jednotlivých odborov sa každý rok aktualizujú.

Tabuľka 3 Výstavba a úbytok bytov

Ukazovateľ	Počet bytov		Úbytok bytov	
	rozostavaných k 31.12.2023	dokončených v roku 2023	spolu v roku 2023	z toho asanáciou v roku 2023
Byty spolu	a) 77 729	20 891	954	929
	b) 96,8	103,3	81,2	82,5
v tom sektor:				
verejný	a) 1 328	251	2	2
	b) 94,1	115,1	100,0	100,0
súkromný	a) 76 401	20 640	952	927
	b) 96,9	103,2	81,2	82,5
z úhrnu bytov:				
byty v rodinných domoch	a) 46 964	12 692	x	x
	b) 95,6	89,6	x	x

Zdroj: ŠÚ SR, DATACube

a) počet

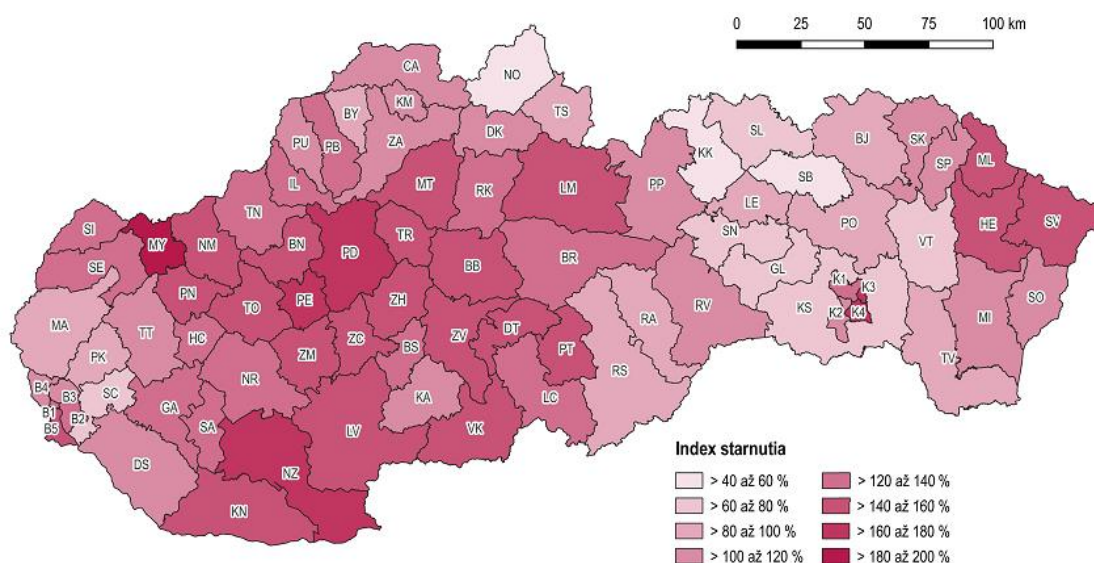
b) indexy, rovnaké obdobie predchádzajúceho roka = 100

Tabuľka 4 Počet obyvateľov SR podľa regiónov

	Počet trvale bývajúcich obyvateľov k 31.12.2023	Index 2023/2022
Bratislavský kraj	732 757	100,6%
Trnavský kraj	566 114	100,1%
Trenčiansky kraj	568 102	99,5%
Nitriansky kraj	668 301	99,6%
Žilinský kraj	687 174	99,9%
Banskobystrický kraj	614 356	99,4%
Prešovský kraj	808 810	100,1%
Košický kraj	779 073	99,9%
Slovenská republika	5 424 687	99,9%

Zdroj: ŠÚ SR, DATAcube

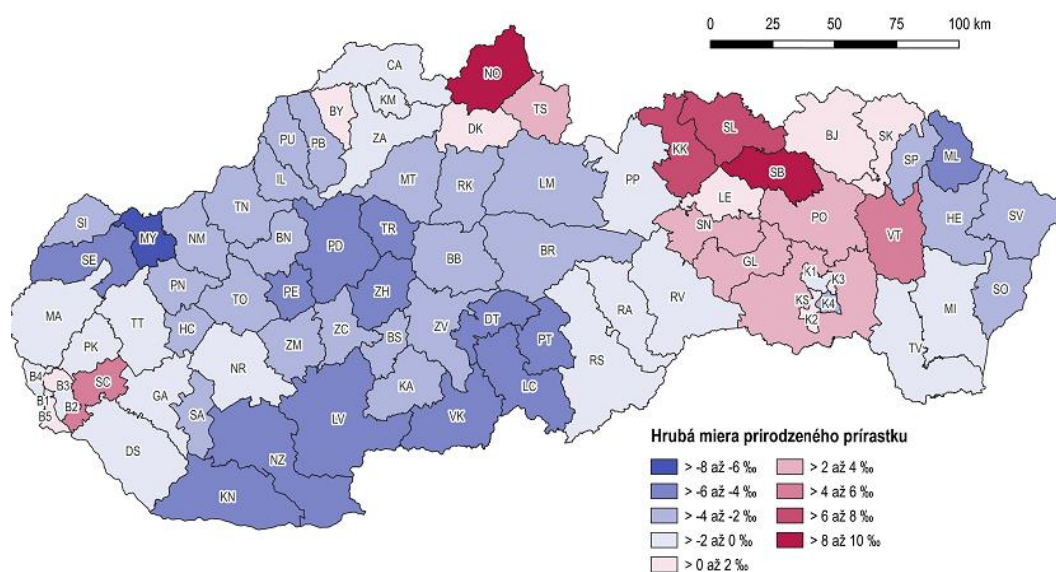
Graf 1 Index starnutia v roku 2023 v okresoch SR

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky

Zdroj: ŠÚ SR, DATAcube

Graf 2 Hrubá miera prirodzeného prírastku obyvateľstva v roku 2023 v okresoch SR

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky

Zdroj: ŠÚ SR, DATAcube

PRÍLOHA KU KAPITOLE 2

Tabuľka 1 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa veku, vzdelania a pohlavia v roku 2023
(priemer za rok v tis.)

Ukazovateľ	v tisícoch			Index 2023/2022		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Spolu (15 – 89 roční)	2 771,9	1 466,7	1 305,2	99,9	99,9	99,9
Podľa vekových skupín						
15 – 19 roční	13,7	8,9	4,8	103,0	108,5	94,1
20 – 24 roční	128,9	79,0	49,8	100,3	97,7	104,8
25 – 29 roční	264,7	145,2	119,5	96,0	96,9	94,8
30 – 34 roční	337,1	183,7	153,4	96,8	96,9	96,7
35 – 39 roční	378,2	202,7	175,5	99,1	98,4	99,9
40 – 44 roční	404,7	212,6	192,1	98,0	97,6	98,6
45 – 49 roční	403,8	207,1	196,8	102,0	101,6	102,4
50 – 54 roční	316,0	160,4	155,6	102,9	103,1	102,7
55 – 59 roční	296,3	144,9	151,4	99,2	99,2	99,2
60 – 64 roční	177,9	94,9	83,0	105,9	109,0	102,6
65 – 89 roční	50,5	27,3	23,1	113,0	117,2	107,4
Podľa vzdelania (15+ roční)						
Základné a bez vzdelania	117,7	67,0	50,7	98,0	106,0	89,1
Nižšie stredné	587,4	381,6	205,8	97,9	99,2	95,5
Úplné stredné	1 227,0	650,9	576,0	101,6	98,7	105,1
Vysokoškolské	839,8	367,1	472,7	99,2	101,8	97,3

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Tabuľka 2 Miera zamestnanosti podľa veku a pohlavia v roku 2023
(priemer za rok v %)

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy
Spolu (15 – 89 roční)	58,3	63,6	53,2
Podľa vekových skupín			
20 - 64 roční	77,5	81,3	73,6
15 - 64 roční	71,9	75,5	68,4
15 - 24 roční	21,7	25,4	17,8
50 - 64 roční	73,0	75,7	70,4
15 - 19 roční	2,5	3,0	2,0
20 - 24 roční	40,6	47,7	33,4
25 - 29 roční	78,6	84,9	72,0
30 - 34 roční	82,5	88,3	76,5
35 - 39 roční	84,9	89,6	80,0
40 - 44 roční	87,4	90,0	84,6
45 - 49 roční	88,3	89,1	87,4
50 - 54 roční	85,3	86,2	84,3
55 - 59 roční	81,7	82,0	81,4
60 - 64 roční	51,2	57,5	45,4
65 - 89 roční	5,4	7,2	4,2

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

**Tabuľka 3 Miera zamestnanosti podľa vzdelania a pohlavia v roku 2023
(priemer za rok v %)**

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy
Spolu (15 – 64 roční)	71,9	75,5	68,4
Základné	16,0	19,9	12,2
Stredné odborné (učňovské) bez maturity	73,6	77,6	67,1
Úplné stredné odborné (učňovské) s maturitou	81,0	83,9	76,3
Úplné stredné všeobecné	55,1	61,6	50,5
Úplné stredné odborné	82,3	86,2	78,3
Vyššie odborné	82,3	78,4	84,0
Vysokoškolské - 1. stupeň	70,0	67,2	71,8
Vysokoškolské - 2. stupeň	91,6	94,6	89,4
Vysokoškolské - 3. stupeň	95,3	97,0	93,9
Bez školského vzdelania	2,7	-	4,0

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Tabuľka 4 Odvetvová štruktúra zamestnanosti podľa SK NACE Rev. 2

Štatistická klasifikácia ekonomických činností SK NACE Rev. 2	2022			2023		
	Priemerný počet zamestnaných osôb	Index rastu 2022/2021	Podiel v %	Priemerný počet zamestnaných osôb	Index rastu 2023/2022	Podiel v %
Hospodárstvo spolu	2 394 901	101,7	100,0	2 399 193	100,2	100,0
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	84 909	105,5	3,5	84 504	99,5	3,5
z toho poľnohospodárstvo	66 605	106,5	2,8	63 419	95,2	2,6
Priemysel	512 226	99,1	21,4	509 037	99,4	21,2
Stavebníctvo	163 463	101,9	6,8	165 945	101,5	6,9
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motor. vozidiel	368 416	101,4	15,4	359 139	97,5	15,0
Doprava a skladovanie	159 745	103,7	6,7	159 548	99,9	6,7
Ubytovacie a stravovacie služby	60 097	102,4	2,5	60 733	101,1	2,5
Informácie a komunikácia	86 508	104,1	3,6	86 613	100,1	3,6
Finančné a poisťovacie činnosti	39 807	98,1	1,7	39 503	99,2	1,6
Činnosti v oblasti nehnuteľností	23 927	102,5	1,0	24 695	103,2	1,0
Odborné, vedecké a technické činnosti	124 912	106,6	5,2	125 954	100,8	5,2
Administratívne a podporné služby	146 027	99,2	6,1	150 754	103,2	6,3
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	152 180	100,2	6,4	152 297	100,1	6,3
Vzdelávanie	179 831	101,6	7,5	182 642	101,6	7,6
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	176 631	104,0	7,4	177 824	100,7	7,4
Umenie, zábava a rekreácia	51 781	107,4	2,2	53 452	103,2	2,2
Ostatné činnosti	64 441	102,3	2,7	66 553	103,3	2,8

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o hospodárstve SR vo 4. štvrťroku 2023 (zo štvrťročného štatistického výkazníctva vrátane údajov za podnikateľov; bez žien na materskej dovolenke)

Tabuľka 5 Voľné pracovné miesta a miera voľných pracovných miest podľa ekonomických činností v SR spolu (priemer za rok 2023)

Štatistická klasifikácia ekonomických činností SK NACE Rev. 2	Voľné pracovné miesta spolu	Index rastu 2023/2022	Miera voľných pracovných miest (v %)
Hospodárstvo SR spolu	20 685	100,7	1,0
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	160	91,8	0,3
Priemysel	4 147	98,3	1,0
Stavebníctvo	473	91,7	0,4
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motor. vozidiel	2 009	87,8	0,7
Doprava a skladovanie	2 595	115,9	1,9
Ubytovacie a stravovacie služby	460	70,7	0,6
Informácie a komunikácia	453	96,7	0,6
Finančné a poisťovacie činnosti	685	88,7	2,0
Činnosti v oblasti nehnuteľností	66	58,9	0,2
Odborné, vedecké a technické činnosti	403	61,4	0,3
Administratívne služby	436	108,1	0,4
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	7 065	112,6	4,4
Vzdelávanie	265	86,0	0,1
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	1 164	107,5	0,7
Umenie, zábava a rekreácia	155	95,2	0,5
Ostatné činnosti	153	70,8	0,5

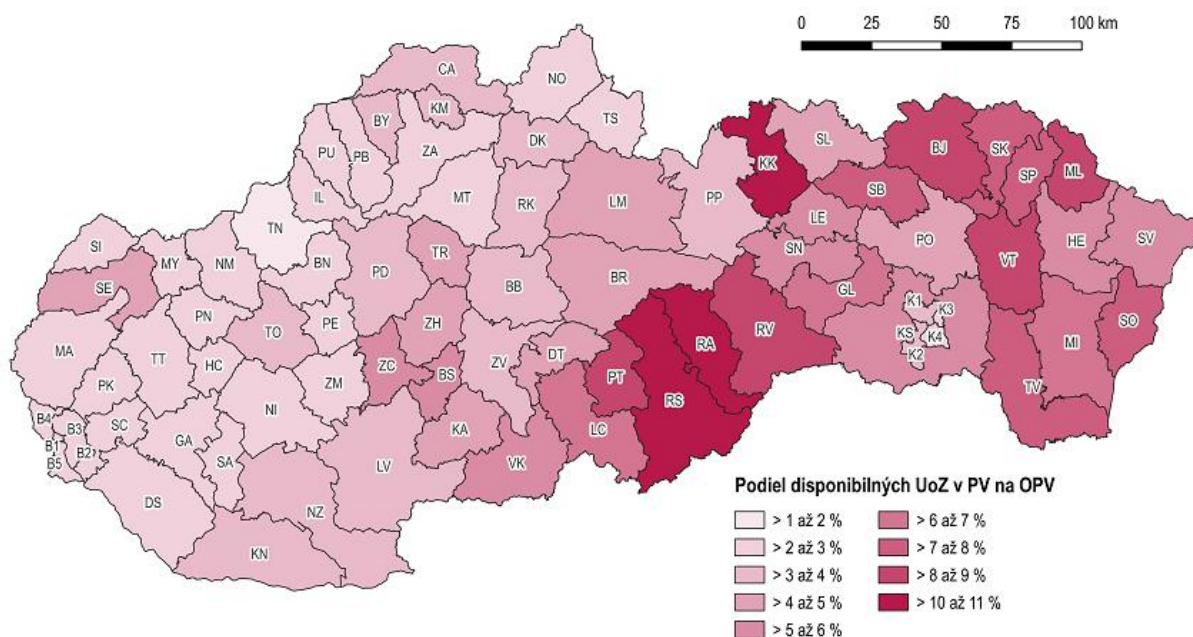
Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o hospodárstve SR vo 4. štvrťroku 2023 (zo štvrtročného štatistického výkazníctva vrátane údajov za podnikateľov)

Tabuľka 6 Miera nezamestnanosti podľa veku, vzdelania a pohlavia v roku 2023 (priemer za rok v %)

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy
Spolu	5,8	5,8	5,9
Podľa vekových skupín			
15 – 19 roční	51,1	52,9	47,4
20 – 24 roční	16,4	18,5	13,0
25 – 29 roční	7,2	6,8	7,6
30 – 34 roční	6,3	6,2	6,3
35 – 39 roční	6,2	5,5	7,0
40 – 44 roční	5,3	4,5	6,1
45 – 49 roční	4,4	3,8	5,1
50 – 54 roční	3,8	3,9	3,7
55 – 59 roční	4,6	4,2	5,0
60 – 64 roční	2,9	2,7	3,0
65 – 74 roční	0,5	0,6	0,4
Podľa vzdelania			
Základné	38,0	34,5	42,7
Stredné odborné (učňovské) bez maturity	8,1	7,9	8,5
Úplné stredné odborné (učňovské) s maturitou	5,4	5,5	5,2
Úplné stredné všeobecné	3,7	2,9	4,3
Úplné stredné odborné	4,3	3,7	4,9
Vyššie odborné	0,6	-	0,8
Vysokoškolské - 1. stupeň	2,1	3,7	1,1
Vysokoškolské - 2. stupeň	2,0	1,3	2,6
Vysokoškolské - 3. stupeň	2,2	2,6	1,9
Bez školského vzdelania	61,7	75,0	50,0

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Graf 1 Podiel počtu disponibilných UoZ v produktívnom veku na počte obyvateľov v produktívnom veku v okresoch SR (priemer za rok 2023)*

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky

Zdroj: ÚPSVR

Pozn.: Hlavným ukazovateľom vývoja nezamestnanosti sa od januára 2023 stal Podiel disponibilných uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku označovaný skratkou PDU. Nezamestnanosť bude vykazovaná pomocou indikátora PDU na celoštátnej, krajskej a okresnej úrovni, a po novom aj na úrovni miest a obcí. Zároveň bude zachovaná kontinuita vo vykazovaní súčasného ukazovateľa Miera evidovanej nezamestnanosti (MEN) na celoštátnej a krajskej úrovni.

Tabuľka 7 Stav uchádzačov o zamestnanie - absolventov škôl ku koncu roka 2023

Ukazovateľ	Počet uchádzačov o zamestnanie
Absolventi	7 415
z toho:	
Absolventi SOŠ s ukončeným stredným alebo nižším stredným odborným vzdelaním (stupeň vzdelania 12, 13)	1 468
Absolventi SOŠ s ukončeným úplným stredným odborným vzdelaním (stupeň vzdelania 14)	3 892
Absolventi gymnázií s ukončeným úplným stredným všeobecným vzdelaním (stupeň vzdelania 15)	657
Absolventi SOŠ s ukončeným vyšším odborným vzdelaním (stupeň vzdelania 16)	45
Absolventi VŠ s ukončeným vysokoškolským vzdelaním prvého stupňa (stupeň vzdelania 17)	396
Absolventi VŠ s ukončeným vysokoškolským vzdelaním druhého a tretieho stupňa (stupeň vzdelania 18, 19)	396

Zdroj: ÚPSVR

Tabuľka 8 Nástroje aktívnych opatrení trhu práce

AOTP podľa prísl. § zákona o službách zamestnanosti	Rok 2022		Rok 2023	
	Počet zaradených UoZ/osôb, resp. počet podporených PM/UoZ/osôb	Čerpanie finančných prostriedkov (v €)	Počet zaradených UoZ/osôb, resp. počet podporených PM/UoZ/osôb	Čerpanie finančných prostriedkov (v €)
§ 32	573	6 062	683	8 825
§ 42*	143 953	0	113 676	0
§ 43	3 386	50	10 389	120 609
§ 49	0	762 357	0	0
§ 50	0	245 890	0	0
§ 51	3	460 445	0	0
§ 52	54	101 617	743	260 951
§ 52a	38	131 926	27	8 036
§ 53	17 813	4 654 196	20 666	7 623 137
§ 53a	151	239 306	239	432 335
§ 53b	0	0	0	0
§ 53c	108	308 136	0	219 555
§ 53d	352	1 122 273	349	2 660 751
§ 53f	5	18 774	0	4 769
§ 19a**	0	0	13	6 680
§ 53g	4 912	32 994 983	0	6 547 544
§ 19b***	0	0	5 802	34 357 689
§ 54	33 071	40 910 172	49 266	90 678 493
§ 56	0	0	0	0
§ 56a	23	15 133	0	0
§ 57	0	0	0	0
§ 59	1 392	9 035 929	1 568	10 868 624
§ 60	7 822	32 535 271	8 034	34 675 801
Spolu	213 656	123 542 520	211 455	188 473 799

Zdroj: ÚPSVR

* § 42 - Informačné a poradenské služby sú súčasťou AOTP, aj keď ich poskytovanie je zabezpečované vlastnými zamestnancami úradov, bez finančných nárokov na finančné prostriedky z rozpočtu na AOTP; uvedený je počet klientov, ktorým boli poskytnuté informačné a poradenské služby.

**§ 53f zákona o službách zamestnanosti sa od 1.1.2023 pretransformoval na § 19a zákona o sociálnej ekonomike

*** § 53g zákona o službách zamestnanosti sa od 1.1.2023 pretransformoval na § 19b zákona o sociálnej ekonomike

Poznámka: V Správe o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2022 boli v tejto tabuľke č. 8 – Nástroje aktívnych opatrení trhu práce v rámci § 54 – Programy a projekty zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti započítané aj tzv. „covidové projekty“, konkrétne išlo o NP Prvá pomoc, NP Podpora udržania zamestnanosti v materských škôlkach, NP Podpora udržania zamestnanosti v základných umeleckých školách, projekt Mimoriadna finančná podpora pre sociálne služby a projekt na podporu SZČO (kurzarbeit). Keďže všetky uvedené projekty v roku 2022 boli skončené a súviseli s pandémiou Covid-19, nepovažovali sme za potrebné vykazovať ich naďalej v tejto tabuľke za rok 2022, nakoľko, keďže išlo o relatívne vysoké čísla zaradených/podporených osôb, aj čerpaných finančných prostriedkov, by tieto dáta do budúcnosti deformovali porovnanie s nástrojmi AOTP, ktoré nemali a nemajú charakter podmienený mimoriadnou udalosťou, ako bola pandémia.

Prehľad realizácie aktívnych opatrení na trhu práce

Sprostredkovanie zamestnania (§ 32)

V roku 2023 bolo úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „úrad“) zorganizovaných 1 952 výberových konaní (ďalej len „VK“) (o 479 menej ako v roku 2022), ktorých sa zúčastnilo 19 107 uchádzačov o zamestnanie (ďalej len „UoZ“) (o 2 417 UoZ menej ako v roku 2022). Zamestnávateľia na VK ponúkli 41 993 voľných pracovných miest (ďalej len „VPM“). Úspešnosť VK vzhľadom na ponúknutý počet VPM a celkový počet klientov prijatých do zamestnania v priebehu kalendárneho roka 2023 v počte 1 168 (čo bolo o 246 menej ako v roku 2022) bola 6,11 %.

Sieť EURES zorganizovala počas roku 2023 dve VK, a to do Holandska a Maďarska. Holandský zamestnávateľ ponúkal prácu v lodnej doprave na pozíciách: lodník, námorník a kapitán na riečne lode. Celkový počet pozvaných záujemcov bol 30, z toho prítomných na pohovore 8 a 3 osoby bolo zamestnané.

Maďarský zamestnávateľ ponúkal prácu v priemyselnej oblasti a doprave na pozíciách: kontrolór kvality, operátor vo výrobe, pracovník údržby a vodič vysokozdvížneho vozíka (ďalej len „VZV“). Celkový počet účastníkov na pohovore bol 58 a počet zamestnaných 12.

Sprostredkovanie zamestnania (§ 32 ods.11 písm. d)

Náhrada časti cestovných výdavkov, ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru, alebo výberového konania u zamestnávateľa, alebo s účasťou na skupinovom sprostredkovaní zamestnania, ktoré organizuje ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „ústredie“), alebo úrad na území Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) pre zamestnávateľa, alebo pre zamestnávateľa z členského štátu Európskej únie (§ 32 ods. 11 písm. d).

V roku 2023 bolo na tento nástroj zaradených 683 UoZ, čo je o 110 UoZ viac ako v roku 2022. Vyčerpaných finančných prostriedkov bolo 8 825 eur, čo je o 2 763 eur viac ako v roku 2022.

Informačné a poradenské služby (§ 42)

Informačné a poradenské služby (ďalej len „IaP služby“), ako jeden z nástrojov pomoci a podpory účastníkom trhu práce pri voľbe povolania, výbere zamestnania, vrátane jeho zmeny a pri výbere a adaptácii zamestnanca v novom zamestnaní, predstavovali aj v priebehu roku 2023 dôležitú súčasť ovplyvňovania trhu práce súvisiacu so sprostredkovaním zamestnania. Nielen ponuka pracovných miest pre klientov, ale aj ponuka aktivít, ktorých ambíciou bolo podporiť úsilie UoZ/ZoZ/odídencom z Ukrajiny (ďalej len „odídenci“) pri ich začleňovaní na trhu práce poskytnutím potrebných informácií a sprostredkovaním užitočných kontaktov.

IaP služby boli v roku 2023 poskytnuté 113 676 klientom (o 30 227 klientov menej ako v roku 2022), z toho bolo 60 543 žien (53,26 %) a 53 133 mužov (46,74 %). Z celkového počtu klientov bolo 3 595 občanov so ZP (3,16 %, o 1 527 menej ako v roku 2022). Z hľadiska veku, najvyšší podiel (12,57 %) tvorili klienti vo veku 35 – 40 rokov, rovnako ako v roku 2022, v počte 14 289 klientov. Z hľadiska dĺžky evidencie, najvyšší podiel (42,76 %) tvorili klienti s dĺžkou evidencie 0-3 mesiacov (rovnako ako v roku 2022) v počte 48 609. Z hľadiska vzdelania klientov, najvyšší podiel (27,07%) tvorili klienti s úplným stredným odborným vzdelaním v počte 30 777 (v roku 2022 to boli klienti so základným vzdelaním).

V roku 2023 bolo poskytnutých celkovo 428 791 IaP služieb (o 37 610 menej ako v roku 2022), z toho individuálnou formou 291 406 (67,96 %) a skupinovú formou 137 385 (32,04 %, nárast podielu skupinového poradenstva v porovnaní s rokom 2022).

Burzy práce a informácií (spolupráca so zamestnávateľmi)

V roku 2023 úrady zorganizovali 21 Búrz práce a informácií (ďalej len „BPaI“), na ktorých boli prezentované VPM. Pracovníci úradov poskytli klientom odborné poradenstvo v oblasti kariérneho plánovania, informácie o národných aktivačných programoch a o možnosti vykonávania AP u zamestnávateľa, o príspevku na dochádzku za prácou a tiež o možnostiach vzdelávania a prípravy pre trh práce (ďalej len „VzPrTP“), o príspevku na aktivačnú činnosť, ako aj o ďalších aktivačných a ochranných príspevkoch.

Klienti tak mohli „pod jednou strechou“ získať ucelený obraz o aktuálnej ponuke na trhu práce a možnostiach pracovného uplatnenia.

BPaI boli zamerané na oblasť VPM v strojárskom priemysle, v ťažobnom priemysle, v automobilovom priemysle, v priemyselnej výrobe, vo výrobe zdravotníckych pomôcok, v odevnom priemysle, v oblasti cestovného ruchu - gastronomické a ubytovacie služby, doplnkové služby v oblasti cestovného ruchu. Niektoré BPaI boli zamerané na obsadzovanie dlhodobohlasených VPM.

Úrady zorganizovali BPaI pre rôzne cieľové skupiny - UoZ do 29 rokov, dlhodobohlasených UoZ, zamestnancov ohrozených hromadným prepúšťaním, UoZ, ktorí si aktívne hľadajú zamestnanie a širokú verejnosť. Úrady na BPaI pozývali aj odídencom z Ukrajiny, aby im vytvorili priestor na osobné stretnutie so zamestnávateľmi, s cieľom pomôcť zamestnať sa.

Na BPaI sa zúčastnilo 297 zamestnávateľov. Zamestnávateľia ponúkli spolu 14 223 VPM a 4 156 VPM v rámci siete EURES. BPaI sa zúčastnilo 6 708 UoZ, z ktorých bolo 25 prijatých do zamestnania. 810 UoZ si zamestnávateľia vybrali do užšieho výberu a 253 UoZ získalo prísľub do zamestnania od zamestnávateľa.

BPal boli zorganizované na úradoch Banská Bystrica, Bratislava (2), Brezno, Dunajská Streda, Čadca, Komárno, Košice (2), Kežmarok, Nitra, Nové Mesto nad Váhom (2), Nová Zámky, Partizánske, Poprad, Považská Bystrica, Revúca, Senica, Trnava, Žilina.

Návštevníci mali okrem možnosti nájsť si zamestnanie aj príležitosť nadobudnúť komplexnejšie informácie o trhu práce a o spôsoboch uplatnenia sa na ňom. Výhodou bol najmä osobný kontakt a možnosť informovať sa na vybrané pracovné pozície priamo u konkrétnych zamestnávateľov.

Informačné a poradenské služby pri voľbe povolania (§ 42, ods. 2, písm. a)

Preventívno-poradenská činnosť pre základné a stredné školy – voľba povolania:

Hlavným zámerom skupinových a individuálnych stretnutí realizovaných v rámci informačných a poradenských služieb pri voľbe povolania (ďalej len „preventívne poradenstvo“) bolo pomôcť žiakom a ich rodičom pri výbere vhodného štúdia alebo zamestnania, aby sa v budúcnosti predišlo ich prípadnému zaradeniu do evidencie UoZ.

Obsahovo bolo preventívne poradenstvo pri voľbe povolania pre žiakov základných škôl (ďalej „ZŠ“) zamerané najmä na oboznámenie sa žiakov s charakteristikou povolani, na identifikáciu predpokladov a požiadaviek na výkon určitého povolania a na poskytovanie informácií o výbere typu strednej školy a možnostiach ďalšieho štúdia. Žiaci stredných škôl (ďalej „SŠ“) boli oboznámení s regionálnym trhom práce, preferovanými profesiami, mierou nezamestnanosti, počtom absolventov jednotlivých škôl vedených v evidencii UoZ a so spôsobmi vhodnej komunikácie s potenciálnym zamestnávateľom.

Preventívne poradenstvo pri voľbe povolania bolo v roku 2023 poskytnuté pre 16 923 žiakov. Z toho bolo 4 901 žiakov ZŠ (28,96 %) a 12 022 žiakov SŠ (71,04 %). Tieto služby boli poskytnuté pre 388 škôl, z toho bolo 148 ZŠ a 239 SŠ. Preventívne poradenstvo pri voľbe povolania bolo poskytované v priestoroch ZŠ a SŠ a taktiež dištančne.

V rámci preventívneho poradenstva boli v roku 2023 organizované burzy informácií pre žiakov ZŠ. Ich hlavným cieľom bolo najmä zvýšenie záujmu žiakov ZŠ o remeselné druhy povolani a súčasne riešenie problému s ich nedostatkom na trhu práce. Zrealizovaných bolo 29 búrz informácií, ktoré zorganizovalo celkovo 28 úradov PSVR. Búrz informácií sa v roku 2023 zúčastnilo celkovo 262 ZŠ a prezentovalo sa na nich 395 SŠ a 143 zamestnávateľov.

Odborné poradenské služby (§ 43)

Úrad môže zabezpečiť UoZ a záujemcom o zamestnanie (ďalej len „ZoZ“) odborné poradenské služby (ďalej len „OPS“). OPS v zmysle § 43 sú služby zamerané na ovplyvňovanie rozhodovania a správania sa UoZ, vytváranie súladu medzi osobnostnými predpokladmi UoZ a požiadavkami na vykonávanie určitého zamestnania, sociálnu a pracovnú adaptáciu UoZ. Sú zamerané na poskytovanie individualizovanej poradenskej podpory pre UoZ, resp. ZoZ využívaním moderných metód kariérneho poradenstva. Tieto posilňujú motiváciu, ovplyvňujú postoje a rozvíjajú zručnosti pre riadenie vlastnej kariéry UoZ. OPS sú realizované ako projektové alebo neprojektové služby. Medzi najčastejšie využívané formy neprojektových služieb patrí predovšetkým opakovaná skupinová poradenská aktivita a vypracovanie individuálneho akčného plánu s opakovanými stretnutiami.

V roku 2023 bolo v rámci § 43 poskytnutých klientom celkovo 33 920 OPS. Dominovala medzi nimi predovšetkým individuálna forma OPS. V roku 2023 boli OPS v rámci § 43 poskytnuté pre 11 618 klientov, z toho bolo 11 435 UoZ a 183 ZoZ. Z celkového počtu klientov, ktorým boli v roku 2023 poskytnuté OPS v rámci § 43, bolo 6 852 žien (58,98 %) a 4 766 mužov (41,02 %). Najviac OPS v rámci § 43 bolo poskytnutých klientom vo veku od 30 do 49 rokov – 5 348 osôb (46,03 %).

Z hľadiska vzdelania najvyšší podiel (28,75 %) tvorili klienti s úplným stredným odborným vzdelaním v počte 3 340 osôb.

Pokiaľ ide o štruktúru UoZ podľa dĺžky trvania ich evidencie, tak medzi UoZ, ktorým boli poskytnuté OPS, dominovala skupina dlhodobo evidovaných UoZ (6 093, t. j. 53,28 %), pričom prevládali UoZ s dĺžkou evidencie nad 24 mesiacov (3 727 UoZ, t. j. 32,59 %). OPS boli poskytované predovšetkým znevýhodneným UoZ. Až 10 489 UoZ malo aspoň jedno znevýhodnenie, čo predstavuje až 91,73 % z celkového počtu UoZ, ktorým boli poskytnuté neprojektové OPS. Spomedzi nich boli najčastejšie zastúpení znevýhodnení UoZ, ktorí najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie UoZ nemali pravidelne platené zamestnanie (7 264 UoZ – 63,52 %).

Finančné prostriedky na náhradu cestovných výdavkov a výdavkov na ubytovanie a stravné pre UoZ, ktorí sa zúčastnili OPS, boli v roku 2023 vynaložené vo výške 120 609,17 eura.

Vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca (§ 47)

Vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca/ov (VzPrTP) vykonáva zamestnávateľ v záujme ich ďalšieho pracovného uplatnenia a s cieľom zvýšiť ich vzdelanostnú úroveň, pracovný potenciál a adaptabilitu na trhu práce. Úrad môže zamestnávateľovi poskytnúť príspevok na VzPrTP zamestnancov, ak sa zaviazá, že po skončení VzPrTP bude týchto zamestnancov zamestnávať najmenej počas 12 mesiacov, alebo VzPrTP uskutoční ako súčasť opatrení, ktoré umožňujú predísť, alebo obmedziť hromadné prepúšťanie. Úrad môže poskytnúť príspevok na VzPrTP zamestnancov najviac do výšky 70 % oprávnených nákladov na VzPrTP zamestnancov.

V roku 2023 nebola uzatvorená žiadna dohoda na VzPrTP zamestnancov a nebol poskytnutý žiadny príspevok na VzPrTP zamestnancov, z dôvodu pozastavenia uzatvárania dohôd o poskytnutí príspevku na všetky príspevky, na ktorých poskytnutie nie je právny nárok.

Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49)

Príspevok môže úrad poskytnúť UoZ, ktorý splní podmienky stanovené zákonom o službách zamestnanosti. Z hľadiska podpory vytvárania pracovných miest, nástroj napomáha vstupu UoZ na otvorený trh práce ako samostatne zárobkovo činných osôb (ďalej len „SZČO“), ktorí budú prevádzkovať živnosť v zmysle zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov alebo vykonávať poľnohospodársku výrobu vrátane hospodárenia v lesoch podľa § 12a až 12e zákona č. 105/1990Zb. o súkromnom podnikaní občanov v znení neskorších predpisov. Príspevok má fakultatívny charakter, tzn. na daný príspevok nie je právny nárok. Prijemca tohto príspevku je povinný na vytvorenom pracovnom mieste prevádzkovať SZČ nepretržite najmenej dva roky. Príspevok je poskytovaný v dvoch platbách.

V roku 2023 nebol týmto aktívnym opatrením trhu práce (ďalej len „AOTP“) podporený žiaden UoZ.

V roku 2023 skončilo účasť na tomto AOTP 119 klientov, pričom sa z tohto počtu do evidencie UoZ vrátili do 3 mesiacov 2 klienti a do 6 mesiacov 4 klienti.

Príspevok na SZČ bol v roku 2023 poskytovaný UoZ v rámci Národného projektu (ďalej len „NP“) Chyť sa svojej šance, opatrenie č. 1 - Podpora SZČO vo výške 5 600 eur.

Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 50)

Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného UoZ (ďalej len „ZUoZ“) sa môže poskytnúť zamestnávateľovi, ktorý na vytvorené pracovné miesto prijme ZUoZ, vedeného v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace do pracovného pomeru, ak je pracovný pomer dohodnutý najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času. Je určený na úhradu časti celkovej ceny práce (ďalej len „CCP“) zamestnanca prijatého z evidencie UoZ na vytvorené pracovné miesto.

Mesačná výška príspevku je v okresoch s priemerným podielom disponibilných uchádzačov o zamestnanie na obyvateľstve v produktívnom veku

- a) nižším alebo rovnakým ako je celoslovenský priemer v kalendárnom roku, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje, 30 % z celkovej ceny práce zamestnanca, najviac 30 % z celkovej ceny práce podľa § 49 ods. 4 vypočítanej z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za prvý až tretí štvrtrok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje (ďalej len „z CCP“),
- b) vyšším ako je celoslovenský priemer v kalendárnom roku, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje, 40 % z celkovej ceny práce zamestnanca, najviac 40 % z CCP.

Mesačná výška príspevku poskytovaného na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie podľa § 8 ods. 1 písm. b) až d) alebo uchádzača o zamestnanie, ktorý je občanom mladším ako 30 rokov, je 80 % z celkovej ceny práce zamestnanca, najviac 60 % z CCP.

Príspevok sa poskytuje najdlhšie počas 9 kalendárnych mesiacov a na ZUoZ podľa § 8 ods. 1 písm. b) až d) zákona o službách zamestnanosti alebo uchádzača o zamestnanie, ktorý je občanom mladším ako 30 rokov 12 kalendárnych mesiacov. Zamestnávateľ je povinný zachovať vytvorené pracovné miesto, na ktoré mu bol poskytnutý príspevok, najmenej v rozsahu zodpovedajúcom polovici dohodnutého obdobia poskytovania príspevku.

V roku 2023 nebol podporený žiaden zamestnávateľ z dôvodu pozastavenia uzatvárania dohôd o poskytnutí príspevku na všetky príspevky, na ktorých poskytnutie nie je právny nárok.

Príspevok na vykonávanie absolventskej praxe (§ 51)

Cieľom absolventskej praxe je získavanie odborných zručností a praktických skúseností u zamestnávateľa, ktoré zodpovedajú dosiahnutému stupňu vzdelania absolventa školy, ako i získavanie a prehľbovanie odborných zručností alebo praktických skúseností, ktoré rozširia možnosti absolventov škôl pri uplatnení na trhu práce, čím sa priamo pôsobí na zvyšovanie zamestnateľnosti UoZ. Absolventská prax prispieva absolventom škôl k hľadaniu si práce vo svojej profesii. Umožňuje im získať prvý kontakt s praxou pri získavaní potrebných zručností.

V roku 2023 sa absolventská prax nerealizovala z dôvodu pozastavenia uzatvárania dohôd o poskytnutí príspevku na všetky príspevky, na ktorých poskytnutie nie je právny nárok.

Príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj (§ 52)

Aktivačná činnosť formou menších obecných služieb pre obec, alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj (ďalej len „aktivačná činnosť“) je podpora udržiavania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaného občana, ktorý je poberateľom dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi.

Aktivačnú činnosť dlhodobo nezamestnaný občan vykonáva nepretržite najviac počas šiestich kalendárnych mesiacov, v rozsahu najviac 20 hodín týždenne okrem týždňa, v ktorom sa aktivačná činnosť začala s možnosťou jej opakovaneho vykonávania, najviac počas ďalších dvanástich kalendárnych mesiacov. Úrad poskytuje obci alebo samosprávnemu kraju príspevok, ktorý možno použiť na úhradu časti nákladov na osobné ochranné pracovné prostriedky, úrazové poistenie dlhodobo nezamestnaných občanov, časti nákladov na pracovné náradie a časti ďalších nákladov, ktoré súvisia s vykonávaním aktivačnej činnosti a na úhradu časti CCP zamestnanca, ktorý organizuje aktivačnú činnosť. Novelou zákona o službách zamestnanosti účinnou od 1. 1. 2023 na tento príspevok nie je právny nárok.

V roku 2023 bolo na aktivačnú činnosť umiestnených v rámci § 52 celkom 54 UoZ, čo je o 687 UoZ menej ako v roku 2022, avšak v rámci NP Podpora zamestnanosti (podľa § 54) bolo 2 112 UoZ (v roku 2022 to bolo 3 478 UoZ). Spolu na § 52 a na projekt bolo do aktivačnej činnosti zapojených 2 168 UoZ, čo za hodnotený rok 2023 je v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2022 o 2 053 UoZ menej.

Čerpanie finančných prostriedkov v roku 2023 bolo v rámci § 52 vo výške 260 951 eur (v roku 2022 to bolo 96 009 eur). V rámci NP Podpora zamestnanosti bolo v roku 2023 čerpanie vo výške 1 063 615 eur (v roku 2022 vo výške 1 713 170 eur). Spolu za § 52 a projekt bolo čerpaných 1 324 566 eur, čo je o 484 613 menej ako v roku 2022.

Príspevok na dochádzku za prácou (§ 53)

Príspevok sa poskytuje mesačne na úhradu časti cestovných výdavkov na dochádzku z miesta trvalého pobytu alebo z miesta prechodného pobytu zamestnanca do miesta výkonu zamestnania uvedeného v pracovnej zmluve a späť. Na príspevok je právny nárok.

V roku 2023 poberalo príspevok 20 666 osôb, čo je o 2 853 osôb viac ako v predchádzajúcom roku. Celková suma poskytnutých finančných prostriedkov bola 7 623 137 eur, čo je o 2 968 941 eur viac ako v roku 2022.

Príspevok na podporu mobility za prácou (§ 53a)

Príspevok na podporu mobility za prácou sa poskytuje na úhradu časti výdavkov na bývanie súvisiacich so zmenou pobytu v súvislosti so získaním zamestnania najmenej na šesť mesiacov zamestnancovi, ktorý bol UoZ vedeným v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace a ktorý bol vyradený z evidencie UoZ z dôvodu podľa § 36 ods. 1 písm. a), ak o príspevok písomne požiada najneskôr do 3 mesiacov odo dňa vyradenia z evidencie UoZ. Na príspevok je právny nárok.

V roku 2023 bol príspevok poskytnutý 239 osobám, čo je o 88 osôb viac ako v predchádzajúcom roku. Celková suma poskytnutých príspevkov bola 432 335 eur, čo je o 193 029 eur viac ako v roku 2022.

Príspevok na dopravu do zamestnania (§ 53b)

Príspevok na dopravu do zamestnania môže úrad poskytnúť zamestnávateľovi na základe uzatvorenej dohody, ak zamestnávateľ zabezpečuje každodenne dopravu zamestnancov do zamestnania a späť z dôvodu, že hromadnými dopravnými prostriedkami nie je doprava preukázateľne vykonávaná vôbec, alebo v rozsahu zodpovedajúcom potrebám zamestnávateľa.

V roku 2023 nebol týmto AOTP podporený žiaden zamestnávateľ, z dôvodu pozastavenia uzatvárania nových dohôd na všetky príspevky AOTP, na poskytnutie ktorých nie je právny nárok.

Príspevok na vytvorenie nového pracovného miesta (§ 53d)

Za aktívne opatrenie na trhu práce sa považuje aj investičná pomoc na podporu počiatočnej investície formou príspevku na vytvorené nové pracovné miesta (ďalej len „príspevok“), na ktorú bolo vydané rozhodnutie o poskytnutí investičnej pomoci podľa osobitného predpisu. Príspevkom sú za podmienok ustanovených osobitným predpisom podporované oprávnené mzdové náklady, ktorých vynaloženie zamestnávateľ preukáže pri podaní ročnej správy o priebehu realizácie investičného zámeru. Príspevok poskytuje ministerstvo prostredníctvom ústredia na základe zmluvy o poskytnutí príspevku na vytvorené nové pracovné miesta uzatvorené so zamestnávateľom.

V roku 2023 bol príspevok vyplatený prijímateľom investičnej pomoci v celkovom objeme 2,66 mil. eur, pričom investičná pomoc bola poskytnutá 8 oprávneným investorom. Z toho 2 investorom v Banskobystrickom samosprávnom kraji, 2 investorom v Prešovskom samosprávnom kraji, 2 investorom v Košickom samosprávnom kraji, 1 investorovi v Trenčianskom samosprávnom kraji a 1 investorovi v Žilinskom samosprávnom kraji. Z celkovej výšky 2,66 mil. eur regionálnej investičnej pomoci investorom bolo v roku 2023 vo forme príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta podporených 216 pracovných miest udržaných 1 rok a 150 pracovných miest udržaných 2 roky.

Porovnaním rokov 2022 a 2023 sa poskytnutá investičná pomoc vo forme príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta v roku 2023 zvýšila o 1,06 mil. eur, čo predstavuje nárast poskytnutia investičnej pomoci vyplatenej v roku 2023 oproti roku 2022 o 60,15 % z celkovej výšky príspevku na nové vytvorené pracovné miesta.

V rámci realizácie schválených investičných zámerov prijímateľov investičnej pomoci bol príspevok poskytovaný výlučne na vytváranie nových pracovných miest. Prijemcovia investičnej pomoci sú povinní vytvoriť a udržať nové pracovné miesta minimálne po dobu 5 rokov.

V roku 2023 vláda SR schválila poskytnutie investičnej pomoci, ktorá sa bude poskytovať aj v roku 2024 pre 11 spoločností. Spoločnostiam bola schválená investičná pomoc vo forme úľavy na dani z príjmu, dotácie na obstaraný dlhodobý hmotný a nehmotný majetok, pričom spoločnosti majú vytvoriť spolu 1 622 nových pracovných miest.

Umiestňovací príspevok integračnému podniku (§ 19a zákona o sociálnej ekonomike)

S účinnosťou od 1. 1. 2023 bol umiestňovací príspevok integračnému podniku podľa § 53 f zákona o službách zamestnanosti zrušený a bol nahradený umiestňovacím príspevkom integračnému podniku podľa § 19 a zákona o sociálnej ekonomike. Umiestňovací príspevok poskytne úrad integračnému podniku, ktorý skončí dohodou pracovný pomer najneskôr do dvoch rokov od vzniku pracovného pomeru so zamestnancom, ktorý bol znevýhodnenou osobou v zmysle § 2 ods. 5 zákona o sociálnej ekonomike a ktorému najneskôr do jedného mesiaca odo dňa skončenia pracovného pomeru v integračnom podniku vznikol pracovný pomer u zamestnávateľa, ktorý nie je integračným podnikom, závislou osobou integračného podniku, ani chránenou dielňou. Ak pracovný pomer u tohto zamestnávateľa je dohodnutý najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času, integračný podnik je povinný preukázať dohodnutý rozsah týždenného pracovného času.

Na tento príspevok je právny nárok po splnení všetkých zákonom stanovených podmienok. Napriek tejto skutočnosti o tento príspevok nie je zo strany integračných podnikov záujem, čo dokresľujú aj štatistické údaje.

V roku 2023 bolo podporených len 13 osôb, čo je síce o 8 osôb viac ako v roku 2022 na § 53 f, no aj tak ide o zanedbateľný počet. Celková čerpaná suma za rok 2023 na § 19 a bola len 6 680 eur a na § 53 f 4 769 eur, čo spolu predstavuje 11 448 eur. Je to o 7 325 eur menej ako v roku 2022 na § 53 f.

Umiestňovací príspevok poskytne úrad integračnému podniku, ktorý skončí dohodou pracovný pomer najneskôr do dvoch rokov od vzniku pracovného pomeru so zamestnancom, ktorý bol znevýhodnenou osobou v zmysle § 2 ods. 5 zákona č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike (ďalej len „zákon o sociálnej ekonomike“) a ktorému najneskôr do jedného mesiaca odo dňa skončenia pracovného pomeru v integračnom podniku vznikol pracovný pomer u zamestnávateľa, ktorý nie je integračným podnikom, závislou osobou integračného podniku, ani chránenou dielňou. Ak pracovný pomer u tohto zamestnávateľa je dohodnutý najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času, integračný podnik je povinný preukázať dohodnutý rozsah týždenného pracovného času. Na príspevok je právny nárok.

Tento príspevok bol k 1. 1. 2023 zo zákona o službách zamestnanosti vypustený a bol presunutý ako § 19 a do zákona č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Vyrovňavací príspevok integračnému podniku (§ 19b zákona o sociálnej ekonomike)

S účinnosťou od 1. 1. 2023 boli vyrovnávacie príspevky integračnému podniku podľa § 53 g zákona o službách zamestnanosti zrušené. Nahradené boli § 19 b zákona o sociálnej ekonomike s názvom vyrovnávací príspevok. Vyrovnávací príspevok poskytne úrad integračnému podniku na základe uzatvorenej písomnej dohody na mzdové náklady spojené so zamestnávaním znevýhodnených osôb alebo zraniteľných osôb v zmysle zákona o sociálnej ekonomike, na dodatočné náklady spojené so zamestnávaním osôb, ktoré sú znevýhodnenými osobami z dôvodu spočívajúcim v ich zdravotnom stave a náklady vynaložené na pomoc zamestnaným znevýhodneným osobám (asistencia, mentorovanie). Na tento príspevok je právny nárok po splnení všetkých zákonom stanovených podmienok.

V roku 2023 bol vyrovnávací príspevok poskytnutý 604 integračným podnikom, čo je v porovnaní s rokom 2022 o 39 podnikov viac.

V roku 2023 bolo finančne podporovaných celkom 9 283 znevýhodnených a zraniteľných osôb zamestnaných v integračných podnikoch. V tomto počte sú zarátané osoby, na ktoré sa vyplácali príspevky z dohôd uzatvorených v roku 2022 ešte podľa § 53 g zákona o službách zamestnanosti (3 908 zamestnancov) a 5 375 zamestnancov podporovaných už v rámci nového § 19 b zákona o sociálnej ekonomike.

Za hodnotený rok 2023 bolo na § 19 b zaradených 5 802 klientov. Oproti roku 2022 to predstavuje nárast počtu zaradených osôb o 890. Rastúci trend sa prejavil aj vo vyššej čerpanej sume finančných prostriedkov, ktorá v roku 2023 predstavovala čiastku 40 905 233 eur (spolu na § 53 g aj § 19 b), čo je v porovnaní s rokom 2022 o 7 910 250 eur viac.

Projekty a programy (§ 54)

Za AOTP sú považované aj:

- národné projekty, ktoré schvaľuje ministerstvo a realizuje ústredie alebo úrad,
- projekty na zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, ktoré schvaľuje ministerstvo a realizuje ústredie,
- projekty na zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, ktoré schvaľuje ústredie a realizuje úrad,
- projekty na zlepšenie postavenia UoZ alebo ZoZ na trhu práce, ktoré schvaľuje ministerstvo alebo ústredie a realizuje úrad alebo právnická osoba alebo fyzická osoba,
- projekty na podporu udržania pracovných miest vrátane pracovných miest, na ktorých sa vykonáva alebo prevádzkuje SZČ a na podporu udržania zamestnancov v zamestnaní v súvislosti s vyhlásením mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu a odstránením ich následkov, ktoré schvaľuje ministerstvo alebo ústredie po schválení podmienok vládou SR a realizuje ústredie alebo úrad,
- pilotné projekty na overenie nových AOTP, ktoré schvaľuje ministerstvo a realizuje ústredie,
- pilotné projekty alebo pilotné programy na podporu rozvoja regionálnej alebo miestnej zamestnanosti, ktoré schvaľuje ústredie a realizuje úrad,
- projekty a programy na zlepšenie postavenia fyzických osôb na trhu práce prostredníctvom komplexného prístupu pri poskytovaní nástrojov a služieb podporujúcich ich uplatnenie sa na trhu práce, zlepšenie ich zamestnateľnosti a zvýšenie a udržanie ich zamestnanosti, ktoré schvaľuje ministerstvo a realizuje sprostredkovateľský orgán ministerstva,
- projekty a programy na podporu integrácie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý je žiadateľom o azyl, ktorému bol udelený azyl, ktorému bola poskytnutá doplnková ochrana alebo ktorému sa poskytlo dočasné útočisko, s cieľom uľahčiť jeho sociálne začlenenie a integráciu na trhu práce poskytovaním nástrojov a služieb podporujúcich zlepšenie jeho zamestnateľnosti a uplatnenia sa na trhu práce, ktoré realizuje ústredie alebo úrad.

Projekty a programy sú financované zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu (ďalej len "ESF") a spolufinancované zo štátneho rozpočtu SR (ďalej len "ŠR SR") alebo sú financované zo ŠR SR alebo iných zdrojov.

Centrálné schvaľované projekty

V roku 2023 neboli vypracované a predložené na schválenie žiadne regionálne alebo pilotné projekty podľa § 54 ods. 1 písm. c, d, g a ani neboli vytvorené žiadne nové finančné záväzky (poskytnutá štátna alebo minimálna pomoc). Uskutočňovalo sa len dočerpanie finančných prostriedkov na vzdelávacie projekty automobiliek PSA Slovakia s. r. o. a VW Slovakia a. s., ktoré boli zakontrahované v predchádzajúcich rokoch.

Národný projekt Aktivácia znevýhodnených UoZ

NP sa realizoval od 14. septembra 2022 a bol ukončený v decembri 2023. Realizoval sa na celom území SR mimo BSK.

Hlavnou aktivitou NP je podpora zvýšenia zamestnatelnosti a zamestnanosti ZUoZ formou poskytovania poradenstva, zaškolenia, aktivácie u zamestnávateľa a následného umiestnenia na vytvorenom pracovnom mieste. Cieľovou skupinou je ZUoZ podľa § 8 ods.1 zákona o službách zamestnanosti. Projekt mal 3 opatrenia:

- Opatrenie č. 1 Poskytovanie OPS ZUoZ

Cieľom opatrenia č. 1 projektu je poskytovanie OPS pre ZUoZ zacielených na rozvoj interpersonálnych zručností potrebných pre efektívne fungovanie v pracovnom prostredí a na zvýšenie motivácie ZUoZ začleniť sa do pracovného procesu, a to aj prostredníctvom zaradenia sa do niektorého z ostatných opatrení tohto projektu. Zaradenie do opatrenia č. 1 tohto projektu je podmienkou na zaradenie ZUoZ do ostatných opatrení projektu. Poskytovanie poradenských služieb pozostáva celkovo z 3 skupinových stretnutí v rozsahu maximálne 15 hodín.

Od 1. 1. 2023 do 31. 12. 2023 bol poradenský program poskytnutý 7 169 ZUoZ. Za celé obdobie realizácie projektu (september 2022 – december 2023) bol poradenský program poskytnutý 9 998 ZUoZ.

Po splnení stanovených podmienok mohol ZUoZ získať paušálny príspevok na úhradu časti výdavkov súvisiacich s účasťou na poradenskom programe vo výške 7,93 eura za každý jeden deň účasti.

V roku 2023 bolo v rámci realizácie projektu na paušálny príspevok vyplatených 172 961,22 eura.

- Opatrenie č. 2 Aktivácia a zaškolenie ZUoZ

Cieľom tohto opatrenia bolo zvýšiť zamestnanosť a zamestnatelnosť a znížiť nezamestnanosť s osobitným dôrazom na ZUoZ, nízko kvalifikovaných, starších a zdravotne postihnutých osôb. Opatrenie č. 2 pomáhalo k získaniu nových a rozširovanie existujúcich zručností znevýhodneným uchádzačom o zamestnanie, ktorí boli zapojení do projektu, čím sa prispelo k zvýšeniu ich zamestnatelnosti a zvýšila sa ich šanca pre uplatnenie sa na trhu práce. Medzi zamestnávateľom a ZUoZ, ktorý u zamestnávateľa vykonával aktiváciu a zaškolenie, nebol pracovnoprávny vzťah, aktivácia u zamestnávateľa sa vykonávala na základe uzatvorenej písomnej Dohody medzi ZUoZ a úradom a medzi úradom a zamestnávateľom.

Finančný príspevok sa poskytoval ZUoZ po dobu minimálne 3 mesiacov, max. 5 mesiacov vo výške životného minima, určený bol na úhradu nevyhnutných osobných výdavkov spojených s vykonávaním aktivácie u zamestnávateľa.

Finančný príspevok zamestnávateľovi na úhradu časti nákladov, ktoré súviseli s vykonávaním aktivácie, sa poskytoval mesačne, najviac vo výške 4 % z celkovej ceny práce na jedného aktivovaného ZUoZ, a príspevok na úhradu časti celkovej ceny práce zamestnanca – koordinátora sa poskytoval mesačne, najviac vo výške 3 % z celkovej ceny práce na jedného ZUoZ vykonávajúceho aktiváciu.

V roku 2023 bolo do projektu v rámci opatrenia č. 2 zaradených 4 707 znevýhodnených UoZ a finančné prostriedky boli čerpané vo výške 7 597 992,02 eura.

V rámci opatrenia č. 2 Aktivácia a zaškolenie ZUoZ sa mohla realizovať aj nepovinná aktivita Zaškolenie ZUoZ. Účelom zaškolenia bolo poskytnúť ZUoZ možnosť nadobudnúť praktické skúsenosti a zručnosti potrebné pre zapojenie sa do výkonu príslušnej pracovnej činnosti. Zaškolenie, ktoré zamestnávateľ mohol pre ZUoZ zabezpečiť, malo pomôcť ZUoZ osvojiť si pracovné postupy v súlade s požiadavkami a potrebami konkrétneho zamestnávateľa. Zamestnávateľ mohol zabezpečiť zaškolenie ZUoZ v období prvých 3 mesiacov aktivácie v rozsahu minimálne 25 hodín. Na zabezpečenie zaškolenia ZUoZ sa poskytoval paušálny príspevok vo výške 150 eur, ktorý sa uhrádzal jednorazovo po absolvovaní zaškolenia.

- Opatrenie č. 3 Podpora vytvorenia pracovného miesta pre ZUoZ

Cieľom opatrenia bolo poskytovanie finančného príspevku zamestnávateľovi na podporu zamestnávania ZUoZ, ktorý na vytvorené pracovné miesto prijal do pracovného pomeru ZUoZ podľa § 8 ods.1 zákona o službách zamestnanosti, ak pracovný pomer je dohodnutý na dobu určitú/neurčitú a najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času. Jednou z podmienok poskytnutia príspevku je predchádzajúca účasť ZUoZ na opatrení č. 1.

Finančný príspevok sa poskytoval mesačne vo výške 80 % minimálnej CCP zamestnanca pri plnom pracovnom úväzku zamestnanca. Pracovné miesto bolo podporované počas 6 mesiacov. Po 6 mesiacoch podporovania pracovného miesta bol zamestnávateľ povinný udržať pracovné miesto ďalšie 3 mesiace a bol mu (vopred) vyplatený jednorazový príspevok vo výške 20 % minimálnej CCP pri plnom pracovnom úväzku zamestnanca.

Do konca roku 2023 bolo zaradených 1 059 znevýhodnených UoZ a finančné prostriedky boli čerpané vo výške 6 066 020 eur.

Národný projekt Cesta na trh práce 3

Cieľom NP Cesta na trh práce 3 bolo zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, zvýšenie zamestnateľnosti a zamestnanosti UoZ a znevýhodnených UoZ podporou vytvárania pracovných miest, zníženie nezamestnanosti, osobitne dlhodobej nezamestnanosti, podpora rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti v najmenej rozvinutých okresoch s vysokou mierou evidovanej nezamestnanosti.

V rámci projektu bolo možné poskytnúť finančný príspevok v najmenej rozvinutých okresoch nasledovne:

Banskobystrický kraj - okresy Lučenec, Rimavská Sobota, Poltár, Revúca,

Košický kraj - okresy Rožňava, Sobrance, Trebišov, Gelnica, Košice-okolie, Michalovce Prešovský kraj - okresy Kežmarok, Sabinov, Svidník, Vranov nad Topľou, Bardejov, Medzilaborce, Snina, Levoča, Stropkov.

Začiatok realizácie NP bol v novembri 2019, v roku 2023 bol ukončený.

V rámci NP Cesta na trh práce 3 sa realizovali tri opatrenia:

- Opatrenie č. 1 Podpora vytvárania pracovných miest pre UoZ

Uzatváranie dohôd bolo skončené v roku 2021.

- Opatrenie č. 2 Podpora vytvárania pracovných miest u verejných zamestnávateľov

V rámci opatrenia išlo o poskytovanie finančného príspevku verejnému zamestnávateľovi na podporu vytvorenia pracovného miesta, počas 3 až 9 mesiacov pri uzatvorení pracovného pomeru na dobu určitú a dobu 3 až 12 mesiacov pri uzatvorení pracovného pomeru na dobu neurčitú. Za vytvorenie pracovného miesta sa považuje uzatvorenie pracovného pomeru minimálne na dobu 3 mesiace. V roku 2023 bolo do tejto aktivity zaradených 310 UoZ, čerpanie finančných prostriedkov bolo vo výške 1 423 127,73 eura.

- Opatrenie č. 3: Poskytovanie finančného príspevku na dochádzanie za prácou

V rámci tohto opatrenia bol poskytovaný finančný príspevok na úhradu časti cestovných výdavkov na dochádzanie za prácou žiadateľovi, ktorý bol UoZ/ZUoZ a bol vyradený z evidencie UoZ z dôvodu podľa § 36 ods. 1 písm. a) zákona o službách zamestnanosti, a ktorý dochádzal z miesta trvalého alebo prechodného pobytu do miesta výkonu zamestnania uvedeného v pracovnej zmluve. Príspevok sa poskytoval najviac po dobu 12 mesiacov.

V roku 2023 bolo do tohto opatrenia zaradených 31 UoZ a čerpanie finančných prostriedkov bolo vo výške 243 256, 80 eura.

Národný projekt Podpora integračných podnikov – 2

V roku 2023 sa realizoval NP Podpora integračných podnikov - 2. Finančný príspevok z tohto národného projektu bol poskytovaný na vyrovnávací príspevok integračnému podniku v zmysle § 19 b zákona o sociálnej ekonomike na mzdové náklady spojené so zamestnávaním znevýhodnených osôb alebo zraniteľných osôb v zmysle zákona o sociálnej ekonomike, na dodatočné náklady spojené so zamestnávaním osôb, ktoré sú znevýhodnenými osobami z dôvodu spočívajúcim v ich zdravotnom stave a na náklady, vynaložené na pomoc zamestnaným znevýhodneným osobám (asistencia, mentorovanie a pod.).

Celkové oprávnené výdavky na realizáciu aktivít projektu predstavovali sumu 29 999 996 eur. Všetky rozpočtované finančné prostriedky na tento národný projekt boli použité. V rámci tohto národného projektu boli poskytnuté vyrovnávacie príspevky integračným podnikom na celkom 5 388 znevýhodnených a zraniteľných zamestnancov týchto podnikov.

Národný projekt "investičná pomoc pre sociálne podniky - nenávratná zložka"

Realizácia tohto národného projektu sa začala v októbri 2020 a skončila v septembri 2023. Cieľom NP bola podpora registrovaných sociálnych podnikov (ďalej len „RSP“) formou poskytnutia nenávratného finančného príspevku v synergii s návratnou pomocou formou finančného nástroja, alebo inej formy návratného financovania (v súlade s ustanovením § 17 ods. 3 zákona o sociálnej ekonomike) s cieľom zlepšiť prístup k zamestnaniu a posilniť zamestnanosť prostredníctvom podpory subjektov sociálnej ekonomiky vo väzbe na potreby trhu.

Cieľovými skupinami NP bol zamestnávateľ (registrovaný sociálny podnik podľa § 11 zákona o sociálnej ekonomike), zamestnanec, UoZ a neaktívna osoba. Oprávneným žiadateľom bol v zmysle § 11 zákona o sociálnej ekonomike integračný podnik, sociálny podnik bývania a všeobecný registrovaný sociálny podnik. V rámci NP sa poskytovala investičná pomoc vo všetkých samosprávnych krajoch okrem BSK.

Hlavnou aktivitou NP bola podpora subjektov sociálnej ekonomiky s cieľom posilniť zamestnanosť prostredníctvom investičnej pomoci pre registrované sociálne podniky. Aktivita sa realizovala prostredníctvom

AOTP podľa § 54 ods. 1 písm. a) zákona o službách zamestnanosti a zároveň prostredníctvom investičnej pomoci pre RSP podľa § 17 ods. 1 písm. d) a 25 ods. 4 zákona o sociálnej ekonomike (formou poskytnutia NFP). Podmienkou na získanie investičnej pomoci vo forme NFP podľa § 17 ods. 1 písm. d) zákona o sociálnej ekonomike bolo schválenie investičnej pomoci vo forme finančného nástroja podľa § 17 ods. 1 písm. a) alebo písm. b) zákona o sociálnej ekonomike vo výške najmenej 20 % z celkovej výšky nákladov schváleného investičného zámeru alebo inej formy financovania, ktorá bola spojená s povinnosťou vrátiť poskytnuté finančné prostriedky vo výške najmenej 10 % z celkovej výšky nákladov investičného zámeru na ten istý účel použitia investičnej pomoci.

Investičná pomoc formou NFP bola poskytovaná RSP prostredníctvom štyroch opatrení, ktoré boli rozdelené podľa typu užívateľa a prislúchajúcich pravidiel pre investičnú pomoc v zmysle nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 zmluvy o založení EÚ (vykonávané prostredníctvom Schémy štátnej pomoci na podporu podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky v znení aktuálnych dodatkov) alebo podľa pravidiel minimálnej pomoci (Schéma pomoci de minimis na podporu zamestnanosti č. 16/2014 v znení neskorších dodatkov), nasledovne:

- Opatrenie č. 1 - Investičná pomoc pre malé stredné podniky (ďalej len „MSP“) v zmysle článku 17 nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014 (okrem začínajúcich podnikov) - skončenie prijímania žiadostí o poskytnutie investičnej pomoci bolo 31.7. 2021.
V rámci toho opatrenia nebola v roku 2023 predložená žiadna žiadosť.
- Opatrenie č. 2 - Pomoc pre začínajúce podniky v zmysle článku 22 nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014 - skončenie prijímania žiadostí o poskytnutie investičnej pomoci bolo 31.1.2022.
V rámci toho opatrenia nebola v roku 2023 predložená žiadna žiadosť.
- Opatrenie č. 3 - Regionálna investičná pomoc v zmysle článku 14 nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014 - skončenie prijímania žiadostí o poskytnutie investičnej pomoci bolo 31.7.2021.
V rámci tohto opatrenia nebola v roku 2023 predložená žiadna žiadosť.
- Opatrenie č. 4 - Pomoc pre RSP podľa pravidiel minimálnej pomoci v rámci schémy pomoci de minimis na podporu zamestnanosti č. 16/2014 v znení neskorších dodatkov - skončenie prijímania žiadostí o poskytnutie investičnej pomoci bolo 31.1.2022.

V rámci toho opatrenia nebola v roku 2023 predložená žiadna žiadosť.

V rámci celého NP bola v roku 2023 ešte čerpaná suma 4 225 496 eur. Úhrada príspevkov bola skončená v októbri 2023. NP, ako taký, bol skončený v novembri 2023.

Národný projekt Podpora zamestnanosti

Cieľom NP Podpora zamestnanosti je podpora mobility pre občanov, ktorí boli UoZ a ktorí si našli zamestnanie a pre ZUoZ pre lepšiu príležitosť a podporu pri uplatnení sa na trhu práce, ako i zvyšovanie zamestnateľnosti ZUoZ, podporu udržiavania pracovných návykov, aktivácii ZUoZ, podporu dobrovoľníckej činnosti a rozvoj miestnej a regionálnej zamestnanosti.

V hodnotenom období roku 2023 neboli v rámci tohto projektu poskytované žiadne príspevky, na ktorých poskytnutie nebol právny nárok, keďže poskytovanie takých príspevkov bolo pozastavené od apríla 2020 a doposiaľ nebolo toto obmedzenie oficiálne zrušené.

Projekt bol schválený na obdobie november 2019 až október 2023 s celkovým objemom rozpočtovaných finančných prostriedkov vo výške 25 mil. eur.

NP sa realizoval prostredníctvom dvoch hlavných aktivít:

- Aktivita č. 1 Podpora ZUoZ k uplatneniu sa na trhu práce - prostredníctvom poskytovania 4 typov príspevkov určených na stimuláciu záujmu zamestnávateľov o zamestnávanie ZUoZ nasledovne:
 - Príspevok na podporu zamestnávania ZUoZ,
 - Príspevok na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti,
 - Príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj,
 - Príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej činnosti.

V rámci tejto aktivity projektu boli poskytnuté len:

- Príspevky na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj, ktoré slúžili na úhradu časti nákladov, ktoré súvisia s vykonávaním menších obecných služieb pre obec, alebo menších služieb pre samosprávny kraj. V roku 2023 bolo v rámci

uvedeného projektu zapojených 2 112 dlhodobozamestnaných UoZ, poberateľov dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke. Výška čerpaných finančných prostriedkov bola 1 063 615 eur.

- Príspevky na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby, na ktorú bolo zaradených 61 UoZ. Celkový príspevok bol čerpaný vo výške 165 720 eur.

- Aktivita č. 2 Podpora pracovnej mobility prostredníctvom poskytovania troch typov príspevkov, a to:

- Príspevok na dochádzku za prácou,
- Príspevok na podporu mobility za prácou,
- Príspevok na presťahovanie za prácou.

V rámci aktivity č. 2 boli v roku 2023 poskytnuté príspevky nasledovne:

- Príspevok na dochádzku za prácou. Tento príspevok sa poskytoval mesačne na úhradu časti cestovných výdavkov na dochádzku z miesta trvalého pobytu alebo z miesta prechodného pobytu zamestnanca do miesta výkonu zamestnania uvedeného v pracovnej zmluve a späť.

V roku 2023 poberalo príspevok 644 osôb, čo je v porovnaní s rokom 2022 pokles o 1 937 osôb. Celková suma poskytnutých príspevkov bola 537 419 eur, čo je v porovnaní s rokom 2022 pokles o 2 238 039 eur.

- Príspevok na podporu mobility za prácou. Tento príspevok sa poskytoval na úhradu časti výdavkov na bývanie súvisiacich so zmenou pobytu v súvislosti so získaním zamestnania najmenej na šesť mesiacov zamestnancovi, ktorý bol UoZ vedeným v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace a ktorý bol vyradený z evidencie UoZ z dôvodu podľa § 36 ods. 1 písm. a) z dôvodu, ak o príspevok písomne požiada najneskôr do 3 mesiacov odo dňa vyradenia z evidencie UoZ.

V roku 2023 bol príspevok poskytnutý 4 osobám, čo je v porovnaní s rokom 2022 pokles o 34 osôb. Celková suma poskytnutých príspevkov bola 31 925 eur, čo je o 202 388 eur menej ako v roku 2022.

- Príspevok na presťahovanie za prácou. Tento príspevok sa poskytoval v súvislosti so získaním zamestnania ako náhrada časti preukázaných výdavkov na presťahovanie a výdavkov súvisiacich so zmenou trvalého pobytu do nového trvalého pobytu na území SR.

V roku 2023 bol príspevok poskytnutý 3 osobám, čo je o 10 osôb menej ako v roku 2022. Celková suma poskytnutých príspevkov bola 54 879 eur, teda o 79 571 eur menej ako v roku 2022.

Podpora rekvalifikácie UoZ - § 54 ods. 1 písm. d)

Rekvalifikácia (REPAS+) je príprava UoZ na uplatnenie sa na trhu práce s cieľom nadobudnutia odborných vedomostí a zručností v rekvalifikačnom kurze. UoZ, ktorý mal problém uplatniť sa na trhu práce si mohol zvoliť druh pracovnej činnosti, na ktorú sa chcel rekvalifikovať a poskytovateľa rekvalifikácie, ktorý rekvalifikáciu zrealizoval. Úrad uhrádzal UoZ 100 % nákladov na rekvalifikáciu (kurzovné) a príspevok na cestovné a stravné pre UoZ vo výške 4,76 eura za každý absolvovaný deň rekvalifikačného kurzu, realizovaný prezenčnou formou.

V roku 2023 bolo na rekvalifikačné kurzy zaradených 4 454 UoZ. Z celkového počtu UoZ bolo 2 016 mužov (45,26 %) a 2 438 žien (54,74 %). Z hľadiska veku tvorili najvyšší podiel UoZ vo veku od 30 do 49 rokov (51,08 %), v počte 2 275 UoZ.

Z hľadiska vzdelania tvorili najvyšší podiel (42,61 %) UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním, v počte 1 898 UoZ. Z celkového počtu 4 454 UoZ zaradených na rekvalifikačný kurz (REPAS+) bolo 67,51 % (3 007) znevýhodnených v zmysle § 8 ods. 1 zákona o službách zamestnanosti, pričom najväčšou skupinou boli znevýhodnení UoZ, ktorí najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie UoZ nemali pravidelne platené zamestnanie, v počte 1 831 UoZ (41,11 %).

Príspevky boli v roku 2023 poskytnuté pre 5 683 UoZ (z dohôd uzatvorených v roku 2022, ak v roku 2022 nedošlo k úhrade príspevku a z dohôd uzatvorených v roku 2023) v celkovej výške 4 850 879 eur, z toho príspevky na kurzovné boli vo výške 4 345 776 eur a príspevky na cestovné a stravné boli vo výške 505 103 eur.

Podpora kľúčových kompetencií UoZ - § 54 ods. 1 písm. d)

V rámci kompetenčných kurzov (KOMPAS+) sa podporovali vybrané kľúčové kompetencie UoZ uplatniteľné na trhu práce - komunikačné zručnosti (vrátane sociálnych kompetencií), osobnostný rozvoj (vrátane manažerských a podnikateľských kompetencií), počítačové zručnosti a jazykové zručnosti. S ohľadom na posilňovanie kľúčových kompetencií si UoZ mohol zvoliť kompetenčný kurz, o ktorý mal záujem a aj poskytovateľa kurzu, ktorý kompetenčný kurz zrealizoval. Úrad PSVR uhrádzal UoZ 100 % nákladov na kompetenčný kurz (kurzovné) a príspevok na cestovné a stravné pre UoZ vo výške 4,76 eura za každý absolvovaný deň kompetenčného kurzu realizovaný prezenčnou formou.

V roku 2023 bolo na kompetenčné kurzy zaradených 1 171 UoZ. Z celkového počtu zaradených UoZ bolo 339 mužov (28,95 %) a 832 žien (71,05 %). Z hľadiska veku tvorili najvyšší podiel (60,55 %) UoZ vo veku od 30 do 49 rokov v počte 709. Z hľadiska vzdelania tvorili najpočetnejšiu skupinu UoZ s vysokoškolským vzdelaním (35,87%), v počte 420. Z celkového počtu 1 171 zaradených UoZ bolo 58,41 % (684) znevýhodnených v zmysle § 8 ods. 1 zákona o službách zamestnanosti, pričom najväčšou skupinou boli UoZ, ktorí najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie UoZ nemali pravidelne platené zamestnanie, v počte 433 UoZ (36,98 %).

Príspevky boli v roku 2023 poskytnuté pre 1 392 UoZ (z dohôd uzatvorených v roku 2022, ak v roku 2022 nedošlo k úhrade príspevku a z dohôd uzatvorených v roku 2023) v celkovej výške 1 066 745 eur, z toho príspevky na kurzovné boli vo výške 1 015 032 eur a príspevky na cestovné a stravné boli vo výške 51 713 eur.

Národný projekt Nestrať prácu - vzdelávajú sa

Realizácia národného projektu Nestrať prácu - vzdelávajú sa začala vo februári 2022 a skončila 31. 12. 2023. Cieľom tohto projektu bola podpora zamestnanosti, zamestnateľnosti a adaptability ZoZ prostredníctvom realizácie cieleného vzdelávania. Projekt podporoval vzdelávanie zamerané na individuálne potreby, možnosti a schopnosti ZoZ s ohľadom na požiadavky trhu práce, s prihliadnutím na potrebné zručnosti najmä v oblasti nedostatkových profesií, digitalizácie a automatizácie a zeleného hospodárstva, resp. v inej oblasti, pokiaľ bolo vzdelávanie zamerané na získanie zručností v súlade s individuálnymi potrebami ZoZ a v súlade s potrebami trhu práce. S cieľom zlepšiť postavenie ZoZ na trhu práce mohlo byť podporené vzdelávanie vo vzťahu k aktuálnej alebo budúcej profesii, ktoré zohľadňovalo meniace sa požiadavky trhu práce.

V roku 2023 bolo na vzdelávanie v rámci tohto projektu zaradených 27 586 ZoZ, z toho bolo 15 470 mužov (56,08 %) a 12 116 žien (43,92 %). Z hľadiska veku tvorili najvyšší podiel (63,75 %) ZoZ vo veku 30 – 49 rokov, v počte 17 587 ZoZ. Z hľadiska vzdelania tvorili najpočetnejšiu skupinu ZoZ s úplným stredným odborným vzdelaním (39,19 %), v počte 10 810.

Po úspešnom ukončení vzdelávania úrady poskytovali príspevky na vzdelávanie ZoZ v hodnote kurzovného, ktoré boli v roku 2023 poskytnuté pre 29 426 ZoZ (z dohôd uzatvorených v roku 2022, ak v roku 2022 nedošlo k úhrade príspevku a z dohôd uzatvorených v roku 2023) v celkovej výške 34 835 874 eur.

Národný projekt Chyť sa svojej šance

Projekt sa začal realizovať 1. 10. 2021 a skončil v decembri 2023. Bol zameraný na zvýšenie možností uplatnenia ZUoZ a mladých UoZ – NEET na trhu práce.

Cieľom projektu bolo zmiernenie dopadov vyhlásenej mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu v súvislosti s pandemiou COVID-19 na zamestnanosť na území SR, zvýšením zamestnanosti a znížením nezamestnanosti znevýhodnených UoZ a mladých UoZ – NEET. Splnenie stanoveného cieľa sa zabezpečovalo poskytovaním finančných príspevkov na podporu SZČ ZUoZ, na podporu mentorovaného zapracovania ZUoZ mladých UoZ – NEET s následným pokračovaním formou praxe a na podporu vytvárania pracovných miest pre ZUoZ.

Hlavnou aktivitou projektu bolo vytváranie udržateľných pracovných miest, s dôrazom na digitálne a zelené pracovné miesta, pre ZUoZ a mladých UoZ - NEET.

Finančné príspevky poskytoval žiadateľovi úrad, v ktorého územnom obvode zamestnávateľ vytvoril pracovné miesto. V rámci hlavnej aktivity boli realizované tri opatrenia.

- **Opatrenie č. 1 - Podpora SZČO**

V roku 2023 boli cieľovou skupinou ZUoZ, vedení v evidencii UoZ úradu najmenej 1 mesiac, ZUoZ s vysokoškolským vzdelaním vedení v evidencii UoZ úradu najmenej 3 mesiace, mladí UoZ-NEET do 30 rokov vedení v evidencii UoZ najmenej 1 mesiac (od mesiaca 12/2022). Prijímanie žiadostí o poskytnutie finančného príspevku na SZČ bolo možné najneskôr do 30. 6. 2023 v rámci opatrenia č.1 - podpora SZČO. V roku 2023 bolo do opatrenia č. 1 zaradených 1534 UoZ, čo je o 621 UoZ menej ako v roku 2022, s čerpanou sumou finančných príspevkov vo výške 8 573 600 eur, čo je o 3 449 600 eur menej ako v roku 2022.

V roku 2023 skončilo účasť na tomto nástroji AOTP 594 klientov, pričom sa z tohto počtu do evidencie UoZ vrátilo do 1 mesiaca 13 klientov, do 3 mesiacov 21 klientov a do 6 mesiacov 22 klientov.

- **Opatrenie č. 2 - Podpora mentorovaného zapracovania ako súčasti pracovného pomeru znevýhodneného UoZ a mladého UoZ – NEET s následným pokračovaním formou praxe**

V rámci tohto opatrenia úrad poskytoval finančné príspevky na mentorované zapracovanie zamestnávateľovi (úhrada časti celkovej ceny práce a príspevkov na mentorovanie), ktorý na vytvorené pracovné miesto prijal do pracovného pomeru ZUoZ a mladého UoZ - NEET z oprávnenej cieľovej skupiny v rozsahu ustanoveného

týždenného pracovného času na dobu neurčitú, pričom finančné príspevky sa poskytujú mesačne najviac počas 4 mesiacov mentorovaného zapracovania a 2 nasledujúce mesiace praxe nie sú finančne podporované.

Cieľovou skupinou boli ZUoZ podľa § 8 zákona o službách zamestnanosti a mladí UoZ - NEET, vedení v evidencii UoZ najmenej 1 mesiac a s vysokoškolským vzdelaním vedení v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace.

V roku 2023 bolo do opatrenia č. 2 zaradených 770 UoZ, čo je v porovnaní s rokom 2022 o 1 063 UoZ menej. V roku 2023 bolo vyčerpaných 4 523 192 eur, čo je v porovnaní s rokom 2022 pokles o 1 428 967 eur.

- Opatrenie č. 3 - Podpora zamestnávania znevýhodnených UoZ

Finančný príspevok sa poskytoval zamestnávateľovi, ktorý prijal na vytvorené pracovné miesto ZUoZ z oprávnenej cieľovej skupiny na neurčitý čas, s podmienkou zamestnávania po dobu minimálne 9 mesiacov. Mesačná výška príspevku bola 80 % z CCP, najviac vo výške 65 % minimálnej CCP. Výška príspevku zodpovedala pracovnému pomeru dohodnutému na ustanovený týždenný pracovný čas.

V roku 2023 bolo v rámci tohto opatrenia zaradených do projektu 980 UoZ, čerpanie finančných prostriedkov bolo vo výške 5 602 913 eur.

Národný projekt Prax pre mladých

Realizácia projektu začala 9. septembra 2022 na celom území SR mimo BSK. Cieľom projektu bola podpora zvýšenia zamestnateľnosti mladých UoZ – NEET (mladí ľudia do 29 rokov, ktorí nie sú zamestnaní, nepokračujú v procese vzdelávania, ani v odbornej príprave /not in employment, education or training/) prostredníctvom získavania a prehľbovania pracovných zručností a skúseností, ktoré zodpovedajú ich dosiahnutému stupňu vzdelania formou praxe, ktorú mladí UoZ budú vykonávať u zamestnávateľa. Hlavnou aktivitou projektu je zabezpečenie UoZ - NEET na účely vykonávania praxe pre zamestnávateľa a poskytovanie finančného príspevku UoZ na vykonávanie praxe. Prax sa vykonáva najmenej 3 mesiace a najviac 6 mesiacov bez možnosti predĺženia a opakovaného vykonávania v rozsahu 20 hodín týždenne.

V roku 2023 bolo do projektu zaradených 1 716 UoZ, s čerpanou sumou 2 542 029 €, čo je v porovnaní s rokom 2022 nárast o 899 UoZ a o 2 416 318 €. Tento národný projekt skončil v decembri 2023.

Projekt Pomáhame odídencom - poradenstvo

Cieľom projektu bolo uľahčiť odídencom začlenenie a integráciu na trh práce prostredníctvom poskytovania poradenských služieb v oblasti orientácie na trhu práce v závislosti od individuálnych potrieb odídenca a v nadväznosti na špecifiká vybraného regiónu v rámci SR. Poradenské služby v rámci tohto projektu boli realizované formou poradenského procesu v rozsahu 9 hodín pre osobné stretnutia poradcu s jedným odídencom, pričom poradenský proces mohol v prípade záujmu odídenca pokračovať dištančným spôsobom. Osobné stretnutia boli realizované individuálnou alebo skupinovú formou.

Od 1. 1. 2023 do 31. 12. 2023 bol poradenský program poskytnutý 2 062 odídencom. Realizácia tohto projektu bola ukončená 31. 12. 2023. Za celé trvanie projektu Pomáhame odídencom – poradenstvo (máj 2022 – december 2023) boli poradenské služby poskytnuté 5 620 odídencom.

Po absolvovaní osobnej účasti na poradenstve mohol odídenec získať paušálny príspevok na úhradu časti výdavkov súvisiacich s účasťou na poradenskom programe vo výške 4,46 eura za každý jeden deň účasti. V roku 2023 bolo v rámci realizácie projektu na paušálne príspevky vyplatených 27 759,06 eura.

Národný projekt Pomáhame odídencom

V nadväznosti na okolnosti konfliktu na Ukrajine vláda SR uznesením č. 144 z 28. 2. 2022 schválila návrh na vyhlásenie poskytovania dočasného útočiska podľa § 29 ods. 2 zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov štátnym občanom Ukrajiny a ich rodinným príslušníkom v súvislosti s ozbrojeným konfliktom na Ukrajine, ktorý spôsobil hromadný prílev cudzincov na územie SR.

Cieľom projektu je uľahčiť osobám z cieľovej skupiny sociálne začlenenie a integráciu na trh práce v SR poskytovaním nástrojov a služieb podporujúcich zlepšenie ich zamestnateľnosti a uplatnenia sa na trhu práce. Projekt je realizovaný od apríla 2022. Cieľovou skupinou sú odídenci, t. j. osoby, ktoré majú v SR udelené dočasné útočisko (vydaný doklad o tolerovanom pobyte na území SR s označením „ODÍDENEČ“) a ktoré prejavia záujem o poskytnutie podporných opatrení v rámci tohto projektu. Národný projekt Pomáhame odídencom bol ukončený v decembri 2023.

V rámci hlavnej aktivity projektu sa realizovali štyri opatrenia:

- Opatrenie č. 1 - Vzdelávanie odídencom

V rámci tohto opatrenia sa od mája 2022 do 31. 12. 2023 podporovalo vzdelávanie odídencom zamerané na získanie vedomostí, schopností a zručností potrebných pre ich sociálne začlenenie a integráciu na trh práce. Na vzdelávanie bolo v roku 2023 zaradených 3 458 odídencom, z toho 686 mužov (19,84 %) a 2 772 žien (80,16 %). Z hľadiska veku tvorili najvyšší podiel (58,04 %) odídenci vo veku od 30 do 49 rokov, v počte 2 007. Z hľadiska vzdelania tvorili najpočetnejšiu skupinu odídenci s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa (42,39 %), v počte 1 466.

Po úspešnom ukončení vzdelávania úrady poskytovali príspevky na vzdelávacie kurzy pre odídencov, ktoré pozostávali z príspevkov na vzdelávací kurz v hodnote kurzovného (príspevok na kurzovné) a paušálnych príspevkov na pokrytie časti nevyhnutých osobných výdavkov súvisiacich s účasťou na vzdelávacom kurze. Príspevky na vzdelávacie kurzy v rámci tohto opatrenia boli v roku 2023 poskytnuté pre 3 888 odídencom (z dohôd uzatvorených v roku 2022, ak v roku 2022 nedošlo k úhrade príspevku a z dohôd uzatvorených v roku 2023) v celkovej výške 3 097 166 eur, z toho príspevky na kurzovné boli vo výške 2 681 404 eur a paušálne príspevky boli vo výške 415 762 eur.

- Opatrenie č. 2 - Podpora mobility

Žiadaná suma v rámci tohto opatrenia v roku 2023 predstavuje 458 095 eur, čo je v porovnaní s rokom 2022 nárast o 26 725 eur. Do opatrenia bolo zaradených v roku 2023 spolu 1 275 odídencom, čo je pokles o 121 odídencom. V rámci opatrenia bolo v roku 2023 vyčerpaných 548 403 eur, čo je nárast s porovnaním s rokom 2022 o 417 146 eur.

- Opatrenie č. 3 Dobrovoľnícke činnosti

V rámci opatrenia bolo v roku 2023 predložených 299 žiadostí odídencom, čo je pokles o 298 žiadostí s porovnaním s rokom 2022. Zároveň bolo predložených 128 žiadostí zamestnávateľov, čo predstavuje pokles o 114 žiadostí s porovnaním s rokom 2022. Žiadaná suma v rámci tohto opatrenia za zamestnávateľov a odídencom s predchádzajúcim rokom. V rámci opatrenia bolo v roku 2023 s odídencomi a zamestnávateľmi vyčerpaných 609 646 eur, čo je nárast o 217 590 eur.

- Opatrenie č. 4: Zapracovanie u zamestnávateľa

V rámci opatrenia bolo v roku 2023 predložených 171 žiadostí odídencom, čo je pokles o 61 žiadostí s porovnaním s rokom 2022. Zároveň bolo predložených 106 žiadostí zamestnávateľov, čo predstavuje pokles o 27 žiadostí s porovnaním s rokom 2022. Žiadaná suma v rámci tohto opatrenia za zamestnávateľov a odídencom predstavuje spolu 171 908 eur. Do opatrenia bolo zaradených 187 odídencom, čo je pokles o 5 odídencom s predchádzajúcim rokom. V rámci opatrenia bolo v roku 2023 odídencomi a zamestnávateľmi vyčerpaných 204 610 eur, čo je nárast o 121 942 eur.

Projekt Podpora udržania pracovných návykov (PUPN)

Realizácia projektu sa začala od 1. 4. 2023. V rámci projektu môže úrad poskytnúť obci alebo samosprávnemu kraju finančný príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec, organizácii zriadenej obcou alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj, organizácii zriadenej samosprávnym krajom za UoZ, ktorý je UoZ podľa § 6 zákona o službách zamestnanosti a zároveň poberateľom/členom domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi v zmysle zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ak obec, organizácia zriadená obcou alebo samosprávny kraj, organizácia zriadená samosprávnym krajom o príspevok požiada. Aktivačnú činnosť môže UoZ vykonávať najviac počas 6 kalendárnych mesiacov v rozsahu najmenej 64 a najviac 80 hodín mesačne (minimálne 16 a najviac 20 hodín týždenne), ktorý okrem dávky v hmotnej núdzi dostane aj aktivačný príspevok podľa § 12 ods. 2 a ods. 3 písm. a) zákona o pomoci v hmotnej núdzi.

Cieľom projektu je podpora zvýšenia zamestnateľnosti, udržiavania pracovných návykov a rozvoja zručností UoZ formou menších obecných služieb pre obec, rozpočtovú organizáciu alebo príspevkovú organizáciu, ktorej zriaďovateľom je obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj, rozpočtovú organizáciu alebo príspevkovú organizáciu, ktorej zakladateľom alebo zriaďovateľom je samosprávny kraj. Cieľom projektu je taktiež preklenutie prechodného obdobia a postupné utlmovanie podpory aktivácie a aktivačných prác.

V rámci projektu je poskytovaný finančný príspevok na úhradu časti nákladov na osobné ochranné pracovné prostriedky, pracovné náradie a úrazové poistenie UoZ a úhradu časti ďalších nákladov, ktoré súvisia s vykonávaním aktivačnej činnosti UoZ a na celkovú cenu práce zamestnanca, ktorý organizuje aktivačnú činnosť.

V roku 2023 bolo do projektu zaradených 28 007 UoZ, s čerpanou sumou finančných prostriedkov vo výške 1 162 820 eur.

Projekt Podpora obcí zasiahnutých zemetrasením

Cieľom projektu je pomoc obciam na východnom Slovensku zasiahnutým prírodnou katastrofou (zemetrasením) pri obnove poškodenej infraštruktúry, budov a verejného majetku obcí. Splnenie stanoveného cieľa sa zabezpečí prostredníctvom podpory vytvorenia pracovného miesta na dobu určitú pre obyvateľov dotknutých obcí za účelom pomoci pri obnove verejného majetku. Projekt je financovaný zo štátneho rozpočtu.

Za oprávneného žiadateľa sa považuje obec, ktorá bola zasiahnutá zemetrasením v rámci okresov Humenné, Stropkov a Vranov nad Topľou.

Oprávnenou cieľovou skupinou projektu je UoZ, ktorý nie je poberateľom dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi v zmysle zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Finančné príspevky poskytuje zamestnávateľovi (obci) úrad, v ktorého územnom obvode zamestnávateľ vytvorí pracovné miesto a príjme na vytvorené pracovné miesto UoZ z oprávnenej cieľovej skupiny, ak pracovný pomer je dohodnutý v rozsahu najmenej polovice ustanoveného týždenného pracovného času, na dobu určitú s podmienkou zamestnávania po dobu minimálne 6 mesiacov, resp. na neurčitý čas. Finančné príspevky sa poskytujú najdlhšie po dobu 6 mesiacov.

Finančný príspevok poskytuje úrad formou refundácie uhradených oprávnených výdavkov mesačne na základe predloženej žiadosti o úhradu platby vo výške 90 % z minimálnej celkovej ceny práce ustanovenej na príslušný kalendárny rok, v ktorom sa príspevok poskytuje. Pre rok 2023 je príspevok najviac vo výške 851,76 eura mesačne na jedno podporené miesto.

V roku 2023 bolo do projektu zaradených 58 UoZ s dohodnutou sumou finančných prostriedkov vo výške 337 764 eur.

Národný projekt Spoločne hľadáme prácu II.

Hlavným cieľom NP bolo zvýšenie dostupnosti a kvality odborných služieb poskytovaných v oblasti mobility pracovnej sily v rámci Európskej únie/Európskeho hospodárskeho priestoru (ďalej len „EÚ/EHP“) a Švajčiarska prostredníctvom siete EURES. Skvalitnenie verejných služieb zamestnanosti, služieb EURES prispeje k zlepšeniu postavenia UoZ na trhu práce v rámci pracovného trhu EÚ/EHP a Švajčiarska, k zvýšeniu ich zamestnanosti a zamestnateľnosti, zlepšeniu prepojenia verejných a neverejných služieb zamestnanosti a spolupráce so zamestnávateľmi a školami. Realizáciou NP sa prispeje k uľahčeniu voľného pohybu pracovnej sily v rámci EÚ/EHP a k zníženiu nezamestnanosti, tak na Slovensku, ako aj celkovo v krajinách EÚ/EHP.

Na úradoch bolo v roku 2023 prostredníctvom siete EURES poskytnuté poradenstvo 17 346 klientom (14 123 záujemcovia o prácu + 3 223 zahraniční zamestnávateľia).

Poradenstvá boli poskytované osobne, mailom, telefonicky alebo v online priestore.

Najväčší počet poskytnutého poradenstva bol pre záujemcov vo veku 25 – 54 rokov, prevládali záujemcovia s ukončeným stredoškolským vzdelaním s maturitou.

EURES cieľovou skupinou sú aj zamestnávateľia z krajín EÚ/EHP, ktorých ponúkané pracovné pozície sú uverejňované na webovej stránke a ponúkané záujemcom. Počet kontaktov so zamestnávateľmi – 3 223.

Počet uverejnených voľných pracovných miest na stránke eures.sk – 4 477, zverejnených v rámci 773 pracovných ponúk. Najviac zverejnených ponúk bolo v mesiacoch: január, marec, apríl a júl.

Počet prijatých životopisov, žiadostí o zamestnanie alebo motivačných listov, ktoré prijali EURES poradcovia od záujemcov o prácu v krajinách EÚ/EHP – 3 349.

84% životopisov zaslali záujemcovia zo Slovenska, 16% predstavovali životopisy záujemcov o prácu z iných krajín.

Počet zamestnaných prostredníctvom siete EURES – 1 167, najmä v krajinách Rakúsko, Nemecko, Česká republika, Holandsko, Maďarsko.

Hlavným koordinátorom všetkých aktivít bola EURES Národná koordinácia kancelária (NKK) ústredia a jednotlivé aktivity realizovali vyškolení EURES poradcovia pôsobiaci na úradoch.

Jednotlivé aktivity:

1.1 – Sieťovanie zamestnancov

Cieľom aktivity bolo vytvorenie priestoru pre vzájomnú výmenu informácií a diskusiu o možnostiach zlepšenia spolupráce siete EURES s vybranými oddeleniami PES.

Počet aktivít: 28

Mestá: Nitra, Spišská Nová Ves, Prešov, Kežmarok, Nové Zámky, Liptovský Mikuláš, Považská Bystrica, Zvolen, Senica, Komárno, Žilina, Michalovce, Humenné, Prievidza, Trenčín, Lučenec, Dolný Kubín, Námestovo, Čadca, Košice, Levice, Vranov nad Topľou, Rožňava, Poprad, Dunajská Streda, Trnava, Moldava nad Bodvou, Bratislava.

1.2 – Európa na dosah

Cieľom tohto podujatia je spojenie inštitúcií, informačných a poradenských sietí za účelom vzájomnej výmeny informácií týkajúcich sa pracovnej mobility, ako aj vytvorenie priestoru pre nadväzovanie, prípadne rozvoj existujúcej spolupráce. V roku 2023 sa konalo toto podujatie dvakrát:

Púchov, 16.2.2023, účastníci: EURES, Europe Direct, EUROPASS, Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Mládežnícky parlament, Medzinárodná organizácia pre migráciu.

Levice, 21.3.2023, účastníci: EURES, úrad Levice, EUROPASS, NIVAM, IOM.

1.3 – Vzdelávanie

Vzdelávanie EURES poradcov patrí k dôležitým atribútom ich práce. Po absolvovaní vzdelávania získavajú účastníci certifikát.

Na domácej pôde sa uskutočnili 2 vzdelávacie aktivity:

- 17.-18.1.2023 - Bratislava, odborné vzdelávanie Grafický dizajn - 5 EURES poradcov, ktorí sú členmi grafickej skupiny
- 1.-2.2.2023 – Bratislava - odborné vzdelávanie Syndróm vyhorenia, 32 účastníkov - NKK + EURES poradcovia

VZDELÁVANIE EURES PORADCOV NA EURÓPSKEJ ÚROVNI

Európska komisia organizuje pre partnerov a členov siete EURES vzdelávacie aktivity rôzneho zamerania. Účastníci si môžu vybrať zo širokej ponuky tém, ktorých cieľom je podpora osobnostného a profesionálneho rastu. Školenia zároveň vytvárajú priestor na socializáciu členov jednotlivých sietí a vytváranie medzinárodných spoluprác a projektov. V roku 2023 prebiehalo vzdelávanie opäť, len vo virtuálnom priestore, pracovným jazykom bola angličtina. Účastníci niektorých tréningov získali po ich úspešnom absolvovaní certifikáty. Počet absolvovaných školení počas roka: 42.

1.4. – Informačno-poradenské stretnutia

PORADENSTVO NA ÚRADOCH PRÁCE

Jednou z kľúčových aktivít siete EURES je poskytovanie poradenstva a informácií širokému spektru záujemcov o prácu v členských krajinách EÚ/EHP, a to nielen UoZ evidovaným na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny, ale aj študentom, samostatne zárobkovo činným, či zamestnaným osobám. Z hľadiska štruktúry klientov, boli najviac zastúpení evidovaní uchádzači o zamestnanie vo veku od 25 do 54 rokov s úplným stredoškolským vzdelaním ukončeným maturitou. Najčastejšie diskutované témy: všeobecné informácie o službách siete EURES, nábor/umiestnenie, životné a pracovné podmienky v krajinách EÚ/EHP, sociálne zabezpečenie, vzdelávanie a odborná príprava, špecifické informácie z cezhraničnej činnosti.

Aktivita v číslach: počet kontaktov s klientmi 17 346, z toho počet kontaktov so zahraničnými/slovenskými zamestnávateľmi 3 223, počet prijatých životopisov, žiadostí o zamestnanie alebo motivačných listov, ktoré prijali EURES poradcovia od záujemcov o prácu v krajinách EÚ/EHP 3 349, počet zamestnaných prostredníctvom siete EURES 1 167.

PROPAGÁCIA SIETE EURES VO FORME PREZENTÁCIÍ NA ŠKOLÁCH, UNIVERZITÁCH A ÚRADOCH

Prioritou siete EURES je aj propagácia poskytovaných služieb potenciálnym záujemcom o prácu v zahraničí z radov žiakov a študentov. EURES poradcovia formou informačných stretnutí na školách prezentujú študentom možnosti pracovného uplatnenia v Európe a situáciu na trhu práce. Celkový počet bol 112 navštívených škôl v rámci celého Slovenska s celkovým počtom 5 738 študentov.

EURES poradcovia a EURES kontaktné osoby poskytovali informácie prostredníctvom prezentácií aj v priestoroch úradov. Celkový počet účastníkov prezentácií na úradoch bol 9 949 a poskytli sa nasledujúcim cieľovým skupinám: absolventi škôl, UoZ, kolegovia z úradov práce, zahraničným a slovenským zamestnávateľom a spolupracujúcim partnerom/inštitúciám.

1.5 – Mediálna kampaň

Dňa 20.4.2023 sieť EURES Slovensko organizovala medzinárodnú burzu práce s názvom EURES Job Day. K uvedenej burze práce boli realizované nasledujúce kampane:

Rozhlasová kampaň:

- Rádio Európa 2 od 6.4. – 19.4.2023
- FUN Rádio a Rádio Vlna od 6.4. – 19.4.2023

Online kampaň:

- profesia.sk od 6.4. – 19.4.2023
- zoznam.sk od 6.4. – 19.4.2023

Plagáty v MHD:

- Dopravný podnik Košice v mesiaci apríl (93 ks autobusov a 40 ks električiek)
- Dopravný podnik Prešov v mesiaci apríl (50 ks autobusov a 25 ks trolejbusov)

Video kampaň:

- pluska.sk od 6.4. – 19.4.2023
- zoznam.sk od 6.4. – 19.4.2023

Billboardová kampaň:

- Košice 18 ks
- Prešov 11 ks

Holografická produkcia znaku siete EURES počas celého dňa EURES Job Day.

V polovici roka 2023 ústredie obstaralo komplexnú výrobu animovaného videa zameraného na prezentáciu Národného projektu „Spoločne hľadáme prácu II.“ a siete EURES, ktorá zahŕňala prípravu 3 scenárov, kompletnú produkciu 30 sekundového videa aj s titulkami vo viacerých požadovaných formátoch. Video bolo zacielené na cieľové skupiny na sociálnej sieti Facebook cez sponzorovanú reklamu.

Termín kampane: 20.9. – 10.10.2023 - celkovo sme kampaňou zasiahli 212 232 unikátnych používateľov, ktorým sa zobrazilo video 375 799-krát. Zaznamenaných bolo 50 934 interakcií stránky, z toho 50 551 prehratí videa.

1.6 – Technické vybavenie

V hodnotenom období sa nerealizovalo.

1.7 – Propagačné materiály

Propagačné predmety určené pre UoZ a zamestnávateľov s cieľom zlepšenia marketingovej komunikácie siete EURES, zvyšovanie povedomia širokej verejnosti o službách a výhodách siete EURES a o pracovnej mobilitě.

1.8 – Informačné materiály

Aktivita v roku 2023 nebola realizovaná.

1.9 – EURES meetingy

Meetingy členov siete EURES Slovensko realizované na pravidelnej báze vytvárajú priestor na výmenu informácií, analýzu a formuláciu problémov, hľadanie konštruktívnych riešení formou brainstormingu, ako aj formuláciu nových cieľov, úloh a spôsobov ich realizácie. Ich obsahová štruktúra bola v roku 2023 zameraná na riešenie aktuálnych tém, ktoré vyplynuli z cieľov a úloh stanovených na národnej a európskej úrovni. V roku 2023 boli realizované 2 meetingy:

- 22.-24.5.2023 - EURES meeting, Oščadnica, NKK + poradcovia (30)

EURES meetingu sa zúčastnil národný styčný úradník pri Európskom orgáne práce (ELA), ktorý predstavil genézu vzniku ELA, oblasti kompetencie, právny základ, ciele, úlohy, riadenie ELA, organizačnú štruktúru ELA, pôsobnosť a úlohy národných styčných úradníkov a aktivity ELA.

- 26.-28.9.2023 - EURES meeting, Oščadnica, NKK + EURES poradcovia (29), EURES meeting bol prínosom z hľadiska informovanosti o dôležitých pracovných záležitostiach, ktoré EURES poradcovia riešia v každodennej práci, o pripravovaných akciách na najbližšie obdobie do konca roka 2023, o pripravovanom novom projekte Spoločne hľadáme prácu III., o vyhodnotení výkonnosti webu www.eures.sk, o ponuke pracovných stáží v oblasti cestovného ruchu pre študentov do Rakúska v zimnej sezóne, anglickej verzii webu eures.sk, informovanie o priebehu zahraničnej pracovnej cesty v Dánsku, ako aj prihraničnom stretnutí SK-PL v Kežmarku a mnohých ďalších dôležitých témach.

1.10 – Prihraničné aktivity

Pravidelné stretnutia hlavných aktérov prihraničného trhu práce prinášajú upevnenie kontaktov, prehĺbenie spolupráce a vzájomnú inšpiráciu v rámci zdieľania dobrej praxe. Pre sieť EURES sú stretnutia prínosom v oblasti rozvoja prihraničnej pracovnej mobility.

Spolupráca SK a PL

V Kežmarku sa dňa 21.09.2023 uskutočnilo pracovné stretnutie zamerané na sieťovanie prihraničných inštitúcií a zamestnávateľov. Jeho prioritou bolo nadviazanie kontaktu s Európskym orgánom práce – ELA zastúpeným národnými styčnými úradníkmi z Poľska a Slovenska. Jednou z tém stretnutia bola aktuálna situácia na slovenskom a poľskom prihraničnom trhu práce v okresoch Poprad, Kežmarok, Stará Ľubovňa a Nowy Sacz. Vďaka účasti zástupcov ELA na stretnutí odzneli tiež cenné informácie o štruktúre, cieľoch a aktivitách Európskeho orgánu práce. Veľkým prínosom boli prezentácie z radov zamestnávateľov. Zástupcovia spoločností Whirlpool Slovakia spol. s r.o. a ZASTROVA, a. s. poukázali na inovatívne formy integrácie marginalizovaných zamestnancov, ako aj na potrebu neustálej prípravy budúcich zamestnancov v tréningových centrách za pomoci využitia rôznych foriem vzdelávacích aktivít.

Diskusia účastníkov bola zameraná na identifikáciu ťažiskových problémov v oblasti prihraničnej migrácie pracovníkov. Zamestnávatelia na stretnutí tlmočili svoje potreby v oblasti nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily a účastníci sa zhodli, že k zlepšeniu pracovnej mobility v prihraničnom regióne POPRAD-DUNAJEC môže prispieť aj dobudovanie regionálnej dopravnej infraštruktúry.

Spolupráca SK a PL a ČR

Dňa 16.11.2023 sa v Námestove konal Seminár EURES pod názvom Mapovanie potrieb zamestnávateľov v prihraničných regiónoch Slovenska a Poľska. Prihraničného stretnutia sa zúčastnilo 13 zástupcov verejných služieb zamestnanosti a 7 zástupcov slovenských zamestnávateľov prevažne z oblasti automotive. Okrem predstavenia situácie na cezhraničnom trhu práce sa diskutovalo a hľadali riešenia k aktuálnemu problému uzatvorenia malých hraničných prechodov, ktoré zasiahli najmä poľských pendlerov pracujúcich u zamestnávateľov v priemyselnom parku Námestovo. Taktiež sa riešilo aktívne zapojenie poľských úradov v pohraničí pri náboře slovenských zamestnávateľov v Poľsku. Na základe výstupov z dotazníkov bola prejavovaná spokojnosť so seminárom.

Spolupráca SK a HU

Č.1 Dôkazom dobre fungujúcej spolupráce je aj prihraničné stretnutie, ktoré sa uskutočnilo dňa 12.10.2023 v Komárne.

Riaditelia úradov a zástupcovia siete EURES zo Slovenska a Maďarska si vymenili skúsenosti, príklady dobrej praxe a prediskutovali aktuálnu problematiku vývoja pracovného trhu. Hovorilo sa aj o nízkej nezamestnanosti na oboch stranách Dunaja a čoraz náročnejšom pokrývaní potrieb trhu práce.

Cieľom tohto stretnutia bolo nadviazanie spolupráce s predstaviteľmi prihraničných partnerstiev PONS DANUBII a ISTER GRANUM. K ich najúspešnejším zrealizovaným projektom patrí vybudovanie veľkého množstva cyklotrás, tematických detských ihrísk ako aj spojenie obcí Radvaň nad Dunajom (SK) a Neszmély (HU) prostredníctvom kompy.

V rámci nového projektového obdobia je jednou z ich aktivít vzdelávanie ľudí v oblasti turizmu. Práve v tejto oblasti sa našli prieniky zástupcov úradov s prihraničnými partnerstvami. Pozdĺž hraníc oboch štátov sa zmapujú potreby vzdelávania, na ktoré nadviaže ďalšie stretnutie za účelom vytýčenia konkrétnych vzdelávacích aktivít. Obe strany sa zhodli na potrebe skvalitnenia služieb a ľudského potenciálu za účelom podpory turizmu v prihraničnom regióne.

Opätovne sa potvrdilo, že pestovanie dobrých vzťahov a pravidelné stretávanie sa v rámci prihraničného regiónu je veľmi potrebné.

Č.2 Sieť EURES Slovensko zorganizovala slovensko-maďarský prihraničný workshop v Štúrove dňa 18.5.2023. Workshop nadviazal na tradičné prihraničné stretnutia sietí EURES Slovensko, EURES Maďarsko a spolupracujúcich inštitúcií v cezhraničnom regióne. Jeho cieľom bola vzájomná výmena informácií a rozvoj spolupráce v rámci siete EURES ako aj verejných služieb zamestnanosti.

Program pracovného stretnutia pozostával z hlavných tém:

- vzájomné informovanie účastníkov o aktuálnej situácii v prihraničnom regióne na trhu práce na Slovensku a v Maďarsku, základné štatistické údaje, miera nezamestnanosti, strategickí zamestnávatelia v regióne, nedostatkové a prebytkové profesie, priemerné mzdy, cezhraničné zamestnávanie, prehľad organizačnej štruktúry, začlenenia, kompetencií a agendy úradov,
- prezentácie sietí EURES Slovensko a EURES Maďarsko – vyhodnotenie uskutočnených aktivít, predstavenie náborových projektov, plánovaných aktivít, webovej stránky, sociálnych sietí, informácie z oblasti cezhraničnej mobility

- diskusia, príklady dobrej praxe, skúsenosti, návrhy spolupráce.

Účastníci vyjadrili poďakovanie za príležitosť zúčastniť sa na workshope, označili ho ako veľmi prínosný a užitočný a zároveň prejavili záujem o participáciu na podobnom podujatí v budúcnosti.

1.11 – Česko-slovenské stretnutie

Stretnutie sa konalo 13.-15.6. 2023 v Starej Lesnej po 5 rokoch od posledného stretnutia organizovaného na českej strane. Stretnutia sa zúčastnilo celkovo 44 osôb v zastúpení EURES, poradcovia a členovia národných koordinačných kancelárií z českej a slovenskej siete EURES.

Zástupcovia oboch sietí v rámci svojich prezentácií predstavili organizačnú štruktúru, kompetencie, a začlenenie.

Obe siete predstavili organizované a plánované aktivity a svoje aktuálne postavenie v rámci projektu ESF. Podpora pracovnej mobility v Európe je spoločným cieľom oboch národných sietí, avšak podmienky na trhu práce v oboch krajinách sú odlišné. Vytvoril sa priestor na vzájomnú výmenu informácií a skúseností o možnostiach, ktoré jednotlivé siete ponúkajú UoZ, mladým ľuďom i zamestnávateľom, čo tvorí pridanú hodnotu týchto spoločných stretnutí.

1.12 – Rozvoj bilaterálnych a multilaterálnych náborových projektov, účasť na aktivitách siete EURES na Slovensku i v zahraničí, účasť v pracovných skupinách EK

Medzinárodný workshop ELA, 24.-25.1.2023, Bratislava

téma: sezónne zamestnávanie

participujúce krajiny: Taliansko, Nemecko, Holandsko, Rumunsko, Bulharsko, Slovensko, Španielsko, Francúzsko, Portugalsko, Poľsko

Konferencia EURES in Action, 13.-16.6.2023

Hlavnou témou 6. ročníka podujatia EURES in Action, ktoré sa konalo hybridnou formou v Bratislave v sídle ELA, boli Trendy pracovnej mobility a nedostatkové zručnosti a profesie. Cieľom bola výmena odborných poznatkov, spolupráca a zdieľanie praktických skúseností členov siete EURES.

Témy workshopov: Trendy digitalizácie – vznikajúce profesie a potrebné nové zručnosti, Trendy ekologizácie – vznikajúce profesie a potrebné nové zručnosti, Nedostatkové profesie a zručnosti, trendy pracovnej mobility so zameraním na stavebný sektor, Nedostatkové profesie a zručnosti, trendy pracovnej mobility – potreby zamestnávateľov

Stanovené ciele: dôraz na riešenie nedostatku zamestnancov v súčasných a budúcich profesiách vyplývajúci z ekologizácie a digitalizácie; v súčasnosti má 77 % zamestnávateľov problém nájsť zamestnancov s požadovanými zručnosťami. Do roku 2030 v EÚ vznikne ďalších 1 milión pracovných miest vďaka ekologickej transformácii. Do roku 2025 by malo mať 70% populácie v EÚ aspoň základné digitálne zručnosti.

Aktivita v číslach: viac ako 150 onsite, 450 on-line

Konferencia ELA, 20.6.2023, Bratislava

V roku 2022 bola vypísaná výzva ELA k zasielaniu „Good practices“ v oblasti sezónneho zamestnávania a cestnej dopravy. Prihlásené príklady dobrej praxe sú ako inšpirácia, ktorá môže byť aplikovaná v jednotlivých krajinách, uložené v databáze prístupnej všetkým členským štátom. Jedna z ocenených si prevzala aj cenu za „best practice“, a to za spoluprácu medzi EURES Slovenskom a EURES Holandskom v oblasti sezónneho zamestnávania.

Vybrané aktivity organizované v spolupráci s EURES ČR:

Seminár Trh práce ČR a SR, 16.-18.5.2023, Česko, Olomouc

Pracovné stretnutie EURES poradcov SR a ČR, 12.6.2023, úrad v Považskej Bystrici

Stretnutie národnej koordinačnej kancelárie (NKK) SR s NKK ČR, 6.-7.9.2023, Kromeríž, ČR

Stretnutie národnej koordinačnej kancelárie (NKK) SR s NKK ČR, 28.-29.11.2023, Olomouc, ČR

Pracovné stretnutie Národných koordinátorov EURES ČR a SR, 3.11.2023, online, téma: migrácia štátnych príslušníkov tretích krajín

Online mítingy s EURES kolegami a zamestnávateľmi z krajín EÚ/EHP

Pokračovanie v pravidelných pracovných stretnutiach s kolegami a zamestnávateľmi z členských krajín, ktorých cieľom je spolupráca na rozbehnutých projektoch, výmene informácií a pod. Zástupcovia siete EURES Slovensko si na online/onsite stretnutiach počas roka 2023 vymenili skúsenosti v oblasti pracovnej mobility s kolegami so sietí EURES Nemecko, Rakúsko, Fínsko, Česko, Dánsko, Rakúsko, Holandsko, Taliansko.

Európska komisia organizuje pre partnerov a členov siete EURES vzdelávacie aktivity rôzneho zamerania. Účastníci si môžu vybrať zo širokej ponuky tém, ktorých cieľom je podpora osobnostného a profesionálneho rastu.

Školenia zároveň vytvárajú priestor na socializáciu členov jednotlivých sietí a vytváranie medzinárodných spoluprác a projektov.

Vzdelávanie EURES poradcov patrí k dôležitým atribútom ich práce. Realizuje sa predovšetkým na európskej úrovni formou Classroom Training (CT), Virtual Training (VT) a webinárov v anglickom jazyku. Tréningy sú zamerané na využívanie portálov EÚ zameraných na mobilitu, koučovanie UoZ a im určené služby, stratégie a nástroje matchingu, analýzy pracovného trhu, financovanie európskej mobility, sociálne zabezpečenie a dane, práca s Extranetom na európskom portáli siete EURES, organizovanie EOJD (European Online Job Days), sociálne siete, komunikačné zručnosti atď. Vzdelávanie na európskej úrovni zabezpečuje EURES Academy. Po absolvovaní tréningov získavajú účastníci certifikát.

K vzdelávacím aktivitám patria aj webináre, ktoré sú zamerané na aktuálne témy.

V roku 2023 sa CT/VT/webinarov zúčastnilo 42 osôb.

Veľtrh vzdelávania a kariéry „Find your Career in Europe“

2.3. – 6.3. 2023, Cyprus

Účastníci: 12 krajín - Slovensko, Česká republika, Taliansko, Malta, Chorvátsko, Estónsko, Írsko, Švédsko, Fínsko, Dánsko, Španielsko a Cyprus

Počet návštevníkov stánku EURES Slovensko: 73

Veľtrh pracovných príležitostí Ikariera

5.4.2023, Česko, Zlín

Cieľová skupina: študenti Univerzity Tomáša Baťu

Počet vystavovateľov: 35

Počet návštevníkov: 1 000

Počet návštevníkov stánku EURES: 70

Building Ireland - Jobs in construction and engineering

11.5.2023, online podujatie na platforme European Job Days

EDUCA EXPO Liberec 2023

11. - 14.10.2023

Počet vystavovateľov: 103

Počet návštevníkov: 20 000

Počet návštevníkov stánku EURES: 140

Medzinárodný veľtrh práce

7.11. – 9.11.2023, Toruń, Poľsko

Počet vystavovateľov: 35

Počet návštevníkov: 1 000

Počet návštevníkov stánku EURES: 70

Jobspin Jobfair

24.11.2023, Česko, Ostrava

Počet vystavovateľov: 23

Počet návštevníkov: 460

Počet návštevníkov stánku EURES: 50

Veľtrh vzdelávania a zamestnania BeSt 2023

23.11. – 26.11.2023, Rakúsko, Salzburg

Cieľová skupina: mladí ľudia

Počet vystavovateľov: 93 (vrátane siete EURES zo Slovenska, Holandska, Severného Nemecka, Nórska a Luxemburgu)

Počet návštevníkov: 30 000

1.13 – Realizácia a účasť na burzách práce a informačných podujatiach na Slovensku

MAĎARSKÝ DEŇ

9.3.2023 Komárno, Konferenčné centrum Univerzity J. Selyeho

Cieľom 7. ročníka medzinárodnej burzy práce bolo predstaviť životné a pracovné podmienky v prihraničnom regióne, spojiť zamestnávateľov so záujemcami o prácu v Maďarsku a študentom stredných a vysokých škôl poskytnúť príležitosti odbornej praxe a stáží.

Medzinárodná burza práce v číslach:

11 zamestnávateľov z Maďarska, EURES Slovensko, EURES Maďarsko, úrad Komárno

32 pracovných pozícií, 400 voľných pracovných miest

612 návštevníkov (z toho 102 študentov)

85 vhodných uchádzačov

31 prísľubov zamestnania

Pozície: výroba (operátor, strojník, balič, vodič VZV), administratíva, upratovanie, odborná prax a stáže.

EURES JOB DAY

20.4.2023 Prešov, M aréna

Prvý ročník medzinárodnej burzy práce zorganizovala sieť EURES Slovensko v spolupráci s Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny. Hlavným cieľom podujatia bolo vytvorenie priestoru pre osobné stretnutia zahraničných a slovenských zamestnávateľov s uchádzačmi o prácu v krajinách Európskej únie a na Slovensku.

Medzinárodná burza práce v číslach:

50 zamestnávateľov (27 zahraničných, 23 slovenských), 1 619 voľných/ponúkaných pracovných miest prevažne v oblasti gastronómie, hotelierstva, priemyslu, logistiky, IT a sezónnych prác (Grécko, Holandsko, Fínsko, Nemecko, Španielsko), 3 224 návštevníkov, 463 prísľubov do zamestnania

20 prezentácií v rámci sprievodného programu so zameraním na európsky trh práce a európsku pracovnú mobilitu. Propagácia podujatia: masívna mediálna kampaň (rozhlas, pracovné portály), reklamné billboardy, plagáty v MHD, webová stránka EURES, úrady, sociálne siete, bulletin.

Podporná aktivita: autobusová doprava pre 681 UoZ z úradov z Košického samosprávneho kraja (KSK) a Prešovského samosprávneho kraja (PSK).

Kariéra EXPO

Sieť EURES Slovensko participovala ako špeciálny partner na druhom ročníku veľtrhu pracovných príležitostí Kariéra EXPO vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje Národného projektu „Spoločne hľadáme prácu II.“

Zástupcovia siete EURES Slovensko poskytovali asistenciu a poradenstvo návštevníkom, ktorí prišli na veľtrh práce so záujmom hľadania práce v zahraničí. V stánku siete EURES bolo poskytované poradenstvo o pracovných príležitostiach v krajinách EÚ/EHP a vo Švajčiarsku, životných a pracovných podmienkach a aktivitách organizovaných sieťou EURES.

Nitra - 29.3.2023

Počet vystavovateľov: 50+

Počet návštevníkov: 3 000+

Počet návštevníkov stánku EURES: 350

Košice - 8.6.2023

Počet vystavovateľov: 50+

Počet návštevníkov: 3 000+

Počet návštevníkov stánku EURES: 450

Bratislava - 11.10.2023

Počet vystavovateľov: 60+

Počet návštevníkov: 6 300

Počet návštevníkov stánku EURES: 650

Spolu: 1 450 klientov

Profesia days

13. ročník najväčšieho festivalu pracovných príležitostí na Slovensku organizovaného spoločnosťou Profesia bol postavený na otvorenej komunikácii medzi návštevníkmi, zamestnávateľmi a odborníkmi z rôznych sfér. EURES poradcovia poskytovali návštevníkom informácie o pracovných príležitostiach v Európe, životných a pracovných podmienkach v krajinách EÚ/EHP a finančnom projekte TMS. Účasť siete EURES na takýchto podujatiach je mimoriadne dôležitá kvôli šíreniu povedomia o službách, ktoré poskytuje.

16.-17.5.2023 – Bratislava

Počet vystavovateľov: 90

Počet návštevníkov: 5 211

Počet návštevníkov stánku EURES: 850

18.-19.9.2023 - Žilina

Počet vystavovateľov: 50

Počet návštevníkov: 3 218
Počet návštevníkov stánku EURES: 244
14.-15.11.2023 - Košice
Počet vystavovateľov: 70
Počet návštevníkov: 6 000+
Počet návštevníkov stánku EURES: 700
Spolu: 1 794 klientov

Deň Európy

Podujatie každoročne organizované Zastúpením Európskej komisie na Slovensku je oslavou princípov EÚ, mieru a jednoty v Európe. Účasť siete EURES bola príležitosťou nielen osláviť hodnoty a princípy, ktorými sa riadi EÚ, ale aj osloviť veľký počet potenciálnych klientov. Zároveň bola príležitosťou na stretnutie jednotlivých európskych sietí zastúpených na Slovensku, získavanie nových kontaktov a prehlbovanie existujúcej vzájomnej spolupráce.

Podujatie v číslach: Sieť EURES participovala na oslavách Dňa Európy v Košiciach, Bratislave, Lučenci a Žiline a spolu poskytla informácie 847 návštevníkom.

Pro Educo

15. ročník Medzinárodného veľtrhu vzdelávania PRO EDUCO sa konal v termíne 6.-7.12.2023 v Košiciach a predstavoval stabilnú platformu pre prezentáciu celého spektra aktuálnych tém v oblasti vzdelávania na všetkých úrovniach, tak v rámci štandardných foriem štúdia ako aj mimo nich. Popri téme vzdelávania veľtrh prezentoval aj ďalšie formy mimoškolských aktivít, rozvoja osobnosti, možností pracovného uplatnenia, cestovania a doplnkového vzdelávania mladých. Podujatie sa zameriava predovšetkým na žiakov končiacich ročníkov základných a stredných škôl, ako aj výchovných poradcov.

Stánok EURES Slovensko tento rok zatriaktivnila aj prítomnosť EURES poradkyne z Holandska, ktorá návštevníkom prezentovala nielen možnosti štúdia a pracovného uplatnenia, ale aj životné a pracovné podmienky tejto zaujímavej krajiny.

Podujatie v číslach: počet vystavovateľov: 60, počet návštevníkov: 7 259, počet návštevníkov stánku EURES: 400

Ďalšie podujatia:

Sieť EURES Slovensko mala aj tento rok svoje zastúpenie na rôznych regionálnych veľtrhoch SŠ a VŠ, burzách informácií, stretnutí so zamestnávateľmi a pod. Tieto podujatia boli zamerané na rôzne cieľové skupiny. Významnú záujmovú skupinu pre sieť EURES predstavujú mladí ľudia pred vstupom na trh práce, ktorým okrem základných informácií EURES poradcovia poskytujú informácie o situácii na európskom trhu práce, požiadavkách zamestnávateľov na potenciálnych zamestnancov a o trendoch ďalšieho vývoja, aby sa tak mohli zodpovedne a kvalifikovane rozhodnúť pri výbere strednej či vysokej školy.

Účasť na ďalších podujatiach:

30. 3. 2023 – Interview day NAKAC, Žilina
27. 4. 2023 – Veľtrh JobSpoTT, Trnava
17. 5. 2023 – Raňajky so zamestnávateľmi, Zvolen
22. 6. 2023 – meeting Americkej obchodnej komory, Košice
12. 7. 2023 – „Leto v meste“, Dolný Kubín
12. 10. 2023 – Veľtrh stredných škôl „Kam na strednú v Trnavskej župe“, Trnava
24. 10. 2023 – Burza stredných škôl, Dolný Kubín
26. 10. 2023 – Veľtrh práce s mládežou, Banská Bystrica
26. 10. 2023 – Prezentačná výstava stredných škôl okresu Rožňava „Správna voľba povolania – príležitosť k úspechu“
26. 10. 2023 – „Kam na strednú“, Senica
23. 11. 2023 – Informačné podujatie „Chceš študovať pre trh práce alebo pre úrad práce?“, Humenné
23. 11. 2023 - Veľtrh VŠ z KSK a PSK, Košice

V rámci Európskeho roka zručnosti 2023 realizovala sieť EURES na tomto podujatí aj workshop zameraný predovšetkým na mäkké zručnosti.

1.14 – Výberové pohovory

VÝBEROVÉ POHOVORY a STÁŽE

Sieť EURES zorganizovala počas roka 2023 dva výberové pohovory, a to do Holandska a Maďarska. Holandský zamestnávateľ ponúkal prácu v lodnej doprave na pozíciách: lodník, námorník a kapitán na riečne lode. Celkový počet pozvaných záujemcov 30, z toho prítomných na pohovore 8 a 3 osoby boli zamestnané. Maďarský zamestnávateľ ponúkal prácu v priemyselnej oblasti a doprave na pozíciách: kontrolór kvality, operátor vo výrobe, pracovník údržby a vodič VZV. Celkový počet účastníkov na pohovore 58 a počet zamestnaných 12.

STÁŽOVÉ POBYTY

Sieť EURES Slovensko realizovala pre spoločnosť Sani/Ikos Group nábor na celkom 40 voľných pracovných miest pre stážistov na pracovné pozície kuchárov, pomocných kuchárov, recepčných, čašníkov a pomocných čašníkov a hostesiek.

Zájemcovia o stážové pobyty boli najmä študentami z Michaloviec - zo Strednej odbornej školy obchodu a služieb, Obchodnej akadémie, Hotelovej akadémie a Súkromnej hotelovej akadémie. V roku 2023 sa nám na stáž hlásili aj študenti z celej SR.

Vzhľadom na to, že zamestnávateľ umiestnil v rámci svojich rezortov počas aktuálnej letnej sezóny 25 študentov zo Slovenska, dostali EURES poradcovia možnosť oboznámiť sa s pracovnými podmienkami vo vybraných rezortoch, v ktorých slovenskí stážisti pôsobia, ako aj s podmienkami ubytovania a dohodnúť kritériá budúcej spolupráce.

1.15 – Tlmočenie a preklady

Počas obdobia boli realizované nasledujúce preklady zo slovenského do nemeckého a anglického jazyka: preklad vyhodnotenia siete EURES za rok 2022, preklad Zmluvy o stáži a preklad Vyhodnotenia činnosti siete EURES pre EK.

1.16 – Účasť na odborných externých seminároch

V uvedenom období sa nerealizovalo.

1.17 – Webová stránka

Spustenie novej webovej stránky prebehlo po úspešne zrealizovanom verejnom obstarávaní začiatkom roku 2023. Nová stránka www.eures.sk priniesla užívateľom moderný dizajn a viac funkcionalít, jednoduchú a rýchlu orientáciu v informáciách aj pracovných ponukách. Okrem modernejšieho dizajnu je vybavená množstvom zaujímavých a inovatívnych funkcionalít. Z pohľadu užívateľa je ľahko zrozumiteľná a jednoducho sa používa. Registrovaným klientom ponúka zaujímavé možnosti aj v rámci osobnej zóny. K dispozícii je vyhotovenie životopisu vo viacerých jazykových mutáciách, tvorba zoznamu obľúbených pracovných ponúk, ale aj prepojenie so sociálnymi sieťami. V sekcii Pracovné ponuky získajú klienti prehľad o aktuálnych pracovných príležitostiach, na ktoré môžu priamo reagovať zaslaním CV, alebo položiť otázku. Otázky zamerané na špecifické oblasti cezhraničnej mobility možno klásť EURES poradcovi v časti Kontakty. Na stránke pribudli možnosti filtrovania pracovných ponúk, čo umožňuje vyhľadávanie ponúk vhodných pre páry, zdravotne postihnutých, bez požiadavky na znalosť cudzieho jazyka alebo ponuky s ubytovaním. Nová webová stránka ponúka nielen množstvo výhod pre klientov, ale aj užívateľsky priateľské prostredie pre EURES poradcov, ktorí intenzívne pracujú na tvorbe pútavého a kvalitného obsahu stránky www.eures.sk. Nový portál je optimalizovaný aj pre mobilné zariadenia.

Počas roka 2023 prebiehala na základe písomných požiadaviek NKK EURES a komunikácie so správcou webu pravidelná podpora, technická údržba a ad hoc úpravy, ktorými sa zabezpečovala modernizácia a update funkcionalít webu (v rozsahu max. 50 hod./mesiac).

1.18 – Propagačná technika

Počas tohto obdobia nebola obstaraná žiadna propagačná technika.

Interný projekt „Buď aktívny - zamestnaj sa“

V roku 2023 pokračovala na úrade Bratislava, Pezinok a Malacky realizácia interného motivačného projektu „Buď aktívny, zamestnaj sa“, určeného pre mladých do 29 rokov. Tento projekt je realizovaný v súlade s Národným plánom implementácie Záruky pre mladých ľudí v SR, ktorý prerokovala a vzala na vedomie vláda SR na svojom rokovaní dňa 05.02.2014.

Cieľom projektu je motivovať mladých UoZ do 29 rokov k zvyšovaniu zamestnanosti, zvýšením ich záujmu uplatniť získané zručnosti, znalosti a praktické skúsenosti v praxi na otvorenom trhu práce, ale aj ich zamestnatelnosti.

V rámci tohto projektu mali v priebehu roku 2023 UoZ možnosť využiť jednotlivé AOTP, OPS, účasť na VK, národných a regionálnych projektoch realizovaných úradom, samostatný informačno-poradenský nástroj - internetový portál na vyhľadávanie VPM <http://www.sluzbyzamestnanosti.gov.sk>, ktorý nahradil portál www.istp

a bol spustený od 01.02.2022 a klientom pomáhal, okrem iného, aj šetriť si svoje finančné prostriedky, svoj čas (pri hľadaní si vhodného zamestnania na základe vlastných požiadaviek) a kontaktovať zamestnávateľa z pohodlia domova.

Do projektu bolo od začiatku jeho realizácie k 31.12. 2023 zaradených 97 159 UoZ/mladých do 29 rokov, čo predstavuje 93,10 % z celkového počtu UoZ do 29 rokov evidovaných na úradoch k začiatku realizácie projektu (104 349). Projekt je zabezpečovaný vlastnými zamestnancami úradov, bez finančných nárokov z AOTP. Intenzívnou individuálnou prácou sa nám podarilo umiestniť na trhu práce 47 756 UoZ, čo je 49,15 % z počtu zaradených mladých UoZ do interného motivačného projektu. Projekt je zabezpečovaný vlastnými zamestnancami úradov, bez finančných nárokov z AOTP.

Interný projekt „Zvýšenou aktivitou k zamestnaniu“

V roku 2023 pokračoval individuálny prístup k DN UoZ aj prostredníctvom projektu „Zvýšenou aktivitou k zamestnaniu“, ako jedno z opatrení Akčného plánu na ďalšie posilnenie integrácie DN UoZ na trhu práce v SR s výhľadom do roku 2030. Cieľom projektu, ktorý je realizovaný vlastnými personálnymi kapacitami, bez finančných nárokov z AOTP, je zvýšenie zamestnanosti a uplatniteľnosti DN UoZ na trhu práce prostredníctvom intenzívneho individuálneho prístupu zo strany zamestnancov úradu (poskytovanie informačno - poradenských služieb, vydávanie odporúčaní, zaraďovanie na VK, nástroje AOTP...), ale aj DN UoZ. Intenzívnou prácou namotivovať DN UoZ k aktivite pri hľadaní zamestnania, zlepšení svojho sociálneho statusu, ako aj statusu celej rodiny.

Do projektu bolo od začiatku jeho realizácie (1.2.2017) k 31.12.2023 zaradených v rámci všetkých úradov 76 498 DN UoZ, čo predstavuje 56,85 % podiel z počtu všetkých DN UoZ na úradoch k začiatku realizácie projektu (134 555).

Z uvedeného počtu boli mladí do 29 rokov v počte 9 147, čo je 11,96 % z počtu zaradených, od 29 do 50 rokov veku 42 747, t.j. 55,88 % podiel z počtu zaradených a 24 604 DN nad 50 rokov veku, čo je 32,16 %.

Intenzívnou individuálnou prácou sa z uvedeného počtu podarilo umiestniť k 31.12. 2023 na trh práce 14 743 DN UoZ, čo je 19,27 % podiel z počtu zaradených DN UoZ do interného motivačného projektu.

Príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska (§ 56)

Úrad môže poskytnúť príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska (ďalej len „CHD alebo CHP“) zamestnávateľovi, ktorý na zriadené pracovné miesto v chránenej dielni alebo na chránenom pracovisku prijme do pracovného pomeru občana so zdravotným postihnutím so sťaženým prístupom na trh práce (ďalej len „OZPSPTP“), ak zamestnávateľ o príspevok písomne požiada.

Príspevok sa poskytuje na úhradu časti nákladov na zriadenie pracovného miesta pre OZPSPTP v CHD/CHP, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie vykonávania pracovnej činnosti OZPSPTP a súvisia so zriadením tohto pracovného miesta. Výška príspevku je naviazaná na CCP, vypočítaná z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR, pričom je závislá aj od priemernej MEN v okrese, v ktorom zamestnávateľ zriaďuje CHD/CHP. Dĺžka zachovania zriadeného pracovného miesta v CHD/CHP je najmenej 2 roky.

V roku 2023 nebol týmto príspevkom podporený žiaden zamestnávateľ, z dôvodu pozastavenia uzatvárania dohôd o poskytnutí príspevku na všetky príspevky, na ktorých poskytnutie nie je právny nárok.

Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 57)

V roku 2023 úrad mohol poskytnúť príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na samostatnú zárobkovú činnosť (SZČ) prevádzkovanú na CHP nepretržite najmenej dva roky.

Príspevok slúžil na čiastočnú úhradu nákladov súvisiacich s prevádzkovaním samostatnej zárobkovej činnosti UoZ - OZP vedeného v evidencii UoZ najmenej tri mesiace (s výnimkou podľa § 57 ods. 9), a ktorý bude samostatne zárobkovo činnou osobou podľa § 5 ods. 1 písm. b (zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní), alebo písm. d (§ 12a až 12e zákona č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov, t. j. vykonáva poľnohospodársku výrobu, vrátane hospodárenia v lesoch).

Výška príspevku sa odvíja od zákona o službách zamestnanosti definovaného násobku CCP a od príslušnosti k okresu s priemerným podielom disponibilných UoZ na obyvateľstve v produktívnom veku vyšším alebo nižším ako je celoslovenský priemer (predtým MEN). Na príspevok nie je právny nárok.

V roku 2023 nebol príspevkom podľa § 57 zákona o službách zamestnanosti podporený žiaden UoZ, z dôvodu pozastavenia uzatvárania dohôd o poskytnutí príspevku na všetky príspevky, na ktorých poskytnutie nie je právny nárok.

Príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59)

Príspevok na činnosť pracovného asistenta sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý zamestnáva OZP alebo SZČO, ktorá je OZP. Príspevok sa poskytuje v prípade, ak potreba pracovného asistenta vyplýva z druhu zdravotného postihnutia a z vykonávanej pracovnej činnosti OZP.

Mesačná výška príspevku je najmenej 41 % a najviac 70 % CCP podľa § 49 ods. 4 zákona o službách zamestnanosti.

Na príspevok je právny nárok.

V roku 2023 úrady podporili 1 061 subjektov (prijímateľov príspevku), z toho bolo 518 zamestnávateľov a 543 SZČO so zdravotným postihnutím. Počet osôb so zdravotným postihnutím, ktorým bola poskytovaná pracovná asistencia vzrástol oproti roku 2022 z 1 392 na 1 568.

Celková suma čerpaných finančných prostriedkov v roku 2023 na tento príspevok bola 10 868 624 eur, čo je oproti roku 2022 (čerpanie 9 035 929 eur) nárast o 1 832 695 eur, t. j. 20,28 %.

Príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60)

Príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi na zamestnávanie OZP v CHD alebo na CHP alebo SZČO, ktorá je OZP a ktorá na CHP prevádzkuje alebo vykonáva SZČ, ak o tento príspevok písomne požiada. Jednotlivé oprávnené prevádzkové náklady sú v zákone taxatívne stanovené.

Na príspevok je právny nárok.

V roku 2023 bolo prostredníctvom tohto aktívneho opatrenia podporených 8 034 osôb so zdravotným postihnutím zamestnaných alebo vykonávajúcich samostatnú zárobkovú činnosť v CHD a na CHP (medziročný nárast o 212 osôb). Celková čerpaná suma na úhradu prevádzkových nákladov CHD / CHP bola 34 675 801 eur, čo predstavuje medziročný nárast o 2 140 530 eur, čo je 6,6 % (v roku 2022 bolo čerpanie 32 535 271 eur).

Tabuľka 9 Mesačné náklady práce na zamestnanca v SR za rok 2022 podľa ekonomickej činnosti

v eur/zam./mes.

Sekcie SK NACE Rev.2	Celkové náklady práce	Priame náklady spolu	z toho		v tom		nepovinné príspevky na sociálne poistenie	Subven- cie
			mzdy	náhrady mzdy	Nepriame náklady spolu	z toho povinné príspevky na sociálne poistenie		
Priemer za SR	1 987	1 445	1 249	185	545	497	11	-3
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybolov	1 630	1 189	1 027	146	441	405	6	-0
B Ťažba a dobývanie	2 186	1 536	1 295	227	649	536	33	-
C Priemyselná výroba	1 993	1 437	1 230	200	558	500	13	-2
D Dodávka elekt., plynu, pary a stud. vzduchu	3 037	2 139	1 814	282	897	753	43	-0
E Dodávka vody	1 730	1 250	1 059	176	504	441	20	-25
F Stavebníctvo	1 616	1 182	1 017	153	436	408	3	-2
G Veľkoobchod a maloobchod	1 951	1 426	1 248	163	526	486	6	-1
H Doprava a skladovanie	1 836	1 324	1 154	165	517	468	11	-5
I Ubytovacie a stravovacie služby	1 197	884	758	124	320	304	1	-7
J Informácie a komunikácia	3 296	2 410	2 097	269	887	818	14	-1
K Finančné a poisťovacie činnosti	3 351	2 414	2 095	301	937	815	35	-
L činnosti v oblasti nehnuteľností	1 956	1 436	1 251	160	520	485	7	-0
M Odborné vedecké a technické činnosti	2 323	1 707	1 499	198	623	581	9	-8
N Administratívne a podporné služby	1 590	1 162	1 025	133	429	400	4	-1
O Verejná správa a obrana	2 106	1 516	1 341	167	591	518	19	-1
P Vzdelávanie	1 820	1 322	1 097	221	499	456	11	-1
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	2 201	1 629	1 401	198	580	544	10	-8
R Umenie, zábava a rekreácia	1 710	1 248	1 091	152	464	429	6	-2
S Ostatné činnosti	1 538	1 134	998	132	409	385	2	-5

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce
Vysvetlivka:(-) – jav sa nevyskytoval

Tabuľka 10 Vyhlásené výzvania pre národné projekty a dopytovo-orientované výzvy za rok 2023

Názov národného projektu/žiadateľ	Popis	Časová oprávnenosť projektu/ dátum vyhlásenia výzvy	Finančná alokácia NFP / Podpora EÚ v eurách
Prioritná os 3 Zamestnanosť			
NP Inštitút sociálnej ekonomiky Žiadateľ: Implementačná agentúra MPSVR	Implementačná agentúra MPSVR SR realizuje od júna 2018 Národný projekt Inštitút sociálnej ekonomiky, ktorý bol predĺžený do 31.12.2023 (ďalej len „NP ISE“). Cieľom NP ISE je vytvorenie fungovania systému podpory rozvoja sociálnej ekonomiky v Slovenskej republike na základe zákona č. 112/2018 Z. z. Regionálne centrá sociálnej ekonomiky zvyšujú povedomie o sociálnej ekonomike, koordinovane poskytujú záujemcom a potenciálnym subjektom sociálnej ekonomiky informácie o sociálnom podnikaní, informujú o zákone č. 112/2018 Z. z., a taktiež usmerňujú a poskytujú nevyhnutnú pomoc a podporu pri rozbehu novovznikajúcim sociálnym podnikom. Kľúčovou úlohou regionálnych centier sociálnej ekonomiky je bezplatne poskytovať prvotné všeobecné informácie širokej verejnosti v lokálnom prostredí, vyhľadávať potenciálnych záujemcov a motivovať ich k zakladaniu sociálnych podnikov s cieľom zvýšenia regionálnej zamestnanosti ako i následnej udržateľnosti. Realizácia projektu má vytvoriť priestor pre sociálne orientovanú ekonomiku ako integrálnu súčasť verejnej ekonomiky spoločnosti. V rámci aktivít projektu vznikla sieť podporných regionálnych centier sociálnej ekonomiky v každom krajskom meste spolu so zastúpením v Bratislave na úrovni centrálnej koordinačnej jednotky. Regionálne centrá sociálnej ekonomiky zamestnávali v roku 2023 - 28 zamestnancov.	06/2018 - 12/2023	8 279 432,08
NP Podpora integračným podnikom Žiadateľ: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Žiadateľ: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny	Národný projekt „Podpora integračných podnikov 2“ (ďalej len „NP PIP 2“) V rámci projektu sa implementovali nástroje zamerané na podporu registrovaných integračných sociálnych podnikov, ktoré sa v zmysle § 19c ods. 6 zákona č. 112/2018 Z. z. považujú za aktívne opatrenia na trhu práce („AOTP“) podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Možnosť podpory sociálnych podnikov v súlade s pravidlami štátnej pomoci a za podmienok ustanovených legislatívne vytvára transparentné a rovnaké podmienky pre všetkých žiadateľov. Podpora bola realizovaná prostredníctvom príspevku podľa § 19b zákona č. 112/2018 Z. z. Kompetencia uplatňovať AOTP formou vyrovnávacieho príspevku podľa § 19b vyplýva pre úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „ÚPSVaR SR“) priamo z § 19c ods. 6 zákona č. 112/2018 Z. z. Z tohto dôvodu sa považuje za efektívne a odôvodnené jedným NP zabezpečiť na celom oprávnenom území Slovenskej republiky okrem Bratislavského samosprávneho kraja vykonanie opatrení podporujúcich zamestnanosť, adaptabilitu a znižovanie nezamestnanosti občanov so zdravotným postihnutím a iných znevýhodnených osôb, značne znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb. NP PIP 2 bol zameraný na zlepšenie pracovnej integrácie znevýhodnených a zraniteľných osôb a ich následné udržanie na pracovnom trhu prostredníctvom nových AOTP v zmysle schválenej legislatívy zákona č. 112/2018 Z. z. V roku 2023 bolo v rámci NP PIP 2 podporených 604 subjektov prostredníctvom nástroja § 19b a 9 subjektov bolo podporených prostredníctvom nástroja § 19a, ktoré bolo financované zo štátneho rozpočtu.	01/2023 – 12/2023	29 999 996,00

Zdroj: MPSVR SR

Tabuľka 11 Počet zariadení sociálnych podnikov podľa typu v roku 2023

Typ registrovaného podniku	2023
Integračný sociálny podnik	33
Všeobecný registrovaný sociálny podnik	1
Sociálny podnik bývania	0
Spolu	34

Zdroj: MPSVR SR

Tabuľka 12 Počet registrovaných sociálnych podnikov v najmenej rozvinutých okresoch v roku 2023

Názov RSP	Okres	NRO
CSERNUS Winery, s.r.o. EXCELENT, s.r.o.	Veľký Krtíš	2
Sociálny podnik Spišská Belá, s. r. o. GOLDGRUB Rakúsy s. r. o.	Kežmarok	2
Obecný podnik Margecany, s.r.o.	Gelnica	1
Dravecké služby, s. r. o.	Sabinov	1
Spolu		6

Zdroj: MPSVR SR

Tabuľka 13 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa dosiahnutého stupňa vzdelania – rok 2023 v €

Vzdelanie	Podnikateľská a nepodnikateľská sféra spolu	Podnikateľská sféra	Nepodnikateľská sféra
Spolu SR	1 617	1 609	1 642
Základné	1 160	1 203	980
Vyučení	1 283	1 315	1 110
Stredné (bez maturity)	1 271	1 291	1 168
Vyučení s maturitou	1 472	1 477	1 454
Úplné stredné všeobecné	1 461	1 478	1 391
Úplné stredné odborné	1 550	1 552	1 542
Vyššie odborné	1 749	1 714	1 786
Vysokoškolské I. stupňa	1 762	1 812	1 693
Vysokoškolské II. stupňa	2 204	2 343	1 977
Vysokoškolské III. stupňa	2 271	2 599	2 139

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch rok 2023

Tabuľka 14 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa hlavnej triedy SK ISCO-08 – rok 2023 v €

Hlavná trieda SK ISCO-08	Podnikateľská a nepodnikateľská sféra spolu	Podnikateľská sféra	Nepodnikateľská sféra
Spolu SR	1 617	1 609	1 642
Zákonnodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci	3 046	3 117	2 786
Vedeckí a odborní duševní zamestnanci	2 060	2 249	1 834
Technickí, zdravotníckí, pedagogickí zamestnanci	1 765	1 798	1 676
Nižší administratívni zamestnanci (úradníci)	1 291	1 286	1 323
Prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode	1 179	1 118	1 369
Kvalifikovaní robotníci v poľnohosp., lesníctve	1 224	1 248	997
Remeselní a kvalifikovaní robotníci v príb. odb.	1 477	1 482	1 357
Obsluha strojov a zariadení	1 397	1 387	1 540
Pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci	948	971	902

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch rok 2023

Tabuľka 15 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa veku – rok 2023 v €

Veková skupina	Podnikateľská a nepodnikateľská sféra spolu	Podnikateľská sféra	Nepodnikateľská sféra
Spolu	1 617	1 609	1 642
do 20 rokov	1 020	1 025	976
20 – 24 rokov	1 194	1 190	1 219
25 – 29 rokov	1 475	1 463	1 521
30 – 34 rokov	1 647	1 650	1 634
35 – 39 rokov	1 712	1 720	1 683
40 – 44 rokov	1 756	1 760	1 741
45 – 49 rokov	1 716	1 715	1 720
50 – 54 rokov	1 624	1 602	1 692
55 – 59 rokov	1 513	1 493	1 567
60 a viac rokov	1 505	1 471	1 583

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch rok 2023

Tabuľka 16 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa regiónov – rok 2023 v €

Región	Podnikateľská a nepodnikateľská sféra spolu	Podnikateľská sféra	Nepodnikateľská sféra
Spolu	1 617	1 609	1 642
Bratislavský	2 048	2 089	1 872
Trnavský	1 507	1 488	1 580
Trenčiansky	1 505	1 497	1 539
Nitriansky	1 464	1 439	1 559
Žilinský	1 536	1 510	1 614
Banskobystrický	1 423	1 368	1 552
Prešovský	1 334	1 247	1 567
Košický	1 530	1 486	1 636

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch rok 2023

Tabuľka 17 Priemerná hrubá mesačná mzda a vybrané zložky mzdy zamestnancov podľa pohlavia – rok 2023 (v €)

Pohlavie / zložky mzdy		Priemerná mesačná hrubá mzda	v tom zložky priemernej mesačnej hrubej mzdy				
			základná mzda	prémie a odmeny	príplatky a doplatky	Náhrady mzdy	ostatné mzdové zložky
Spolu	v €	1 617	1 083	155	112	202	63
	v %	100,00	66,96	9,57	6,93	12,47	3,89
Muži	v €	1 784	1 174	201	118	213	75
	v %	100,00	65,82	11,28	6,62	11,93	4,19
Ženy	v €	1 444	988	107	106	190	51
	v %	100,00	68,43	7,38	7,32	13,17	3,52

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch rok 2023

Tabuľka 18 Podiely zamestnancov v pásmach priemernej hrubej mesačnej mzdy – rok 2023

Mzdové pásmo priemernej mesačnej hrubej mzdy v €	Spolu	Podiely zamestnancov podľa hlavných tried* zamestnaní v %								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
menej ako 200	0,26	0,10	0,26	0,16	0,60	0,20	0,11	0,06	0,14	0,48
200,01 – 250	0,11	0,06	0,16	0,07	0,12	0,13	0,07	0,02	0,06	0,16
250,01 – 300	0,11	0,05	0,21	0,08	0,11	0,09	0,02	0,01	0,03	0,16
300,01 – 350	0,20	0,07	0,22	0,08	0,19	0,33	0,07	0,05	0,04	0,58
350,01 – 400	0,33	0,07	0,28	0,11	0,34	0,67	0,13	0,08	0,11	0,95
400,01 – 450	0,32	0,06	0,24	0,10	0,30	0,90	0,18	0,04	0,07	0,85
450,01 – 500	0,32	0,09	0,22	0,13	0,28	1,11	0,24	0,04	0,06	0,62
500,01 – 550	0,31	0,11	0,27	0,16	0,31	0,84	0,16	0,06	0,07	0,65
550,01 – 600	0,32	0,11	0,27	0,14	0,39	0,78	0,11	0,09	0,09	0,71
600,01 – 650	0,47	0,12	0,30	0,20	0,38	0,85	0,22	0,25	0,16	1,62
650,01 – 700	1,19	0,24	0,41	0,60	0,73	1,73	1,35	0,89	0,53	4,05
700,01 – 750	1,53	0,27	0,65	0,47	1,02	2,21	1,84	1,23	1,00	6,23
750,01 – 800	1,73	0,19	0,59	0,41	1,45	2,51	3,18	1,43	1,51	7,64
800,01 – 850	2,37	0,28	0,61	0,65	2,81	3,39	3,42	1,88	2,52	8,96
850,01 – 900	2,54	0,36	0,56	0,79	3,52	4,12	4,73	2,25	2,87	8,22
900,01 – 950	2,90	0,58	0,65	1,16	4,08	5,22	5,33	2,62	3,58	7,12
950,01 – 1 000	3,14	0,70	0,83	1,38	4,36	5,99	5,24	2,87	3,89	6,32

pokračovanie tabuľky 18

Mzdové pásmo priemernej mesačnej hrubej mzdy v €	Spolu	Podiely zamestnancov podľa hlavných tried* zamestnaní v %								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
1 000,01 – 1 100	7,06	2,05	2,24	3,71	10,23	13,39	10,73	6,90	9,05	11,10
1 100,01 – 1 200	7,57	2,29	3,26	4,82	11,21	12,67	11,82	8,09	10,21	9,12
1 200,01 – 1 300	7,45	2,27	4,06	6,08	11,24	9,74	10,02	8,88	10,34	7,01
1 300,01 – 1 400	6,92	2,23	4,74	6,89	9,85	7,03	9,66	8,46	9,73	5,00
1 400,01 – 1 500	6,36	2,73	5,22	7,37	8,03	5,38	7,93	7,68	8,68	3,63
1 500,01 – 1 600	5,68	2,66	5,48	7,61	6,34	4,16	5,58	7,03	7,03	2,63
1 600,01 – 1 700	4,93	2,39	5,43	7,49	4,81	3,15	4,22	6,01	5,46	1,81
1 700,01 – 1 800	4,33	2,37	5,59	6,75	3,74	2,52	3,18	5,21	4,24	1,29
1 800,01 – 1 900	3,81	2,42	5,46	5,99	2,90	2,05	2,11	4,71	3,33	0,82
1 900,01 – 2 000	3,40	2,48	5,45	5,19	2,16	1,66	1,60	4,08	2,78	0,55
2 000,01 – 2 100	2,96	2,78	4,95	4,61	1,54	1,38	1,18	3,37	2,31	0,41
2 100,01 – 2 200	2,57	2,85	4,25	3,99	1,26	1,14	1,31	2,92	2,07	0,27
2 200,01 – 2 300	2,25	2,79	3,76	3,45	0,97	0,93	0,76	2,44	1,92	0,24
2 300,01 a viac	16,58	64,27	33,39	19,36	4,74	3,74	3,51	10,34	6,12	0,80

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch rok 2023

Poznámka: údaje za všetkých zamestnancov bez rozdielu na aký pracovný úväzok pracujú

Vysvetlivky:

*Hlavné triedy zamestnaní SK ISCO-08:

1 – Zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci, 2 – Vedeckí a odborní duševní zamestnanci, 3 – Technickí, zdravotníckí, pedagogickí zamestnanci, 4 – Nižší administratívni zamestnanci, 5 – Prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode, 6 – Kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve, 7 – Remeselní a kvalifikovaní robotníci v príbuzných odboroch, 8 – Obsluha strojov a zariadení, 9 – Pomocní nekvalifikovaní zamestnanci

Tabuľka 19 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa stupňov vzdelania (plný pracovný čas) – rok 2023 (v €)

Vzdelanie	Podnikateľská a nepodnikateľská sféra spolu			Podnikateľská sféra			Nepodnikateľská sféra		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Spolu SR	1 680	1 833	1 512	1 674	1 822	1 470	1 702	1 894	1 601
Základné	1 217	1 333	1 083	1 267	1 369	1 129	1 015	1 111	955
Vyučení	1 315	1 438	1 103	1 347	1 450	1 137	1 144	1 335	994
Stredné (bez maturity)	1 319	1 436	1 161	1 339	1 439	1 183	1 213	1 409	1 085
Vyučení s maturitou	1 507	1 681	1 226	1 510	1 673	1 221	1 491	1 723	1 240
Úplné stredné všeobecné	1 518	1 687	1 379	1 536	1 684	1 396	1 443	1 705	1 327
Úplné stredné odborné	1 594	1 785	1 436	1 598	1 793	1 397	1 581	1 742	1 515
Vyššie odborné	1 817	1 956	1 756	1 769	2 014	1 591	1 869	1 803	1 883
Vysokoškolské I. stupňa	1 826	2 105	1 653	1 889	2 191	1 630	1 743	1 915	1 676
Vysokoškolské II. stupňa	2 303	2 673	2 004	2 457	2 770	2 084	2 054	2 380	1 921
Vysokoškolské III. stupňa	2 462	2 653	2 236	2 785	3 067	2 400	2 328	2 465	2 175

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch rok 2023

Tabuľka 20 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa hlavnej triedy SK ISCO-08 a pohlavia (plný pracovný čas) – rok 2023 (v €)

Hlavná trieda SK ISCO-08	Podnikateľská a nepodnikateľská sféra spolu			Podnikateľská sféra			Nepodnikateľská sféra		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Spolu SR	1 680	1 833	1 512	1 674	1 822	1 470	1 702	1 894	1 601
Zákonnodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci	3 096	3 373	2 618	3 177	3 426	2 674	2 808	3 124	2 483
Vedeckí a odborní duševní zamestnanci	2 141	2 482	1 917	2 327	2 587	2 042	1 912	2 202	1 820
Technickí, zdravotníckí, pedagogickí zamestnanci	1 801	1 976	1 624	1 836	2 009	1 623	1 707	1 845	1 625
Nižší administratívni zamestnanci (úradníci)	1 343	1 417	1 308	1 338	1 417	1 295	1 368	1 421	1 362
Prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode	1 233	1 378	1 140	1 175	1 276	1 118	1 399	1 597	1 218
Kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve	1 232	1 258	1 172	1 255	1 283	1 191	1 010	1 019	987
Remeselní a kvalifikovaní robotníci v príbuzných odboroch	1 488	1 552	1 174	1 493	1 561	1 174	1 374	1 387	1 133
Obsluha strojov a zariadení	1 405	1 468	1 223	1 393	1 458	1 219	1 571	1 585	1 422
Pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci	1 010	1 114	928	1 041	1 123	948	946	1 073	903

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch rok 2023

Tabuľka 21 Priemerný hodinový zárobok podľa krajov v podnikateľskej sfére (€/hod)

Kraj	1Q/2023	2Q/2023	3Q/2023	4Q/2023
Bratislavský	12,01	12,17	12,29	12,32
Trnavský	8,56	8,71	8,97	8,85
Trenčiansky	8,52	8,68	8,81	8,99
Nitriansky	8,32	8,61	8,68	8,75
Žilinský	8,66	8,76	8,98	9,21
Banskobystrický	7,97	8,23	8,35	8,43
Prešovský	7,35	7,50	7,62	7,69
Košický	8,49	8,68	8,94	9,07
SR	9,30	9,47	9,61	9,68

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch 2023

Tabuľka 22 Priemerný hodinový zárobok podľa odvetví v podnikateľskej sfére (€/hod)

Kategória SK NACE rev. 2	1Q/2023	2Q/2023	3Q/2023	4Q/2023
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	7,57	7,69	7,97	8,10
B Ťažba a dobývanie	9,26	9,38	9,75	9,58
C Priemyselná výroba	9,34	9,53	9,71	9,93
D Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	13,29	13,80	14,31	14,81
E Dodávka vody; odvod odpad. vôd, odstraňovanie odpadov	8,44	8,45	8,61	8,95
F Stavebníctvo	7,77	7,96	8,30	8,09
G Veľkoobchod a maloobchod; oprava motor. vozidiel	8,62	8,79	8,97	8,91
H Doprava a skladovanie	8,23	8,49	8,65	8,62
I Ubytovacie a stravovacie služby	5,95	6,03	6,15	6,10
J Informácie a komunikácie	14,87	15,14	15,42	16,04
K Finančné a poisťovacie činnosti	14,14	14,86	15,05	15,29
L Činnosti v oblasti nehnuteľností	9,02	8,98	9,49	9,80
M Odborné, vedecké a technické činnosti	11,53	11,51	11,47	11,62
N Administratívne a podporné služby	8,33	8,54	8,45	8,18
O Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	11,53	12,27	12,58	15,56
P Vzdelávanie	8,51	8,91	9,06	9,38
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	9,59	9,85	9,95	10,40
R Umenie, zábava a rekreácia	7,74	7,81	7,96	8,07
S Ostatné činnosti	7,34	7,77	7,80	8,03

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch 2023

Tabuľka 23 Priemerný hodinový zárobok podľa veľkosti organizácie v podnikateľskej sfére (€/hod)

Veľkostná kategória(počet zamestnancov)	1Q/2023	2Q/2023	3Q/2023	4Q/2023
1 – 9	8,01	8,25	8,16	8,22
10 – 19	7,94	8,27	8,26	7,96
20 – 49	8,89	8,85	8,92	9,10
50 – 99	9,61	9,60	9,70	9,98
100 – 249	9,52	9,56	9,74	10,07
250 – 499	9,82	10,05	10,03	10,22
500 – 999	9,88	10,05	10,29	10,32
1 000 a viac	11,19	11,33	11,52	11,55

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch 2023

Tabuľka 24 Priemerný hodinový zárobok podľa veku v podnikateľskej sfére (€/hod)

Veková skupina	1Q/2023	2Q/2023	3Q/2023	4Q/2023
do 19 rokov	6,23	6,04	6,39	6,54
20 – 24 rokov	6,95	7,08	7,22	7,25
25 – 29 rokov	8,40	8,57	8,72	8,75
30 – 34 rokov	9,49	9,62	9,82	9,82
35 – 39 rokov	10,05	10,24	10,44	10,28
40 – 44 rokov	10,13	10,34	10,49	10,69
45 – 49 rokov	9,81	10,00	10,23	10,30
50 – 54 rokov	9,26	9,44	9,59	9,70
55 – 59 rokov	8,67	8,83	8,87	9,04
60 a viac rokov	8,65	8,86	8,99	9,26

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch 2023

**Tabuľka 25 Priemerný hodinový zárobok podľa
rodového členenia v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2023**

Ukazovateľ	Spolu	Pohlavie		Podiel (%) Ženy/Muži
		Muži	Ženy	
Priemerný hodinový zárobok (€/hod)	9,68	10,52	8,64	82,14

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch 2023

PRÍLOHA KU KAPITOLE 3

Tabuľka 1 Výdavky základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenské dávky v roku 2023

Vyplatené dávky (v tis. €)	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2023
Nemocenské	53 741	54 502	50 806	54 998	49 740	49 139	312 925
z toho pandemické	7	5	3	2	2	1	20
Ošetrovné	5 331	2 383	3 341	3 646	2 989	2 979	20 669
z toho pandemické	4 968	2 073	3 014	3 286	2 675	2 650	18 666
Materské bez tzv. otcovského	28 328	28 252	25 500	28 225	27 276	28 769	166 350
Tzv. otcovské	599	796	682	762	713	711	4 263
Vyrovňavacia dávka	10	6	9	7	8	5	45
Dlhodobé ošetrovné	247	238	240	258	244	272	1 499
Tehotenské	3 783	3 930	3 673	4 067	3 949	4 118	23 518
Spolu	92 038	90 106	84 250	91 962	84 919	85 993	529 268
Zúčtovanie dávok §112, ods. 9	3	0	0	0	0	0	3
Celkom výdavky ZFNP	92 041	90 106	84 250	91 962	84 919	85 993	529 272
z toho pandemické	4 975	2 078	3 017	3 288	2 677	2 651	18 686

Vyplatené dávky (v tis. €)	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2023
Nemocenské	46 726	46 267	44 904	43 613	49 477	48 687	592 599
z toho pandemické	2	1	4	1	1	1	30
Ošetrovné	2 965	2 345	2 327	1 674	2 957	2 458	35 396
z toho pandemické	2 611	1 996	1 987	159	27	12	25 459
Materské bez tzv. otcovského	28 707	30 262	30 211	28 639	29 244	27 868	341 281
Tzv. otcovské	736	771	819	768	724	645	8 725
Vyrovňavacia dávka	4	7	3	7	4	3	72
Dlhodobé ošetrovné	287	318	295	280	270	284	3 233
Tehotenské	3 947	4 017	3 970	3 816	3 888	3 693	46 849
Spolu	83 373	83 987	82 528	78 796	86 564	83 639	1 028 156
Zúčtovanie dávok §112, ods. 9	0	0	0	0	-1	0	2
Celkom výdavky ZFNP	83 373	83 987	82 528	78 796	86 563	83 639	1 028 159
z toho pandemické	2 613	1 997	1 991	160	28	13	25 489

Zdroj: Sociálna poisťovňa

**Tabuľka 1 Výdavky základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenské dávky v roku 2023
(pokračovanie)**

Počet prípadov zúčtovaných dávok	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2023
Nemocenské	146 758	146 271	138 333	142 436	126 612	117 358	817 768
z toho pandemické	44	30	20	27	27	12	160
Ošetrovné	35 368	16 059	22 584	23 898	19 438	19 237	136 584
z toho pandemické	33 450	14 498	20 914	22 078	17 809	17 575	126 324
Materské bez tzv. otcovského	30 971	30 940	30 140	30 156	29 837	29 878	181 922
Tzv. otcovské	1 686	2 066	1 853	1 976	1 876	1 891	11 348
Vyrovnávací dávka	55	39	57	49	58	38	296
Dlhodobé ošetrovné	534	544	557	561	561	612	3 369
Tehotenské	17 977	18 609	18 537	18 630	18 363	18 467	110 583
Spolu	233 349	214 528	212 061	217 706	196 745	187 481	1 261 870
z toho pandemické	33 494	14 528	20 934	22 105	17 836	17 587	126 484

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Počet prípadov zúčtovaných dávok	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2023
Nemocenské	114 921	108 384	103 976	108 170	126 432	123 694	1 503 345
z toho pandemické	12	15	11	12	8	14	232
Ošetrovné	18 791	12 668	11 216	10 860	18 712	16 504	225 335
z toho pandemické	17 038	10 960	9 577	1 387	227	150	165 663
Materské bez tzv. otcovského	30 109	30 670	30 449	30 001	29 493	29 031	361 675
Tzv. otcovské	1 932	2 080	2 010	1 961	1 957	1 664	22 952
Vyrovnávací dávka	39	50	25	54	33	27	524
Dlhodobé ošetrovné	632	687	652	675	632	639	7 286
Tehotenské	18 152	17 936	17 722	17 448	17 239	16 786	215 866
Spolu	184 576	172 475	166 050	169 169	194 498	188 345	2 336 983
z toho pandemické	17 050	10 975	9 588	1 399	235	164	165 895

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Priemerná mesačná výška dávky v €	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2023
Nemocenské	367,4	373,8	368,6	388,1	395,0	420,9	384,3
z toho pandemické	156,7	168,5	162,0	77,6	84,6	50,3	126,1
Ošetrovné	151,1	148,8	148,3	152,9	154,4	155,4	151,7
z toho pandemické	148,5	143,0	144,1	148,8	150,2	150,8	147,8
Materské bez tzv. otcovského	915,1	913,3	846,4	936,2	914,7	963,2	914,7
Tzv. otcovské	355,7	385,4	367,9	385,8	380,4	376,1	375,8
Vyrovnávací dávka	177,6	160,8	158,2	137,6	135,2	128,1	150,4
Dlhodobé ošetrovné	462,7	437,2	430,9	461,1	436,6	444,8	445,5
Tehotenské	210,9	211,4	198,4	218,5	215,5	223,4	213,0
Spolu	395,3	420,9	398,3	423,8	433,2	460,2	420,6
pandemické spolu	148,5	143,0	144,1	148,7	150,1	150,7	147,7

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Priemerná mesačná výška dávky v €	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2023
Nemocenské	408,8	429,4	434,3	405,4	393,2	398,5	396,3
z toho pandemické	135,5	71,9	398,9	76,2	102,6	51,6	128,1
Ošetrovné	158,3	186,0	208,1	154,6	158,4	149,9	157,6
z toho pandemické	153,3	182,1	207,5	114,5	119,2	83,0	153,7
Materské bez tzv. otcovského	953,8	987,4	992,9	955,0	991,9	960,4	944,0
Tzv. otcovské	381,1	370,9	407,6	391,5	370,2	387,6	380,3
Vyrovnávacía dávka	101,8	140,7	116,5	125,6	120,1	118,5	138,1
Dlhodobé ošetrovné	455,3	463,4	453,7	415,4	431,4	444,0	444,6
Tehotenské	218,1	224,7	225,0	219,6	226,4	221,2	217,6
Spolu	453,2	488,8	498,8	467,4	446,4	447,6	441,5
pandemické spolu	153,3	182,0	207,7	114,1	118,7	80,4	153,6

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Druh dávky	Počet poberateľov			Priemerná mesačná výška dávky v €		
	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu
Nemocenské (vrátane poberateľov pandemických dávok)	305 798	336 076	641 874	409,0	384,8	396,3
Ošetrovné (vrátane poberateľov pandemických dávok)	52 424	136 238	188 662	183,5	147,7	157,6
Materské	32 247	57 069	89 316	960,7	894,7	910,4
Vyrovnávacía dávka	x	183	183	-	138,1	138,1
Dlhodobé ošetrovné	702	2 116	2 818	485,1	430,9	444,6
Tehotenské	x	44 524	44 524	-	217,6	217,6
Spolu	391 171	576 206	967 377	x	x	x

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 2 Počet poberateľov samostatne vyplácaných dôchodkov a v súbehu s vdovským, resp. vdoveckým dôchodkom k 31.12.2023

Druh dôchodku	Počet poberateľov sólo dôchodku (samostatne)	Počet poberateľov dôchodkov vyplácaných v súbehu (s vdovským resp. vdoveckým)	Spolu dôchodcov
Starobný	816 262	301 981	1 118 243
Predčasný starobný	14 711	716	15 427
Invalidný (vrátane 21 768 tzv. invalidov z mladosti)	234 879	7 238	242 117
Vdovský – sólo	25 897	x	25 897
Vdovecký- sólo	5 578	x	5 578
Sirotský	18 714	x	18 714
Dôchodok manželky	94	x	94
Sociálny	924	x	924
Spolu	1 117 059	309 935	1 413 377

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 3 Počet poberateľov dôchodku a výška sólo dôchodkovej dávky podľa pohlavia

Typ dôchodku	Počet poberateľov k 31. 12. 2023	Priemerná výška k 31. 12. 2023
Starobný	1 118 242	648,8
muži	448 626	713,3
ženy	669 616	586,1
Predčasný starobný	15 427	702,4
muži	8 669	763,3
ženy	6 758	618,6
Invalidný	242 117	374,5
muži	121 017	400,4
ženy	121 100	348,1
Vdovský (ženy) sólo	25 897	360,5
Vdovecký (muži) sólo	5 578	297,1
Sirotský	18 714	194,1
muži	6 533	196,2
ženy	12 181	193,0
Spolu	1 425 975	x

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 4 Rozdelenie poberateľov podľa výšky dôchodkových dávok k 31. 12. 2023

Výška dôchodku v €	Počet poberateľov dôchodku: muži a ženy spolu					
	Starobný sólo + starobný vyplácaný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Predčasný starobný sólo + vyplácaný predčasný starobný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Invalidný sólo* + invalidný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Vdovský - sólo	Vdovecký - sólo	Sirotský
do 130	2 768	5	3 341	529	104	4 895
130,1 – 200	5 616	11	25 735	1 566	722	6 783
200,1 – 265	11 012	20	46 914	3 301	1 511	3 578
265,1 – 325	14 083	47	34 228	5 423	1 463	1 561
325,1 – 425	58 085	889	46 921	8 986	1 229	1 188
425,1 – 530	220 824	2 926	45 879	3 569	358	487
530,1 – 665	330 188	3 875	23 411	1 667	131	183
665,1 – 800	234 675	3 090	7 933	574	36	35
800,1 – 925	110 893	1 904	3 496	195	16	3
nad 925	130 099	2 660	4 259	87	8	1
Spolu	1 118 243	15 427	242 117	25 897	5 578	18 714

Zdroj: Sociálna poisťovňa

* vrátane invalidných dôchodkov z mladosti

Tabuľka 5 Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31. 12. 2023

	Základný fond starobného poistenia (ZFSP) v tis. €	Základný fond invalidného poistenia (ZFIP) v tis. €	Spolu v tis. €
Druh dôchodku	Výdavky	Výdavky	Výdavky
Starobný	7 976 025	x	7 976 025
Predčasný starobný	144 603	x	144 603
Invalidný	x	969 881	969 881
Vdovský	681 590	108 969	790 559
Vdovecký	84 035	19 409	103 444
Sirotský	2 076	46 036	48 112
Rodičovský	286 068	x	286 068
Spolu	9 174 397	1 144 295	10 318 692
zúčtovanie dávok §112, ods. 9, 461/2003 Z. z.	444	630	1 074
úhrn	9 174 841	1 144 925	10 319 766
Štátom hradené dávky			
dôchodok manželky			23
sociálny dôchodok			3 707
zvýšenie pre bezvládnosť			2 062
zvýšenie z dôvodu jediného zdroja príjmu			6
zvýšenie dôchodku za odboj, rehabilitáciu a deportáciu			1 532
príplatok k dôchodku politickým väzňom			5 982
príspevok k dôchodku účasti národného boja za oslobodenie a vdovám a vdovcom po týchto osobách			727
jednorazové zvýšenie príspevku k dôchodku účastníkom národného boja za oslobodenie a vdovám a vdovcom po týchto osobách bez nákladov na výplatu			0
príplatok za štátnu službu			538
invalidný dôchodok z mladosti			104 111
zvýšenie sumy starobného dôchodku a sumy invalidného dôchodku vyplácaného po dovŕšení dôchodkového veku na sumu minimálneho dôchodku a úhrada výdavkov spojených s konaním o nároku			35 538
vyrovňavací príplatok			198
príspevok športovému reprezentantovi			37
vianočný príspevok			122
13. dôchodok 2023			707 180
Spolu štátom hradené dávky			861 763
Celkový úhrn			11 181 529

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 6 Základný fond úrazového poistenia (ZFÚP) v roku 2023 – dávka podľa druhu, počet prípadov zúčtovaných dávok a priemerná mesačná výška dávky

v tis. €

Dávka podľa druhu	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2023
úrazový príplatok	560	552	508	546	541	565	3 272
z toho úrazový príplatok COVID-19	15	11	8	8	12	23	77
úrazová renta	2 773	2 776	2 695	2 828	2 728	2 800	16 599
jednorazové vyrovnanie	3	17	5	4	16	7	52
pozostalostná úrazová renta	29	29	29	29	28	28	170
jednorazové odškodnenie	57	20	8	57	110	0	252
pracovná rehabilitácia a rehabilitačné	0	0	0	0	0	0	0
rekvalifikácia a rekvalifikačné	0	0	0	0	0	0	0
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	1 261	1 125	1 182	1 427	1 717	1 372	8 084
náhrada nákladov spojených s liečením	16	16	16	11	15	18	91
náhrada nákladov spojených s pohrebom	2	1	9	3	3	3	20
výplata poistných plnení z minulých rokov	0	0	0	0	26	0	26
Spolu	4 700	4 536	4 451	4 904	5 185	4 792	28 568
zúčtovanie dávok podľa §112, ods. 8	-9	-12	-4	-19	-2	-15	-61
18 % prevod finančných prostriedkov do ZFSP za poberanie úrazovej renty	334	384	395	370	400	374	2 258
Celkom výdavky ZFÚP	5 024	4 908	4 842	5 255	5 584	5 152	30 765
Dávka podľa druhu	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2023
úrazový príplatok	503	522	487	516	508	570	6 378
z toho úrazový príplatok COVID-19	3	2	4	6	0	3	96
úrazová renta	3 172	2 982	2 988	3 023	2 991	3 035	34 790
jednorazové vyrovnanie	25	5	7	12	27	4	133
pozostalostná úrazová renta	30	30	30	30	33	31	354
jednorazové odškodnenie	0	3	0	0	0	0	255
pracovná rehabilitácia a rehabilitačné	0	0	0	0	0	0	0
rekvalifikácia a rekvalifikačné	0	0	0	0	0	0	0
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	1 242	1 443	1 123	1 193	1 421	1 280	15 786
náhrada nákladov spojených s liečením	15	19	28	24	20	21	218
náhrada nákladov spojených s pohrebom	2	2	0	3	6	0	33
výplata poistných plnení z minulých rokov	0	0	0	1	0	-1	27
Spolu	4 989	5 006	4 663	4 801	5 006	4 941	57 974
zúčtovanie dávok podľa §112, ods. 8	-5	-6	-15	0	-15	-13	-115
18 % prevod finančných prostriedkov do ZFSP za poberanie úrazovej renty	397	457	415	436	426	418	4 806
Celkom výdavky ZFÚP	5 380	5 458	5 063	5 237	5 416	5 347	62 666

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2023
Príloha ku kapitole 3

Počet prípadov zúčtovaných dávok	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2023
úrazový príplatok	2 460	2 419	2 379	2 289	2 310	2 311	14 168
z toho úrazový príplatok COVID-19	84	52	39	42	18	31	266
úrazová renta	6 550	6 543	6 505	6 544	6 518	6 489	39 149
jednorazové vyrovnanie	2	4	1	2	6	3	18
pozostalostná úrazová renta	140	138	142	140	139	135	834
jednorazové odškodnenie	4	1	1	3	3	0	12
pracovná rehabilitácia a rehabilitačné	0	0	0	0	0	0	0
rekvalifikácia a rekvalifikačné	0	0	0	0	0	0	0
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	680	480	562	757	713	651	3 843
náhrada nákladov spojených s liečením	56	56	58	50	46	56	322
náhrada nákladov spojených s pohrebom	2	1	5	2	2	1	13
výplata poistných plnení z minulých rokov	1	2	1	1	2	1	8
Spolu	9 895	9 644	9 654	9 788	9 739	9 647	58 367

Počet prípadov zúčtovaných dávok	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2023
úrazový príplatok	2 210	2 297	2 097	2 225	2 209	2 419	27 625
z toho úrazový príplatok COVID-19	6	6	7	16	1	10	312
úrazová renta	6 530	6 493	6 473	6 471	6 437	6 452	78 005
jednorazové vyrovnanie	5	3	3	4	5	4	42
pozostalostná úrazová renta	134	134	134	133	144	138	1 651
jednorazové odškodnenie	0	1	0	0	0	0	13
pracovná rehabilitácia a rehabilitačné	0	0	0	0	0	0	0
rekvalifikácia a rekvalifikačné	0	0	0	0	0	0	0
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	646	613	639	558	647	617	7 563
náhrada nákladov spojených s liečením	50	55	71	54	57	50	659
náhrada nákladov spojených s pohrebom	1	1	0	1	2	0	18
výplata poistných plnení z minulých rokov	1	2	1	1	1	1	15
Spolu	9 577	9 599	9 418	9 447	9 502	9 681	115 591

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Priemerná mesačná výška dávky v €	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2023
úrazový príplatok	227,6	228,2	213,3	238,6	234,4	244,4	231,0
z toho úrazový príplatok COVID-19	174,5	220,6	216,0	178,9	664,4	754,9	291,1
úrazová renta	423,3	424,3	414,3	432,1	418,6	431,4	424,1
jednorazové vyrovnanie	1 452,8	4 244,3	4 826,1	1 933,6	2 723,3	2 338,8	2 885,2
pozostalostná úrazová renta	204,4	206,8	202,1	204,4	203,6	203,9	204,3
jednorazové odškodnenie	14 182,7	20 106,1	7 878,8	19 149,8	36 714,7	0,0	21 025,8
pracovná rehabilitácia a rehabilitačné rekvalifikácia a rekvalifikačné	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	1 854,4	2 344,0	2 103,8	1 884,8	2 408,0	2 107,7	2 103,7
náhrada nákladov spojených s liečením	277,0	287,1	269,3	211,9	333,8	321,7	283,2
náhrada nákladov spojených s pohrebom	1 137,4	566,6	1 797,9	1 405,2	1 268,5	3 308,8	1 576,0
výplata poistných plnení z minulých rokov	41,2	137,8	37,2	41,2	12 965,6	41,2	3 296,0

Priemerná mesačná výška dávky v €	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2023
úrazový príplatok	227,4	227,4	232,1	232,1	230,0	235,8	230,9
z toho úrazový príplatok COVID-19	520,0	261,7	528,2	386,5	308,9	323,6	306,2
úrazová renta	485,7	459,3	461,7	467,1	464,6	470,4	446,0
jednorazové vyrovnanie	5 026,9	1 676,3	2 271,4	3 052,2	5 491,4	1 116,7	3 167,7
pozostalostná úrazová renta	224,3	224,3	223,7	222,3	227,3	227,2	214,4
jednorazové odškodnenie	0,0	2 850,2	0,0	0,0	0,0	0,0	19 627,7
pracovná rehabilitácia a rehabilitačné rekvalifikácia a rekvalifikačné	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	1 922,7	2 353,7	1 757,9	2 137,7	2 196,2	2 074,7	2 087,3
náhrada nákladov spojených s liečením	297,6	352,8	394,9	438,0	353,3	418,3	331,1
náhrada nákladov spojených s pohrebom	2 200,0	1 610,7	0,0	2 800,3	2 926,1	0,0	1 830,6
výplata poistných plnení z minulých rokov	39,9	135,9	41,2	839,9	41,2	-760,1	1 789,4

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 7 Štátne dávky týkajúce sa úrazového poistenia

	Suma vyplatených dávok v roku 2023 (v tis. €)
Odškodnenie prac. úrazov a chorôb z povolania zamestnancov zrušených zamestnávateľov, ktorých zakladateľom bol štát alebo Fond národného majetku SR	405
Plnenia vyplývajúce zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a chorobe z povolania vzniknuté pred 1. aprílom 2002 u zamestnávateľa, ktorý mal podľa osobitného predpisu postavenie štátneho orgánu	48
Úrazové dávky poskytované fyzickým osobám uvedeným v § 17 ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení	19
Zodpovednosť štátu za škodu na zdraví, ktorá vznikla vojakom povinnej vojenskej služby (plnenie podľa § 293 ods. 6)	21
Úrazové dávky poskytované vojakom dobrovoľnej vojenskej prípravy podľa § 285 ods. 1 písm. i) zákona o sociálnom poistení	0

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 8 Výdavky základného fondu garančného poistenia (ZFGP) v roku 2023

Obdobie	Výdavky ZFGP na dávku garančného poistenia v tis. €	Úhrada príspevkov na starobné dôchodkové sporenie v tis. €	Spolu
Január	206	3 301	3 507
Február	62	1 405	1 467
Marec	198	1 426	1 624
Apríl	174	2 056	2 230
Máj	437	2 578	3 014
Jún	626	2 438	3 064
Júl	346	2 496	2 842
August	380	4 894	5 275
September	297	636	933
Október	566	2 961	3 527
November	335	2 673	3 008
December	239	3 131	3 370
Rok 2023	3 867	29 996	33 863

Zdroj: Sociálna poisťovňa

**Tabuľka 9 Vyplatené dávky v nezamestnanosti, počet prípadov a priemerná výška dávky
v roku 2023**

Mesiac	Počet poberateľov vyplatenej dávky v nezamestnanosti		Počet vyplatených dávok v nezamestnanosti		Priemerná výška dávky v nezamestnanosti v €		Celková výška výdavkov na dávky v tis. €	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Január	35 046	34 675	38 450	37 496	509,3	558,7	19 449	20 841
Február	37 823	37 490	41 853	41 587	499,5	544,2	20 783	22 499
Marec	36 056	36 408	40 030	40 045	460,9	506,7	18 330	20 177
Apríl	34 524	35 581	37 936	38 726	499,5	544,8	18 859	21 041
Máj	33 865	35 128	37 599	38 569	494,6	535,7	18 482	20 572
Jún	34 864	35 814	38 360	39 608	511,4	561,0	19 506	22 153
Júl	34 120	35 358	37 052	38 394	517,2	571,1	19 071	21 824
August	35 615	37 315	39 494	40 676	531,3	589,5	20 883	23 910
September	35 985	37 824	39 121	41 121	550,2	608,8	21 433	24 973
Október	36 355	37 887	39 824	41 254	522,3	575,2	20 704	23 512
November	35 603	36 554	39 161	39 859	543,5	597,9	21 188	23 741
December	35 370	35 673	38 933	39 147	534,7	586,6	20 706	22 887
Spolu	x	131 327	467 813	476 482	x	x	239 211	268 130
Priemer	35 436	36 309	38 984	39 707	516,7	564,9	19 934	22 344

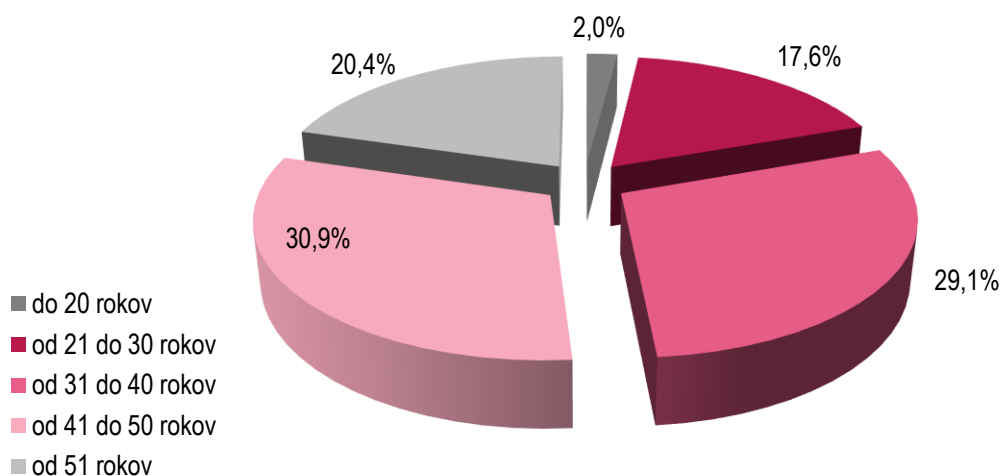
Zdroj: Sociálna poisťovňa

**Tabuľka 10 Počet poberateľov dávky v nezamestnanosti v členení podľa veku a pohlavia
za rok 2023**

Vekové pásma	Muži	Ženy	Spolu
do 19 rokov	8	1	9
20 – 24 rokov	4 120	2 985	7 105
25 – 29 rokov	7 945	7 348	15 293
30 – 34 rokov	8 902	10 212	19 114
35 – 39 rokov	8 653	10 632	19 285
40 – 44 rokov	8 309	10 130	18 439
45 – 49 rokov	7 756	9 162	16 918
50 – 54 rokov	6 037	7 495	13 532
55 – 59 rokov	5 832	6 571	12 403
nad 60 rokov	4 936	4 207	9 143
nezistené	48	38	86
Spolu	62 546	68 781	131 327

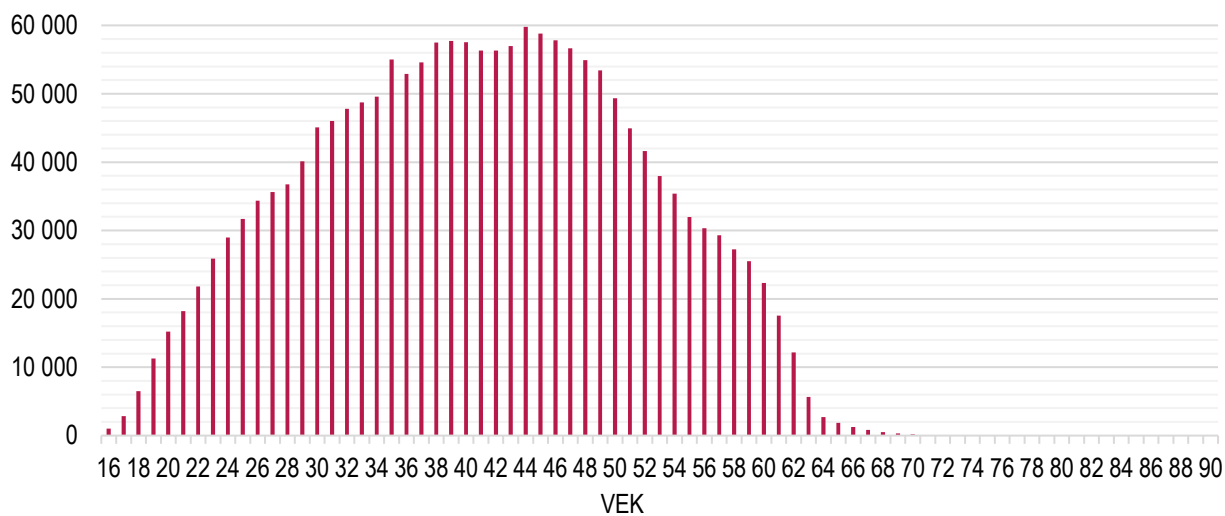
Zdroj : Sociálna poisťovňa

Graf 1 Rozdelenie sporiteľov v II. pilieri podľa veku k 31. 12. 2023

Zdroj : Sociálna poisťovňa; spracovanie: MPSVR SR

Graf 2 Veková štruktúra sporiteľov v II. pilieri k 31. 12. 2023

Zdroj : Sociálna poisťovňa; spracovanie: MPSVR SR

Tabuľka 11 Zhodnotenie dôchodkových fondov v správe DSS za rok 2023

DSS	Fond	Zhodnotenie za rok 2023
Allianz - Slovenská d.s.s., a.s.	GARANT dlhopisový garantovaný d.f.	2,7%
Allianz - Slovenská d.s.s., a.s.	PROGRES indexový negarantovaný d.f.	18,9%
KOOPERATIVA, d.s.s., a.s.	KOOPERATIVA dlhopisový garantovaný, d.f.	5,8%
KOOPERATIVA, d.s.s., a.s.	KOOPERATIVA indexový negarantovaný, d.f.	17,4%
NN d.s.s., a.s.	Solid – Dlhopisový garantovaný d.f.	4,7%
NN d.s.s., a.s.	Harmónia – Zmiešaný negarantovaný d.f.	12,4%
NN d.s.s., a.s.	Dynamika – Akciový negarantovaný d.f.	15,4%
NN d.s.s., a.s.	Rešpekt – Akciový negarantovaný ESG d.f.	16,0%
NN d.s.s., a.s.	Index Global – Indexový negarantovaný d.f.	19,2%
UNIQA d.s.s., a.s.	Dlhopisový garantovaný d.d.f.	-1,8%
UNIQA d.s.s., a.s.	Akciový negarantovaný d.f.	10,5%
UNIQA d.s.s., a.s.	Indexový negarantovaný i.d.f.	18,3%
VÚB Generali d.s.s., a.s.	KLASIK, dlhopisový garantovaný d.f.	5,2%
VÚB Generali d.s.s., a.s.	SMART, zelený inovatívny negarantovaný d.f.	13,0%
VÚB Generali d.s.s., a.s.	PROFIT, akciový negarantovaný d.f.	15,9%
VÚB Generali d.s.s., a.s.	INDEX, indexový negarantovaný d.f.	19,6%

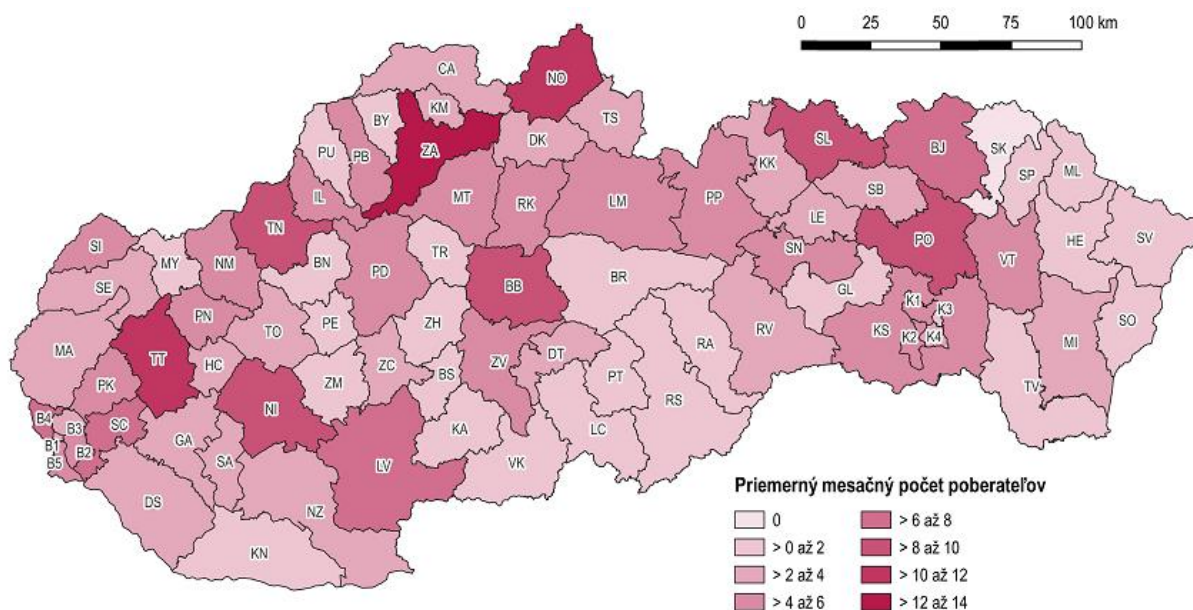
Zdroj: Asociácia dôchodkových správcovských spoločností

Tabuľka 12 Zhodnotenie príspevkových doplnkových dôchodkových fondov v správe DDS za rok 2023

DSS	Fond	Zhodnotenie za rok 2023
Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s.	Comfort life 2040, príspevkový d.d.f.	11,1%
Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s.	Comfort life 2030, príspevkový d.d.f.	6,2%
Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s.	Comfort life 2060, príspevkový d.d.f.	13,2%
Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s.	Comfort life 2050, príspevkový d.d.f.	12,6%
Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s.	Comfort life 2020, príspevkový d.d.f.	5,1%
NN Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s	Konzervatívny príspevkový d.d.f.	8,5%
NN Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s	Rastový príspevkový d.d.f.	16,1%
NN Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s	Vyvážený príspevkový d.d.f.	11,2%
NN Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s	Indexový príspevkový d.d.f.	19,4%
Stabilita, d.d.s., a.s	Stabilita konzervatívny príspevkový d.d.f.	4,0%
Stabilita, d.d.s., a.s	Stabilita príspevkový d.d.f.	10,3%
Stabilita, d.d.s., a.s	Stabilita akciový príspevkový d.d.f.	13,7%
Stabilita, d.d.s., a.s	Stabilita indexový príspevkový d.d.f.	19,2%
UNIQA d.d.s., a.s.	Príspevkový d.d.f.	6,4%
UNIQA d.d.s., a.s.	Globálny akciový d.d.f.	9,7%
UNIQA d.d.s., a.s.	Indexový globálny d.d.f.	15,9%

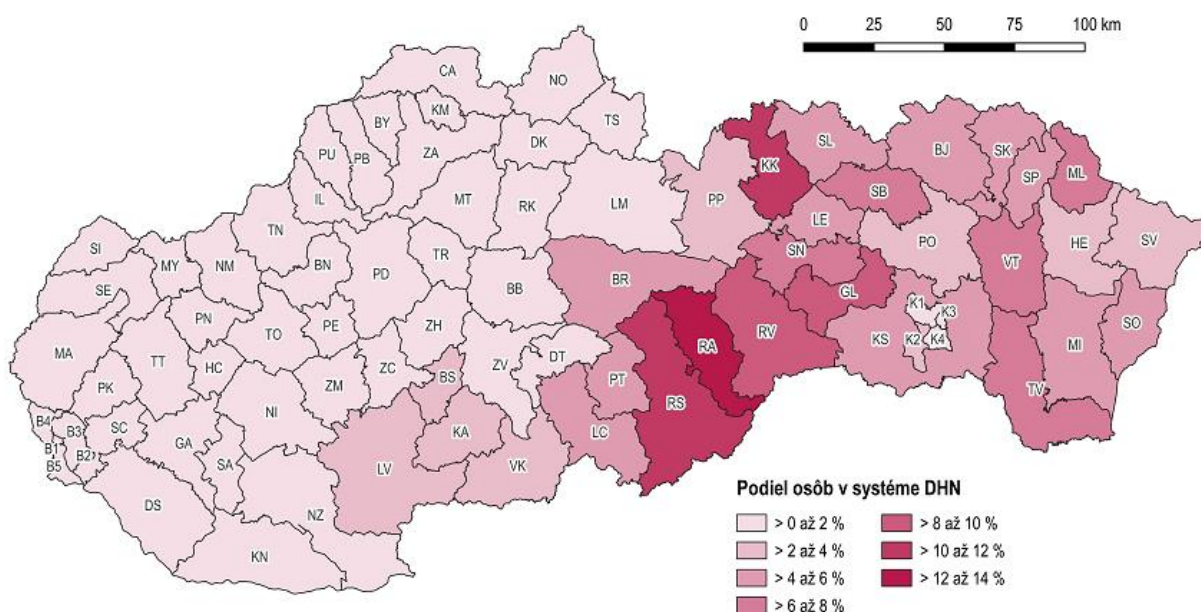
Zdroj: Asociácia dôchodkových správcovských spoločností

**Graf 3 Regionálne rozdelenie poberateľov príspevku na starostlivosť o dieťa -
priemerný mesačný počet poberateľov v roku 2023**

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky
Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

**Graf 4 Regionálne rozdelenie osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi,
podiel osôb v systéme na celkovom počte obyvateľov ku koncu roka 2023**

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky
Zdroj: RSD MIS MPSVR SR, ŠÚSR

Tabuľka 13 Počet poberateľov a čerpanie finančných prostriedkov na resocializačný príspevok v rokoch 2022 a 2023

	Počet poberateľov	Čerpané finančné prostriedky
2022	3 629	316 689
2023	3 959	386 271

Zdroj: RSD MIS MPSVR SR

Tabuľka 14 Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným v roku 2023

Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným			Fyzické týranie	Psychické týranie	Sexuálne	Šikanovanie	Využívanie na komerčné účely (pornografia, prostitúcia)	Zanedbávanie (syndróm)	Spolu
Počet evidovaných detí	Spolu		87	23	97	9	8	843	1 067
	v tom	20	3	7	0	2	307	339	429
		52	17	51	8	6	421	555	613
		15	3	39	1	0	115	173	225
Počet návrhov orgánu na začatie trestného stíhania		celkovo	25	0	8	0	0	22	55

Zdroj: V(MPSVR SR)12-01

Tabuľka 15 Deti umiestnené na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu (neodkladné opatrenie, výchovné opatrenie, ústavná starostlivosť a ochranná výchova) k 31. 12.

Zariadenia na výkon rozhodnutia súdu		2022	2023
Centrá pre deti a rodiny (program)		4 492	4 612
Centrá pre deti a rodiny (špecializovaný program)		18	24
Centrá pre deti a rodiny (resocializačný program)		12	18
Domovy sociálnych služieb		1	0
Liečebno-výchovné sanatóriá		42	40
Diagnostické centrá		67	66
Reedukačné domovy	368	394	404
	16	15	17

Zdroj: V(MPSVR SR)12-01, V/A(MPSVR SR)05-01, V/B(MPSVR SR)05-01; V/C(MPSVR SR)05-01

Poznámka: NO – neodkladné opatrenie, VO – výchovné opatrenie, ÚS – ústavná starostlivosť, OV – ochranná výchova

Tabuľka 16 Jednotlivé formy starostlivosti v centrách pre deti a rodiny s programom pre výkon súdnych rozhodnutí

Forma starostlivosti	2022	2023
Profesionálne náhradné rodiny	667	744
Samostatné skupiny	297	299
Iné skupiny	156	169

Zdroj: V(MPSVR SR) 5-01

Tabuľka 17 Počty umiestnených detí a mladých dospelých v jednotlivých formách starostlivosti v centrách pre deti a rodiny s programom k 31.12.

Počet umiestnených detí v jednotlivých formách	2022	2023
v profesionálnej náhradnej rodine	1 378	1 412
v samostatnej skupine	2 692	2 654
v iných skupinách	874	872

Zdroj: V(MPSVR SR) 5-01

Tabuľka 18 Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti v rokoch 2022 a 2023

Rok	Náhradná osobná starostlivosť	Pestúnska starostlivosť	Poručníctvo	Spolu
2022	7 052	1 014	714	8 780
2023	7 387	934	741	9 062

Zdroj: V(MPSVR SR) 5-01

Tabuľka 19 Základné štatistické údaje o činnosti referátu poradensko – psychologických služieb za roky 2022 a 2023

Rok	Počet prípadov	Počet klientov	Počet konzultácií
2022	6 939	14 794	41 146
2023	7 046	14 434	42 203

Zdroj: UPSVaR

Tabuľka 20 Činnosť referátov poradensko-psychologických služieb v roku 2022 a 2023

Problematika	Rok 2022		Rok 2023	
	Počet prípadov	Počet konzultácií	Počet prípadov	Počet konzultácií
Rodinná	1 847	9 971	1 834	10 130
Rozvodová, porozvodová	2 518	15 329	2 579	15 519
Partnerská, manželská	620	3 404	668	3 619
Osobnostná	759	4 146	846	4 860
Náhradná rodinná starostlivosť	804	6 577	792	6 591
Iná/Rôzne	178	537	152	469
Drogové a iné závislosti	145	942	126	808
Profesionálna rodina	1	26	2	6
Krízová intervencia	67	214	47	201
Spolu	6 939	41 146	7 046	42 203

Zdroj: UPSVaR

Tabuľka 21 Počet konzultácií v najčastejších oblastiach odborného poradenstva v ROPO* za rok 2023

Typ konzultácie	Počet	v %
Ekonomické problémy, finančná kríza a problémy s bývaním	175	2,6%
Pred-rozvodové právne poradenstvo	207	3,1%
Po-rozvodové právne poradenstvo	264	4,0%
Problémy pri výchove a rodičovstve	330	5,0%
Pracovno-právne poradenstvo	447	6,7%
Rodinné vzťahové problémy	1204	18,2%
Rozvoj osobnosti	1313	19,8%
Manželské a partnerské problémy	1662	25,1%

*ROPO - Rodinné poradne - poradensko- psychologické služby pre rodiny, páry a jednotlivcov

Tabuľka 22 Počet registrovaných poskytovateľov sociálnych služieb

Počet poskytovateľov sociálnych služieb (PSS)/sociálnych služieb a ich kapacít k 31.12.2023	SR			Z toho								
				Obec, zariadení alebo založení obcou			Zariadení alebo založení vyšším územným celkom			Neverejní poskytovatelia		
	Počet PSS	Počet sociálnych služieb	Kapacita	Počet PSS	Počet sociálnych služieb	Kapacita	Počet PSS	Počet sociálnych služieb	Kapacita	Počet PSS	Počet sociálnych služieb	Kapacita
SR Spolu	2284*	5 803	91 792	1145*	2 443	41 072	178*	738	19 376	961*	2 622	31 344
Služby krízovej intervencie (z toho)	403*	880	15 242	239*	491	8 886	20*	28	427	144*	361	5 929
Terénna sociálna služba KI	90	116	0	40	43	0	0	0	0	50	73	0
Nízkoprahové denné centrum	19	22	648	8	8	80	0	0	0	11	14	568
Integračné centrum	6	6	71	0	0	0	2	2	25	4	4	46
Komunitné centrum	222	457	8 728	182	347	7 121	0	0	0	40	110	1 607
Nocľaháreň	43	51	1 281	29	30	455	0	0	0	14	21	826
Útulok	82	110	2 663	29	34	716	16	17	298	37	59	1 649
Domov na polceste	20	22	234	0	0	0	4	4	34	16	18	200
Zariadenie núdzového bývania	30	36	714	7	7	142	4	5	70	19	24	502
Nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu	32	60	903	14	22	372	0	0	0	18	38	531
Služby na podporu rodiny s deťmi (z toho)	285*	376	4 407	56*	67	1 236	18	35	232	212*	274	2 939
Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa	18	18	0	17	17	0	0	0	0	1	1	0
Starostlivosť o dieťa v detskej skupine	13	13	50	0	0	0	0	0	0	13	13	50
Podpora zosúladovania rodinného a pracovného života	21	25	71	1	1	0	0	0	0	20	24	71
Zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	2	2	4	0	0	0	2	2	4	0	0	0
Včasná intervencia	45	111	544	0	0	0	16	33	228	29	78	316
Zariadenie starostlivosti o deti do troch rokov	196	207	3 738	45	49	1 236	0	0	0	151	158	2 502
Služby pre osoby s ŤZP a nepriaz. zdr. stavom (z toho)	1959*	3 439	50 393	1113*	1 453	11 975	193*	613	18 251	653*	1 403	20 167
Zariadenie podporovaného bývania	60	80	675	2	4	25	34	41	335	24	35	315
Zariadenie pre seniorov	445	559	21 150	141	163	8 693	55	71	2 520	249	325	9 937
Zariadenie opatrovateľskej služby	123	138	2 610	31	69	1 427	0	0	0	62	69	1 183
Rehabilitačné stredisko	31	35	397	0	0	0	11	15	122	20	20	275
Domov sociálnych služieb	293	470	11 692	21	25	111	169	301	9 061	103	144	2 520
Špecializované zariadenie	264	353	10 057	10	11	243	116	167	6 203	138	175	3 611
Denný stacionár	163	207	3 598	82	86	1 382	1	1	10	80	120	2 206
Opatrovateľská služba	1 044	1 202	214	895	938	94	0	0	0	149	264	120

pokračovanie tabuľky 22

Počet poskytovateľov sociálnych služieb (PSS)/sociálnych služieb a ich kapacít k 31.12.2023	SR			Z toho								
				Obec, zriadení alebo založení obcou			Zriadení alebo založení vyšším územným celkom			Neverejní poskytovatelia		
	Počet PSS	Počet sociálnych služieb	Kapacita	Počet PSS	Počet sociálnych služieb	Kapacita	Počet PSS	Počet sociálnych služieb	Kapacita	Počet PSS	Počet sociálnych služieb	Kapacita
Prepravná služba	156	204	0	74	100	0	7	8	0	75	96	0
Sprievodcovská a predčítateľská služba	2	15	0	0	0	0	0	0	0	2	15	0
Tlmočnická služba	13	33	0	0	0	0	0	0	0	13	33	0
Sprostredkovanie tlmočnickej služby	1	2	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0
Sprostredkovanie osobnej asistencie	9	13	0	1	2	0	0	0	0	8	11	0
Požičiavanie pomôcok	78	128	0	25	25	0	9	9	0	44	94	0
Služby IKT	62	112	0	27	27	0	7	12	0	28	73	0
Monitorovanie a signalizácia potreby pomoci	38	63	0	27	27	0	7	12	0	4	24	0
Pomoc poskytovaná telekomunikačnými technológiami	24	49	0	0	0	0	0	0	0	24	49	0
Podporné služby (z toho)	248*	543	21 748	177*	422	18 975	20*	33	466	51*	88	2 307
Pomoc pri výkone opatrovníckych práv	6	8	0	1	2	0	2	2	0	3	4	0
Denné centrum	119	247	13 389	115	245	13 364	2	2	15	2	2	10
Podpora samostatného bývania	25	35	0	1	5	0	7	7	0	17	23	0
Jedáleň	115	189	8 288	78	123	5 610	13	22	451	24	44	2 227
Práčovňa	32	33	0	26	27	0	0	0	0	6	6	0
Stredisko osobnej hygieny	28	31	71	21	22	1	0	0	0	28	31	71
Samostatné odborné činnosti (z toho)	146*	453	2	8	13	0	8*	17	0	131	423	2
Sociálna rehabilitácia	4	23	0	0	0	0	0	0	0	4	23	0
Sociálne poradenstvo - základné	98	223	0	7	12	0	3	4	0	88	207	0
Sociálne poradenstvo - špecializované	71	207	2	1	1	0	6	13	0	64	193	2
Celkový súčet	4 143	5 803	91 792	1 931	2 473	41 072	468	738	19 376	1 655	2 622	31 344

Zdroj: IS SoS - register poskytovateľov sociálnych služieb k 31.12.2023

Pozn.: Počet PSS sa nerovná súčtu PSS za jednotlivé druhy sociálnych služieb, nakoľko jeden PSS môže poskytovať viac druhov sociálnych služieb.

Tabuľka 23 Počet zapísaných a vymazaných sociálnych služieb a kapacít

Druh sociálnej služby	Prítok (zápis)		Odtok (výmaz)	
	Sociálne služby	Kapacita	Sociálne služby	Kapacita
krízová intervencia	112	1 312	35	71
podpora rodiny s deťmi	36	427	50	50
odkázanosťné služby	113	1 270	122	142
služby pre FO so ZP	23	0	15	0
telekomunikačné služby	49	0	2	0
podporné služby	26	370	16	0
poradenstvo a rehabilitácia	38	0	47	0
Spolu	397	3 379	287	263

Zdroj: IS SoS - register poskytovateľov sociálnych služieb za rok 2023

Tabuľka 24 Prijímatelia sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb

Druh zariadenia	Prijímatelia k 31. 12. 2023	z toho v roku 2023									
		Dôvod poskytnutia a služby		Iné vážn e dôvo dy	Dopláca nie alebo úhrada inou FO	Sa mo plat ci	osoby v dôchodko vom veku	pozbavení spôsobilos ti na právne úkony (a s obmedz. spôsobilos ťou)	cudzi nci	muž/ chla pci	ženy/ dievč atá
		Odkázan osť	Bezodklad nosť								
domov sociálnych služieb	10 774	10 466	296	0	1 183	10	2 648	5 603	9	6 199	4 574
zariadenie pre seniorov	19 516	18 692	698	77	6 076	52	19 492	439	32	5 354	14 163
špecializované zariadenie	9 586	8 559	1 003	0	2 338	25	7 613	2 117	21	3 768	5 817
zariadenie opatrovateľskej služby	2 242	2 130	102	0	686	10	2 072	91	3	758	1 484
zariadenie podporovaného bývania	625	620	5	0	33	0	71	235	1	368	257
denný stacionár	3 063	2 953	104	2	171	4	2 287	266	5	1 007	2 056
rehabilitačné stredisko	441	430	5	0	96	6	21	97	1	247	194
SPOLU	46 247	43 850	2 213	79	10 583	107	34 204	8 848	72	17 701	28 545

Zdroj: IS SoS - evidencia prijímateľov sociálnych služieb k 31.12. 2023

Tabuľka 25 Prijímatelia sociálnej služby podľa veku

Druh zariadenia	Do 18 rokov	18 - 25 rokov	26 - 39 rokov	40 - 61 rokov	62 a viac rokov
Zariadenie podporovaného bývania	0	34	138	382	71
Zariadenie pre seniorov	1	0	1	23	19 492
Zariadenie opatrovateľskej služby	0	1	9	160	2 072
Rehabilitačné stredisko	67	42	162	149	21
Domov sociálnych služieb	361	826	2 337	4600	2 648
Špecializované zariadenie	189	152	340	1292	7 613
Denný stacionár	24	135	356	261	2 287

Zdroj: IS SoS - evidencia prijímateľov sociálnych služieb k 31.12. 2023

Tabuľka 26 Prijímatelia podľa stupňa odkázanosti v jednotlivých zariadeniach

Druh zariadenia	Počet prijímateľov podľa stupňa odkázanosti					
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Zariadenie podporovaného bývania	0	184	88	49	10	292
Zariadenie pre seniorov	85	218	72	3 982	4 406	10 559
Zariadenie opatrovateľskej služby	0	44	68	352	490	1 264
Rehabilitačné stredisko	0	69	45	18	30	272
Domov sociálnych služieb	1	40	38	46	919	9 686
Špecializované zariadenie	0	1	0	3	979	8 443
Denný stacionár	0	21	1 057	887	413	674
Spolu	86	577	1 368	5 337	7 247	31 190
Spolu v %	0,2%	1,3%	3,0%	11,7%	15,8%	68,1%

Zdroj: IS SoS - evidencia prijímateľov sociálnych služieb k 31.12. 2023

Tabuľka 27 Prijímatelia podľa znevýhodnenia

Druh zariadenia	Prijímatelia k 31. 12. 2023	poskytovaná ošetrovateľská starostlivosť	diabetici	s psychotickou liečbou	užívajúci antidepresíva	opatrovaní na lôžku	s duševnými poruchami	s telesným postihnutím	so zmyslovým postihnutím	s AIDS
domov sociálnych služieb	11 578	6 166	687	6 776	2 988	1 696	5 654	4 290	771	3
zariadenie pre seniorov	27 058	14 743	4 199	7 591	6 425	6 713	10 208	13 870	2 851	31
špecializované zariadenie	12 191	7 184	1 206	6 313	3 603	2 950	10 195	3 004	653	5
zariadenie opatrovateľskej služby	4 120	2 446	533	1 092	768	968	1 469	2 673	347	4
zariadenie podporovaného bývania	688	0	23	404	243	7	443	84	25	0
denný stacionár	3 588	0	295	314	384	276	861	1 623	345	2
rehabilitačné stredisko	488	0	5	182	113	6	247	125	35	0
Spolu	59 711	30 539	6 948	22 672	14 524	12 616	29 077	25 669	5 027	45

Zdroj: IS SoS - evidencia prijímateľov sociálnych služieb k 31.12. 2022, IS SoS - Prevádzkové a finančné údaje z formulárov P06 a P07 za rok 2023.

Pozn.: Počet prijímateľov sa nerovná súčtu prijímateľov za jednotlivé znevýhodnenia, nakoľko jeden prijímateľ môže mať viac druhov znevýhodnenia

Tabuľka 28 Výkon opatrovníctva

výkon opatrovníctva					
Počet prijímateľov z toho					
Zariadenie	Príbuzný	Iná fyzická osoba	Obec	Verejný poskytovateľ sociálnej služby	Iná právnická osoba
Zariadenie podporovaného bývania	73	45	17	68	32
Zariadenie pre seniorov	317	61	23	22	16
Zariadenie opatrovateľskej služby	74	4	3	2	8
Rehabilitačné stredisko	93	1	1	0	1
Domov sociálnych služieb	2 468	373	343	2 186	233
Špecializované zariadenie	1 175	152	128	588	74
Denný stacionár	223	43	0	0	0
Spolu	4 423	679	515	2 866	364

Zdroj: IS SoS - evidencia prijímateľov sociálnych služieb k 31.12. 2023

Tabuľka 29 Žiadatelia o poskytovanie sociálne služby v OPIO zariadeniach

Žiadosti za rok 2023 v OPIO zariadeniach					
Zariadenia	Počet žiadostí	Počet žiadateľov	Počet žiadostí - vybavené	Priemerná doba vybavenia - vybavené žiadosti (v dňoch)	Priemerná doba vybavenia žiadostí uzatvorením zmluvy
Zariadenie podporovaného bývania	308	192	136	191	80
Zariadenie pre seniorov	20 390	14 689	10 159	180	81
Zariadenie opatrovateľskej služby	3 832	3 260	2 349	105	51
Rehabilitačné stredisko	84	56	69	20	16
Domov sociálnych služieb	3 923	1 942	1 453	271	111
Špecializované zariadenie	8 647	5 016	4 397	115	56
Denný stacionár	529	498	348	14	8
Spolu	37 713	25 653	18 911	151	56

Zdroj: IS SoS - evidencia žiadateľov sociálnych služieb za rok 2023

Tabuľka 30 Zamestnanci v OPIO zariadeniach

zamestnanci v OPIO zariadeniach z toho							
Zariadenie	Počet zamestnancov	Počet prac. vzťahov	Počet úväzkov	Priemerný vek zamestnancov	Priemerný úväzok (týždenne)	Dobrovoľníci	Dobrovoľníci - počet hodín
	30 456	31 382	50 293	48	21	4 599	91 069
Zariadenie podporovaného bývania	705	730	859	49	12	119	10 444
Zariadenie pre seniorov	15 430	15 747	17 297	48	25	1 031	27 316
Zariadenie opatrovateľskej služby	2 724	2 764	2 842	48	20	173	3 452
Rehabilitačné stredisko	405	420	500	48	12	231	2 797
Domov sociálnych služieb	12 024	12 253	15 131	49	18	2 110	26 236
Špecializované zariadenie	10 885	11 121	12 465	48	22	778	14 272
Denný stacionár	1 071	1 138	1 199	47	25	157	6 550

Zdroj: IS SoS - evidencia zamestnancov sociálnych služieb k 31.12. 2023

Pozn: Počet jedinečných zamestnancov sa nerovná súčtu zamestnancov za jednotlivé služby, nakoľko jeden zamestnanec môže mať viac pracovných vzťahov a pracovať vo viacerých službách.

Tabuľka 31 Príjmy OPIO zariadení v roku 2023

Typ príjmu	Druh OPIO zariadenia							
	Spolu	Zariadenie podporovaného bývania	Zariadenie pre seniorov	Zariadenie opatrovateľskej služby	Rehabilitačné stredisko	Domov sociálnych služieb	Špecializované zariadenie	Denný stacionár
Príjmy spolu	776 388 695	7 670 232	331 904 179	40 981 102	4 185 208	189 731 417	187 498 049	14 418 508
Z rozpočtovej kapitoly MPSVR spolu	250 746 217	1 974 111	152 535 970	18 129 090	1 205 457	29 303 964	36 989 819	10 607 806
Z rozpočtu MPSVR	165 253 110	1 409 688	102 954 242	12 520 902	846 597	15 347 855	23 899 017	8 274 809
Dotácie z MPSVR	85 493 102	564 423	49 581 727	5 608 187	358 860	13 956 108	13 090 801	2 332 996
Z rozpočtu VÚC	242 005 568	4 156 259	22 396 191	199 910	2 552 951	118 535 360	94 150 769	14 128
Z rozpočtu obcí	42 671 131	139 778	30 758 609	8 827 164	2 310	192 599	667 849	2 082 822
Ďalšie príjmy spolu	42 453 738	267 991	16 987 633	1 611 770	435 653	10 076 968	11 655 926	1 417 797
Zo štátneho rozpočtu iné	11 126 793	126 266	3 421 136	957 259	74 270	3 214 941	2 648 982	683 939
Zo súkromného a NISD sektoru	2 427 979	13 535	1 052 537	40 632	21 655	573 120	689 916	36 584
Zo zdrojov EÚ	3 693 618	21 041	861 024	10 176	18 397	876 405	1 675 033	231 542
Zo zdravotných poisťovní	11 916 436	0	5 374 907	561 455	0	2 048 797	3 931 277	0
Iné príjmy (granty, dary, zbierky, 2%, zmluva o.i. činnostiach, iné)	13 701 652	107 149	6 278 029	454 988	321 331	3 363 705	2 710 718	465 732
Z úhrad za sociálnu službu spolu	217 134 968	1 343 488	116 844 317	13 189 639	127 020	36 446 254	48 002 589	1 181 661
Od prijímateľov	206 704 611	1 333 457	109 744 203	12 749 287	105 906	35 792 562	45 807 959	1 171 237
Od iných FO	10 430 357	10 031	7 100 114	440 352	21 114	653 692	2 194 630	10 424
Vrátené zdroje zriaďovateľovi a poskytovateľovi zdrojov spolu	19 035 680	211 400	7 618 545	1 389 215	138 183	4 823 728	3 968 903	885 706
Z rozpočtu obcí a VÚC	8 297 202	119 188	1 651 660	203 317	105 227	3 852 555	2 346 972	18 283
Z rozpočtu MPSVR SR	10 738 474	92 212	5 966 885	1 185 897	32 955	971 172	1 621 930	867 423

Zdroj: IS SoS - Prevádzkové a finančné údaje z formulárov P06 a P07 za rok 2023

Pozn.: Vyplnené formuláre P06 a P07 môžu obsahovať aj nulové hodnoty. Príjmy spolu sú očistené o vrátené zdroje.

Tabuľka 32 Výdavky OPIO zariadení v roku 2023

Typ výdavku	Druh OPIO zariadenia							
	SPOLU	Zariadenie podporovaného bývania	Zariadenie pre seniorov	Zariadenie opatrovateľskej služby	Rehabilitačné stredisko	Domov sociálnych služieb	Špecializované zariadenie	Denný stacionár
Výdavky spolu	776 960 452	7 690 998	319 081 516	42 685 307	4 208 541	197 938 008	189 749 228	15 606 852
Bežné transfery	14 326 356	368 053	4 932 799	1 869 724	30 344	5 147 781	1 790 078	187 575
Kapitálové výdavky	20 934 979	67 381	5 494 697	481 716	42 962	9 971 889	4 325 839	550 492
Bežné výdavky spolu, z toho	741 699 116	7 255 563	308 654 019	40 333 866	4 135 234	182 818 337	183 633 309	14 868 785
Tovary a služby spolu	224 992 758	1 869 132	104 162 581	12 163 921	921 397	50 938 113	51 680 363	3 257 248
Energie, voda, komunikácie	44 881 282	539 020	18 796 790	2 296 597	213 844	12 113 933	10 267 440	653 655
Prenájom	22 225 949	225 108	13 747 987	1 680 967	89 284	1 093 320	5 092 676	296 604
Údržba a opravy	12 232 531	176 534	4 970 962	577 937	63 547	3 675 928	2 652 268	115 351
Materiálové výdavky	79 773 376	529 745	36 014 012	3 074 269	186 617	20 535 368	18 559 076	874 285
Služby	63 552 428	364 304	29 608 311	4 437 173	358 010	12 900 419	14 634 048	1 250 160
Cestovné a dopravné náklady	2 327 186	34 418	1 024 515	96 976	10 092	619 142	474 852	67 191
Mzdové náklady a dohody spolu	516 706 357	5 386 430	204 491 438	28 169 944	3 213 837	131 880 224	131 952 945	11 611 536
Mzdy	380 018 995	3 952 501	150 999 495	20 660 495	2 335 694	96 065 813	97 413 746	8 591 248
Odmeny/dohody	4 117 166	32 823	1 715 196	233 292	48 142	1 058 984	892 448	136 279
Poistné na zdravotné, sociálne poistenie a povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie	132 570 192	1 401 105	51 776 746	7 276 156	830 000	34 755 426	33 646 751	2 884 008
Ekonomicky oprávnené náklady na miesto/mesiac		921	1 285	1 350	741	1 251	1 526	387

Zdroj: IS SoS - Prevádzkové a finančné údaje z formulárov P06 a P07 za rok 2023

Pozn.: Vyplnené formuláre P06 a P07 môžu obsahovať aj nulové hodnoty.

Tabuľka 33 Prijímatelia opatrovateľskej služby v domácnosti

Druh služby	Prijíma telia za rok 2023	z toho v roku 2023																		
		Dôvod poskyt nutia služby					Odkáza nosť	osoby v dôchodk ovom veku	pozbavení spôsobili sti na právne úkony (a s obmedz. spôsobili sťou)	cudzi nci	muži / ženy/		diabe tici	mobi lní	čias to čne mobi lní	imob ilní	s duševn ými poruch ami	s telesný m postihn utím	so zmyslo vým postihn utím	s AI DS
						chla pci					dievč atá									
Opatrovateľská služba v domácnosti	13 552	12 693	307	0	1 881	626	13 019	233	10	3 447	10 105	901	5 277	7 082	1 408	2 274	7 638	712	54	

Zdroj: IS SoS - evidencia prijímateľov sociálnych služieb za rok 2023

Tabuľka 34 Žiadosti a žiadatelia opatrovateľskej služby

	Počet žiadostí	Počet žiadateľov	Počet žiadostí - vybavené	Priemerná doba vybavenia - vybavené žiadosti (v dňoch)
Opatrovateľská služba	4 201	3 885	2 963	30,01
Verejný	3 267	3 197	2 288	37,53
Neverejný	934	751	675	4,39

Zdroj: IS SoS - evidencia žiadateľov sociálnych služieb za rok 2023

Tabuľka 35 Opatrovatelia v domácnosti

Typ poskytovateľa	Celkový počet zamestnancov	z toho		Počet zamestnancov	Zamestnanci z toho opatrovatelia dospelých v domácnosti			Priemerný vek zamestnancov	Priemerný úväzok (týždenne)	Dobrovoľníci*			
		muži	ženy		Počet prac. vzťahov	Počet úväzkov				muži	ženy	počet	hodiny
verejný	5 994	273	5 724	5 539	5 551	5 573		53	33	202	5 340	46	5 474
neverejný	4 597	164	4 433	4 313	4 318	4 333		53	33	135	4 178	2	8
SPOLU	1 400	109	1 291	1 229	1 233	1 240		53	33	67	1 162	44	5 466

Zdroj: IS SoS - evidencia zamestnancov poskytovateľov sociálnych služieb k 31.12.2023. * Údaje o dobrovoľníkoch sú z formuláru P06.

Tabuľka 36 Príjmy opatrovateľskej služby

Príjmy opatrovateľskej služby v roku 2023	Spolu	Verejný poskytovateľ	Neverejný poskytovateľ
Príjmy spolu	65 928 418	49 495 250	16 433 168
Z rozpočtovej kapitoly MPSVR spolu	7 180 503	5 132 303	2 048 200
Z rozpočtu MPSVR	0	0	0
Dotácie z MPSVR	7 180 503	5 132 303	2 048 200
Z rozpočtu VÚC	2 430	2 430	0
Z rozpočtu obcí	23 364 876	18 376 699	4 988 177
Zo zdrojov EÚ	19 668 896	15 572 556	4 096 340
Ďalšie príjmy	4 297 895	3 153 418	1 144 477
Zo štátneho rozpočtu iné	3 772 578	3 040 248	732 330
Zo súkromného a NISD sektoru	59 709	3 121	56 588
Iné príjmy (granty, dary, zbierky, 2%, zmluva o.i. činnostiach, iné)	465 608	110 049	355 559
Z úhrad za poskytovanú sociálnu službu	12 299 948	7 882 391	4 417 557
Od prijímateľov	11 084 495	7 597 840	3 486 655
Od iných FO	1 215 451	284 550	930 901
Vrátené zdroje	553 535	390 221	163 314
Z rozpočtu obcí a VÚC	608 776	558 306	50 470
Z dotácií MPSVR	277 357	66 242	211 115

Zdroj: IS SoS - Prevádzkové a finančné údaje z formulárov P06 a P07 za rok 2023

Pozn.: Vyplnené formuláre P06 a P07 môžu obsahovať aj nulové hodnoty. Príjmy spolu sú očistené o vrátené zdroje.

Tabuľka 37 Výdavky opatrovateľskej služby

Výdavky na opatrovateľskú službu v roku 2023	Spolu	Verejný poskytovateľ	Neverejný poskytovateľ
Výdavky spolu	80 548 520	63 684 466	16 864 054
Bežné transfery	3 439 656	3 085 087	354 569
Kapitálové výdavky	126 801	107 253	19 547
Bežné výdavky spolu, z toho	76 982 062	60 492 125	16 489 937
Tovary a služby spolu	5 395 958	4 033 753	1 362 205
Energie, voda, komunikácie	191 379	115 060	76 318
Prenájom	195 561	3 788	191 772
Údržba, opravy, cestovné a dopravné náklady	354 035	168 572	185 463
Materiálové výdavky	460 688	320 715	139 972
Služby	4 194 293	3 425 615	768 678
Mzdové náklady a dohody spolu	71 586 103	56 458 371	15 127 731
Mzdy	53 090 561	41 944 674	11 145 887
Odmeny na základe dohody	324 697	170 098	154 599
Poistné na zdravotné, sociálne poistenie a povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie	18 170 844	14 343 599	3 827 244
Pohl'adávky poskytovateľa	307 599	287 386	20 213

Zdroj: IS SoS - Prevádzkové a finančné údaje z formulárov P06 a P07 za rok 2023

Pozn.: Vyplnené formuláre P06 a P07 môžu obsahovať aj nulové hodnoty.

Tabuľka 38 Zariadenia krízovej intervencie

Druh zariadenia krízovej intervencie	Prijímatelia k 31.12.2023										Počet vykázaných SoS*	Počet SoS* v registri	Príjmy v €	Výdavky v €	Zamestnanci	Dobrovoľníci	Dobrovoľníci - hodiny
	v tom					z toho											
	podľa pohlavia		podľa veku			cudzinci	s obmedz. alebo pozbavenou spôsobilosťou na právne úkony	opatrovaní na lôžku	s psychotickou liečbou alebo užívajúci antidepresíva	so zdravotným znevýhodnením							
	muži	ženy	od 0 do 18 rokov	od 18 do 64 rokov	nad 65 rokov												
útulok	1 963	1 450	910	2 196	307	28	22	24	495	1 257	106	111	11 693 787	13 086 662	750	1757	16 541
domov na pol ceste	196	80	41	235	0	2					22	22	1 089 274	1 007 143	124	23	10572
zariadenie núdzového bývania	319	754	650	408	15	47	0		23		37	35	4 114 751	4 659 852	183	66	2 291
Spolu	2 478	2 284	1 601	2 839	322	77	22	24	518	1 257	165	168	16 897 812	18 753 657	1057	1846	29 404

Zdroj: IS SoS MPSVR SR - prevádzkové a finančné údaje za rok 2023

Pozn.: * SoS - sociálne služby. Vyplnené formuláre P06 a P07 môžu obsahovať aj nulové hodnoty. Príjmy sú očistené o vrátené zdroje. Prázdné políčka znamenajú, že údaj sa v danej sociálnej službe nezbiera.

Tabuľka 39 Krízová intervencia

Druh služby krízovej intervencie	Počet vykázaných SoS*	Počet SoS* v registri	Počet úkonov alebo nejedinečných prijímateľov za rok 2023			Príjmy v €	Výdavky v €	Zamestnanci	Dobrovoľníci	Dobrovoľníci - hodiny
			Spolu	podľa pohlavia						
				muži	ženy					
terénna služba krízovej intervencie	93	118	37 021	17 620	19 401	2 494 423	2 807 864	229	181	7 190
nízkoprahové denné centrum	19	23	124 460			2 359 110	2 097 240	146	78	7 868
integračné centrum	5	6	504	374	130	175 413	174 249	3	28	6 185
komunitné centrum	350	479	192 784			8 304 480	9 245 756	491	398	16 593
nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu	54	66	40 405			1 232 644	1 340 922	120	144	6 786
nocľaháreň (počet prenocovaní)	49	51	101 976	78 291	23 685	4 677 799	5 250 537	291	130	7 513
Spolu	570	743	497 150	96 285	43 216	19 243 869	20 916 568	1 280	959	52 135

Zdroj: IS SoS MPSVR SR - prevádzkové a finančné údaje za rok 2023

Pozn.: * SoS - sociálne služby. Vyplnené formuláre P06 a P07, P16 a P17 môžu obsahovať aj nulové hodnoty. Príjmy sú očistené o vrátené zdroje. Prázdne políčka znamenajú, že údaj sa v danej sociálnej službe nezbiera.

Tabuľka 40 Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi

Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi	Počet SoS* v registri	Počet vykázaných SoS*	Počet prijímateľov za rok 2023	Príjmy v €	Výdavky v €	Zamestnanci	Dobrovoľníci	Dobrovoľníci - hodiny
pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa	18	15	12	51 128	50 672	8	0	0
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	2	2	0	64 208	409 303	2	0	0
služba na podporu zosúladovania rod.a prac.života	29	16	83	200 468	169 590	8	0	0
zariadenie starostlivosti o deti do troch rokov veku	227	157	3 177	13 489 019	14 628 819	628	30	3 794
služba včasnej intervencie	131	122	2 940	3 651 924	3 713 980	260	49	2 396
Spolu	407	312	6 212	17 456 747	18 972 364	906	79	6 190

Zdroj: IS SoS MPSVR SR - prevádzkové a finančné údaje za rok 2023

Pozn.: * SoS - sociálne služby. Vyplnené formuláre P06 a P07, P16 a P17 môžu obsahovať aj nulové hodnoty. Príjmy sú očistené o vrátené zdroje. Prázdne políčka znamenajú, že údaj sa v danej sociálnej službe.

Tabuľka 41 Podporné služby

Ostatne druhy podporných sociálnych služieb	Počet SoS v registri	Počet vykázaných SoS*	počet prijímateľov za rok 2023	počet úkonov/nejedinečných prijímateľov	počet hodín/km za rok	Príjmy v €	Výdavky v €	Zamestnanci
prepravná služba	208	179		78 516	1 141 813	1 376 658	1 801 438	178
sprievodcovská a predčítateľská služba	17	17	9		81	0	0	0
tľmočnická služba	38	35	529		32 978	733 688	623 543	24
sprostredkovanie tľmočnickej služby	2	2	10		150	0	0	0
sprostredkovanie osobnej asistencie	14	12	471		5 474	27 083	27 219	8
požičiavanie pomôcok	130	117		11 424		293 427	276 915	55
monitorovanie a signalizácia potreby pomoci	63	53	1 488		2 155 609	122 997	2 624 827	37
krízová pomoc prostredníctvom telekomunikačných technológií	47	25		80 603	35 616	329 464	367 160	43
pomoc pri výkone opatrovaníckych práv a povinností	8	4	6	0	2 103	2 045	2 045	2
denné centrum	255	238		270 606	985 657	1 516 832	2 678 809	161
podpora samostatného bývania	35	32	677		41 292	851 942	870 451	151
jedáleň	196	167		2 187 729		10 800 047	11 225 972	490
práčovňa	34	30		7 569		47 632	82 425	14
stredisko osobnej hygieny	31	30		45 365		138 130	209 746	67
SPOLU	1 078	941	3 190	2 681 812	4 400 773	16 239 945	20 790 550	1 230

Zdroj: IS SoS MPSVR SR - prevádzkové a finančné údaje za rok 2023

Pozn.: * SoS - sociálne služby. Vyplnené formuláre P06 a P07, P16 a P17 môžu obsahovať aj nulové hodnoty. Príjmy sú očistené o vrátené zdroje. Prázdne políčka znamenajú, že údaj sa v danej sociálnej službe nezberia.

Tabuľka 42 Samostatne vykonávané činnosti

Druh samostatne vykonávanej činnosti			Počet prijímateľov/úkonov/hodín za rok 2023												Prijmy v €	Výdavky v €	Zamestnanci
	Počet vykázaných SoS*	Počet SoS* v registri	počet úkonov	počet hodín	počet prijímateľov	v tom					z toho						
						podľa pohlavia		podľa veku			cudzin ci	osoby bez domo va	ohrozené osoby/ob ete správania iných FO	so zdravotným znevýhodnen ím			
						muži	ženy	od 0 do 18 roko v	od 18 do 64 rokov	nad 65 roko v							
základné sociálne poradenstvo	187	240	156 149	169 311											2 015 691	1780046	117
špecializované sociálne poradenstvo	203	233	112 738	241 466	22 038	9 079	12 959	1 967	15 023	5 048	340	1 607	2 852	12 612	5 408 123	5 002 692	273
sociálna rehabilitácia	25	27	10 571	52 150	1 961	766	1 195	2 120	561	1 241	3	0	0	1 961	915 415	911 692	56
SPOLU	415	500	279 458	462 927	23 999	9 845	14 154	4 087	15 584	6 289	343	1 607	2 852	14 573	8 339 229	7 694 430	446

Zdroj: IS SoS MPSVR SR - prevádzkové a finančné údaje za rok 2023

Pozn.: * SoS - sociálne služby. Vyplnené formuláre P16 a P17 môžu obsahovať aj nulové hodnoty. Prijmy sú očistené o vrátené zdroje. Prázdne políčka znamenajú, že údaj sa v danej sociálnej službe nezbiera.

Tabuľka 43 Hrubé výdavky na sociálnu ochranu, 2021

Územie	Výdavky na sociálnu ochranu ako % z HDP	Výdavky na sociálnu ochranu v PPS na obyvateľa	Výdavky na sociálne dávky podľa účelov (v %)					
			Staroba + pozostalí	Choroba/ zdravotná starostlivosť	Invalidita	Rodina/deti	Nezamestnanosť	Bývanie, sociálne vylúčenie
Belgicko	30	11 439,8	42,9	27,3	8,8	7,0	6,4	3,0
Bulharsko	18,9	3 768,8	47,8	28,3	8,3	8,2	2,7	1,5
Česká republika	21,9	6 894,1	42,7	34,4	5,5	8,1	5,0	1,4
Dánsko	30,7	12 476,8	37,2	22,5	16,1	10,3	3,8	6,0
Nemecko	31,9	12 757,7	39,5	31,4	6,8	11,4	4,9	2,2
Estónsko	17,4	4 869,9	39,9	29,0	10,7	12,5	5,4	0,6
Írsko	13,7	8 038,7	29,3	39,6	4,8	8,2	10,3	4,2
Grécko	27,1	5 523,7	61,5	22,0	3,9	5,2	3,9	2,4
Španielsko	28,1	7 331,7	47,2	28,5	6,1	5,5	9,1	2,0
Francúzsko	35,8	12 226,5	40,2	28,7	5,7	6,3	6,7	5,6
Chorvátsko	22,2	4 912,6	41,2	34,9	8,8	9,0	2,8	1,7
Taliano	31,8	9 627,1	54,1	22,2	5,2	3,9	6,3	5,1
Cyprus	22,3	6 590,7	45,0	27,1	3,3	4,6	11,4	6,5
Lotyšsko	19,3	4 482,2	40,6	32,9	7,9	11,0	5,5	1,0
Litva	18,5	5 488,5	37,7	29,5	7,6	10,9	9,8	2,1
Luxembursko	21,9	16 159,3	39,4	26,5	11,2	14,6	4,0	2,7
Maďarsko	17,8	4 485,0	45,8	31,6	4,9	10,4	2,2	3,3
Malta	18	5 929,0	42,6	32,3	3,3	5,2	13,5	2,2
Holandsko	30,8	12 688,8	37,2	32,5	7,9	4,2	2,4	6,2
Rakúsko	32,9	12 652,9	46,9	26,2	5,3	8,4	9,0	1,9
Poľsko	22,9	6 151,7	50,0	25,3	4,9	14,8	1,9	1,5
Portugalsko	26,8	6 371,5	51,2	26,6	6,5	4,9	5,5	0,8
Rumunsko	16,6	4 274,2	53,8	26,4	4,8	11,6	0,7	0,7
Slovinsko	25,1	7 069,4	42,5	33,8	4,9	7,4	6,6	3,3
Slovensko	19,4	4 348,5	43,9	31,7	7,3	10,0	3,9	1,1
Fínsko	31	10 856,1	44,5	22,7	8,9	9,7	6,5	6,1
Švédsko	27,8	10 437,8	43,9	28,9	8,7	9,9	3,6	3,3

Zdroj: Eurostat ESSPROS, údaje platné 05.06.2024

Tabuľka 44 Príjmy na sociálnu ochranu, 2021

Príjmy	Príjmy v % HDP	Príjmy v PPS na obyvateľa	Sociálne príspevky zamestnávateľov	Štruktúra príjmov (%)		
				Sociálne príspevky chránených osôb	Verejná správa	Iné príjmy
Belgicko	31,1	11 846,6	35,84	18,5	43,7	2,04
Bulharsko	21,2	4 222,5	31,66	19,7	47,2	1,38
Česká republika	22,6	7 110,4	49,77	21,8	27,0	1,49
Dánsko	34,9	14 195,5	11,37	8,0	77,0	3,66
Nemecko	33,1	13 270,4	33,49	29,8	34,9	1,82
Estónsko	16,5	4 622,8	70,27	1,2	28,4	0,12
Írsko	14,1	8 308,2	24,39	12,4	61,4	1,75
Grécko	28,1	5 739,0	24,3	22,6	48,4	4,72
Španielsko	27,9	7 290,9	40,8	11,2	45,9	2,03
Francúzsko	35,4	12 100,3	36,55	15,9	44,9	2,61
Chorvátsko	23,9	5 281,0	26,76	30,6	38,4	4,32
Taliansko	32,6	9 888,4	33,5	14,2	50,8	1,56
Cyprus	25	7 378,7	24,71	20,6	50,8	3,86
Lotyšsko	19,6	4 535,2	34,33	13,9	51,6	0,18
Litva	18,5	5 501,9	15,1	37,0	47,0	0,93
Luxembursko	23,2	17 159,9	26,86	24,6	45,6	2,95
Maďarsko	17	4 287,7	28,19	31,6	39,9	0,26
Malta	18	5 930,2	18,53	6,9	60,0	14,56
Holandsko	35,3	14 529,3	28,93	27,9	30,2	12,98
Rakúsko	31,5	12 107,1	33,65	25,8	39,4	1,19
Poľsko	21,6	5 814,0	40,2	20,5	31,0	8,3
Portugalsko	28,6	6 800,6	30,37	16,0	45,5	8,08
Rumunsko	16,4	4 205,1	8,92	64,6	24,8	1,66
Slovinsko	25,3	7 129,6	26,55	39,3	32,9	1,28
Slovensko	21,4	4 796,2	47,7	28,4	22,2	1,8
Fínsko	31,7	11 098,3	30,59	15,2	49,2	5
Švédsko	30	11 239,2	38,54	9,1	50,5	1,86

Zdroj: Eurostat ESSPROS, údaje platné 05.06.2024

Tabuľka 45 Výdavky na dôchodky a štruktúra podľa kategórií dôchodkov, 2021

Územie	Výdavky na dôchodky spolu			Štruktúra výdavkov na dôchodky podľa kategórií (%)						
	v € na obyvateľa (stále ceny 2010)	v PPS na obyvateľa	v % HDP	starobný	predčasný starobný	čiasťočný starobný	invalidný	predčasný v dôsledku zníženej pracovnej schopnosti	pozosta- lostné	predčasný z dôvodov trhu práce
Belgicko	4 600,5	4 814,0	12,6	71,8	0,0	0,0	15,8	0,0	11,6	0,8
Bulharsko	606,2	1 551,6	7,8	79,1	8,6	0,0	8,7	0	3,6	0,0
Česká republika	1 640,6	2 810,1	8,9	82,9	1,9	0,0	8,9	0	6,4	0,0
Dánsko	6 119,2	4 781,9	11,8	76,4	3,2	0,0	2,5	16,2	1,7	0,0
Nemecko	4 502,3	4 874,0	12,2	76,3	2,3	0,0	0,6	7,0	13,9	0,1
Estónsko	1 379,0	2 260,0	8,1	59,8	24,1	0,0	15,5	0,0	0,6	0,0
Írsko	3 358,0	2 642,6	4,5	80,3	0,0	0,0	13,6	0,0	6,2	0,0
Grécko	2 904,5	3 348,3	16,4	81,0	0,0	0,0	3,2	0,0	15,8	0,0
Španielsko	3 187,3	3 635,4	13,9	67,3	5,5	0,0	9,5	0,0	17,7	0,0
Francúzsko	4 940,4	5 086,7	14,9	82,4	0,0	0,0	7,3	0,1	10,1	0,1
Chorvátsko	1 324,9	2 157,2	9,8	56,2	15,9	0,0	11,9	0,0	16,0	0,0
Taliansko	4 523,0	4 952,8	16,3	67,4	12,8	0,0	3,8	0,2	15,3	0,6
Cyprus	2 353,5	2 588,0	8,8	76,0	5,9	0,0	1,6	1,5	15,0	0,0
Lotyšsko	1 057,9	1 843,5	7,9	84,5	3,0	0,0	10,8	0,0	1,7	0,0
Litva	1 076,7	2 113,6	7,1	81,3	3,1	0,0	11,9	0,0	3,6	0,0
Luxembursko	8 973,2	7 099,3	9,6	55,7	18,9	0,0	6,3	2,9	14,9	1,3
Maďarsko	988,0	1 768,7	7	81,3	8,0	0,0	0,0	0,0	10,6	0,0
Malta	1 571,0	2 098,6	6,4	79,4	0,0	0,0	4,7	0,0	15,9	0,0
Holandsko	5 065,2	4 988,2	12,1	78,6	0,0	0,0	14,0	0,0	7,4	0,0
Rakúsko	5 434,2	5 772,5	15	77,0	6,5	0,0	5,8	0,0	10,6	0,0
Poľsko	1 525,1	2 918,0	10,8	75,7	4,5	0,0	6,3	0,0	13,1	0,3
Portugalsko	2 619,4	3 368,8	14,2	75,3	2,4	0,0	9,4	0,0	12,9	0,1
Rumunsko	908,7	2 261,1	8,8	87,5	0,3	2,0	2,4	1,8	6,0	0,0
Slovinsko	2 168,4	2 815,9	10	79,3	6,9	1,5	1,9	0,3	10,0	0,0
Slovensko	1 285,1	1 914,8	8,5	76,6	2,6	0,0	10,44	0,0	9,3	1,1
Fínsko	5 089,8	4 672,7	13,4	81,9	3,3	0,8	8,5	0,0	5,4	0,0
Švédsko	4 756,5	3 961,6	10,6	86,3	5,5	0,0	6,3	0,0	2,0	0,0

Zdroj: Eurostat – ESSPROS, údaje extrahované 05.06.2024

Tabuľka 46 Počet poberateľov dôchodkov podľa pohlavia*, 2021/2020 a 2021/2007

Územie	Počet poberateľov dôchodkov*			Index 2021/2020	Index 2021/2007	Podiel poberateľov dôchodkov na populáciu (%)
	úhrn*(osoby)	muži (%)	ženy(%)			
Belgicko	3 112 954	47,9	52,1	101,4	133,1	26,6
Bulharsko	2 058 098	40,8	59,2	97,3	91,0	30,6
Česká republika	2 955 977	42,8	57,2	99,2	106,6	28,4
Dánsko	1 488 280	44,8	55,2	97,3	108,0	26,2
Nemecko	23 645 214	43,7	56,3	100,1	103,6	28,4
Estónsko	430 209	39,8	60,2	100,8	112,9	32,1
Írsko	1 085 518	49,1	50,9	101,8	151,8	21,3
Grécko	2 419 479	46,8	53,2	99,2	94,2	22,8
Španielsko	10 006 553	50,3	49,7	101,1	117,9	20,9
Francúzsko	20 922 976	46,2	53,8	100,4	122,2	30,8
Chorvátsko	1 232 601	46,0	54,0	99,3	:	30,7
Taliansko	15 682 545	48,0	52,0	100,2	94,2	26,4
Cyprus	172 040	47,3	52,7	101,3	159,6	19,0
Lotyšsko	572 633	38,0	62,0	98,9	96,9	30,6
Litva	919 081	37,6	62,4	99,8	100,1	32,9
Luxembursko	212 166	54,4	45,6	103,5	157,6	32,3
Maďarsko	2 105 080	35,8	64,2	98,5	75,8	22,0
Malta	100 005	55,7	44,3	103,0	136,0	18,8
Holandsko	4 391 100	46,5	53,5	101,5	117,5	24,8
Rakúsko	2 543 271	44,6	55,4	100,8	111,4	28,2
Poľsko	10 470 023	37,7	62,3	99,6	104,4	28,3
Portugalsko	2 888 340	44,4	55,6	98,9	99,6	28,4
Rumunsko	5 043 972	42,2	57,8	98,5	88,2	26,7
Slovinsko	666 302	45,7	54,3	100,3	116,0	31,5
Slovensko	1 803 968	38,0	62,0	101,1	140,7	32,7
Fínsko	1 621 433	45,1	54,9	100,2	116,7	29,2
Švédsko	2 765 487	47,0	53,0	100,4	110,9	26,5

Zdroj: Eurostat – ESSPROS, údaje platné k 05.06.2024

* Počet poberateľov dôchodkov bez dvojitého načítania

: - údaj nie je k dispozícii

Tabuľka 47 Dane a odvody platené zo sociálnych dávok, 2021

Územie	Výdavky na sociálnu ochranu			Sociálne dávky	
	Hrubé výdavky (% HDP)	Netto výdavky (% HDP)	% zdanených dávok	% dávok, z ktorých sa platia soc. odvody	efektívne daňovo-odvodové zaťaženie
Belgicko	30	28	56,7	45,9	12,6
Bulharsko	18,9	18,9	0,6	0,6	7,9
Česká republika	21,9	21,7	3,2	2,6	18,7
Dánsko	:	:	:	:	:
Nemecko	31,9	29,2	50,3	45,8	17,6
Estónsko	17,4	16,7	52,5	0,3	11,1
Írsko	13,7	12,9	49	15,7	12,4
Grécko	27,1	24,8	68,4	66,1	12,5
Španielsko	28,1	26,3	59	11,1	11
Francúzsko	35,8	33,9	59,4	34,9	9,9
Chorvátsko	22,1	21,7	50,2	50	3,3
Taliansko	31,8	27,7	63,3	0,8	20,7
Cyprus	22,3	21,1	40,1	40,1	13,9
Lotyšsko	19,3	18,7	47,3	2	6,8
Litva	18,5	18	9,7	9,7	24,3
Luxembursko	21,9	19,7	57,7	57,7	17,4
Maďarsko	17,8	17,5	12,3	9,3	12,5
Malta	17,9	17,6	53,1	12,8	3,4
Holandsko	30,8	25,7	55,8	55,8	32,7
Rakúsko	32,9	29,9	53,1	52,2	18
Poľsko	22,9	20,8	56,3	48,7	16,1
Portugalsko	26,8	25,2	56	0	11,4
Rumunsko	16,6	16,5	52,3	:	1,8
Slovinsko	25,1	24,6	51,4	:	3,9
Slovensko	19,4	19,3	1,6	1,3	20,8
Fínsko	31,1	27,6	56,2	56,2	20,4
Švédsko	27,8	24,9	49,6	:	22

Zdroj: Eurostat – ESSPROS, údaje extrahované k 05.06.2024

: - údaj nie je k dispozícii

Tabuľka 48 Vyhlásené výzvania pre národné projekty a dopytovo-orientované výzvy za rok 2023 (OP L'Z)

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzva- nia	Dátum ukonče-nia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvania	Žiadateľ
Prioritná os 3 Zamestnanosť										
OPL'Z-NP- 2023/3.1.1/01	Priame vyzvanie	Podpora integračných podnikov 2	Cieľom je podpora zamestnávania znevýhodnených osôb, značne znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb v rámci integračných podnikov formou poskytovania vyrovnávacieho príspevku. Opatrenie je realizované ako podpora zamestnávania znevýhodnených osôb, značne znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb v rámci integračných podnikov formou poskytovania vyrovnávacieho príspevku. Oprávnený užívateľ je integračný podnik v zmysle zákona o sociálnej ekonomike. Realizácia projektu 1/2023 - 12/2023	28.7.2023	29.9.2023	29 999 996,00	25 499 996,60	ESF	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

pokračovanie tabuľky 48

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzva- nia	Dátum ukonče-nia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvania	Žiadateľ
Prioritná os 3 Zamestnanosť										
OPLZ-NP- 2023/3.1.1/02	Priame vyzvanie	Podpora pracovnej integrácie	Národný projekt je zameraný na podporu zamestnanosti občanov so zdravotným postihnutím formou poskytovania príspevkov smerujúcich k udržaniu znevýhodnených občanov so zdravotným postihnutím na existujúcich pracovných miestach u zamestnávateľov alebo pri vykonávaní samostatnej zárobkovej činnosti, nakoľko občania so zdravotným postihnutím predstavujú špecifickú skupinu občanov, často odkázaných na pomoc a podporu okolia. Finančná podpora občanov so zdravotným postihnutím a zamestnávateľov formou poskytovania príspevkov umožňuje vytvoriť podmienky pre udržanie sa týchto ľudí v zamestnaní, na pracovných miestach používajúcich osobitný štatút chránenej práce v chránených dielňach a na chránených pracoviskách. Realizácia projektu 1/2022 - 12/2023	9.8.2023	9.10.2023	50 000 000,00	42 500 000,00	ESF	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

pokračovanie tabuľky 48

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzva- nia	Dátum ukonče-nia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 8 REACT-EÚ										
OPLZ-NP- 2023/8.1.1/RO- 01	Priame vyzvanie	Prvá pomoc III.	Cieľom projektu je aj podporiť peňažný tok podnikov a zamestnancov, zabrániť poškodeniu podnikateľského prostredia v súvislosti s riešením situácie a prijímaním opatrení nevyhnutných pre zvládnutie šírenia vírusu COVID-19 so zachovaním stability. Projekt predstavuje rámec podpory na zmiernenie dopadov vyhlásenej mimoriadnej situácie, v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19 na zamestnanosť a trh práce prostredníctvom finančnej kompenzácie pre zamestnávateľov, resp. SZČO, ktorí udržali pracovné miesta aj napriek povinnosti prerušenia alebo obmedzenia svojej prevádzkovej činnosti na základe opatrenia Úradu verejného zdravotníctva, resp. tak museli urobiť z dôvodu ochrany zdravia svojich zamestnancov, poklesu tržieb alebo výpadku subdodávateľov. Opatrenia boli zamerané na poskytnutie príspevku na udržanie zamestnanosti v čase vyhlásenej mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19 podľa konkrétnych opatrení prijatých uznesením Vlády SR a v súlade so Schémou štátnej pomoci. Realizácia projektu 3/2020 - 12/2023	5.10.2023	31.12.2023	50 000 000,00	50 000 000,00	ESF REACT	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzva- nia	Dátum ukonče-nia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 10 CARE-ESF										
OPLZ-NP- 2023/10.1.1/01	Priame vyzvanie	Pomáhame odídencom - poradenstvo	Cieľom projektu je uľahčiť osobám cieľovej skupiny, t. j. odídencom začlenenie a integráciu na trh práce prostredníctvom poskytovania poradenských služieb v oblasti orientácie na trhu práce v závislosti od individuálnych potrieb odídenca a v nadväznosti na špecifiká vybraného regiónu v rámci SR. Poradenské služby okrem poskytnutia základných informácií dôležitých pre aktívne hľadanie zamestnania poskytnú odídencom individuálnu podporu pri kontakte predovšetkým s potenciálnymi zamestnávateľmi, prípadne s úradmi alebo ďalšími organizáciami, s ktorými bude odídenec v rámci procesu začleňovania komunikovať. Realizácia projektu 5/2022 - 12/2023	2.2.2023	3.4.2023	6 870 034,60	6 870 034,60	ESF	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OPLZ-NP- 2023/10.1.1/02	Priame vyzvanie	Pomáhame odídencom	Projekt je zameraný na zmiernenie dopadov utečeneckej krízy spôsobenej vojnou na Ukrajine, a to konkrétne na poskytovanie finančných príspevkov na vzdelávanie, podporu mobility, dobrovoľníckej činnosti a zapracovanie občanov, ktorí v dôsledku vojny utiekli z Ukrajiny a získali na území SR štatút odídenca. Realizácia projektu 4/2022 - 7/2023	8.2.2023	31.3.2023	8 282 966,64	8 282 966,64	ESF	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

pokračovanie tabuľky 48

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzva-nia	Dátum ukonče-nia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ	
Prioritná os 10 CARE-ESF											
OPLZ-NP- 2023/10.1.1/03	Priame vyzvanie	Podpora pri riešení potrieb osôb so závažným postihnutím v súvislosti s ozbrojeným konfliktom na Ukrajine	Cieľom národného projektu je riešenie potrieb osôb s osobitnou ochranou vyplývajúcich z ich závažného zdravotného postihnutia, zefektívnenie pomoci osobám so závažným zdravotným postihnutím, ako aj uľahčenie ich začlenenia do spoločnosti. Ide o osoby, ktoré odišli z Ukrajiny v súvislosti s ozbrojeným konfliktom a zdržiavajú sa na území SR, pričom SR týmto osobám poskytuje dočasné útočisko alebo im poskytovanie dočasného útočiska zaniklo z dôvodu podania žiadosti o azyl alebo o doplnkovú ochranu alebo z dôvodu získania prechodného pobytu. Realizácia projektu 12/2022 - 12/2023		9.8.2023	1.10.2023	10 115 436,48	5 057 718,24	ESF	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OPLZ-NP- 2023/10.1.1/04	Priame vyzvanie	Podpora výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pre maloletých bez sprievodu a deti z Ukrajiny a ich rodičov a iné osoby zodpovedné za starostlivosť o dieťa	Hlavným cieľom projektu je podpora výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pre maloletých bez sprievodu z Ukrajiny v centrách pre deti a rodiny (ďalej len "CDR") a pre mladých dospelých, ktorým CDR poskytuje starostlivosť a boli v CDR umiestnení ako maloletí bez sprievodu z Ukrajiny - t. j. komplexné zabezpečenie starostlivosti o týchto maloletých (vrátane psychologického a sociálneho poradenstva) s koncentráciou práce na krízovú intervenciu, posttraumatickú pomoc a zlúčenie rodiny (so zachovaním všetkých opatrení proti obchodovaniu s deťmi) a pre MBS a deti z Ukrajiny a ich rodičov a iné osoby zodpovedné za starostlivosť o dieťa orgánmi SPODaSK. Realizácia projektu 2/2022 - 12/2023		28.7.2023	29.9.2023	3 114 270,92	1 557 135,46	ESF	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzva- nia	Dátum ukonče-nia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 10 CARE-ESF										
OPLZ-NP- 2023/10.1.1/05	Priame vyzvanie	Podpora začlenenia detí a žiakov v súvislosti s vojnovým konfliktom na Ukrajine	Podporované opatrenia sú zamerané na zabezpečenie dostupnosti vzdelávania deťom a žiakom v materskej, základnej a strednej škole. Bezprostrednou prioritou národného projektu je začleniť deti a žiakov z Ukrajiny do vzdelávacieho procesu v SR, t. j. zabezpečiť kontinuitu vzdelávania detí a žiakov z Ukrajiny utekajúcich pred vojnovým konfliktom a poskytnúť im podmienky pre minimalizovanie stresu z mimoriadnej situácie a vytvorenie bezpečného prostredia v škole. Realizácia projektu 1/2023 - 12/2023	11.10.2023	30.11.2023	22 028 615,00	18 724 321,36	ESF	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Ministerstvo školy, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky

pokračovanie tabuľky 48

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy / vyzvania	Dátum ukonče- nia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 11 CARE-EFRR										
OPLZ-NP- 2023/11.1.1/01	Priame vyzvanie	Poradenstvo v oblasti sociálnej pomoci a podpory utečencom	Cieľom projektu je pomoc osobám z cieľovej skupiny (štátni príslušníci tretích krajín odchádzajúci z Ukrajiny) a podpora ich integrácie prostredníctvom poskytovania poradenských služieb a nástrojov sociálnej pomoci s prihliadnutím na špecifické potreby odídencov, vrátane poradenstva pri začleňovaní detí do školských a predškolských zariadení. Realizácia projektu 5/2022 - 12/2023	2.2.2023	31.3.2023	3 443 572,65	3 443 572,65	EFRR	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OPLZ-NP- 2023/11.1.1/02	Priame vyzvanie	Predchádzanie vzniku krízových situácií počas mimoriadnej situácie v dôsledku vojnových udalostí na Ukrajine	Projekt obsahuje podaktivity, ktorými sú dosahované jednotlivé ciele projektu a tieto podaktivity zahŕňajú najviac dotknuté oblasti integrácie ako takej. Prvou podaktivitou je vyhľadávacia činnosť, ktorá bude zameraná na lokality, ktoré sú exponované z hľadiska výskytu krízových situácií. Ďalšou podaktivitou je vytvorenie metodických balíkov pre profesionálov z oblasti psychológie, sociálnej práce, supervízie a mediácie. Tretou podaktivitou je podpora priameho výkonu integrácie pomáhajúcimi profesiami v teréne, pričom táto podpora sa zameriava na sociálne, psychologické, sociálno-právne, supervízne, mediačné a špecialno-pedagogické služby. Štvrtou a poslednou podaktivitou je osvetová činnosť, ktorá je špecificky orientovaná na rôzne cieľové skupiny. Realizácia projektu 6/2022 - 11/2023	8.2.2023	31.3.2023	769 926,78	769 926,78	EFRR	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

pokračovanie tabuľky 48

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy / vyzvania	Dátum ukonče- nia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 11 CARE-EFRR										
OPLZ-NP- 2023/11.1.1/03	Priame vyzvanie	Pomoc osobám z Ukrajiny pri ich vstupe a integrácii na území SR - MNO	Cieľom projektu je zabezpečiť poskytovanie finančných príspevkov užívateľom národného projektu, a to za účelom realizácie humanitárnych a integračných aktivít v prospech odídencom, žiadateľov o azyl a azylantov z Ukrajiny. Dôležitú úlohu pri humanitárnej pomoci, ako aj pri integrácii do slovenskej spoločnosti zohrávajú mimovládne neziskové organizácie, ktoré rýchlo reagovali na krízu a začali poskytovať občanom Ukrajiny utekajúcim na územie SR služby súvisiace s ich životnou situáciou. Na financovanie týchto aktivít v súčasnosti neexistuje mechanizmus a mimovládne neziskové organizácie, ako aj samosprávy financovali svoje aktivity vo veľkej miere z vlastných zdrojov. Realizácia projektu 2/2022 - 12/2023	27.3.2023	31.5.2023	16 900 000,00	16 900 000,00	EFRR	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Nadácia otvorenej spoločnosti Bratislava / Open Society Foundation / NOS-OSF

pokračovanie tabuľky 48

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy / vyzvania	Dátum ukonče- nia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Prioritná os 11 CARE-EFRR										
OPLZ-NP- 2023/11.1.1/04	Priame vyzvanie	Pomoc osobám z Ukrajiny pri ich vstupe a integrácii na území SR – samosprávy	Zámerom projektu je finančne prispieť na výdavky súvisiace s humanitárnymi a integračnými aktivitami, ktoré boli doposiaľ financované výhradne z vlastných zdrojov samosprávnych subjektov, ktoré dokázali rýchlo zareagovať na migračnú krízu a poskytnúť odídencom z Ukrajiny nevyhnutnú starostlivosť súvisiacu s ich zložitou životnou situáciou bezprostredne po ich vstupe na územie SR a následne pri ich sociálnom začlenení do spoločnosti na Slovensku. Samosprávne subjekty aj dnes zohrávajú dôležitú úlohu pri poskytovaní humanitárnej pomoci a pri integrácii detí a dospelých prichádzajúcich z vojnou skúšanú Ukrajinu. Realizácia projektu 2/2022 - 12/2023	27.3.2023	31.5.2023	12 993 690,00	12 993 690,00	EFRR	Riadiaci orgán OP Ľudské zdroje	Implementač ná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

Zdroj: MPSVR

Tabuľka 49 Vyhlásené výzvania pre národné projekty a dopytovo-orientované výzvy za rok 2023 (Program Slovensko v gescii SO MPSVR SR)

Kód výzvy / výzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / výzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy / výzvania	Dátum ukončenia výzvy / výzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Priorita 4P1. Adaptabilný a prístupný trh práce										
PSK-MPSVR-012-2023-NP-ESF+	Priame výzvanie	Inštitút sociálnej ekonomiky II	Realizáciou výzvy sa zabezpečí poskytovanie odborných, informačných a konzultačných činností na podporu sociálneho podnikania v kontexte Zákona č. 112/2018 o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch Z.z. prostredníctvom siete regionálnych centier sociálnej ekonomiky a centra znalostí. Aktivita Inštitútu sociálnej ekonomiky prispejú k osвете a zvýšeniu povedomia o sociálnej ekonomike a sociálnom podnikaní a podporia vznik a fungovanie spoločensky prospešných a udržateľných sociálnych podnikov. Hlavným cieľom národného projektu je prostredníctvom plánovaných aktivít prispieť k ďalšiemu rozvoju ekosystému sociálnej ekonomiky s dôrazom na sociálne podnikanie. Svojou intervenciou podporí rast zamestnanosti, najmä znevýhodnených a zraniteľných osôb, regionálny rozvoj, rozvoj nových oblastí sociálneho podnikania a vznik inovatívnych riešení spoločenských problémov. Realizácia projektu 1/2024 - 11/2028	30.11.2023	31.1.2024	18 384 959,82	15 627 215,85	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

pokračovanie tabuľky 49

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy / vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Priorita 4P1. Adaptabilný a prístupný trh práce										
PSK-MPSVR-027-2023-NP-ESF+	Priame vyzvanie	Spoločne hľadáme prácu III.	Cieľom projektu je zabezpečenie dostupnosti poradenských služieb pre zamestnávateľov na každom úrade a zabezpečenie dostupnosti poradenstva o príležitostiach európskeho trhu práce prostredníctvom siete EURES. Aktivita - poradcovia pre zamestnávateľov, zabezpečenie 46 poradcov, informačný servis a komplexný prehľad o výhodách a možnostiach podpory pri zamestnávaní znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie na udržateľných pracovných miestach. Poradcovia budú ďalej párovať požiadavky zamestnávateľa s profilmi uchádzačov o zamestnanie, koordinovať výberové konania, realizovať návštevy u zamestnávateľov, za účelom zistenia ich potrieb a organizovať podujatia ako sú pracovné veľtrhy. Budú tiež informovať zamestnávateľov o možnostiach využívania webových stránok, ktoré poskytujú informácie o službách zamestnanosti. Aktivita - zabezpečenie poradcov EURES (European Employment Services) nadväzuje na predchádzajúci NP Spoločne hľadáme prácu II. Aktivita zabezpečí 27 EURES poradcov. Cieľom je pokračovať s poskytovaním kvalitnejších a dostupnejších služieb, sprístupnením širšieho portfólia informácií a poskytovaním služieb v oblasti mobility pracovnej sily v rámci EÚ/EHP a Švajčiarska prostredníctvom siete EURES. Skvalitnenie a modernizácia poskytovaných služieb prispeje k celkovému zlepšeniu verejných služieb zamestnanosti, k lepšej informovanosti, k zlepšeniu postavenia uchádzačov o zamestnanie na slovenskom	8.12.2023	12.2.2024	12 323 724,00	10 091 571,00	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2023
Príloha ku kapitole 3

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy / vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
			trhu práce, ako aj na európskom pracovnom trhu a k zvýšeniu ich zamestnanosti. Realizáciou projektu sa prispeje k zlepšeniu možností na uplatnenie práva na voľný pohyb pracovnej sily v rámci EÚ/EHP. Realizácia projektu 1/2024 - 12/2028							
PSK-MPSVR-016-2023-NP-ESF+	Priame vyzvanie	Podpora odborných a koordinačných kapacít strešných organizácií občianskej spoločnosti	Cieľom výzvy je zvýšiť mieru a účelnosť zapojenia organizácií občianskej spoločnosti do výkonu verejných politík v oblasti zamestnanosti, vzdelávania a sociálneho začlenenia a tém preukázateľne s nimi súvisiacich, prostredníctvom budovania advokačných, analytických a koordinačných kapacít strešných organizácií v sektore občianskej spoločnosti a podpory medzisektorových partnerstiev na všetkých úrovniach verejnej správy. Realizáciou výzvy sa zabezpečí budovanie odborných a koordinačných kapacít na dvoch úrovniach - na úrovni individuálnych strešných organizácií, združujúcich mimovládne neziskové organizácie, ktoré vstupujú do jednotlivých procesov v oblasti verejnej politiky a do partnerstiev s relevantnými organizáciami verejnej správy a na národnej úrovni, na ktorej dochádza ku koordinácii jednotlivých strešných organizácií a zastupovaniu záujmov občianskej spoločnosti voči štátu, predovšetkým na pôde Rady vlády SR pre mimovládne neziskové organizácie. Realizácia projektu 3/2024 - 2/2028	30.11.2023	31.1.2024	9 296 454,22	7 901 986,09	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

pokračovanie tabuľky 49

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy / vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Priorita 4P1. Adaptabilný a prístupný trh práce										
PSK-MPSVR-006-2023-NP-ESF+	Priame vyzvanie	Aliancia sektorových rád – predvídanie trendov a potrieb trhu práce	Cieľom výzvy je zabezpečiť činnosť sektorových rád a zaviesť efektívny a udržateľný mechanizmus predvídania vývoja potrieb trhu práce. Kvantitatívne a kvalitatívne prognózy vývoja na trhu práce budú prezentované spôsobom a formou prispôsobenou jednotlivým typom užívateľov (tvorcom politik, odbornej verejnosti, širokej verejnosti) a s pravidelnou periodicitou. Cieľom je tiež zabezpečiť efektívny a včasný prenos potrieb trhu práce do vzdelávacieho systému, a to prostredníctvom návrhov na zmeny v štandardoch povolání (v Národnej sústave povolání) a následne návrhov na úpravy v kvalifikačných štandardoch (v Národnej sústave kvalifikácii). Ambíciou je vypracovať model prepojenia informačných systémov oboch uvedených sústav navzájom, ako aj prepojenie na systém Slovensko SK. Realizácia projektu 10/2023 - 10/2028	24.11.2023	24.1.2024	29 883 252,00	25 400 764,00	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Aliancia sektorových rád

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy / vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Priorita 4P1. Adaptabilný a prístupný trh práce										
PSK-MPSVR-007-2023-NP-ESF+	Priame vyzvanie	Rozvoj odborných kapacít sociálnych partnerov	Cieľom výzvy je posilniť úlohu a kvalitu sociálneho dialógu cez budovanie odborných personálnych kapacít sociálnych partnerov. Týmto výzva prispeje k skvalitňovaniu procesu prijímania verejných politík najmä v prioritných oblastiach, ktorými sú pracovno-právne štandardy, podnikateľské prostredie, rozvoj ľudských zdrojov a smerovanie národného hospodárstva. Týmto témam sa budú sociálni partneri venovať spoločne, v duchu spolupráce a strategického nastavenia s cieľom priniesť konsenzuálne riešenia. Inovatívnym prvkom podporeným v rámci výzvy sú aj Index kvality sociálneho dialógu a Index kvality legislatívneho procesu, ktoré majú ambíciu na báze nezávislých údajov kvantitatívne sledovať vývoj v tejto oblasti a vo výzve budú pilotne overené. Realizácia projektu 10/2023 - 1/2029	24.11.2023	24.1.2024	23 684 520,49	20 131 842,00	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Aliancia sektorových rád

pokračovanie tabuľky 49

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Priorita 4P1. Adaptabilný a prístupný trh práce a 4P4. Záruka pre mladých (Zamestnanosť mladých ľudí)										
PSK-MPSVR-026-2023-NP-ESF+	Priame vyzvanie	Individualizovaný a komplexný prístup so zameraním na poradenské činnosti / Poradenstvom k zamestnaniu	Národný projekt bude zabezpečovať Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny prostredníctvom 46 úradov práce, sociálnych vecí a rodiny na celom Slovensku. Projekt sa zameriava na zvýšenie šancí na zamestnanie pre znevýhodnených UoZ (ZUoZ) a mladým NEET (not in employment, education or training - nie sú zamestnaní, nepokračujú v procese vzdelávania, ani sa nezúčastňujú odbornej prípravy), ktorí sú UoZ (mladým UoZ) a jeho cieľom je zabezpečiť dostupnosť individualizovaného prístupu a poradenskej činnosti, vrátane profesijného poradenstva. Realizácia projektu 1/2024 - 12/2028	11.12.2023	12.2.2024	41 601 756,00	34 344 058,35	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

pokračovanie tabuľky 49

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Priorita 4P3. Zručnosti pre lepšiu adaptabilitu a inklúziu a 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby										
PSK-MPSVR-010-2023-NP-ESF+	Priame vyzvanie	Podpora a profesionalizácia odborných kapacít v oblasti sociálneho začlenenia	Realizáciou výzvy sa zabezpečí podpora vzdelávania odborných kapacít subjektov v oblasti sociálneho začlenenia, lepšia koordinácia vzdelávania v rezorte Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a systematické napĺňanie vzdelávacích potrieb v nadväznosti na vykonávané odborné činnosti. Cieľom vzdelávania odborných kapacít v oblasti sociálneho začlenenia bude prispieť k ich odbornému rastu, adaptabilite na trhu práce a profesionalizácii výkonu odborných činností. Vzdelávacie aktivity sa budú diferencovať podľa obsahového zamerania pre jednotlivé cieľové skupiny alebo podľa spôsobu realizácie - vzdelávanie v akreditovaných špecializačných vzdelávacích programoch, kompetenčné/odborné vzdelávanie za účelom prehĺbovania odborných vedomostí a zručností a finančné príspevky na profesijne orientované individuálne vzdelávanie. Realizácia projektu 1/2024 - 12/2027	9.11.2023	8.1.2024	15 989 688,80	13 591 237,48	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

pokračovanie tabuľky 49

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvaní	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Priorita 4P4. Záruka pre mladých (Zamestnanosť mladých ľudí)										
PSK-MPSVR-023-2023-DV-ESF+	Výzva na predloženie DOP	Rozvoj jednotných kontaktných miest (JKM) Záruky pre mladých v regiónoch Slovenska	Dopytovo-orientovaná výzva bude realizovaná prostredníctvom vyšších územných celkov na celom území SR. Jej cieľom je podporiť zvýšenie regionálnej zamestnanosti mladých ľudí a ich zručností nevyhnutných pre meniaci sa trh práce prostredníctvom poskytovania koordinovaných a individualizovaných služieb na jednom mieste respektíve vytvorením jednotných kontaktných miest pre mladých v regiónoch Slovenska. Hlavná aktivita - poskytovanie integrovaných informačných a poradenských služieb pre mladých ľudí	22.12.2023	neurčené		64 253 500,00	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Vyšší územný celok vrátane právnických osôb, ktorých zakladateľom alebo zriaďovateľom je vyšší územný celok
PSK-MPSVR-022-2023-DV-ESF+	Výzva na predloženie DOP	Regionálne analýzy a partnerstvá pre mladých	Dopytovo-orientovaná výzva bude realizovaná prostredníctvom vyšších územných celkov na celom území SR. Jej cieľom je prispieť k zníženiu počtu mladých ľudí vo veku od 15 do 30 rokov, ktorí sú v situácii NEET (z anglickej skratky, ktorá pomenúva situáciu Not in Education, Employment, or Training, tzn. v slovenskom jazyku „nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy“), a najmä tých, ktorí sú neaktívni, teda nie sú registrovaní na úradoch práce. Hlavnou aktivitou výzvy je obstaranie regionálnych analýz, ktoré sa stanú východiskom pre vznik formálnych regionálnych partnerstiev, tvorbu regionálnych akčných plánov, ako aj identifikáciu lokalít vhodných na zriadenie tzv. jednotných kontaktných miest pre prácu s mládežou.	22.12.2023	neurčené		2 203 241,00	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Vyšší územný celok vrátane právnických osôb, ktorých zakladateľom alebo zriaďovateľom je vyšší územný celok

pokračovanie tabuľky 49

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzva-nia	Dátum ukonče-nia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Priorita 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby										
PSK-MPSVR-017-2023-NP-ESF+	Priame vyzvanie	Rozvoj výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately II	Výzva reaguje na potrebu kontinuity procesu deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti skvalitnením výkonu opatrení na predchádzanie umiestňovaniu detí v zariadeniach (sieť odbornej pomoci deťom, rodičom a (náhradným) rodinám na dobrovoľnej báze) a opatrení na zabezpečenie vhodného náhradného prostredia deťom a podmienok na návrat dieťaťa do rodinného prostredia (rozšírenie a skvalitnenie metód práce s dieťaťom umiestneným v zariadení a jeho rodinou). Cieľ bude dosiahnutý pilotným testovaním personálnych štandardov na orgánoch SPOD a SK pre prácu s ohrozenými deťmi a personálnym posilnením odborných tímov pobytových centrách pre deti a rodiny na prácu s rodinami detí umiestnenými v centrách pre deti a rodiny a potenciálnymi náhradnými rodinami. Realizácia projektu 1/2024 - 12/2026	13.12.2023	12.2.2024	73 806 818,40	62 735 795,64	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

pokračovanie tabuľky 49

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Priorita 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby										
PSK-MPSVR-005-2023-NP-ESF+	Priame vyzvanie	Rozvoj dlhodobej starostlivosti poskytovanej na komunitnej úrovni v BBSK	Výzva reaguje na potrebu riešenia problematiky dlhodobej starostlivosti vzhľadom na sociálno-demografický vývoj v BBSK a v SR. Cieľom bude overiť model dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti poskytovanej na komunitnej úrovni prostredníctvom Centier integrovanej sociálno-zdravotnej starostlivosti (CISZS). Aktivita vytvorí podmienky na podporu terénnych a ambulantných sociálnych služieb s dôrazom na zotrvanie cieľovej skupiny v domácom prostredí pokiaľ im to ich zdravotný stav a situácia umožní. Cez činnosť CISZS môžu obce spoločne zdieľať výkon ich originálnych kompetencií v zmysle zákona o sociálnych službách a integrovať sociálnu a zdravotnú starostlivosť na území funkčných zoskupení obcí (FZO), čím sa zabezpečí dostupnosť a finančná udržateľnosť modelu dlhodobej starostlivosti. Projekt sa bude realizovať na území BBSK, konkrétne na území desiatich FZO, ktoré budú vybrané na základe kritérií vypracovaných v spolupráci so Svetovou bankou a EK v rámci Iniciatívy Catching-Up Regions. Realizácia projektu 10/2023 - 12/2025	9.11.2023	8.1.2024	2 186 354,44	1 858 401,27	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Banskobystrický samosprávny kraj

pokračovanie tabuľky 49

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Priorita 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby										
PSK-MPSVR-028-2023-NP-ESF+	Priame vyzvanie	Podpora opatrovateľskej služby	Cieľom výzvy je overiť mechanizmus poskytovania nového príspevku prijímateľovi sociálnej služby. Zámerom je prostredníctvom realizácie aktivít projektu prispieť k lepšiemu nastaveniu a úspešnému prechodu na nový spôsob financovania dlhodobej starostlivosti, ktorý vyplýva zo strategických dokumentov SR vrátane Plánu obnovy a odolnosti. Realizácia projektu 7/2023 - 12/2025	21.12.2023	28.2.2024	99 446 956,67	78 622 763,94	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
PSK-MPSVR-009-2023-NP-ESF+	Priame vyzvanie	Rodinné poradne II. - rozvoj poskytovania poradensko-psychologických služieb pre jednotlivcov, páry a rodiny	Hlavným cieľom výzvy je prostredníctvom národného projektu prispieť k systémovému riešeniu v oblasti prevencie duševných chorôb, posilneniu vzťahov v rodine a medzigeneračnej komunikácie vytvorením podmienok pre rozvoj poskytovania odborného, najmä psychologického poradenstva pre jednotlivcov, páry a rodiny pri riešení problémov v rodine, manželstve a medziľudských vzťahoch. Realizácia projektu 1/2024 - 7/2027	8.11.2023	31.12.2023	39 887 615,60	33 904 473,26	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

pokračovanie tabuľky 49

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Priorita 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby										
PSK-MPSVR-020-2023-DV-ESF+	Výzva na predloženie DOP	Zavádzanie housing-led prístupov so sprievodnými opatreniami na zabezpečenie dostupného bývania	Cieľom výzvy je zabezpečenie dostupného nájomného bývania so sprievodnými opatreniami ohrozeným skupinám obyvateľov, ako sú najmä ľudia bez domova, osoby s nízkym príjmom, jednočlenné rodiny s deťmi, zdravotne postihnutí, mladí pracujúci, mladí dospelí odchádzajúci z ústavnej starostlivosti a zraniteľné skupiny obyvateľov. Cieľom zavádzania housing-led prístupov (napr. housing first, rapid re-housing) so sprievodnými opatreniami je sprostredkovať štandardné, cenovo dostupné, udržateľné a samostatné bývanie vybranej cieľovej skupine spolu s vykonávaním sociálnych intervencií a odbornej pomoci (napr. právna, psychologická atď.), ako preventívneho opatrenia na ochranu zdravia a života ľudí, ktorí nemajú alebo stratili prístup k vlastnému bývaniu. Realizácia projektu 1/2024 - 7/2027	21.12.2023	30.4.2024		9 190 000,00	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Oprávnení žiadatelia podľa výzvy

pokračovanie tabuľky 49

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Priorita 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby										
PSK-MPSVR-013-2023-NP-ESF+	Priame vyzvanie	Inovácia v poskytovaní pomoci osobám ohrozeným chudobou alebo sociálnym vylúčením	Hlavným cieľom výzvy je zabezpečenie dostupnosti pomoci osobám cieľovej skupiny prostredníctvom vytvárania a rozvoja sietí pomoci na lokálnej a regionálnej úrovni, metodického vedenia výkonu terénnej práce v oblasti sieťovania na úradoch PSVR, rozvoja profesionality zamestnancov úradov práce, sociálnych vecí a rodiny vykonávajúcich prácu v prirodzenom prostredí osôb cieľovej skupiny a posilnenia multidisciplinárnej spolupráce. Realizáciou výzvy sa prispeje k správne nasmerovaniu procesu sieťovania, aby sa vytvoril jeden otvorený, dostupný a fungujúci systém pomoci. Výzva sa bude zameriavať aj na zabezpečenie odborného sociálneho poradenstva pre domácnosti vystavené riziku príjmovej chudoby v súvislosti s dostupnosťou systému sociálnej ochrany na Slovensku, ako aj v iných krajinách Európskej únie. Realizácia projektu 1/2024 - 1/2027	20.11.2023	19.1.2024	19 650 592,80	15 977 402,64	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

pokračovanie tabuľky 49

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Priorita 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby										
PSK-MPSVR-008-2023-NP-ESF+	Priame vyzvanie	Bezplatné poradenské činnosti v oblasti riadenia dlhov	Hlavným cieľom je zabezpečenie dostupnosti odborných služieb pre osoby ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením, formou poskytovania bezplatných poradenských činností v zriadených 46-tich bezplatných dlhových poradniach. Zároveň budú aktivity projektu prispievať aj k podpore sociálnej integrácie, čím sa prispeje k fungujúcemu úverovému prostrediu spájaním záujmov dlžníkov a veriteľov, zvyšovaním šanci dlžníkov na získanie pôžičky a šanci veriteľov na ich splatenie. Komplexné dlhové poradenstvo v existujúcich dlhových poradniach je zacielené na individuálnu odbornú pomoc jednotlivcovi/rodine zbaviť sa dlhov, zmeniť jeho celkové postoje, správanie a úroveň individuálnej finančnej gramotnosti a tiež rozpočtovej zodpovednosti tak, aby opakovaniu nadmerného zadĺženia aktívne predchádzal. Skvalitnenie poskytovaného dlhového poradenstva odborným personálom bude zabezpečené prostredníctvom aktivity zameranej na pracovné workshopy za účelom získania nových techník a rozvoja komunikačných zručností poradcov a metodické dni za účelom výmeny skúseností medzi poradcami. Realizácia projektu 1/2024 - 12/2026	14.11.2023	14.1.2024	23 137 632,00	18 987 948,00	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

pokračovanie tabuľky 49

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Priorita 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby										
PSK-MPSVR-001-2023-NP-ESF+	Priame vyzvanie	Terénna sociálna práca a komunitné centrá	Projekt zabezpečí individualizované poskytovanie podpory osobám pri riešení zložitých životných situácií a aktivizáciu osôb ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, so zámerom zlepšenia ich sociálneho začlenenia. Projekt prispeje k zmierňovaniu dopadov chudoby a sociálneho vylúčenia na život ľudí, ktorí majú obmedzený prístup ku zdrojom a službám majoritnej spoločnosti. Národný projekt bude jednotne koordinovať zapájanie, výkon a poskytovanie terénnej sociálnej práce a komunitnej práce užívateľmi NP, čím prispeje k sociálnemu začleneniu a prevencii negatívnych dôsledkov a rizík sociálneho vylúčenia, pomôže zmierniť nerovnosti v oblasti prístupu k vzdelávaniu, bývaniu, riešeniu zadlženosti, získaniu zamestnania a zvýši dostupnosť sociálnych a podporných služieb so zreteľom na aktivizáciu, rozvoj alebo znovunadobudnutie sociálnych kompetencií klienta, aj celej komunity. Realizácia projektu 8/2023 - 1/2029	11.8.2023	11.10.2023	250 729 078,18	208 103 252,30	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

pokračovanie tabuľky 49

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Priorita 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby										
PSK-MPSVR-018-2023-NP-ESF+	Priame vyzvanie	Prevenčia a eliminácia násilia a sociálneho vylúčenia prostredníctvom národných liniek pomoci	Hlavným cieľom projektu je podpora aktívneho začlenenia prostredníctvom dištančnej krízovej pomoci osobám v nepriaznivej sociálnej situácii v dôsledku ohrozenia násilím alebo ohrozenia duševného zdravia, vrátane detí a zvyšovaním povedomia o nenásilí a duševnom zdraví. Realizácia projektu 1/2024 - 12/2026	12.12.2023	12.2.2024	6 952 226,40	5 909 392,44	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
PSK-MPSVR-014-2023-NP-ESF+	Priame vyzvanie	Spoločne za detstvo bez násilia pre všetky deti	Cieľom výzvy je udržať a naďalej rozvíjať multidisciplinárnu spoluprácu participujúcich subjektov podieľajúcich sa na ochrane detí pred násilím prostredníctvom koordinátorov ochrany detí pred násilím na regionálnej a národnej úrovni a v digitálnom priestore. Realizácia projektu 1/2024 - 12/2026	28.11.2023	31.1.2024	7 289 044,00	6 195 687,40	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Priorita 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby										
PSK-MPSVR-019-2023-DV-ESF+	Výzva na predloženie DOP	Podpora aktívneho začlenenia osôb v krízovej situácii v regiónoch dotknutých energetickou transformáciou	Cieľom výzvy je zabezpečiť dostupné základné poradenské služby pre cieľovú skupinu za účelom zmiernenia dopadov energetickej transformácie v regióne, ktorá nepriaznivo ovplyvňuje najmä zamestnateľnosť a sociálnu a ekonomickú stabilitu cieľovej skupiny. Dostupnosť poradenských služieb bude pre zamestnancov a bývalých zamestnancov Hornonitrianskych baní Prievidza a.s., Slovenských elektrární, a.s. a ďalšie osoby ovplyvnené útlmom banskej činnosti, vrátane ich blízkych osôb zabezpečená prostredníctvom podpory činnosti kontaktných centier. Konkrétne ide o podporu samospráv Handlová, Nováky a Prievidza, ktoré majú historickú skúsenosť s poskytovaním tohto typu aktivít, ktoré majú charakter a povahu služby krízovej intervencie t. j. budú podporené kapacity kontaktného centra v rozsahu 5 ekvivalentov plných pracovných úväzkov.	24.11.2023	31.1.2024	1 983 009,08	1 832 127,94	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Mesto Handlová Mesto Nováky Mesto Prievidza

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy / vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Priorita 4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby										
PSK-MPSVR-002-2023-NP-ESF+	Priame vyzvanie	Šanca na návrat 2	Cieľom projektu je inovatívna, komplexná a systémová podpora cieľovej skupiny fyzických osôb v nepriaznivej sociálnej situácii, so zameraním sa na zníženie rizika ich sociálneho vylúčenia a zlepšenie predpokladov na ich aktívne začlenenie na trhu práce. V rámci projektu sa vytvorí a prostredníctvom partnerov (ústavy na výkon trestu odňatia slobody, ÚPSVAR a MS SR) overia inovatívne aktivity ako súčasť systému komplexnej podpory, najmä v prípade znevýhodnených skupín klientov. K inovatívnym aktivitám patria informačno-poradenské služby, ktoré pre osoby v nástupných oddieloch budú zamerané na diagnostiku sociálnych problémov, rizík a potrieb po nástupe do výkonu trestu odňatia slobody. Na základe získaných údajov budú stanovené programy pre zachovanie a udržanie sociálnej kondície klientov. Pre osoby vo výstupných oddieloch budú služby zamerané na komplexnú sociálnu podporu pri prechode do spoločnosti a v edukatívnej oblasti budú smerovať k uplatneniu sa na trhu práce, riešeniu závislosti, k podpore finančnej gramotnosti a sociálneho ukotvenia prostredníctvom práce s rodinnými príslušníkmi či blízkymi osobami. Digitalizácia informačno-poradenských služieb a vzdelávacích programov bude zameraná na znižovanie administratívnej náročnosti a podporu flexibility a adresnosti intervencií, najmä pre klientov v záťažových situáciách. Vzdelávanie odborného personálu bude realizované najmä v oblasti motivácie, lektorských zručností, riešenia konfliktov, zaobchádzania s osobami so špecifickými potrebami a pod. Realizácia projektu 9/2023 - 7/2029	14.9.2023	14.11.2023	17 997 236,98	15 297 651,43	ESF+	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže

Kód výzvy / vyzvania	Druh výzvy	Názov výzvy / vyzvania	Popis	Dátum vyhlásenia výzvy/vyzvania	Dátum ukončenia výzvy / vyzvania	Finančná alokácia NFP (€)	Finančná alokácia EÚ (€)	Fond	Vyhlasovateľ výzvy	Žiadateľ
Priorita 8P1. Fond spravodlivej transformácie										
PSK-MPSVR-003-2023-NP-FST	Priame vyzvanie	Podpora zamestnatelnosti v regióne horná Nitra II.	Cieľom výzvy je prostredníctvom nenávratného finančného príspevku zmierniť dôsledky ukončenia ťažby a spaľovania uhlia na zamestnancov Hornonitrianske bane Prievidza, a.s. (ďalej len „HBP“) a Slovenské elektrárne, a.s., odštepný závod Elektrárne Nováky so sídlom v Zemianskych Kostolánoch (ďalej len „ENO“) a vytvoriť podmienky pre ich prechod z upadajúceho odvetvia ťažby hnedého uhlia a transformujúceho sa odvetvia energetiky do nového zamestnania v iných odvetviach hospodárskej činnosti v regióne. Zamestnancom bude poskytnutá cielená pomoc a podpora zameraná na zvyšovanie kvalifikácie, rekvalifikáciu, rozvoj osobných kompetencií a mäkkých zručností. Realizácia projektu 12/2023 - 1/2025	13.12.2023	12.2.2024	12 355 796,74	10 502 427,23	FST	Sprostredkovateľský orgán P SK - MPSVR SR	Trenčiansky samosprávny kraj

Zdroj: MPSVR

Tabuľka 50 Čerpanie výdavkov kapitoly 22 – MPSVR SR podľa programového rozpočtovania

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2023	%
07C	Sociálna inklúzia	3 383 660 619	4 216 790 098	4 203 792 017	99,7
07C0A	Podpora sociálnych služieb	201 610 431	206 842 051	203 444 612	98,4
07C0A01	- Verejní poskytovatelia sociálnych služieb	71 346 680	76 146 680	76 133 910	100,0
07C0A02	- Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb	130 263 751	130 695 371	127 310 702	97,4
07C0B	OP EP pre najodkázanejšie osoby	10 960 375	25 541 526	25 541 526	100,0
07C0B01	- Sociálne začlenenie najodkázanejších osôb	10 960 375	25 541 526	25 541 526	100,0
07C01	Pomoc v hmotnej núdzi	159 731 824	151 311 092	150 145 664	99,2
07C0101	- Dávka v hmotnej núdzi	115 215 944	132 296 919	131 515 228	99,4
07C0102	- Dotácia na výkon osobitného príjemcu	133 183	130 325	130 035	99,8
07C0103	- Dotácia na stravu pre dieťa v hmotnej núdzi	20 225 000	3 412 568	3 243 270	95,0
07C0104	- Dotácia na školské potreby pre dieťa v hmotnej núdzi	1 100 000	1 053 642	953 806	90,5
07C0106	- Náhradné výživné	10 750 000	14 417 638	14 303 325	99,2
07C0108	- Potravinová a materiálna deprivácia	12 307 697	0	0	0,0
07C02	Podpora rodiny	1 696 739 811	2 053 652 069	2 051 471 311	99,9
07C0201	- Prídavok na dieťa	536 102 000	787 698 468	786 557 895	99,9
07C0202	- Rodičovský príspevok	649 018 455	659 145 936	659 067 177	100,0
07C020A	- Štátom platené poistné	460 809 575	451 910 326	451 910 326	100,0
07C020B	- Príspevok na starostlivosť o dieťa	1 000 000	462 356	341 168	73,8
07C020D	- Dotácia na podporu výchovy k stravovacím návykom	0	113 287 151	112 650 417	99,4
07C020E	- Príspevok pri narodení dieťaťa	44 619 281	37 108 180	37 019 624	99,8
07C020F	- Príspevok na pohreb	5 190 500	4 039 652	3 924 704	97,2
07C03	Kompenzácia sociálnych dôsledkov ŤŽP	563 965 798	611 002 831	610 408 470	99,9
07C0301	- Peňažný príspevok na osobnú asistenciu	107 350 000	113 957 233	113 662 898	99,7
07C0302	- Peňažný príspevok na opatrovanie	360 388 977	396 777 732	396 630 618	100,0
07C0303	- Ostatné príspevky - opakované	71 421 381	72 325 983	72 283 691	99,9
07C0304	- Ostatné príspevky - jednorazové	24 805 440	27 941 883	27 831 263	99,6
07C04	Iniciatívy v oblasti sociálnej inklúzie	10 210 000	66 686 237	63 646 550	95,4
07C040A	- Ostatné iniciatívy	8 050 000	20 308 663	17 600 203	86,7
07C040H	- Kompenzačný príspevok baníkom	2 160 000	1 958 121	1 936 398	98,9
07C040I	- Stabilizačný príspevok	0	44 419 453	44 109 949	99,3

pokračovanie tabuľky 50

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2023	%
07C05	Starostlivosť o ohrozené deti	184 142 056	191 070 050	190 759 366	99,8
07C0502	- Štátne centrá pre deti a rodiny	121 171 267	128 382 061	128 365 019	100,0
07C0503	- Neštátne centrá pre deti a rodiny	26 279 660	31 136 265	31 109 196	99,9
07C0504	- Prevencia a sanácia (MVO)	1 000 000	843 548	843 102	99,9
07C0505	- Náhradná rodinná starostlivosť - opakované príspevky	33 491 129	28 923 934	28 708 834	99,3
07C0506	- Náhradná rodinná starostlivosť - jednorazové príspevky	2 200 000	1 784 242	1 733 215	97,1
07C06	Nesystémové dávky sociálneho poistenia	178 228 633	155 948 633	155 948 633	100,0
07C0C	13. dôchodok	310 000 000	748 639 650	746 329 926	99,7
07C0D	Plán obnovy a odolnosti	68 071 691	6 095 959	6 095 959	100,0
07C0D01	- Implementačné kapacity	1 323 900	858 487	858 487	100,0
07C0D02	- Rozvoj kapacít sociálnych služieb	65 657 603	0	0	0,0
07C0D03	- Inšpekcia sociálnych služieb	0	3 832 274	3 832 274	100,0
07C0D04	- Komponent 10	1 090 188	0	0	0,0
07C0D05	- Rozšírenie kapacít komunitnej sociálnej starostlivosti	0	1 405 198	1 405 198	100,0
07E	Tvorba a implementácia politík	1 107 480 340	249 183 401	249 084 985	100,0
07E03	Riadiaca, koncepcná a výskumná činnosť	922 608 940	32 294 763	32 238 878	99,8
07E0301	- Aparát ministerstva	922 608 940	32 294 763	32 238 878	99,8
07E04	Výkon št. spr. na úseku soc. vecí, rodiny, práce a zam.	182 430 197	214 227 668	214 192 578	100,0
07E0401	- Špecializovaná štátna správa	165 510 741	195 851 356	195 831 911	100,0
07E0402	- Ostatná štátna správa	16 919 456	18 376 312	18 360 667	99,9
07E05	Implementácia projektov ESF	1 055 325	1 055 325	1 047 884	99,3
07E0501	- Implementačná agentúra	1 055 325	1 055 325	1 047 884	99,3
07E06	Európsky orgán práce - ELA	1 385 878	1 605 645	1 605 645	100,0
	Medzirezortné programy a podprogramy, ktorých je kapitola gestorom a účastníkom				
06G	Ludské zdroje	593 094 331	431 325 424	430 980 768	99,9
06G04	Aktívna politika trhu práce a zvýš. zamest. - MPSVR SR	36 850 003	70 060 859	69 812 108	99,6
06G0404	- Národné programy na rozvoj APTP a zvýšenie zamest.	27 800 000	62 481 349	62 236 009	99,6
06G040J	- Individuálna štátna pomoc	4 749 526	2 661 526	2 660 751	100,0
06G040P	- Pomoc znevýhodneným na trhu práce prostredníctvom RO	4 300 477	4 917 984	4 915 348	99,9

pokračovanie tabuľky 50

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2023	%
06G1S	OP Ľudské zdroje 2014 - 2020 - MPSVR SR	211 879 613	356 194 590	356 098 685	100,0
06G1S01	- Zamestnanosť	93 668 291	150 683 141	150 681 778	100,0
06G1S02	- Sociálne začlenenie	13 824 772	56 003 558	55 992 632	100,0
06G1S03	- Technická pomoc	0	3 464 037	3 464 037	100,0
06G1S04	- Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých	0	4 098 364	4 098 364	100,0
06G1S05	- REACT- EÚ	97 965 517	104 292 435	104 208 819	99,9
06G1S06	- Technická pomoc REACT- EÚ	6 421 033	6 627 388	6 627 388	100,0
06G1S07	- CARE - ESF	0	7 838 442	7 838 442	100,0
06G1S08	- CARE - EFRR	0	23 187 225	23 187 225	100,0
06G21	Inovatívny, prístupný a rozvíjajúci sa trh práce	344 364 715	5 069 975	5 069 975	100,0
06G2101	- Projekty financované z ESF	315 184 417	5 069 975	5 069 975	100,0
06G2102	- Projekty financované z EFRR	29 180 298	0	0	0,0
	Podprogramy, ktoré kapitola rieši ako účastník medzirezortného programu				
0EJ	Medzirezortný program Informačná spoločnosť 2014-2020	0	984 796	984 796	100,0
0EJ0I	- Informačná spoločnosť 2014-2020 - MF SR-MPSVR SR	0	984 796	984 796	100,0
0EJ0I01	- Elektronizácia služieb NIP	0	984 796	984 796	100,0
0EK	Informačné technológie financované zo štátneho rozpočtu	25 669 132	29 277 063	28 930 960	98,8
0EK0H	Informačné technológie financované zo ŠR - MPSVR SR	25 669 132	29 277 063	28 930 960	98,8
0EK0H01	- Systémy vnútornej správy	234 000	2 251 257	2 251 895	100,0
0EK0H02	- Špecializované systémy	1 623 725	32	32	100,0
0EK0H03	- Podporná infraštruktúra	12 237 407	15 473 188	15 274 221	98,7
0EK0H04	- IS Riadenie Sociálnych Dávok	2 950 000	3 017 726	2 869 952	95,1
0EK0H05	- IS KIDS	450 000	173 844	173 844	100,0
0EK0H06	- Informačný Systém Služieb Zamestnanosti	3 000 000	5 501 479	5 501 479	100,0
0EK0H08	- IS SAP	2 249 000	815 184	815 184	100,0
0EK0H09	- IS SOFTIP	925 000	514 602	514 602	100,0
0EK0H0A	- IS DMS	2 000 000	1 529 751	1 529 751	100,0

pokračovanie tabuľky 50

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2023	%
06H09	Hospodárska mobilizácia - MPSVR SR	45 189	9 489	8 474	89,3
09706	Príspevky SR do medzinárod. organizácií - MPSVR SR	570 000	570 000	550 400	96,6
0AR05	MPSVR SR - Protidrogová politika	50 000	50 000	23 250	46,5
	Výdavky spolu za kapitolu	5 110 569 611	4 928 190 271	4 914 355 650	99,7

Zdroj: MPSVR SR, Návrh štátneho záverečného účtu (skutočnosť k 31.12. 2023)

PRÍLOHA KU KAPITOLE 4

Tabuľka 1 Zoznam vybraných indikátorov sociálnej inklúzie (2015 – 2023)

	2016			2017			2018			2019			2020			2021			2022			2023			Rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (celá populácia) - nová metodika	17,1	17,0	17,2	15,8	15,8	15,8	15,2	15,0	15,3	14,8	14,1	15,5	13,8	13,4	14,2	15,6	15,0	16,2	16,5	16,0	17,0	17,6	18,0	17,2	1,1	2,0	0,2
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (0-15) - nová metodika	25,0	24,0	26,0	22,5	22,9	22,2	23,2	23,6	22,8	20,4	19,8	21,1	18,1	17,9	18,3	19,9	20,3	19,5	23,9	25,3	22,4	25,0	26,8	23,2	1,1	1,5	0,8
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (0-17) - nová metodika	24,5	23,8	25,2	22,7	22,7	22,6	23,3	23,6	23,1	21,0	21,0	21,0	18,4	18,2	18,5	19,7	20,0	19,4	24,7	25,2	24,1	25,3	27,5	22,9	0,6	2,3	-1,2
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (18-64) - nová metodika	16,3	16,2	16,3	14,8	14,9	14,6	14,0	13,7	14,3	13,7	13,1	14,3	12,9	12,6	13,2	14,8	14,5	15,2	15,4	14,6	16,1	16,2	16,4	16,1	0,8	1,8	0,0
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (65+) - nová metodika	11,5	10,5	12,1	11,8	9,6	13,2	10,3	8,9	11,3	12,3	8,9	14,6	12,3	10,3	13,7	13,9	10,3	16,3	11,9	9,7	13,4	14,0	12,1	15,3	2,1	2,4	1,9
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia - podľa vybraných typov domácností																											
jednotlivec	20,6	26,5	17,5	22,2	29,7	18,3	20,6	23,4	19,2	26,2	27,1	25,7	27,8	28,6	27,4	30,1	29,7	30,3	28,8	26,6	29,9	32,2	29,5	33,4	3,4	2,9	3,5
jednotlivec starší ako 65 rokov	14,6	:	:	15,9	:	:	15,8	:	:	24,2	:	:	31,3	:	:	32,5	:	:	30	:	:	36,8	:	:	6,8	:	:
jednotlivec s najmenej jedným dieťaťom	40,1	:	:	46,3	:	:	42,3	:	:	38,0	:	:	37,4	:	:	35,2	:	:	46,5	:	:	46,4	:	:	-0,1	:	:
dvaja dospelí s tromi a viac závislými deťmi	37,7	:	:	37,1	:	:	3,9	:	:	38,0	:	:	38	:	:	37,8	:	:	43,8	:	:	37,1	:	:	-6,7	:	:
Vplyv sociálnych transférov na zníženie rizika chudoby (s výnimkou dôchodkov)	31,0	29,8	31,6	29,1	29,1	29,7	31,1	29,5	31,7	38,0	38,0	38,3	40,0	40,0	40,0	43,1	45,3	41,3	33,8	33,8	33,8	36,4	36,4	37,3	2,6	2,5	3,5
Vplyv sociálnych transférov na zníženie rizika chudoby (vrátane dôchodkov)	66,5	63,9	68,4	66,8	64,9	68,9	67,1	65,1	68,5	68,0	66,8	69,3	69,5	68,9	70,1	70,4	70,9	70,1	68,4	67,3	69,4	65,5	63,8	67,3	-3,0	-3,5	-2,1
Miera rizika chudoby podľa pohlavia (celá populácia)	12,7	12,7	12,8	12,4	12,4	12,3	12,2	12,2	12,3	11,9	11,6	12,1	11,4	11,1	11,7	12,3	11,7	12,8	13,7	13,5	13,9	14,3	14,7	13,8	0,6	1,2	-0,1
Miera rizika chudoby (0-5 roční)	19,4	18,1	20,6	16,9	16,5	17,2	19,8	19,9	19,7	20,6	19,4	22,0	17,9	16,9	19,0	17,4	17,2	17,6	22,1	24,1	20,0	22,7	25,9	19,3	0,6	1,8	-0,7

Miera rizika chudoby (6-11 roční)	22,7	22,4	23,0	20,5	23,1	17,7	18,8	19,6	18,0	17,9	18,5	17,4	17,3	17,6	16,9	18,0	18,0	18,1	18,9	18,8	19,1	21,1	23,0	19,3	2,2	4,2	0,2
Miera rizika chudoby (12-17 roční)	20,2	19,6	20,9	21,9	20,7	23,2	22,9	23,8	22,0	18,4	21,3	15,1	15,5	15,8	15,2	17,3	17,1	17,5	25,3	24,9	25,7	24,1	24,6	23,5	-1,2	-0,3	-2,2
Miera rizika chudoby (0-15)	21,4	20,5	22,4	19,7	20,3	19,0	20,2	20,9	19,5	18,3	18,5	18,0	16,7	16,5	16,9	17,7	17,7	17,7	21,2	22,4	19,9	22,4	23,8	20,9	1,2	1,4	1,0
Miera rizika chudoby (0-17)	20,8	20,2	21,5	19,9	20,4	19,4	20,5	21,2	19,8	19,0	19,7	18,2	17,0	16,8	17,1	17,6	17,4	17,7	22,1	22,5	21,6	22,6	24,4	20,7	0,5	1,9	-0,9
Miera rizika chudoby (18-24)	14,8	11,2	18,5	14,5	12,6	16,5	14,0	12,9	15,1	14,7	14,9	14,6	13,0	13,0	13,0	14,6	14,0	15,2	21,6	20,2	23,1	17,0	16,0	18,0	-4,6	-4,2	-5,1
Miera rizika chudoby (25-54)	12,2	12,5	11,9	11,5	11,4	11,7	11,3	10,9	11,7	10,2	9,6	10,8	10,1	9,9	10,4	11,0	10,7	11,4	11,8	11,2	12,5	13,2	13,8	12,5	1,4	2,6	0,0
Miera rizika chudoby (55-64)	9,5	10,5	8,6	9,4	10,5	8,4	9,6	9,7	9,5	9,8	10,2	9,4	9,7	10,0	9,5	10,0	10,2	9,8	12,0	12,3	11,7	10,5	10,2	10,8	-1,5	-2,1	-0,9
Miera rizika chudoby (18-64)	12,0	12,0	12,1	11,5	11,4	11,6	11,3	10,9	11,6	10,7	10,4	11,0	10,3	10,2	10,4	11,2	11,0	11,4	12,7	12,3	13,0	13,1	13,4	12,7	0,4	1,1	-0,3
Miera rizika chudoby (65+)	5,7	4,3	6,5	6,9	4,9	8,3	6,4	5,2	7,1	8,7	6,1	10,5	9,5	7,3	10,9	10,3	6,8	12,6	8,1	6,1	9,5	9,6	7,6	11,0	1,5	1,5	1,5
Hranica rizika chudoby - domácnosť jednotlivca (EUR)	4 171			4 310			4 477			4 872			5 222			5 084			5 291			5 528			237,0		
Hranica rizika chudoby - domácnosť jednotlivca (PPS)	6 280			5 763			5 846			6 302			6 046			5 655			5 896			6 402			506,0		
Hranica rizika chudoby - domácnosť 2 dospelí (EUR)	6 256			6 465			6 716			7 307			7 833			7 626			7 937			8 292			355,0		
Hranica rizika chudoby - domácnosť 2 dospelí (PPS)	9 419			8 645			8 770			9 453			9 068			8 483			8 843			9 603			760,0		
Hranica rizika chudoby - domácnosť 2 dospelí a 2 deti <14 rokov (EUR)	8 758			9 051			9 402			10 230			10 966			10 676			11 111			11 609			498,0		
Hranica rizika chudoby - domácnosť 2 dospelí a 2 deti < 14 rokov (PPS)	13 187			12 103			12 278			13 234			12 696			11 876			12 381			13 444			1 063,0		
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (celá populácia)	7,7	7,4	8,0	x	x	x	x	x	x	7,1	7,2	7,0	5,7	6,1	5,3	5,0	4,6	5,4	8,2	7,7	8,7	6,1	6,4	5,8	-2,1	-1,3	-2,9
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (0-17)	15,0	11,6	18,5	x	x	x	x	x	x	13,9	15,5	12,1	8,9	10,6	6,9	7,3	6,0	8,6	11,0	9,8	12,4	9,5	12,3	6,4	-1,5	2,5	-6,0

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2023
Príloha ku kapitole 4

Pretrvávajúca miera rizika chudoby (18-64)	7,3	7,4	7,3	x	x	x	x	x	x	6,4	6,2	6,7	5,4	5,5	5,2	4,7	4,7	4,6	8,0	8,3	7,8	5,5	5,6	5,4	-2,5	-2,7	-2,4
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (65+)	2,7	2,6	2,7	x	x	x	x	x	x	3,8	2,9	4,4	4,1	3,7	4,4	4,4	3,0	5,5	6,5	3,1	8,8	5,4	3,9	6,6	-1,1	0,8	-2,2
Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby (celá populácia)	26,1	27,8	24,3	26,0	28,8	23,9	25,6	26,0	22,9	25,2	27,9	23,1	23,7	25,7	21,3	27,7	27,9	27,5	18,4	19,0	17,7	29,9	33,9	26,9	11,5	14,9	9,2
Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby (0-5)	34,1	35,2	30,6	29,5	25,4	37,4	25,1	8,3	26,1	24,8	22,5	24,3	32,5	24,3	28,2	28,1	28,7	24,3	29,7	14,4	42,1	42,8	36,8	17,8	13,1	22,4	
Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby (6-11)	26,6	32,0	24,7	31,5	29,5	33,1	26,1	26,2	26,1	27,1	33,3	24,6	29,5	29,5	32,5	26,7	26,2	27,6	29,9	31,7	28,5	41,2	42,8	37,7	11,3	11,1	9,2
Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby (12-17)	35,0	28,6	35,9	29,5	32,3	29,4	26,4	26,4	26,8	40,2	44,5	25,2	31,6	31,6	32,8	29,9	31,3	28,9	24,5	25,0	23,7	29,3	29,0	30,5	4,8	4,0	6,8
Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby (0-17)	31,6	33,1	30,6	30,3	28,2	31,5	26,1	26,1	26,3	27,9	33,5	25,2	29,5	29,5	29,2	28,7	28,7	28,7	25,0	29,7	23,4	37,7	40,2	33,8	12,7	10,5	10,4
Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby (18-64)	26,4	27,1	26,1	28,0	29,7	25,0	26,0	26,3	25,1	27,5	28,7	26,1	25,1	26,7	23,7	27,5	27,7	27,4	17,1	15,7	17,7	35,7	35,7	35,7	18,6	20,0	18,0
Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby (65+)	10,3	11,6	9,8	9,6	9,3	9,7	7,4	3,6	8,6	12,4	12,1	12,6	12,8	15,8	11,9	26,6	25,3	27,4	12,7	14,4	11,2	15,6	19,4	13,6	2,9	5,0	2,4
Dlhodobá miera nezamestnanosti (15-74) - nová metodika	6,8	6,0	7,6	5,9	5,7	6,0	4,7	4,4	5,0	3,9	3,7	4,0	3,7	3,5	4,0	3,9	3,8	4,0	4,1	4,1	4,0	3,8	3,7	3,9	-0,3	-0,4	-0,1
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (populácia 0-64)	6,4	6,6	6,2	5,3	5,2	5,4	5,2	5,1	5,2	6,3	6,5	6,0	4,3	4,6	4,1	4,9	5,0	4,7	3,8	3,9	3,8	4,6	5,2	4,1	0,8	1,3	0,3
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (0-5 roční)	9,0	8,0	10,0	7,1	5,3	8,8	6,1	4,6	7,5	7,4	8,4	6,3	3,6	3,8	3,4	4,9	4,8	5,1	5,3	4,6	6,1	9,0	10,6	7,3	3,7	6,0	1,2
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (6-11 roční)	9,3	8,7	10,0	7,1	6,2	8,0	5,7	5,7	5,7	6,4	7,6	5,2	4,7	5,4	4,0	5,4	7,8	2,8	5,5	6,9	4,0	4,8	4,3	5,3	-0,7	-2,6	1,3
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (12-17 roční)	7,7	6,7	8,8	7,7	7,6	7,9	7,2	6,7	7,8	6,7	7,7	5,6	3,3	3,4	3,3	3,7	5,7	1,9	3,7	4,1	3,4	5,3	6,7	3,8	1,6	2,6	0,4
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (0-17 roční)	8,6	7,8	9,6	7,3	6,4	8,2	6,3	5,7	7,0	6,8	7,9	5,7	3,9	4,2	3,6	4,7	6,0	3,3	4,8	5,2	4,4	6,1	6,9	5,3	1,3	1,7	0,9
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (18-64 roční)	5,8	6,3	5,2	4,7	4,9	4,5	4,8	4,9	4,7	6,1	6,1	6,1	4,5	4,7	4,3	4,9	4,7	5,2	3,5	3,5	3,5	4,1	4,6	3,7	0,6	1,1	0,2
Deti žijúce v domácnostiach bez zamestnania (0-17)	7,7	:	:	8,0	:	:	7,2	:	:	7,5	:	:	7,6	:	:	7,5	:	:	6,5	:	:	6,0	:	:	-0,5	:	:

Populácia žijúca v domácnostiach bez zamestnania (18-59)	6,4	6,3	6,6	6,6	6,4	6,8	5,8	5,7	5,8	6,2	6,1	6,3	6,6	6,5	6,8	6,4	6,7	6,1	5,4	5,7	5,1	5,0	5,0	4,9	-	0,4	-	0,7	-	0,2	
Osoby, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a nepokračujú v ďalšom vzdelávaní (18-24)	7,4	7,6	7,2	9,3	8,5	10,3	8,6	8,3	8,8	8,3	8,8	7,9	7,6	7,7	7,4	7,8 (b)	8,1 (b)	7,5 (b)	7,4 (b)	7,5 (b)	7,3 (b)	6,4	6,8	6,0	-	1,0	-	0,7	-	1,3	
Závažná materiálna a sociálna deprivácia (celá populácia)	7,6	7,5	7,7	6,3	6,3	6,4	5,4	5,4	5,5	5,9	5,6	6,2	4,5	4,3	4,7	5,7	5,7	5,7	6,3	5,9	6,6	7,0	7,0	6,9	0,7	1,1	1,1	0,3	0,3	0,3	
Závažná materiálna a sociálna deprivácia (0-15)	10,5	10,2	10,9	9,5	9,6	9,3	8,0	7,7	8,4	7,3	6,9	7,6	4,6	4,3	5,0	7,3	8,4	6,1	10,5	11,3	9,6	11,5	11,7	11,4	1,0	0,4	0,4	1,8	1,8	1,8	
Závažná materiálna a sociálna deprivácia (0-17)	10,5	10,2	10,8	9,3	9,1	9,6	7,9	7,5	8,5	7,4	7,4	7,4	4,9	4,6	5,2	7,4	8,9	6,0	10,8	11,4	10,1	11,5	11,8	11,2	0,7	0,4	0,4	1,1	1,1	1,1	
Závažná materiálna a sociálna deprivácia (18-64)	7,0	6,8	7,1	5,5	5,6	5,5	4,8	5,0	4,6	5,6	5,3	5,9	4,4	4,2	4,6	5,1	4,9	5,4	5,1	4,5	5,7	5,7	5,6	5,8	0,6	1,1	1,1	0,1	0,1	0,1	
Závažná materiálna a sociálna deprivácia (65+)	7,0	6,9	7,0	6,2	5,5	6,6	5,0	4,3	5,4	5,3	4,3	6,0	4,5	4,3	4,7	5,7	4,6	6,3	5,8	5,0	6,3	6,8	6,8	6,8	1,0	1,8	1,8	0,5	0,5	0,5	
Materiálna a sociálna deprivácia (celá populácia)	15,5	14,8	16,2	13,5	12,7	14,2	12,3	11,8	12,8	11,4	10,6	12,1	9,7	9,1	10,3	9,2	8,8	9,7	10,5	10,1	10,8	14,0	13,9	14,1	3,5	3,8	3,8	3,3	3,3	3,3	
Materiálna a sociálna deprivácia (0-15)	19,2	19,0	19,5	16,5	16,8	16,1	15,6	14,7	16,6	11,9	11,3	12,5	10,1	9,5	10,7	9,6	10,9	8,2	14,1	15,6	12,5	17,5	18,4	16,6	3,4	2,8	2,8	4,1	4,1	4,1	
Materiálna a sociálna deprivácia (0-17)	19,0	18,7	19,3	16,6	16,4	16,8	15,7	14,6	16,9	12,2	11,9	12,4	10,4	9,8	11,0	9,9	11,3	8,4	14,4	15,4	13,3	17,7	18,8	16,5	3,3	3,4	3,4	2,2	2,2	2,2	
Materiálna a sociálna deprivácia (18-64)	14,0	13,5	14,6	12,0	11,5	12,6	11,0	10,9	11,1	10,7	10,2	11,2	9,0	8,7	9,4	8,8	8,2	9,4	9,3	8,6	9,9	12,5	12,3	12,7	3,2	3,7	3,7	2,8	2,8	2,8	
Materiálna a sociálna deprivácia (65+)	17,8	15,5	19,3	16,1	14,2	17,2	13,8	12,7	14,5	13,3	10,5	15,2	11,3	9,8	12,4	10,1	7,8	11,6	10,6	9,3	11,5	15,4	14,3	16,2	4,8	5,0	5,0	4,7	4,7	4,7	
Miera rizika chudoby podľa typu domácnosti:																															
jednotlivec mladší ako 65 rokov	22,7	:	:	25,8	:	:	23,0	:	:	22,4	:	:	18,9	:	:	20,8	:	:	23,7	:	:	22,0	:	:	-	1,7	:	:	:	:	:
jednotlivec starší ako 65 rokov	9,0	:	:	11,9	:	:	12,4	:	:	20,1	:	:	27,6	:	:	28,5	:	:	25,9	:	:	32,3	:	:	6,4	:	:	:	:	:	:
jednotlivec	15,5	21,9	12,2	18,2	25,1	14,5	17,2	20,6	15,4	21,1	22,9	20,2	23,8	26,1	22,6	24,9	24,9	24,9	24,8	21,7	26,2	27,5	25,9	28,2	2,7	4,2	4,2	2,0	2,0	2,0	
dva dospelí, najmenej jeden starší ako 65 rokov	2,5	:	:	4,0	:	:	3,6	:	:	5,2	:	:	5,3	:	:	6,7	:	:	5,5	:	:	5,2	:	:	-	0,3	:	:	:	:	:
dva dospelí, obaja mladší ako 65 rokov	8,1	:	:	7,2	:	:	9,5	:	:	7,2	:	:	8,6	:	:	8,4	:	:	8,9	:	:	7,7	:	:	-	1,2	:	:	:	:	:
jednotlivec s najmenej jedným dieťaťom	33,6	:	:	37,3	:	:	36,7	:	:	32,1	:	:	33,9	:	:	33,7	:	:	45,9	:	:	41,0	:	:	-	4,9	:	:	:	:	:

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2023
Príloha ku kapitole 4

dva dospelí s jedným závislým dieťaťom	10,5	:	:	9,8	:	:	11,4	:	:	10,3	:	:	11,0	:	:	11,4	:	:	14,8	:	:	13,2	:	:	-1,6	:	:
dva dospelí s dvomi závislými deťmi	14,8	:	:	14,7	:	:	14,5	:	:	10,2	:	:	10,3	:	:	10,6	:	:	10,2	:	:	15,7	:	:	5,5	:	:
dva dospelí s tromi a viac závislými deťmi	34,8	:	:	35,4	:	:	36,7	:	:	37,8	:	:	37,1	:	:	36,3	:	:	40,1	:	:	34,4	:	:	-5,7	:	:
traja a viac dospelí so závislými deťmi	15,7	:	:	13,6	:	:	13,3	:	:	14,7	:	:	13,1	:	:	12,2	:	:	16,1	:	:	15,2	:	:	-0,9	:	:
domácnosti so závislými deťmi	17,2	:	:	16,2	:	:	16,1	:	:	15,2	:	:	14,4	:	:	14,6	:	:	18,4	:	:	18,3	:	:	-0,1	:	:
domácnosti bez závislých detí	7,2	:	:	7,6	:	:	7,3	:	:	7,9	:	:	8,0	:	:	9,2	:	:	7,7	:	:	9,3	:	:	1,6	:	:
Miera rizika chudoby podľa intenzity práce domácnosti (vek 18-64)																											
domácnosti bez detí - veľmi nízkou intenzitou práce (0 - 0,2)	55,2	56,6	52,1	56,9	57,8	55,1	65,0	65,8	63,7	57,8	60,5	54,1	56,9	59,1	53,7	48,7	54,8	41,8	57,8	59,9	55,2	47,9	49,0	45,9	-9,9	-10,9	-9,3
domácnosti bez detí - s nie veľmi nízkou intenzitou práce (0,2 - 1)	5,2	5,2	5,2	5,4	5,7	5,0	4,9	5,2	4,5	3,7	3,9	3,5	1,0	4,1	3,8	5,5	6,1	4,9	5,5	5,5	5,4	7,8	8,7	6,9	2,3	3,2	1,5
domácnosti bez detí - nízkou intenzitou práce (0,2 - 0,45)	26,9	29,3	23,6	31,2	34,0	27,3	29,2	31,5	25,8	13,4	11,4	15,5	27,2	28,3	25,9	13,4	8,7	19,4	43,0	44,6	41,2	11,0	15,1	5,7	-32,0	-29,5	-35,5
domácnosti bez detí - strednou intenzitou práce (0,45 - 0,55)	10,2	10,1	10,3	13,2	13,1	13,3	16,0	18,9	12,4	14,3	15,7	12,5	8,4	9,0	7,8	10,0	11,0	8,8	25,1	30,3	19,9	19,3	23,9	15,4	-5,8	-6,4	-4,5
domácnosti bez detí - vysokou intenzitou práce (0,55 - 0,85)	2,4	1,7	3,3	2,6	1,7	3,7	2,8	2,5	3,1	1,4	1,3	1,4	4,9	5,4	4,3	5,0	5,7	4,2	2,9	2,8	3,1	7,4	8,9	5,9	4,5	6,1	2,8
domácnosti bez detí - veľmi vysokou intenzitou práce (0,85 - 1)	3,2	3,3	3,2	3,2	3,7	2,6	2,1	4,8	2,4	1,8	2,0	1,6	1,9	2,0	1,9	4,3	5,1	3,5	2,1	1,7	2,5	6,5	6,9	6,0	4,4	5,2	3,5
domácnosti s deťmi - veľmi nízkou intenzitou práce (0 - 0,2)	86,7	89,4	86,4	88,1	92,2	85,1	86,0	89,0	83,9	88,4	92,2	85,5	93,7	97,3	90,5	95,0	95,7	94,5	92,7	93,2	92,3	91,8	94,0	89,4	-0,9	0,8	-2,9
domácnosti s deťmi - nízkou intenzitou práce inou ako veľmi nízkou (0,2 - 1)	11,6	11,3	11,8	11,3	11,1	11,5	11,2	10,6	11,7	9,2	8,8	9,7	10,3	9,8	10,9	10,3	10,0	10,5	14,1	14,0	14,2	13,1	12,8	13,3	-1,0	-1,2	-0,9
domácnosti s deťmi - nízkou intenzitou práce (0,2 - 0,45)	47,1	51,6	43,5	44,3	44,0	44,6	36,3	31,5	41,1	52,8	46,9	57,6	49,6	45,2	53,8	33,8	32,1	35,6	37,5	39,5	35,7	30,7	31,3	30,1	-6,8	-8,2	-5,6
domácnosti s deťmi - strednou intenzitou práce (0,45 - 0,55)	27,5	27,2	21,7	25,6	24,8	26,4	24,5	24,7	24,3	28,0	27,9	28,0	27,1	28,1	26,2	20,1	21,1	19,1	30,7	32,2	29,3	25,6	25,7	25,5	-5,1	-6,5	-3,8

domácnosti s deťmi - vysokou intenzitou práce (0,55 - 0,85)	10,9	9,5	12,2	7,7	8,1	7,3	8,7	9,0	8,4	4,9	5,0	4,8	8,2	7,2	9,2	7,5	6,5	8,4	12,4	10,5	14,2	8,8	7,5	10,0	- 3,6	- 3,0	- 4,2
domácnosti s deťmi - veľmi vysokou intenzitou práce (0,85 - 1)	5,1	5,2	5,0	6,6	6,1	7,0	6,7	5,8	7,5	2,7	2,5	2,9	3,9	3,2	4,5	5,9	5,5	6,3	7,0	6,7	7,2	10,5	10,4	10,5	3,5	3,7	3,3
Miera rizika chudoby podľa podľa najčastejšej ekonomickej aktivity (18+)																											
nezamestnaní	47,6	49,8	45,2	49,2	53,2	45,1	51,0	54,9	46,6	56,7	60,3	52,6	56,1	61,5	50,7	52,7	55,9	48,8	53,6	57,2	50,0	52,9	59,1	47,5	- 0,7	1,9	- 2,5
zamestnaní	6,5	6,9	6,0	6,3	6,8	5,8	6,0	6,2	5,8	4,4	5,2	3,4	5,2	6,0	4,2	6,7	7,2	6,0	7,1	7,9	6,2	9,1	10,1	7,9	2,0	2,2	1,7
dôchodcovia	6,0	4,9	6,8	7,6	6,2	8,6	7,0	5,8	7,8	8,6	6,5	10,1	9,6	7,4	11,0	10,1	7,1	12,2	9,5	7,7	10,7	10,1	8,1	11,5	0,6	0,4	0,8
iná neaktívna osoba	19,8	17,4	21,2	19,6	17,0	21,0	19,8	16,9	21,4	19,5	14,2	22,1	20,9	19,4	21,8	17,4	14,4	19,0	24,3	23,2	24,7	20,7	19,1	21,7	- 3,6	- 4,1	- 3,0
Miera rizika chudoby podľa typu vlastníctva																											
vlastník	12,0	12,0	12,1	11,2	11,2	11,2	11,0	11,1	10,9	10,6	10,2	10,9	10,2	9,8	10,5	10,5	9,9	11,1	12,1	11,7	12,4	13,1	13,6	12,6	1,0	1,9	0,2
nájomca	19,7	19,9	19,6	24,4	24,1	24,7	27,0	25,2	28,7	27,0	27,6	26,4	28,3	29,1	27,6	40,1	41,4	39,0	40,0	41,3	38,7	36,1	35,2	36,9	- 3,9	- 6,1	- 1,8
Rozptyl okolo hranice miery rizika chudoby - 40% národného ekvivaletného mediánu príjmu	5,5	5,8	5,3	5,3	5,6	5,0	3,3	3,5	3,1	4,7	5,2	4,3	4,1	4,4	3,9	3,4	3,5	3,4	3,7	4,0	3,4	6,9	7,5	6,4	3,2	3,5	3,0
Rozptyl okolo hranice miery rizika chudoby - 50% národného ekvivaletného mediánu príjmu	8,1	8,2	8,0	7,8	8,0	7,6	6,3	6,3	6,3	7,5	7,8	7,1	7,3	7,6	7,0	9,7	9,4	10,0	7,2	7,3	7,2	10,1	10,7	9,5	2,9	3,4	2,3
Rozptyl okolo hranice miery rizika chudoby - 70% národného ekvivaletného mediánu príjmu	19,5	18,8	20,2	18,3	17,9	18,6	16,7	16,3	17,1	19,2	18,3	20,2	18,0	17,0	19,0	19,9	19,1	20,8	18,2	17,9	18,5	20,1	20,3	19,9	1,9	2,4	1,4
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (celá populácia)	7,7	6,9	8,5	8,4	7,7	9,1	4,1	3,4	4,8	5,7	5,4	6,0	3,2	2,9	3,6	7,1	6,7	7,5	2,5	2,1	2,9	5,9	5,8	6,1	3,4	3,7	3,2
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (0-5)	10,1	11,3	9,0	9,8	9,9	9,7	4,6	5,4	3,8	11,6	10,6	12,8	3,5	2,5	4,7	12,2	9,8	14,7	3,0	2,5	3,5	5,3	6,2	4,3	2,3	3,7	0,8
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (6-11)	8,9	7,0	11,0	8,4	8,6	8,1	3,0	2,6	3,4	6,3	6,2	6,3	3,0	1,7	4,4	10,4	11,9	8,7	2,7	2,2	3,3	8,8	11,2	6,4	6,1	9,0	3,1
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (12-17)	8,7	8,9	8,5	8,6	10,3	6,6	4,4	4,0	4,8	6,4	6,9	6,0	2,5	3,3	1,7	5,9	5,9	5,8	2,9	2,2	3,6	5,8	4,5	7,1	2,9	2,3	3,5
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (0-17)	9,2	8,9	9,5	8,9	9,6	8,1	4,0	3,9	4,0	8,2	7,9	8,4	3,0	2,5	3,7	9,6	9,3	9,9	2,9	2,3	3,5	6,8	7,4	6,1	3,9	5,1	2,6

Príloha ku kapitole 4

Miera záťaž obyvateľstva nákladmi na bývanie (18-24)	6,9	5,3	8,4	6,7	5,5	7,8	3,6	3,6	5,9	6,1	5,6	3,7	3,7	3,7	5,6	6,8	4,1	2,6	2,8	2,3	5,1	4,5	5,7	2,5	1,7	3,4	
Miera záťaž obyvateľstva nákladmi na bývanie (25-29)	5,8	5,7	5,8	6,4	4,3	8,7	3,4	2,9	3,9	3,8	2,9	4,9	2,2	2,2	8,3	5,6	11,4	3,9	3,6	4,2	4,7	4,7	4,7	0,8	1,1	0,5	
Miera záťaž obyvateľstva nákladmi na bývanie (18-64)	7,2	6,6	7,9	7,3	6,9	7,8	3,8	3,3	4,2	5,4	5,3	5,5	3,3	3,2	3,4	6,8	6,6	6,9	2,5	2,2	2,8	6,0	6,0	6,0	3,5	3,8	3,2
Miera záťaž obyvateľstva nákladmi na bývanie (65+)	8,1	4,9	10,1	12,8	9,2	15,1	5,7	3,3	7,3	4,0	1,5	5,6	3,4	2,2	4,2	5,5	3,4	7,0	2,0	1,4	2,4	4,7	2,4	6,3	2,7	1,0	3,9
Miera záťaž obyvateľstva nákladmi na bývanie - chudobní	35,6	34,5	36,7	38,9	38,1	39,6	24,4	21,8	26,9	26,8	26,5	27,1	22,5	22,4	22,7	32,4	32,7	32,1	14,5	12,8	16,0	34,1	33,2	35,1	19,6	20,4	19,1
Miera záťaž obyvateľstva nákladmi na bývanie - nechudobní	3,7	2,9	4,4	4,1	3,4	4,8	1,3	0,9	1,7	2,8	2,6	3,1	0,8	0,5	1,1	3,5	3,2	3,8	0,6	0,5	0,7	1,2	1,0	1,4	0,6	0,5	0,7
Miera záťaž obyvateľstva nákladmi na bývanie (I. kvintil)	27,9	:	:	31,1	:	:	17,5	:	:	19,1	:	:	14,7	:	:	22,8	:	:	10,6	:	:	26,8	:	:	16,2	:	:
Miera záťaž obyvateľstva nákladmi na bývanie (II. kvintil)	6,8	:	:	7,2	:	:	2,4	:	:	3,8	:	:	0,8	:	:	7,4	:	:	1,1	:	:	2,5	:	:	1,4	:	:
Miera záťaž obyvateľstva nákladmi na bývanie (III. kvintil)	2,5	:	:	2,3	:	:	0,3	:	:	2,7	:	:	0,5	:	:	3,0	:	:	0,4	:	:	1,2	:	:	0,8	:	:
Miera záťaž obyvateľstva nákladmi na bývanie (IV. kvintil)	0,9	:	:	1,2	:	:	0,1	:	:	1,7	:	:	0,1	:	:	1,8	:	:	0,4	:	:	0,2	:	:	-0,2	:	:
Miera záťaž obyvateľstva nákladmi na bývanie (V. kvintil)	0,5	:	:	0,4	:	:	0,3	:	:	1,1	:	:	0,1	:	:	0,5	:	:	0,0	:	:	0,1	:	:	0,1	:	:
Miera záťaž obyvateľstva nákladmi na bývanie podľa typu vlastníctva																											
vlastník, s hypotékou alebo úverom na bývanie	15,1	:	:	8,6	:	:	1,9	:	:	12,8	:	:	1,8	:	:	13,3	:	:	0,9	:	:	5,7	:	:	4,8	:	:
vlastník, bez hypotéky alebo úveru na bývanie	5,7	:	:	6,7	:	:	3,1	:	:	2,5	:	:	2,6	:	:	2,6	:	:	2,3	:	:	5,0	:	:	2,7	:	:
nájomca, prenájom za trhovú cenu	13,9	:	:	20,9	:	:	19,2	:	:	16,4	:	:	15,9	:	:	33,4	:	:	12,8	:	:	24,2	:	:	11,4	:	:
nájomca, prenájom za zníženú cenu alebo zadarmo	17,6	:	:	21,3	:	:	7,3	:	:	4,0	:	:	2,3	:	:	10,9	:	:	6,2	:	:	6,4	:	:	0,2	:	:
Miera záťaž obyvateľstva nákladmi na bývanie podľa stupňa osídlenia																											
husto obývaná oblasť (mestá)	7,0	:	:	7,8	:	:	5,6	:	:	8,9	:	:	3,6	:	:	10,1	:	:	2,3	:	:	5,9	:	:	3,6	:	:
stredne obývaná oblasť	7,9	:	:	9,1	:	:	4,9	:	:	5,8	:	:	4,0	:	:	6,8	:	:	2,3	:	:	6,7	:	:	4,4	:	:
riedko obývaná oblasť	8,0	:	:	8,2	:	:	2,7	:	:	4,0	:	:	2,5	:	:	5,9	:	:	2,8	:	:	5,5	:	:	2,7	:	:
Miera záťaž obyvateľstva nákladmi na bývanie podľa typu domácnosti																											

jednotlivec mladší ako 65 rokov	27,4	:	:	33,1	:	:	17,7	:	:	19,2	:	:	18,1	:	:	27,8	:	:	20,7	:	:	33,2	:	:	12,5	:	:
jednotlivec starší ako 65 rokov	22,3	:	:	32,1	:	:	19,5	:	:	14,5	:	:	16,3	:	:	19,3	:	:	13,9	:	:	28,5	:	:	14,6	:	:
jednotlivec	24,7	23,9	25,2	32,5	32,7	32,5	18,7	15,0	20,7	16,6	17,3	16,3	17,1	17,7	16,7	23,3	24,9	22,4	17,4	15,3	18,4	30,7	29,8	31,0	13,3	14,5	12,6
dvaja dospelí, najmenej jeden starší ako 65 rokov	3,1	:	:	7,3	:	:	1,8	:	:	1,4	:	:	1,3	:	:	3,9	:	:	1,4	:	:	2,6	:	:	1,2	:	:
dvaja dospelí, obaja mladší ako 65 rokov	8,4	:	:	8,3	:	:	6,4	:	:	7,8	:	:	5,7	:	:	7,6	:	:	5,3	:	:	8,2	:	:	2,9	:	:
jednotlivec s najmenej jedným dieťaťom	32,3	:	:	24,9	:	:	18,9	:	:	19,9	:	:	19,0	:	:	34,5	:	:	20,5	:	:	22,8	:	:	2,3	:	:
dvaja dospelí s jedným závislým dieťaťom	11,3	:	:	9,0	:	:	4,7	:	:	8,9	:	:	4,5	:	:	9,0	:	:	3,3	:	:	8,4	:	:	5,1	:	:
dvaja dospelí s dvomi závislými deťmi	8,2	:	:	8,3	:	:	3,5	:	:	6,3	:	:	2,2	:	:	10,4	:	:	1,0	:	:	7,1	:	:	6,1	:	:
dvaja dospelí s tromi a viac závislými deťmi	8,6	:	:	11,4	:	:	2,2	:	:	13,0	:	:	4,5	:	:	11,6	:	:	5,5	:	:	4,4	:	:	-1,1	:	:
traja a viac dospelí so závislými deťmi	3,6	:	:	3,8	:	:	1,6	:	:	3,4	:	:	1,1	:	:	0,9	:	:	0,5	:	:	3,6	:	:	3,1	:	:
domácnosti so závislými deťmi	7,9	:	:	7,5	:	:	3,3	:	:	6,5	:	:	2,7	:	:	7,6	:	:	2,2	:	:	5,7	:	:	3,5	:	:
domácnosti bez závislých detí	7,5	:	:	9,5	:	:	5,1	:	:	4,7	:	:	3,8	:	:	6,5	:	:	3,0	:	:	6,3	:	:	3,3	:	:
Miera preplnenia obydľí (celá populácia)	37,9	38,5	37,4	36,4	36,8	36,1	35,5	35,3	35,6	34,1	34,5	33,8	30,1	30,4	29,8	31,2	31,0	31,4	31,8	32,3	31,3	30,5	30,8	30,2	-1,3	-1,5	-1,1
Miera preplnenia obydľí (0-5)	39,4	37,0	41,7	37,8	35,6	40,0	36,1	34,2	37,9	35,1	35,4	34,9	30,6	32,9	28,0	32,2	32,2	32,2	36,3	40,8	31,8	41,1	44,1	38,0	4,8	3,3	6,2
Miera preplnenia obydľí (6-11)	48,3	49,5	47,0	43,3	45,1	41,3	44,4	45,2	43,7	41,1	42,8	39,4	35,8	38,5	33,0	35,5	36,3	34,6	41,2	40,6	41,8	38,5	36,7	40,2	-2,7	-3,9	-1,6
Miera preplnenia obydľí (12-17)	59,8	59,6	60,0	55,0	52,9	57,5	55,3	50,7	60,6	53,9	55,6	52,0	51,1	51,3	51,0	51,6	52,8	50,5	49,5	49,1	50,0	47,4	47,5	47,3	-2,1	-1,6	-2,7
Miera preplnenia obydľí (0-17)	49,8	49,8	49,9	45,7	45,1	46,3	45,5	43,9	47,3	43,0	44,3	41,7	38,5	40,1	36,9	39,4	39,7	39,2	42,6	43,6	41,5	42,3	42,6	42,0	-0,3	-1,0	0,5
Miera preplnenia obydľí (18-64)	39,1	39,4	38,9	37,9	38,0	37,8	36,7	36,5	37,0	35,9	35,6	36,1	31,7	31,6	31,7	32,8	32,6	33,1	33,1	33,6	32,7	31,0	31,2	30,9	-2,1	-2,4	-1,8

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2023
Príloha ku kapitole 4

Miera preplnenia obydľí (65+)	17,1	14,0	19,0	18,4	16,1	19,8	17,6	15,6	18,8	16,7	13,8	18,7	15,7	12,0	18,1	15,6	11,0	18,7	15,0	10,7	18,0	15,9	13,1	17,8	0,9	2,4	-0,2
Miera preplnenia obydľí - pod hranicou chudoby	54,2	54,7	53,7	55,6	55,6	55,7	54,9	54,8	54,9	56,9	58,0	55,8	47,8	48,8	46,8	51,5	52,9	50,4	57,9	58,2	57,7	48,6	47,7	49,5	-9,3	-10,5	-8,2
Miera preplnenia obydľí - nad hranicou chudoby	35,6	36,2	35,0	33,7	34,1	33,3	32,7	32,6	32,9	31,1	31,4	30,8	27,8	28,1	27,6	28,4	28,1	28,6	27,7	28,3	27,1	27,5	27,9	27,1	-0,2	-0,4	0,0
Miera preplnenia obydľí podľa typu vlastníctva																											
vlastník, s hypotékou alebo úverom na bývanie	28,2	:	:	29,0	:	:	26,5	:	:	28,8	:	:	27,4	:	:	28,2	:	:	30,7	:	:	28,5	:	:	-2,2	:	:
vlastník, bez hypotéky alebo úveru na bývanie	36,8	:	:	35,4	:	:	35,1	:	:	32,2	:	:	27,6	:	:	28,9	:	:	29,3	:	:	28,7	:	:	-0,6	:	:
nájomca, prenájom za trhovú cenu	57,6	:	:	57,1	:	:	59,3	:	:	64,0	:	:	65,1	:	:	65,7	:	:	62,2	:	:	60,8	:	:	-1,4	:	:
nájomca, prenájom za zníženú cenu alebo zadarmo	56,5	:	:	51,1	:	:	45,4	:	:	46,9	:	:	44,9	:	:	59,5	:	:	58,2	:	:	53,3	:	:	-4,9	:	:
Miera preplnenia obydľí podľa hustoty obyvateľstva																											
husto obývaná oblasť	35,9	:	:	34,3	:	:	35,5	:	:	36,1	:	:	33,7	:	:	34,1	:	:	34,3	:	:	31,9	:	:	-2,4	:	:
stredne obývaná oblasť	45,7	:	:	42,5	:	:	42,5	:	:	39,3	:	:	35,3	:	:	36,1	:	:	33,9	:	:	32,9	:	:	-1,0	:	:
riedko obývaná oblasť	32,4	:	:	32,3	:	:	29,4	:	:	28,9	:	:	24,2	:	:	26,3	:	:	29,3	:	:	28,5	:	:	-0,8	:	:
Miera preplnenia obydľí podľa typu domácnosti																											
jednotlivec mladší ako 65 rokov	23,4	:	:	19,3	:	:	21,9	:	:	19,4	:	:	17,8	:	:	20,2	:	:	18,9	:	:	18,3	:	:	-0,6	:	:
jednotlivec starší ako 65 rokov	17,5	:	:	17,8	:	:	15,8	:	:	15,6	:	:	15,9	:	:	12,7	:	:	13,4	:	:	13,2	:	:	-0,2	:	:
jednotlivec	20,3	22,1	19,4	18,5	19,4	18,0	18,6	24,1	15,6	17,3	22,9	14,5	16,7	19,2	15,5	16,1	16,3	16,0	16,2	15,8	16,4	15,5	13,8	16,3	-0,7	-2,0	-0,1
dvaja dospelí, najmenej jeden starší ako 65 rokov	9,4	:	:	8,3	:	:	9,1	:	:	8,8	:	:	8,6	:	:	9,9	:	:	7,1	:	:	7,3	:	:	0,2	:	:
dvaja dospelí, obaja mladší ako 65 rokov	11,1	:	:	11,6	:	:	13,3	:	:	14,9	:	:	14,1	:	:	12,8	:	:	11,9	:	:	9,6	:	:	-2,3	:	:
jednotlivec s najmenej jedným dieťaťom	59,8	:	:	53,4	:	:	53,7	:	:	51,5	:	:	57,6	:	:	50,3	:	:	61,6	:	:	63,6	:	:	2,0	:	:

dva dospelí s jedným závislým dieťaťom	26,7	:	:	27,2	:	:	25,1	:	:	28,1	:	:	26,3	:	:	23,7	:	:	24,6	:	:	22,9	:	:	-1,7	:	:
dva dospelí s dvomi závislými deťmi	40,8	:	:	37,4	:	:	41,4	:	:	35,8	:	:	29,2	:	:	32,0	:	:	27,2	:	:	25,3	:	:	-1,9	:	:
dva dospelí s tromi a viac závislými deťmi	70,0	:	:	62,0	:	:	55,5	:	:	56,9	:	:	67,5	:	:	63,3	:	:	61,6	:	:	58,9	:	:	-2,7	:	:
traja a viac dospelí so závislými deťmi	61,0	:	:	58,4	:	:	53,9	:	:	53,3	:	:	45,7	:	:	47,9	:	:	47,6	:	:	50,8	:	:	3,2	:	:
domácnosti so závislými deťmi	49,7	:	:	47,3	:	:	45,8	:	:	44,4	:	:	39,2	:	:	39,8	:	:	41,9	:	:	42,5	:	:	0,6	:	:
domácnosti bez závislých detí	23,1	:	:	23,1	:	:	22,3	:	:	21,6	:	:	19,6	:	:	20,0	:	:	19,0	:	:	15,7	:	:	-3,3	:	:
Pomer podielu kvintilu príjmu S80/S20 pre disponibilný príjem	3,6	3,7	3,5	3,5	3,6	3,4	3,0	3,1	3,0	3,3	3,4	3,3	3,0	3,1	3,0	3,2	3,2	3,2	3,1	3,1	3,1	3,6	3,7	3,3	0,51	-0,1	-0,1
Gini koeficient ekvivalentného disponibilného príjmu	24,3	:	:	23,2	:	:	20,9	:	:	22,8	:	:	20,9	:	:	21,8	:	:	21,2	:	:	21,6	:	:	0,4	:	:
Očakávaná dĺžka života pri narodení	77,3	73,8	80,7	77,3	73,8	80,7	77,4	73,9	80,8	77,8	74,3	81,2	77,0	73,5	80,4	74,6	71,2	78,2	77,0	73,6	80,5	78,1	74,7	81,5	1,1	:	:
Očakávaná dĺžka života vo veku 65	17,5	15,3	19,2	17,4	15,3	19,1	17,6	15,4	19,3	17,9	15,7	19,7	17,1	14,8	18,9	15,4	13,3	17,1	17,1	15,0	18,8	18,0	15,9	19,7	0,9	:	:
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2019) - celá populácia	:	:	:	:	:	:	:	:	:	11,9	11,6	12,1	9,8	9,6	10,0	12,4	11,9	13,0	13,2	13,0	13,5	15,4	15,9	15,0	2,2	2,9	1,5
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2019) vo veku 0-17	:	:	:	:	:	:	:	:	:	19,0	19,7	18,2	14,9	14,9	15,0	17,9	17,7	18,0	21,4	21,7	21,1	24,5	26,5	22,4	3,1	4,8	1,3
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2019) vo veku 18-64	:	:	:	:	:	:	:	:	:	10,7	10,4	11,0	8,9	8,8	9,0	11,3	11,1	11,5	12,2	11,9	12,6	14,1	14,3	13,9	1,9	2,4	1,3
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2019) vo veku 65+	:	:	:	:	:	:	:	:	:	8,7	6,1	10,5	7,6	5,9	8,8	10,5	7,2	12,7	7,9	6,0	9,1	10,3	8,3	11,6	2,4	2,3	2,5
Miera rizika chudoby pred sociálnymi transférmi okrem dôchodkov	18,4	18,1	18,7	17,5	17,5	17,5	17,7	17,3	18,0	19,2	18,7	19,6	19,0	18,5	19,5	21,6	21,4	21,8	20,7(b)	20,4(b)	21(b)	22,5	23,1	22,0	1,8	2,7	1,0
Miera rizika chudoby pre sociálnymi transférmi vrátane dôchodkov	37,9	35,2	40,5	37,4	35,3	39,5	37,1	35,0	39,1	37,2	34,9	39,4	37,4	35,7	39,1	41,5	40,2	42,8	43,4(b)	41,3(b)	45,4(b)	41,4	40,6	42,2	-2,0	-0,7	-3,2
Chudoba pracujúcich (18+)	6,5	6,9	6,0	6,3	6,8	5,8	6,0	6,2	5,8	4,4	5,2	3,4	5,2	6,0	4,2	6,7	7,2	6,0	7,1	7,9	6,2	9,1	10,1	7,9	2,0	2,2	1,7
Medián distribúcie finančnej záťaže na bývanie (celá populácia)	16,7	16,2	17,1	16,9	16,5	17,3	14,3	14,1	14,6	14,9	14,5	15,2	13,2	12,9	13,6	15,7	15,2	16,0	12,8	12,5	13,0	14,6	14,4	14,7	1,8	1,9	1,7
Medián distribúcie finančnej záťaže na bývanie (0-17)	18,9	18,7	19,0	18,0	18,0	18,1	14,7	14,9	14,5	16,6	16,7	16,5	13,4	13,1	13,9	18,1	18,0	18,2	12,5	12,5	12,3	14,6	14,8	14,3	2,1	2,3	2,0

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2023

Príloha ku kapitole 4

Medián distribúcie finančnej záťaže na bývanie (18-64)	15,7	15,3	16,1	15,9	15,8	16,0	13,5	13,2	13,9	13,9	13,4	14,3	12,4	12,3	12,6	14,5	14,2	15,2	12,1	11,9	12,4	14,0	13,8	14,3	1,9	1,9	1,9
Medián distribúcie finančnej záťaže na bývanie (65+)	19,3	17,9	20,2	20,8	19,6	22,1	18,5	17,6	19,1	16,7	16,6	16,7	17,4	17,1	17,5	16,7	16,3	17,0	15,6	15,6	15,5	16,4	16,1	16,7	0,8	0,5	1,2
Medián distribúcie finančnej záťaže na bývanie - pod hranicou chudoby	30,6	30,2	31,4	33,1	1,7	34,6	26,8	25,8	28,3	24,4	24,2	24,7	26,4	26,4	26,9	31,3	31,2	31,3	22,5	21,5	23,0	30,6	29,3	31,3	8,1	7,8	8,3
Medián distribúcie finančnej záťaže na bývanie - nad hranicou chudoby	15,6	15,1	16,0	15,9	15,7	16,2	13,5	13,2	13,9	14,0	13,6	14,3	12,6	12,4	12,8	14,3	14,1	14,6	12,0	11,9	12,2	13,4	13,2	13,7	1,4	1,3	1,5

Zdroj: Eurostat

Vysvetlivky: u – malá spoľahlivosť, b – prerušenie v časovom rade, n – nie sú významné, x – v čase prípravy nie sú dostupné

PRÍLOHA KU KAPITOLE 5

Tabuľka 1 Porovnanie vybraných indikátorov Európskeho piliera sociálnych práv – rovnosť príležitostí

		eu27	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	el	es	fr	hr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se
Účasť dospelých (25-64 rokov) na vzdelávaní za posledné 4 týždne, 2023	spolu	12,7	11,1	1,4	9,9	30,5	8,3	23,2	12,3	3,4	15,8	14,9	6,4b	11,6	11,0	10,7	10,7	16,2	9,6	16,5	24,4	17,1	8,7	13,4	6,7	19,9b	10,5	26,1	38,8
	ženy	13,9	11,7	1,6	10,5	35,3	8,6	28,4	14,3	3,4	17,7	17,1	6,8b	11,8	11,0	13,5	12,9	17,5	10,6	18,2	25,8	18,6	9,5	14,0	6,5	22,1b	10,4	30,1	46,1
	muži	11,5	10,4	1,3	9,3	25,7	7,9	17,9	10,3	3,4	13,9	12,5	5,9b	11,3	10,9	7,8	8,5	14,9	8,5	15,0	22,9	15,5	7,9	12,7	6,8	17,9b	10,7	22,3	31,7
Účasť dospelých (25-64 rokov) na vzdelávaní za posledných 12 mesiacov, 2022	spolu	46,6	41,6	20,6	45,7	53,0	60,4	48,1	54,8	16,6	49,2	50,8b	27,3	35,7b	44,9	52,2	31,4	50,0	62,4	46,4	65,2	58,0	24,3	44,2	25,6b	42,4	54,8	53,1	73,9
	ženy	47,2	45,4	22,0	43,9	53,3	60,9	55,5	56,1	17,6	50,2	51,5b	31,7	34,5b	36,4	57,1	37,4	51,0	58,5	46,5	66,5	58,6	26,6	43,0	25,7b	46,0	54,0	58,9	76,8
	muži	46,0	37,8	19,3	47,4	52,7	60,0	40,8	53,4	15,7	48,2	50,1b	22,8	37,0b	54,1	47,1	25,0	49,0	66,3	46,4	64,0	57,5	22,0	45,5	25,6b	39,1	55,6	47,5	71,2
Podiel osôb (18-24 rokov), ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku a odbornú prípravu, 2023	spolu	9,5	6,2	9,3	6,4	10,4	12,8	9,7	4,0	3,7	13,7	7,6	2,0bu	10,5	10,5	7,7	6,4	6,8u	11,6	10,0	6,3	8,6	3,7	8,0	16,6	5,4b	6,4	9,6	7,4
	ženy	7,7	4,4	9,2	6,4	9,0	10,4	8,0	2,9u	3,6	11,3	5,6	1,2bu	7,6	10,0	5,5	6,1	7,6u	10,4	7,6u	5,2	7,9	2,4	6,1	16,7	4,9bu	6,0	7,3	6,2
	muži	11,3	7,9	9,4	6,4	11,8	15,2	11,4	5,1	3,8	16,0	9,5	2,8bu	13,1	11,2	10,0	6,6	8,5u	12,8	12,1u	7,3	9,3	4,9	9,8	16,5	5,8bu	6,8	11,9	8,6
Jednotlivci (16-74 rokov), ktorí majú základné alebo vyššie ako základné digitálne zručnosti, 2023	spolu	55,6	59,4	35,5	69,1	69,6	52,2	62,6	72,9	52,4	66,2	59,7	59,0	45,8	49,5	45,3	52,9	60,1	58,9	63,0	82,7	64,7	44,3	56,0	27,7	46,7	51,3	82,0	66,4
	ženy	54,5	58,1	36,2	68,8	68,1	49,3	62,1	71,5	51,7	65,9	60,2	57,7	44,2	51,0	46,4	55,2	56,6	58,2	63,3	82,6	60,7	43,0	54,8	26,5	46,5	50,0	83,1	67,2
	muži	56,7	60,7	34,8	69,5	71,2	55,1	63,2	74,4	53,2	66,5	59,1	60,2	47,4	47,9	44,1	50,4	63,6	59,7	62,7	82,8	68,7	45,7	57,2	29,1	46,9	52,7	80,9	65,8

Zdroj: Eurostat; údaje za SR poskytuje ŠÚ SR

Poznámky: - nedostupné údaje, b – zmena v časovom rade, bp – zmena v časovom rade, predbežné údaje, d – odlišná definícia, e – odhad, p – provizórny údaj, u – nízka spoľahlivosť;

eu27 – Európska únia (27 krajín), be – Belgicko, bg – Bulharsko, cz – Česká republika, dk – Dánsko, de – Nemecko, ee – Estónsko, ie – Írsko, el – Grécko, es – Španielsko, fr – Francúzsko, hr – Chorvátsko, it – Taliansko, cy – Cyprus, lv – Lotyšsko, lt – Litva, lu – Luxembursko, hu – Maďarsko, mt – Malta, nl – Holandsko, at – Rakúsko, pl – Poľsko, pt – Portugalsko, ro – Rumunsko, si – Slovinsko, sk – Slovensko, fi – Fínsko, se – Švédsko

pokračovanie tabuľky 1

		eu27	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	el	es	fr	hr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se
Mladí ľudia (15-29 rokov), ktorí nie sú zamestnaní ani zapojení do procesu vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), 2023	spolu	11,2	9,6	13,8	10,1	8,6b	8,8	9,6	8,5	15,9	12,3d	12,3d	11,8b	16,1	13,8	10,0	13,5	8,5	10,9	7,5	4,8	9,4	9,1	8,9	19,3	7,8	11,2	9,2	5,7
	ženy	12,5	9,5	15,2	15,5	8,9b	10,3	8,9	8,7	17,2	12,3d	12,5d	12,7b	17,8	14,8	10,4	14,1	10,0	13,3	8,4	5,6	10,0	11,5	8,9	24,8	9,0	12,4	9,1	5,7
	muži	10,1	9,8	12,5	4,6	8,3b	7,4	10,2	8,3	14,6	12,3d	12,2d	11,0b	14,4	12,7	9,6	13,0	7,0	8,7	6,7	4,0	8,8	6,9	9,0	14,1	6,7	10,0	9,2	5,6
Rozdiel v zamestnanosti žien a mužov, 2023		10,2	7,6	7,3	13,9	5,6b	7,7	2,4	9,9	19,8	10,3d	5,5d	7,8b	19,5	9,0	3,1	1,5	6,8	9,2	14,2	7,8	7,8	11,8	5,6	19,1	6,1	7,7	0,2	4,7
Pomer príjmov horného a dolného kvintilu (S80/S20), 2023	spolu	4,72	3,38	6,61	3,42	4,15	4,44	5,37	3,86	5,28	5,50	4,63	4,91b	5,27	4,27	6,20	6,32	4,79	4,47	5,30	3,93	4,28	4,06	5,60	5,83	3,34	3,63	3,78	4,73
	ženy	4,66	3,34	6,23	3,44	3,97	4,40	5,14	3,79	5,25	5,51	4,61	5,09b	5,23	4,41	6,09	5,88	4,70	4,46	5,22	3,83	4,19	3,98	5,61	5,55	3,31	3,27	3,65	4,53
	muži	4,77	3,41	7,00	3,37	4,31	4,48	5,57	3,87	5,30	5,48	4,64	4,72b	5,28	4,13	6,23	6,78	4,83	4,49	5,41	4,00	4,37	4,14	5,57	6,10	3,36	3,74	3,90	4,91
Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie vo veku 30-34 rokov, 2023	spolu	43,9	50,2	35,0	34,9	52,7	41,0	47,3	63,7	45,1	50,6	51,5	38,9b	29,2	66,1	47,4	59,5	61,9	32,2	43,4	54,3	44,0	49,2	39,2	22,8	40,0b	41,1	43,1	58,0
	ženy	49,4	58,5	42,7	42,4	60,6	42,3	62,0	65,6	51,8	56,2	55,6	46,6b	36,3	73,6	59,1	71,0	64,7	38,7	47,7	59,0	48,6	59,6	46,9	27,1	53,1b	51,6	49,8	64,6
	muži	38,5	41,9	27,7	28,5	45,0	39,8	33,7	61,7	38,5	45,1	47,2	31,6b	22,4	58,0	36,2	49,0	59,3	26,1	39,9	49,8	39,7	39,4	31,3	18,6	28,8b	30,9	36,5	51,8
Práca na kratší pracovný čas vo veku 25-49 rokov, 2023	spolu	15,3	19,4	1,1	6,3	18,2b	27,2	10,0	13,7	7,1	12,1d	14,2d	2,9b	17,6	7,0	5,5	4,3	15,4	3,3	8,4	35,1	30,2	4,3	5,7	2,6	5,8	2,5	12,8	16,0
	ženy	25,6	33,1	1,1	11,9	27,2	46,7	14,7	22,5	11,2	19,6d	23,2d	3,8b	31,5	9,5	7,9	5,7	26,5	5,0	15,3	57,1	51,1	6,9	8,0	2,2	9,4	3,9	18,4	23,3
	muži	6,4	7,0	1,2	2,1	10,0	10,2	5,9	5,4	3,9	5,6d	5,7d	2,1b	7,0	4,5	3,3	3,1	5,3	1,8	3,4	14,8	10,8	2,1	3,5	2,9	2,9	1,2	7,6	9,3

Zdroj: Eurostat; údaje za SR poskytuje ŠÚ SR

Poznámky : - nedostupné údaje, b – zmena v časovom rade, bp – zmena v časovom rade, predbežné údaje, d – odlišná definícia, e – odhad, p – provizórny údaj, u – nízka spoľahlivosť ;

eu27 – Európska únia (27 krajín), be – Belgicko, bg – Bulharsko, cz – Česká republika, dk – Dánsko, de – Nemecko, ee – Estónsko, ie – Írsko, el – Grécko, es – Španielsko, fr – Francúzsko, hr – Chorvátsko, it – Taliansko, cy – Cyprus, lv – Lotyšsko, lt – Litva, lu – Luxembursko, hu – Maďarsko, mt – Malta, nl – Holandsko, at – Rakúsko, pl – Poľsko, pt – Portugalsko, ro – Rumunsko, si – Slovinsko, sk – Slovensko, fi – Fínsko, se – Švédsko

pokračovanie tabuľky 1

		eu27	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	el	es	fr	hr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se
Rozdiel v práci na kratší pracovný čas medzi mužmi a ženami (20-64 rokov), 2023		20,2	27,4	0,2	8,2	19,0 _b	36,9	8,8	19,1	7,8	14,6 _d	18,1 _d	1,5 _b	24,0	4,8	4,3	3,6	21,8	3,5	12,3	41,8	38,6	5,1	5,3	-0,7	6,7	3,2	10,2	15,0
Rozdiel v odmeňovaní žien a mužov v neupravenej forme, 2022		12,7 _p	5,0 _p	13,0 _p	17,9 _d _p	13,9	17,7 _b	21,3 _p	9,3	:	8,7 _p	13,9 _p	12,5 _p	4,3 _p	10,2 _p	17,1 _p	12,0 _p	-0,7 _p	17,5	10,2	13,0 _p	18,4 _p	7,8	12,5 _p	4,5 _e	8,2 _p	17,7	15,5 _p	11,1
Účasť nezamestnaných dospelých (25-64 rokov) na vzdelávaní za posledné 4 týždne, 2023	spolu	14,1	13,6	:u	5,4	33,5	12,0	25,0	18,8	4,2	18,6	15,1	5,5 _b _u	6,9	8,3	8,8	6,3	26,8 _u	3,0	:u	27,4	19,7	6,6	17,9	:u	18,7 _b	:u	25,9	51,3
	ženy	15,9	14,7	:u	6,3	36,0	13,7	32,4	24,0	3,7	20,6	17,7	5,1 _b _u	7,6	8,4 _u	10,9 _u	7,3 _u	:u	:u	:u	29,5	24,2	8,4 _u	19,3	:u	20,8 _b _u	:u	28,1	56,3
	muži	12,2	12,7	:u	4,4 _u	31,0	10,6	16,8	14,6 _u	4,9	16,1	12,5	6,0 _b _u	6,1	8,3 _u	7,3 _u	5,3 _u	:u	:u	:u	25,1	16,2	:u	16,1	:u	16,8 _b _u	:u	24,4	46,3

Zdroj: Eurostat; údaje za SR poskytuje ŠÚ SR

Poznámky: : - nedostupné údaje, b - zmena v časovom rade, bp - zmena v časovom rade, predbežné údaje, d - odlišná definícia, e - odhad, p - provizórny údaj, u - nízka spoľahlivosť;

eu27 - Európska únia (27 krajín), be - Belgicko, bg - Bulharsko, cz - Česká republika, dk - Dánsko, de - Nemecko, ee - Estónsko, ie - Írsko, el - Grécko, es - Španielsko, fr - Francúzsko, hr - Chorvátsko, it - Taliansko, cy - Cyprus, lv - Lotyšsko, lt - Litva, lu - Luxembursko, hu - Maďarsko, mt - Malta, nl - Holandsko, at - Rakúsko, pl - Poľsko, pt - Portugalsko, ro - Rumunsko, si - Slovinsko, sk - Slovensko, fi - Fínsko, se - Švédsko

Tabuľka 2 Porovnanie vybraných indikátorov Európskeho piliera sociálnych práv – spravodlivé pracovné podmienky

		eu27	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	el	es	fr	hr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se
Miera zamestnanosti vo veku 20-64 rokov, 2023	spolu	75,3	72,1	76,2	81,7	79,8b	81,1	82,1	79,1	67,4	70,5d	74,4d	70,7b	66,3	78,9	77,5	78,5	74,8	80,7	81,7	83,5	77,2	77,9	78,2	68,7	77,5	77,5	78,2	82,6
	ženy	70,2	68,3	72,6	74,5	77,0b	77,2	80,9	74,3	57,6	65,4d	71,7d	66,8b	56,5	74,6	76,0	77,7	71,4	76,1	74,0	79,6	73,3	72,0	75,5	59,1	74,3	73,6	78,1	80,2
	muži	80,4	75,9	79,9	88,4	82,6b	84,9	83,3	84,2	77,4	75,7d	77,2d	74,6b	76,0	83,6	79,1	79,2	78,2	85,3	88,2	87,4	81,1	83,8	81,1	78,2	80,4	81,3	78,3	84,9
Miera zamestnanosti podľa veku, 2023	15-24	35,2	26,5	18,8	25,5	57,0b	50,8	36,1	48,2	18,3	23,6d	35,2d	25,3b	20,4	36,5	30,6	30,8	29,0	27,4	49,8	76,5	53,1	28,7	28,2	18,7	32,6	21,7	45,9	44,8
	25-54	82,2	81,5	83,0	87,9	83,5b	85,2	85,9	83,6	75,7	78,0d	82,7d	81,7b	73,8	84,8	82,0	84,6	86,8	87,9	88,6	87,0	85,4	86,5	86,4	78,1	89,3	84,8	82,8	86,7
	55-64	63,9	57,8	69,5	74,0	74,2b	74,6	76,0	67,7	54,1	59,5d	58,4d	51,7b	57,3	66,9	70,9	69,1	46,3	69,1	56,5	75,0	57,3	58,1	67,1	51,0	54,2	66,6	71,7	78,0
Miera nezamestnanosti (15-74 rokov), 2023	spolu	6,1	5,5	4,3	2,6	5,1b	3,1	6,4	4,3	11,1	12,2d	7,3d	6,1b	7,7	6,1	6,5	6,9	5,2	4,1	3,1	3,6	5,1	2,8	6,5	5,6	3,7	5,8	7,2	7,7
	ženy	6,4	5,1	4,2	3,1	5,3b	2,8	6,7	4,2	14,3	13,9d	7,2d	6,6b	8,8	6,2	5,4	6,4	5,4	4,2	2,9	3,8	4,9	2,9	6,9	5,1	3,7	5,9	6,5	7,9
	muži	5,8	6,0	4,4	2,2	5,0b	3,3	6,2	4,4	8,5	10,7d	7,5d	5,6b	6,8	6,1	7,6	7,3	5,0	4,1	3,2	3,4	5,3	2,8	6,2	5,9	3,6	5,8	7,9	7,5
Miera nezamestnanosti podľa veku, 2023	15-24	14,5	16,1	12,1	8,3	11,5b	5,9	17,3	10,7	26,7	28,7d	17,2d	19,0b	22,7	16,9	12,3	13,8	18,8	12,8	9,1	8,2	10,4	11,4	20,3	21,8	9,9b	19,8	16,2	22,1
	25-54	5,5	4,9	4,2	2,3	4,4b	3,0	5,6	3,5	11,0	10,9d	6,4d	5,4b	7,5	5,4	6,4	6,2	4,1	3,6	2,6	2,5	4,6	2,4	5,6	4,7	3,0b	5,5	5,8	5,9
	55-64	4,6	3,5	3,6	2,2	3,1b	2,4	5,8	3,2	6,8	11,4d	5,4d	4,4b	4,6	4,5	6,1	8,3	4,1	3,2	4,1	2,3	4,1	1,8	5,4	3,9	3,5b	3,9	7,2	5,3
Miera dlhodobej nezamestnanosti (15-74 rokov), 2023	spolu	2,1	2,2	2,3	0,8	0,5b	1,0	1,3	1,1	6,2	4,3d	1,8d	2,0b	4,2	1,9	1,8	2,3	1,7	1,4	0,7u	0,5	1,1	0,8	2,5	2,2	1,4	3,8	1,6	1,6
	ženy	2,2	1,8	2,1	0,8	0,5b	0,7	1,4	1,0	8,7	5,1d	1,7d	2,1b	4,8	1,8	1,6	2,1	1,7u	1,4	0,8u	0,5	1,0	0,7	2,6	2,0	1,4	3,9	1,2	1,6
	muži	2,0	2,5	2,4	0,7	0,6b	1,1	1,2	1,3	4,2	3,6d	1,9d	2,0b	3,8	2,0	2,0	2,4	1,7u	1,5	0,7u	0,4	1,3	0,8	2,3	2,3	1,4	3,7	2,0	1,7
HDPD na obyvateľa (index = 2008), 2022		109,8	102,9	:	121,2	118,8	113,6	125,6	107,2	79,9	95,9	108,8	126,9	94,2	104,1	123,6	141,4	111,2	148,5	133,4	111,9	99,4	149,9	109,8	:	118,4	125,8	108,0	121,6
Miera ekonomickej aktivity (15-64 rokov), 2023	spolu	75,0	70,5	73,9	77,1	80,8b	79,7	81,6	77,5	69,5	74,5d	73,9d	70,1b	66,7	79,0	76,6	78,8	74,1	78,0	80,7	85,5	78,2	74,5	77,6	66,8	75,2	76,5	79,9	84,0
	ženy	70,2	66,7	70,4	70,4	78,4b	75,8	81,0	73,0	61,8	70,5d	71,2d	66,6b	57,7	74,9	74,4	77,8	70,7	73,5	72,9	81,9	73,9	68,9	75,6	57,2	72,0	72,8	79,3	82,2
	muži	79,8	74,4	77,3	83,4	83,1b	83,6	82,2	82,0	77,4	78,4d	76,8d	73,5b	75,7	83,5	79,0	79,8	77,5	82,4	87,3	89,0	82,4	80,1	79,9	76,3	78,2	80,2	80,4	85,7

Zdroj: Eurostat; údaje za SR poskytuje ŠÚ SR

Poznámky: : - nedostupné údaje, b - zmena v časovom rade, bp - zmena v časovom rade, predbežné údaje, d - odlišná definícia, e - odhad, u - nízka spoľahlivosť, z - nedá sa uplatniť

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2023
Príloha ku kapitole 5

eu27 – Európska únia (27 krajín), be – Belgicko, bg – Bulharsko, cz – Česká republika, dk – Dánsko, de – Nemecko, ee – Estónsko, ie – Írsko, el – Grécko, es – Španielsko, fr – Francúzsko, hr – Chorvátsko, it – Taliansko, cy – Cyprus, lv – Lotyšsko, lt – Litva, lu – Luxembursko, hu – Maďarsko, mt – Malta, nl – Holandsko, at – Rakúsko, pl – Poľsko, pt – Portugalsko, ro – Rumunsko, si – Slovinsko, sk – Slovensko, fi – Fínsko, se – Švédsko

pokračovanie tabuľky 2

		eu27	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	el	es	fr	hr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se
Miera ekonomickej aktivity podľa veku, 2023	15-24	41,2	31,6	21,4	27,8	64,5b	54,0	43,6	53,9	24,9	33,1d	42,5d	31,2b	26,4	43,9	34,9	35,8	35,7	31,4	54,8	83,4	59,2	32,4	35,3	23,9	36,2	27,0	54,7	57,5
	25-54	87,0	85,7	86,6	90,0	87,4b	87,8	91,0	86,7	85,1	87,6d	88,3d	86,4b	79,7	89,6	87,6	90,1	90,5	91,3	90,9	89,3	89,5	88,6	91,5	82,0	92,1	89,7	87,9	92,2
	55-64	67,0	59,9	72,1	75,6	76,5b	76,4	80,6	69,9	58,1	67,1d	61,7d	54,1b	60,1	70,1	75,5	75,3	48,3	71,4	57,8	76,7	59,8	59,2	71,0	53,1	56,2	69,3	77,3	82,4
Miera nezamestnanosti mladých ľudí (15-24 rokov), 2023	spolu	14,5	16,1	12,1	8,3	11,5b	5,9	17,3	10,7	26,7	28,7d	17,2d	19,0b	22,7	16,9	12,3	13,8	18,8	12,8	9,1	8,2	10,4	11,4	20,3	21,8	9,9	19,8	16,2	22,1
	ženy	14,0	14,4	11,1u	8,8	11,3b	5,2	16,4	10,6	29,4	28,5d	16,1d	21,8b	25,2	14,7	10,0	10,2	22,7u	12,0	:u	8,2	10,7	11,1	19,8	22,2	8,7u	16,0u	15,4	21,6
	muži	14,9	17,6	12,8	7,9	11,8b	6,5	18,4	10,7	24,4	28,8d	18,2d	17,2b	21,1	19,1	14,3	17,2	15,6u	13,4	11,6u	8,3	10,2	11,6	20,7	21,5	10,6u	22,1	16,9	22,5
Zamestnanie na súčasnom pracovnom mieste, v členení podľa trvania, 2023	0-11m	13,2	11,3	6,8	8,6	19,8b	14,2	15,2	15,0	9,8	17,3d	15,2d	9,7b	11,2	17,0	11,1	11,4	11,8	11,8	13,6	17,6	14,3	8,3	14,2	5,7	9,8	7,1	18,7	16,8
	12-24m	9,5	9,0	5,4	7,6	14,3b	10,3	12,3	10,8	8,0	9,7d	10,2d	8,8b	8,3	11,4	10,7	9,8	9,3	10,4	13,0	11,9	10,4	8,8	8,4	4,7	8,7	6,7	11,5	12,5
	24-59m	16,2	15,8	16,0	15,7	20,2b	16,6	20,2	17,3	13,0	14,7d	15,7d	16,1b	14,9	17,2	19,8	19,7	16,6	19,2	23,6	17,8	16,4	16,6	15,9	16,0	15,1	16,0	17,3	18,7
	60m+	60,1	63,9	71,7	66,0	45,6b	58,5	52,2	50,6	67,0	58,3d	57,9d	62,4b	65,6	54,4	58,3	59,1	61,1	58,6	49,8	50,4	59,0	62,2	61,5	73,6	66,4	69,9	50,1	50,0
Miera prechodu z krátkodobého zamestnania na trvalú pracovnú zmluvu, 2022	spolu	33,0e	43,5	29,7	46,9	32,2u	:	49,7u	44,6	24,4	28,8	28,6	38,8	26,0	34,1	78,6u	52,2u	50,4b	43,5	59,6	44,7	41,9	32,8	39,5	56,9	48,3	35,2	49,2	41,8
	ženy	32,9e	42,7	27,6u	45,1	29,7u	:	51,4u	46,4u	22,5	28,7	27,9	36,3	23,2	29,1	:z	65,9u	53,1b	40,1	58,0u	45,0	39,7u	32,2	38,2	61,5u	47,8u	34,5	50,1	39,0u
	muži	33,1e	44,5	32,0u	49,2	:z	:	:z	42,2u	26,3	29,0	29,7	41,8	28,3	42,2u	:z	40,5u	48,3b	46,8	61,0u	43,9	44,2u	33,4	40,8	54,0u	49,2u	35,9	47,8	44,9u
Podiel nedobrovoľných dočasných zamestnancov, 2023		3,9	1,8	1,7	1,7	1,2	0,6	:u	1,5	6,9	10,2d	3,8d	6,3b	8,3	11,6	:u	0,5	1,0u	1,1	1,1	3,6	0,2u	3,6	9,8	1,4	2,3	2,0	2,5	2,8
Smrteľné pracovné úrazy na 100 000 pracovníkov, 2021		1,8	1,1	2,9	1,9	1,4	0,8	2,2	1,4	0,6	1,9	3,3	2,2	2,7	1,3	4,3	3,8	1,7	2,0	3,3	0,3	2,9	1,6	1,9	3,1	1,5	1,5	0,8	0,8
Miera pracujúcich ohrozených chudobou, 2023	spolu	8,3	4,7	11,4	3,1	6,0	6,6b	10,3	5,5	9,9	11,3	7,8	6,2b	9,9	7,4	9,2	7,9	14,8	6,9	7,6	6,0	7,6	9,0	10,0	15,3	5,7	9,1	2,8	7,1
	ženy	7,4	4,3	10,1	3,1	5,9	6,4b	9,5	4,4	7,4	10,3	7,9	5,9b	7,8	7,9	10,1	7,2	15,7	6,1	5,3	5,6	7,0	8,1	9,2	10,3	4,8	7,9	2,5	6,6
	muži	9,1	5,0	12,5	3,0	6,0	6,7b	11,1	6,5	11,8	12,2	7,8	6,5b	11,5	7,0	8,2	8,6	14,1	7,5	9,1	6,4	8,2	9,8	10,7	18,9	6,5	10,1	3,0	7,5

Tabuľka 3 Porovnanie vybraných indikátorov Európskeho piliera sociálnych práv – sociálna ochrana a začleňovanie

		eu27	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	el	es	fr	hr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se
Populácia ohrozená chudobou alebo sociálnym vylúčením, 2023	spolu	21,4	18,6	30,0	12,0	17,9	21,3	24,2	19,2	26,1	26,5	20,4b	20,7b	22,8	16,7	25,6	24,3	21,4	19,7	19,8	17,0	17,7	16,3	20,1	32,0	13,7	17,6	15,8	18,4
	ženy	22,4	19,2	31,6	14,0	18,9	22,1	26,7	20,2	27,3	27,5	21,5b	22,7b	24,1	18,1	28,5	26,3	23,0	20,6	21,1	17,5	18,7	17,0	20,9	33,1	14,2	17,2	16,4	19,3
	muži	20,3	17,9	28,2	9,9	16,9	20,5	21,4	18,1	24,8	25,5	19,2b	18,5b	21,4	15,3	22,2	22,1	19,8	18,8	18,7	16,6	16,7	15,6	19,2	30,9	13,2	18,0	15,2	17,4
Populácia ohrozená chudobou alebo sociálnym vylúčením podľa veku, 2023	0-17	24,8	19,0	33,9	15,0	15,3	23,9	18,3	24,3	28,1	34,5	26,6b	17,3b	27,1	16,7	20,3	21,7	26,1	24,4	25,2	14,3	22,7	16,9	22,6	39,0	10,7	25,3	13,8	21,6
	18-64	20,9	18,5	26,7	9,8	20,7	20,8	18,6	17,4	26,3	26,1	20,4b	16,2b	23,1	14,8	21,8	20,4	22,0	17,9	15,5	17,5	16,3	15,6	19,4	29,8	12,6	16,2	17,1	18,6
	65+	19,8	18,3	35,3	15,2	12,3	20,6	47,0	18,7	23,9	20,9	14,7b	35,8b	19,2	24,8	41,6	38,7	11,0	21,3	31,4	18,2	17,6	18,0	20,2	32,3	20,2	14,0	14,2	14,3
Deti mladšie ako 18 rokov v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, 2023	spolu	19,4	13,2	26,9	12,4	9,7	14,0	16,0	14,7	21,8	28,9	21,6	16,1b	24,7	14,0	16,1	17,0	23,9	17,2	22,0	12,8	19,6	14,1	20,7	29,6	10,2	22,6	9,7	19,8
	ženy	19,4	13,4	27,8	12,6	8,8	14,0	17,8	13,8	21,1	27,9	22,5	16,4b	25,3	13,8	17,4	14,8	24,8	17,4	23,4	12,8	19,3	13,8	21,2	27,2	10,1	20,7	9,7	20,2
	muži	19,5	13,0	26,1	12,2	10,6	14,1	14,2	15,6	22,4	29,8	20,8	15,8b	24,1	14,2	14,8	19,2	23,2	17,0	20,7	12,8	20,0	14,4	20,1	31,8	10,4	24,4	9,6	19,4
Vplyv sociálnych transferov okrem dôchodkov na znižovanie chudoby, 2023	spolu	34,7	50,8	27,7	39,5	51,4	41,7	27,7	57,8	18,2	22,9	41,9	20,90b	30,5	30,5	23,5	29,9	27,4	34,5	25,6	31,5	39,2	36,1	19,8	15,6	35,5	36,4	48,7	36,9
	ženy	34,1	51,8	28,5	37,6	52,1	41,0	25,6	59,5	17,8	22,1	40,9	18,46b	29,8	28,8	21,2	29,4	25,7	33,2	27,0	33,2	37,8	35,3	19,2	16,1	35,6	37,3	49,6	37,5
	muži	35,6	50,2	27,2	42,3	50,9	42,4	30,6	55,8	18,6	23,5	43,3	24,23b	31,3	32,5	26,6	31,1	28,5	36,0	24,2	29,3	40,9	36,9	20,6	15,8	36,3	36,4	48,3	36,0
Rozdiel v zamestnanosti osôb so zdravotným postihnutím podľa miery obmedzenia, 2023	+ / ++	21,5	33,6	39,5	22,2	20,4	22,6e	20,2	36,7	26,0	13,8	19,9	39,2b	15,9	24,7	18,5	32,4	23,7	29,6	25,8	24,4	26,1	33,9u	14,0	29,2	17,3	22,1	19,4	23,2
	+	14,4	22,2	33,4	12,8	15,4	12,0e	9,5	29,7	20,2	10,6	12,9	33,5b	8,3	14,9	12,0	25,6	19,4	19,7	20,1	18,4	17,1	26,8u	10,7	24,4	11,0	14,4	14,6	16,8
	++	42,4	56,2	u	50,8	39,4	51,9e	46,7	59,0u	34,5	32,5	33,1	58,3b	44,7	47,8	50,7	61,0u	38,5	58,5	44,6u	56,5	50,5	54,5u	27,5	u	34,3	48,8	46,8	48,8

pokračovanie tabuľky 3

		eu27	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	el	es	fr	hr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se
Miera nadmerného zaťaženia nákladmi na bývanie, 2023		8,9	7,7	11,1	9,1	15,4	13,0b	7,6	4,7	28,5	8,2	6,5	4,0	5,7	2,6	7,2	5,2	22,7	8,7	6,0b	11,1	6,0	5,9	4,9	9,1	3,7	5,9	5,5	10,9
Deti mladšie ako 3 roky navštevujúce zariadenia formálnej starostlivosti, 2023		37,5	56,3	17,4	4,4	69,9b	23,3	37,9	22,1	29,6	55,8	57,2	29,6	34,5	36,9	34,9	19,9	60,0	20,3	51,0	73,3	24,1	12,6	55,5	12,3	56,6	1,0	43,9	56,9
Subjektívne neuspokojená potreba lekárskej starostlivosti, 2023	spolu	2,4	1,1	1,1	0,4	2,7	0,2e	12,9	2,7	11,6	1,8	3,7	1,0b	1,8	0,1	7,8	3,8	0,8	1,0	0,1	0,3	0,6	3,6	2,8	5,2	3,8	3,2	7,9	2,1
	ženy	2,8	1,2	1,1	0,5	3,1	0,2e	14,7	3,5	13,8	2,1	4,3	1,3b	2,2	0,1	9,5	4,2	1,0	1,2	0,1	0,4	0,6	4,1	3,2	6,1	4,3	3,4	9,4	2,4
	muži	1,9	0,9	1,0	0,3	2,3	0,2e	10,8	1,8	9,2	1,5	3,0	0,8b	1,5	0,1	5,5	3,3	0,5	0,8	0,1	0,2	0,6	2,9	2,4	4,2	3,3	3,0	6,4	1,9
Miera vážnej deprivácie v oblasti bývania podľa držby, 2020	vlast.	1,6e	0,9	14,1	1,3	0,7	0,1b	1,1	0,1b	6,1	1,6	1,4b	3,4	6,6	0,7	5,5	1,5	0,5b	6,7	0,1	0,5	1,1	:	3,4	0,0	1,5	1,2	0,4	0,9
	nájom	5,8e	7,4	3,4	6,1	5,5	2,0b	4,9	4,1b	8,1	8,9	8,0b	9,8	12,8	4,5	15,8	10,1	5,1b	11,9	3,4	3,7	7,0	:	9,0	7,5	9,8	6,1	2,8	5,8
Agregovaná miera náhrady dôchodkov, 2023	spolu	:	0,48	0,46	0,52	0,47	0,49	0,46	0,39	0,78	0,77	0,59	0,35b	0,75	0,42	0,50	0,36	:	0,51	:	0,53	0,56	0,57	0,61	0,48	0,44	0,62	0,52	0,59
	ženy	:	0,47	0,46	0,53	0,50	0,54	0,47	0,44	0,73	0,63	0,56	0,32b	0,74	0,46	0,53	0,34	:	0,51	:	0,58	0,59	0,55	0,50	0,51	0,45	0,60	0,51	0,56
	muži	:	0,48	0,48	0,50	0,44	0,46	0,45	0,38	0,81	0,83	0,59	0,37b	0,76	0,47	0,50	0,38	:	0,55	:	0,56	0,57	0,65	0,71	0,52	0,43	0,64	0,55	0,63
Stredná dĺžka života v zdraví vo veku 65 rokov, 2022	spolu	9,1b	10,8	10,1b	7,4	10,2	8,4bu	7,6	11,6	8,8	9,7	11,0bp	5,4b	10,1	8,7	4,3	7,1	9,8b	7,1b	12,1p	9,1	9,4	8,2b	7,9bp	3,9e	11,4	4,8	9,0	13,9
	ženy	9,2b	10,8	10,9b	7,7	10,4	8,6bu	8,1	11,9	9,0	9,5	11,7bp	5,6b	9,9	8,6	4,4	7,7	9,8b	7,5b	12,0p	8,9	9,5	8,6b	7,3bp	3,8e	12,2	4,9	9,1	14,3
	muži	8,9b	10,8	9,2b	7,1	10,0	8,2bu	7,1	11,3	8,6	9,8	10,2bp	5,2b	10,4	8,8	4,1	6,2	9,7b	6,6b	12,2p	9,3	9,4	7,8b	8,6bp	4,0e	10,6	4,7	8,9	13,5

Zdroj: Eurostat; údaje za SR poskytuje ŠÚ SR

Poznámky: - - nedostupné údaje, b – zmena v časovom rade, bp – zmena v časovom rade, predbežné údaje, d – odlišná definícia, e – odhad, n – nevýznamné, u – nízka spoľahlivosť

eu27 – Európska únia (27 krajín), be – Belgicko, bg – Bulharsko, cz – Česká republika, dk – Dánsko, de – Nemecko, ee – Estónsko, ie – Írsko, el – Grécko, es – Španielsko, fr – Francúzsko, hr – Chorvátsko, it – Taliansko, cy – Cyprus, lv – Lotyšsko, lt – Litva, lu – Luxembursko, hu – Maďarsko, mt – Malta, nl – Holandsko, at – Rakúsko, pl – Poľsko, pt – Portugalsko, ro – Rumunsko, si – Slovinsko, sk – Slovensko, fi – Fínsko, se – Švédsko

+ ľahko obmedzený v aktivitách ++ ťažko obmedzený v aktivitách

pokračovanie tabuľky 3

		eu27	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	el	es	fr	hr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se
Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie, 2023	spolu	6,8	6,1	18,0	2,7	4,9	6,9	2,5	6,0	13,5	9,0	6,6b	2,8	4,7	2,4	6,2	6,1	2,5	10,4	4,1	2,6	3,7	3,0	4,9	19,8	2,0	7,0	2,8	2,5
	ženy	7,2	6,2	19,2	3,2	5,1	6,8	2,9	6,9	14,1	9,6	7,1b	3,0	5,0	2,5	6,6	6,2	2,7	10,7	4,6	2,7	4,0	3,2	5,4	21,2	2,1	6,9	2,8	2,8
	muži	6,5	6,0	16,7	2,3	4,7	7,0	2,0	5,1	12,9	8,4	6,1b	2,7	4,5	2,3	5,8	6,1	2,2	10,1	3,7	2,4	3,5	2,8	4,2	18,4	1,9	7,0	2,7	2,3
Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie detí mladších ako 18 rokov, 2023	spolu	8,4	7,6	19,0	4,6	5,1	9,0	3,3	8,5	15,6	12,3	8,9b	1,8	5,6	2,8	5,3	6,8	3,8	15,1	5,6	2,2	5,3	3,0	4,4	22,6	1,9	11,5	1,9	2,9
	ženy	8,3	7,6	19,1	5,1	4,0	8,8	3,9	8,6	14,9	12,3	8,5b	1,8	5,8	2,3	5,5	5,8	4,4	14,7	5,1	2,7	5,0	2,9	3,8	23,4	1,9	11,2	2,4	3,3
	muži	8,5	7,6	18,9	4,2	6,0	9,2	2,9	8,4	16,2	12,2	9,3b	1,7	5,3	3,3	5,0	7,9	3,3	15,5	6,0	1,8	5,6	3,1	4,9	21,8	1,8	11,8	1,5	2,5

Zdroj: Eurostat; údaje za SR poskytuje ŠÚ SR

Poznámky: - nedostupné údaje, b – zmena v časovom rade, bp – zmena v časovom rade, predbežné údaje, d – odlišná definícia, e – odhad, n – nevýznamné, u – nízka spoľahlivosť

eu27 – Európska únia (27 krajín), be – Belgicko, bg – Bulharsko, cz – Česká republika, dk – Dánsko, de – Nemecko, ee – Estónsko, ie – Írsko, el – Grécko, es – Španielsko, fr – Francúzsko, hr – Chorvátsko, it – Taliansko, cy – Cyprus, lv – Lotyšsko, lt – Litva, lu – Luxembursko, hu – Maďarsko, mt – Malta, nl – Holandsko, at – Rakúsko, pl – Poľsko, pt – Portugalsko, ro – Rumunsko, si – Slovinsko, sk – Slovensko, fi – Fínsko, se – Švédsko

+ ľahko obmedzený v aktivitách ++ ťažko obmedzený v aktivitách